Ffa

Bernardus de Gordonio, Practica seu lilium medicinae
Napoli, F. del Tuppo, 1480
Hain 7795
G.d.W. 4080

[illegible]

NATIONAL LIBRARY OF MEDICINE
Bethesda, Maryland



a-1

Incipit liber Lilii super practica medici/ nali editus per magistruȝ Bernardum de gordonio Lege feliciter.

Nterrogatus a quibusdā Socra/ tes quomodo posset optime di cere. Respondit. Si nihil dixeris nisi ꝙ optime scieris. nihil aūt optime scimus nisi qđ a nobis frequēter dictum est. qđ cōmune est. & qđ ab om nibus receptum est. ¶ Et ꝙ paupertas in genii difficilia et extrema non substinet. Ideo confidens de dño scientiaꝝ quedam utilia cōmunia et facilia intendo ad utili/ tatem humiliū ptractare librum. s. de pra ctica compilare. ¶ Et ꝙ humilibus scri/ bo ex hoc superbi abiecti sint. separatū est enim cōuiuium eoꝝ. superbi enim non se dent in cōmuni mēsa cum aliis scripta cō munia contemnetes. imo erubescunt dice re aliquid ex quo semel dictum est. & tñ dicit Seneca Numq̄ bene dictū nisi ꝙ sa tis dicit. ¶ Et Oratius decies repetita pla cebūt. ¶ Quia igitur memoria hois labi lis est ꝙ cōmuniter dicit de practica hu/ milibus repetere nō erubesco. ¶ Qm̄ fm Galie. vii° de ingenio. Nullus potest deo melius approximari q̄ in ueritate studen/ do et pro ueritate ad honoreȝ. igit agnus celestis qui est splendor et gloria dei pris. hunc libruȝ intitulo lilium medicine. In lilio enim sunt multi flores. in quolibet flore sunt tria folia candida et sex genera quasi aurea. ¶ Similiter iste liber cōtinet septem partes. quaꝝ prima erit aurea ruti lans et clara. tractabit eniȝ de morbis ma terialibus. a s uniuersalibus. icipiēs a febri bus. alie auteȝ tres erunt candide et trans parentes ꝓpter grandem eaꝝ manifestati onem. ¶ Inchoatus fuit liber iste cuȝ au xilio magni dei in preclari studio mōtis pesulani. post annum lecture nostre. xx°. Anno dñi. M°. CCC°. 3° mense Iulii.

Particula prima huius libri cōtinet. xxxi. capitula.

414846

¶ Ca. primũ. de diffinitione febrium.

Febris est calor innaturalis mutatus in igneum. Calor est ibi loco generis. quia omnes fe. conueniunt in calore. Innaturalis dicitur ad differentiã naturalis qui est conseruatiuus. febrilis aũt est corruptiuus mutatus in igneum. illud est loco alterius differentie constitutiue. quoniã quelibet mutatio que est incensio caloris non facit fe. sicut est mutatio caloris per iram aut exercitium par uum. Sed qñ mutatio est magna z ledun tur operationes sensibilit̃ z pro tanto dicebam mutatus i igneũ. Bene ergo dicebat Ga. fe. est calor innaturalis mutatus in igneum. Nunc autem cum fe. sit ꝓpria passio cordis corde supaccenso et inflato spiritus qui a corde procedunt vna cum sanguine transeunt ad totũ corpus et calefaciunt ipsum vniuersalit̃ superius et inferius ante et retro extra z intra nisi accidentaliter impediat̃ vt patet in lipparia. et similibus. ¶ Et q2 fe. est omnibus morbis molestior. sicut scribit̃ a. G. in fine. viii. de ingenio. ideo a fe. digne diximus inchoari. Nunc aũt triplex est fe. in genere. effimera cuius subiectum sunt spũs. putrida cuius subiectum sunt hu. z ethica cuius subiectum sunt mẽbra solida. Febriũ autem sicut et alioꝝ morborum quatuor sunt tẽpora. s. principiũ. augmentuz. status. et declinatio. ¶ Qui aũt differentias cõtinuas generum et specieꝝ febrium scire uoluerit et cognitionem tempoꝝ morborum ꝓut distinguuntur a parte digestionis et paxismorum. vadat ad librum de prenosticatõne. ibi enim cum auxilio dei fideliter aggregabimus dicta. Y. G. et Auic. et aliorum. nunc autem intentio nostra est a fe. effimera incboare.

¶ De fe. effimera.

Effimera est fe. ex distemperantia spirituum ꝓcedens ultra diem tercium ſm sui naturam minime se extendens. ¶ Circa istam materiã quinq3 sunt attendenda. Primũ est de causis effimere. secundũ de signis. tercium de pronosticatione. quartũ de curatione. quintum de dictoꝝ clarificatione. Licet enim ſm Auic. cause effimere sint multe. sicut est fluxus supfluus. vsus coytus. ira. crapula. fames. vigilie. sincopis et multa alia cõsimilia. oẽs tñ ad quatuor causas possunt reduci. Causa. ¶ Prima igit̃ causa effimere sumitur a causis extrinsecis actu uel potentia calefacientibus uel poros claudentibus. actu calefacientibus ut est caliditas solis vel ignis aut balnei aut stuphe cum rebus calidis. aut balneũ sulphureũ aut cum aqua frigida. et breuiter oẽ illud qđ claudit poros et intus retinet uapores. ¶ Nũc autem intelligendũ est ſm diuersitates uaporum et corpoꝝ diuerse fe. generant̃ qm̃ si corpus est calidũ et siccũ et uapores sunt calidi et sicci retinent̃ ꝓpter pororuz clausionem et similium tunc de facili fe. effimera generat̃. Si aũt corpus sit calidum et humidũ et uapores calidi et humidi retinentur tunc de facili fe. putrida generatur ¶ Secũda aũt causa effimere est cibi et potus materia calida. sicut est vinũ purũ forte antiquum. allia et cepe et biper eufor. z similia. potissime nõ cõsueta. ¶ Tercia causa est motus aĩalis et corporal̃. sicut est exercitiũ ira. et huiusmodi alia siĩa. Quarta causa est apostema inguinuz z ascellarũ et similium. si sunt alie cause ad istas reduci possunt. Signa. ¶ Signoꝝ effimerarum quedã sunt generalia quedã specialia. generalia sunt ista. non enim uenit a causis añcedentibus sed ꝑmitiuis. et ut plurimũ nõ uenit cum rigore. et pulsus et urina medi cum distant a naturali colore in tactu nõ est pungitiuus nec mordicatiuus. qñq3 est sicut calor irati. aut illius qui multum

NLM

laborauit. et ut plurimũ terminatur cũ su
dore naturali humoroso. Et dicit Auic.
ꝙ si ponat in balneo ꝛ nõ euenerit aliqua
oxripilatio ꝙ tunc ẽ signũ effimere. ¶ Si
gna aũt specialia sunt ista si eueniat ꝓpter
solem et sitia. tunc sunt caput et oculi cali
di si tangunt etiam facies et cutis. & pul
sus accedit ad uelocitatẽ. Si aũt ꝓpter fri/
giditatem ꝓueniat mutatur pulchritudo
coloris faciei ꝛ transit in liuorẽ. ¶ Si autẽ
ex stiticis et oppilationibus ꝓuenerit tũc
cutis sicca inuenitur ꝛ quasi tensa. & si cu
tis tangat inuenit calor obtusus. et si diu
teneatur sentit calor acutus. ¶ Si aũt eue
nerit ex cibis et potibus calidis sentit cali
ditas in regione epatis & vrina est tincta
Si aũt ex labore fatigatio et debilitas est
in toto corpore et dolor in iuncturis. Et
si ex ira oculi eminent ꝛ facies rubicunda
Si ex tristicia oculi sunt concaui. Si ex ue
nereis inueniunt interiora calida tensa et
desiccata. & si ista specialia signa nõ suffi/
ciant recurramus ad indicia pacientis. De
causis primitiuis nõ est multũ curandum
qm̃ ingenia curandi morbos nõ habemus
ex causis primitiuis sed ex morbi essentia
et membri natura. et sitibus. Sicut testat
princeps methaphisicoꝝ. G. ix°. et. x°. de
inge. c. iii°. licet aliqui credãt magnã phi
losophiaꝫ inuenisse si p signa corporis pos
sint ad causas pmitiuas deuenire. et tñ ad
curationem nõ faciunt sed bñ faciunt ad
noticiam. p. g. Ponamus nos ꝙ cutis paci
entis effimerã est dura et aspera et rigida.
et oppilata morbo ergo cognito oportet
medicum calefacer subtiliare ꝛ aperire ex
quacũꝙ enim re factũ fuerit siue sumach.
siue gallas siue alumẽ habeat in se aut bal
neum aque frigide aut niuis aut cõsimiliũ
¶ Postq̃ igitur morbum cognosco curare
possum quecũꝙ fuerit causa primitiua. nõ
igitur ualent ad curanduꝫ licet ualeant ad
cognoscendũ. qm̃ postq̃ scio ꝙ aliquis bal
neatus est in aqs stipticis iam scio ꝙ pori
sunt condepnsati. fe. aũt effimera secundũ
Auic. est facilis curationis. et difficilis co
gnitionis. Pronosticatio. ¶ Cognoscens
ergo poterit predicer ꝙ h fe. erit bone ter
minationis et cite. qm̃ effimera de sui na
tura non durat nisi p unum diem natura
lem. et ꝓpterea denoiat ab effimeron gre
ce. latine piscis dicitur. Iste enim piscis ea
dem die qua oritur morit. et ita est d fe.
ista. de natura eni sua nõ durat nisi xxiiii
horis et tunc terminat cum sudore uapo
roso non plurimo. tñ ꝓpter maliciã regi/
minis et naturam corporis aliqñ extendi
tur usꝙ ad quartũ diem inclusiue. ultra au
tem non. & si extendit ultra non est effi
mera. ¶ Et ideo si post quartũ diem non
quieuit ꝛ pulsus est diuersus et urina indi
gesta signũ est transitus in putridã. potissi
me cum fetore eoꝝ que egrediunt a cor/
pore. ¶ Si aũt corpus est siccum et arridũ
in tactu timendũ est de ethica. Non ig. ẽ
fe. effimera negliatur ꝙ propagines malas
gignit. Curatio. ¶ Pacientes aũt effime
rã quo ad curationẽ in multis cõueniunt.
In primis ꝙ det cibus facilis digestionis.
sicut est ordeatũ vel pulla parua et vinuꝫ
album cum multa aqua. et nõ utatur aliq
cibo donec in declinatione fe. fuerit tñ ad
uertendum sm. G. x°. de inge. ꝙ in exte
nuatis est aliter operandũ. Si enim inueni
atur corpus colericũ extenuatũ qd labora/
uerit et fuerit in sole calido. et sitibus. &
incurrat fe. nullo modo triduanũ ieiuniũ
imponendũ sed statim cibus est tribuẽdus
aliter enim cadit in ethicã vel mortẽ. vir
tute uero constante nõ detur cibus nisi in
declinatione. ¶ Conueniunt etiã effimere
in balneo. qm̃ in declinatione fe. possunt
oẽs balneari. nisi ꝙ cauẽdi sunt qui ad fe.
putridam sunt parati. sicut opilati ꝛ reple
ti crapulati et pacientes catarruꝫ. nisi esset
catarrus adhustus sicut dicit Auic. qm̃ in
in tali catarro posset fieri bal. in declinatõ
ne. ¶ Curatio autẽ specialis potest esse ꝙ

aliter in colericis. aliter in frigidis. aliter in oppilatis. et aliter in crapulatis. et ita de aliis. ¶ Si igitur aliquis incurrat effimeram propter causas ca. vtatur frigidis. potissime in capite si fuerit propter solem et iram et similia. si fuerit catarrus. Rx. ros. ru. electarum lib. s. omnium sandal. ℥. s. camomill. ℥. ii. aque fontis. lib. ix. aque ros. ℥. iii. aceti. ℥. i. bulliant leui inundatione et recipiat fumum per nares. ¶ Si autem fuerit dolor capitis et instantia vigiliarum et calor tunc. Rx. se papa. albi. ℥. iii. olei ros. ℥. iii. aceti. aque ros. ℥. i. suci lactuce. suci portulace. an. ℥. s. misceantur lento igne sicut decet. et panni intincti fronti et timporibus applicentur. aer domus infrigidetur cum multa aqua et salicibus et aceto et nenufar. et similibus. locus eius sit subterraneus nō reumaticus. et porte domus sint ex parte septentrionis. In declinatione autem balneetur in aqua calida dulci. vbi sint rose. camomill. et nenufar. et melilo. deinde ciba cum ordeato aut auenato aut amido. aut prunis. et similibus. aut pulla. vtatur uino debilissimo cum multa aqua. et sit totum infrigidatum in medio profundi putei. aqua hausibili. deinde dormiat et quiescat. Si autem ueniat propter frigiditatem et pororum clausionē ponatur in domo temperate caliditatis et temperato modo cooperiatur et suauiter fricetur. ¶ Et in declinatione si est cum oppilatione fricetur. et sudet in aere calido. ponatur in aqua vbi sit camomill. meliloti. deinde cibetur ex auiculis minutis et pullis et vino. nisi esset timendum de forti oppilatione cum plenitudine corporis. ¶ Et intelligendū quod ubi est fortis oppilatio et plenitudo timemus de fe. putrida. tunc facienda est flemothomia. Aliter autem in aliqua effimera non cōuenit euacuatio nisi in crapulato aut fortiter oppilato. aut repleto. ¶ Et si fuerit effimera propter cibos calidos. ponantur frigida supra regionem epatis. Si autem causa fuerit frigida et cum catarro. tunc sufficienter vngatur caput cum thure in plus et resina in minus. ¶ Et si ex ira. inducatur mansuetudo. Et si ex tristicia leticia. et similia reducantur. Si ex fame detur cibus temperatus sicut oportet. Si ex sincopi cōfortentur membra principalia. et ita de aliis per contrarium reducantur. ¶ Sed quia frequenter effimera ex oppilatione ducit ad putridam. ideo fumentetur deinde stuphetur. et fricentur cum farina ordei et tritici. fabarum et nitri. et si acciderit quod pateretur aliquam orripilationē in balneo nō stet in ictu oculi. sicut dicit Auicenna. ¶ Si autem aliquis fuerit crapulatus et postea exercitetur fortiter. aut stet ad solem calidum et sint uene stricte et cibo fumosa. timendum est de fe. putrida. sed raro accidit in eructuatione acetosa. tamē si cibus est in stomacho fiat uomitus. et postea si venter nō lapsus fuerit fiant suppositoria. aut cristeria. Deinde in declinatione balneetur. postea cibetur. quoniā longa abstinentia conuenit ei in crapula nauseatiua. materia digesta potest fieri flomia. fe. autem absente confortetur diga stomachi cum dyatrion. pipereō. dentur sibi pisces petrini et pulli. ¶ Crapulato autem et nauseato melius est si superueniat fluxus uentris spontaneus. Si autem fuerit propter apostema emūtoriorum principalium membrorum. aut propter cancrenas aut scabiem. et similia. precipiatur abstinētia flomia et farmacia. et curentur ista sicut debent curari. Curatio autem ponetur in suis locis. Et quia rarissime vocatur medicus propter effimeras. ideo de curatione eius amplius non curo. Clarificatio. ¶ De clarificatione eorum que dicta sunt et dicenda oportet breuiter multa intelligere. et ideo intelligendum est secundū intentionem. Ga. in libro suo de differentiis. quod in corpore humano nō sunt nisi tria membra. s. solida. humores. et spiritus. et secundum hec sufficientia fe. sumitur. quoniam

si membra solida calefiant primo et subie ctiue sic est ethica et assimulatur calori pa rietis in balneo s͡m Auic͡. Si autē humo res primo et subiectiue calefiāt sic erit pu trida. et assimulatur aque balnei. ¶ Si aūt spiritus primo ⁊ principaliter supcalefiant sic erit effimera. & quia non sunt nisi tria substantialia. ideo omnes fe. non sunt nisi tres. & ex h° ꝙ nulla fe. potest post se di mittere effimerā. licet fiat econuerso pro tanto quoniā cum in qualibet quodlibet calefiat non tamen subiectiue. et ideo una non est alia. Si ergo cesset quod est in soli diori. cessabit q͡d est in subtiliori. Si ergo cessabit calefactio membroꝝ et humorū cito cessabit et spirituum. et ideo nulla di mittit post se effimerā. ecōuerso potest be ne fieri. licet ergo cesset calefactio spiritus ut subiectiue. non ꝑpter hoc alioꝝ. ¶ Re linquitur ergo ꝙ omnes fe. possunt sequi effimeram. effimere autem nullam. Secū do intelligendum. quoniam licet fe. dicat̄ calor innaturalis. non ꝑpter hoc erit causa et effectus cum causetur a naturali. quoni am calor qui est in minera est causa. et ca lor qui ē in actu inflāmatus in corde est effectus. ⁊ per illum diffinitur. ¶ Tercio notandum ꝙ calor naturalis et innatural' et fe. possunt esse idē substinentibus hanc viam et per hunc modum. quoniā sunt idem specie vtrobiq͡ȝ enim est calor. et idē numero quoniā in eodem subiecto sicut in calore influente qui a corde procedit ac censo. quoniam nihil aliud est fe. nisi calō innaturalis mutatus in igneum. erunt igi tur idem numero q͡ȝ in eodem subiecto. nec pro tanto sunt cōtraria in eodem quia confracta sunt uel q̄si & ita bene possunt esse sicut sunt in quolibet mixto. ⁊ ꝑ tan to alia contraria ɔfracta simul ex una ge nerant nouam speciē sicut est fe. Alii au tem dicunt ꝙ differunt in se ⁊ in radice. quia vnus viuificat et alter mortificat. & ita possunt stare. q͡ȝ inquantum trahit ad

dispositionem naturalem viuificat et diri git materiam cibi et materiam morbi. in quantum enim trahit ad dispositionē in naturalem corrumpit et mortificat. ¶ Et est tercio notandū quoniam supposito ꝙ calor et spiritus differant quoniā forte nō differunt. sed supponamus gratia materie ꝙ differant. non tamen ꝑpter hoc aliqua fe. erit in calore naturali. quoniam quocū ꝙ modo sit vtrumq͡ȝ est tenendū ꝙ sit la tor virtutis. & ita non erunt due fe. cum sint simul. et simul instrumenta nature in flāment̄ et simul sint delatores. ¶ Quar to intelligendum. ꝙ effimera sequitur fre quenter apostema inguinū et assellarū & similium q̄ alia pro tanto q͡ȝ sunt emun tuoria membri nobil'. et ideo de facili in flāmantur spiritus et cum h͡ fit effimera. q͡ȝ illa materia non est sic putrefacta. alia autem apostemata vt sunt furunculi. sca bies. et similia que generant̄ magis d̄ ma teria corrupta et putrefacta et potissime quando est in interioribus putrefacta. & ideo talia sequitur fe. putrida. & pro tāto dicit. Y. in bubonibus. omnes fe. male ꝑ ter effimeras q͡ȝ materia tunc quando est effimera videt̄ peccare magis ratione quā titatis q̄ ratione qualitatis. ¶ Quinto vi dendum est quomodo ad nauseam tristi ciam. somnum sincopim et alia multa cō similia sequitur fe. cum habeant infrigida re. Dico ꝙ hoc est per accidēs. nausea enī potissime fit ꝑpter coleram vbi fumi acu ti et calidi et sicci' resoluunt̄ q͡ȝ supercalefi unt. In aliis aūt ꝑpter spirituū cōculcatio nem poroꝝ clausionē. et similia. ¶ Sexto notandum ꝙ ut plurimū effimera nō est cum rigore pro tanto quia non est ibi ma teria orribil' putrida infecta. ¶ Septimo intelligendū ꝙ cum dicit̄ ꝙ in effimera ex calore ponuntur flores frigidi in lecto Intelligendū est quantū est de presenti ad alterandum aerem circa lectum nō ꝙ tan gat carnē nudam. q͡ȝ tunc esset timendū

de clausione pororum. et ita de putredine ¶ Sed octauo notanduz est quod in curatioe effimere non copetit coytus. quia timenduz esset de spirituu inflamatione. sed de ista materia nolo ratiocinari times plixitate.

¶ De causone.

Causon est fe. continua de colera intra vasa existens in mebro nobili vel loco proximo cordi. fe. causon causatur. aut de colera rubea pura. aut de flate salso. ita quod colera aliquando peccat plus racione sue quantitatis. aliquando ratione sue qualitatis. aliquando ratioe vtriusque. Inflamatur ergo fortiter cuz colera rubea sit inflamabilis. et plus. quia est in stomacho aut epate aut locis proximis cordi. & in hoc differt a terciana cotinua quia terciana cotinua est de materia putrefacta in uenis remotis a corde. sed causon in proximis. & ideo causon interpretatur incendium. & ideo raro uenit in senibus. et si uenit est signum perditionis. In iuuenibus autem uenit ut plurimu. et si conueniant alia particularia tanto fortius fit etiam de flate salso sm Auic. putrefacto z inflamato in eisdem locis. ¶ Et tuc signa sunt calor ninidom incendium z inflamatio in toto corpore cum inquietudine et malicia anhelandi als tollerandi. et multi pernecabilibus accidentibus. sicut est frenasis. als extasis. instantia uigiliaz. aliquado somnus pfundus. nigredo et arriditas lingue. sincopis. ycktericia. tremo. fluxus uentris. et aliquando retentio egestionis. pulsus paruus tr uelocissimus. vrina rubea et subtilis. tamen urina multiplicat. diuersificatur. quoniam aliquando est a principio cruda pter oppillationis multitudinem. aliquando tincta pter resolutione colere aliquando liuens et turbata pter multitudinez putrefactionis. ¶ Et si sit causon de colera citrina aut ex flate salso omnia erunt remissiora. et afflictio z alia omnia particularia porcionabiliter flati. & quia affligit. xv. horis. et aliquando uidetur interponere sex & quia tempus est yemale et dieta sibi conueniens precessit. z talia similia. Pronosticatio. ¶ Hec egritudo est breuis curationis als afflictionis et cuz seuissimis accidentibus. et si omnia bona signa apparcant a principio mobi liberabitur in die quarta aut infra. et si mala tunc morietur in quarta aut infra. aliquado autem extendit se usque ad septimaz. Ista autem egritudo non potest prolongari. quia natura non patitur morbi plixitatem et molestationem accidentium. ¶ Signa autem mala et bona no oportet hic apponere alibi enim a nobis posita sunt. Y. aute uoluit pronosticari quibuscumque in causionibus tremores fiunt alienatio soluit. Curatio. ¶ In curatione autez oportet ibi couenire causam morbi et morbuz et essentiam morbi et natura accidentium. Quia igitur causa huius est putrefactio cuz forti oppilatione. In primis remoueatur oppilatio fricando pectus uentrem et latera. z partem que magis dolet cuz aceto albo et oleo de camomilla. et aqua ros. et hoc cuz suauibus fricationibus et longis sm ipsuz morbum oportet infrigidari et in flama ignis extinguere et nimiam subtilitatem materie ad quanda mediocritatem adducere. & hoc est contra maleficos z fascinatos qui no opinantur ingrossationez subtilibus copetere. tunc. ¶ R. lentiginis aque fontis portulac. ungule caballie. an. ℥. iii. ros. ru. electaz. sandal magazir. spodii florum nenufar. an. ℥. i. aque ros. lib. s. aque fontis. lib. i. et. s. panis zuccari. libr. i. vini maloz granatoz. ℥. ii. fiat sirupus clarificatus & codiatur lento igne sicut decet. Di

gesta materia purgetur cum cassiafi. aut tamarindi. miroballai. et similibus. ¶ Et si esset de fl'ate salso addatur apium. brusti. spagi. et in scirupo et in laxatiuo addatur ptebuli. ordinetur enim cura ẜm tempora morbi. ¶ Si eniꝫ egritudo terminetur in quarta aut infra nullus cibus penitus det̃. si virtus tollerare queat. Si autem egritudo terminetur ante quartũ aut vltra. aut virtus non posset tollerar̃ detur cibus sibi secundum conuenientiam particularium. ¶ Materialia autem sunt ista. s. sucus malorum granatoꝝ. scirupus iulep. ptisantia ordei colata aut non colata. lac amigdal'. brodinm cicerum. lactuc̨. portu. panis lotus in aqua frigida. brodium parue pulle. cum multitudine lactucaꝝ. ordeatuꝫ. auenatum. amidum. aut hoc vel illud industrie medici relinquatur. quoniam aliqui sunt fortes plus et minus ẜm naturaꝫ etatis complexionis tempor꜒ et regionis et cõstitutionis et officii q̃d exercet. ¶ Ex his autem et aliis ingenium dietandi et regẽdi elicit̃ a medico regenti sapienti. & forma totius regiminis ẜm doctrinam. Ga. in regimento acutoruꝫ. ẜm illam partem quo sumpto si dolor loco iniecit. et dicit. & non solum cibus ordinatur secundnm tempora morbi. sed etiã medicina. Quoniam aut ista egritudo est periculosa et cũ terribilibus accidẽtibus et timemus ne augeatur malicia accidentium in statu. ideo bonum est ut in principio euacues. ¶ ℞. floꝝ. bor. viol'. añ. ʒ. i. prunoꝝ. xxx. fiat decoctio. et in decoctiõe resoluatur cassia fina mirobal'i. tamari. añ. ʒ. i. et detur aliquantulum ante aurorã. in statu uero vel aliquantuluꝫ ante statum nihil fiat nec cibus nec potus nec medicia nec aliquid aliud. in fine autem status si uidetur ꝙ natura esset sopita in expellendo. bonum esset ipsam excitare. et hoc diuersimode secundum ꝙ natura ad diuersa mouerur emuntuoria. ¶ Si autem moueret natura materiam ad superiora. tũc adiuuemus naturaꝫ cum setis porcinis circa nares subito intro intromissis. Si autem ad stomachum cũꝫ uomitu. Si autem ad intestina cum suppositoriis et cristeriis circa illas partes. Si autem ad uias vrinales cum diureticis et fricationibus circa illas partes. Si autẽ ad totum corpus cuꝫ temperitate cal'is. fl'omia autem numq̃ fiat. et si debeat fieri hoc est de raro contingentibus. videlicet ratione complexionis uel aliorum particularium. ¶ Viso ergo de causa morbi et temporibus. videamus de accidentibus. et primo de frenesi. quoniam frenesis est morbus ꝑnecabilis in omni genere suo ẜm G. ¶ In principio ergo ponantur stupe cãnapine carminate a maiori cõmissꝰa capitis usq̨ ad oculos et aures intincte i suco maurelle. lactuc̨. et aq̃ ros'. et aceto. et sicut actu tepida. et postq̃ xxiiii. horas trãsiuerit ponatur catulus scissus uiuus supra caput per spinam dorsi vel pulmo ueruicis. z si non habetur tanta copia calefiãt in aqua. extrabatur pulmo ab ariete subito viuo ꝑ dorsum et capiti applicetur. Si autem frenesis al's fe. cessauerit et alienatio permanserit propter incuneationem materie. fomentetur caput frequenter ex alto cum aqua decoctionis camomil'. melil'. ordeum. viol' et similibus. ¶ Et si assit stupor ꝓpter mltitudinem vaporum ascendentium ad caput. fricentur fortiter extrema et fiant ligature dolorose in extremitatibus. Si aũt assint uigilie. Accipe semen papauer꜒ albi et distemperẽtur cum albumine ouorum et aqua ros'. et pãni intincti fronti et timporibus applicentur. Apponatur ergo emplastrum cum rubea trociscata circa frontem et timpora. ¶ Contra sitim et ardorem z ariditatẽ lingue fiant sacculi de psillio et semine citonioꝝ et ponan̄t in aq̃ et et teneantur super linguã. aut folia portul'

infrigidata in aqua. vel frustuz latū tenue pomi in aqua infrigidatuz et positum supra linguam z frequens ablutio oris cum aqua frigida cum modico aceto valde cōfert. etiaz mundare linguā aut os cum aq̄ calida al's candula. aut cum manutergiis. et ꝙ abluat̄ cum multa aqua et pauco aceto et mellie. et confert etiam multū siti et febri aerem frigiduz attrahere. infrigidet̄ aer et humectet̄ cum multa aqua. aceto. aspersis et foliis vitis albe. et cānaꝝ et salicis et nenufar̄. et ordinet̄ amphora cadēs de alto que cotidie aquā p se habeat sicut scitis cum calamo sic pforato. pars autem longior ponat̄ in aqua et per aliaz fiat fortis tractus. z post non cessabit et casus aq̄ supra peluim reddat pacienti dulcoratam melodiam. ¶ Si aūt yctericia uenerit aū septimum diem cōmedēs ipsum ad dn̄m. et si post curet̄ sicut inferius dicetur. et abluatur facies cuz aceto albo et tepido et vino maloꝝ granatoꝝ tepido supra oculis sepe inroretur. ¶ Si aūt uenerit sincopis inroretur cum aqua ros̄. et odoret cāphor̄. sandal̄. et aqua ros̄. illa etiā ponatur circa pectus. et detur sibi panis intinctus in uino cuz aqua ros̄. multa. aut suco citonioꝝ aut acetositate citri. aut lardet̄ et asset̄ gallina et aspergatur aqua ro. vbi fuerit ambra. et gariofal̄ et odoret eam post solum modicum transeundo. cauendo ne ex his supercalefieri possit. odoret etiaz sandalos magazir. et fricent̄ extrema. et multa consimilia fiant. ¶ Si aūt uenter nimis fuerit laxus detur scirupus mirtinus vl̄ scirupus de citoniis. ¶ Si uero constipatus fuerit fiat cristire aut suppositoriū. detur sibi scirupus iulep. uel viol̄. et sil'ia. Clarificatio.

¶ Mirabilis videt̄ quō in causone vbi ē vltima inflamatio quō potest esse materia cruda. Dico ꝙ potest esse aliquo istoꝝ modoꝝ. aut qꝛ colera est citrina aut qꝛ flegma est salsum. aut qꝛ ratione crapule nouelle pōt esse materia cruda circa p̄mas uenas. ita ꝙ ista materia nō est subiectū fe. Sed colera rubea pura putrefacta in locis proximis cordi et cruditas est circa epar. de flate salso aut colera citrina. dico ꝙ potest esse magna putrefactio z ita fortis calor. aut quia oppilatio magna. aut quia in uenis pulmonis aut epatꝭ aut stomaci. aut in locis uicinis cordi. et ita est inflāmatio magna. cruditas autem est ex parte materie. ¶ Secundo posset aliquis dubitare de vuis yemalibus quomodo possunt cōpetere. Dicendo ꝙ possunt cōpetere ratione sitis. cui pertinet frigiduz. aut ratione fortis appetitus. Iuxta illud paruz deterior cibus et potus. ¶ Tercio posset aliquis dubitare si colera posset inflamari in fe. sine putrefactione. sicut sanguis in sinocha. dico ꝙ opiniones sunt. tamen mihi uidet̄ ꝙ multum distet cola a temperamento. ideo dū accenditur de facili corrumpit̄ z putrefit. Sanguis tamen dum excedit potest facer̄ fe. sine putredine cum nō distet multum a temperamento. ¶ Quarto intelligendū ꝙ causon est egritudo magis periculosa in senibus qꝛ fortis est ignis qui in aqua non extinguitur. sed in iuuenibus minus q̄ in senibus. et plus q̄ in puerꝭ ſm Auic̄. quia licet sit in iuuenibus cum cōuenientia particularium. s. ex conuenientia cause et particularium et accidentium. tamen quantū est de particularibus subsequentibus et cōcomitantibus dissoluitur corpus et uirtus et egritudo est multum periculosa. ¶ In pueris autem est humiditas que resistit calori vehementi dissoluēti. qd̄ quidem nō est in iuuenibus. ¶ Quinto notandū est. ꝙ bolismus potest esse in causone quantū est ex stomachi debilitate et corpis dissolutione. ¶ Sexto aduertēdum est ꝙ aqua frigida mirabilissime potest cōpere in causone cum istis particularibus ꝙ virtus sit fortis et materia digesta et ꝙ morbus sit in declinatione. & ꝙ non sit oppilatio. nec etiam sit cruditas materie. nec sit

apostematio. et q͡ uehementissime sitiat. et q͡ aqua sit frigida dulcis. et q͡ consueuerit q͡ una uice potet tantū quantum attrahere possit una uice sine attractione anhelitus. ¶ Et h͞ sunt que eligunẗ a. G. in regimento super illam ꝑtem. hiis autē cum ꝑletici sunt. ¶ Septimo aduertendum q͡ fl'omia consilio meo nō debet fieri ut uidetur qm̄ auferretur frenum cole et igniretur materia multum et inflamatur et redditur magis cursibilis. nisi forte corpus esset plectoricū et oppil'o fortis. et similia Etiaꝫ retineas consilium Auic͡. qui dicit de fl'omia q͡ tardetur quantum est possibile.

¶ De febre terciana.

Terciana est fe. putrida de incensione colere generata. Intelligendum q͡ duplex est causa. quedaꝫ est col'a ru. pura. quedam non pura ꝑpter fl'atis admixtionem. ꝫ appellatur col'a ru. notha. Preterea aut col'a putrefit intra uenas et arterias. et generat continuā. aut ex̄ et generat interpolatā. ¶ Terciana igiẗ generatur de rubea putrefacta in uenis ꝫ arteriis totius corporis. & in h͞ differt a causone. qm̄ causon vt dictum est causatur a col'a putrefacta in uenis pulmonis vel epatis aut stomachi. aut locis ꝓximis cordi. q꞉ tunc generatur causon et oīa sunt intensiora in causone q̄ in terciana continua & ideo curatio fere est eadem utrobiq͡. ¶ Terciana autem interpolata de col'a putrefacta extra fit. et ideo pyodos et interpolationes habet. putrefit autem materia quando cōculcatur et caret euentatione et destituitur et supercalefit cor. aut quia fumus putridus petit cor. aut q꞉ calefit pars post partē donec ueniat a minera vsq͡ ad cor aut utroq͡ modo. calefacto aūt corde simul cum toto corpore generatur febris. ¶ Terciana igitur cōtinua sub causone reponatur quoniā hic magis intēdimus agere đ inꝑpolata. Signa. ¶ Signa terciane sumuntur ex naturalibus. ut q꞉ iuuenis colericus. et sic de aliis. et sumunẗ a non naturalibus vt quia estas et euenit et antecedit calor. et ita de aliis. & sumuntur a rebus contra naturam vt q꞉ incipiat cuꝫ rigore. sicut si cum acubus pungereẗ corpus & est differentia constitutiua. et a principio rigoris pulsus est occultus et postea uelox et semper equalis. vt urina citrina et tenuis. et terminatur cum sudore ut plurimum. Signa autem terciane nothe. sunt alia et alia iuxta naturam fl'atis āmixti. et naturam particulariū. Pronosticatio. ¶ Terciana uera terminaẗ in septem pyodis. aut infra. et terminatur in. xiiii°. die. aut infra. et affligit. xiiii. horis. aut infra. et interpellatur. xxxvi. horis. primus aūt peryodus est debilis. et secundus fortior. et tercius fortissimus. et quartus ī ultimo Ibi enim est status et nequissima accidentia. quintus auteꝫ incipit debilitari. sextus autem plus. septimus autem medicus aut nullus. In principio ꝑoxismi uenit uomitus et in fine sudor. & q꞉ ista egritudo uenit cum terribilibus accidentibus et nō patitur ignorantiam medici nec stulticiā infirmi. ideo ut scias melius futuris pericul' obuiare. et ut honestitas medici conseruetur. melius est semper futura pericula predicere. Curatio. ¶ Ponamus igitur q͡ medicus post tercium paroxismū sit uocatus. & videtur sibi q͡ fl'omia debet fieri. scirupos āministrari. et fiat totum per uiā rationis. sed tamen nihil ꝓnosticatus fuit tunc eueniens quartus ꝑoxismus fortissimus. vere tunc astantes dicent q͡ fl'omia interficit. aut postq̄ sumpsit sciripum semper est deterioratus. et ita factus erit ignominiosus. ¶ Sed si ꝑticularia in quolibet morbo predixerit medicus cōmendabitur et nihil sibi imputabitur. ¶ Sit regula igitur generalis. q͡ numquam operetur in

aliquo morbo nisi ꝑus ꝑnosticatus fueris non igitur pronosticatio est negligenda. Curatio. ¶ In curatione igitur oportet considerare morbū. et causaȝ morbi. et naturam accidentiū. et tempora anni. et naturam medicaminū. ⁊ naturam ciboꝝ. Intentio igiť nō est vna sed multiplex. qm̄ in curando oportet cōsiderare causam. et materiam morbi. et discrasiā. ⁊c̄. non est igitur intentio simplex sed cōposita. ratione igitur putrefactionis oportet subtiliāř et aperire. ratione aūt materie cōpetūt mediocriter ingrossantia. ratione aūt discrasie competunt frigida et humida. Sed qꝛ accidentia sunt multiplicia. sicut est inquietudo et vigilie et malicia tollerādi egritudinem. ideo talibus quodāmodo ꝯpetunt stupefactō. & ideo solum unum ista non potest cōplere. Igitur in scir°. huiusmodi oportet multa ponere ꝓpter mixtionē & multitudinem eoꝝ que dicta sunt in terciana uera. ¶ Rx. end. stano. lactucꝗ nouellarum et se. pp̄. an̄. ʒ. ii. quatuor se. froꝝ. maioꝝ et minoꝝ mundorum et nō mundoꝝ. an̄. ʒ. i. roſ. rub. floꝝ nenuifař. floꝝ vioľ. an̄. ʒ. i. ⁊. ß. oīm sanđ. ʒ. ii. aceti albi ʒ. iii. panis zuccari. lib. i. fiat scirupus clarificatus. iiii. qř. ¶ Materia digesta purgeť sic. Rx. floꝝ boꝝ. vioľ. an̄. ʒ. i. prunoꝝ. ꝭ° fiat decoctio. et in decoctione resoluatur cassiaſi. mūde tamař. an̄. ʒ. i. et deť in aurora. Ratione aūt accidentium quantū est de uigiliis incipimus a leuioribus. Rx. olei roſ. nenufař. aque roſ. aceti. albumē ouoꝝ an̄. ʒ. i. lactis mulieris quantū oīm. et panni madefacti fronti et timporibus applicentur. ¶ Si aūt ista non iuuant paulatim est accedendum ad forciora. quare possumus addere pap̄. qm̄ cuȝ sua narcoticitate domesticuȝ est vt dicit Auicꝗ. deinde accedas ad succum lactucꝗ. marelle. mandragoř. iusquiami. et ſiř iuȝ. & finaliter addatur opium cum suco et requie informeť trociscus. et rubea trociscata. et si fuerit vigilie cuȝ capitis grauedine. oportet odorare camphoram. acetum. aquā roſ. sandalos camoilľ. et similia humectantia. Si autez fuerit stupor fiant fricationes extremitatum dolorose. Et si fuerit motus inquietudo et clamor ⁊ reuolutio de latere in latus et malicia tollerandi suffumigetur cuȝ narcoticis. ¶ Sed gratia oppilationis ⁊ putrefactionis fricetur uéter cum uino albo et oleo de camomilla et aqua ro. de reliqs autem accidētibus fiat sicut in causone dictuȝ est. ¶ Electuaria aūt possunt esse zuccari roſ. vioľ. dyadramenti fruȝ. triasandaľ. dyapapap̄. et siľa. ¶ Si aūt fuerit terciana non uera addatur cuȝ predictis. apium brusti. spagi. et similia. iuxta conuenientiam particulariū. & si esset mulier aut ſſaticus. aut tempus yemale aut oppilatio multa. aut cōplexio meľica. addatur rad. feni. petro. spice. scolope. lupuli. & in euacuatione possumus addere. mirob. reub. dyag̃dium. et similia iuxta cōuenientiam particularium· que nō conuenit pertractare gracia breuitatis. ¶ Si aūt loquamur de cura cuiusdam gratia tpoꝝ morbi tunc intelligendum qm̄ de natura medicaminū est ꝙ a principio dentur aliqua leuia laxatiua sicut cassiaſi. et tamař. cum decoccīoe prunoꝝ et vioľ. et post terciam acceptionem aſs. accessioneȝ potest fieri ſſomia. si alia particularia conueniant. vt fortitudo uirtutis et plenitudo corporis. In statu autem nihil fiat. ſ. nec cibale nec medicinale nisi aliqd aliud obuiaret vt sincop̄. et fortitudo sintōatis vel multitudo resolutiōis et similia. ¶ De cibis autem des plus vel minus ſm qđ status distat plus uel minus. sed per cōparationem ad paroxismuȝ ante accessioneȝ per tres horas. ⁊c̄. nullus detur cibus in accessione donec ueniat ad materie declinationē nisi corporis liquefactio impediret. ¶ Et probibeatur somnus in prin° ꝑoxismi uľ accessionis et potus. nisi molestatio accidentiū impediret

Indicatio a putredine, a causa et ab intemperie

somnus conciliantia

ad stuporē

Per tres horas ante accessionem pot cibus exhiberi vide infra c. de 4na

Cibus autem qui eis competit dictus est in causone. s. ordeatum. auenatum. amidū portul. spinag. panis. mica lota. lactuce. melo. cucu. pruna. mora. pira. poma cocta brodium. cicerū. et pullis. lac amigd. pulla parua. pisces petrini. et similia. Intelligendum cum hoc ꝙ cum oīa et fructus habeant humiditates aq̄sas putrefactas vtile est abstineṙ. Sed ꝙ raro inuenitur aliquis ita obediens. ideo oportet multa cōcedere et cum diuersis operari ſm diuersitatē particularium. Accedamus igitur ad ea que sunt artis quantum erit possibile. quia forma regiminis ex concursu ꝑticularium cōsurgit. Clarificatio. ¶ Si dubitaret aliquis in qua febre putrefactio est maior. Dic ꝙ si loquamur de putrefactione maiori quo ad intensionem accidentiū et furiam et accumen. tunc maior est in colerica. Sed si loquamur ð maioritate quantū ad continuitatē et nullā interpollationē. tunc est maior in fe. sanguinea. Sed si loq̄mur de maioritate quo ad continuationē et difficilē eradicationē est maior in flecmatica et mel'ica. ¶ Secundo posset aliq̄s dubitare si competat uomitus in terciana dic ꝙ in terciana et in omni fe. interpolata in principio ꝑoxi. cōpetit uomitus. q̄m sensibiliter alleuiatur totus ꝑxoi. & potissime si fuerit spontaneus. vel ex modo facili ꝑuocatus. & aliquid purgatur de materia antecedenti et natura fit potēs supra coniunctam. & hec videtur esse intentio Auicen. ca°. de quartana. & ħ uidetur uelle. y. vbi. continue rigores fiunt cōtinue z fe. soluunṫ. ꝙ ad rigorem consueuit sudor sequi. vomitus. egestio. et similia. & tunc mundificabiṫ corpus et fe. cessat. ¶ Et uidemus hoc sensibiliter ꝙ cum aliquis patitur interpolatam et in paroxi°. nulla est euacuatio. tunc in tempore inṫpolationis est totus grauis et ponderosus seu dolorosus et cum modica alleuiatione. ¶ Si autē fuerit mundificatus in tempore inṫpolatō nis videtur sibi ꝙ oīno sit euacuatus. vtile est ergo in prin° rigoris moderate uomitum ꝑuocare sicut multū utile est in fine paroxi. prouocare sudorem. ¶ Tercio posset aliquis dubitaṙ si oxizaccara et sirupus acetosus competant in terciana. postq̄ subtiliant et materia terciane est subtilis. ¶ Intelligendū ꝙ ista materia fuit subtiliter declarata a nobis per intentionē sup illo afforismo quibuscūq; in causone. breuiter tñ dico rationes tñ obmittēdo ꝙ in materia subtili non cōpetunt subtilia quo ad sui digestionem. ſm qđ dicit Auic. ca°. ð cura putridaꝝ in generali. imo competunt in grossantia. Et dicit Auic. ꝙ ille qui dicit cōtrarium nō est audiendus. ħ etiam dicit. G. in. ii°. de inge sa. ¶ In terciana igiṫ quantū est ratione digestionis materie et discrasie non cōpetunt frīa sicca sed magis frīa humida. sed ratione opilonis et putredinis possunt cōpetere exizaccara. et scirupus acetosus. et ꝙ cū istis ponuntur spodium et ros. et sīla alia. sicut dictum est in ca°. de causone. ¶ Et ideo consuetudo mea est ꝙ in talibus ego addā scirupū violateum. gr̄a igitur etatis aut sexus aut temporis. aut cōplexionis aut duriciei splenis et oppilōnis. et sīliū. Actores concedunt oxiaccara et scirupū acetosum. Sed quantū est ex parte materie et discrasie simpliciṫ nō uidetur cōpetere. Opiniōes tamen sunt de istā materia. et ideo conscientie operantis dimitto. ¶ Quarto posset aliquis dubitare de chilo si putrefiat vtrū causet fe. cum actores nō faciant mentionem nisi de fe. putrida humorali. Dico ꝙ quantū in presenti cibus et hūiditates terciane digestionis possunt putrefieri cū putrefactio sit in humidis et liquidis cū dissolutione currūt et transeant in naturā alicuius humoris innaturalis ꝑ uiam alicuius ebullitionis sup calefactiōis et adustiōis facere possunt fe. et iste fe. putride semp erunt humorales. ¶ Quinto posset queri

si vno hūore corrupto alii corrumpantur. postq̄ sunt simul et generant simul. et sil corrumpent. Dico q̄ nō est necessarium. qm̄ humores sunt distincti ꝓpter ꝓprias formas et ꝓprios situs et proprios motus et ita quilibet habet suū regimen et ꝓprietatem et tempamentum. et ita pōt amitti caliditas temperata unius nō ꝓpter hoc amittitur temperamētū alterius. quare nō est necessarium q̄ uno humore corrupto alii corrumpant. ¶ Secundo intelligendo q̄ si iuxta p̄dicta aliq̄s dubitaret q̄ si melenconia corrupta oēs alii corrumpant cuȝ resistat utraq̄ qualitas et ita cum sit fortis qualitas ex parte mel̄ie et tn̄ corrumpit. ergo et oēs alii. Dico q̄ hoc solutū est qm̄ h̄ victo. temperamēto licet fortissime repugnaret non tamen ꝓpter hoc alia temperamenta. qm̄ particularia que concurrūt cum ista non est necessariū q̄ cōcurrāt cū aliis. ergo zc̄. Septimo possumus notare q̄ cuȝ humor corrumpitur et putrescit in carne et intestino et in epate et pulmone. et uentre. & breuiter in quacumq̄ cōcauitate fuerit preter naturam si ibidem caret euentatione et destituat a regimine ibidē corrumpitur et ibidem erit minera. ¶ Et iuxta hoc intelligenduȝ q̄ colera p̄ssina et eruginosa sunt tante pernecabilitatis q̄ putrefieri nō possunt an̄ enim ueniret mors. ¶ Et iuxta hoc intelligenduȝ q̄ terciana uera de colera ru. naturali generata magis in regionibus frigidis generat. Sed tamē nota de colera innaturali generata. magis in regionibus calidis generat. quia ab agēte preter naturam causata est. ¶ Et iuxta hoc intelligendū est q̄ bene potest cōpetē fl̄omia in terciana post tercium uel quartum paroxismum. ante uero numq̄. q̄z redderetur materia cursibili & fieret de simplici duplex. et de duplici cōtinua sicut uidemus frequenter. & licet nō euacuet materiam coniunctam antecedentem tamē euacuat.

Aduertendū circa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

¶ De febre sanguinis.

Sinochus est fe. continua de sanguine putrefacto intra vasa. Sinocha uero est continua que effimere ꝓporcionatur de sanguine peccante ratione sue quantitatis. Intelligendum est q̄ cum aliquis cōsuetus est exercitari et subito dimittit exercitiuȝ & vtitur multis cibis et potissime sanguinem generātibus aut sanguinem aquosum sicut est sanguis generatus ex fructibus. tunc ex aliis z aliis sibi cōformibus generat et multiplicat sanguis. & si peccet parū ratione sue quantitatis generat fe. effimerā continuam ꝓporcionatā ex sanguine nō putrefacto in quo si fiat fl̄omia non cadit in putridā. sicut scribit. G. in. ix°. ¶ Si autem habundet sanguis et peccet ratione sue quātitatis vel in male qualitatis generat cōtinuā ex sanguine putrefacto qui sinochus dicitur Vnde. ꝓ. Sinocha de multo. sed sinochus de putrefacto. ¶ Et habet tres spēs. s. Augmasticam. que sensibiliter ꝓcedit ascendendo et augmentando. in qua maior est dissolutio q̄ resolutio & deteriō inter omnes. Secunda species epimastica que sensibiliter procedit diminuēdo. & est aliis salubrior. q̄z est maior resolutio et cōsumptio q̄ dissolutio. Tercia autem species uocatur hotena. vbi oīa sunt equalia. equalis eniȝ est dissolutio resolutioni. Et iste tres species sunt in qualibet dictarum fe. sicut declarauimus sup̄ librū de differentiis fe. ¶ De fe. autē sanguinea opinatus est. G. ii°. de crisi. q̄ non potest facere simpliceȝ fe. singularem. semper enim est cōposita. quoniam qn̄ putrescit altera pars eius conuertitur in coleram et altera in mel̄iam. & ideo fe. solas simplices singulares non ponit nisi tres. s. fe. que ꝓporcionatur fl̄ati. & fe. que ꝓporcionatur melanconie. z fe. que ꝓporcionatur cole. Signa. ¶ Signoȝ quedā sunt an̄cedētia. quedā cōcomitātia

Diff.ᵃ inter synocam et synochū [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et quedaʒ ſubſequentia. antecedentia ſunt grauitas capitis inflatio ſpatularum. repletio uenarum. rubedo faciei. inflãmatio totius corporis. ⁊ ſimilia. ¶ Concomitantia ſunt dolor frontis. appenti alampaduʒ ardentium. parafreneſis. turbatio mentis. tenebroſitas oculoꝝ. plenitudo pulſus et vndoſitas et diuerſitas dulcedo oris. urina rubea et ſpiſſa liuens et fetida. ¶ Subſequentia autem ſunt tumor faciei. mollicies totius corporis. et aliquãdo ſuperueniũt mõbilli et uariole et carbunculi. et ſunt mala ſigna ualde que conſueuerunt in temporibus peſtilentialibus euenire. Iſta igitur declarant ſanguinem putrefactũ. iſta etiam remiſſa declarant omnia que ſunt in ſanguine nõ putrefacto. qm̃ effimeris ꝑporcionantur. Pronoſticatio. ¶ Si autem appareant puſtule aut nigre aut liuide mõtem ſignant. ſimiliter ſi audiat̃ ſonitus in uentre ſicut tonitruũ dicit Auič. lacrime ſi appareant ꝑpter maliciam morbi. difficultas ãhelitus. et ſ̃focatio et apoſtema in uiis anhelitus. et ſi poſt ſomnuʒ ſentiat ſe grauatum. iſta oĩa ſunt mortem ſignificantia. apparitio autẽ uelox uel tarda digionis uel indigioĩs. ſignificat criſim longam. vł breuem ſalutem vel mortẽ. relata ad uirtutem. qm̃ in omni morbo ſunt iſta diligentiſſime conſiderãda. qꝛ ſm ea ſciet hõ pronoſticari et dietare. Curatio. ¶ Tota fere huius morbi curatio ꝯſiſtit ĩ flebothomia. Intentio igitur. G. fuit. ix. de inge. ſa. ꝙ fiat flꝭomia uſqꝫ ad ſincopim. et redarguit homines q formidoloſi in hoc ſunt. ¶ Et uidetur mihi ꝙ tutius eſt facere flꝭomiam multis uicibus donec deficiat materia nõ paciens. magis enim diligo ꝙ egritudo aliquãtulũ prolonget̃ q̃ ſi mors mihi imputaretur. qꝛ ſigna fortitudis virtutis aliquando fallunt. virtute igitur forticum cõuenientia alioꝝ particularium flebothomia fiat mane et ſero. et multis uicibus. et ita ꝙ ſi fuerit negligentia non ſolũ

in ſexta die ſed quacumqꝫ hora euenerit. ſm. G. ix°. tere. ¶ Si uero particularia nõ conueniant fiant uentoſe inter ſpatulas. Si aſſit crapula fiant fricationes uerſus extrema et fortis abſtinentia et fiant ſuppoſitoria et criſteria. qꝛ talia multum cõpetunt in hoc caſu. et cuʒ crapula erit digeſta fiat flꝭomia. vtatur igit̃ iſto ſcirupo. ¶ ℞. endiuie ſtoꝫo cicoree añ. ℥. iii. iiii. ſe. frigidorum. añ. ℥. i. floꝝ nenufar̃. violꝫ. añ. ℥. ii. vini granatoꝝ añ. ℥. iii. ʒuccari libr. i. fiat ſcirupus. & ſi pateretur inſomnietateʒ ponatur in ſcirupo ſemen pap̃. albi. et ſi tuſſis adeſſet tollatũr vinum granatoꝝ et addantur vue paſſe mũdate iuiub̃. ſebeſten. ¶ Et ſi paciat̃ cardiatam paſſionẽ addantur roꝫ ſandaꝫ. ſpodii. coriandrũ. Et ſi paciatur conſtipationẽ. addantur pruna cum caſſiafi. et ita multa et diuerſa debẽt apponi ſm diuerſitatem cõpoſitionum accidentium. In vigiliis fiant que dicta ſunt ſuperius. et in ſtupore ſicut dictuʒ eſt. & in ſiti magna fiant ſacculi parui de ſillio. vel pilꝫe fiãt tales. ¶ ℞. vue acerbe ſuci aceto ſe. ſe. lactuč. vini malorum granatoꝝ. aceti albi. añ. ℥. i. condiatur lento igne cuʒ pane de ʒuccaro. et fiant pilꝫe et teneant̃ ſub lingua et ſupra linguaʒ. laxetur uenter cũ caſſiafi. magna. tamara. prunis. vel cũ oxi laxatiuo. dyaprunis. triferaſarraceicam. paretur aer domus et locus vt eſt dictuʒ ſuperius. Cibus detur multus uł paucus ſm longitudinem vel breuitatẽ morbi. ¶ Sic igitur ordinet̃ dieta. mica ordeacea paniſter lota amigdaꝫ cuʒ mica panis. malagrana. et poteſt adminiſtrari oxiʒaccara ⁊ ſcirupus aceto. et ſcirupus iulep. ydõmel ſicut aliqui uoluerunt. et ſic ydromel aquaticum. ¶ Sed in iſtis temporibus inueniũtur viri et mulieꝛs ita delicati ꝙ nihil horum ſumere poſſunt. et cuʒ ſint in naufragio oportet concedere brodium pulle parue ſit igitur cocta in multa aqua cum faſciculo lactuce. aut ſeminibus cõmunibus

frigidis. & eadem ratione cōcedatur uinū Accipiantur due amphore parue z imple antur vna uino et alia aqua & cōiungant in suis orificiis et aqua tingat et cum erit aliquantulum tincta detur pacienti. et ap pellabitur vinum franctum. vel frangat cum multa aqua bullienti vel detur talis potus. ℞. aque fontis libr. v. aceti albi lib. s. panis zuccari puluerizati. ℥. iii. et. s. vel quasi tantū quantum ad quantitatez aceti misceatur fortiter videbis gallicanū album. vel sit talis cōmixtionis ꝙ sit ni mis acetosum. nec etiaz parum ex experi mento probat.

Clarificatio. ¶ Si autez aliquis dubitaret ꝙ ingeniū curādi sit for tius vel sumptum a morbo vel sumptuz a uirtute. Dico ꝙ ingeniū curādi sumptū a morbo aliquando est fortius. aliquādo a uirtute ſm diuersas intentiones. Vnde intelligendum est ꝙ iugenia curandi sunt multa. quedam enim sunt ad dirigenduz quedam ad conseruandū. quedā ad curan dum. et quedam ad dandū similia. et que dam ad contraria. tunc ponas ꝙ gratia eta tis et uirtutis et consuetudinis similia de beant dari in fe. sed sola fe. ꝑcipit dari cō traria. Dico ꝙ in hoc casu ingenium sum ptum a morbo est fortius. quoniaz nō ob stantibus omnibus aliis particularibus cō traria dabunt. & ꝑterea dicebat. G. viii°. de inge. sa. ꝙ cōsideratio sumpta a morbo omnes alias cōsiderationes destruit et an nullat. ¶ Si autez nos loquamur de inge nio sumpto ex parte euacuationis. ita ꝙ morbus precipiat euacuationē et uirtus ꝑ cipiat contrariū. in hoc casu magis est cre dendum virtuti q̄ morbo. & ſm hoc di cebat. Ga. in regimento ꝙ sublimior oīm est consideratio sumpta a uirtute. ꝓ. g̃. fe. sanguinea semper est cum sanguinis mul titudine. et ideo quantū est de natura sua semper cōpetit flōmia. sed si uirtus est de bilis et non possit substētare. in hoc casu magis est credendum virtuti q̄ morbo.

¶ Tabulam ingenioꝝ sanitatis ordinaui mus quam oportet cum magno studio ꝑ transire. ¶ Secundo posset aliquis dubita re vtrum sanguis putrefiat et si solus. Di co ꝙ putrefit cum habeat duas causas. s. humiditatem que est mater putrefactiōis et caliditatem que est causa. ¶ Ad secun dum dico ꝙ solus putrefit in suo princi° et fieri. sed postea ratione sui temperamē ti additur cōpositio ꝑpter alteram partem conuersam in colerā et alteraz in melā ars fecimus longissimos sermones de hac questione. ¶ Tercio posset aliquis dubita re. si fe. interpolata possit ex sanguine cau sari. Dicendum ꝙ opiniones sunt. de hoc inuenio tñ. G. ix°. de inge. sa. ponentem interpolatam de sanguine. & viaticus po nit hoc idem. et satis rationabile ꝙ possi bile ꝙ putrefiat sanguis in tanta distantia a corde ꝙ calefactio nō poterit continue uenire ad cor. et ita non erit cōtinua etia z non est ita in remota quin possit aliquā do uenire et ita erit interpolata. ¶ Quar to posset aliqs dubitare quō tempora mor bi distinguunt penes diuersitatem specie rum. Dico ꝙ licet nō distinguantur quo ad accidentia distinguuntur tñ quo ad di gestionem z indigestionē. ¶ Quinto no tandum ꝙ si flōmia fuit a ꝑncipio negle cta fiat post uirtute constante non obstā te opinione frapionis. ꝙ. G. vult hoc ex presse et Auicenna.

¶ De quartana febre.

Vartana est fe. putrida de mate ria melica generata Causa eius ē omne illud qđ multiplicat mate riam melicam et putrefacit illaz. sicut di cit Auic. ¶ Intelligendū tamen ꝙ que dam est quartana cōtinua. quedā interpo lata. et quedam uera. et quedaz non uera. Vera autem quartana generat de melen conia naturali cum conuenientia aliorum

particulariū.s. ꝙ sit melācus et tempus au tumpnale. et ꝙ comederit cibaria multiplicantia meliam & similia. ¶ Et quartana notha est ex melia causata ꝑ viam adbustionis. et ita potest adburi melia naturalis et flā et colā et sanguis ꝓpter nimios labores et comestionez ciboꝝ nimis calidorum. et ꝓpter egritudinem incensiuaz et similia. Signa. Incipit cum frigiditate congelante et orripilatione et contritione. et est pulsus occultus paruus et tardus. et postea efficitur velox et terminatꝰ cum sudore paruo aīs plurimo. qꝛ melia est sicca et ita neq̄ fumosuz neq̄ semiustū remanet post paroxismum sed cōplete eradicatur ſm. G. in libro de differentiis fe. vrina remissa et tenuis in ꝑncipio sed postea post paroxismos multos inspissatꝰ adhuc et colatur et faciunt ad h̄ quia vene sunt stricte et habitudo extenuata z tempus autumpnale naturaliter et alia similia que precesserunt. et durat accessio xxiiii. horis. et interpellatio xxviii. ¶ Signa autem nothe remissa et uaria ſm varietatez humoꝝ quoniam si quartana fit ex sanguine adbusto uergit pulsus ad plenitudinem et vnduositatem et vrina ad rubedinem. et spissitudinē et tempus est vernale et ꝑcesserunt egritudines sanguinee. & huiusmodi similiter in colāca sunt signa que ꝑtinent colē quoniam precessit egritudo colerica et pulsus est uelox et vrina est colerica et tenuis z precessit tempus estiuum. et comedit res calidas et laborauit in sole et similia. ¶ Quartana autem de flāte adbusto habet vrinam remissam et spissam et habet molliciez in pulsu. et paroxismi longitudinem et paruitatē sudoris. & ſm diuersitatem; colere et flātis diuersificantꝰ signa. et ita etiam de melia consideratur. ſm diuersitatem specieꝝ humoꝝ. Pronosticatio. ¶ Quartana de sanguine est salubrior et est breuior aliaꝝ. deinde ex colera. deinde ex flāte. deinde ex meleconia.

¶ Quartana autem regulariter durat per vnum annum. q̄m sicut acute secunꝰ motum lune. ita et cronice secunꝰ motum solis. Aliquando autez durat per. xii. annos sicut dicit Auic. ¶ Omnes autem quartane ut plurimuz sunt salubres. & quartana multas habet dignitates. qꝛ raro incurrit meliam. maniam. lepram. spasmum de repletione qꝛ purgatur et mundificatur tota materia in quolibet paroxismo. ¶ Quartana autem melica cum duricie splenis et epatis. aut apostemate hoꝝ membroꝝ est pessima. z ducit ad ydropisim. erit igitur egritudo longa dato ꝙ bono regimie utatur. et si malo regimine erit lōgissima aut mortalis. Curatio. ¶ In curatione huius morbi oportet multa considerare. Primo ꝙ nō dentur multum calida quoniaz adburunt multū sanguinem. & ita errant qui dant prassium et piper. nisi essent aliq̄liter repressa. ¶ Secūdo ꝙ nō denꝰ nimis frigida. qꝛ materiā congelantꝰ et ita errant qui dant sucū lactuce et narcotica. ¶ Tercio ꝙ non dentur multum sicca. de se enī est talis materia sicca. et ita magis induraretur. et ita errant qui dant assa et frixa acetosa et stiptica. & omnia hec intelligātur nisi cetera aliis. cum omnia fuerint ꝓporcionata bene. ¶ Quarto ꝙ a principio non nimis euacuetur. qꝛ materia non pōt esse digesta. qꝛ in digestione quartane frequenter sumus decepti. quia homines qui vtuntur modico cibo et potu z bene dormiunt habent in principio quartane vrinam satis colorataz. et cum hoc ypostasiatam. et videtꝰ ꝙ sit ex materia morbi. sed non est sed cibi. Cognoscimus ergo materie morbi digestionē ex mitigatione paroxismi et alleuiatione eorundē. ¶ Quinto oportet considerarꝰ ꝙ cibus nō detur nimis subtilis in parua quātitate. q̄m status est multum remotus a principio. & ideo videntur errare oēs illi qui auferūt carnes a principio et vinum usq̄ ad. xx. dies. uel

xv·quoniam uere nimis debilitatur et nō potest resistere morbo·oportet ergo considerare ꝙ nullum ingrossans vel incrudās materiam debet exhiberi sicut olera cruda et fructus et carnes grosse et ea que sunt dure digestiōis aut nimia quātitate sumpta z similia·¶ Secundo est aduertendum diligenter ꝙ in die accessionis cibet̄ et parum ante cibum per tres horas ad minus aut quinqꝫ·et postea cibetur in fine paroxismi cum eradicatus fuerit· in toto autē poxismo nihil detur cibale· ¶ Tercio debes considerare ꝙ ante paroxismū ꝓuocetur uomitus facilis et in fine sudor·Quarto est intelligēdum ꝙ fortia digestiua uł euacuatiua non debent a principio āministrari sed gradatim a debilibus ad fortia ascendere· ¶ Et primo dirigatur materia cum oximelł simplici· et postea euacuet̄ cum euacuatione sibi ꝓportionabili· et postea digeratur cum oximelł dyureticꝗ· & postea euacuet̄ cuꝫ fortiori·¶ Deinde digeratur cum oximelł squillicꝗ· et euacuetur cum fortissimo· In primis euacuetur cum dyasene·dyaboꝝ· et addatur in hiis aliqua portio yererusi· 2° yerfi· iterum. ¶ Quinto aduertendum ꝙ nō dent̄ opiata nisi corpore mundificato et in declinatione· ¶ Sexto aduertendū ꝙ oppilatiōes et apostemata splenis et epatis cum diligētia transeamus·quia magne ptractationes essent· ¶ Visis igitur vniuersalibus obseruandis ad particularia ueniamus· fe·igit̄ quartana una sola simplex singularis cum conuenientia particulariū per hunc modū pertractemus·digeratur ergo sic· ¶ ℞·feni·radicꝗ petrosilł·brusti·spagi·graminis apii·mediane corticis·sanbuci· et ebuli·et fraxi·genestre añ·℥·i· confringunt̄ uel cōterantur fortiter et imponant̄ per dieꝫ et noctem in aceto fortissimo· circa mane· tunc· ℞·germādree utriusqꝫ sticados utriusqꝫ calamti·eupator·cappar̄·añ·℥·iiii· foł absinth·℥·iii·end·scario·cicoree· stolopendrie·añ·℥·ii·iiii·se·coim froꝝ·lactucꝗ capPa·spice·nar·z celtice·añ·℥·i·mełł roſ·lib i·et·s·zuccari·lib·s· fiant scirupi lib·ii·sumatur igitur cum decoctione boꝝ·et fumiterre· mane et sero tria coclearia parua et xiiii·de decoctione·Iste auteꝫ scirupus sumatur ratione oppilatiōis splenis et epatis·et ideo ualet in multis·¶ Euacuet̄ igitur materia per hunc modum ℞·florum boꝝ viol̄·sene·epithi liquir̄ mūde passulaꝝ enucle·añ·℥·i· fiat decoctio cum sero capno lento igne·et in decoctione temperentur cortices mirob· indoꝝ· belficoꝝ et emblicoꝝ·añ·℥·s·fricentur et colentur et detur in aurora ante accessionem ꝑ unum diem vel quasi·et cum multis vicibus et paulatine et in parua quantitate·cum erit exhibitum digestiuum·et tunc possumus fortius euacuare·¶ ℞·igitur dyasene dyaboꝝ·yerfi·añ·℥·iii· lap·ar· nouies abluti· ʒ·i·misceantur et fiant pille et exhibeant̄ eunti dormitum stomacho uacuo in secūdo die aꝭs nocte post accessionē·¶ Postꝗ autem vides egritudineꝫ declinare stuphetur·et in stupha ponantur ea que ponunt̄ in scirupo cum multa aqua preter zuccarū et mel· sed in maiori quantitate et exeunti a stupha qualibet uice offeramus auree· alex·tyriacā·añ·ʒ·i·¶ Sed quia multum conꝗritur de frigore et orripilatione ideo in principio ponamus pedes et manus in aqua calida· uel applicentur lateres calidi· vel fiant fortes fricationes vel calefiāt extrema cum pannis calidis· et ponant̄ ista in collo manuū et pedum·¶ ℞·fuliginis salis cōmunis·vrticaꝝ et terantur fortiter et distemperētur cum aceto·et quādo corpus incipit calefieri istud remoueat̄ et ponatur in balneo aque ca·ita ꝙ non sit nimis ca· aqua· et stet ibi tantum ꝙ sudet· vel ungatur spina dorsi ex medicina cum arogon·marciadon·vel ꝙ accipiatur tyriaca cum vino calido vel tyriaca cum suco mente· Et sucus calamēti ante accessionē

sumptus cum vino curat quartanā. Qui-
es igitur et omnia humectantia cōpetunt
in quartana. sed calefacientia z infrigidan
tia ꝭm diuersitatem specieꝝ diuersificātur
¶ Ad quartanā igitur sanguineam acce-
dam. In quartana d̄ sanguine fiat fl'omia
de basilica et materia digeratur cum sciru
po de boꝝ et fumo terre. et mundificetur
cum decoctione bor. et polipo. et ani. et
cassiafi. et tama. hec enim species est facil'
curationis. ¶ Quartana de colera curatur
sic. ℞. oxizaccara scirupi uiol'. scirupi de
fumoterre. an̄. lib. i. misceantur. et purget̄
sic. ℞. floꝝ boꝝ. liquir̄ munde. epithi. an̄
ʒ. i. fiat decoctio cum sero capno. et in de
coctione temperētur cortices mirabal'oꝝ
citrinoꝝ et indoꝝ bene gūmosoꝝ. an̄. ʒ. i.
conficiantur lento igne et fricentur et co-
lentur et detur in aurora. ¶ Si autem fue
rit de fl'ate digeratur sic. ℞. oxizaccare cō
posite oximel' diureticꝗ. scirupi de fumo
terre. an̄. lib. ii. misceantur. purgetur sic. ℞
floꝝ boꝝ viol'. polipo. turbit āi liquir̄ mū
de passulaꝝ enu. absinthii. agari lactucꝗ. eu
pato. an̄. ʒ. s. fiat decoctio in sero caprino
et in decoctione temperent̄ cortices mira
bal'. Kebuloꝝ indoꝝ an̄. ʒ. i. fricentur len
to igne et coletur et detur ī aurora. ¶ Pil
lule que valēt in omni quartana. ℞. quin
ꝗ generum mirobal'oꝝ bene gūbosorum
agarici. turbit. yer̄ꝑ. an̄. ʒ. i. suci mente. su
ci eupa. suci absinthii. seminis lactucꝗ. ani.
spicꝗ nar. martri. an̄. ʒ. ii. conficiantur cum
oximel' squillitico et fiant pil'le. & possūt
exhiberi. ʒ. iii. et plus et minus ꝭm conue
nientiaꝫ particularium. Vtatur pullis par
uis et auibus campestribus et piscibus sca-
mosis et ouibus sorbilibus et extremitati
bus porcoꝝ et arietum et eduloꝝ. et vtat̄
ordeato z auenato. et breuiter omnibus il
lis que sunt facilis digestionis et que non
crudificant materiaꝫ nec ingrossant nec cō
stipant. sed magis utatur que subtiliant z
laxant. diuersificentur tamē ista ꝭm tem-
pora morbi et qualitateꝫ et quantitatem
et ordinem. cōpetūt ergo boꝝ feni. petro-
brodium cicerum. pruna matura spinacꝗ.
blete ortol'. et similia. & Auicꝗ. mirabilit̄
cōmendat uomitum ante cibum et post.
¶ Clarificatio. Intelligendum ꝙ forti
egritudini fortis cōpetit medicina. et ꝭm
hoc in quartana fortis medicina debet cō
petere. ¶ Et ideo intelligendū ꝙ quedam
est medicina fortis ratione sue quātitatis.
sed non ratione sue qualitatis. vt oximil'l'
z mirobal'ai. & quedā est medicina fortꝗ
ratione sue qualitatis. ut oximel squilliti-
cum z yer̄ꝑ. Vnde in quartana non com
petunt in principio medicamina fortia ra
tione sue quantitatis et qualitatis. ꝙ tunc
solueretur quod subtilius est et remaneret
quod grossum est. sed bene potest cōpeter̄
ex altera parte tantum. vt si est debilis q̄
litatis ꝙ detur in quantitate parua multa.
et si est fortis qualitatis ꝙ detur in parua
quātitate. et hoc in princi° et in fine utrū
ꝙ. ¶ Secūdo posset aliquis dubitare si me
lenconia possit putrefieri cuꝫ repugnet pu
trefactioni vtraꝙ sui qualitate. Dicendū
ꝙ licet mel'ia sit frigida et sicca uirtute ta
men actualiter est fluida et liquida. et ꝓp
ter hoc cum coartatur supcalefit et hume
ctatur ꝓpter uapores retentos. et ideo pu
trefactio sua multum morat̄. et ideo flu
unt. xxiiiii. hore anteq̄ sue quātitates sint
victe. cum materia est extra uasa. ¶ Ter
cio posset aliquis dubitare. si fl'a adburat̄
cum repugnet adbustioni utraꝙ sua quali
tate. Dico ꝙ adburitur quando frigiditas
et humiditas non est absoluta. et ideo po
test supcalefieri et adburi ꝓpter adbustio-
nem partium calidaꝝ adbustarum sicut ē
colera. ¶ Quarto posset aliquis dubitare
de inpolatione z afflictione longiori seu
breuiori istaruꝫ fe. Dico ꝙ afflictio est lō
gior vel breuior ꝭm ꝙ materia est aptior
resolutioni. et interpellatio longior ul' bre
uior ꝭm qd̄ materia resistit putrefactioni

parum vel multum. melia igitur longo tempore affligit. quia materia est grossa z non est apta resolutioni. & multum interpolat. qꝛ utraqꝫ qualitate resistit putrefactioni. Flegma autem multum affligit qꝛ materia est uiscosa et non de facili resoluitur et parum interpolat quia humor paratus est ꝑputrefieri ratione humiditatis. et ideo non interpolat. aut non est sine falsa quiete. ¶ Terciana autem parum qꝛ citissime resoluitur. et interpolatio sua est iuxta quartanã ex eo ꝙ tarde putrefiat ratione siccitatis sue. Vnde intelligendũ ꝙ balnea competũt in quartana in fine ratione morbi. sed non in principio ratione accidentium.

¶ De febre cotidiana.

Cotidiana est fe. de flegmate putrefacto. Si autem putrefiat materia intra vasa generat continuã Si extra interpolatam. & si fuerit ex flati bus puris incipit cum frigiditate congalante. potissime si est flegma vitreum. Si aũt est flegma salsum est magna sitis. In flegmate autem naturali est modicũ frigus et modica sitis. Causa ¶ Causa huius est otium et repletio nausatiua. et ideo libenẽ venit in yeme et sene et in plectoricis. et hoc etiam in mulieribus et in habentibus eructationes acetosas. et habentibus catarrum descendentẽ ad stomachum. et breuiter omnia alia que generant chimũ flaticũ & sicut alie fe. generantur ex multitudine suarum specieꝝ. ita et hec. ¶ Incipit enĩ cotidiana uera cum modica frigiditate extremitatuꝫ et cum pulsu paruo et occulto et cum uenit ad statum calidior est. nõ est intẽsus sꝫ remissus. occultus z pulsus sensibiliẽ diuersus. et terminatẽ cuꝫ sudore modico. et vrina in principio est remissa. Signa autẽ aliaꝝ specierum industrie lectionis relinquamus. Pronosticatio. ¶ Fe. enim flatica de difficili eradicatur ꝓpter multitudinem materie cum grossicie z uiscositate. et sicut de difficili eradicatẽ et de difficili inuenitur flatica interpolata. sicut continua raro inuenitur colica. ¶ Clausio enim poroꝝ est fortis humiditas multa. z ideo fit putrefactio ut plurimũ in continua. Si aũt in principio uideamus spontaneum uomitum. et in fine sudorem plurimum est bonũ signum. qꝛ egitudinẽ breuem et salubreꝫ significat qꝛ ex hoc significatur ꝙ materia non est multum grossa nec uiscosa nec pori multũ densi. Ista enĩ febris libentissime uenit cum oscitationibus multis et cum quodã stuporẽ et parua siti et tumore faciei et liuore. et ð facili cadunt in subet. et sunt cũ dolore stomachi continuo. ¶ Medicus igitur ut de eo cõfidentia habeatur dicat aliquando aliquid de preteritis. aliquid de futuris. et aliquid de presentibus. Curatio. ¶ Curatio igitur est ẜm diuersitatem specieꝝ. Sed cognito simplici statim de facili cognoscitẽ cõpositum. et curato morbo simplici nõ de facili curatẽ morbus notho. & ideo ad ueram continuaꝫ principaliter intendamus. In cotidiana igitur de flate uitreo multũ ualet ptisina cum modico piperis et quia materia est frigida ideo omnia adhibeanẽ iuxta ꝓportionem materie. In cotidiana autem de flate salso valet mirabiliẽ aqua dulcis potata quanto calidius potest. sicut diximus in ca° de siti. propter fla salsum numq̃ potui cõuenire remediũ in flegmate salso cum diu et frequenter laborauerĩꝫ nisi in potu aque dulcꝫ calidissime. Fiant igitur omnia ẜm ꝓporcionem caloris qꝛ non esset decens omnia particularia nominare. Si antem cotidiana fuerit ð flate naturali tunc oportet aduertere. In ꝑmis igitur et in hoc et in quolibet morbo intẽdimus ad causam. quoniam qui causaꝫ ignorat quomodo curat. Secũdo ad morbum propter hoc. G. vi. de inge. sa. semp enim

mentis actum ad egritudinis cognitionē
habeas. ❡ Tercio aduertere oportet ad ac
cidentia. In primis cotidiane continue et
omnes fe. putride cum ꝺ oppilantibus po
ros et subtiliantibus interius et extra. Fi/
ant igitur fricationes circa ventreȝ et late
ra aliquando fortiter. aliquando suauiter.
aliquando cum manibus. aliquando cum
pannis aspersis ſm diuersitatem partium.
❡ ℞. aque dulcis. lib. i. vini albi. ℥. iii. olˀi
camomilˀ. ℥. i. et. ſ. bulliant simul et fricē
tur ex inde uenter et latera et dorsuȝ. qm̄
est mirabile in deoppilando. fiat frequenē
et multis vicibus. et semper sit calidum.
Secundo veniamus ad morbū. digeratur
igitur in primis materia cum ysopo bulli
to in scirupo acetoso et post. cum ista de/
coctione. ℞. floruȝ boꝝ polipodiū. turbit.
agarici. ani. martri. ameos. passu. enucˀ. liq
re. munde. an̄. ℥. ſ. fiat decoctio. et in de/
coctione ponatur corticꝗ mirobalˀ. ℥. i. fri
centur et colentur et denē in aurora. ❡ Se
cundo digeratur materia cum oxizaccara.
composita cuȝ oximelˀ diureticꝗ. et purge
tur cum yeř. p̄. ❡ Tercio digeratur sic. ℞.
radicꝗ feni. petro. apii. spagi. brusti. an̄. ℥. i.
ysopi. ℥. ii. capilloꝝ ue. lib. ſ. folˀ. mente.
folˀ. absci̅n. an̄. ʒ. iii. endˀ. scario. aristolˀ. lac
tuce nouelle. an̄. ʒ. ii. iiii. se. froruȝ. se. boꝝ
se. spagi. se. endi. se. sta. an̄. ʒ. i. lacce. spicꝗ.
nar. squināi. an̄. ʒ. ii. melˀ. ro. et panis ȝuc/
cari. an̄. lib. i. fiat scirupus. ❡ Materia di/
gesta purgetur cum istis pillulis. sunt eniȝ
tante virtutis ꝙ nulla fe. audet stare cōtra
conspectuȝ eaꝝ. ℞. turbit. ʒ. i. agarici. aloe
reubarba. corticū mirob. citri. ꝛ Kebuloꝝ
bene gūbosoꝝ. an̄. ʒ. i. se. folˀ. mente. folˀ.
absci̅nth. eupatorii an̄. ʒ. ii. ȝinȝi. lacce. ani.
mastꝗ. pipis. spicꝗ. nar. passulˀ. enucˀ. liquir
mu. an̄. ʒ. i. conficiatur cum oximelˀ. squil
liticꝗ. ꝛ fiant pillule. Ex istis autem potest
vti. an̄. ʒ. i. et. ſ. vsꝗ ad. iii. et possunt acui
cum esula. aut dyagdio. aut utroꝗ. & den
tur post vnum mensem sue cōfectionis.

doſ autem sue exhibitionis addatˀ et mi/
nuatur iuxta conuenientiam particulariū.
Purgatione facta in declinatiōe ꝑoxismi
possunt stuphari. & in stupha ponatur ea
que in scirupo ponuntur. ꝛ in magna quā
titate. preter ȝuccarum et mel. cum multa
aqua exeunte a stupha detur qualibet uice
tyriace probate. ʒ. i. et ī ultimis potest bal
neari. quando autē in cotidiana uidemus
vrinam bene coloratam et spissam. si fiat
flˀomia virtute forti non est malū. De
cura accidentium. ❡ Viso de causa et mō
bo videamus de accidentibus. In princi
paroxismi ponañt extrema ī aqua calida.
vbi sint camo. et melilotꝗ. et prouocetˀ uo
mitus facilis cum decoctione raphani aut
ydromelˀ. aut scirupo acetoso. aut oximel
le. diuř. aut detur sibi. ʒ. i. ȝuccari media
corticꝗ sambuci. In fine autem paroxismi
ꝓuocetur sudor. ponatur igitur conca ple
na aqua calida iuxta plantas peduȝ et aer
domus sit temperatus. Si autem uomitus
erit nimius. confortetur stomachus cum
menta et similibus. Si autē patiatur stupo
rem odoret storacem calamitam et fiant
fortes fricationes in extremitatibus. & ꝙ
dolor stomachi est cōtinuus. emplˀetur cū
menta. absci̅nthio. et pane asso et madefa
cto in aqua ro. moderate calida et omni/
bus simul tritis. Si autem fuerit constipa
tus fiat suppositoriuȝ aut cristere et ponatˀ
sucus blete et yerap̄. ❡ Viso de hiis vide
amus de dieta. & quia parum interpolat
non possumus perfecte cibum ordinare.
Nullus enim cibus detur ante accessioneȝ
paroxismi per quatuor horas. et cibetˀ in
maiori tranquillitate fe. Cibi enim qui cō
petunt est brodium cicerum. ordeatu. aue
natum. lac amigdalˀ. parue pulle cuȝ lactu
cis. et petrosilˀi cocte. et cōsimilia. paulatī
et gradatim vsꝗ ad declinationeȝ accedat
ad fortiora. ita ꝙ paulatim ueniat ad con
sueta. sicut in oī morbo debet fieri. Cla
rificatio. ❡ Intelligēdū ꝙ facilis uomitus

in principio cotidiane potest significar̄ digestionem zc̄. ad bonum non inquantuz digestionem ɔpletam sed occultam. et ꝓ tanto dicitur significare digestionem quoniam manifestam indigestioné non significat. quoniam materia nõ est multũ grossa. nec uiscosa. nec frigida. nec meatus constricti. aliter enim non uenirent in principio paroxismi cum uomitu facili et spontaneo et in fine nõ esset sudor. zc̄. sed ualde bonum est. quoniaz totus paroxismus alleuiatur cum materia aliqualiter minuatur. et potest esse suo modo loquendi quedam crisis particularis. et est materia digesta suo modo in tantum ꝙ est obediens uirtuti expulsiue. ꝓuocetur igit̄ uomitus cum facilitate in omni fe. interpolata in principio paroxismi. ¶ Secundo aduerté dum ꝙ licet in fe. flatica debeat esse sudor multus postq̄ materia est humida. nihilominus modicus sudor est in fine paroxismi imo est differẽtia constitutiua ſm Ga. in suo de differentiis fe. & ratio huius est quia flã naturaliter frigidum grossum et uiscosum. et ideo non est materia apta ut conuertatur in sudorem. si igitur aliquando conuertatur est signũ remissionis eoruz que dicta sunt. et ideo bonum. ¶ Tercio considerandũ. ꝙ vrina est a pñcipio tenuis. licet materia sit hũida z multa pro tanto quia materia est indigesta et meatus sunt oppilati. et materia grossa nõ est apta expulsioni. Sed cum incipit digeri et natura incipit preualere. deinde inspissatur. et ideo signum primũ digestiõis licet occultum. ¶ Quarto intelligendum ꝙ in cotidiana de flate salso aut dulci est sitis. in aliis autem non. ¶ Quinto notandum quantũ est đ presenti ꝙ in omni cotidiana expedit vinum. cum materia sit grossa et viscosa et quamq̄ sic fuerit licet ſm plus et minus sit grossior. tamé oportet ꝙ vinum sit debile et cum multitudine aque. et ꝙ detur post cibuz siue cum cibo in mensa loco potus cum habeat digerere. confortare. subtiliar̄. et non potest febré intendere. ꝙ fe. in se non est multuz intensa. et cum hoc est vinuz debile et cũ multa quantitate aque. et licet digerat nõ tamen debet ante cibum ãministrari quia cum sit penetratiuum timendũ est de lexione neruoꝝ et mentis. ¶ Sexto aduertendũ. ꝙ licet materia sit grossa. et ita magis parata euacuationi inferioꝝ. tamen ꝙ particula stomachi est patiens et ut plurimum materia in stomacho continet̄. faciliter per uomitum euacuat̄. et ideo in pñcipio paroxismi melior est uomitus q̄ secessus. ¶ Septimo declarandum est ꝙ balneum aque ducis competit in declinatiõe uera totius morbi ad mundificandum in aliis autem temporibus non. quoniam nimis humectat. etiaz materia est humida et viscosa que dissoluitur ꝑ balneũ. ¶ Et iuxta hoc intelligendũ. quoniaz aqua bullita in uia potus meliõ est. quoniã in ebullitione rarificantur partes. et ita partes terrestres cadunt ad fundum et postea colat̄ et ista est melior in omni fe. quecũq; fuerit aqua. ¶ Octauo declarandũz ꝙ panis fermentatus cuz parua quãtitate salis melior est ſm. G. de cibis. quia non fermentatus est multum uiscosus. Si igit̄ talis panis melior. similiter aqua que quidem debet adhiberi nõ ut potus. quãtũcumq; aṙr panis neq; sal retineat. Iuuat eniz aqua ad penetrandum neq; habet acumen de quo sit curandum. ¶ Nono intelligendum ꝙ humores mouentur in diuersis horis ratione radicis superioris et inferioꝝ. Sanguis enim mouetur de mane sequens motum solis ratione cõformitatis z ipse est in oriente. ratione autem inferioris radicis. cũ de nocte natura fugax ratione somni generauit multum sanguiné mouet eum in ista hora post generationé sui vt ab inficientibus emundetur. ¶ Colera autem mouetur in terciis sequens quadram calidam

& sic ratione cōformitatis et causaꝝ superiorum. ratione inferioris vt sanguinē nō inficiat. ❡ Melenconia autem mouet̄ in nonis sequens quadram frigidam et siccā et ratione inferioꝝ vt sanguis emundetur a superfluitatibus melēconicis. ❡ Flegma enim in uesperis sequens quadraȝ frigidā et humidaȝ. et ratione inferioꝝ natura sagax in cuius sagacitate non est finis secūdum. G. de creticis. vt sanguis remaneat purus et mundus. et ita est đ sequentibus intelligendum. ❡ Quarto notandū ꝙ humores grossi magis mouentur de nocte. ꝑpter fortiorem calorem et quia fortiori motore indigent ideo tunc mouent̄. subtiles autem de die ratione conformitatis.

de nocte mouent humores crassi magis mouent

❡ Capitulū de fe. cōpositis et de emitriteo.

Ostq̄ egimus de febribus simplicibus. hic agitur de compositis. et inueniunt̄ quinq̧ species fe. compositaꝝ quantum est de p̄senti quarū prima uocatur septena z sextenena et sic de aliis secunda uocatur erratica. tercia uocat̄ empiala. quarta causonides. quinta emitriteus. Breuit̄ intelligo in summa ꝙ flegma et melenconia cōponūtur et faciunt fe. hec autem cōpositio fit aliquādo ex acetoso. et ita de aliis ₿m diuersitatem compositionum. aliquādo interpolat plus aliquando minus. aliquādo enim affligūt de sexto in segtum. aliquādo de septimo in septimō. aliquando de nono in nonum aliquando đ mense in mensem. aliquādo de anno in annum. Et quia curātur sicut sue relatiue. ideo non plus dico. ❡ Erratica autem fe. causatur ex hu. in diuersis locis putrefactis et adbustis. et quādo simul conueniūt generatur fe. quartana. ₿m. Y. potissime versus autumnum. in se autem non errant. sed quelibet sequitur motum sue materie. nobis autem ꝑpter diuersitatem suoruȝ paraxismoꝝ videntur ad motum planetarum moueri. Curent̄ autem composita ₿m naturam simplicium.

❡ De febre empiala.

Ebris empiala causat̄ ex flegmate vitreo cuius una pars putrefit intra uasa z calefacit exteriora z interiora frigent. ❡ Lipparia contraria illi scilicet empiale. Aliqui tamen volunt ꝙ hec compositio fit ex colera. Curant̄ autē sicut sue simplices.

❡ De febre causonides.

Ausonides est febris cōposita ex colera z sanguine putrefactis intra vasa. si mixtio fit equalis appellatur causon sinochus. & si colera plus causon sinochides. & si sāguis sinocha causonides. Et curantur sicut sue relatiue.

❡ DE EMITRITEO. Emitriteus est fe. composita ex cotidiana continua et terciana interpolata. et cōposite possunt esse multe ualde. omnes tamē possunt reduci ad tres species tamq̄ ad magis notas Prima igitur species erit ex cotidiana continua et terciana in terpolata. Secunda ex terciana continua z cotidiana interpolata Tercia species ex quartana continua z terciana interpolata. Vnde. ꝓ. Paruus emitriteus in vasis flegma recōdit. econtra. Medius coleraȝ sibi collocat intus. In magno colera foris est fex sanguis intus. ❡ Et qꝛ omnes iste species raro accidunt. & cuȝ accidunt curantur ratione simplicium. ideo nolo me plus dilatare.

Sunt Tres species hemitritei

❡ De ethica.

Thica est fe. cōtinua vniformis. sine hu. vicio. cuius subiectum ē

cor et membra solida. ¶ Intelligẽdum ꝙ duplex est ethica. quedam est cum fe. quedam sine fe. et ista appellatur ethica senectutis eo ꝙ siccitas est multum intensa. z caliditas multum equalis uel quasi equal. et frigiditas etiam ita ꝙ ista duo nõ multum excedunt sicut in senibus. ita ꝙ etiaꝫ aliquando accidit talis ethica in iuuenibus aut pueris. Ethica autẽ cum fe. habet tres species. Prima est cum consumit humiditas cordis et membroꝝ roral. et est simile de oleo in lampade. Secunda est quando consumitur cambiuꝫ. et est simile de oleo in licinio. Tercia est quãdo consumit gluten. et est simile de humor substantiali ipsius licinii. Causa. ¶ Causa autem istius fe. sunt omnia illa que calefaciunt et desiccant et inflãmant cor et membra solida. Prouenit etiam fe. ethica a fe. precedentibus. ut ab effimera z causone. et similibus et precipue quãdo precipitur eis abstinentia et non suo loco. et quando aufertur potus aque frigide vbi debet dari. tales eniꝫ de facili consumũtur. potissime calidi sicci et extenuati. ꝙꝛ pingues et carnosi non de facili ueniunt ad talem cõsumptionem Venit etiam ex ethica sine fe. precedente et nimia tristicia ira et angustia. labore et fatigatione corporis et anime et ex carcer et ex omnibus illis que corpus extenuant venit etiam ꝓpter vicia epatis et splenis. et cordis et pulmonis et pectoris. sicut in ptisi et in ẽpimate. Signa. ¶ Signa eni fe. ethice sunt. ꝙꝛ maior est in locis arteriarum ꝗ venaꝝ. Quando igitur fe. est equalis vniformis nulla cadit in ea diuersitas. quantum est ꝺ ratione sui. nec prima die nec secunda nec tercia. & cutis vergit ad quandam arriditatẽ tunc est signũ ꝙ iam est in prima specie ethice. Prima autẽ species ꝑm Auic. est difficilis cognitionis et facilis curationis. Et ratio dictoꝝ est. qm̃ prima species potest esse sine siccitate. sicut

dicit z declarat. G. in de differentiis fe. et in secunda specie apparet siccitas notabilit & ꝑm eum cum hõ cibatur magis inflãmatur et pulsus uelocitatur. sicut apparet in calce viua cum aspergitur aqua. In tercia autem specie sunt oculi concaui et cutis tensa et uenter adheret dorso. et pulsus est calidus uacuus durus ad moduꝫ corde tense. & vrina est sicut oleum. si cadat super lapidem sonat rauce. ¶ Signum autẽ ethic senectutis est pulsus paruus et tardus et vrina tenuis et remissa. Pronosticatio. ¶ Prima species de facili curatur. Tercia autẽ nullo modo. nisi deus uellet. quoniam sicut in licinio prima et substantialis humiditas consumpta est quantum cumq̃ oleum apponatur nũq̃ postea rectificat. sic in hac tercia specie ethice. qm̃ substantiales humiditates cordis et membrorum cõsumpte sunt ultima cõsumptione. ¶ Media aũt species medio modo se habet. ita ꝙ si curatur cum magna difficultate curatur. quando auteꝫ vngues curuant tunc est in statu. quãdo capilli cadunt iaꝫ vicinatur morti et si uenit fluxus uentris iam est proximus mõti. h enim citissime deicit virtutem eoꝝ. qñ tibie inflant iam vlterius viuere nõ potest. ita ꝙ infra tres dies moriuntur. & pacientes ethicaꝫ non bene discernunt de colore. ꝙꝛ mala cognitio diuersa facta est equalis. et non sentit & quando fe. ethica cõponitur cum putrida ẽ difficilis cognitiõis. Curatio. ¶ Si venerit ethica ex calore vel calefactione epatis vel apostematibus et similibus. curentur ea prius. ¶ In ethica ergo cõpetũt frigida z humida. nec cõpetũt infrigidantia solũ ita ꝙ sit cum humiditate. nec nimis frigida. ꝙꝛ desiccant ꝑm ꝙ dicit Auicenna. et non humectant. nec calida quia nimis calefacerent et siccarent ad inuiceꝫ. ergo frigida et humida cõpetunt. sicut est ptisina. ꝫuccaꝝ etiam cõpetit. et lac vnde

extactum est butyrum. Lac igit̃ cōpetit ptisicis s̃m. G. d̃ inge. dum tñ fe. putrida non sit admixta. vnde lac qd̃ magis cō/petit est lac mulieris. postea asine. deinde capraꝝ. postea vaccaꝝ. Lac autem quantū est possibile sumat̃ recens ab ubere sugendo. et si non est possibile babeatur uas plenum aqua calida. et aliud vas calidum ablutum cuꝫ aqua calida desuper apponatur et ibidem colligatur et uelociter hauriat̃. quia citissime corrumpit̃ sicut semen. & si times corruptionem lactis in stomacho bulliat una inundatione et ponat̃ ibi modicum aque et modicū salis. aut mellis et calculi. fluuiales candentes. aut frustum calibis. et ideo ꝓpter uelocem corruptionem eius cum magna cautela sumatur. Balnea autem cōpetunt. Ponatur igitur in tinabis in die cibo digesto i stomacho et aqua nō sit multum calida. sed parum plus q̃ tepida et non sudet. nec diu stet nec vngatur donec in exitu. et subito aqua frigida vel quasi frigida aspergatur. qm̄ balneuꝫ aque frigide nisi sequatur calida nihil ualet. nec aqua frigida cōpetit nisi precesserit calida et quia ista duo. s. lac et balneum dulce inuenies facere magnum iuuamentū. et animalia bonis pascuis debent nutriri vergētibus ad siccitatem. sicut dicit Auic. ca°. de ptisi. ❡ Cancri fluuiales multum cōpetunt. sed extrema debent ab. ci et residuū fortiter lauetur cum lixiuio facto de cineribus uitium donec grauitas odoris cessa/uerit. et postea sumat̃ ordeatum auenatū. et amidum cōpetunt enim hec si coquantur in lacte vaccino butyro extracto. mica panis tritici abluta multis uicibus. ꝫ postea mica panis cum lacte multum ualet. ❡ Pisces squamosi de aquis mundis ualēt et oua sorbilia. et brodium carnium. cōpetunt etiam carnes uolatilium cōmunium vsualium non tamē degentium in aquis et coquātur cum multa aqua ordeo et coriandro recenti et lacte. aut cuꝫ fructibus frigidis. sicut sunt melones et similia. vi/num clarum cuꝫ multa aqua competit eis & vngatur pectus cum isto vnguento. ❡ R℞. medulle cruris vituli et cerui butiri sine sale. ausungia gallie. re. ausungie porci re. draga. gūmi arabici. infusoꝝ. olei viol̃. olei de cucumeribus. olei de salicibus. añ. ℥. i. cere albe quantum sufficit. et fiat vn/guentum. ❡ Item vtatur isto electuario. R℞. dyapapa. dyadragrāti frigidi. dyapendion. sine cinamomo electuarii resumpti ui. añ. ℥. ii. carnium testudinum bene ꝑparatarum. lib. ʒ. recepte triasandali mesue. ros̃. et viol̃. añ. ℥. i. ꝫuccari quod sufficit. fiat electuarium. ❡ Item vtatur isto sci/rupo. R℞. quatuor se. frigidoꝝ mundatoꝝ et non mundatoꝝ maioruꝫ et minoꝝ. se. pap̃. albi. se. malue. pineaꝝ. pistataꝝ. amigdolaꝝ dul. iuiube. sebesten. caricaꝝ. passul̃ enndc. liquir̃. mūde ꝫ suci eius. ordei mūdi. añ. ℥. i. floꝝ nenufar̃. floꝝ uiol̃. añ. lib. ʒ. panis ꝫuccari qd̃ sufficit. et condiar̃ cum aqua fontis. et iuxta ignem lentissimum. & si febris putrida esset possunt misceri cum istis. endiuie. stariol̃. lactuc. acor̃. et similia. et purgetur parum cum cassiafi. et simulibus. ❡ Gualterius addit in tali sciru po. vngulam caballinam. lentiginis aque umbilici ueneris. lactuc. endiuie. rostrum porcinum. ❡ In ethica autem senectutis competit lac et mel. brodium carniū. mel autem in ethica confert. et est multuꝫ nutritiuum. ❡ Si autem esset in ethica febrili fluxus ventris detur lac coctuꝫ cum lapidibus fluuialibus candentibus. vl̃ milio torrefacto. aut lentes excorticate et cocte elissate aut vste. citonioꝝ. aut sumac. aut mirtilli. ❡ De declaratione huius me ex/cuso. quia aliqnid diximus super librū de differentiis fe. et super. x. de inge. sa. Sequitur capitulū de fe. pestilentiali.

¶ De febre pestilentiali.

Febres pestilentiales sunt ille que adueniunt in temporibus corruptis et sterilibus et etiam quibus corrumpūtur segetes aer et aqua. ¶ Item intelligendum ꝙ quedam sunt egritudies que appellantur varie et diuerse. que ꝓueniunt ex inepta administratione sex rerū non naturalium. et iste sunt cōmunes omnibus. & sunt quedam egritudines regionales sicut ptisis et empiala. al's empima. in mōtibus. et fluxus uentris. et ydropis. in vallibus. & in quibusdam regionibus sunt quedam arbores quaꝝ fructus si comedantur generant̄ a ꝓprietate bociū gule et in quibusdam a ꝓprietate aquaꝝ generatur opilatio splenis. & ita fedus color. Et sunt quedam egritudines epidimiales seu pestilenciales. et sunt iste que generantur in temporibus corruptꝫ ꝓpter lexionē principalium in radice. Causa. ¶ Aut causantur vel efficiūt̄ ab inferioribus materialiter aut a superioribus. quoniaꝫ licet aer ꝛ aqua et corpora simplicia non corrūpantur in naturis suis inquātum huiusmodi, corrumpuntur tamen ratione vaporuꝫ corruptoꝝ sibi āmixtorum. qui postea corrumpunt corpora humana. q꞉ aer corruptus vadit ad cor et ambit totū cor. et nutritur ex potibus et cibis corruptis. ¶ Resoluuntur ergo vapores uirtute stellarū et portantur a uentis ad magnā distantiam. et strages magne fiunt in aliqua parte mūdi. & ꝭm diuersitatem corporis diuerse febres generant̄. in aliquibus colerice. & ita de aliis ꝭm diuersitatem dispositionuꝫ. et aliqui non leduntur et aliqui euadūt et alii qui moriuntur. nō agat agens ꝭm diuersitatem materie. Signa. ¶ Signoꝝ quedā sunt signa pestilentie future. quedam sunt ꝓprie febris. Signa autem pestilentie future est cuꝫ apparet stella cometa candela rotunda. et assub. et cuꝫ modo est calor modo frigus siue in uno ꝛ eodem die siue in multis. & cum aer est caliginosus spissus. et videtur ꝙ debeat pluere et nō pluit. & cum estas est calida et humida. et cū aues dimittunt oua ꝛ nidos. et cū reptilia multa appareant super terram. Ista autem animalia sunt signa epidimie future. ¶ Propria autem signa. s. ꝙ fe. pestilentialis sit. sunt quia calor est lentus extra et intus fōtis cum siti et arriditate lingue et cuꝫ malicia tollerandi egritudinem. et est difficil' anhelitus. et dolō precordioꝝ. et fetor omnium eorum que egrediuntur de corpore sicut est anhelitus et sudō et egestio et urina. Pronosticatio. ¶ Omnes sunt male determinationis. et cum terribilibus accidentibus ꝛ fraudulentis ad quas consueuerunt sequi variole et morbilli et egritudines venenose. & ut plurimū deludūt medicos. quoniaꝫ vrine uidentur laudabiles. et ypostasiate. et non est ex materia morbi sed cibi. q꞉ natura non audet morbū inuadere ꝓpter maliciam eius. et cum expectatur crisis ad bonum tunc uenit mors. ¶ Aduertas igitur diligent̄ quia acutoruꝫ morboꝝ non oīno certe pronosticationes. neq꞉ vite neq꞉ mortꝭ. Preseruari possumus a pestilentia si tempus est frididū. odorando mustum. lignum aloe. gariofal'. storacem. calamitam. et ambrā. & similia aromatica. siue comedendo siue bibendo. siue odorando. & si tempus est calidū. fiat cuꝫ aromaticis frigidis ros'. camphore. et acetositate citri. Curatio. ¶ Curatio vero potest esse talis in fe. ꝙ rectificet̄ aer iuxta ipsuꝫ tempus infrigidando in estate cū foliis salicis et vitis albe. et cucurbide. et cum multitudine aque frigide. et aceto. et aqua ros'. et similibus. odoret igitur camphoram ros'. sandal'. et nenufar'. omnia acetosa competunt. Sicut est lac acetosum. herba acetosa. et mala granata. succus

vue acerbe et acetositas citri et limonum. et citrangulo℞ et acetum. Et vitet uniuersaliter repletionez cibi et potus. & in tempore pestilenti coytus vniuersaliter debet vitari. ❡ Si autem egritudo fuerit sanguinea fiat flobomia cum conuenientia particularium alicuius. Et si colerica digeratur colera et euacuetur. et sic de aliis. potest igitur fieri talis scirupus. ❡ ℞. suci bo℞. suci buglosse. acetose end. suci stario. añ. lib. i. et ʒ. ros. flo℞. nenufar. añ. ℥. iii. sandal. magazir. ʒ. ii. camphore. ʒ. i. aceti albi. ℥. iiii. conficiantur als coquant omnia cuz aqua ro. optimi. panis zuccari lib. i. fiat scirupus quinque quarti. et clarificent. ❡ Itez vtatur isto elo. ℞. zuccari ros. triasandal. dyadragranti frigidi. añ. ℥. iiii. pānello℞ auri partes. xx. margarita℞. hyacincto℞. ossis de corde cerui. añ. ℈. i. misceantur. Si autem infrigidantur extrema fiant fricatiões fortes in extremitatibus incipiẽdo ab interioribus et trahẽdo versus exteriora. ❡ Et si adesset debilitas appetitus. confortet cum aromaticis stipticis et acetosis. ❡ Clarificatio habet locum in primo regiminis acutorum.

❡ De sudore.

Vdor est vapor humidus ab interioribus corporis resolutus et iuxta corporis superficiẽ condensatus. Causa. ❡ Causa sudoris est omne illud quod fumum resoluit in vaporem. ❡ Et pro tanto sciendu3 q duplex est vapor. quidam siccus. z iste est materia capillorum sicut dicetur inferius. z alter est humidus. et iste est materia sudoris. Et ideo sudor aliquãdo prouenit ab exterioribus. sicut ex calore solis vel ignis et uento meridionalis. aut labore nimio siue animali siue corporali. aut propter nimia cohoperimẽta. aut propter balneum. et similia. Aliquando prouenit ratione caloris dissoluentis. et ex hoc elicitur q quida3 est sudor naturalis. & iste est qui fit ex bonitate regitiue virtutis. qui est semper cum alleuiatiõe et bona tollerantia. Alius est sudor nõ naturalis. qui fit aere non naturali et preter naturam cum angustia et mala tollerantia. ❡ Signa. Signo℞ quedam sumuntur a parte quantitatis. et quedam a parte qualitatis. A parte quantitatis quoddã est multum quodda3 paucum. Sudor multus fit a parte efficientis resoluentis fortiter. vel quia materia est multum aquosa et subtilis calida vaporosa humida. vel pori rari vel quia contentiua est debilis et expulsiua fortis. ❡ Paruus sudor fit aut quia resoluens est debile. aut materia pauca grossa. et pori debiles et densi et retentiua fortis et expulsiua debilis. et ita ueniemus in notitiam sudoris ex parte quantitatis. & in eius etiam cognitionẽ ex parte sue qualitatis. et hoc multipliciter. ❡ Primo a parte coloris. quia si panni intincti in sudore uergunt ad rubedinez signum est sanguinis. et si ad citrinitatem signum est cole. si ad liuedinem vel nigredinez signum est melenconie. ❡ Secundo sumitur signum ex odore. quia grauis et fetidus significat corruptionem. sumitur etiam ex sapore quia aliquando cadit una gutta et paciens sentit dulcedinem. et sic supra sanguinem. et aliquando sentit amaritudinem. et ita supra coleram. et aliquando salsedinẽ. et ita supra flegma salsum. & ita de aliis humoribus. Pronosticatio. ❡ Omnis sudor qui venit post signum digestionis et die cretica et fit in toto corpore cum alleuiatione bonus. & quecumque istarum cõditionum deficiat semper malus. quia materia non est digesta. venit igitur vi sinthomatis. et non vi nature. iuxta illud. Sed nunquam in principio naturalis est euacuatio. debet igitur apparere post signum digestionis complete. & hoc in fine status. quia in declinatione virtutem deicit. quonia3 crisis

non fit in declinatiōe sed in nequiore ho/rarum. ⁋ Si antem crisis fuerit vera cum omnibus suis conditionibus. s. ꝙ sit certa salua. completa. et indicata. ⁋ Secunda cō ditio est necessaria. s. ꝙ sit in die cretica. quoniam in omni bona crisi ſm. G. cōcurrit radix superior et inferior. et tunc oportet ꝙ sit in die vbi natura expectauit beneficium orbis. quoniā crisis fit semper in fine quadre. vel in semi quadre. & si ista signa non sunt quo ad lunaʒ. sunt tamen quo ad signa zodiaci. ⁋ Tercia condltio ē necessaria ꝙ sit in toto corpore. q꞉ ex hoc fortitudo virtutis significatur potens expellrre ad omnes dyametros. et ideo si in una parte fuerit tantum debilitas significatur siue calidus siue frigidus. siue incisus. siue continuus. et ideo sudor calidus in capite tantum in fe. continuis malum. & si sit frigidus mortem significat. si febris sit acuta. & si sit lenta significat longitudinē egritudinis. ⁋ Sudor autem cōsurgit plus in loco vbi est minera. iuxta illud vbi est sudor ibi est egritudo. Sudor autem qui modo uenit et mō nō est malus. ⁋ Quarta etiam conditio est necessaria. s. ꝙ sit cū alleuiatione. quoniam dato ꝙ omnia particularia conueniant et paciens non possit tollorare non est bonus sudor sed malus. & ideo uniuersalit̄ sudor cum debilitate virtntis est malus. Breuiter igitur đ sudore poterimus per hunc modū pronosticari Curatio· ⁋ Aut enim intendimus sudorem prouocare. aut auferre. Si auferre. tunc intelligendum ꝙ nulla euacuatio naturalis siue innaturał debet auferri versus terciam diem si uirtus tollerare possit. timendum eniʒ esset ꝙ iret ad cor et membra nobilia. paulatiue igitur auferamus et remoueatur. panni igitur remoueantur et euentent̄ cum flabellis et cito desinet. aut aspergatur aqua frigida in facie. aut aceto et aqua rosˀ. aut vngatur pectus cum olˀis frigidis. sicut est oleum rosˀ. et saliꝗ et nenuphar̄. et similia. aut empletur cuʒ sanđ. et camphora et similibus. & videt̄ mihi facere si possumus auferre solum cum flabellis. nisi forte esset sincopalis tunc oportet fugere. ⁋ Si autem volumus ꝓuocare aut est fe. aut non. si non est fe. vngat̄ cuʒ vnguento. marciadon. agrippa. dialtea. & fiat stupha et cohoperimēta et ignis et cō similia. ⁋ Si uero adest fe. Accipe camomilł. et melilot. et se. fra. aṅ. et ponant̄ in sacculo. deinde in aqua calida et exprimatur et lateribus applicentur. aut in pedibus et manibus. aut fiat suffumigatio cum his aut vesica enea plena cum aqua calida i extremis apponatur. et similia leuia. Clarificatio. ⁋ Intelligendum est ꝙ postꝗ de febre sub cōpendio est determinatuʒ et febris ut plurimum terminat̄ cum sudore. ideo vt nos sciremus quis sudor vtilis & quis inutilis. ideo capitulū de sudore fuit hic appositum. & ideo intelligendum est auctoritate dyoclis. sicut narrauit. G. sup illum affoꝛm . ventres yeme et vere. ꝙ omnis sudor est preter naturā. aut ex parte efficientis aut ex parte materiei. aut alicuius particularis. ⁋ Si enim virtus esset fortis et materia obediens ꝫ pori ꝫ aer in debita ꝓportione. tūc euaporaret materia insensibiliter. ꝙ igitur appareat sudor aliquis repugnat resolutioni sensibili. et ideo omnis sudor aliquo modo est preter naturam. nihilominus tñ compando ad morbum q꞉ virtus preualet et purgatur materia morbi et alleuiatur paciens. ideo dicit̄ naturał cōmuniter. alter uero sinthomaticus et innaturał. & ideo malus sicut precedens dicitur bonus. ⁋ Secundo intelligendum ꝙ sudor materialiter ex secunda ꝓuenit digestione. ałs digestiua. efficient̄ autem ałs efficitur autem in tercia digestiua quoniam vapores contenti in porositatibus membroꝝ expellunt̄. & ita sudor pōt esse superfluitas secunde ꝫ tercie digestiue iux̄ diuersos modos loquēdi ꝫ intelligēdi

¶ Tercio intelligenduȝ ꝙ si sudor ueniat a causis intrinsecis cōmuniter et ut plurimum magis uenit de nocte et yeme et magis dormiēte. Si autem uenit ex causis extrinsecis magis uenit in uigiliis et i estate et in die. ¶ De pinguibus et macillentis est intelligendū ꝙ pingues magis sudant nisi grossicies et porꝝ denpsitas impediat. et ideo magis uenit in anteriori parte q̄ in posteriori cum pars anterior sit calidior et rarior et magis in motu q̄ i quiete. Quarto notandum ꝙ si medicus uideat uersus finem status naturam negligentē et sopitam et nō potentem expellere per sudorē ꝙ tunc non est sudor prouocandus nisi cū temperato. vnde excitanda est natura cuȝ medicus sit minister eius. ¶ Quinto notanduȝ ꝙ in cōtinuis sudor est manifestior q̄ in interpolatis cōsiderato unico sudore tantum. Sed si consideremus sudorem omnium pyrodorum maiō est in interpolatis. qꝛ ħ pluries. ¶ Sexto intelligendum ꝙ si uolumus ꝓuocare sudorem abstergamus sudorem. et ita precipiebat. G. quoniam quādo sudor diu morat̄ ꝛ non abstergitur oppilat poros et claudit. et ita temperata abstersio sudoris sine euentatione prouocat sudorē. Sanies autem semper debet abstergi qꝛ corrumperet membra.

¶ De variolis et morbillis.

Variole et morbilli sunt quedaȝ apostemata seu pustule parue infectionū supra totam carnē apparentia de genere infectionū et corruptiōe sanguinis et humorꝝ. ita ꝙ variole generātur magis de sanguine et morbilli de colera. ¶ Ista passio generat̄ ex sanguine mēstruo retento in porositatibus fetus. & natura fortificata mūdificat corpus et expellit infantia aut pueritia aut adolescētia. raro uero in iuuētute. rarissime in senectute ¶ Et iste modus euacuandi est cōis omnibus. accidentaliter autem uenit ex aliis causis. aut si aliquis esset generatus in tempore menstruorꝝ. & iste modus ē ualde malus. qꝛ tales sic generati raro effugiūt leprā vel aliquam aliam egritudinem terribileȝ generantur etiam ista ex malo regimine. et potissime cum utunt̄ cibis de facili corrumpentibus. sicut sunt lac et pisces. et in eadem mensa potissime. et potissime calida et humida. aīs a calidis et humidis negligentibus flomiam. Quarto generātur ista apostemata ex corporibus corruptis pestilentibus. Quinto cōsueuit malas sequi crises. fe. sanguinee quinꝙ igitur possunt esse cause. Et q̄tuor sunt eius species. quoniam quedaȝ veniunt de sanguine. quedā de colera. quedā de mel'ia. Signa. ¶ Signorum quedam sunt que p̄dicunt futuras variolas. sicut est pruritus nariuȝ. apperitio lampadum. timō in somno. rubedo in facie. punctio ueniens in toto corpore. & cum incipiunt apparere sunt sicut capita acuum. aut sicut caput milii. aut sicut caput formice. deinde incipiūt multiplicari et augeri. deinde faciunt crustam et saniē deinde desiccantur et cadunt. et si fuerint ex sanguine uergunt ad rubedinē. si ex colera ad citrinitatem. si ex fl'ate ad albedinem. si ex mel'ia ad fuscedineȝ et terrestritatem. ¶ Pronosticatio si fuerint pauce et cito apparentes et ꝙ cito maturent̄ signuȝ est bone crisis. qꝛ aliquando per modum crisis ueniunt. Si autem uergant ad colorē viol'. aut liuidum aut viridem aut nigrū omnes pessime et mortales. Si autem appareat sanies virulenta. mortale. Si modo appareant et modo occultētur pessima est ¶ Si autem fuerit cum debilitate anhelitus et alleuiatione fe. bonum signū est. Si autem in variola. fe. facta fuerit. et angustia magna. sitis uehemens. virtus debilis. anhelitus cōstrictus. signū est mortis pessime. ut plurimum enim moriūtur suffocati. ¶ Si superuenerit sincopis signum

est pessimuꝫ. & si urina fuerit viridis. aut
nigra. et si egestio fuerit uiridis. illa sunt
pessima et mortalia. fluxus enim uentris
in uariolis est malus. Curatio. ¶ In pri
mis si corpus est plectoricum. aut sanguis
dominatur ꝛ uirtus est fortis fiat ffomia
de mediana postea de sumitate nasi. caué
dum est in hoc morbo ꝙ ponãtur repcus
siua. qꝛ materia repercuteretur ad menbra
nobilia nisi in oculis ꝓpter debilitateꝫ eo
rum. ¶ Secundo aduertendum est ꝙ cuꝫ
oleo non vngatur. ¶ Tercio ꝙ frigida ab
extra nõ applicent. nec aer sit ita frigidus
ꝙ poros claudat nec detur aqua frigida et
caueãt ea que sunt infrigidata in niue. aut
in puteo. omnia acetosa vident competer
sm Auic. ꝛ pro tanto cõpetit sucus aceto
se. et sucus malagranati et sucus vue acer
be et sucus citranguloꝝ et sucus omnium
fructuuꝫ acetosoꝝ. et competit coriandrũ
nenufar. candi. et sandali. et similia. & ci
bus eorum sit ordeatum. auenatum. ami
dal. vua passa. carice. iuiube. sebesten. len
tes cocte in tribus aquis et postea coquan
tur in alia aqua. ¶ Si igitur fuerit materia
sanguinea. digerat cum oxizaccara in plus
in scirupo viol. in minus et scirupo de fu
mo terre. ¶ Et si materia fuerit flatica cũ
oxizaccara cõposita. ꝛ scirupo de fumoter
re et d borra. ¶ Et est aduertendũ in mũ
dificatiuis et laxatiuis ꝙ sint multũ debi
lia si exhibeantur. qꝛ ista egritudo libẽter
concordat cum fluxu. et hoc est ꝙ multũ
timemus ars aborremus. deinde inuoluat
in psico rubeo. deinde fiant ista ut trahat
materia ad exteriora. ¶ ℞. ani. feni. apii.
añ. fasciculum. i. coquantur in aqua cũ len
tibus multis et cum tepidum fuerit linte
amen intingatur in aqua illa et exprimat
et paciens inuoluatur. ¶ Cum uero matu
ratur perforetur cum acu de auro. deinde
totum corpus de isto puluere aspergatur.
℞. farine fabaꝝ. cicerum. lentium. lupino
ruꝫ. orobi. litargiri. ceruse. aloe. fiat puluis.
iste eniꝫ puluis desiccat et cicatrizat et car
nem generat. et si fricetur culcitra ex istis
pulueribus bonum est. ¶ Ad custodiam
oculoꝝ. ℞. sucum coriandri. aque ro. albu
men ouoꝝ. fiat collirium ꝛ frequenter ocu
lis instilletur. ¶ Ad custodiã narium vn
gatur guttur et gargarizet frequenẽ vinuꝫ
mororum cum aqua ordei calida. ¶ Ad
custodiam pulmonis vtatur dyapapauer.
¶ Ad custodiam intestinoꝝ utatur troci
scis factis de suamc. coriandro. et spodio
conditis cum suco acetose. ¶ Ad remouẽ
dum mala uestigia que i facie post vario
las remanserunt. ℞. litargiri. ceruse lote. ca
thimie. puluer cannaꝝ adbustarum. cocta
rum minoruꝫ. cum oleo de lilio et cera ꝙ
sufficit. fiat vnguentũ. Clarificatõ. ¶ Si
dubitaret aliquis d caricis quomodo com
petunt postq̃ uergũt ad calidum et humi
dum. dico ꝙ medicamen bonũ consueuit
fieri de caricis. et de dragagãto infuso in
lacte et semie feni. et croco et lentibus ex
corticatis. et istis simul coctis et tritis et si
mul pistatis et confectis. ¶ Istud eni me
dicamen ualet in principio et cõfortat uir
tutem et facit ad facilem expuitionẽ. ibi
eniꝫ sunt carice et dragagãti ꝓpter pectus
leniendum. et ad precauendum stricturã
pectoris. que libenter uenit in passionibus
istis. & ibi ponitur se. feni. ad aperienduꝫ
oppilationẽ epatis. et crocus ad confortan
dum cor. ¶ Et ꝓpterea vetule ex quodaꝫ
instinctu nature dant cottidie in tali casu
aquam vbi est crocus et lentes ad confor
tandum cor et intestina. patet igit̃ ꝙ talis
mixtio est vtilis. valent igitur carice ꝓpt̃
vias anhelitus conseruãdas ꝛ ad membra
alia. ¶ Secundo posset aliquis dubitare q̃
re nõ competit fluxus uentris postq̃ p il
las partes fit fluxus creticus et cuꝫ hoc illa
membra sint apta ad recipiendum super
fluitates. ¶ Dico ꝙ nõ cõpetit postq̃ iam
manifeste apparent ex. et potissime si fiat
natura. cuius ratio ẽ qm̃ postq̃ natura inci

pit hanc materiam venenosam expellere ad exteriora si postea reuerterent ad interiora erit timendũ ꝙ erit vi sinthomatis et ita erit timendũ ꝙ iret hec materia venenosa ad aliquod membrũ nobile. Preterea hec materia est acuta et pũgitiua et esset timendum đ excoriatione intestinoꝝ Sed fluxus uentris ꝓhibeatur quantum erit possibile. ¶ Tercio intelligendũ ꝙ uariole fiunt magis cum sanguis purus recipit ebullitionez. & si sanguis colericus bulliat uocãtur morbilli magꝭ. et sunt minoris quantitatis et maioris acuminis. Et si sanguis cum fleũate erunt variole fleũatice. & ita de melã. ¶ Quarto notandum ꝙ ex parte puriori sanguis nutritur fetus. et quedaz pars impura et inmunda remanet in porositatibus membroꝝ. et hec est pars seu causa uariole. ¶ Quinto notandũ ꝙ ad hoc ut variole generẽt oportet duo cõcurrere. s. ebullitio. et fortitudo caloris expellentis. et ꝓpter hoc non generantur in matrice ꝙ est membrũ frigidum. nisi esset per accidens ꝙ sequeretur morbos sanguineos. nec ex fetu existẽte in utero. nec statim post uterum. sed potius cum calor incipit vigorari et fortificari. ¶ Sexto intelligendum ꝙ variole et morbilli possũt generari in membris interioribus. sicut in pulmone et intestinis. z similibus sicut dicit Auicꝭ. et est ualde malum. ꝙ debilitas uirtutis expulsiue significatur. ¶ Septimo notandum ꝙ ista passio magis generatur in vere. et quia sanguis magꝭ habundat et quia uirtus fortior est. Secũdo in autumno ratione corruptionis. in estate autẽ minus ꝙ materia exalat. in yeme longe minus quia pori clausi. ¶ Octauo intelligendum ꝙ postꝗ variole apparent et expanse sunt per totuz corpus non cõpetit flomia quia traheretur materia ab extra ad interiora. Sed quãdo materia est adhuc in interioribus bene cõpetit. et hoc est in princiº Et hec videtur fuisse intentio Auicẽne.

¶ Capitulũ de venenis.

Venenum est materia subtilis aquea horribilissime qualitatꝭ a tota specie permutãs corpus humanum. ¶ Intelligendum est ſm rationẽ Auicꝭ. ꝙ eoꝝ que ingrediuntur corpus humanũ. quedam sunt que agunt a parte materie sicut cibus. quedam a parte qualitatis sicut medicina. et quedã sunt que agunt ratione substantie. Et ipsius quedam sunt que habent aspectũ beniuolum et conseruant sicut piõa. aurum z similia. quedam sunt que habent aspectũ maliuolum corruptiõis et destructiuum. sicut vniuersaliter habent venena. & ideo quod transmuttat corpus humanuz et nõ transmutatur venenũ est. Causa autez est quia venenũ est contrarietatis totius substantie penetrabilis ad corpus humanum ¶ Venenoꝝ quedam interficiũt ridere faciendo. sicut crocus ratione sue qualitatis que ad hoc determinata est. et ideo postꝗ interficit de gr̃a ponatur sub genere uenerum. Et quedã sunt que interficiunt oppilando sicut plumbũ. et quedam mortificãdo sicut opium. et quedaz calefaciendo sicut euforbium. quedam corrodendo sicut cantarides. quedã putrefaciendo sicut vermis pini. quedã tota substãtia sicut nappellus quã totam substantiã aliqui appellant formam rei per quam res est id quod est aliqui appellant virtutẽ orbis. aliqui appellant totã substantiã illam ꝓportionem et armoniam oĩm quatuor qualitatum que resultat ex unione forme cum materia. ¶ Signa. Qđ si aliquis sumpsit venenum. sunt cum aliquis sentit odorẽ horribilem. aut saporẽ mordacem. aut arsuram aut fluxum saliue. aut ꝑmutatiõẽ colorꝭ. ut modo apparet vnus mõ alius. nausea et inquietudo. Et si sumpsit venenũ fluz patit̃ stuporẽ. si calm arsurã et inflatiõẽ

¶ Et quandoq color manifestat. sicut cerusa vergit ad albedinem. quandoq odor vt opium odorem horribilē. & sic de aliis iuxta naturam uenenoꝝ. Signa mortalia. ¶ Signa mortalia hiis qui venenum sumpserunt sunt ista videlicet cum occultatur oculoꝝ pupilla et sola alba apparean tumor faciei et gule. mutatio coloris in liuorem vniuersalē et nigredinem uel liuiditatem. nigredo lingue et exitus eius. multitudo saliue. precordioꝝ dolor. spasmus. sincopis. Ista inquā mortē significant in ianuis. ¶ Preseruatur autē aliquis a venenis cum est conuitarus. aut a domesticis. aut ab aliis. Si cum domesticis recordetur verbū seu consiliū Salustii. vbi maior amicitia ibi maior fallendi copia. Non comedat nec bibat subito et uoraciē sed diu in ore tenendo. quoniā venenū est tante orribilitatis q percipiet per gustum uel oderatum. et ideo caueat omnia ultime acuta et dulcia acetosa et salsa. et nō sic auide sumens cibum suum. ¶ Si uero sit conuitatus et uadit ad alienā mensam et habeat eam in suspecto anteq̄ uadat sumat nuces aut auellanas aut ficus aut rutam aut tyriacam aut mitridatum. Si sentit mordicationem statim surgat et uerecundia postposita euomat. faciendo cristeria fſomia et balneum. Finaliter accipiat tyriacam quia tyriaca si sumatur ante uenenū cor confortat et expellit venenum. et si post confortat cor et expellit. et sic q̄cunq mō sumatē valet. nec possumus dicere q eius sint operationes contrarie. vtrumq enim saluatū est. siue faciat hoc modo attrahendo mō expellendo modo vtrumq faciendo. natura enī et uirtus potuit ei dare simul virtutes contrarias queadmodū uidemus q per se facit natura. attrahit enī cibum ad nutriendum membrum tempore sanitatis et medicinā ad euacuandum et alterandū tempore infirmitatis. Forma igitur tyriace firmatione simpliciū una est adiutorio nature. z regimine eius potest facer operationes contrarias. vnde et frigida z calida uenena ualet liberare z soluere. ¶ Medicine igitur que ualent contra venenū sunt multe. sicut est aristolo. gēciana. saliua. ruta. baccaꝝ lauri. terbentina. et herba turicii que aput dyascorides vocatur palaöaren. ¶ Preterea cauendum est ne aliquis inculpetur sine culpa. nā multotiens accidit q arance et scorpiones z alia similiē veneno sa cadunt in ollam seu scutellā aut in dolium. & hoc potest accidere ꝓpter inmundiciam locoꝝ aut q cibus fuit absconsus inter paleas aut sub terra que obliuioni tradere non debemus. et ut caueamus. et ut alios iniuste non accusemus. Curatio. ¶ Curatio potest esse ut inmediate q sentit nocumentū euomat cum oleo sisarino et similibus. et q accipiat lac et butirū et cibum multū et postea uomat. & dato q non euomat adhuc est bonū. ¶ Et contra uenenū ualent cristeria et sumat bolum armenum cum uino z caueat a somno oībus modis quibus poterit. & si considera tur q uenenū sit frigidum sumat allia. et si calidum sumat coriandrum et cāphorā et si sunt d̄ illis que interficiunt a tota specie sumat tyriacam. agaricum. semen urtice. pulpam coloquindite. et semen iunipri Et serapinō et castoř sunt medicina bona contra uenenū quoniam faciunt euomere et educunt per secessum z ualent a uirtute specifica. ¶ Intelligendū autem q si os abluatur cum aqua frigida aut etiā si ponatur in os valet ad discernendū qualitates venenoꝝ q sine sapore est. et si lingua esset infecta aliquo sapore non posset bene discernere. vt igiē lingua os et stomachus bene mundificentur et nō sint infecti aliquo sapore bonum est sumere aquā frigidam. ¶ Sciendū q auellane et huiusmodi vnctuosa cōpetunt. q oppilant. etiam valet terra sigillata. ¶ In principio enim ista nō permittūt qualitatē veneni venire

ad cor. lac etiam potest cōpetere licet de facili corrumpat. ꝓpter hoc euomatur. reprimit enim maliciam veneni. ¶ Secūdo intelligenduʒ ꝙ nō omne illud quod est calidum in quarto gradu est uenenum. sicut sunt allia piper & similia. nisi cum h° habeant aspectuʒ a forma. sicut euforbium. Et tamen omnia frigida in q̄rto sunt uenenosa. qꝛ frigiditas nō ita conuenit cum corpore humano sicut caliditas. nec sic per se possunt esse venena ea que inficiunt a qualitatibus. ¶ Et iuxta h° de uenenis calidis et frigidis querit̄ que sunt peiora et nequiora. Dico ꝙ quo ad ꝑuentionē cito ad cor peiora sunt calida. sed postq̄ peruenerint ad cor peiora sunt frigida. tanq̄ vite principiis magis resistentia. ¶ Quarto intelligendū ꝙ habens cor calidū citius inficitur q̄ habens cor frigidum. qm̄ habēs cor caliduʒ habet uenas amplas et meatus latos. et cum uenenum a tota specie habeat penetrare ad cor. ideo facilius penetrat per meatus latos q̄ ꝑ strictos. Sed ex strictis diu moratur in via. & tunc est possibile ꝙ alteratur et digerit̄. ¶ Et ꝓpter h° turdi nutriuntur ex ell'o. et consimilia ex quibusdā aliis venenosis. qm̄ habent meatus strictos et stat tāto tempore donec sit digestum. ¶ In hoīe autem meatus sunt ita stricti. & ideo ex uenenis acutis moritur cito habens cor calidum. & licet virtus sit fortis. tn̄ cito moritur qꝛ venenuʒ attrahitur ratione caliditat; et penetrat cito ratione amplitudinis. ¶ Quinto notādum ꝙ licet omnis operatio ꝓcedat a cōplexione. non tamen ꝓpter hoc uenenuʒ quod interficit a tota substantia operatur mediante cōplexione qm̄ a cōplexione ꝓcedit opatio mediate vel imediate. at tn̄ venenum qđ interficit a tota specie in sui generatione ratione sue cōmixtionis vel ex qualitatibus el'aribus u'l ex aliquo aspectu orbis acquirit virtutē occultaʒ ꝑ quā operatur. In cognitionē auteʒ huiusmodi non possumus deuenir̄ nisi per experim̄ti viam. ẜm. Ga. v°. de simplici medicina. ¶ Et intelligendū ꝙ venenum qđ interficit a tota substantia pōt esse cibus et hoc si continuetur. et si nō primo in maxima quantitate sumat̄. sicut patet đ puella que habitantes cum ea interficiebat. at tn̄ illud nutrimentū non erat bonum nec cōueniens nec ex omni parte bene assimilatū & semꝑ retinebat malas q̄litates. et h° patet qm̄ galline fugiebant sputuʒ eius. Nutrit̄ cōpus humanū ex ueneno sicut famelicus nutriretur ex medicina. ¶ Et iuxta h° intelligendum ꝙ medicine liberantes a uenenis ẜm Auic;. et Auer. li° suo de tyriaca. sunt medie int̄ medicinas et venena. & ꝓpter hoc valet tyriaca in qua laborauit andromachus. Tyriaca tamen nō competit corporibus temperatis sed lapsis. nec quibuscunqꝫ lapsis. sed in magnis. et nō in quibuscunqꝫ magnis. sed in magnis lapsibus materialibus. et nō in quibuscūqꝫ. sed in illis que ꝓueniunt ex fl'ate et melancolia. In sanguine et colera nō nisi uehementer exirent terminū naturalem. in istis etiam omnibus cuʒ magna cautela. In febribus etiam non competit. Ista sunt uerba Auer. in suo de tyriaca

¶ De morsu venenosoꝝ.

Orsus est solutio continuitat; facta ab aliquo venenoso animali sicut sunt serpentes aranee vespe canis symia et alia venenosa aput nos inhabitantia. ¶ Intelligendū ꝙ hoīes mordentur a serpentibus gratia loci vel gratia temporꝫ. aut qꝛ excitantur et tunc serpētes ruinose ruunt in homines et mordent & vulnerant. Aduertendū tamen ꝙ serpentes sunt diuersaꝝ specierum et modoꝝ secundum diuersitatē regionum sicut patet habitantibus yeīes et in climatibus calidis quoniam quidam uocantur tyri. quidam

dracones·quidam aſpides·quidam baſili/ſcus· & hoc genus eſt peius inter omnia. alia quia viſu et tactu interficit etiaꝫ aues volantes & plãtas que ꝓpe ſunt. Nos autem non habemus tales diuerſitates. Diuerſificantur autem ſerpentes ſecundum alium modum·quidam ſunt maſculi. quidam femine. maſculi ſunt deteriores. Et quidam ſunt de locis ſiccis. et iſti ſunt deteriores q̃ de locis humidis·& quidã ſunt iuuenes·et iſti ſunt deteriores q̃ ſenes. & quidam ſunt famelici et hi ſunt deteriores q̃ ſaturi. Et quidam ſunt in eſtate. et iſti ſunt deteriores q̃ in aliis temporibus. Et quidam ſunt cõmoti et ſtimulati. et iſti ſunt peiores q̃ quieti. Aliquo igitᷣ accidente ſuperueniente mordent homines et venenant. ¶Signa. Signa aũt ſunt ſatis manifeſta. patent enim ſenſibiliter. Eſt igitur in loco dolor mordicatio et inflatio. Et modo in albedinẽ quando capitur reuertitur ad interiora. modo in liuorem viriditatem et nigrediueꝫ quãdo ad exteriora mouetur. & eſt calor uehemens et arſura. quia ſerpentes ſunt calidi vt dicit Auic. vomitus ſtranguria et tortio uentris. Cum apparet ſudõ frigidus et frigiditas extremitatum et ſtupor ſpaſmus. et ſincopis·et color corporis mutatur in liuorem viriditatem aut nigredinem tunc iam mors ſedet ſupra pedes·quia mõs incipit a pedibus ſecundũ Ga. in pronoſtic. ¶Curatio In primis ligentur extrema ligationibus fortibus et doloroſis·Secundo accipiatur gallina et deplumetᷣ. et apponatur ſupra locum morſure. Et ſi gallina moritur bonum ſignum eſt·quia uenenum eſt attractum ad locum morſure·et ideo multociens applicentᷣ galline. Secundo accipiatur ſpongia vel lana·vel aliqđ aliud ſimile·et ponatur ſupra locum morſure. et hoc fiat multis vicibus. Tercio ſi ex his non repellatur ponatur ventoſa ſupra locum morſure ſine ſcarificatione vel cum ſcarificatione ſi neceſſarium fuerit. Quarto emplaſtretur locus cum tyriaca. Quinto emplaſtretur cum tali cataplaſmato ¶℞·ſerapinum·mirram·aſaferi· opopo·piper·ſulfur puluerizata. miſceantur cum vino·vi° accipiãtur frondes maligranati et piſtentur cum ficubus·& deſuper apponatur·Septimo utatur iſta potiõe. ℞·maligranati et ſummitates eius. mirtum & ſummitates eius·coriandruꝫ et folia eius. et cribentur et decoquantur in aqua·et ſumatur·Octauo habeatur perſona vilis et ſugat fortiter locuꝫ morſure et caueat ſibi tamen ꝙ ſtomachus ſit repletus·uino·alle is·et ruta et nucibus ꝛ ficubus·et abluat ſibi os frequenter cum uino vel oleo·Vltimo vero ſi non habeatur aliud ingenium abſcindatur membrum ſi illud ſit paruuꝫ ¶Notandũ eſt hic ꝙ licet ſerpentes ſint calidi et venenum ſit calidum. poteſt tamen inducere ſudorẽ frigidũ et congelarᷣ ſanguinem cordis mortificando calorem naturalem et corrumpendo virutem cordis et membrorum principalium. & propter hoc ualet tyriaca·quia calefacit et ſubtiliat·et calorem naturalem confortat. & maliciam ueneni cõpeſcit. et ipſum venenum exterius ſubſtantialitᷣ expellit. ¶Secundo poſſet aliquis dubitare de ſerpentibus ꝙ non ſunt calidi ex eo ꝙ accũbũt in yeme in antris ſine ſenſu et motu. quomodo igitur erit uenenum caliduꝫ poſtq̃ ſerpentes ſunt ſic. ¶Dico ꝙ ſerpẽtes ſunt calidi qđ declarat motus et furia. et ſunt tante raritatis ꝙ frigiditas penetrat ad interiora·et ideo morãtur quaſi mortui. Et poſito ꝙ ſerpentes eſſent frigidi·tamẽ venenum poſſet eſſe calidum. ſicut patet in aſpide qui eſt frigide nature·et ſanitate caret·tamen eius venenum calidum eſt. Et ſicut venenum ſerpentum eſt caliduꝫ· ita venenum ſcorpionũ eſt frigidum. ſecundum Ga. ¶Tercio intelligẽdum ut ſuperius dictum eſt. qm̃ tyriaca ualet contra

venenum contrahendo et expellēdo. siue sumatur ante siue post. siue intus siue extra. ¶ Quarto aduertendū ꝙ aliquibus uidetur ꝙ tyriaca non operetur a tota substantia. quia illaȝ dat natura. et tyriaca cōficitur ab arte. Dico ꝙ quedam sunt quorum natura dat materialia et preparat et disponit et vltimo natura complet vt in vino et blado. et quedam sunt quoruȝ natura dat materialia sed ars preparat et disponit et complet formam. sicut patet in mitridato et tyriaca. et rutus quinqȝ ānos sue confectionis vel circiter habet formā perfectam quaȝ acquisiuit et simītare miscibilia propter quam operatur et contra venena calida et frigida. quatuor enī etates habet sicut homines. ¶ Quinto notandum sicut dictum est superius ꝙ licet uenenum nutriat a parte materie sue et cōuertatur ad naturā corporis nihilominus in porositatibus membroꝝ remanet quedam mala qualitas que magis in corpus agit q̄ agatur a corpore et per istaȝ agit et per istum modum alterant sirupi et medicine. ¶ Mirabile uidetur d̄ basilisco ꝙ solo uisu venenat cum simus intus suscipientes et non extra mittentes. Et mirabilius est ꝙ si respiciat se in speculo moritȝ. cum suum venenuȝ sit sibi amicabile. Et adhuc est mirabilius cum homo sit temperatus ac digestiua procedat ulterius specificando quō saliua hominis ieiuni cum sit superfluitas tercie digestiōis possit esse venenum. Dicendum ꝙ ad receptionem specierum sumus intus suscipientes. nihilominus multa possūt ab animalibus emitti mala et corrupta. sicut mulier menstruata inficit speculum. et lupus facit hominē raucum. Alii sunt qui inficiunt fixe intuendo aues pueros paruos et equos tanq̄ si essent fascinatores. Et ideo nō est mirabile cum basilicus sit animal uenenosum ꝙ corrumpat aerem et interficiat ad maiorē distantiam. Et ideo moriuntur aues uolātes & miles qui eum lancea pungit. Inficiuntur enim partes medie aeris donec sit in termino. & ex reflexiōe in speculo moritur. ꝗ est alterius nature cuȝ est reflexus sicut sanguis cum est extra venas. ¶ Saliua etiam potest acquirere aliquam uenositatem nō ratione digestionis. sed ratione contrarietatis. Est igitur saliua venenum quibusdam animalibus. & propterea dicit Ga. ꝙ homo et uipera perimunt se se ad inuicem ratione cōtrarietatis. post cibum autem non interficit ꝓpter mixtionē eius cum cibo.

¶ De morsu scorpionis.

Corpiones sunt quedam animalia ad modum scarabeoꝝ preter qd̄ habent caudas. quidam tamē non eleuant caudas. et illi non sunt ita venenosi. & quidam uolant. et sic mutant se de regione ad regionem. et inueniūtur iuxta locum vbi Alexander inclusit got et magot. et inueniuntur ꝓpe nos in auinione. et in multꝭ aliis regionibus. Et dicunt indigene ꝙ scorpiones diligunt multum pannos albos. et ideo cū aliquis habet mūda femoralia et camisias cōponunt se iuxta carnem et lambunt cum lingua ꝙ si cōprimantur pungunt cum cauda foramen puncture est tā paruum quasi insensibileȝ Et licet quantitas veneni sit paruissima. effectus tamen est ualde magnus. ꝗ uenenum est frigidissimum secundū. G. ideo in loco puncture sentitur magna frigiditas. & in extremitatibus dolor et punctura tremor et inflatio. et quandoqȝ est calō in toto. Et dicit. Ga. ꝙ si punctura est in arteria sentitur sincopis. ¶ Curatio.

¶ Curatur cum tyriaca siue interius acceptā siue superposita. ꝗ calefacit et exiccat attrahit et expellit et confortat et qualitatem ueneni destruit. et contraria potest facere per se cum adiutorio caloris naturalis Hoc idem facit mitridatū. tyriaca. dyace

ſeron.et carigione. et eſt confectio facta de bacis lauri.et ariſtol' rotūde.piretro.pipere.et maiorana.et genciana in equali ꝓportione.et agarico in maiori.et pulpa colloquin.in minori conficiantur cum butyro et mell'.et ſumatur interius uſq; ad.ʒ.i etiam empl'etur deſuper.et allia etiaʒ ſumpta cum uino puro in parua quantitate ualet.Et qđ plus ualet omnibus eſt ꝙ ſumātur ſcorpiones et bulliant̄ in oleo et vngatur particula paciens.ſtatim curat.Et ualet hoc in dolore auriū ſi inſtillatur in aurem.

¶ De ape et veſpe.

Pes et veſpe habent aculeum et pungunt et cauterizant et ſentit̄ in loco tumor dolor et arſura. veſpes uero nō dimittūt aculeos. ſed apes fortiter adherent et dimittunt aculeuʒ & poſt parum viuunt.Et licet ſint animalia carentia ſanguine venenum tamen habēt calidum et vritiuum. natura enim prouida dedit aculeum loco armoꝝ.ſed tamen raro aut nunq̄ ledunt niſi ledant̄. et ideo faciunt exercitium cōtra illos qui eos impugnant.Sunt quidem animalia multum fructifera et venenū uel aculeum non dimittunt niſi ſtimulata. Rex apum nō habet aculeum.Ex ꝓprietate preter cōplexionem habent uenenum calidū. Supra puncturam ponantur non ſimpliciter repercucientia.ſed partim reſoluētia.uidelicet ferrum deſuper appoſitum. aut plumbum infrigidatum in aceto. aut malue cōtrite. ordeum et coriandruʒ piſtatum cū aceto.

¶ De ydroforbia.

Droforbia dicitur paſſio melancolica illius videlicet qui abhorret aquam multam.et etiam ſonum eius. Intelligenduʒ ꝙ multa animalia mordēt homines que ſunt ſana.et quedaʒ ſunt corrupta.ſicut homo mordet hominem.et canis et lupus muſtela et ſimilia. Et ſi nō ſunt rabioſa curātur ſicut vulnera. preſeruando ut locus non apoſtemetur. Abluatur igitur vulnus cum aqua et ſale. & fabe fracte maſticate deſuper poſite multum ualent. et oleum de orobo.& cōfectio facta de cepis orobo et fabis fractis melle et uino dulci. ¶ Si autem fuerint rabioſa oportet aliter conſiderare.Et exemplificemus in cane in quo frequentius accidit.Canes ſunt frigide et ſicce complexionis cum icurrūt rabioſitateʒ in fine eſtatis et principio autumni ꝓpter maximam caliditatem adurentem.et in yeme propter nimiam frigiditatem. et in uere propter malos cibos. vt quia cōmedūt cadauera mortuorum et aquas potant corruptas. ¶ Signa. Signoꝝ quedam ſignificant canem rabioſum. quedam ſignificant leſionem factam in morſu a cane rabioſo.Si non ſit canis rabioſus fiat ut dictum eſt. Si autem ſit rabioſus ad hoc vt cognoſcatur.Primum ſignum eſt ꝙ non cognoſcit domum ſuam et incedit ſolitarius capite inclinato et aures ſunt pendentes.et oculi rubent.et ſaliua exit ab ore & latrat vmbre ſue.et habet latratū raucum et portat caudam plicatam ⁊ alii canes fugiunt ab eo et latrant ei. Et ſi buccella panis intingatur a ſanguine exeunte a loco morſure et detur aliis canibus et cōmedāt non erit rabioſus.Signa que ſignificant leſionem venenoſitatis factam in corpore ſunt.quoniam habet ſomnia timoroſa et terribilia. et eſt ſtupidus et ſentit puncturas ⁊ mordicationem in corpore.et habet ſingultū ſitim et ſiccitatem oris et ꝑmixtionem rationis et abhorret aquā et moritur. ¶ Pronoſticatio. Morſus a cane rabioſo dato ꝙ nihil ſentiret non reputet ſe curatum.aliquando enim occultant̄ iſta ſigna per.xv.dies.aliq̄n per ſex menſes.aliq̄n per unum annum.aliq̄n ꝑ ſepteʒ

annos. Et diuersi sunt termini ẜm diuer/
sitatem corporis suscipientꝭ. & ẜm naturã
veneni et regionis. et alioꝝ. ¶ Pessimum
igitur signum et mortale est ꝑmixtio ra/
tionis et formidatio aque munde. ita ꝙ
vix aut nunq̃ euadit aliquis postq̃ incipit
aquaȝ abhorrere. ¶ Cura. Recta uia
curationis est ꝙ trahaẗ materia uenenosa
ad exteriora ꝑ locum morsum ꝗꝛ sanum
consiliũ est ꝙ non fiat ffomia. nec farma
cia. nec cristere nec balneum anteq̃ transe
ant ad minus tres dies. ꝗꝛ traherent vene
num ad interiora. In primis igiẗ ponatur
ventosa super locum morsure cum scarifi
catione. Et sanguisuge sunt utiles. & non
permittaẗ morsura claudi. Et empl'etur
cum his. s. oppo. temperato cum aceto &
eruca et cepe et alleis et ruta et butiro &
etiam fiat cauteriũ supra locuȝ. Post uero
tres dies fiat ffomia et nõ respiciat sangui
nem suum. et detur sibi yeraruf. acuta cũ
pulpa coloquindite. Et fiat balneũ et utaẗ
cepis et alleis et ruta et aqua vbi ferruȝ sit
extinctum. Et utatur tyriaca. & desuper
empl'entur cancri fluuiales. Cõpetit etiaȝ
pullus desuper appositus. Vtatur ꝑ annũ
integrum de ista confectione usqꝫ ad. ʒ. i.
in mane. ℞. radicũ aristo. rotunde gencia
ne cancroꝝ fluuialium adustoꝝ origani ca
lamenti rute baccaꝝ lauri. añ. ʒ. i. piretri.
oppo. boli armenici. añ. ℥. s. caricaꝝ. ℥. ii.
bulliant in uino cocto. et cuȝ melle et bu
tyro cõdianẗ. Si aũt omnia ista neglecta
fuerint cadent in maniam demoniacã &
in mortem. Si aũt uenerint ad dispositio
nem ꝙ abhorreant aquã videẗ egritudo
confirmata. ¶ Tunc ingeniandũ est ꝙ oc
culte per canalem e longinquo detur sibi
aqua cum magna cautela ꝙ nõ possit vi/
dere aquam nec audire sonitũ eius nec vi
dere picturas nec speculũ nec vitrum. Et
breuiter regatur cura maniaci. ¶ Mirabi
le igitur est ꝙ canis rabiosus ⁊ hõ morsus
a cane rabioso cum confirmatuꝛ egritudo

abhoiatur aquam cum magis deberet ap/
petere ratione contrarietatꝭ. Dico de facili
fit impressio ĩ hu°. & ideo sicut uidemus
ad sensum. & G. vult in de motibus liq
dis ꝙ cuȝ aliquis uideat obscitare obscitat
Et cum uideat alitare alitet ꝗꝛ ista fiunt ĩ
humido sicut uidemus ad sensum. cuȝ ali
quis magis q̃ alter vult mingere cum ab/
luitur anus vel tangere in humido. igitur
de facili fit impressio. Cum igitur rabio/
sus sit intus imundissimus et melancolia
sit adusta ita ꝙ manẽte uita iam ulterius
corrumpi nõ potest cum uidet aquaȝ sta
tim mouetur imaginatiua in qđ habet et
aliquo modo ratio uiget. Et tunc si petaẗ
ab eo sicut dicit rasis quaꝛ abhorreat aquã
Respondet et dicit ꝙ in aqua sunt sterco
ra et intestina et uiscera canum. Et ꝗꝛ ista
naturaliter abhorrenẗ. ideo ꝓpter paruum
lumen rationis abhorret ista putans ibi es
se illa ꝓpter corruptam imaginatiuã. Secũ
do modo possumus dicere ꝙ hoc est a ꝓ
prietate. Tercio dico si hec egritudo est cõ
firmata et mala cõplexio est equata sicut
in ethica nõ odit contrariũ ut curans imo
obedit tanq̃ contrariũ corrumpens. simile
quidem apparet in eo ꝙ uolunt uoluptari
in terra coiter in locis siccis. Gaudent etiã
puluere ratione similitudinis. cõtrariuȝ au
tem nihil appetunt ꝗꝛ totum est eis natu
rale vel quasi naturale. ¶ Secũdo cadit ali
ud mirabile vnde canes habent uelocita/
tem in motu et audaciã postq̃ sunt aĩalia
frigida et sicca. et tñ audacia uenit a caloꝛ
et calidum est bonũ naturale. Dico ꝙ au/
daciam habent ex eo ꝙ camerulas cordis
habẽt angustas. et ideo ebullit ibi sanguis
et calefit et irascitur et conqueriẗ. Et sic ꝑ
accidens habenꝫ audaciam ꝗꝛ ratione stri
cture camerulaꝝ inflãmantur et moueñẗ
cum furore. Lepores uero habent cameru
las cordis amplas. et ideo de facili exit ille
modicus calor cuȝ sint cõplexionis frigide
et ideo sunt multum timentes. Ista tamẽ

duo aialia couenient in vnum ꝙ ueloci[s]sime currunt. & hoc nō est a parte cōplexionis. sed ex habitudine corporis qm̄ habent neruos siccos. nerui aūt quanto sicciores tanto meliores ad motū. nisi esset tanta siccitas ꝙ rumperētur. sicut testat̄. Ga. vi°. de accidēti et morbo. ¶ Tercio intelligendū ꝙ in vrinis talium apparent frustra carnium et est sanguis coagulatus. Vltimo notandū vt dicat̄ in summa ꝙ balneum nō cōpetit donec corpus fuerit mūdificatum. ꝙ hu. permiscerentur. nec flomia nec farmacia nisi post tres dies. aliter magis traheret̄ intrinsecus. Post uero tres dies venenū per totum corpus est expansum. et tunc bene possunt cōpeter̄. In principio igitur cum attractiuis et cum scarificationibus insistere debemus. Sed post tres dies amplius p illum modū non molestemus. Illud aūt quod fortiter attrahit est cauterium.

¶ DE DOLORE.

Olor est sensus rei cōtrarie. aut dolor est mutatio cum corruptela qñ sensus apprehendit rem cōtrariam. tunc est dolō. ¶ Causa aūt doloris est duplex. s. mala cōplexio diuersa et solutio cōtinuitat̄. Ista enim qñ ueniunt fortiter z subito sunt causa dolor̄. Si aūt paulatine. non sentitur. Et si ita fortiter ueniant ꝙ stupefaciant menbrū non sentiuntur. Et si sunt adequata nō sentiuntur. Calidū igitur et frigidum sunt causa dolor̄ ꝙ sunt actiua et fortiter imprimūt. Siccum autē non inducit dolorē nisi p accidens inquātum soluit continuū. humidum aūt nec per se nec p accidens sed gratia materie reducitur ad faciendū solutionem cōtinuitatis. Calidum uero et frigidū qñ multum excedunt soluunt continuū. et ideo antonomasice loquendo dolores non sunt nisi vlcera sint. Solutio aūt totius nō inducit dolorez nisi dum est in fieri. s̄m qđ vult G. de morbo. Et si dolor sit ī vulnere potest esse hoc ꝑpter humores qui currunt. aut ratione male cōplexionis diuerse. Dolores igitur aut proueniūt ex causis extrinsecis. sicut est exercitiū flagellum casus et obuiatio et durus decubitus et cum aliqs dormit discopertus. et multa alia consiſ̄ia Aut dolor ꝓuenit ab intus. et tunc sunt diuerse species doloris s̄m diuersitatez humorum et particule pacientis. et s̄m naturam multitudinis et paucitat̄. Et s̄m hoc dolor in menbro sensibili est multuz acutus. In menbro uero obtusi sensus est paucus et est dolor agrauatiuus. Et si est materia acuta facit dolorē acutum pungitiuū et frigida obtusa facit dolorem grauatiuū si est uentosa extensiuum. ¶ Species autē dolor̄ s̄m Auic̄. sunt multe. Sed s̄m. G. possunt reduci ad tres species. sicut dicit ī illo afō. labores spontanei. et in li° de regimine sa. Est enim quidez dolor acutus pūgitiuus ulceratiuus. Alter est dolor grauatiuus siue apostemosus. alter est inflatiuus. et si sunt alie species ad istas possunt reduci. ¶ Signa particularia sunt ista. Si alicui ueniat quassatio et agrauetur. sicut si cum acubus pungeret̄ aut cum urtica. z sentit motum deambulatiuū inter cutem et carnem pruritum pūgitiuū et ꝑforatiuum. signum est ꝙ sunt hu. colerici z acuti aut salsi adusti dominantes in corpore. qui dissoluti in uapores cum uadunt ad menbra sensibilia inducūt dolores acutos Si aūt sentiāt extensionē in menbro tāq̄ si essent rigida et tensa sicut corda tunc sunt hu. melancolici quos natura non pōt resoluere aut sunt ventosi. Et si dolor sit affixus humores sunt. et si deābulant uentus est. ¶ Si dolor fuerit grauatiuus sicut si sentiret magnū pondus ita etiam ꝙ nō audet se expandidare. tunc est signum ꝙ hu. sit melancolicus et male qualitat̄. per prius aūt dolor significat hu. malos. secundo multos. tercio utrunq̄. ¶ Quarta aūt species doloris pōt uocari dolō inflatiuus

videtur enim ꝙ homo sit in quadã flam
ma caloris qui transeat ꝑ spatulas ut in pa
ratis ad fe. putridas et maxime de sangui
ne. In tali dolore fit grauatio fit cõfractõ
fit inflãmatio. Et tunc cõpetit statim flo
mia ꝙ si non fiat flomia et incurrat fe.
magnum infortuniũ habebit. aut forte ñ
euadet. Et si cõtingat ꝙ euadat cum terri
bilibus accidentibus euadet. sicut dicit. G.
de re. sa. ❡ Pronosticatio. Magna ps
pronosticationis dicta est ꝙ oẽs iste con/
quassationes et dolores ꝓnosticant mor/
bos futuros. Et ideo ps ista ualet in regĩe
preseruato. Pronosticemus igiť cum . Y.
labores spo. narrãt mõbos. i. sine causa ma
nifesta. vel possumus dicere ꝙ hic agitur
de dolore ꝓut dolor est mõbus vel tenet
locum morbi ꝓ tanto ꝗ querimus causã
signum et curã. Et fm hoc possumus pro
nosticari ꝙ oẽs dolores sunt mali. ꝗ dolo
res ꝓsternunt virtutez. & sunt causa apo
stematũ et sincopis. nam oĩs dolor qui in
ducit sincopiz est pessimus ꝗ destruit na
turalia. Et ubicũꝙ permiscetur est similiť
malus. sed dolor oẽs operationes destruit
ꝗ nihil uel q̃si nihil põt fieri dolore ma/
nente. qđ satis declarauimus in tabula no
stra ingenioꝝ. Cura. ❡ Dolores curanť
tribus modis fm doctrinã. G. de simpli.
medicina. Primo ꝑ euacuãtia si fuerint cũ
hu. uiciosis iuxta qualitatẽ hu. et plenitu/
dinem. Secundo cum anodinis calefacto
riis et euapatoriis cum corpus ñ est plecto
ricum. Tercio cum narcoticis qñ dolor ẽ
vehemens. ut qñ alia nõ proficiunt. & qñ
adest desperatio ut in forti dolore oculoꝝ
aut in colica. aut in fortibus doloribus iun
ctarum. et sitibus. Et tñ sit cautela in nar
coticis ꝙ nõ stet ibi longo tẽpore. sed mõ
sint et modo nõ. & ꝙ fuerit bene repres/
sum. sicut opiũ cuz croco et cassiaꝭ. Quar
to debemus cõsiderare si corpus est plecto
ricum uel nõ. et aliqua euacuatio cõsueta.
sicut mẽstrua et emõroyđ. et modo non
sit ꝗ tales indigent forti euacuatiõe. Qui
to considerandũ est naturas doloꝝ si fue/
rit vlceratiuus et expectauerit. sufficit ab
stinentia et fricatio. Et si multuz oportet
ut mundificeť ab hu. acutis ut plurimum
tunc fiant fricationes fortes abstinẽtia &
balneũ. Si aũt fuerit plenitudo magna fi/
at flomia. ❡ Si autez dolor fuerit grauati
uus tunc cõpetit flomia. et fricatio et bal.
et mundificatio. Et si fuerit inflatiuus sta
tim fiat flomia magna. ꝗ iste dolor est
ualde periculosus. Est materia ista multũ
in uia preseruatiua. & oportet sic fundare
multũ in istis radicibus sicut manifestabi
tur. G. cum de re. sa. scribemus cũ auxilio
dei. ❡ Sexto sciendũ ꝙ qñ alicui fortiť z
subito et sine causa manifesta uenit dolor
nimius. tunc melior medicina q̃ possit es
se est flomia. sicut est dictuz super illum
affõ. que egerunť multotiens si fuerit de
sanguine. aut corpus est plectoricũ et vir/
tus possit tollerare. tunc directe et ꝑ se cõ
petit. Si aũt fuerit de aliis causis et uirtus
possit tollerare adhuc põt cõpetere flomia
per accidens. q̃m fortissimus dolor est cau
sa trahẽdi materiã ad locũ. dato ꝙ corpus
non sit plectoricũ. sicut dr. 13°. đ inge. sa.
❡ Septimo intelligendum ꝙ tria sunt in
strumenta cũ quibus medicus operať. que
si applicentur debite et sicut oportet uideť
mirabilia facere in fortibus doloribus et
egritudinibus subitis. Primũ est flomia.
statim eniz facit cessare morbũ sicut in si
nocha patet. Secundũ instrumentũ est cri
stere. statim eniz facit cessare morbũ. sicut
in colica. Tercium est calefactoriũ q̃m sta
tim curat fortes dolores. si corpus non est
plectoricũ. aut saltim docet quid sit agen
dum. In doloribus igiť et quassationibus
et fustigatiõibus vtamur calefactoriis tẽ
peratis. Accipiať igitur spongia et ponať
in aq̃ calida et exprimatur et ꝑticule paci
enti applicẽtur. aut fiat de furfure apposito
in saculo. Et si cã est frigida ponať i uino

calido puro. & si cã est ca. ponat̃ in aq̃ ca. vel fiãt sacculi de camomilla melilot; . vł de sale et milio vel de auena uel de teguł et consi̾libus q̃ non hñt fortem uirtutem in attrahendo. Sed si cõfidimus ꝙ corpus nõ sit plectoricũ possumus accedere ad ca lefactoria facta de aniso feni. ruta. cano/po ał cimio. fenugreco. et sil̾ibus. Et post vniuersalẽ purgationeʒ in istis doloribus mirabilit̃ extinguit̃ dolor ex balneo aq̄ue dulcis calide. Si aũt dolor ꝛ cõfractio fue rit a causis extrinsecis vt a flagello et sil̾i/bus. tunc ualet ut in primis fiat fl̾omia et postea bal. et ungat̃ cũm melle et dyaltea ¶ Et ꝗ liuores fiat hoc. ℞. suci absinth. anisii mirtillorum baccaꝝ lauri. ex his fiat oleum. unguentũ. Item ausungia porcina recens bulliat in uino. et ibidẽ stupe intin cte loco applicet̃. ¶ Clarificatio. Intelli gendũ sicut dicit Auic̃. ꝙ dolor est aliq̃n causa morbi. sicut fortis dolõ est causa sin copis et apostemat;. Aliq̃n dolor est mor bus. sicut dolor antiquus capit; galleatus. Aliq̃n est accidens morbi. sicut dolõ capi tis qui sequit̃ fe. Et ideo intelligendũ hic ꝙ Auic̃. large accipit dolorẽ. nam exqui site loquendo dolor nõ põt esse morbus p se. semp eni est accidens morbi. et accidẽs est qualitas morbi. Semp eni sequit̃ ad id qđ imediate et per se ledit operationeʒ si cut ẽ mala cõplexio diuersa aut solutio cõ tinuitatis. Materia aũt ista dilucidata est nobis supra q̃rtum de morbo. et in mult; aliis locis. et ideo breuit̃ ptranseo. ¶ Secũ do notandũ de doloribus et delicis. ꝙ ꝑ prie loquẽdo solũ sunt in sensu tactus. ꝗ hic sensus cois est oibus sensibus. iõ conse quent̃ pñt esse in q̃libet sensu. qm̃ delec/tatur oĩa in obiecto ꝓporcionato sensui. ꝛ tristat̃ in obiecto incõuenieti. ¶ Si dicat aliquis ꝙ calefactoria ñ cõpetunt ꝑ eo ꝙ trahunt materiã ad locũ ꝛ soluũt continu um. Dico ꝙ ñ trahunt nisi cõpus esset ple num. et ñ cõpetũt nisi post uniuersałẽ pur gationẽ. nec soluunt cõtinuũ de q̃ sit curã dum. hoc. n. fit dilatando ꝛ poros ratificã do. Et de somniferis debemus intelligere ꝙ cõpetunt i doloribus uehem̃tissimis. & si generet̃ dolor i capite. ñ tñ in eadẽ pte spiritus ingrossando generãt dolorẽ aliũ. cum dolorẽ curent ad tẽpus. aliq̃n tñ sol/uitur spũs ingrossando. hoc. n. minus cale factũ est. nisi somnifera excederẽt ꝗ do lores prosternunt uirtutem.

¶ DE APOSTEMATIBUS.

Postema est inflatio seu tumor pret̃ naturã. diuisiones apostema tum sunt multiplices. ꝗ q̃dã sunt de ma teria calida. q̃dã de frigida et de sanguine uocat̃ fl̾on. Si de col̾a erisipila. si de fl̾ate ʒimia. si de mel̾ia cancer et sclirrus. q̃dam de aq̃sitate. et causant ydropisim. & q̃daʒ de uentositate. et causant caceciã et tumo/rem mollẽ. ¶ Apostematũ q̃daʒ causant̃ per viã cõgestionis. sicut illa q̃ generantur ex supfluitate nutrim̃ti et debilitate mẽ bri. & q̃dã generant̃ p viã deriuatiõis ex reumatica materia ad locũ. hoc aũt fit ꝓ ter debilitatẽ mẽbri pacient; uel recipien t; et ꝓpter fortitudinẽ menbri ipellent; vel transmittent;. et h° ex multitudine mate rie et eius mala q̃litate vel utraq; etiã ꝓpt̃ largitatẽ viaꝝ. Iteʒ apostematũ q̃dã sunt exterius apparentia. et q̃dã interius latent. sicut pleuresis pyp°nia et sil̾ia. Apostema tum q̃dã sunt simplicia. et q̃dã sunt cõpo sita. Itẽ quedã sunt i menbro nobili. q̃dã ignobili. Itẽ q̃dã sunt in ossibus. quedã i substãtia cerebri medul'ari. et q̃dã in aliis partibus. hoc dr̃ ꝗ quidaʒ negarunt hoc. Itẽ apostematũ quedã sunt in diuitibus. et ista tardius curant̃ ex eoꝝ inobediẽtia. fm. G. ꝗ nolũt facere fl̾omiã nec alia vt oportet. & q̃dã in pauperibus. ꝛ tale forte ex obedientia citius curaret̃. sed vbi est in

digentia ñ oportet laborarẽ. ¶ Apostema tum q̃dam sunt de materia adusta cõrup ta alterãte z corrodẽte carnẽ et ossa z alia & ista sunt multiplicia sicut est ignis psi/ cus seu ignis infernalis seu ignis sci Anto nii qđ idẽ est & carbunculus et antrax et nolimetangere. et lupus et herpesbestio/ menus impetigo serpigo. formica miliaꝝ formica deãbulatiua. cancrema fistula can cer. Ista aũt generant̃ ſm duos modos. ali qñ ex sanguine subtili. aliqñ ex grosso. ali qñ ex colera subtili. aliqñ ex grossa. aliqñ sanguis est in plus. et aliqñ colera citrina. et aliqñ mel'a. siue sit naturał adusta siue innaturalis. Et ſm diuersitatẽ cõmestiõis et uite diuerse species generant̃ ad q̃ nar/ randũ non sufficit p̃sens dies. Apostema tum q̃dã sunt cum fe. quedã sine. & q̃ cũ fe. q̃dã est cum fe. absolute. et q̃dã cũ fe. pestilentiali. Et ita apostematũ q̃daꝫ sunt morbus p se. et q̃dã per accidens. ut qñ ali quos morbos sequit̃ p se. ut qñ primo et inmediate ledit operationes. & ita diuisiões apostematũ sunt. xiii. quantũ est đ p̃senti ¶ Intelligendũ ſm intentionẽ Auic̃. q̃ oĩs pustula ulcerãs z corrodẽs et denigrãs et cauterizans faciẽ sicut cauteriũ pót uoca ri ignis psicus seu carbo seu carbunculus. q̃ si bene p̃scrutetur sub istis cõprehendit̃ formica et q̃dã alia. ¶ Nolimetanger est vlcus corrosiuũ calidũ sequẽs apostema et pustulas de colera intensa corrodens et ca uernam faciens. & pót dici nolimetangẽ q̃ inficit tangentẽ. & accidit vtplurimuꝫ circa oculos et nares. ¶ Antrax et carbun culus sunt apostemata pua seu pustule ue/ nenose. ita q̃ in carbũculo est maior adu/ stio. et iõ locus est niger sicut carbo. In an trace colera magꝭ decernitur dñari. Et di scernũtur ista q̃ in circuitu apparẽt pustu le multi coloꝝ. quidã citrinus qdã liuidus quidã rubeus qdã niger ĩ circuitu ad mo dum circuli. Causantur. n. ex sanguine et colera adustis transmutatꝭ in naturã uene ni et mel'iam adustã. et ideo corrodũt et vlcerant. Et pro tanto dr̃ antrax q̃ facit antrum. et carbũculus. q̃ cõburit sicut car bo ignitus qui postea denig̃tur. ¶ Herpes estiomenus est vlcus corrosiuuꝫ de colera grossa adusta. sed ñ ignita ut erisipila. sed plus mẽbrum mortificãs q̃ cancer. sicut di cetur inferius. et albescit. al's accidit plus ĩ partibus inferioribus. et uocatur alio noĩe lupus. Interp̃tat̃ quidẽ herpesestiomenus id est p se vlcus cõmedens et corrodens. ¶ Cancrena sunt dispositiões male de co lera et mel'ia adustis cum colore mortifi/ cato. et cum quadã insensibilitate menbri veniẽt utplurimũ in ptibus inferioribus. vt dicetur inferius et melius. ¶ Erisipila est apostema de colera grossa ignita. et cũ ulceratur corrodit. et corrosa denigrat. et estaraꝫ facit. et tunc pót uocari sacer ignis aut ignis psicus. ¶ Cancer est vlcus corro siuum de mel'ia adusta et cõrupta. ¶ Im petigo serpigo formica miliaris et formi/ ca deambulatiua sunt parue pustule corrũ pentes et inficientes cutem de colera adu/ sta magis subtili. Et pro tanto ſm princi piuꝫ prurit mouetur et ulcerat et deambu lat p cutem. & quia aliquãdo uidetur uo litare. aliquando quiscere in uno loco. et aliquando occupat parum de cute. et ali/ quando multuꝫ. et uocatur vulgariter ale nedebers. aliquando est ignis uolatilis cuꝫ rubore et squalore et dolore et infectione et aliquando ulcerant et corrodunt. ¶ Et inter infectiones et corrosiones cutis pos sunt reponi. Ista enim apostemata et reli qua aut proueniũt ab exterioribus aut ab interioribus. ab extra. sicut a casu p̃cussio/ ne obuiatiõe. et similibus. Si ab intus aut proueniunt a multitudine et malicia eius aut ex bonitate nature mũdificantꝭ cõpus et talia similiter sunt facilioris curationis. ¶ De apostematibus aũt frigidis tracta/

bimus infra magis ꝯm intentionē. cum lo quemur de glandulis z nodis. ¶ Signa apostematis sanguinei sunt rubedo mollitus dolor et pulsatio. Si đ colera, signū est citrinitas duricies dolor punctura mordicatio. Et si de flate est ibi albedo mollicies et paruitas doloris. Et si apostemata cōponanē erit signoꝝ cōpositio ꝯm diuersitatem cōponentiū. Si uero apostemata fuerint de hu. adustis corruptis transmutatis in naturam ueneni. tunc est ibi fetor. dolor. pruritus deābulatio vlceratio liuor denigratio cauterizatio mōtificatio. Et si in cōpositione dn̄etur magis colera corrupta, uergit magis ad rubedinē clarā. & si sanguis ad rubedinez non claram. & si flēa salsum ad albedinē cū quadā citrinitate. & si melancolia ad nigredinē. et quāto melīa maior tanto magis denigrat cauterizat et estaram generat. ¶ Pronosticatio. Apostematū quedā terminanē p insensibilem resolutionē. & hoc ē ualde bonū. Et q̄dā per sclirositatē et duriciē et hoc est malū. ¶ Apostematū quedā sunt de materia calida. et terminātur in die. xx. & quedā đ materia frigida. et ēminātur in. xl. et quedam de materia media et terminantur in xxxi. ¶ Apostematū quedā sunt cuz fe. continuis in quibus si expuaē sanies aū septimū diem impossibile ē ꝙ euadat. nam ꝙ ita cito possit natura generare saniē nō inuenio uiam. et uirtus est debilis et sic cito oportet mori. Et si multa bona signa apparent dicit. Y. uitā sunt pollicētia. sz. i. tardantia sunt ad mortē sicut eligiē ex dictis. G. °. ꝓnosticoꝝ. et est uerbū notabile. Oē apostema de materia adusta. sicut antrax et carbunculus. formica. et sic đ aliis sunt pessima et mortalia. ꝙ si erunt cū fe. raro aliquis euadit. Qꝫ si fuerint in locis ex directo cordis aut ꝓpe mortale. Si reuertatur materia ad interiora. iam mōs supra pedes quiescit. ¶ De apostematibus aūt in particulari loquemur inferius ꝯm q̄đ sunt indiuersis mēbris. et tunc ꝓnosticatio erit ꝯm naturaz apostematū et menbroꝝ. ¶ Cura apostematū in generali. ¶ Curatio apostematū in generali hec est In primis apponātur repcussiua. nisi aliud impediat. Illud autē q̄đ impedit est cum materia est uenenosa. sicut in antrace. et similibus. Secūdo qn̄ corpus est plectoricū Tercio qn̄ apostema est in mēbro nobili. Quarto qn̄ apostema est creticū. Quinto qn̄ apostema est causatū per uiā cōiestiōis. Sexto qn̄ materia est frigida grossa. ¶ In his eni et consilibus nō cōpetunt repcussiua. aliquando uero ponuntur repercussiua sed diuersimode. qm̄ frigida cōpetunt in apostematibus calidis. et calida in frigidi ¶ Exemplū eni repercussiuoꝝ pōt esse aq̄ frigida. acetū. aqua roſ. suci frigidorum. olea frigida vt roſ uioſ. cerotum de cera infrigidata in aqua roſ. oleum roſ. sucus portulace. sucus solatri coriandri. et silīa. ¶ Repercussiua aūt in materiis possunt esse spica nar. absinth. folia cauliū. nux cipsi. cum quibusdā frigidis sicut est coriandrum portulac. z silīa. ¶ In augm̄to aūt ponanē repcussiua cum maturatis. In statu uero maturatiua. Exemplū maturatiuorum est malua bismalua coriandrū. ausungia porcina rece. ausungia galline. oleū oliuaꝝ. farina tritici. ordeum strameticatū. et h° in materiis calidis. In materiis aūt frigidis sunt ista. f. apium. fenugr̄cū. iuiube. carice. vue passe. liquir. et silīa. In declinatione ponanē dissolutiua. et pōt esse camomilla. melilotū. cocta in aqua salsa cuz aceto. vinū albū calidū. ¶ Et sic intelligendū in ista materia secundū intentionem. Ga. v°. de simplici medicia. ꝙ illud q̄đ maturat taliter naturaſ est. q̄đ aūt resoluit aut mortificat. nō mortificat inq̄tū huiusmōi Applicatio igiē tēperatoꝝ sup apostemata maturat. Sed ꝙ hoc esset difficile applicētur ea q̄ calorē ꝯseruant. Ista aūt sunt farina tritici aq̄ et oleuz simul cōfecta. in apo

stematibus igitur calidis coquat farina tritici in aqua et oleo ad spissitudinē condecentem et fiat emplastrū. & si esset materia frigida addatur sinēz et sal. & ita cum diuersis pportionibus apostemata omnia poterunt maturari. ¶ Notandū φ in omni apostemate postq̄ uenit ad saniē si p se natura nō rumpat. artificialiter aperiatur. aut cum flomo. aut cum ruptorio qd̄ fit de calce viua et sapone. ¶ Intelligendum etiam φ in apostematibus causatꝭ ex causis exterioribus nisi corpus fuerit plectori cum sufficiunt sola repcussiua. In apostematibus autē que ueniunt pter causas intrinsecas non est possibile quin sit repletō uniuersalis vel particularꝭ ¶ Intelligendū igitur φ tunc est principiū apostematꝭ cuz iam apparet. & augmentum cuz iam manifeste magnificatur et dilatatur. Status aūt quando amplius non magnificat. Declinatio quando manifeste incipit minui. ¶ Intelligendū φ in apostematibus mēbrorum interioꝝ non debent apponi maturatiua. sed debet fieri flomia purgatō et resolutio. Intelligendū etiam φ postq̄ in principio applicamus repcussiua φ postea debemus trahere materiā ad oppositū. Intelligendum φ in simplicibus apostematibus simplicia debent apponi. & in cōpositis cōposita et altera pars cōpositionis licet ita notabilis nō sit sicut et altera tñ non ē negligenda. ¶ Cura apostematum in speciali. Dicto de curationibus apostematuz in generali. veniamus ad particularia. Si fuerit de sanguine virtus sit fortis et alia particularia cōueniant. fiat flomia de pte opposita. deinde si necesse fuerit de eadez. Et si uirtus nō est fortꝭ fiat ventosatio de parte opposita cum scarificatione et ponātur repcussiua desuper. nisi aliud impediat Materia aūt calida purgatur cum manna cassiafi. prunis viol. et simi ibus. Postea ponantur ista repcussiua. ꝶ. suci morell. lactuce. portulacꝗ. uirge pastorꝭ lentiginis. aque mucillaginis psillii añ. et panni intincti desuper apponātur. et tam diu cōtinuetur donec locus albescat. Si autē ex nimia appositione frigidoꝝ locus fuerit mortificatus aut denigratus. tunc fomentet locus cum aqua calida aut cum aqua salsa pauca ¶ In augmento aūt fiat tale empl̄m. ꝶ. ordeum et coriandrū et bulliat in oleo et cera ibidem malaxetur et desuper apponatur. Deinde apponātur maturantia videlicet malua et farina tritici ordeum et oleum. ¶ Et si uolumus resoluere materiam sanguinis addamus cum illis mel sucum apii coriandrū. Cum m apostematū frigidoruz tangemus inferius. ¶ Sanctus Antonius corpus sanctū. In ista eniz oīa apostemata seu pustule seu infectiones cōueniunt in multꝭ ex eo φ oīm talium materia est calida pungitiua adusta dolorē inducens. et ulcerans iam transit in naturaz ueneni. Ideo in his oibus a principio anteq̄ sit facta ulceratio si uideatur plus de genere colere insistamus cum refrigeratiuis & si de genere sanguinis cum euacuatiuis In materia sanguinea fiat flomia ex parte magꝭ proxima ut materia uenenosa trahatur ad ipsam partem. fiat etiam flomia in materia colerica si uidetur expedire. & purgetur cuz cassiafi. magna. zc. aut aqua casei et scamonea. In principio aūt anteq̄ cutis ulceretur cum in loco appareat magnus dolor punctura et rubedo siue citrinitas. infrigidet locus cuz spongia infusa in aqua frigida et aceto. aut cum suco portulace et nenufar. aut ex suco cāpoloꝝ uitis. et plantaginis. terat vnū ex illis aut plura et desup apponat. Et si timeat φ locus ulceret bulliat stercus uaccinū in aceto cum melle terat et desup apponat. Et si ulceratio iam facta est et ñ est fe. admistret tyriaca vel mitridatum oibus modis administrationis. & tunc nihil actu frigidum desuper apponatur. quia frigidū vlceribus mordax ergo sit tepidum sindatuz igitur

malum granatum per medium ꝛ bulliat in aceto et postea desup tepidum apponatur. Et locus cum aceto circũcirca inroretur nihil humidum vlceri applicetur ꝙ vulnera nõ curantur nisi prius exiccẽtur. Apponãtur igitur supra stiptica cum quibusdam resolutiuis et aperientibus. ¶ Materialia uero sunt ista.s.plantago.portulaca. virga pastoꝛ.coriandrum cerusa bolus ar. opium.nitrum. ruta.sal.sulfur. nux.aut quecunqꝫ uentosa.oleum roſ.cucumer asininum.fel yrci.piper.panis cũ multo furfure.ficla galle lentes alumen grana aceto sa vua passa ficus vineꝫ camphora cera alba vinum ponticũ. ¶ Medicus igitur diligens et sollicitus accipiat aliqua ex istis. aut omnia & bulliant in aceto et terantur et desuper apponantur Et renouetur emplastrum ter inter diem et noctem.& ꝙ ista postq̃ perueniunt ad nigredinẽ et astaram curantur potius diuina q̃ humana.iõ experimentis utendum est. Accipe igitur vitellum oui crudum et sal tritum misceantur fortiter et desuper apponãtur. Et secundum est ꝙ accipiatur scabiosa et teratur et desuper apponatur.& ualet ante et post hoc idem facit consolida maiõ et omnes eius species. Tormentilla potata multum ualet.similiter herba tunisii.Cum igitur adiutorio magni ꝛ sancti Antonii igneitas euolauerit iam insistamus cum regenerãtibus carnẽ qđ fit cum mastiq̧ thure.aloe litargire et aristoꝛo.¶ Digeratur igitur materia in primis cum oximelle et sirupo đ fumoterre et vtatur rubea trociscata.postea fiat ffomia. deinde remoueatur crustula. cum dialtea et populeon.¶ Et postea talis puluis apponatur. ℞.licium litargiruꝫ.cathie lote. eris vsti. aloes aluminis. cortiq̧ maligranati.ceruse lote.an̄.℥.iii.atramẽti tartari. calcis uiue. salis gẽme.an̄.ʒ.i. fiat puluis et in ulcere ponatur. vel de eis cuꝫ cera et oleo roſ.fiat vnguentum. hoc enĩ vnguentum mortificat et curat apostemata antiqua saniosa que sunt difficile curabilia. & ideo ipsoꝝ curam cirugie relinq̃mus. Q̃ꝫ cum ferro et realgar curabitur si deus uoluerit.¶ Intelligendum tamen ꝙ aliquando corrumpitur cõplexio membri vt uirtus animalis sensibilis deinde corrũpitur et putrefit locus et profundatur. Et tunc in principio quando apparet feditas dolor et quedaꝫ insensibilitas tunc ista accidentia uocantur nomine cancrema. Et quando illa accidentia iam ueniunt ad putrefactionem et cutis vlcerationeꝫ et maiorem insensibilitatem et humectationeꝫ et virulentiã tunc talia accidentia possunt appellari herpes estiomenus.¶ In primis igitur rectificetur dieta et uitet calida adurentia et frigida mortificantia et sic in regimine medio temperetur. ¶ Euacuetur corpus cum ffomia farmacia sicut debet fieri in humoribus corruptis postea scarificetur locus et ponãtur sanguisuge et inungatur locus cum tali vnguento. ℞.orobi farine fabarum salis cõmunis aristoꝛo.ro. melſ. an̄.ʒ.i. puluerizentur et bulliant in sirupo acetoso donec ueniant ad spissitudinem mellis.et liniatur locus.¶ Vel istud probatum et laudatum multum in cancremis et in omnibus dispositionibus cum membri cõplexio incipit corrumpi et destrui et mutari in citrinitatem et liuoreꝫ. et uiriditatem et in quandã fuscedinem mortificatam sicut apparet frequenter de tibiis et apostematibus male curatis. ℞. olei recent̄ cere albe an̄.℥.vi.suci fructus vue lupine.℥.iiii.ceruse.℥.i. plumbi usti. lomposiculos.i.illius fumi qui habetur in fornacibus fabrorum vbi funduntur metalla omnium.an̄.℥.i. ¶ Modus conficiendi est iste.liquefiat cera et oleum et deponantur ab igne.et alia subtiliter puluerizata et cribata simul omnia in mortario. diutius cõmisceas. et ita deinde sucum infundas.& cũ sine intermissione agitatũ fuerit pmitte coagulari et pdictũ sucũ ꝓice.

Et resultat quedam confectio si bene conficiatur. sicut si esset dyaquilon de quo extendatur supra allutaz et apponat supra locum Et est mirabile ualde in omnibus ulceribus calidis fraudulentis saniosis recentibus. quoniam in antiquatis oportet ad fortiora consurger. Cum aut cantrema cadit in experientiam et iam locus incipit humectari et corrumpi. tuc melius est auferri qd humectatum est et putrefactu cum medicinis putrefacientibus et carnem cadere facientibus. cuz cauterio et similibus melius q cum incisione. ¶ Apponatur igitur tale unguentum. ℞. radicum aristol. aluminis floris eris uitrioli gallaꝝ eris usti cerusе lote aloe suci cucumeris asinini. an. ℥. ii. bulliant in aceto et mell qd sufficit. Et inungatur locus donec appareat caro sana. Et si locus est uilis cauterizetur. Et qꝫ talia cuz sunt antiquata sunt difficilia aut impossibilia ad curandu. ideo curaz restaurarori relinqmus. ¶ Vnguentum ad ulcera putrida et plus saniosa difficilis eradicationis corpore mundificato. ita qꝫ deus uoluit melius reuelar. ℞. antimonii eris usti litargiri cathimie argeti marchasite. ceruse lote balaustie aluminis sarcocolle thuris panifuliginis. idest illius fumi qui adheret i fornacibus vbi fundunt metalla. an. ℥. i. puluerizentur et conficiantur cuz fece olei antiqui et cera. et fiat vnguentum. Istud enim mirabiliter desiccat sine mordicatione. & ꝓpter hoc est utile in membro sensibili et viro delicato. ¶ Vnguentu ad cicarizandum et ad decorandum loca sordida plena quasi humoribus ꝓpter ulcera corumpentia colorez cutis. ℞. gallarum corticum maligranati sandali. an. ʒ. ii. ceruse aloes sarcocolle. litargiri cathimie lote aluminis eris usti et abluti mirre corticis thuris panifuliginis. an. ʒ. iii. puluerizentur et conficiantur cum cera et oleo ro. et fiat vnguentum. Considerentur igitur medicinalia que posita sunt in hoc capitulo. mirabilia sunt in casibus suis.

¶ De impetigine et serpigine.

Mpetigo et serpigo sunt infectiones cutis de colera subtili mixta cuz humore grosso terreo. ita qꝫ colera subtilis aliquando est in plus aliquado est grossa plus. aliquado equaliter. Quando autem est ibi plus de colera de facili curat quando aute est humor grossus plus tarde curatur. Et quando equalit medio modo. ¶ Curatio. Mundificetur colera iuxta naturam sue coplexionis. corpor autem mundificato et bono regimine obseruato fiat bal. quoniam balneum subtiliat. et aperit et iuuat ad euacuandu humorem ¶ Impetigo recens in pueris curatur cum saliua ieiuni si illiniatur vel fiat tale medicamen. ℞. farine rizi farine ordei farine fabarum farine lupinorum. an. ℥. i. gallaꝝ ossium mirob. mell an. ℥. s. bulliant omnia cum aceto. et suco blete usqꝫ ad spissitudinem et illiniatur locus. ¶ Si aute fuerit antiqua inungatur cum oleo de frumeto. vel fiat tale vnguentum. ℞. litargiri. stercoris suricis. folioꝝ agni casti. eris usti. an. ʒ. i. vitrioli. sulfuris. omnium an. ʒ. iii bulliant in aceto usqꝫ ad spissitudinem et illiniatur. ¶ Si autez adueniat pruritus squame et quasi quedam excoriatio. illiniatur locus cum isto medicamine. ℞. anacardi. costi. elli nigri. atramenti. aristolo. ꝯbustarum an. ʒ. vi. terantur et cribellentur et coficiantur cum aqua. & omnia ista que dicta sunt conficiantur cum modica quantitate cere et olei. & melius adherebit.

¶ Vnguentum mirabile ad omnes rubores et infectiones cutis q colera aut sanguine aut vtriusqꝫ inficientibus cutem vbicuqꝫ fuerit. ℞. sulfuris viui. auripigmenti ru. an. ℥. ii. puluerizentur et cribelletur vltime. & conficiantur cuz sirupo de fumo terre. & fiat trocisci z desiccent in umbra

cumq; vti uolueris misceantur cum vnguento et vngatur locus. et cuz aqua calida abluatur. & hoc totiens fiat donec curetur ¶ Oleum de sinapi. valet ad impetiginez sicut oleum de frumento. hoc idem facit acetositas citri et sinapi cũ aceto. et cortex maligranati. ¶ Vnguentum bonũ ad idẽ ℞. vnguenti citrini. vnguenti fusci. litargiri. añ. partes equales et misceantur.

¶ De formica.

Ormica miliaris est pustula parua acuti capitis et calida. aliquando sunt multe pustule. et uident̃ ambulare et mutari. et aliq̃n vlcerãt et aliquando non. ¶ Curantur enim sicut erisipila. q: ante vlcerationem possunt apponi humida. sed postea non. in principio igit̃ ponantur magis frigida cum stipticis. & in declinatione mag resolutiua. in medio media. In principio igitur ponatur supra locum lactuca trita cum portulaca et mutillagine psillii. in medio ordeum et panis furfureus et plantago et cortex maligranati. et similia. Quia igitur in omnibus istis est materia uenenosa. magnum studiũ in eis et magna cautela adhibeatur.

¶ De fistula.

Istula est vlcus concauum sordidum amplum interius z strictũ exterius qđ modo clauditur modo aperitur. ¶ Curató. Digeratur igitur materia in primis cum mellicrato diu retic. et sirupo đ fumoterre. et postea purgetur cum yerapig. et yerarufi. et stuphet̃ et utatur tyriaca et bona dieta et bono regimine. Ista passio est difficilis curationis valde et potissime quando antiquat̃. quoniam oportet cum nouacula aut cum cauterio per omnem ambitum remoueri. Sz multi sunt qui magis diligunt sic esse q̃ p incisionem sint curati. ¶ Si autem fistula est in carne sanies est alba. si in osse est sicut lotura carnis. si in neruo ẽ color niger Corpore igitur mundificato elargetur cuz genciana aut medulla sambuci et postea ĩgenietur quomodo pulueres imittantur. aut cum tẽpta aut cum vnguentis. ita q profundius mortificetur. Et postea caute la adhibenda est in carnis regeneratione. Nam dato q sit curatus. caro non generatur vniformiter. Et iterum in profundo generabitur sanies. Sed secundum totum ambitum nõ adhibeantur medicamina. ¶ Hoc igitur medicamen confert fistulis ℞. sinciberi. ʒ. iii. uiridi eris. ʒ. i. aloes. ʒ. ii. pulueri̧zentur et buliant in aceto. et addat̃ mell. ℥. s. conficiantur. et fiat vnguentuz et fistule applicetur. ¶ Alia mortificantia fistulam sunt ista. s. aristol. mirra. aloes. ceruse. litargiri. es vstum uiride es vitriolũ oua cõbusta in furno figuli. nitrum spuma maris. stercus humanum cõbustum. argentum viuum extinctũ. limatura ferri. calx viua. sulfur viuum. sal armoniacũ auripigmentum. alumen. realgar. repressiuz cantarides. sapo gallicuz. centaurea. orobus elleborus. opopo. plumbum ustum. sal cõmune. sucus titimallus. hermodattul. affodilli. mel. aqua rute. aqua celidonie distillata per alẽbicuz. agrimonia. acetum. assungia porcina ad dexterã. Ista sunt materialia cum quibus omnia vlcera fraudulenta curari possunt et mirabilia sunt. ¶ Intelligendum q nec in his. nec in multis aliis pono metam nec eligo ex materialibus q̃ sunt magis ꝓpria et q̃ minus. nec in multis pono doses. Cuius ratio est quia ponit̃ ars et doctrina. & multa relinquunt̃ medico particulariter operanti. quoniam in particularibus est magna diuersitas. Nam aliquando passio est noua. aliquando antiqua. aliquando in superficie. aliquando in profundo. aliquando in mẽbro nobili uel iuxta. aliq̃n in membro ignobili. aliq̃n in

carne. aliquādo in osse. aliquādo in neruo Et secunduʒ hec omnia oportet medicinas diuersificari. Preterea quedam sunt medicamina debilis uirtutis. quedam fortis quedam sunt magni iuuamenti quedam parui Et secundū has diuersificantur doses. Cōperentur igitur vnuʒ alteri et accipiantur aliqua ex istis et conficiant͂ & ut dictum est fistule applicent͂. ¶ Quando aūt fistula antiquata est in profundo fiat talis aq̄. ℞. sal armo. uitrioli. auripigmenti. ru. et citrini. uiride eris. an̄. puluerizent͂ et sublimentur per alēbiccum bene lutatum. et talis aqua sublimata seruetur in uase uitreo obdurato. aľr exalaret tante uirtutis est aq̄ ista. Tante quidē uirtutis est ꝙ ossa penetrat et omnia metalla. et ideo in omni cōcauo fistule ponatur vna modica gutta. statim cauterizat sicut ignis. Et tunc remoueatur dolor et arsura cum albumine oui aut butiro et adhibeatur cautela ꝗꝛ in ultimo fortis est. ¶ Sed pro timidis ꝛ pueris fiat ista multum iuuatiua. ℞. foľ rute. celidonie. foľ agrimonie an̄. ꝛ ponantur integre in aqua uite. id est in uino albo distillato per alēbiccum. et una gutta in fistula distilletur. ¶ Vel fiat talis potio que curat omnem fistulam a principio. ℞. agrimonie. foľ oliue. ceterac. an̄. ꝫ. i. incidant͂ minutim et ponantur in uino albo et colet͂. et in aurora potetur ciphus unus. et continuetur donec curetur. Radix elľi posita in fistula curat eam. ¶ Intelligendū ꝙ experimenta sunt multa postq̄ lux rationis precesserit. & ꝗꝛ omnia materialia que dicta sunt sunt abstersiua et mundificatiua. Et ex illis quedam fortissima. quedam debilia. quedam mediocria. ideo experimentator debet accipere aliqua ex fortissimis in parua quātitate. et in magna de debilibus et in media de mediocribus. Et cōponat et vtatur eis modo per modum pulueris uel unguenti. modo ꝑ uiam emplastri aq̄ distillante seu infuse. Et quia nō prosunt singula multa iuuant. ¶ Et inferius dicemus aliquid de fistula ca° de egritudinibus in lacrimali. Et ꝗꝛ hec passio est difficilima ad curandum postq̄ antiquata est. restauratoribus relinquamus.

¶ Capitulū de Cancro.

Cancer est apostema melancolicū adustum. & est in principio parue quantitatis ad modum fabe durū rotundum strictum cum paruo calore. et aliquando cum magno dolore et aliquando cum paruo. & aliqn̄ vlcerat. et aliquādo non. Et hoc est qn̄ cum melancolia generata est ex adustione sanguinis aut colere pure solius. ¶ Et dicit͂ cancer ꝓpter triplicem ꝓprietatem. Primo ꝗꝛ habet figuram rotundam sicut cancer. Secundo ꝗꝛ sicut cancer tenet firmiter qđ tenet cum cibum uenatur. ita ista passio fortiter adheret. Tercio ꝗꝛ sicut cancer habet multas tibias longas et tortuosas. ita ista passio habet multas venas et diuersas repletas circumquaqꝫ sanguine nigro. ¶ Cancer autē discernitur sic. ꝗꝛ corrodit circūquaqꝫ sicut canis cum albositate et duricie cum rubor͂ et calor͂ a principio. Sed cum inueteratur liuet et viret et fuscedit. A principio aūt est difficilis cognitionis valde. ¶ Cancer auteʒ aut est recens. et sic curabilis. aut antiquus et sic non curabilis. Et ꝓpterea dixit. Y. in affo. Quibuscunqꝫ cancer. ꝛc̄. Et forte intellexit de cura per incisionem et incensionem. ¶ Curatio. Ad curam igitur posem intendamus. In p̄mis si videtur indigerere fiat fl̄omia. postea purgetur cum thimo. epithiō. aqua casei. et yer̄i. Et si est fortis dietetur cum frigidis et humidis. sicut est aqua ordei. pisces squamosi. vitella ouoꝝ mollia. atriplices. borrago. Competit etiā lac vaccinū postq̄ extractū est butiruʒ. Si igit͂ locus sit talis ꝙ possit abscindi sicut i māmilľ et sifibus

incidatur circucirca locus canceratus. & permittatur exire multum de sanguine. hoc tamen fiat cum magna cautela quia periculosum est. Quia si isto modo nõ potest fieri propter timorem apponatur talis medicina ad refrenandum calorem. ℞. tuthie lote. ceruse lote. plumbi usti loti et abluti. cortic malorum granatorum. end. aloe abluti. boli armeniaci. añ. ℥. i. conficiantur cum oleo ro. et cera q̃d sufficit et fiat vnguentum. ¶ Et si locus esset in ultimo calidus cũ agresta et coriandro et mucillagine psillii infrigidet. Sucus celidonie et sucus fol. oliue curant cancrum in principio inguis. et in summitatibus mãmillarum. Ceterac portatum sine dubio curat oẽm cancrum ¶ Si aliqualiter magis particulariter uolumus procedere. digeratur materia sic. ℞. suci borra. suci fumiterre. suci scabiose. añ ℥. s. suci end. suci scariol. añ. ℥. iij fiat sirupus. et condiatur cum parum piperis. Postea dentur due ptes rubee trociscat et tercia tyriace. ¶ Postea infrigidet locus cum his. ℞. suci plantaginis. suci coriãdri. suci portul. suci uermicularis. añ. ℥. iii. aceti albi. aque ros. olei ros. seri caprini. añ. ℥. iiij misceantur et bulliant vna inundatione. et panni intincti desup ponantur. ¶ Desuper uero apponatur talis puluis. ℞. emathitis coralli cathie argenti et auri lote fuliginis tele aranee plũbi usti spodii loti. ossium mirobal. citri. fiat puluis istorum vel vnguentũ cum cera et oleo ros. ¶ Et abluatur locus continue cum sero caprino et aceto albo et aqua ros. tepedis. vel fiat sic. ℞. filtri plaui. stercor columbi. cortic malorum granatorum. gallarum. adurantur supra testam. et pulverizentur. et talis puluis supra locũ canceratum apponatur. ¶ Possunt etiam addi cum superiori medicine vel cũ isto sed in parua quantitate de isto ℞. radicum aristol. ro. aloe. mirre. nitri. vitrioli. tartari. attramenti. utriusque auripigmenti. ¶ Abluatur locus cum decoctione istarum herbarum. ℞. borra. scabios. lupuli fumiterre. lãpatii acuti. centauree. bulliant in sero caprino in plus et aceto albo et vino in minus. & semp abstergatur locus cum panno lini antiquo et mundo. ¶ Sed quia ista passio est difficilis curationis aut impossibilis postq̃ est in interioribus. aut postq̃ antiquatur. ideo deinceps deo et restauratoribus relinquatur.

¶ Sermo epilogatiuus de apostematibus et de verruca acrocodinibus et lippia.

Otandum quod in omni apostemate est triplex morbus. s. consimilis. officialis. et cois. consimilis ratione male cõplexionis. officialis ratione tumoris. cois ratione solutionis continui. ¶ At tamen intelligendũ quod morbus consimilis est ibi morbus per se. et officialis et cois est morbus per accidens. quia prius leditur membrum ratione male cõplexiõis q̃ ex aliis. sicut declarauimus in de morbo et accñti. ¶ Secundo intelligendũ quod nullum apostema fit cõmune ex humore et spiritu. Et si aliquis diceret. dico quod per spiritum intellexit ventum vt timpanitatem ¶ Tercio notandũ quod nullum apostema fit sine materia cum sit ibi tumor. quia aut est ibi humor aut uentositas aut aquositas. ¶ Quarto notandũ quod cum interius fuerit apostema. digerimus et alteramus modo cum frigidis modo cum humidis modo cum calidis modo cum siccis. Quando autem apostema est exterius. tñ digerimus et maturamus. ex testimonio. Ga. v°. de simplici medicina. Dico quod cum interius digerimus aut facimus vt resoluat semp fit cum contrario. extra enim semp intendimus maturare. Et illud fit cum his que conseruant calorem naturalẽ. et talia sunt calida et humida tempate. ¶ Quinto notandum circa impetigines qm licet balneum aque dulcis non cõpetat in lepra. sicut

dicemus infra. tamen cõpetit impetigini. et serpigini. q3 materia magis est in exterioribus. inde est semiadusta & pro tãto per balneum aque dulcis bene potest euaporari. ¶ Sexto intelligendũ quoniaʒ ut dictum est impetigo et serpigo sunt de materia subtili mixta cum grossa. Et quãdo plus habundat subtilis caliditas dr̃ impetigo quasi scabies impetuosa. et q3 uelociter mouetur et occupat maiorẽ locum. Si autem plus habundat materia grossa. tunc dicitur serpigo miliaris vel serpigo granosa. Aliquãdo ista sunt cum caliditãte et ardore vulnere et sanie. & aliqñ non ita q̄ impetigo magis uergit ad ruborem et serpigo ad nigredinem. et ita medicina aliquo modo est diuersa. ¶ Septimo notandũ q̄ frumentum debet poni inẽ duas laminas ferreas candentes. et extrahaẽ oleum. Et licet illud oleum sit calidum, tamen habet mirabilem ꝓprietatẽ cõtra impetiginem et serpiginẽ. et similes infectões q3 satis uelociter delet. ¶ Octauo notandũ q̄ impetigo et serpigo possunt causari a colera et melancolia inquantũ ex naturali causata p uiam adustionis colere uł sanguinis. & talis adustio non est cõpleta sed modica. & q3 materia est in parte subtilis ideo expanditẽ ad cutem. & q3 partiʒ grossa ideo remanet iuxta cutem. ¶ Nono intelligendũ. q̄ cõmedẽtes panẽ tarrac impetiginem incurrunt ratione infectionis cremsus. habet enim aliquam naturalẽ venenositateʒ. & ideo pauperibus talis panis non est dandus. ¶ Decimo intelligẽdum. q̄ licet serpigo et impetigo sint extra venas. nihilominus bene põt cõpetere flñomia ꝓpter materiam existenteʒ in venis. ¶ XI. intelligendũ q̄ contra carbunculum aliqui ponunt in curatione frumẽtum masticatum et fermentuʒ et sal et similia calida. et tamen carbunculus est de materia calida. Dico q̄ carbũculus est apostema de sanguine adusto et colera intẽsa ita q̄ plus dñatur sanguis. et dr̃ carbunculus a carbone uiuo. sicut dictum est. q3 sicut carbo calet et rubet. ita illud apostema. & ideo in ꝑncipio fiat flñomia ex eadem parte. Et in circuitu apostematꝫ repcutiatur cum frigidis. et desuꝑ apponatur frumentum masticatuʒ. q3 maturat et attrahit temperate. Et ratione temperatiõis apponatur frumentum q3 habet dupliceʒ naturam. s. calidam et frigidaʒ. Et sal q3 calefacit attrahit et resoluit et confortat. ratione stipticitatꝫ. Postq̃ aũt uenit ad rupturam tunc apponanẽ resoluentia vt non conuertaẽ in sacrum ignem. ut in antracẽ ¶ Duodecimo notandũ circa carbunculũ sicut frequenter dictũ est q̄ nec in carbunculo nec in aliq̃ apostemate uenenoso cõpetunt repercussiua. et tñ auctores iubent apponere frigida. Dico q̄ uerum est quia materia uenenosa iret ad cor ⁊ uiscera. Q3 autem ponanẽ frigida hoc non supra sed in circuitu. Preterea si apponãtur frigida. non est ut repcutiant sed ut ardorem refrenent preterea illa frigida post ulcerationem non sint humida sed sicca ut mũdificent. ¶ Et iuxta h° intelligendũ q̄ nec maturantia nec calida cum excessu nec frigida ꝯpetunt in carbunculo. sed magis resoluentia et maturantia. et ideo nõ debẽt esse ita calida q̄ adurant. ¶ Ultimo dicẽdum de cancro. q̄ in sui nouitate potest curari. sed cum antiquaẽ non potest. et potissime i interioribus. Et ideo dicebat. Y. quibuscunq3 cancri absconditi sunt verruca. Ista aũt sunt officialia in numero addito. ¶ Verruca autem est caro dura et spissa per totum corpus nata. maxime tñ in pedibus et manibus de materia flatica et melãcolica. ¶ Idem sunt porri nisi q̄ porri sunt uerruca minutatim fixa ad modũ porri habentꝫ multas barbas. et hoc est ꝓter maius dominium melĩe sicce terree. ¶ Acrocordines sunt quedã excrescentie ad modũ capitis uberũ molles de materia

flegmatica. ¶ Lippie sunt quedam excre-scentie que maxime generant in palpebris et etiam in aliis partibus corporis de materia flegmatica. ¶ Et differunt a scroful et porris et glandul et scrofule sunt mag intus.s. inter cutem et carnem circumuolute folliculo. alia autem magis extra.

¶ Curatio verrucarum et porrorum.

¶ Curatio verrucarū est abstinere ab omnibus melancolicis. deinde incidantur vel cum ungue excarnentur vel cum filo ligētur ut extirpentur. et postea de lacte ficus frequenter apponatur quia proculdubio curat. Lac titimalli aut siccū cum cassula apposita valet. ¶ Vel fiat hoc. ℞. viridi eris auripigmti pulpe colloquintide sal ar. añ. ℥.i. et pastentur cum lacte titimalli et cera et fiat cassula. vel ꝙ truncentur cuȝ forfice et dimittantur fortiter exanguinari. et postea ꝑiciatur desuper lac ficus aut lac titimalli vel puluis litargiri et auripigmēti distemperata cum forti aceto. ¶ Lippia autem et accrocordines omnino abscindatur. sed lippia utplurimum est in palpebra superiori. cuius cura est abscisio per ligaturam vel incisionē. ¶ In excrescentiis autem extrinsecis fiat hoc. terantur allia cuȝ sale et desuper apponātur et sepe sepius inter diem et noctem reiterentur continuādo vsq ad perfectam curam. Item nodi et huius excrescentie remouentur cum cōpressione lamine plūbi. ¶ Clarificatio. ¶ Si quis dubitaret quomodo cōpetunt ī talibus omnino sicca. nōne talia indurant. et materia est dura. Dico ꝙ sicca stiptica. et frigida indurant. sed hec ponūtur sicca que resoluunt sicut acetuȝ. aut sicca que cōsumunt et euaporant et eradicant et rumpunt et cauterizāt. sicut auripigmentuȝ. et consimilia. et ista cōpetunt. ¶ Secūdo notandum ꝙ huiusmodi excrescētie nō possunt causari de colera. quoniam colera euaporat et euanescit. et nō potest uenire ad tantam conglobationem. sicut cum fiunt de flegmate uitreo et conglobato et casea to aut gipseo et melancolia. ¶ Tercio aduertendum et considerandū. vtrum una magna scrofula possit generar multas paruas cum extra se nihil emittant in generato. ¶ Dico ꝙ magna verruca multum attrahit de sanguine melancolico quo attra-cto multe alie parue inde generant. et ita de scrofulis. ¶ Quarto intelligendū ꝙ licet sanguis manuum et pedum sit multū subtilis. nihilominus plures generātur uerruce in eis ꝗ in aliis partibus. nō ꝙ ex isto sanguine subtili generentur. sed quia virtus fortis mundificans emittit superflua ad extrema. ¶ Quinto notanduȝ ꝙ licet inquantū huiusmodi non cōpetat. tamen inquantū ex uniuersali purgatione potest cōpetere.

¶ CAPITVLVM DE APOSTEMATIBVS FRIGIDIS.

Postꝗ determinatuȝ est superius de apostematibus calidis secundum omnem ambitum. hic agimus de apostematibus frigidis. Frigidorum autem apostematum quedam sunt de flegmate. quedam de melancolia. quedam de uentositate. quedam de aquositate. ¶ Illa autem que sunt de flegmate dicta sunt mollia tractabilia sine calore. Et quedam sunt solida dura et quāto duriora tanto frigidiora. ¶ Curatio. Supposito ꝙ uniuersalia precesserint si cuȝ bona dieta et bonum regimē. materia sit digesta et euacuata. et ita de aliis. sicut decet per ordinem ad regimen particulare veniamus. ¶ Repercutiatur igitur materia in ꝑmis cum siccis et resolutoriis. Accipe lixiuium et resoluatur ibi mirra et acetum ȝ cum spōgia ibi intincta et calida. loco apposita repercutiatur. Aut sit pānus lineus aut lana sucida aut filtrum et sibi simile. cum talibus fomentetur locus desuper apponendo et fiat cotidie. postea fiat fortis

in loco. Quando autem videmus ꝙ apostema non refrenatur sed augmentando procedit. tunc adiuuemus sic naturam in maturando. R̷. radicum lilii. fenugreci. seminis lilii. añ. ℥. i. bulliant in aqua. deinde fortiter conterantur et misceantur cũ fermento. conficiatur emplastrum. ¶ In declinatione autem apponantur olea calida resolutiua sicut est oleũ nardinum. laurinum. et similia. vel in predicta decoctione lixiuii addatur sulfur extinctum et oleum ros. et sal. et cum spongia vel cum aliquo alio fiat fomẽtatio. ¶ Si autem cõqueratur de magno dolore pro tanto quia apostema erat in neruo aut corda. tunc accipe lanam sucidam et vinum coctum. et appellatur sapa. et modicum de spica nar. et camomilla. et uiole. et fiat fomentatio cum lana desup apposita. ¶ Ista apostemata causantur de flegmate caseato duro coagulato. quorum cura triplex est. Prima ut comprimatur fortiẽ et fricetur. vel accipiatur tabula et ligetur desuper. & sit totum studium in fortiter comprimẽdo. ¶ Secundo potest curari cum medicinis cauterizantibus. R̷. elt. ni. auripigmenti rubei. viride eris. calcis viue. atramẽti. sulfuris uiui. añ. ʒ. i. litargiri. eris usti. añ. ʒ. iii. ex his fiat vnguentum cum oleo et cera. Aut fiat emplastrum. ex bdellio galbano añ. mollificatis in uino. ¶ Tercio curatur sic. extendatur cutis ex utroq; latere et findatur et discarnetur vndiq; et extrahatur tota bursicula vbi continetur. deinde curetur sicut vulnera. ¶ Item consideretur si ista fuerit ꝓpe neruos et uenas magnas ꝙ non ledantur.

¶ DE SCROFVLIS.

Scrofule generantur ex flegmate vitreo et melãcolia. et assimilantur crudis. ¶ Et generantẽ utplurimum in carne molli. & ideo multiplicãtur in collo et ascellis. Raro inuenitur sola sed sunt multe. aliquando est vna grossa. et magna. aliquando coadunantur nodi. verum saluiores sunt in pueris grauiores ĩ iuuenibus. ¶ Curatio. In primis subtiliemus regimen. vitet repletionem cibi et potus et potissime nauseatiuam. et omnino illa uitet que replẽt caput uaporibus. sicut sunt allia cepe uinum forte vociferationem. iram sollicitudinem. et tenere caput inclinatũ. et multa consimilia. ¶ In primis fiat flomia si particularia cõueniãt digesta materia cum oximelle diuretico. euacuetur cũ dyaturbit. ¶ Q. R̷. turbit ʒ. x. zinciber. ʒ. v. zuccari ad condiendum ꝙ sufficit. Et vtaẽ eo donec materia grossa flegmatica añs fuerit sufficienter euacuata. ¶ Postea resoluamus. quoniam repercussiua non competunt hic nec in magnis scrufulis competunt frigida. vt dicit Auicenna. Id autẽ ꝙ sufficienter resoluit est applicatio cum dyaquilon. ¶ Materialia autem medicaminum resoluentium scrufulas sunt ista scilicẽ simplicia. scilet radix lilii. stercus caprarum. cucumer asininus. ficus que ceciderunt ante maturitatem. farine fabarum. amigdale amare. radix coloquintide. alumẽ sinap. seminis vrtice. sulfur. spuma maris. aristol. squilla. fenugrecum. calx. nasturcium. stercus columbinũ orobus. nitrum. mel. Et alique gũme scilicet bdellium armoniacum galbanum pix naualis resina alkytran. tamen medicus unum ex illis vel plura. aut omnia conficiat cum aceto et oleo antiquo. Et potest fieri vnguentum aut emplastrum ꝺ gumbis in maiori ꝓportione. Vel ꝙ serpẽs ponatur in olla ⁊ lutetur cum fimo decoquatur et caro cum aceto et melle fortiter misceatur et illiniatur. ¶ Si autem cum illis magis calor fuerit scrofulis addatur magna quantitas coriandri cũ predictis me

dicaminibus. finaliter oportet recurrere ad manum cirugicam. ¶ Sed caueat sibi re/ stauratō a uenis arteriis et neruis. Et si nō vadant ad reges. quia reges consueuerunt curare solo tactu. & potissime excellentissimus Rex francorum. Aliqui sunt timidi quia timent incisionem et longitudinem viaruz. vnde rumpatur locus scrofule cum cantaridibus et sepo hircino et aceto. Sed quia ista cura est turpis et difficilis totalit̄ restauratoribus dimitto. ¶ Est etiam curatio quedā alia ad scrofulas. illa videlicet. ℞. ciclamen fixum et sub cineribus calidis coctum. deinde super scrofulam positum calidum quantum sufficere poterit curat. ꝓbatum est. ¶ Dyaturbit. uel targea ponitur hic. et ponitur a Damasceno. capitulo de turbit. ¶ Limacie bullite cum capitello trite et superposite scrofulas molliunt et dissoluunt. thesaurus pauperum.

CAPITVLVM DE APOSTEMATIBVS DVRIS.

Ista apostemata causantur ex materia flegmatica aut melācolica. aut vtrisq; flegma scilicet et melancolia. & pro tanto uergit ad fuscitatez. si est de melancolia. et ad colorez cutis naturalem si est de flegmate. et medio modo si compositio est media et caliditas & duricies. et similia. ¶ Et consueuerunt generari in iuncturis et potissime in pedibus ita ꝙ frequenter impediunt egressum. & ideo talia sunt attendenda et curāda. quia frequenter cadunt in cancrum. ¶ In apostematibus igitur duris cauendum est vt non ponantur fortiter resoluētia quia maior fieret induratio. ponantur igitur lenientia cum resoluentibus. Caue ne apponatur sal. etiam in ausungiis nec in aliis. & caueatur acetum. et si debet apponi apponatur in modica quantitate et maxime cum locus est neruosus. In carnoso autez plus potest apponi. et in principio magis debemus uitare acetum q̄ in fine. ¶ Curatio.

¶ In p̄mis igitur supposito bono regimine in sex rebus non naturalibus. et in illis que reducuntur ad illa. sicut est balneum. fricatio et consimilia. Accipe lapidez molarem candentem aut marchasitam. aspergatur aceto et fumigetur locus donec sudet. ¶ Materialia autez vnguentorum et emplastrorum que resoluunt huiusmodi materias duras z ipsas mollificāt sunt ista videlicet ausungia porci et anatis et vulpina. et lupi. leonis. uulturis. et aquile et medulla uituli et cerui. et talium consimiliuz sine sale. ¶ Item fenugrecum semen lini. Item iste gumbe. scilicet opoponacuz. galbanum. serapinum. bdellium. stor̄ cal̄. mānna laudanum. pix naual̄. Et de omnibus istis quanto recentiora tanto meliora. gunbe temperent̄ in aceto aut fece eius. Quādo uero fuerit in loco neruoso fiat compositio ex uno aut multis. s̄m q̄d uidetur expedire vel per modum olei vel ungnenti uel emplastri. tue industrie derelinquo.

¶ Clarificatio. Intelligendum ꝙ scrofule non multiplicantur in neruis aut carne dura. licet habeant maiorem conueniētiam cum eis pro tanto quia non generantur per uiaz congestionis. sed per uiam deriuationis. et cum h° illa menbra nō sunt parata ad receptionem materie ꝓpter consoliditatez. sed caro mollis est et spongiosa. et ideo de facili recipit superfluitates z pro tanto multiplicatur plus in collo & ascellis. et quia caro mollis et quia emunctoria. ¶ Secundo notandum ꝙ licet senes habundent magis in materia flegmatica accidentaliter et melancolia naturalit̄ et cum hoc licet sint debiles magis naturaliter q̄ pueri. tamen magis multiplicantur scrofule in pueris. quia sunt magis gulosi

magis pata rone raritatis. [handwritten marginal note, partly illegible]

et peioris regiminis cōmuniter et menbra sunt solida et non ita cito recipiunt super fluitates quare scrofule multiplicātur magis in pueris q̄ in senibus.. ¶ Terco consi derandum ꝙ scrofule sunt plures q̄ verruce z glandule ꝙ materia est peior & ideo plus multiplicat sibi simile. vel possumus dicere ꝙ nihil aliud est scrofula q̄ glandula multiplicata. Vnde quando videmus vnam solam glandulam appellamus. quādo autem multas scrofulas. ¶ Quarto intelligendum ꝙ repercussiua nō competūt in scrofulis. nec in consimilibus apostematibus duris. Cuius ratio est. quia materia est ita grossa compacta ꝙ nō posset intra retrocedere. nec competit scarificatio quia ratione doloris magis traheretur materia ad locum. Sed vomitus bene competit. z licet non euacuet materiam coniunctā antecedentem tamen euacuat. Vltimo possumus hic addere ꝙ posset aliquis dubitare de ordine nostrarum receptarum quia aliquando ponimus materialia et non ponimus doses. ¶ Dico ꝙ hic traditur doctrina operandi vtplurimuz secundū modum vniuersalem. Sed modum particularem operandi ꝓpter conuenientiam et disconuenientiam particularium oprtet frequenter addere minuere mutare. sicut dictum est superius. cum loquebamur de fistula. ¶ Et ideo hic ponimus canonez hebel mesue. scilicet quando aliqua simplex materia est fortis uirtutis tunc debemus apponere in minori quantitate. quia timemus effectum eius nimium. sicut in scamonea. elł'o. et pulpa coloquintide. & ita possumus intelligere de alterantibus. ¶ Si autem sit debilis virtutis debemus ponerē in magna quantitate. quia aliter non haberet effectum. sicut cassiafi. et similia. ¶ Si autem res fuerit magni iuuamenti debemus multum apponere. sicut est pyonia. ruta et ysopus. in epydimia. ¶ Si autem est debilis iuuamenti debemus ponere in parua quantitate. sicut est endiuia in febre colerica. Componamus igitur sic. Si eniz res magni iuuamenti et parue uirtutis cōueniant debemus apponere ualde in quantitate. quia utrunq̧ conuenit. Si autem esset iuuamentum magnum et virtutis fortis apponamus in quātitate mediocri quia vnum precipit alterum negat. Si autem fuerit magne uirtutis et parui iuuamenti ponamus in modicissima quantitate quia vtrunq̧ negat. Si autem esset parui iuuamenti et uirtutis debilis. ponamus mediocriter. quia parum debemus apponere ratione iuuamēti. Sed quia virtus est debilis non haberet effectuz si quantitas esset parua. sit igitur mediocris. Et ita diligēs medicus poterit se in dosibus informare.

¶ Nō bonum ad inueniēdum doses simplicium ponendorum in quacunq̧ recepta siue sirupi. siue emplastri. siue aliorum.



CAPITVLVM DE LEPRA.

Epra est morbus consimilis corrumpens figuram et formam et compositionem menbrorum. et finaliter soluens continuum ꝓueniens de materia melancolica sparsa ad totum corpus. ¶ Intelligenduz ꝙ materia melancolica aut spargitur ad totum corpus aut ad partem. Si ad totum. aut putrefit aut non. Si putrefit tunc generatur febris melancolica Si non putrefit tunc aut mittitur ad carnem aut ad cutem. Si ad carnem generat lepram. Si ad cutem morpheam. ¶ Si autem mittatur ad partem cutis. tunc si coa

dunatur quasi extra cutem et non aduratꝰ generat verrucas et nodos. Si autem sub/tus carnem et non aduratur. tunc generat sclirosim. id est duriciem. ¶ Si autem ad uratur. aut materia est grossa aut subtilis. Si grossa. sic generat cancrum. Si subtilis. generat herpetem hestiomenū. & ita plu/ra possunt generari ex melancolia adusta. et ex adustione humorum calidorum. vt superius dictum est. ¶ Patet ergo ex his ꝙ lepra est morbus consimilis. quia utrun ꝗ potest dici suo modo loquēdi. sicut ma nifestabitur infra. ¶ Et ita lepra est tri/plex morbus. scilicet consimilis. officialis. et cōmunis. Consimilis ꝓpter malam cō/plexionem sui. Communis ꝓpter causam que est immediata et per se. quia errat uir tus assimilatiua. Vnde dicebat Galienus. Qꝫ lepra est morbus virtutis assimilatiue in carne. Et ideo dicebat Galienus de uir tutibus naturalibus. Qđ virtus digestiua quando errat ad apponendum tunc causa tur ethica. et quando errat in assimilando tunc causatur ydropis. ¶ Mala igitur cō plexio frigida et sicca existens in carne propter materiam melancolicam non po/terat hanc materiam corruptam et inep/tam assimilarꝰ carni. ita ꝙ sit rubea et caro uera. Sed generat carnem flegmaticaꝫ qua si separatam granulosam. & ita generatur lepra. ¶ Patet igitur ꝙ lepra est morbus consimilis. & est etiam morbus officialis propter corruptionem figure. quoniaꝫ tan ta est malicia complexionis ꝙ et figuram corrumpit. & ideo corruptio forme et fi/gure est sua differentia constitutiua. sicut patebit infra. ¶ Est etiam morbus cōmu nis. quia finaliter soluitur continuuꝫ. nisi preueniat mors. ¶ Bene igitur proponeba tur in notificatione. ꝙ lepra est morbus cō similis corrumpens formam et figuram.

et compositionem menbrorum. et finalꝰ ē soluens continuum. prouenīēs de materia melancolica sparsa ad totum corpus. Le/pra igitur est error nimius uirtutis assimi latiue in carne. ¶ CAVSA. Lepra enim aut introducitur ab utero. aut post. Si ab utero illud est quia generatur tem/pore menstruorū. aut quia est filius leprosi aut quia leprosus concubuit cum muliere pregnante. et ita baccalarius erit leprosus. aut ex his corruptionibus emergētibus ge neratur lepra. ¶ Qđ si generatur post vte rum. hoc potest esse quia aer est malus. pe stilentialis. aut quia multum continuauit cibaria melācolica. sicut lentes et alia legu mina. etiam carnes melācolicas. sicut sunt vulpes vrsi capre lepores. et quadrupedia. sicut asini et similia. quia in quibusdaꝫ re gionibus omnia talia feralia comeduntur Prouenit etiam ex multa confabulatione cum leprosis. et ex coitu cum leprosa. & quia coit cum muliere cum qua iacuit le/prosus. semine adhuc existente in matri ce necessario erit eprosus. quia pori sunt rari in masculo. et sic infectio statim tran sit ad totum corpus. quare mirabiliter est cauendum. ¶ Et si aliqua importunitas. aut melancolia cogeretur. ingenietur ꝙ se men exeat de matrice saltando sternutan do. balneando. z matricem cum aliquibus mundificatiuis abstergendo. Et ꝙ tunc ꝑ cedat longum tempus quantum erit possi bile. Et multi alii modi sunt quos non oportet recitare in expellendo semen in/mundum receptum. Caueat igitur quili/bet coire cum muliere leprosa. Recitabo modo quid accidit quadam vice. ¶ Que dam comitissa uenit leprosa ad montem pesulanum. et fuit finaliter in cura mea. Et quidam baccalarius in medicina mini strauit ei. & iacuit cuꝫ ea et impregnauit

eaz. perfectissime factus est leprosus. Igitur felix quem faciunt aliena pericula cautum. ¶ Comedere etiam in eadem mensa lac et pisces inducit lepraz. Repletio nauseatiua cibi calidi sanguinez adurentis aut frigidi et melancolici vt dictum est generat lepram. Homines igitur colerici in extremitate habentes multum colere aduste et habentes epar calíduz caueant sibi quia ipsi sunt medcia. Et licet causa immediata lepre sit materia mala colerica et mala complexio frigida et sicca. et sic non sit nisi vna species. tamen considerando causas antecedentes sunt quatuor. quoniam aliquando aduritur colera et transit in melācoliam et generatur lepra que vocatur leonina. que citissime uenit ad augmentū. Et quādo aduritur sanguis succedit allopicia et est saluior inter omnes. nihilominus colerica a principio citius curatur. Item aduritur ipsa melancolia et causat lepram & tardius uenit ad augmētum. et tardius curatur. ¶ Itez aduritur flegma et causat tyriam. & in cura habet se medio modo inter istas. ¶ SIGNA. ¶ Signa infallibilia sunt ista. scilicet depilatio superciliorum et grossicies eorum. et rotunditas oculorum. et dilatatio narium exterius et eorum coartatio interius cum difficultate anhelitus. ut quasi cum naribus loquatur. Color faciei liuidus vergens ad fuscedinem mortificantez. terribilis seu displicuus aspectus faciei. cum fixo intuitu et cum gracillitate et contractione pulparum aurium. ¶ Verum tamen per vnum signum non debemus absolute significare et iudicare. quia frequenter sunt equiuocased per duo vel tria vel plura. tamen que dicta sunt. sunt certiora. ¶ Itez multa alia signa sunt sicut sunt pustule et excrescentie et cōsumptio musculorum. et potissime illius qui ē inter pollicem et indicem. Insensibilitas extremitatum et fixure et infectio cutis. ¶ Item sanguis cum est ablutus sicut decet habet grana magna terrea aspera arenosa. et multa alia valde que ponunt autores mihi tamen sufficiunt illa que in facie posita sunt. sicut manifestabitur in declaratione dictorum. ¶ Quedam uero alia sunt signa detecta z maxima quibus apparentibus est paciens sequestrandus. ¶ Signa occulta que significant lepram in principio. sunt ista. scilicet color. Ista autem sunt signa detecta manifesta quibus apparētibus paciens a populo ē sequestrādus. ¶ Signa autem occulta que significāt lepram in pͥncipio sunt ista. scilicet color faciei rubeus. uergens in nigredinem. et incipit anhelitus mutari. et vox aliquo modo raucescit et capilli incipiunt gracillari et paruificari. & est sudō eius et anhelitus decliuis ad fetorem. et apparent mores melancolici & mali z dolosi. et multiplicantur in somno somnia melancolica terribilia. et sentit in somno grauedinem maximam supra corpus suum. et in quibusdam apparent scabies et pustule et morphea per totuz corpus. et incipit fieri feda corporis dispositio. Et cum tamen non corrumpatur forma vel figura nōdum est iudicandus ad separationem. sed est fortissime iudicandus. ¶ Signa autem que significant naufragium & approximationem ad terminuz sunt ista. corrosio cartillaginum que est inter foramina narium et casus eiusdem. fixura manuum et pedum z casus eorundem. grossicies labiorum. et dispositio corporis glandulosa disma et difficultas ābelitus. z uox raucosa catulina. et terribil' aspectus faciei et color niger z pulsus occultus paruus. ¶ Signa humoris peccātis sunt ista. Si fuerit lepra ex sanguine colō uergit ad rube

dinem obscuram faciem habet subtumi/
dam cum tuberis multis vlcerosis et cum
uirulentia. oculi sunt rubei. et palpebre in
uersantur. z ex qualibet leui causa exit san
guis ex naribus odor grauis et fetidus in
toto corpore. vrina uergit ad rubedinem.
et spissitudinem. ¶ Si autem fuerit ex co
lera vergit ad citrinitatē nigram. punctu
ra et mordicatio est in facie & palpebris
nascitur uelociter z est tyrannus moribus
vrina uergit ad citrinitatem et tenuitatē.
¶ Aliquando est ibi impetigo et serpigo
et citissime uenit ad augmentum. Si autē
fuerit ex flegmate color erit albus vergēs
ad nigredinem. faciem habet subtumidā
& extremitatem cum resolutionibus fur/
fureis et squamis albis. Vrina est alba uer
gens ad spissitudinem cum quadam glo/
bositate saniosa. ¶ Si autem fuerit de me
lancolia. facies vergit ad nigredinem tur/
batam. Ita ꝙ si aer fuerit nimis calidus.
aut moueatur aut irascitur color erit rube
us turbatus vergens ad nigredinem. & si
aer infrigidetur aut timet color erit liui/
dus et turbatus vergens ad nigredinem.
nodositates multe in toto corpore. mores
sunt melancolici. stupor et insensibilitas.
vrina tenuis et remissa. ¶ Si fuerit de san
guine uocatur allopicia. Si de colera leoni
na. & si de flegmate tyria. Si de melanco
lia allopicia. ¶ PRONOSTICA/
TIO. Pronosticare pro certo possumus
quia in sempiternuȝ lepra postq̄ uenit ad
manifestam corruptioneȝ figure et forme
non curabitur. Sed vitam prolongare pos
sumus et impedire cum medicaminibus.
ne materia venenosa melancolica incinera
ta non uadat ad cor et membra rincipa/
lia. quia intelligendum est ꝙ lepra incipit
primo ab interioribus z postea maturatur
in facie et extremitatibus. et iterato reuer
titur ad interiora. & tunc ideo est mors.
quia membra debilia tantam ruinam sub
stinere non possunt. tum ꝓpter horribili/
tatem materie. tum ꝓpter malam comple
xionem frigidam et siccam contrariam
principiis uite. et ꝓpter hoc innuebat Aui
cenna. quomodo curatur lepra qđ est can
cer vniuersalis. iam non potest curari can/
cer particularis. ¶ Allopicia autem minus
periculosa est et facilioris curationis a prin
cipio. Leonina autem facilius uenit ad au
gmentum. Elefancia tardius uenit ad au/
gmentum. ut dictum est et tardius curat̄
Tyria medio modo se habet.
¶ CVRATIO. In primis incipia/
mus a flomia. Intelligenduȝ est igitur ꝙ
postq̄ egritudo est confirmata qđ cogno/
scitur per corruptionem figure non mul/
tum prodest flomia nec fortis medicina
cōmouent enim et non euacuant et infri/
gidant et desiccant. et de materia morbi
aut modicum aut nihil euacuant. quoniaȝ
iam non est in uenis sed in membris. Si
autem competat flomia in lepra cōfirma
ta hoc est quia est de sanguine & quia san
guis multum habundat. aut fuerit in mu
liere propter retentionem menstruorum.
aut ꝓpter retentionem emorroydarum in
solitam. aut si ueniret paciens ad magnā
difficultatem anhelitus. ita ꝙ timemus de
suffocatione. Aliter non uidetur compete
re scilicet flomia et farmacia. Et esset mi
nus malum ꝙ fieret de paruis venis q̄ de
magnis. vel ꝙ fieret uentosa cum scarifica
tione inter spatulas. aut scarificationes in
tibiis. a principio autem melius et directi
us potest competere flomia quoniam ma
teria est in venis. Fiat ergo ut oportet &
sicut oportet. Et tamen uideo cōmuniter
errare operantes. quoniam indifferenter
faciunt multas valde. vigilemus igitur.

¶ SECVNDO. oportet considerare de farmaciis et digestione materie. In principio tamen dum est curabilis. quia de confirmata non debemus nos intromittere. quantum ad curam nisi ad prolongandū et qđ predicatur si medicus fortiter fuerit rogatus. ¶ In primis igitur digeratur materia per hunc moduꝫ. ℞. suci borraginis. suci fumiterre. suci scabiose. suci lapacii acuti. aň. ℥. iii. floꝝ borraginis viol. follicul. sene. epithi. cuscute polipodii liquiri anisi aň. ℥. i. mell. ros. et panis zuccari. aň. q̄ sufficit fiat sirupus. ¶ Si autem humores melancolici calidi dominentur. addatur suci endiuie. scariol. lactuce. et acetum. Si autem materie frigide dominentur addantur ista origanum. calamētum. anthos. sticados. anisum. martrum. Et si fuerit mulier cum retentione mēstruorum addatur arthemisia. et sanina. & serpillus. et secundum diuersitatem temporum anni. et aliorum particularium oportet aliquid addere vel diminuere. quoniaꝫ si pauper fuerit et materia calida. digeratur cuꝫ oxizaccara et sirupo de fumoterre. & si causa est frigida. cum oximell. diur. et squill. et sirupo de fumoterre. ¶ Si auteꝫ fuerit delicatus et diues digeratur cum electuariis istis. ℞ dyambre. dyacamerō. dyarodon. iulii. dia margariton. Si autem fuerit pauper. cum dyanthos. dyanison. & si causa sit calida. addatur zuccaruꝫ ros. et sandal seu triasandal. Materia digesta opōtet venir ad medicinas. ¶ Medicine fortes elľice. nō dentur nisi in medio ueris semel. et in medio autumni semel. faciles enim dentur multis et multis uicibus non vna. imo forte. et cotidie vsq̄ ad unam bonam assellam vel duas vel parum plus. iuxta cōuenientiam particularium. ℞. florum borra. viol ros. sene. epithi. polipodii. aň. vuaꝝ passaꝝ mundaꝝ abarill. liq̄r mū. aň. ℥. i. fiat decoctio cum sero caprino. et in decoctione temperentur cortices mirrobal. indorum bellirицoꝝ. et enblicorum bene gūbosoruꝫ. aň. ℥. s. fricentur lento igne et colentur & dentur usq̄ ad mediam lib. in aurora. Ista decoctio multum est utilis. ideo seruetur diligenter. ¶ Si autem in materia dominetur humor calidus. addantur mirobalī citri. vel dyagdium. cum mastic. bulliti in sacculo. Et si materia esset flegmatica. addantur mirobalī. kebuli vel turbit. cuꝫ esula zinziber. z mastic. bullitis in sacculo et in decoctione. ¶ Medicine autem fortes sunt. yerasi. yeralog. theodoriton. emperiston. acuat cum pulpa coloquintide in parua quantitate. Et si dominatur colera. addatur electuarium de suco ros. Et si flegma addatur yer. ¶ In materia calida detur talis medicina. ℞. electuariuꝫ de suco ros. oxilati. yerasi. aň. ʒ. ii. interioris coloquin. bdellii. aň. ʒ. s. fiant pillule. ¶ Si autem flegmatica sit materia. ℞. yer p. ℥. s. yerasi. ʒ. iii. esule mastic. aň. ʒ. s. fiāt pille. ¶ Si autem melancolia dominetur. ℞. dyasene. dyaborraginati. yerasi. aň. ʒ. iii. pulpe coloquin. bdellii. aň. ʒ. s. fiant pill. Iste tamen doses uariantur iuxta cōueniētiam particulariuꝫ. quia aliqui sunt fortes aliqui debiles. aliqui morantur in climate calido. aliqui in frigido. Ista igitur industrie medici derelinquo. q̄z periculose sunt omnes medicine elľice. et omnis coloquintida. quia inter fortes iste sole conueniunt Vt igitur ex his periculum aduenire non possit. Eatis ad ortum vbi sit multitudo rafani. feniculi. petrosilī. et extrahant radices sed non omnino. et perforētur cum subula. et lardetur cuꝫ ell'o. nigro. et cooperiatur sicut decet. et stet ad minus sub terra. xl. diebus. et cuꝫ uti uoluerī remoueant omnes lardones. et de residuo fiat oximel

Pulvis epithimi laudatur

et erit mirabile digestiuuz z euacuatiuum ¶ Vel euacuetur sic per totum annum & forte sufficeret. R/. pulueris epithimi. & quolibet die sumatur coclear vnum cum sero caprino. & est tante uirtutis ꝙ nullus paratus ad lepram incurret ipsam. si isto medicamine assuescat. De modo autem laxatiuo tractabimus cum de serpentibus loquemur. de laxatiuis autez sufficiat quã tum est de ꝑsenti. ¶ QVARTO loquemur de caputpurgiis et cauteriis. Corpore igitur mundificato purgetur caput sic. R/. celidonie. tapsie. nasturcii. agnicasti. pulegii. origani. añ. ℈. ʒ. matropiperis. nuc. muscate. añ. ʒ. iii. conquassentur. et bulliant in vino albo. et addatur olei sisamini. ℥. ii. et bulliant simul et colentur. et tunc intingatur lana sucida. aut bonbix aut stupe cãnopine. et paciens sit resupinus et comprimatur in naribus vna gutta uel due. & hoc fiat ante cibum de mane. et hoc faciet euz sternutare aut mingere z purgabit cerebri superfluitates et aquositates. et similia. et iniciatur sucus maiorane vel mediane corticis sambuci. Vel fiat sternutatorium cuz puluere castorei et piperis et elei. ¶ Vel fiat masticatorium sic. R/. euforbii. piretri. piperis. castorei. sinapis. añ. ʒ. i. misceantur cum oximelle squillitico et modico cere. et fiat cerotum et inter dentes suauiter cõquassetur pars huius ceroti vsq ad quantitatem fabe. Purgetur igitur caput aliquo istorum modorum. ¶ Deinde fiant cauteria in utrisq tibiis subtus genu in concauitate que est supra mustulum. eodem modo fiat in brachiis. z fiant setones in collo et uentose inter spatulas cum scarificatiõe. et fiant cauteria in capite in quatuor partibus supra cõmissuras si paciens posset tollerare. teneatur ista ad minus quadraginta diebus. ¶ QVINTO veniamus ad balneum. paciẽs stuphetur in stupha. sint ista scilicet fumus terre scabiose lampaciũ acutum. anthos flores. sticados. camomilla. melilote. et sint ista in habundantia. et radatur caput et supercilia et abluatur totus. quia caput et totum cum ista decoctione ꝙ. R/. piretri. scafisagie. euforbii. macropiperis. nuc. muscate. sulfuris viui. auripigmenti rubei. sinapis. aloe. añ puluerizentur et bulliant in aceto multo. et postea cum panno asperso intincto totus fortiter fricetur a capite usq ad pedes. ante et retro. et postea cum aqua dulci calida. et postea detur sibi tyriaca. ʒ. i. cum vino decoctionis fumiterre. ¶ MODVS autem omnium istorum sit talis. De mane cum surrexerit exercitetur temperate et conetur expellere omnes corporis superfuitates et postea intret stuphaz et ibidem fricetur per totum corpus. et postea abluatur sicut dictum est. et hoc fiat multis diebus et mẽsibus continue vel interpolate. sicut paciẽs poterit tollerare. Et in exitu a balneo post ꝙ̃ omnia predicta facta fuerint ante exhibitionem tyriace inungatur oleo rosato. ut humiditates corporis conseruentur. bulliant galle et mirobollani et oleum sisaninum in aceto et totum corpus inungatur Post hec omnia fiat iterũ stupha cum predictis herbis et inungatur corpus cum tyriaca. Post hec omnia inungatur totus cuz aqua. sic ꝙ. R/. radicuz lilii yari dragontee conquassentur. et distillentur per alenbiccũ et addatur aqua de floribus fabarum. & aqua roſ. ultramarina optima. et paruz gariofali z nucemuscata. et cum ista aqua abluatur cotidie facies et totum caput. Ista enim sunt que decorant et palliant.

¶ Idem facit sanguis leporis calidus si facies et totum corpus illiniatur. ¶ SEXTO cõsequent loco veniamus ad serpẽtes

Capud purgia

Nota de sang. lepor.

de locis siccissimis cum dorso nigro. & li
gentur versus caput et caudaz cum virgis
minutis flagelletur. et subito duo viri ab
scindāt caput et caudam. vnus caput alter
caudam et ambo uno instanti. z permitta
tur uolutari per terram. et quanto plus
mouebitur et plus exibit de sanguine tan
to melius. & tunc excorietur et abluatur
cum aqua salsa et calida et postea cum vi
no puro. & istis serpentibus vtatur omni
modo quo poterit. quia breuiter loquēdo
in leprosis post corporis mundificationez
aliam uiam non habemus. ¶ Decoquant̄
igitur in aqua usq; ad ossium separationē
cum sumitate feni. aneti et pane biscocto
et modico salis. et postea sorbeat brodiuz
et comedat carnes. Vel aliter carnes sic pa
rate terantur cuz ala galline et modico sin
ciberis. et pane de zuccaro et fiat comestio
alba. Vel aliter ꝙ carnes sic parate cuz pul
uere zinciberꝫ et coriandri et croci ponant̄
in artocreata. Vel aliter ꝙ carnes parate te
rantur fortiter et cum puluere zinciberis.
et nuc. muscata. et panis zuccari fiat elec/
tuarium. Vel aliter serpentes viui ponan
tur in vino optimo cum epithio sene. &
polipodii anisii et semini feniculi et aneti
et potet illud uinum cum temperata quā
titate aque. vel ꝙ omnia ista tempoř uin
demiarum ponantur in musto. et uas qua
si non sit plenum. et cuz vinum fuerit cla
rum ponatur in alio uase. et ibi conseruet̄
¶ Istud vinum laxat cotidie bis uel ter.
& est cibus et potus et medicina. Ablua/
tur totus cum aqua decoctionis serpentuz
& quando videmus post multum vsum
serpentum ipsum squamari et pati scoto/
miam et sincopim et tumorē in toto cor
pore optimum signum est. Et quoniam
serpentes ualent quocūq; modo. Et aliter
nullus curabitur nec preseruatur. ideo mul
tum valet tyriaca. omnia autem ista de/
bent fieri corpore mundificato. ¶ Septi/
mo ueniamus ad remotionem tuborosita
tum. Multi enim sunt modi eleuādi has
eminentias. quidam findunt in cruce. alii
deuastant cum corrosiuis. alii cauterizant.
¶ Sed melior modus eleuandi est iste ꝙ
nodus ille seu tuborositas eleuetur cuz un
cino et postea cuz rasorio radicitus abscin
datur. et ita fiat de omnibus si substinere
possit. et totus sanguis qui fluit colligatur
et cum litargiro bene puluerizato fortiter
cōmisceatur. et tota facies seu locus empla
stretur. et stet ita tribus diebus et postea
abluatur cum aqua furfuris. et ita fiat de
omnibus eminentiis. postea inungatur cū
isto vnguento. ¶ ℞. vnguenti citrini li/
bram. ß. vnguenti fusti. vnguenti ad sca/
biem. litargiri. an̄. ℥. ii. misceatur et tota
facies. aut loca omnia inungantur. et stet
ita die et nocte. et cum comedere uolue/
rit abluatur cum aqua resolutionis furfurꝫ
¶ Si autem fuerit delicatus. suffumigetur
prius facies cum aqua decoctionis malue
bismalue. lapacii. fumiterre. deinde inun/
gatur locus cum lardone. et postea abscin
datur. ¶ Si autem timet incisionem cōro
datur locus et cauterizetur cuz puluere tar
tari. uiride eris salis armoniaci. et calcis vi
ue. puluerizentur et misceantur cum aceto
et ponatur in capsa de terra. aꝯs cera. et su
perponatur loco quez uolumus corrodere
et ciccarizare ne loca uicina corrumpātur.
¶ Octauo ueniamus ad narium oppilatō
nem. fiat tenta et inungatur vnguento ci
trino et aspergatur puluere litargiri et ari/
stolo. ro. et tartaro. Aut fiat stuellus d̄ au
rea alexandrina. et abluātur nares cotidie
cum vino tepido trahendo per nares.
¶ Nono considerānduz et attendedū est.
de regeneratione piloꝝ in superciliis. scari

ad depilationem supercilior

ficentur supercilia et sanguisuge apponant ¶ Deinde cum isto oleo vngatur. ꝙ ℞. capillorum ueneris recentium laudani par tes equales. bulliant in oleo laurino. et sup cilia inungantur. ¶ Vel fiat tale vnguen/ tum. ℞. talpam cobustam. corticum auel lanarum et nucum et castanearuz. et cum hoc apes et muscas. et omnia cõburantur. & tunc. ℞. capillorum ueneris recentiũ. spi ce. nardi. laudani. bulliant omnia in oleo laurino. et addatur cera et fiat unguentuz. et post scarificationem supercilia inungan tur. ¶ Decimo aduertendum ad illuz qui iacuit cum muliere cum qua iacuit lepro/ sus. sentit eniz puncturas inter corium & carnem. et modo calefactiones in toto. & postea frigus et insomnietates. statim flo metur de multis partibus z multis uicibus & tunc fiant omnia que dicta sunt supe/ rius. scilicet digerat materia et postea eua cuetur. et postea stuphetur et postea fiant cauteria. & regatur ut superius dictuz est per totuz. ¶ Vndecimo tractemus de di eta. In primis vitet coitum siue fuerit coi tus temperatus siue distemperatus et que cunq fuerit causa lepre. quia in nullo casu competit coitus leprosis. Vitet etiam om nes res calidas. sicut cepe. allia. porri. piper et vinum forte. vitet etiaz omnes res me lancolicas sicut ligumia omnia preter bro dium ciceruz. vitet carnes leporinas et sil uestres. et omnia sale indurata. vitet etiaz omnia putrefactibilia. sicut sunt lac et pi sces et carnes porcine. de lacte tamen dice mus adhuc. vitet iram et sollicitudinem. nimium laborem nimium calorem et ni mium frigus. vitet aerem pestilentialem. et loca sordida. et breuiter omnia que cor pus exterminant et humores adurunt & corpus infrigidãt et desiccant. Item uitet omnes fructus. et omnia frixa et assa et

decocta in pasta. ¶ De aere. aer sit mun/ dus clarus longe a lacubus et a superfluita tibus et semper contrarius cause z morbi. ¶ In leonina z allopicia. eligatur frigidus In tyria et elefantia si uergens ad calidi/ tatem. Panis sit ex duabus partibus tritici mundi nati in terra alta leui non firma z ex tercia ordei mundi. tunc d una die ad alteraz vinum sit clarum mundum odori ferum citrinum. aqua sit munda fontane clara in terra libera et currẽs uersus orien/ tem. ¶ Carnes sint vtplurimum et quan tum erit possibile volatilia tam domesti/ ca q̃ siluestria vsualia. preterq̃ illa que de gunt in lacubus uel aquis. De quadrupedi bus domesticis vtatur edulinis montoni/ nis vitulinis lactantibus. extremitatibus porcorum incolentium montana. ¶ Sed raro d siluestribus vtatur cuniculo iuuene et tenero. fere vsq ad sex menses sue nati uitatis quadam coniectura proxima ueri tati. & de capriolis eadem regula. et de cer uinis eadẽ regula. omnes alias carnes uitet ¶ De oleribus utatur borragi. spinagi. feni culo nouello. petro. sparagi. orto. bletis. ali quando cum lactucis et herbis frigidis in causa calida. serpillo autem et herbis cali/ dis i causis frigidis. ¶ De ouis potest uti ouis gallinarum sorbilibus. ¶ De piscibus si contingat ipsum vti squamosis d aquis mundis currentibus longe a lacubus. et su perfluitatibus. ¶ De caseo nisi d lacte po test vti. quando anhelitus est difficilis ual de. hoc supposito ꝙ non corrumpatur in stomacho. et ꝙ esset contentus illo cibo si esset possibile. vtatur exercitio temperato ante cibum. et in aere temperato a multis manibus fricetur. de balneis et accidenti/ bus anime dictum est superius.

¶ Clarificatio. ¶ Ista materia est ita sordida ꝙ magna clarificatione indiget.

et ideo si aliqualiter prolongemus nullus habeat pro malo. ¶ In primis mihi occurrit dubium propter ea que uidi in quodam viro. Utrum esset possibile quod aliquis sit perfecte leprosus signo nullo lepre in facie apparente. et uidetur quod sic. quia possibile est quod menbra faciei sint fortia et extrema debilia. et cum uenit materia ad faciem quod mittatur ad extrema. et ita apparebunt signa in extremis in facie nihil. et uidemus vnam partem spasmari aliam non. et uidemus digestiuam corrumpi in una parte et non in alia. ¶ Possibile est igitur quod extrema sint leprosa et totum corpus. et tamen in facie nihil apparebit. ¶ Et ecce quid accidit fuit quidam qui omnes digitos manuum et pedum habuit ita corruptos in forma figura et solutione cōtinui quod de tribus iuncturis non apparebat nisi una. nec erant ibi vngues. et erat ibi ultimum enormitatis et feditatis. & tamen cum tanta enormitate nihil i facie penitus apparebat. ¶ Videtur igitur ex hoc exemplo quod aliquis sit leprosus confirmatus postquam cadūt et deformantur pedes et manus. omnino nullo signo lepre in facie penitus apparēte. ¶ Oppositum videtur sentire. Ga. Auic. et alii omnes qui ponentes signa lepre incipiunt a signis repertis in facie. quare. etc. ¶ De ista questione ego nescio. deus scit. Sed tamen quod occurrit mihi dico sine preiudicio hic. quod non est possibile aliquem esse perfecte leprosum nisi signa lepre notabiliter et manifeste appareant in facie. sed forte bene est possibile quod in facie erunt signa lepre debilia. et in aliis partibus corporis erunt multum manifesta. sed quod penitus in facie nullum signum appareat. non uidetur. ¶ Et ratio dictorum est quoniā menbra interiora nobilia mittunt materiam melancolicam ad exteriora. tunc quod facili recipitur in menbro raro molli et tenero et concauo. quoniam in extremitatibus propter dispositionem receptaculi facilius superflua recipiuntur. Nunc autem membra faciei sunt talia mollia rara multarum concauitatum et potissime uersus oculum et ideo fortissima signa sumuntur ab oculo siue mortis siue uite siue in morbus et phisonomia. Et propter hoc dicebat. Ga. in de crisi. quod oculus iudicat dispositionem anime in tempore sanitatis. nedum in tempore egritudinis. Cum igitur materia melācolica cōrupta recipitur in concauitate nerui optici truncat et corrodit materiam ex qua generabantur capilli superciliorum. et ita cadunt. ¶ Depilantur igitur in primis supercilia. & quia materia est grossa terrea non potest natura assimilare et deinde ingrossat supcilia et generat nodos et pustulas circumquaque. deinde ratione malicie que est in complexiōe. et malicie que est in materia corrupta adusta contrahit lacertos qui mouent oculum. et ita spasmus generatur quare oculus rotundatur. Iam igitur habemus quatuor et casum capillorum qui sunt in superciliis et grossiciem superciliorum et nodos et excrescentias circumquaque et rotunditatem oculorum. ¶ Deinde materia cum uadit ad neruum auditus et timpani exterioris contrahit eum et debilitat. et ita apparet in pulpis aurium contractio et macies et frigiditas. ¶ Deinde cum recipitur in caruncul is narium et pulmone et cānalibus suis contrahit illa menbra et corrumpit formam et figuram. & coartat interius. & quia materia multiplicatur exterius ideo exterius dilatat nares. ideo habet aspectum horribilē. sicut illud animal quod appellatur saron. Vox igitur paruificatur et raucescit et anhelitus angustatur. et in fine findunt mēbra et cadunt ¶ Signa igitur lepre utplurimū et in plus apparent in facie propter dispositionem loci. que in aliis partibus non inueniūtur. sicut sunt concauitates et receptacula multa rari

tas subtilitas et tenercitas. non videtur igitur possibile quod lepra sit cófirmata & quod nihil penitus in facie appareat. imo ibi ut in plus. et ut in pluribus. ¶ Intelligendú igitur iuxta hec sicut dictum est quod in lepra est triplex morbus. consimilis. officialis. z cómunis. & tamen consimilis est morbus per se. quia lepra est error assimilatiue in carne. & uide quod per aliquod signum qd debeatur morbo consimili non cognoscimus lepram nec iudicamus. sed per ea que debentur officiali. sicut est corruptio forme et figure. ¶ Cum autem uidemus formam manifeste corruptam. statim iudicamus lepram esse. et esse quodámodo simile in hoc. quoniaz in apostematibus est triplex morbus. scilicet consimilis. officialis. et cómunis. & tamen consimilis est morbus per se. et tamen in exterioribus nunq dicimus apostema nisi sit ibi tumor. et tamen tumor debetur morbo officiali. Et cum volumus scire naturam apostematú dicimus quod apostema est tumor preter naturam. non igitur uenimus ad cognitioné eius per similia. sed per officilia. & ideo. G. cum ponebat signa lepre. in secundo de accidente et morbo. accipiebat signa súpta a corruptione forme et figure. Littera. Ga. talis est. Leprosi autez nasus dilatatur. anhelitus coangustatur. aures subtiliantur. et fit quasi animal quod saron uocatur. & in fine tercie particule de morbo dicit. Item mala digestio non generat maciem sed mutat speciez. sicut uidemus in morphea et lepra. Ex quibus uerbis concluditur quod nullus debet iudicari leprosus nisi manifeste appareat corruptio figure. Et dico uobis quare totiens repeto de corruptione figure. quoniam pessime iudicant vt mihi videtur hodie leprosi. Qui igit habet aures aduertat si vult. ¶ Et tunc cum arguitur ad primuz dico quod bene est possibile quod signa lepre sint magis detecta in aliis partibus q in facie propter fortitudinem menbrorum faciei. sed quod nullum signum appareat in facie. non uidetur possibile propter dictas causas. ¶ Ad exemplú dico quantum occurrit mihi quod non erat lepra. sed erat quedam species aretice. et quedam leprositas et scabies et ulcus unguium quare corrumpebatur forma et figura pedum z manuum. sicut de ista materia tangemus inferius capitulo de egritudinibus unguium. Et ideo dico uobis quod illum uolui absoluere. et frequent interrogaui si aliquod signum apparebat in facie z steterat sic bene. xx. annis. & adhuc uiuit cum illa feditate extremoruz. sed nihil apparet in facie & ideo coniecturo cóiectura proxima ueritati quod non erat lepra. nec uidetur possibile tanto tempore stetisse quin facies fuissz corrupta. & propterea licet fuissem alterius opinionis. modo tamen cuz in isto opere diligenter laborauerimus sum alterius. nec modo aliquo leprosum iudicarez. deus tamen scit ueritatem ego nescio. ¶ Secúda dubitatio que occurrit est h. vtrum lepra sit morbus totius. z est mirabile si est mõbus totius propter tria. Primo propter materiam melancolicam adustam et corruptaz et valde nature odiosam & cum hoc ratione male complexionis frigide. et sic. contrarie in ultimo uite pncipiis. et cum hoc róe corruptionis arónie consimiuz officialium et utroruqz que omnia contingunt in lepra. Quomodo igitur tante corruptiones et ita intense possunt esse in toto corpore vita manente nõ uidetur rationabile ¶ Oppositum tamen uidetur sentire Auicenna qui dicit quod est cancer totius. quare zc. Dicenduz quod lepa potest dici morbus totius et morbus partis suo modo loquendi. ¶ Intelligendum tamen quod si per lepram intelligamus malam complexionez frigidam et siccam in carne corrumpente assimilatiuam. tunc lepra potest dici

morbus. ¶ Si aũt intelligamus per lepraȝ illud quod cõsequitur malam cõplexionẽ sic erit accidens. et ita diuersis respectibus potest dici morbus et accidens. & ita possumus dicere de spasmo et quibusdã aliis appelletur igitur morbus uel accidens mõ bi non curo. ¶ Intelligendũ etiam ꝙ cuilibet actioni superueniunt tria accidentia. quorum causa est morbus. assimilare igitẽ nutrimentum est quedã actio. hec igitur actio aliquando aufertur aliquãdo minoratur aliquando corrumpitur. quando igitur actio assimilandi nutrimentũ in carnem corrumpitur. tunc est lepra. Caro enĩ recipit materiam melancolicã fri. et sic. & ex tunc non potest assĩlare sibi nutrimentum et conuertere in carnẽ rubeam calidã et humidam. sed generat carnem frigidaȝ epaticam. granulosam separatam que non est uera caro. & sic inde generatur ita horribilis infirmitas sicut est lepra. sicut tãgit Ga. vi°. de morbo. ¶ Lepra est igitur error assimilatiue in carne. Ista igitur passio potest dici totius. ꝙ materia mittitur ad totum secundũ Auic. potest etiam dici totius pro tanto quia manifestatur in ptibus integralibus constituentibus suum totum. sicut sunt mẽbra consimilia et officialia et debita vnitas utrorũqꝫ. cuȝ lepra sit morbus consimilis per se officialis et communis secũdario. Quia igitur ista constituunt totũ et lepra aut est aut manifestatẽ in illis. ideo dicitur totius. Tercio potest dici totius quoniaȝ incipit ab interioribus et postea manifestatur ab exterioribus & postea reuertitur ad interiora. et tunc est mors. quia igitur occupat interiora et exteriora ideo dicitur morbus totius. Quarto potest dici totius. quia omnes uirtutes corrumpit de animali patet quia falsaȝ habet ymaginationem et somnia terribilia. et insensibilitatem extremorum. De vitali patet in uoce et difficultate anhelitus. De naturali patet de fedo colore ꝛ terribili aspectu. et uniuersali defedatione menbroruȝ. Quinto dicitur totius quia finaliter totum cõrumpit. His igitur modis et quibusdam aliis dicitur morbus totius. ¶ Potest etiaȝ dici morbus partis suo modo loquendi. Cum enim menbra nõ sint equaliter fõtia. sed secundũ plus et minus tunc quedam menbra recipiunt materiaȝ. et quedam non. et ideo in quibusdaȝ manifestatur. Primo in naribus et in oculo non. et in quibusdam in oculo et in naribus non. et in quibusdam in mustulis et in superciliis non. Quia igitur quedam ptes recipiunt. ꝛ quedam nõ. ideo potest dici partis alterius. quoniam nõ est intelligẽdum ꝙ hec uirtus assimilatiua corrumpatur in corde et epate ꝛ menbris principalibus. nec in menbris solidis et radicalibus. sicut sunt nerui arterie et ossa. quoniaȝ anteqȝ possent pati tantam corruptioneȝ centies prius adueniret mors. pro tanto quia nobilia sunt et fortia et mittunt superfluitates ad debiliora. ꝛ pro tanto dicitur incipere ab interioribus. quia uirtus menbrorum interiorum mittit materiam ad exteriora. ¶ Preterea uene arterie nerui et ossa propter soliditatem eoruȝ materiam grossam non sunt apta suscipere. Preterea cum ista menbra sint naturaliter frigida. et sic. non possunt pati tantum lapsum propter elongationem eorum a temperamẽto. antea longe adueniret mõs. Caro igitur que fluit et refluit et est menbruȝ calidum et humidum potest recipere multas alterationes et corruptiones transmutationes vita manente. videns igitur lepra ꝙ nullũ mẽbrum corporis uolebat ipsam suscipere. nisi caro solum. ideo requieuit et habitauit i ea. Est igitẽ lepra morbus carnis et nõ cordis nec ossis. et ita ð aliis. ideo potest dici morbus partis. Rationes igitẽ soluunẽ hinc inde diuersis viis. ¶ Tercia dubitatio que occurrit nũc est. s. vtꝝ in lepra sit mala cõplexio eq̃lis vel diuersa. & vr̃ ꝙ sit eq̃lis

cōplexio enim menbri naturalis videtur uicta et facta similis transmutāti. et non potest resistere notabiliter nec sensibilit̄ al teranti. imo videtur menbrū informatuꝫ mala cōplexione supueniente. ita ꝙ natu ralis est totaliter uicta ita ꝙ quantum ad nostrū iudicium amplius resistere non po test. est igitur equal. ¶ Et signa que decla rant hoc. sunt ista. Primum ꝙ lepra cōfir mata amplius curari nō potest. Secunduꝫ est corruptio forme ꝛ figure. Tercium est ꝙ alia caro in specie uidet̄ esse cum gene ratur et ꝙꝛ flatica et quia granulosa separa ta. Quartum est menbroꝝ insensibilitas. Ista enim et similia declarant malam cō plexionem equalem. Contrariuꝫ videtur sapere. G. versus principiū de malicia cō plexionis diuerse. dicens sic ꝙ quedāꝫ est mala complexio diuersa in toto. sicut est ydrop. carnosa. quedā in parte sicut lepra et cancrene. & ita duo dicit. et ꝙ lepra sit morbus partis. et ꝙ sit ibi mala cōplexio diuersa. & littera. Ga. est ista. lepra quoqꝫ huius generis est. Dico quantū est de pre senti ꝙ in lepra est mala cōplexio diuersa et nullo modo potest esse equalis. et si ali quo modo equaretur statim esset mors. ¶ Vnde in ista materia debemus quatu or considerare. Primo cōplexionem natu ralem. Secundo malam supuenientē. Ter cio diuersitatē et distantiā huiusmodi ma le a naturali. Quarto terminū male com plexionis superuenient̄j. qui terminus eius est equatio et uictoria supra naturaleꝫ. sic ꝙ naturalis facta sit similis transmutanti et ꝙ menbruꝫ sit informatū hac mala cō plexione superueniēte. et tunc dicitur ma la cōplexio superueniens equalis. Et tunc cum queritur vtrum mala cōplexio equā ta possit esse in lepra. Dico ꝙ nō. duo eni ueniunt impedire. et malicia cōplexionis. que frigida est. et sic est opposita pncipiis uite. et pnecabilitas materie mefice corrup te aduste et quasi incinerate. Cum eniꝫ ui ta stet per calidum et humiduꝫ. et ista in ultimo contrarientur nō uidetur possibile vita manente ꝙ ista informarent mēbra prius enim esset suffocatus ꝑpter hanelitū aut membra fuissent dissoluta ꝑpter solu tionem cōtinuitatis. Est igit̄ in lepra sem per mala cōplexio diuersa nunq̄ equalis. Et cum dicebat. G. lepra quoqꝫ huius ge neris est. dico ꝙ est huius generꝭ cum can cro. ꝙꝛ utrobiqꝫ est mala cōplexio diuersa. et utrobiqꝫ mala cōplexio cum materia. ꝛ utrobiqꝫ est ꝑ uiam nō cōgestionis sed de riuationis. et utrobiqꝫ materia mefica cor rupta adusta. omnibus enim istis modis est huius generis. Sed in hoc nō est huius generis ꝙ sit morbus partꝭ sicut cancer. ni si forte a pncipio. ꝙꝛ aliqua pars carnis re cipit corruptionē in lepra ꝛ non tota caro nec est necessariuꝫ ad hoc ꝙ sit morbus to tius ꝙ sit in toto. sicut patet in ydropisi. qui est morbus totius. et tamen nō est in osse. et in paralisi vniuersali. que nō est ni si in medietate corporꝭ. Si eniꝫ esset in to to corpore esset apoplexia. et instantie nō sunt sufficientes. ¶ Ad primam dico ꝙ multe sunt egritudies incurabiles. sicut fe bris acuta que interficit in primo ꝑydo. aut infra. et tamen mala cōplexio nō est equa ta. ¶ Ad secundā instantiam dico ꝙ cor ruptio figure non significat equationē sed lepre cōplementū et perfectionem. sic eni in ethica esset a principio figura corrupta et ita essent oculi rotundi. et ita de aliis. ꝛ ita in lepra nulla differentia est cōstitutiua discretiua. ¶ Ad terciuꝫ dico ꝙ remanet species carnis. licet alteratio sit magna. cō plexio eniꝫ carnis est calida et humida. et natur̄ transmutabilis. et ita potest alterari et uariari per uiam multitudinis et pauci tatis. alie autem cōplexiones nō sic. ¶ Ad vltimum dico ꝙ insensibilitas nō est acci dens virtutis naturalis sed animalis ꝑ se. sicut demacratio nō est accidēs assimatiue per se. sed magis disseminatiue. & ideo

maciees corporis non est de differentiis cō stituentibus lepram. Preterea leprosus nō amisit sensum omnino nisi aliquando in extremitatibus imo sentit se grauatuȝ de bilem. Sed mirabile est ꝙ in ethica ubi e gritudo cōfirmata ē ꝙ habeant sensū exteriorum et non habeant sensum proprie passionis cum contrarium accidat in lepra ubi est mala complexio ubi sensus exteriorum non est perfectꝰ imo si tangat cuȝ acu non sentiet et tamen aliquo modo habet sensum sue proprie passionis. Dico ꝙ mala complexio in ethica est calida et nō aufert sensum exteriorum cum calor possit penetrare sed sue passionis aufert sensū quia nulla contrarietas nec passio pōt fieri In lepra autem frigidum claudit poros et ita impedit aduentum spiritus et ita impeditur sensus exteriorum zc. Quarto posset aliquis dubitare si competeret flebothomia postq̄ apparet corrupta figura. dico ꝙ in sententia est illud explanatum q̄niam quādo figura est notabiliter corrupta tunc materia est delegata ab interioribus ad exteriora. et si fieret flebothomia traheretur materia corrupta ad interiora. nunc autem melius est ꝙ materia corrupta sit in exterioribus q̄ interius iux̄ membra nobilia quoniaȝ cito interficeret et iō non competit flebothomia postq̄ figura ē corrupta. Vnde directe et per se nō competit nisi per accidens ut dictum ē. aut si sanguis nimis dominaretur et esset causa lepre aut nimia repletio ubi esset timēdū de suffocatione aut nisi timeremus putredinem in uenis et alia que dicta sunt superius in sententia. tamē bene dico uobis ꝙ turpiter uideo nunc homines errare in flebothomia leprosorum multotiens uidi ꝙ ad nihil aliud intendebant medici nisi ꝙ totum sanguineȝ traherent. uigilate igitur. Quinto posset aliquis dubitare de balneo aque dulcis utrum competat in lepra. dico ꝙ si aliquis auctorum dicat ꝙ non competit uerum est solum ꝙ balneū non mundificat. nisi quod ē iuxta cutim et pro tanto competit in ipetigine et serpigine sed in lepra materia est magis ꝓfundata et balneum aque dulcis non sufficereȝ Indigemus igitur fortioribus sicut est stupha cuȝ herbis et similibus et postea ꝙ abluatur cum aqua dulci et per hunc modū bene competit. Sexto intelligenduȝ ꝙ causa immediata lepre est humiditas causata ex humore melancolico retinens proprietatem et dispositionem humoris que humiditas siue humor est ita horribilis ꝙ natura carnis non potest perfecte assimilare sibi. ideo corrumpitur assimilatiua et generatur lepra. Et licet quilibet aliorum humorum posset esse causa lepre nullo tamen modo causa immediata possunt esse ꝙ nullus habet tantam contrarietateȝ ad naturam humanā sicut melancolia quoniam oportet ꝙ aduratur et in melancoliaȝ transmutetur et illa melancolia transit ulterius in humiditatem licet non perfecte digestam et dealbatam nec mundatā sed ē humiditas feculenta terrea horribilis intantum ꝙ non ē in potestate nature ꝙ illa membris perfecte assimiletur. Septimo notādum ꝙ putrefactio materie causantis lepram non ē putrefactio fluidorū et liquidorum sicut in febribus nec est putrefactio ex qua causatur sanies nec uirulentia sicut in apostematibus. Sed si aliqs dicat ibi putrefactionem esse hoc ē dictū adustionem et incinerationem et ita materia lepre est putrefacta. Octauo aduertendum ꝙ error secunde digestiue in epate potest esse causa lepre remota. sed error uirtutis immutatiue in carne ē causa imediata. Nono intelligendū ꝙ cum materia lepre sit humor melancolicus innaturalis adustus et incineratus ideo diuersa inducit sinthomata quia aliqua pars uadit ad uias urinales et ideo apparent ibi arenule. altera uadit ad musculos et consumit eos et

G v

maxime illum qui est inter indicez et pollicem ratione subtilitatis .et altera uadit ad pulmonem et cannā pulmonis et lacertos uiarum banelitus et oculorum et iō spasmat et contrahit omnes illas partes ut dictum est superius .et cum uapor ille multiplicat se ad supercilia et nares et faciez ingrossat et inflat illas partes .et ita diuersa supplicia consumunt corpus humanum .

Decimo notandū ꝙ materia lepre licet nō sit in membris principalibus tamē tante ē pernetrabilitatis ꝙ in matrice corrigi non potest. et ideo est morbus hereditarius et podagra similiter .et tamen si habēs epar calefactum generet non dimittet hereditatez generato licet sit in membro pncipali et alia nō qm̄ materia ē magis corrigibilis. Omnis igitur materia incorrigibilis et intrāsmutabilis generat morbū hereditarium et inficit se et uicinū suum sicut ista.s.fe. acuta ptisis pedicon scabies sacer ignis. Antrax lippa lepra nobis contagia prebent. Vndecimo occurrit unū mirabile quomodo hoc ē possibile ꝙ leprosus generat et si generet qūo masculū cū sperma sit corruptū et distemperatū in substātia et in pulmone et talia impediant generationem et potissime filiorū. Dico ꝙ licet ista impediant plus tn̄ impeditur generatio propter peccatū cōplexionis q̄ substātie spermatis .Et ideo licet sperma leprosi sit corruptum in substantia corruptione irreuocabili.corruptio seu alteratio cōplexionis aliquo modo alterabilis ē qm̄ possibile ē ꝙ leprosus sit boni regiminis et tp̄us temperatū et ita corrigitur leprosus lapsus complexionis .et qđ inueniat in matrice ꝙ ip̄m rectificat et ita poterit generare etiaz filios ut uidemus negare nō possumus ꝗ igitur lapsus cōplexionis aliquo modo corrigibilis ē et ille plus facit iō zc. Vel possem dicere ꝙ nō quicunq; leprosus generat .sed ille ubi nōdum uehemens corruptio facta ē et iste habet membra interiora sana licet exteriora sint infecta. Et quia sperma deciditur a mēbris principalibus ideo potest generare et masculum et feminā sed sanum simpliciter nō ꝗ semē infectum ē licet nō corruptū .et ideo generat sibi simile sicut podagricus dato etiam ꝙ materia non decideretur nec a pede nec a carne. Duodecimo et ultimo notandum hic ꝙ nullo modo nulla uia competit coitus in lepra nisi in materia sanguinea ante eius confirmationē qm̄ infrigidat sicut flebothomia et nō competit flebothomia in confirmata quia nimis infrigidaretur et ipse magis indiget calefacientibus et humectantibus temperate q̄tum est de natura rei .Et si dicatur et iam cōpetit coitus ī mania .dico ꝙ in mania nō est tanta corruptio nec incineratio sicut in lepra in qua non solum ē corrupta sed etiam uenenosa. et ideo cum materia uenenosa mouetur inficit partes uicinas ꝗ igitur coitus commouet humores et materiam uenenosaz cōmiscet cū humoribus et quia infrigidat et desiccat.et omnes leprosi sunt frigidi et sicci in radice q̄tum ē de natura egritudinis ideo in lepra coitus nō competit licet sit uulgaris opinio erronea ꝙ non solum confert sed iuuat.

Capitulum de morphea

Orphea est cutis defedatio maculosa. CAVSA. Intelligēdū ꝙ omnia illa q̄ sunt cā lepre sunt causa morphee Vnde quod ē lepra in carne est morphea in cute. Aduertendū igitur est ꝙ morphea habet cōuenientiā cum lepra .qm̄ sicut in lepra errat uirtus assimilatiua ita in morphea .sed in hoc differunt quoniam lepra ē in carne et morphea ī cute. Morphea etiā habet conuenientiā cuz ictericia qm̄ utrobiq; ē cutis maculata. sz differunt qm̄ in morphea ē infectio ī cute maculosa partim sic et partim non .sed

differ a lepra

cum Ictericia (conuenientia, et differentia

in icTericia ē uniuerſalis uel quaſi uniuer/
ſalis cutis defedatio. ſcḋa differentia ē qm̄
in icTericia non errat uirtus aſſimilatiua.
in morphea autem errat. Concluditur er
go ꝙ morphea eſt error uirtutis aſſimila
tiue in cute. Conſiderandum igitur cir
ca iſtam materiā ꝙ auctores cōmuniter lo
quendo non ponūt niſi duas ſpecies mor
phee. ſ. albam et nigram de quo ſūme mi
ror quoniam poſtq̄ morphea et lepra non
differunt niſi ꝙ hec in carne et hec in cute
et ſpeties lepre ſunt q̄tuor ita et morphee
Et forte non poſuerunt auctores quia nō
erant famoſe et raro accidunt. quoniaꝫ ſi
ſit de ſanguine et ſit in facie appellabit̄ gut
ta roſacea et ſi in reſiduo corporis appella/
buntur rubores. Et ſi infectiones ſint de
colera appellabitur empetigo et ſerpigo et
ita ille due ſpeties ſunt a ſorte ſed ſcientia
medicine eſt ſcientia rerum et non uocuꝫ
ſicut ſcribitur tertio ḋ morbo et ideo nec
de numero nec de nominibus curo dū ta
men res intelligamus. Supponamus igit̄
ꝙ quatuor ſunt ſpecies morphee quedam
de ſanguine aduſto. et quedam de colera
aduſta. quedam de flegmate ſalſo. et que
dam de melancolia aduſta. SIHNA.
Si autem color corporis fuerit rubeus fuſ
cus maculoſus tunc eſt de ſanguine. Et ſi
fuerit citrinus fuſcus maculoſus tunc ē de
flegmate Iſta ſpeties ē famoſa. De nomi
nibus ergo nulla contentio dum tamē res
telligamus. PRONOSTICATIO
Si morphea fuerit nouella curabilis eſt. ſi
antiqua incurabilis eſt uel cum magna dif
ficultate. Si morphea occupauerit modi/
cum ſpacium curabilis eſt. ſi magnum dif
ficilis eſt. Si locus morpheatus pungat̄ cū
acu in ſuperficie cutis tantum ita ꝙ nō ꝓ
fundetur ultra cutem ſi ſanguis exierit cu
rabilis ē. ſi autem aquoſitas incurabilis eſt
aut cū magna difficultate ualde. CVRA
TIO. Supponamus bonā dietā et bonuꝫ
regimē ſicut in lepra et digeſtionē et eua/
cuatioēs iuxta conuenientiā particulariuꝫ
et hu. peccantis ſicut dictū ē in lepra. tunc
ueniamus ad localia remedia. Imprimis
fricetur fortiter locus cū panno aſpero et
tunc ſi cutis infectio fuerit de cā ca. non
curo. ſed appellatur morphea uel infectio
cutis dū tn̄ locus ſit rubeus ul' citrinus ma
culoſus tunc corpore purgato uel mundfi
cato ſicut decet et bona dieta ſuppoſita. re
cipe auripigmentū rubeū et pulueriꝫet̄ for
titer et cū ſuco de fumo terre paſtetur et ī
formentur trociſci et deſiccētur in umbra
et cū uti uolueris diſtemperetur unus vel
plures cuꝫ ſirupo de fumo terre et fiat ad
modū unguenti et locus maculatus inūga
tur et in craſtinuꝫ abluatur cū aqua furfurū
calida. et hec ſit regula general' in quacūqꝫ
infectione ru. aut citrina in quacunqꝫ par
te corporis fuerit ꝙ nunq̄ locus abluatur
cū aqua frigida ſed ſemper cū calida quia
frigida colore ru. colorat et calida diſcolo
rat. Et ſit etiam regula ꝙ in omnibus in
fectionibus apponatur fumus terre. Si au
tē morphea ſit de cā frigida corpore pur/
gato tunc fricetur locus fortiter cuꝫ foliis
ficuū et poſtea ungatur cum oleo de tarta
ro. Oleum autem de tartaro ſic fit. tabu
le tartari calcinentur in furno calcinatiōis
et ponantur ſupra marmorem et ꝙ diſtil
labit per filtrū erit oleū clariſſimū et reſer
uetur in uaſe uitreo et locus inde ungatur
et curat ꝓculdubio. Sed iſte modus nō eſt
notus archimiſtis ꝗꝫ modus archimicus ī
multis ē utilis in medicina. ſed in aliis ē
ita triſtabilis ꝙ ī eius uia infinitiſſimi pe
rierunt. Vel ſic ſi infectio fuerit de cā ca.
inungatur locus cū unguento citrino acua
to cuꝫ litargiro. Et ſi fuerit de cā frigida
addatur unguētū fuſcū unguentū ad ſcabi
em et acuatur cū ſulfure uiuo uel fiat un/
guentū ex iſtis cuius materialia ſunt hec.
Calx abluta ſulfur calcantū attramentuꝫ
auripigmētū ru. et citrinū ſal armo. uiride
es alumē es uſtū litargirū cathimia aurea

et argentea marcasita radix aristologie radix cucumeris asinini radix lilii et gentiane et yari sanguis leporis affodili tartari cantarides aloes mirra stafisagria spuma maris radix uitis albe semen sinapi semen rafani eruca flos papaueris rufi gummi rute agrestis euforbium acetum enula squilla folia ficus cantarides uipera piper mel et similia Accipiantur igitur aliqua ex istis aut plura aut oia sm certas doses iuxta conuenientiā particulariū et puluerizentur et buliant in oleo et locus inungatur aut cū tota substantia et cera et oleo fiat unguentū et possunt fieri empla et pulueres et multa consimilia iuxta arbitriū operātis et etiā aque et si locus uesticetur et fluat aquositas et sāguis bonum ē quia materia euacuat . si autem ex his morphea nō curetur curetur cura lepre . Et ita ē intelligendū de omni infectione qm̄ in lepra magis tractauimus particulariter . hic aūt et in multis similibus multū breuiter tractamus et iō ad cōplementū recurramus qđ ē in capitulo de lepra. CLARIFICATIO . Intelligendū ꝙ in morphea sicut dicūt sapientes non competit flebothomia et uerū ē qm̄ ipsi non ponebāt nisi duas speties et quelibet erat de cā frigida . Possumus etiā dicere ꝙ in aliqua spetie sicut ē in lepra nō cōpetit flebothomia et potissime qñ egritudo ē confirmata quia materia traheret ab exterius ad interiora . Attamē si nos ponamus morpheā de sanguine seu rubore tunc in principio competit flebothomia. Si aūt ponamus morpheā de colera et corpus sit plectoricū a principio pōt competere flebothomia . Nec uidetur procedere ratio quā ponit Auic. et quidā sequaces eius ꝙ ubi est sanguis malus multus et paucus bonus flebothomia bonū rapit et malū dimittit. tunc ponamus sanguiné putre fieri intra uasa sicut i sinocho et nōne plus ē de sāguine malo q̄ de bono et tñ fit flebothomia nec ualet rō quia natura retinet bonū quia indiget eo et dimittit abire malū sicut uidemus in farmacia cū superfluit q₂ ultimo euacuat sanguinē. bene igit̄ pōt competere flebothomia in morphea a principio sanguine dominā̄te aut corpore plectorico existente. Scđo debemus intelligere ꝙ cā immediata in morphea ē error uirtutis digestiue tertie quia morbus cutis cā antecedens pōt eē error aliarū digestiuarū et potissime epatis materiā corruptam generantis qua expulsa ad cutē uirtus digestiue tertie assimilare non pōt. et ideo nō errat expulsiua nisi p accidens. eo ꝙ virtus expulsiua interior mittit ad exteriora et uirtus cutis expulsiua debilis a se expellere non potest. digestiua ergo errat p se et expulsiua per accidens. Tertio notandum ꝙ cū naturalia perfecte se habent et nō naturalia perfecte ā̄ministrātur circa hu. quatuor sunt obediētes tanq̄ nō peccantes nec q̄titatiue nec q̄litatiue sed ordine turbato cū sunt peccantes qualitatiue et q̄titatiue tunc sunt inobedientes. Qua igitur ratiōe flegma et melancolia cū non sunt sub naturali dispositione sunt inobedientes et generant morpheā. ita sanguis et colera met sicut etiā causant lepram quod fortius est

Quarto aduertēdū ꝙ ictericia defedat totā cutē et in morphea nō sed ē defedatio maculosa cuius rō est . qm̄ in ictericia materia nō ē ita maliciosa nec ita corrupta et iō omnes partes cutis recipiūt ipsam equaliter . In morphea aūt ē magis corrupta et iō omnes partes cutis fortiores expellunt ipsā a se et debiliores recipiūt eam

Quinto intelligendū ꝙ morphea q̄to plures partes occupat tanto difficilius curatur q₂ materia maior et uirtus debilior. s₃ in idropisi in qua totū corpus inflatur facilior ē curatio a principio q̄ in illa in qua totū corpus nō inflatur pro tāto q₂ due sūt speties et ex alia ⁊ alia materia sicut ē timpanites et asclites. In morphea aūt ē eadē materia in parte et in toto Sexto aduer

tenduꝫ ꝙ materia morphee adhuc existē
te in uenis potest bene fieri flebothomia
sed postq̃ notabiliter ē extra nō competit
q̃tū ē ex hoc ut dictū ē ī sententia. Sep
timo notandū ꝙ a principio morphee po
test dari medicina fortis debilis ita ꝙ sit
fortis in se sed ꝙ detur in parua q̃titate q̃
niaꝫ licet morbus sit cronicus q̃tuꝫ ex hoc
debilis medicina debet dari utroq̧ mō ta
men si egritudo esset confirmata periculū
esset et ideo pro acuta reputat̄ quo ad for
titudinem medicine sed non quo ad q̃ti-
tatem iuxta illud Ipo. ad ultimas egritu-
dines ultime cure ⁊c̄.

De scabie

Scabies ē infectio cutis aliquando
squamosa pruriginosa aliquādo sic
ca aliquando humida aliquādo sa
niosa ut plurimū in extremitatibus aliqñ
magnā partē corporis corrūpens. CAV
SA. Causa huius passionis sunt humores
corrupti in epate generati qui cōuersi in fu
riositatē et uaporē a uirtute regitiua ī cor-
poris superficiē expellūtur. vñ si uapor fu
erit multū subtilis euaporat insensibiliter.
Si aūt fuerit nō in tāta subtilitate et pori
fuerint densi cōuertūtur in sudorem. si au
tē grossi generat̄ scabies. Si mediocres ge-
nerat̄ pruritus et ꝫm maiorē uel minoreꝫ
corruptionē generant̄ infectiones diuerse
Sudor igit̄ grauatiuus grauis odoris ante-
cedit et si corruptio augmentet̄ cātur pru
ritus. et si plus fortificet̄ generat̄ scabies ⁊
si plus scabies feda. et si plus empetigo et
serpigo ubi ē maior adustio et nō ē ibi sa
nies et si plus morphea. deinde lepra. Len
tigines igit̄ et pāni et alie infectiones ml̄
te generātur ex superfluitatibus ad cutem
delegatis qm̄ materia ē multa et uirtus ex
pulsiua cutis ē debilis remanēt iux̄ cutim
et faciūt diuersa genera infectionū ꝫm di
uersitatē hu. peccātis. Scabiei igitur sunt q̃
tuor species. s. ex sāguine colera et melāco
lia et flegmate salso. aduritur aūt sanguis
qñ in cibis et potibus spēs aromatice in q̃
titate nimia apponūtur. et ita de aliis hu.
sicut ē piper et aleū et uinū purū et stare ī
sole et labor fatigatorius. et ita de aliis q̃
adurunt sāguinē et hu. SIGNA. Si sca
bies fuerit ex sanguine tūc locus uergit ad
ruborē cū humiditate et pruritu magno ⁊
delectatione magna in pruritu licet ī fine
sit dolor. Si aūt fuerit de flegmate sunt
ibi squame et sanies et pruritus uehemens
et delectatio in scalpendo sed in fine ē ue
hemens dolor. Si aūt fuerit de melancolia
locus totus in circuitu uergit ad nigredinē
et pustule et scabies sūt sicce cū modica sa
nie et uirulētia. Si aūt fuerit d̄ colera locus
uergit ad citrinitatē cū magno pruritu et
siccitate et fissuris. PRONOSTICA
TIO. Scabies in decrepitis ē difficil̄ aut
impossibilis curationis. sufficit eni blandi
ri et ꝙ bono regimie inducat̄. Scabies fe
da ulcerosa fetida multas ptes corpis occu
pās hꝫ malā radicē et approximatū ad ma
las egritudines et ē difficilis curatiōis ual
de. Et si fuerit parua modicā ptē corporis
ocupās nō angustiosa nō somnū auferens
ē facilis curationis et ī contrario contrarie

CVRATIO. Si fuerit ex sāguine fi-
at flebothomia et mūdificetur corpus cū
māna cassiafi. et tamarin. p̄cedēte usu oxi
zaccari et sirupo de fumo terre et sirupo d̄
borra. Si aūt fuerit de colera et corpus est
plectoricū fiat flebothomia deinde utatur
sirupo acetoso et uiolato et de fumo terre
et purgetur cū miroba. citri. et indis et cas
siafi. paratis sicut decet. et si fuerit fort̄ sca
bies et nō curetur purget̄ cū ef̄io de suco
ro. et trifera sarrace. et ierarufi. Si aūt fue
rit de flegmate et corpus est plectoricū et
uirtus fortis fiat flebothomia. deīde utat̄
oximel. diure. oxizaccar̄ cōposita et sirupo
de fu. terre. Deinde purgetur cū miroba.
Kebulis et indis et ꝑ hūc modū. ℞. florū
bora. uiol. folliculorū sene epithimi liqui.

munde uuarũ passa.enucle.añ.ʒ.S.agarici turbit zinzi.añ.ʒ.iii.fiat decoctio cuz sero caprino et in decoctione tẽperentur cortices mirobalani Kebuli indorũ.ʒ.i.fricentur lento igne et colẽtur et detur in aurora usq ad lib.S. Et si fortius purgare uolumus tunc .℞.aloe agarici turbit añ.ʒ.ii. et.S.pulpe coloquintide grana.vi.foliorũ mente foliorũ absinthii añ.ʒ.S.zinzi.masticis anisi bdellii añ.℈.i.conficiantur cuz oximelle squillitico et fiant pillule et dentur in sero stomaco uacuo post.vii. dies sue confectionis. Si autez adhuc fortius purgare uolumus purgemus sic.℞.ierepi.ʒ.S.iereruf.ʒ.iii.esule masticis añ.℈.i.misceantur et fiãt pillule. Si aũt fuerit melancolia utatur oximelle diure.et sqllitico et sirupo de fumo terre añ.lib.S. misceãtur et materia digesta tũc purgetur cũ mirobalanis indis belliricis et embli.et epithimo paratis sicut decz.Et fortius sic.℞.diaborra.diasene ieraruf. añ.ʒ.iii.lapidis lazuli a lias lapi.ar.menics abluti anisi añ.ʒ.i.misceãtur et fiãt pillule. Corpe aũt mũdificato fiat stufa et tũc si fuerit materia ca.ponãtur ista in stufa.℞.flo℞ borra.uiola.nenufar epithi. camoill.meliloti fumiterre añ.lib.S.misceãtur et excuti a stufa dẽtur rubee trocis.ʒ.ii. et deide inũgatur cũ isto unguẽto.℞.unguẽti citri.lib.S.litargi.ʒ.ii.sulfuris.ʒ.iii.misceãtur cũ sirupo de fu.terre et inungãtur .Si aũt cã fuerit fr̃a ponãtur in stufa q̃ dicta sunt et plus.s. scabiose lapacii acuti anisi añ.lib.i. et excuti a stufa q̃libet uice detur aurea alex.ʒ.S. dei de ungatur cũ isto unguẽto.℞.unguẽti citrini ungẽti fusci ungẽti ad scabiẽ añ.lib.S.calcis extĩcte sulfur litargi.añ.ʒ.S. cõficiãtur cũ sirupo de fu.terre et misceantur Materialia unguẽto℞ ualentia ad omnez scabiẽ ſm tñ plus et minus sunt ista sucus borragi.sucus fumiterre sucus scabiose sucus lapacii acuti sucus enule cãpane sucus rafani et squille et sicle et radices istarũ et flores et folia fuligo aloe litargirum cathimia panfiligos cerusa calx lota sulfur extĩctum uterq elleborus tartarũ oleũ ãtiquũ assungia antiqua acetum argentũ uiuuz extinctuz oleũ de sinapio aristologia sal ar. flos eris et radix cucu.asinini. Valet etiaz balneũ aque marine sulfuree et aluminose siue fuerint naturalia siue artificialia. Accipe igitur unum ex istis aut multa et misceantur cum oleo ros.aut cum oleo nucum aut cum butiro aut oleo sisamino aut cuz assungia aut cũ aceto et cera et fiat uel oleum uel unguentũ. Si autem aliquis fuerit debilitatus nimis.℞.sucum radi.enule cã pane assungie porcine re.misceantur lento igne .vel istud.℞.fuliginis olei ro. facti cum oleo nucum misceantur et fiat ungẽtũ . Vel istud q̃d non solũ ualet in scabie sed in ulceribus scabiosis et saniosis fraudulentis fedis.℞.antimonii eris usti litargi. climie argenti marcasite cerufe balaustie aluminis sarcocolle corticũ thuris panis sili ginis añ.ʒ.S.conficiãtur cũ fece olei antiq et cera q sufficit et fiat unguentũ. Istud etiã ualet in cancrenis sicut dictũ ẽ superius .In fortibus aũt corpore mundificato ℞.radicũ ellebori albi recẽtũ contũdãtur fortiter et cũ assungia porcina re. misceantur et fiat unguentũ ad omnẽ scabiẽ antiquã delet etiã malum mortuum.

De scabie sicca cũ ulcere et squamis ita q uidetur mẽbrũ contrahi et indurari et deturpari et de pruritu.

Sta frequẽter ueniũt in manibus et iõ in corpe mundificato et bona dicta supposita madefiãt manus cottidie in aqua decoctionis malue bismalue. palee ordei et auene .deinde inungãtur cũ assungia porcina re.uel gallinacea re. Vel fiat istud unguentum.℞. suci apii suci foliorum lilii suci papa.albi aque ro.añ.ʒ.i. aceti albi.ʒ.S.aloes.ʒ.iii.olei sisamini et cera q sufficit et fiat unguentũ. Inungatur

etiã locus pruriginosus. Vel istud in sca bie sicca. ℞. drag. gũmi ara. infusõꝝ semi. malue bismal. añ. ℥. S. aloe sarcocol. añ. ʒ. i. conficiãtur cũ assungia porcina re. uł cuꝫ gallinacea uel oleo sisamino uel oleo amig da. dul. et cera ꝙ sufficit et fiat unguentuꝫ

De malo mortuo tibiarum

Alũ mortuum ẽ quedã spẽs scabi ei que oritur ex melãcolia naturali adusta et ex ãmixtione flegmatis salsi cũ liuore et nigredine et pustulis cru stosis magnis fedis sine sanie cũ erugine et cũ quadã insensibilitate et cum turpi aspe ctu in coxis et tibiis frequentius eueniẽs. CAVSA autem huius scabiei est multa comestio ciborũ melancolicorũ oppilatio splenis et retentio menstruorum et emor roidarũ preter consuetudinẽ et similia. Di geratur igitur materia imprimis sic. ℞. ra dicum feniculi petrosilii brusci sparagi gra minis corticũ cappar] fraxini tamarĩn. añ. ℥. ii. conquassentur et temperentur in ace to albo per diẽ et noctẽ tunc. ℞. borragi. scabiose fumiter̃e lãpacii acuti bugl. mel liss. utriusq; sticados añ. lib. S. folliculorũ sene epithimi polipodii anthos florũ bor/ ra. uiolarũ añ. ℥. iii. anisi. ℥. S. mellis ro. pa nis zuccari añ. lib. i. fiat sirupus. Materia digesta purgetur cũ ierarus. aut cum iera/ logo. aut theodoriton emperiston et dos sit iuxta conuenientiã particulariũ tres eni ʒ. possunt dari sine periculo corpore ꝓpurga gato. Stuphetur multis diebus stomaco uacuo et in stupha ponãtur ea que ponun tur in sirupo et in exitu a stupha qualibet uice accipiat auree alex. tiriace añ. ℈. i. cum uino decoctionis fumiterre. In muliere aũt detur aurea alex. sola et postea fiat un guentũ et unguẽta q̃ superius dicta sunt. Vel istud. ℞. suci rafani spatule fetide ari stologie cucu. asinini borra. fumiterre sca biose lapacii acuti añ. quartã. i. utriusq; el/ lebori sulfuris uiui calcis uiue añ. ʒ. iii. argẽ ti uiui extincti añ. ʒ. ii. tunc ista pulueriza ta cũ predictis sucis et oleo nucũ ⁊ cera in corporentur et fiat unguentũ. Et aduertẽ duꝫ ẽ ꝙ si uenerit ex reumate uel scropbu lis uel glandul uel splene uel menstruis uł emorroidibus tunc illa prius debent cura/ ri et potissime splen.

Capitulum. xxiiii. de pustulis.

Pustule sunt quedã uesticule parue ad modũ granorũ milii uel grano rum ficus sicut sordities sudoris et possunt uocari in uulgari prouincialiũ brol badura. CAVSA. Quãdoq; proueni unt ista ab exterioribus sicut a casu percussi one labore et exercicio et propter negligẽ tiã abluendi et mundificandi corpus et ue stes et propter unguenta et alia fortia que corpori applicantur. sicut est tapsia uiride eris et alia cõsimilia. Si ab interioribus hº erit ꝓpter habundãtiã humoꝝ et malã q̃ litatẽ eorũ. quare ueniunt frequenter post somnũ et sudorẽ cum pruritu. ita ꝙ aliq̃n sunt de sanguine aliquãdo de colera aliq̃n de flegmate salso. aliquando de melãcolia SIGNA. Si aũt uenerit a cãis exteriori bus iudicio patientis cognoscitur. Si ab i terioribus et fuerit de sanguine color ẽ ru beus cũ pruritu et calore et dolor̃. Si ex co lera tunc ẽ citrinitas et pũctura et acumẽ. si ex flegmate albedo et squame et pruri/ tus. si ex melancolia liuor nigredo et mo dica pũctura. PRONOSTICATIO Omnes iste pustule si negligantur et non mũdificẽtur in scabiẽ cõuertũtur. Et si fu erit de cã ca. iterius i empetiginẽ et serpigi nẽ et alia mala accidentia. Si aũt fuerit de flate post scabiẽ in fistulã cõuertunt. si de melancolia iste sũt duriores ad curandum et si negligãtur cõuertunt in cancrũ. CV RATIO. Si fuerit ex sanguine fiat fle/ bothomia et mundificetur corpus cũ cassi

afistula et tamarin. et similibus. Si ex cole ra et corpus est plectoricum fiat flebotho mia. Deinde digeratur materia cũ oxizac cara et sirupo uiolato. deinde purgetur cuz oxilaxatiuo et electuario de suco ro. uel q̄ competit balneũ et inunctio cum popule on aut cum unguẽto citrino acuato cuz li targiro. Si aũt fuerit de flegmate digera/ tur materia cuz oximelle diuretico et siru/ po de fumoterre et oxizaccara composita. et purgetur cum ierapi. et ieraruf. Si autez de melancolia purgetur cum oximelle sql litico et sirupo de borragi. et fumoterre et purgetur cum dyasene et dyabor. ieraruf. Istis aũt ambobus cõpetunt stuphe et bal nea et q̄ inungantur cum istis unguentis ℞. unguenti fusci unguenti ad scabiẽ añ. lib. S. litargiri. ℥. ii. tartari. ʒ. ii. utriusq̄ el lebori añ. ʒ. ii. argẽti uiui extincti. ʒ. i. mi sceantur cum aceto et fece olei antiq. Vel cũ isto. ℞. suci celidonie fumiter. borrag. scabiose lapaci acuti añ. quartã. i. litargiri ceruse lote eris usti añ. ℥. S. misceantur cuz fece aceti et assungia antiqua et fiat quasi unguentum. Istud potest ualere nõ soluz hic sed in omni scabie et in omni genere infectionis et iõ cũ aliquis ignorat quid ꝑ ticulariter agendũ ẽ utatur isto unguẽto ꝛ nõ decipietur et appellatur ueni ucetũ.
Clarificatio. Intelligẽduz qñ iste pustule ueniunt a cãis exterioribus ut plurimum corpus nõ ẽ plectoricũ et tũc cõpetit aqua frigida desuper aspersa uel q̄ balneet in a qua frigida et natet in ea et q̄ aspergatur postea farina fabarũ lentiũ et ordei uel in ungatur cũ litargiro et aceto et sandal. et ro. et oleo ro. et si materia habũdaret mũ/ dificet corpus. Si aũt fuerit cã fra balneet corpus in aqua dulci et postea aspergat pul uere orobi et risi et lentiũ et ordei et lupi norũ. In omni igit cã ualet balneũ aque dulcis corpe mundificato si indiguerit et tũc nihil trahit et ita nocumentũ induce/ re nõ poterit et tñ euaporabit et resoluit et iuuamẽtũ inducet. Scdo notãdũ qm̃ si pu stule ueniũt a cãis intrinsecis ut a uirtute mũdificatiua corpis tunc plus ueniunt in uere. Si aũt a cãis extrinsecis ut labore et calore tunc ueniũt in estate.

Capitulũ. xxv. de uulneribus et plagis. et de solutione cõtinuitatis

Vlnus ẽ solutio cõtinuitatis facta in mẽbro cõsili et officiali et ita ẽ mo tus cõis utrisq̄. Scdo cõtinuitatis aut ꝓue/ nit ab exterioribus aut interioribus. Si ab interioribus tũc aut ꝓuenit a sanguine adusto corrupto cutẽ ulcerãte et rumpente aut ex colera adusta. aut ex melia adusta aut ex uẽtositate rũpente aut ex caliditate solis aut ignis aut ex frigidate ulcerante ꝛ iste solutiones pñt magis appellari ulcus q̄ niã ois solutio uirulenta saniosa sordita po test appellari ulcus sm Auic. Si aũt ꝓue niat ab exterioribus sicut a casu percussiõe et silibus tũc si ẽ in carne appellatur plaga aut uulnus. si in osse fractura. Si aũt fue/ rit in musculis et neruis cũ re cõprimente contussio appellatur. de noĩbus ergo nulla ẽ contentio. sed ad res reuertamur q̄ cõ/ plementũ medicine rerũ ẽ noticia et non uocum sicut habetur. iii. de morbo. Spẽs ergo solutionis continuitatis q̃tũ ẽ de pre senti sũt quatuor. Est eni solutio continui tatis simplex siue deperditionis substãtie. Scda spẽs ẽ cum deperditione substãtie q̄ concauitas appellatur. Tertia spẽs ẽ uulnꝰ ꝓfundũ ita q̄ superficies et ꝓfunditas cõ stituũt tertiã spetiẽ. Quarta aũt spẽs con tussio appellatur que prouenit cum corpus cum baculo aut lapide comprimitur et cõ quassatur et flagellatur et talis solutio ap/ pellatur contussio. Et curatio huius spetiei differt ab omnibus aliis sm Ga. in de sa. quoniam in omni spetie uulneris cõpetũt abstersiua et mũdificatiua. Sed in contus/ sione a principio competunt putrefactiua

Nunc aūt istas speties aliquādo cōcomitā tur accidentia multa sicut ē magnitudo ꝛ paruitas rotunditas triangulatio sordities sanies calor et frigus caro addita uerruca a postema fluxus sanguinis fluxus humorū corrosio liuor et rubedo recētia et uetustas et multa consimilia. Ista enim sunt acci dentia et compositiones et concomitantia et non sunt differentie constitute q̄ addi te solutionē constituant nouā sicut declara uimus .iii. de inge. sa. Solutio igitur con tinuitatis fit in cute ī carne et musculo ar teria uena neruo et corda et ligamento et panniculo et in ossibus et iuncturis q̄ dis locatio appellatur et in membris principa libus et non principalibus ī quibus omni bus oportꝫ medicum esse sollicitum et di ligentē. si uulnus est magnum aut paruū si est in superficie aut profundo. si ē cum deperditione substantie aut sine si in mē bro radicali aut fluente. si in membro pn cipali aut non principali. si in membro sē sibili aut non sensibili aut parui sensus. si ē cum dolore aut sine. si cū dolore aut mag no aut paruo. et si cum fluxu humorum aut sanie. si cum sorditie aut sine. si ē sim plex aut compositum. Et aduertendum ad multitudinem compositōnum si labia uulneris distant multum aut non. si fra ctura ossis est cum dentibus aut sine den tibus. si neruus est punctus aut incisus. si cor est uulueratum aut capsula. si cerebrū aut pia mater aut dura mater aut substan tia cerebralis si est cum contussione aut si ne. Consideretur igitur genus et q̄tuor spe ties et multitudo accidentium et compo sitionum et concomitantium et superue nientium. si peruenerit ista ex malicia hu morum aut uulneris aut imperitia restau ratoris aut omniū eorum que extrinsecus sunt que omnia sollerti ingenio considerā da sunt si ad finem curatōnis deuenire cu ramus. SIGNA. Si autem solutio con tinuitatis peruenerit ab interioribus si ē ex sanguine tunc est cum rubore et calore et punctura et sanie. Si ex colera est cum ci trinitate et ardore. si ex flegmate ē cuꝫ al bedine et humiditate. si ex melancolia est cum liuore et ita de aliis signis que singu los humores concomitantur. Si autem fu erit de causis extrinsecis ex noticia patien tis habetur aut assistentiū aut cuꝫ oculo et digito et similibus que perfectius ī libris cyrugie continētur. PRONOSTICA TIO. Omnis solutio facta in membro bone complexionis de facili curatur sꝫ cū est in corpore male complexionato diffici liter curatur et ideo ulcera idropicoruꝫ aut leprosorum aut nunq̄ curātur aut cū mag na difficultate. Vulnera cordis non curā tur. vulnera capitis stomaci et epatis aut splenis aut renum aut uesice aut matricis. aut intestinoruꝫ si sint parua possunt cura ri. si magna aut nunq̄ aut de raro contin gentibus. vulnera pulmonis non curantur vulnera membrorū radicaliū sine deperdi tione substātie uere possunt uniri in pueri tia. in aliis aūt etatibus non sed fit porus ī circuitu. vulnera membrorū radicaliū cuꝫ deperditione substantie nunq̄ perfecte re staurantur. Si uene minute et capillares de perdantur in magnis musculis. tunc natu ra generat loco illarum poros et meatus cā nosos. Solutio continuitatis in neruo si ē incisio aut punctura tunc spasmum et ali enationem significat et mortem inducit. nisi ei diligentissime succurratur. et si om nino incidatur non est periculum nisi q̄a membrū suppositū caret sensu aut utroq̧ secundum diuersitatē neruorum. vulnera intestinorum cum nausea et fluxu uētris sunt pessima. fractura ossium cum denti bus cum periculo magno consolidatur sed postea cum difficultate frangitur. Fractu ra ossis secundum rotunduꝫ de facili uni tur sꝫ postea de facili rūpit. Omne uulnus transiens a superficie in superficiē ē malū

quia natura non inuenit radicem unde su
mat principium . Si autem in uulneribus
propter nimium fluxum sanguinis uene/
rit alienatio malum et si spasmus ut pluri
mũ moriuntur. Et si sincopis cuȝ singultu
mors est in ianuis. CVRATIO. Impri
mis fundemus nos in dictis Ipo. vulnera
non curantur nisi prius desiccentur Ga. ex
ponit illum cano. in. iii. de ingenio sanita
tis per totũ . Intelligendũ ꝙ in omni uul
nere cuȝ membrum est debilitatũ adunaẗ
duplex superfluitas . cum natura omnino
nutrimentũ assimilare nõ poterit. s. subti
lis grossa quare indiget duplici medicami
ne abstergente et mundificante. In omni
igitur uulnere cõpetunt medicamina sicca
aliq̃tulũ supra cõplexionem mẽbri et ꝙ ca
lor non excedat temperamentũ. In omni
igiẗ uulnere cõpetunt sicca sed diuersimo/
de q̃m cõplexio naturalis mẽbri dȝ cõser/
uari . Si igitur mẽbrũ siccũ et humidũ pa
tiatur solutionẽ continuitatis ĩ mẽbro sic/
co debemus apponere magis sicca et ĩ mẽ/
bro humido minus sicca ꝗꝛ si in membro
humido ponerentur multũ sicca tunc cor
rumperetur cõplexio naturalis . sed illa de
bet seruari in tp̃e morbi q̃tum ẽ de presen
ti intentione . Multitudo autem humidi
tatis ẽ consideranda quia si sordities uulne
ris est multa multum sicca sũt apponenda
et si modica parum sicca. Et tũc debemus
comparare si mẽbrum sit siccum et sordi
ties multa multum sicca competunt. et si
mẽbrũ ẽ humidũ et sordities modica paꝝ
sicca competũt. et si mẽbrũ ẽ siccũ et sordi
ties pauca minus sicca. et si membrũ ẽ hu
midũ et sordities multa multũ plus sicca.
et ita de aliis. Patet igiẗ ꝙ restaurator mẽ
brorũ cõplexionẽ et naturã medicaminuȝ
scire debet . In simplicibus igiẗ uulneribꝫ
simplicia medicamia sũt ponẽda solũ ab/
stergẽtia et mũdificãtia. Si aũt esset ulcus
saniosũ cũ sorditie multa tunc fortissima
medicamia sũt apponẽda sicut ẽ calx attra
mentum sulfur uiride eris et similia. et iõ
ex uiridi eris et cera et oleo ſm Ga. in de
inge. sa. possunt curari. uiride enim es ni/
mis penetrat et dissoluit et pungit et urit
sed cera et oleum obtundunt acumen qđ
est in uiride eris . et uiride eris rep̃mit pu
trefactionem aliorum . quare posset fieri
medicina temperata ſm naturam compo
sitionum . s. compositionum uulnerum et
naturam membrorum. Sed in hoc opor/
teret ꝙ medicus esset multum diligens ad
alia igitur recurrendum est . In omni igi
tur solutione continuitatis oportet tria cõ
siderare primo ꝙ intercipiatur fluxus. se/
cundo ꝙ preseruemus uulnus a putrefacti
one. Tertio ꝙ uulnus curemus cum medi
cinis et cibis conuenientibus et bono regi
mine in. vi. rebus non naturalibus. Pona
mus igitur ꝙ uulnera sint a causis interio
ribus tunc purgemus uniuersaliter corpus
et deinde mũdificemus particulariter ſm
exigentiam hu. et ista ita frequẽter dicta
sunt ꝙ nõ oportet repetere tunc utaẗ isto
medicamine. ℞. litargiri cerusse lote cathi
mie argenti eris usti et abluti . an̄. ℥. i. aloe
sarcocolle radi. aristolo. tartari an̄. ℈. i. fiat
puluis subtilissimus et ulceri applicetur . et
cum uino et melle calidis abluatur aut ap
ponatur modicum de cera et oleo . et fiat
unguentum. Et in ulceribus ca. apponatur
unguentũ citrinũ acuatũ cũ litargirio. et ĩ
frigidis unguentũ fuscũ acuatuȝ cũ puluer̃
aloes et aristo. Et si esset ulceratio cũ calo
re magno aut rõe hu. calidi aut rõe combu
stionis facte ex igne et ex aqua calida aut
sale tũc inungatur locus cũ populeõ aut cũ
duabus partibus populeon et tertia unguẽ
ti citrini. Aut fiat unguẽtum ex his. s. ex
mucilagie psilii et cãpho. et sandal. et ro.
et suco portula. et plantagi. papaue. et cori
andro. Si autẽ fuerit uulnus ex nimia fra
te inũgaẗ cum assungia uulpina aut cũ un
guẽto ad scabiẽ acuato cũ asa feti. et galba
no et sapi. et sil'ibus. Sufficiunt igitur ista

causa breuitatis . Si autem incisio aut plaga aut contussio aut fractura aut pforatio aut punctura corpori aduenerit ꝓpter causas extrinsecas . Canonibus uniuersalibus obseruatis ad unguem nihil de contingentibus obmittentes cum dei auxilio breuiter sic incipiamus operari . Vulnus aut ē magnum aut paruum . si paruum natura sufficit per se ad curandum aut ꝙ ponatur rasura lardi in panno lineo desup . aut apponatur tela aranee uel rasura camisie et similia. Si aūt fuerit magnū aut ē cum deperditione substantie aut non. si non tunc permittatur fluere sanguis qm̄ ut p'urimū iuuat qm̄ preseruat ab apostemate et hoc est quod multū timemus . Si autem uolumus sanguinē restringere . Accipiāt stuppe canapine et madefiant in aqua frigida deinde in albumine ouorum et desup apponantur. Deinde coniungamus labia uulneris cauendo ꝙ in uulnere non sit oleum nec puluis nec aliqua res contra naturā. deinde suamus et filum sit planum et equale de serico et acus quadrata et in quolibꝫ pūcto fiat nodus et ita semper nodando in quolibet puncto usqꝫ ad finem. deinde ligetur et plumaceoli duplicati desup apponātur et cauenduꝫ est ne aqua approximet uulneribus. Si aūt essemus coacti balneare rōe alicuius accidētis tūc uulnus emplētur et liget et inungat taliter ꝙ aq̄ uulnus tāgere nō possit et ī omni magno uulnere ē ingeniādū ꝙ illud qđ colligitur mūdificetur ita ꝙ sit foramē in parte inferiori aut mēbrū taliter situetur ꝙ locus mūdificet Si aūt uulnus fuerit magnū cū depditione substātie tūc nō cōiungātur labia sꝫ insistamus ī mundificando uulnus et cauēdo ꝙ hu. nō possint fluere ad locuꝫ et alia omīa q̄ dicta sūt ꝙ corpus nō sit plenū et silia. et tūc dētur cibi q̄ generāt carnē deperditā materialiter sicut sūt galline et perdices et agnus ānualis et silia . Materialia autē carnē in uulneribus effectiue generātia sūt

ista. s. aloes thus radix aristo. es ustū cathīmia lota cerusa lota mirra sandaraca sarcocolla orobus radix lilii farina ordei et fabarū et silia. Vl' istud accipe galbanū et liq̄fiat in oleo mirtino. deinde apponat pānus lineus antiquus mundus minutissime tritus et carpinatus et aspergatur puluere olibani et aloes et aristo. et fiat empl'm et desuper apponatur . Cū aūt caro uenit ad superficiē tunc induretur et stet loco cutis et h° fit cū his. s. mirra aloe ere usto uitriolo usto galla et balaustia sangui. draco. dragan. usto et similibus. Et ē intelligēdū ꝙ illud qđ generat carn in uno membro non generat in alio qm̄ quedā sunt membra humida et quedā sicca. Et uulnera q̄dam sunt cū sordicie multa et quedā cum pauca . quare medicamina q̄ sunt in pudibundis debent esse siccissima et ī ocul' minus. Alia igitur sunt q̄ debentur neruo ꝛ alia carni et alia arterie et ita de aliis quare restaurator debꝫ esse sollicitus in cognoscēdo complexionem membrorum et sensuum et nobilitatem et materiam medicaminum Et ita potest eligere ex his medicaminibus que competunt isti et que competunt illi et ita ratō precedere debet et nisi totum postea experimēto probetur orationes sunt rethoruꝫ qui propositiones habent decoratissimas rei substantiam nō tāgentes . Si autem fuerit contussio attritō seu flagellatio tunc fiat a principio flebothomia dato ꝙ corpus non esset plenum deinde apponātur frigida stiptica desuper ut non fiat fluxus ad locum. Deinde festinemus euacuare et ab intus et ab extra quia cito fieret apostema aut sanies aut cācer aut fistula. Ab intus igitur dissoluatur sic decoquatur centaurea maior et costus ī sirupo acetoso et sumatur mane et sero. ab extra etiam ponatur lana sucida cum farina ordei. Apponantur igitur calida resoluentia et subtiliantia . Fomentetur igitur locus cū aq̄ decoctionis camomil. et siliū

Et si necessarium fuerit apponantur ventose cum scarificatione putrefacto igitur et corrupto remoto curentur sicut alia uulnera curantur. Curatio igitur istius secundum Ga. ab aliis solutionibus continuitatis est diuisa. Si autem uulnus fuerit profundum ponatur tenta usque ad profundum et mundificetur cottidie bis aliter fistulatur locus Si autem uena aut arteria fuerit incisa et fluxus nimius distrahatur cum fricationibus et ligaturis et similibus et istud emplastrum desuper ponatur. Accipe aloes thus minutum sangui. draconis bolum arme. pilos leporis minutissime contritos et conficiant ista cum albumine ouorum. et est ultimum in iuuamento. Si autem uulnus uel punctura fuerit in neruo tunc in pueris et mulieribus ponatur minus fortia sicut est resina pix naualis sordities aluearis apud sordities que adheret parietibus balneorum sed quod sint abluta et mundificata cum lixiuio. et componantur cum fece olei antiqui et uino et fiat emplastrum aut oleum aut unguentum Si autem fuerit in corporibus duris addatur euforbium stercus columbinum sulfur calcinatum calx extincta asa opoponacum serapinum lac titimalli quoniam punctura nerui duri siccissimis indiget. et potissime quando est in profundo et ultimo fiat cauterium. Supponimus enim quod corpus sit mundificatum cum flebothomia et farmacia et abstinentia et similibus. aliter de facili incurrunt spasmum aut apostema et similia. Non fiat igitur particularia nisi uniuersalia precesserint sicut cristeria et similia. Si autem fuerit apostema in neruo tunc ualent orobus farina fabarum et ordei et quod conficiantur cum aqua resolutionis serapini et in fine abluantur cum uino cocto. Si autem fuerit dislocatio quod cognoscitur quod est ibi eleuatio aut profunditas et quia moueri non potest et quia differt a suo simili quoniam si ad omnes partes posset moueri nulla est dislocatio. raro accidit simplex singularis quin sit ibi uulnus aut fractura aut attritio aut apostema aut putrefactio et similia et tunc curatio debet esse composita. aliquando enim est tantus dolor quod reponere non audemus in locum suum. et stamus tunc usque ad tres dies deinde os dislocatum reponatur in locum suum et ponatur in proprio situ et in reponendo aliquando auditur sonus et fomentetur cum uino pontico et ligetur. Si autem fuerit dislocatio ex nimia humiditate lubricante iuncturas tunc fiat cauterium et emplastrum, desuper apponatur quod fit ex galla et acatia et balaustia et nuce cipressi et gummi iuniperi et modico castoreo. Si autem fractura fuerit in osse raro accidit sine aliqua compositione quoniam ibi est aliquando attritio uulnus dentatio apostema fluxus humorum putredo et multa consimilia que omnia debent diligenter considerari. Hoc autem facto partes fracture uniantur quia in pueritia consolidantur. sed cum indurata sunt natura generat in circuitu porum. Ponamus igitur exempli gratia quod sit in tibia tunc debemus patientem in lecto ponere resupinum et extendere tibias ambas et equare et fractam aliquantulum longiorem. Ossa enim fracta non debemus omnino unire quoniam sequetur dolor et fe. nec nimis prolongare quia sequetur claudicatio. Fiat ergo unitio mediocris et in uniendo reddatur pars parti et dens denti cauendo quod de osse cominuto nihil remaneat. nec remaneat aliqua concauitas quia ibi generaretur putredo corrumpens totum membrum. Hoc facto ligetur et ligamentum sit de panno lineo mundo lato iuxta membri dispositionem et incipiat ligatio in medio fracture et trahatur hinc inde per modum cruc[is] una pars contra aliam quia optime stringit locum in panno seu ligatura non sit aliqua ruga et duret tantum quod occupet aliquid de parte sana hinc inde. et si fractura sit magis stricta in parte sana minus ut superfluitates possint exterius currere. et sit ligatura aliquantulum dolorosa ut sit firma et non tantum quod ex hoc humo.

possint fluere ad locum. deinde omni die tertia seu quarta remoueatur ad uidendū locum. et si esset pruritus ꝙ fomentaretur cum aqua calida donec incipiat rubescere. Et si indigeremus medicamine consolidatiuo ponatur nux cipressi cum uitello oui deinde ligetur et ponātur plumaceoli duplicati ut ligamentū sit fortius. deīde assellus aut ponatur tibia aut brachiū in uase ligato ad modū nauicule ne propter aliquē motum repentinū frangatur qm̄ inde dormiendo contingit somniare et aliquando repente se mouere et tunc nisi membrum esset bene appodiatū esset timendū de fractura tibiarū. supra lectū sit corda pendēs ut cū uult aliquā partem corporis mouere ꝙ ibi se appodiet et ꝙ lectus sit perforatꝰ cum uoluerit assellare quia tunc esset periculum magnum cū oporteat ipsuʒ iacere xl. diebus et amplius. Detur cibus q generat porum sicut est uitulus lactans et assature frumentū coctum et faba fracta et similia. Sed quia ista constipant opōrtʒ alia aministrare. et ideo rōe accidentiū frequēter oportet multa facere contra naturam morbi. Operemur igitur iux̄ naturā morbi et accidentiū et particule patientis. Si aūt esset fractura cranei aut ē cum uulnere aut sine uulnere. et cum hoc aut ē cum lesione dure matris aut pie matris et cū hoc aut est concussio aut incisio aut perforatio et cuʒ hoc aut ē magnum aut paruū et ita de aliis differentiis accidentalibus. Et cognoscitur occulta fractura ꝙ grauiter dormit et grauiter egerit et grauiter mingit. et cum grauitate frangit auellanā et cū grauitate masticat crustam. et si corda lire teneatur inter dentes et teneatur et percuciatur cum grauitate sustinet et semp fracturam cranei concomitatur fe. et nausea. et si dura mater aut pia mater fuerit lesa tūc est parafrenesis rubor faciei eductio oculorum debilitas totius uirtutis aīalis. Imprimis igitur fiat potio que ualet in uulneribus et plagis et fistula et consimilibus. ℞. agrimonie pinpinelle bectonice berbene. centauree maioris sticados saluie piloselle trium consolidarū plantaginis sane munde rubee ma. caulium rubeorū pedis colū bini gallitrici absinthii tanaceti ligue auis edere terre fragarie buglosse gentiane. an̄. omnia ista uel maior pars conterantur et buliant in uino albo et addatur modicum mellis et potet cottidie. et si febris ē fortꝫ accipiat in parua q̄titate et si debilis ī magna quia mirabilia facit ī omni uulnere seu ulcere sordido seu non sordido. Deinde apponatur istud emplastrum supra craneū fractum et supra piā matrē et duram matrem cū lese sunt. ℞. picis liquide cere terbentine an̄. lib. s. liquefiant simul et infūdantur in aceto et fortiter simul malaxentur. scdo iterū liquefiant et proiciantur in lacte mulieris aut uacce et malaxētur fortiter. Tertio iterū liquefiant et proiciātur in succo bectonice et malaxetur fortiter. Quarto iterū liquefiāt et proiciātur in suco cētauree maioris et malaxetur fortiter et tunc accipiatur una pars et supra craneū fractum apponatur et noli reuelare nisi di lectis Emplastrum magistri Anselmi ianuensis quo solidatur cerebrum et om̄e uulnus capitis. ℞. terbentine partes duas cere albe partem unam liquefiat ad igneʒ proice super colatorium et inferius sit acetum in quo ista cadant cum fuerit infrigidatum comprime bene de aceto. secundo liquefiat ut supra et cadat per colatorium supra sucum herbarum bectonice partes duas uerbene partem unam millefolii partem unam Incorpora cum suco ut melius poteris. Iterum liquefiat et cadat ut supra in lac mulieris uel uacce ita ꝙ lac cooperiat totum. et incorpora ut melius poteris. Si non potes habere sucum habeas de pluribus et fiat ut supra. Potes ponere lucidariam et centauream et puluerem cētauree. et potes ponere supra emplastrum

pannū perforatū in multis locis cum forficibus et super pannū empl̄m subtiliter ponat̄ per uinū calidū transeat leuiter et post tertiū diem amoueat. Si fetet signū cure est amoue et iterum repone eundē uel de recenti et quia istud opus ē difficile et periculosum et ꝓlixū et maiori solemnitate indiget. ideo restauratoribus derelinquo.

CLARIFICATIO. Intelligenduȝ circa materias p̄cedentes ꝙ in fracturis cōpetit subtilis dieta et fomētationes s̄ȝ dieta subtilis ē duplex. s. subtilis in pastu sicut olera et pull̄. subtilis etiam rōe paruc q̄titatis sicut sunt assature frumētū coctum tn̄ datur i parua q̄titate. iō aucto. si dicāt ꝙ subtilis dieta cōpetit uerū ē q̄tū ad q̄titaté qm̄ q̄tū ad qualitaté in fracturis cōpetunt grossa et ea q̄ generāt chimū grossū et uiscosū. Subtilis autem in pastu competit per accidēs ut qꝫ est constipatus aut qꝫ non pōt digerere grossa rōe ocii et quietis. et propter hoc etiā grossa competunt in parua q̄titate. Scd̄o notandū ꝙ membrorū licet ab utero quedā restaurentur sicut caro et quedā nō sicut alia. Et tn̄ post uterū utrobiq̄ȝ deficit agens et materia qꝫ post uterū nec matrix nec didimi nec semen nec sanguis mēstruus. Dico ꝙ caro ē sicut superfluitas et qꝫ superflua pn̄t restaurari sicut apparet in caudis stellionū iō pn̄t restaurari et cuȝ hoc sāguis inuenitur sufficienter in corpore et qꝫ raro ex sāguine et ibi sanguis et hic sāguis et iō restaurari pōt. Semē aūt nō sic inuenitur qꝫ saltim in uiris deficit locus generationis qd̄ ē matrix et in mulieribus deficit semē uiri. Et quia radicalia loquēdo medicinalit̄ nō inueniūtur cū omnibus conditionibus post uterū qꝫ ex seminibus generant̄ ideo in etate puerili si discontinuētur bene uniuntur sed si substātia deperdatur nunq̄ et tn̄ etiā qꝫ radicalia ut plurimuȝ sunt se. et sic p̄ter principalia et nobilia si corū substātia degdatur ꝓpter corū necessitaté et nobilitaté anteq̄ eēnt restaurata p̄us eēt mors. Si aūt alia cū sunt frigida et sic. deficit attractiua q̄ uiget p calidū et dissemīnatiua q̄ requirit poros largos. et digestiua q̄ uiget per calidum et hu. et ita non fit restauratio et ita omnia deficiūt eis sed raro habet omnia. est enim calida et hu. et ita nihil sibi deficit. quare omni tempore possꝫ restaurari. et forte etiaȝ dato ꝙ esset ex seníbus primis s̄m cōditiones datas. Tertio notandū ꝙ membroꝝ q̄dā sunt humida humiditate naturali. et quedā accidētali. tunc si uulnus in mēbro humido naturaliter faciliter curatur q̄ in sicco. sed ī humido accidentaliter tardius. sicut in idropisi. Facilius igitur curant̄ uulnera in mēbro humido naturaliter q̄ in sicco propter copiā nutrimenti. Quarto debemus aduertere ꝙ in solutione continuitatis paulatina sicut si aliquis continue pungeret̄ maior ē dolor q̄ si fieret subito etiā si totum mēbrū truncaretur. et ratio ē qꝫ s̄m Galie. de morbo in solutione cōtinuitatꝭ nō ē dolor nisi in fieri et qn̄ fit subito cito transit illud fieri. et iō nō ē dolor q̄tū ē ex illo sed i illis q̄ fiūt paulatiē et cōtinuātur continue ē fieri et actio et passio et iō maior dolor.

Capitulū de fluxu sanguinis īmoderato.

Fluxus sāguinis īmoderatus uenit aliquando ꝓpter uulnus et sil̄ia extrinseca licet sit dictū tn̄ breuit̄ trāseamus. Aliqn̄ fluxus sāguinis ē moderatus ita ꝙ sufficit digitū apponere ul̄ pānū lineū intictū in aq̄ f̄ra aut i aceto et aqua f̄ra ul̄ i aq̄ ro. aut stuppe canapine intictę in albumīe ouoꝝ aut rasura pāni linei aut tela aranea aut mica panis. aliqn̄ tn̄ uulnq̄ ē magnū aut qꝫ uena magna et arterie incise sūt ut dictū ē et tūc teneatur ibi digitus aut pānus lineus intinctus in aqua frigida. aut obduretur aliquo ingenio dicto donec medicamen sit compositum. quia

raro inuenit q medicamina sint prompta et cum sanguis e nimius ita q si e de arteria sanguis e subtilis et clarus et uenit saltitudo et cum impetu modo superius modo inferius modo dextrorsum modo sinistrorsum . in uena non sic est grossus. Apponatur igitur medicamē qd dictum e.s. de aloe thure et mastice et sanguine draconis et bolo ar. et pilis leporinis minutissime tritis et conficiantur cum albumine ouorum et desuper apponatur et in secūda appositione non remoueatur primū qa timendū esset de apertōne et si fiat fiat pau latine et cum cautela . Si autem nō posset restringi sic cauterizetur locus cū ferro ignito et si timeat ignem patiens cauterizet cum mirra aloe et attramento et calce uiua et sanguine draconis. de aliis aūt fluxibus sanguinis loquemur in capitulis suis . Intelligendu q cibus temperatus sit ut caro agni annualis que generāt carnē materialiter ut dictū est et pili leporini et alia medicamina effectiue abstergendo desiccādo mundificando superfluum remouēdo cōplexionem temperando fluxui resistendo confortando cauterizando constringendo oppilando et ita de aliis. Item nota q incisione facta nō eodem instanti fluit sāguis quia calor et spiritus refugiunt ad interiora et ideo multi uulnerati nō credunt esse uulnerati quia non sentiunt sed aliqua modica mora facta calor et sāguis currūt ad cutem apertam et fit fluxus. Nota q calida in quarto possunt restringere sanguinem in cauterizando.

Capitulum. xxvii. de panaricio et de egritudinibus unguiū sicut est spasmus leprositas albedo maculosa et similia

Panariciū e apostema calidū dolorosū in radice unguis. aliquando cū ulcere aliquando sine ulcere sed cū sanie uirulenta et tunc nō caret digitu periculo. Dieta igitur subtilis exhibeatur. deinde flebothomia post farmaciā. Corpore igitur mundificato a principio fiat emplastrum cum mucillagine psilii facta ī aqua rosata et opio et camphora et farina ordei et aceto. In augmento autem illiniatur locus cum sorditie auris et in statu cum mucillagine psilii facta cum lacte . et in fine status perforetur cum acu. Et in declinatione medicetur cum farina lupinorum et melle. Et si esset ibi ulcus curetur cū aloe et thure et arsenico. et si esset fissura in unguibus liniatur cum mastice dissoluta in oleo sisamino. Et si esset spasmus curuitas et leprositas in unguibus corpore mundificato a melancolia inūgatur cum adipe galline et oleo sisamino. deinde radantur cū uitro. deinde emplastretur cum semine līni et gummi cipressi. Et si uolumus q ungues cadant inungantur cum oleo et aleis aut cum sulfure arsenico et aceto . Et si ex attritione sanguis niger mortificatus fuerit subtus unguem perforetur suauiter cū acu et permittatur sanguis fluere . deinde fomentetur cum uino albo et claro . Et si in unguibus fuerit albedo enormis maculosa liniatur cum nuce cipressi et farina lupinorum et aceto . Et si esset citrinitas fiat cū aceto et oleo de eruca. CLARIFICATIO . Intelligendum q ungues fiunt ex superfluitatibus cordis et ideo ungues sunt quasi emunctuoriū cordis et nihilominus in panaricio cōpetunt repcussiua sicut in aliis apostematibus et plus . qa sunt in loco multum sensibili et ideo e ibi magnus dolor. quare etiā nō solū frigida cōpetūt s3 etiā narcotica. nec materia e ita uenenosa licet calida. multū tn̄ competunt repercussiua. licet igit̄ uergat ad liuorē uel ad uirorē et ad nigredinem plus tn̄ fit hº ex dispositione loci q̄ ex malicia materie. quantū igitur est de natura panaricii materia non est ita adusta quin repercussiua possint competere nec quia emunctuorium quia tanta est distantia usque. ad cor-

ꝙ materia potest esse consũpta euaporata expulsa et ita ꝙ nocumentum non ueniret ad cor . non est igitur timenduꝫ de malicia materie in tantũ quin a principio possit competere flebothomia de parte opposita et quin repercussiua apponantur. uerũ est hoc ꝙ cum male regitur efficitur uirulentia et tunc timendum ẽ de digiti amissione. Secundo intelligendum ꝙ dẽtes et ossa sunt ex sũmis ossium non quo ad materiam primã radicalem sed similitudinarie quia generãtur ex materia grossa terrea. ¶ Iuxta hoc sciendũ ꝙ ungues generantur in extremitatibus manuũ et peduꝫ ꝙ ibi uene et arterie terminãtur et sic sũt in extremitatibus in quibusdã loco armorum ut in auibus et in hominibus ut possint se scalpere et minuta possint capere et ut digiti sint fortiores et ideo quando ungues sunt grossi et rudes hominem rudeꝫ et indigestuꝫ signãt quoniã humores grossi in corporibus eorum habũdant et si sint subtiles contrarium significabũt.

De incendio ignis et aque calide

Orpus humanum aduritur et cõburitur aliquãdo cum igne aliquãdo cũ oleo feruẽti . aliquãdo cum aqua bulienti et ita de aliis. Dieta igit̃ sit subtilis et fiat flebothomia si particularia conueniũt. deinde inungatur cũ frigidis sicut ẽ unguentum populeon aut unguentũ citrinum qm̃ aliquando nõ sunt uestuce aliquãdo sunt . aliquãdo sũt cũ uulnere . aliquãdo nõ . et quãdo non est uulnus ponãtur frigida et humida et quãdo ẽ uulnus ponantur frigida et sicca. Materialia aũt istorum possunt esse bombix stuppa canapina pannus lineus lana abluta pannus de serico et similia cuꝫ intingũtur in liquidis et ista sunt huiusmõi aqua frigida acetum aqua ro. oleum ro. sucus semperuiue et lactuce et endiuie et plantaginis et portula. semen mirti cerũsa bolus ar. cimolea camphora albumen ouorum et similia. Intingatur pannus in uno ex istis aut in pluribus et desuper apponatur et frequenter innouetur. CLARIFICATIO. Circa istam materiam ẽ intelligenduꝫ ꝙ cuꝫ aliquis combussit sibi digitum cum cãdela et similibus tunc docuit experimẽtũ ꝙ si digitus ponatur in aqua frigida quia tunc dolor augmentatur quia partes aduste retinentur et si ponatur ad ignem temperate sedatur paulatine dolor qm̃ partes ignee exalant. Ex his possumus elicere cautelam ita ꝙ populeon et alia frigida non apponantur actu frigida sed tepida et tũc frigida sint anodina. Anodina autẽ sunt illa que sũme mitigant dolorem . et ideo talia sunt iuuatiua quia ratione sue actualis caliditatis resoluũt et ratione sue uirtutis alterant et ita remouent igneitatem.

Secundo intelligendũ ꝙ calidũ habꝫ triplicem effectum cum enim agit temperate calefaciendo digerendo tunc dealbat et si ulterius augmẽtetur et fortificetur et aduratur tunc mortificat et denigrat et si ulterius fortificetur tunc incinerãdo dealbat. Tertio notandum ꝙ licet oleum nõ cõpeteret in antrace ꝙ inflãmaretur ex hoc qa abintus calor afficitur et nihilominus in combustione possunt competere potissime rosatũ et non inflãmaretur quia talis ignis uolatilis ẽ et ab extra quasi. Quarto aduertendum quoniaꝫ calida bene possunt competere potissime quando locus ẽ ulceratus. et ideo calx abluta cũ aquis multis frigidis et dulcibus et postea mixta cuꝫ oleo ro. ualet.

De ragadiis et ulceribus manuũ et pedũ.

Lcera et fissure aliquãdo ueniũt ĩ extremitatibus ex nimia frigiditate uel aliqua attritione uꝫ ex sotularibus et similibus et de facili curant̃ cũ unguẽto fusco et citrino et cuꝫ assũgiis et

aqua calida. Si autez fuerit ab interioribus aut ex colera adusta uel melancolia tunc oportet mundificare corpus et dietam cō gruam ordinare. Hoc facto ad particularia ueniamus ex quacūq3 cā fuerint. Fiāt igitur fomentationes cum aqua calida frequenter et multis uicibus. Materialia aūt unguentorum sunt medulla uituli et cervi assungia galline porci anseris arietina cerusa abluta litargiri cathimia lota corticis maligranati sumac acatia oleū ro. dragan. gūmi ara. infusorū oleum sisaminū oleuz amig. dul. sepum ircinum liquefactū cera alba et sucus liquiritie et similia. CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ acatia ē frigida et sicca et ē multum constrictiua et conglutinatiua et desiccatiua. et ideo si ragadie fuerint cū calore multū ualet quia infrigidat et ita ualet contra accidens et desiccat et congluctinat et ita ualet contra ulcus. Si autem iste fissure eēnt cū magna frigiditate tūc per se nō competeret nisi cū aliis poneretur. et ita diuersis modis utrobiq3 potest poni. Secundo notandum ꝙ melācolia de se non ulcerat ꝗz nō penetrat nec separat nec rōe sue substātie nec ratione qualitatum sed per accidēs quia aduritur aut quia comprimit et extēdit aut priuat oppilando. quare in talibus multum confert ipsum euacuare cum thimo et sero caprino. Postea queritur de unguibus utrū sint ex materia ossium quod uidetur per Auic. Contrarium tamē sic probatur. Ossa sunt orta ex spermate quare si deperdantur non restaurantur. sed ungues deperditi restaurantur ergo non erūt ex spermate. Dico ꝙ esse ex materia ossium triplex ē uel esse ex eadez materia ex qua ossa. uel esse ex superfluo nutrimento ossium. uel esse ex consimili et uniformi nutrimento. s. grosso ex quo ossa nutriuntur. Isto ultimo mō dicit Auic. ungues et dentes esse ex materia ossium si deperdātur bene restaurātur uł regenerātur. Iterū queritur si ungues habeant aliquod regimen uidetur ꝙ sic. quoniam omne qđ augmentatur et nutritur habet uirtutez p quam attrahit nutrimentum ungues sunt huiusmodi quar̄ zc. Contrarium habetur a Galie. in tegni quod concedo. Ad argumentum dicendum ꝙ augmētari dicitur tripliciter ꝭm. s. longū latū et profūdū ꝭm s. trinā dimensionem et quod sic augmentatur habet uirtutem regentem. s3 ungues non augmentantur nisi ꝭm longum unde est ibi augmentū aggregationis sicut in acervo lapidum et ideo non exigitur ꝙ sit ibi regimen. Item queritur quare ungues habent esse in extremitatibus. Item quar̄ sunt magis exterius ꝗ̄ interius. Itē quare per ungues apprehendimus subtilitatez ingenii uel grossitiē sicut dicit̄. Ad primū quesitu3 dico ꝙ ungues in extremitatibus ꝑut dicit Auic. sunt et collocantur in extremitatibus quatuor de causis. vna est ut sint fortiores. secunda ut ipsis mediantibus subtilia ut pili fili et sil'ia possint appꝛhendi. tertia ē ut cum ipsis possint se homines scalpere. quarta ē ut sint defensorium sicut patet in auibus. Ad aliud dico ꝙ sunt exterius quia pars exterior magꝭ ē passibilis ꝗ̄ interior ideo magis indiguit đfensorio aliquo. Ad tertium dico ꝙ ungues cāntur a superfluitatibus cordis et humores subtiles causa sunt ingenii subtilis et grossi humores causa sunt ingenii grossi. vnde si ungues sint grossi signant grossos humores. si sunt subtiles significāt subtiles esse humores. et ita per ungues ex cōsequenti apprehendimus alicuius ingeniuz esse grossum uel subtile. Si autem in extremitatibus manuu3 et pedum potius ꝗ̄ niam arterie ibi existentes a corde ibi terminantur ipsos ungues siquidem generantes. Consequenter queritur de panaricio quod est apostema accidens in ipsis unguibus utrum debeat medicari sicut alia apostemata primo apponendo repercussiua et

ſic deinceps. Ad hoc reſpōdeo et dico ꝙ ſic cum ſit apoſtema ualde calidū inferens magnum dolorē propter temperantiā car nis que ibi eſt quare magis ſenſibilis eſt Quarto queritur quare epar et caro adu/ ſtionē habeant dealbari quia dicit Auicē. ꝙ calor agens in humidū ipſum denigrat agens in ſiccum dealbat ergo cum caro ſit hu. potius deberet denigrari a calido q̄ de albari. Dico hic ꝙ ipſius ignis triplex eſt effectus .primus ē dealbare. ſecundus ure re. tertius incinerare. vnde dico ꝙ poſtq̄ caro decoquitur remanet alba. Ad argu/ mentum dico ꝙ uerum eſt ſi calidū agat adurendo ſed ſi decoquendo dealbat. Itē q̄ritur quod iſtorum faciat maiorem im/ preſſionem aut aqua calida aut ignis car/ bo ꝙ ignis carbo uidetur cum calidum ex iſtens ī groſſa materia ut in ferro uehemē tius imprimat ſed carbo groſſius eſt q̄ ſit aqua calida ergo calor ī igne magis et for tius imprimit q̄ in aqua contrariū tamen patet. Dico hic ꝙ de impreſſione facta a calido poſſumus loqui dupliciter aut qua/ litatiue et ſic maior fit in igne .aut q̄tita/ tiue et ſic maior fit ab aqua qꝛ ſubtilior ē et fortius penetrat. Item queritur de cu ra et primo utrū competat oleū ro. qđ nō uidetur qꝛ habet inflāmare et ꝓpterea nō competit in membro eriſipilato contrariū uidetur in littera .dico ꝙ competit. Ad argumentum dico ꝙ non ē ſimile .qa in eriſipil. tꝗ calor ē adunatus vnde oleuꝫ ap poſitum magis inflāmaret ſed a cōbuſtio ne calor iam receſſit et ideo ibi non inflā mat ſed mitigat. Itē dicit .A. ꝙ calx cō petit contra ꝙ habet magis ulcerare nō cō petit calx ē huiuſmodi quare zc̄. Dico ꝙ calx dupliciter accipitur aut ꝓut non ē ex tincta aut ꝓut ē extincta et abluta et iſto ultimo modo competit mixta cum oleo nō primo mō Quinto queritur de raga diis ſiue fiſſuris et qꝛ primo ſi certe agen/ tibus competat ablutio pedū cū aq̄ calida et poſt inungere et uidetur ꝙ ſic p auicē. contrariū uidetur qꝛ nihil qđ remollit ner uos cōpetit ablutio et inunctio ſūt huiuſ/ modi quare zc̄. Dico ad hoc ꝙ inunctio et ablutio duobus modis conſiderāt̄. aut q̄ tum ad modū et ſic non competit qꝛ re/ mollit neruos .aut q̄tū ad infrigidationē aut frigiditatē aeris et ſic competit qꝛ ab lutio pedum cū aq̄ calida trahit caloreꝫ et ſpiritus ad extremitates et poſtmodū cuꝫ unguentis oppilatur calor naturalis interiꝰ et ſic prohibetur introitus ipſius aeris frigi di. Item q̄ritur de ſtupore pedum facto a frigiditate ſi competat ablutio cum aq̄ frigida uel ca. dic ꝙ competit in aq̄ frigi da ablutio .ſi natura fuerit fortis eo ꝙ ca lor naturalis interius confortatur et cōfor tatus humorem congelatū diſſoluit .ſicut patet in fructibus congelatis q poſiti in a qua frigida degelantur rōe predicta ſed in aqua calida poſiti illa caliditas naturaľ ex alaret quare zc̄. Itē q̄ritur ſi ignis nocet in ſtupore manuū et pedum qꝛ uidetur ꝙ debeat iuuare qꝛ cura fit per contrariū. di co ꝙ ignis noceret qꝛ humorē congelatuꝫ diſſolueret et maiorē dolorē faceret qꝛ fri giditas intenderetur ſicut patꝫ in decōgela tione gelu uel niuis et iō melius ē ꝙ a lon ge paulatim mēbra a ſtupido frō calefiāt ut ſic paulatim et non ſubito illi hu. conge lati diſſoluāt̄ et calefiāt. Itē q̄ritur q̄bus cōpetat in eſtate ablutio manuū et pedum cū aq̄ fra .dico ꝙ habentibus rarā habitu dinē competit abluere cū aq̄ fra ut calor ī terius includatur et retineat̄ qđ q̄dē ſatis a calore extraneo exalat. habentibus uero ſpiſſā habitudinē et compactā cōpetit ab luere cū calida ut ſic calor incluſus exalet z euaporet. Sed tūc q̄ritur q̄re ſi aliq̄s adu ratur competit calefactio mēbri aduſti ꝙ nō uidet̄ qꝛ qđ ē cā doloris nō ē cura eiuſ dē cōtrariū pꝫ p uulgares. dico ꝙ cōpetit calefactio qꝛ ꝓpter calorē ſiue aduſtioneꝫ cutis indurata ē .et calor faciens dolorem

inclusus est z p calefactōnē cutis rarefit et sic calor cutis exalat. Vnde pōt dici et melius ꝙ attrahit tanq̄ a suo simili. Vltimo queritur de ragadiis quō a frigido habeāt generari et uidetur ꝙ nō qꝫ nihil qđ habz constringere habet facere solutionē continuitatis frās ē huiusmōi ergo zc. Contrariū tñ ponit uiaticus. Dico ꝙ frās habet duos effectus inducere. vnus ē restringere partes intermedias et quo ad hoc nō facit ragadias siue solutionē continuitatis. et ita alia uia facit solutionē cōtinuitatis siue ragadias ꝑm circumferentiā uel sus centrū cōprimendo.

Capitulū. xxx. de iter agentibus

Ntelligendū ꝙ quicunqꝫ ē facturus longas itinerationes aut trāsire maria aut ire ad bella aut q̄cūqꝫ mō se debeat exercere in motibus uiolentis agonisticis sicut sūt motus bellicosi debet se p̄mo purgare et corpus mūdificar̄ cū flebothoīa et farmacia et balneis et abstinentia et sifibus ut exerciciū inueniat ipm mundū a͛r timēdū ē de fe. de apate de nimio fluxu de ruptura uene. Scdo debet sibi p̄munire cū his q̄ aeri et siti et accidētibus repugnāt. In tp̄e eni calido et in regione calida sitis hominē multū aggrauat. Fiāt igitur pillule quas tenet sub lingua. R. suci uue acerbe suci acetose suci maligranati suci sumitatū papa. albi suci portula. añ. lib. ʒ. misceātur et ponātur in uase donec faciāt residētiā et tūc aqua aq̄ supnatat ponatur ad partē et qđ residet conficiat cuz modico de zuccaro ad solē uel supra cineres calidos et fiant pillule et teneātur sub lingua et alia pars liq̄da sirupet cū zuccaro et in tp̄e magni estus cū aq̄ frā sorbeat. uel pōt uti istis eꝛiis. R. diadragā. fri diapap̄. zucca. ro. zucca. uiol. triasandal̄ añ. ʒ. iii. et ʒ. misceātur et fiant pillule tales. R. q̄tuor se. frigi. munda. se. papa. albi suci liquiritꝗ dragā. infusi se. portula. añ. conficiātur cū sirupo nenufari. et fiant pillule. utatur etiā sirupo limonū cū aq̄ frā aut cū sirupo nenufarino aut uiola. aut ro. aut acetosis aut sirupo ribes si ribes inueniatur in regione illa sicut inuenitur in regione acon. aut sirupo facto de citrāgulis et ita de aliis fructibus acetosis aromaticꝗ. Illud aūt qđ sūme sedat sitim ē ꝙ accipiat aquā fontꝗ frigidā et ponatur ibi parū aceti mundi clari aut uinū malorū granatorū et modicuz de zuccaro et frūm cū magnis haustibus sorbeatur et qꝫ pectus et caput supercalefiūt. Tunc recipe oleū de salicibus oleū nenufa. oleū ro. oleū de papa. oleuz de mucillagine psilii misceantur et inungatur caput et pectus aut cera alba noua malaxata in his oleis et fiat empl̄m pectori aut sup partez anteriorē capitis apponatur. Cooperiatur igitur caput et alia sicut decet. Si quis autem itinerare debet in yeme per loca niuosa uentosa tunc inungatur pectus et iūcture cum arogon et marciadon. et comedat assa cum forti aleata et uino puro. et utatur istis electuariis. s. diatrion pipeꝛeō diamenta dantos cum musco pliris duplicatum cum musco diambra. et similia aromatica calida. Et si sit pauper quolibꝫ mane transglutiat tria grana piperis integra. aut tria grana thuris. aut sex folia mente aut absinthii et odoret propter reuma laudanuz ambrā thus masticē aut fiat pomū aut ponantur in aqua et recipiat fumum. aut supra carbones. Et pelles sint uulpine et si incedat peditando tunc de nocte abluat pedes cum aqua salsa calida et teneat diu ibidem et cum desiccati fuerint inungat pedes et iuncturas et peritoneon cum mixtura facta d̄ sepo ircino uaccino et assungia gallinacea liquefacta et modico oleo de castoreo. Si autem nimis cenauerit incedat in crastinum paulatine et non comedat nisi crapula sit digesta. Si autez de mane c̄pulauerit euomat et dormiat multum. Si autez nimis potauerit et non pōt

facile parabile

regimen in locis frigidis

dormire fricentur pedes et testiculi cuz sa le et aceto et sumat folia caulium aut truncum.i. turzum quod uocatur magudrim aut sucuz. Et si iuerit equitãdo talis potest melius dietam seruare. Nullo igitur modo stomaco ingurgiato audeat aliquis equitare quoniam timendum est de dolore capitis nausea fluxu uẽtris et torsionibus et dolore stomaci et indignatione et similibus. De mane igitur cum surrexerit uadat paulatine donec superfluitates digestiuarum sint expulse et postea equitet et postea parum cibi et potus sumat. Et cum hospitatus fuerit sumat cibum necessariũ sibi ꝙ etiam naturaliter maior q̃titas cibi deberet sumi de sero. Si autem itinerantes fuerint constipati utantur istis electuariis uno aut pluribus. ℞. diaborra. diasene catarticum imperial' trifera sarrace. diapapauer. oxilaxatiuũ diaturbit. Itinerantes etiam cõiter loquendo isto puluere possũt uti in salsamentis. ℞. zinziberis albissimi lib.s. cinamomi optimi. ℥. iiii. gariofalorũ nucis muscate spi. nardi añ. ℥. i. panis zuccari. ℥. i. fiat puluis et ponatur i sacculo de aluta. Si autem laxatiuum facere uoluerimus addamus puluerem folliculorum sene epithimi polipodii. Si autem esset nimis laxatiuus comedat pira ante cibuz uel cotana et alios fructus stipticos aut utatur caseo recenti sine sale. aut aliquo coagulo aut caseus buliat in aqua dulci multis uicibus donec salsedo fuerit amota et fortissime constringit. Si autem fuerit in mari eligat locum q̃tuz erit possibile longinquũ a sentina et ab omni sorde et stet in superiori et altiori q̃tum erit possibile et si de facili nauseat teneat se ad columnã et odoret panem azimum alias assum cum aceto Et si aqua est corrupta euentetur et cũ aceto sumatur. et si deficiat aqua marina trãseat per arenam multis multis uicibus et efficiatur dulcis aut buliat in caccabo et lintheamen munduz ponatur supra fumum et postea exprimatur et erit dulcis aut distilletur per elambicum suauiter. et fiat dulcis. Carnes salse sint bis cocte in aqua dulci aquam remouẽdo dimittat legumina et utatur brodio sumat ualde paruz de cibo et potu et dominus ihesus omnia dirigit in tranquillitate. Si autem fuerit i exercitu tunc tentorium reguz et medicorum et restauratorum. i. cyrugicoruz semper sit in altiori loco et in eminentiori et ex parte uenti melioris et nullo modo ponat se in parte inferiori exercitus quoniam ibi currunt superfluitates. Eligatur igitur bonus aer sine omni fetore cadaueruz aut alicuius alterius rei. In estate igitur uertatur tentorium uersus septẽtrionem et i yeme uersus meridiem. et medicus debz esse diligens ad considerandum omnia illa propter que ueniũt egritudines in exercitu et illa aduertere debet q̃tum põt. Illa autem sunt ut quia tempus est epidimale calidum et humiduz pluuiosum multitudo cadaueruz antiquorum multitudo nucum et caulium et malarum arborũ et plãtarum multitudo reptilium et paludum et similia. Dominus autem det pacem in diebus nostris zc̃. De multis autez generalibus pretermittimus quoniam intendimus per dei gratiam sanitatis regimen ordinare. et illa que dimisimus apponemus

CLARIFICATIO. Intelligendũ ꝙ balneũ aque dulcis ca. nec in toto nec i parte nec ablutio peduz competit iter agẽtibus qm̃ omnia ista mollificant neruos z ita impediunt motuz et preparãt ut pedes recipiant superfluitates. sed ablutio peduz in aqua multũ salsa bene competit et etiã si iuuenis carnosus fatigatus ex uia et labore et calore in estate inueniat flumẽ mundũ et clarũ si proiceret se in flumẽ et nataret tunc infrigidaretur et mitigaretur sitis et fatigatio et calor naturalis fortificaret̃ sicut declarauimus. x. de in ge. sa. Scd̃o notandum ꝙ cum aliquis transiuit ꝑ loca

niuosa aliquando patitur stuporem in extremitatibus et quandam insensibilitatem et tunc cauendū est ne approximet̄ subito aque calide aut igni q̄m magnus dolor cāretur in radicibus unguium cū mala complexio equalis fiat diuersa et cāʒ huius ostēdimus in de malicia complexionis diuerse. Tunc igitur melius ē ut ponātur in aq̄ quasi frigida uel tepori uicina uel in sinu uel longe ab igne ut non fiat subita transmutatio. Tertio notādū ꝙ licet ī estate debeamus abluere manus ī aqua frigida ī yeme cū calida nihilominus homines rari debent abluere cū aqua frigida et habētes poros densos cū calida. Explicit prima particula

Incipit secunda particula huius libri et cōtinet.xxx. capitula.

Capitulum primum de allopicia

Llopicia ē casus capillorū cū ulceribus sine squamis et furfuribus.

CAVSA. Humores corrupti infecti sunt cā huius passionis q̄m trūcāt uaporē ex quo capillus debʒ generari sicut ē sanguis flegma colera et melancolia. et iō inseramus hic de generatione capillorū et natura eorundē. Capillus igitur ē uapor siccus a corpore resolutus et cū p poros egreditur in longū et rotundū ē protensꝰ et aere desiccatus. Cause aūt capillorū sūt quatuor uidelicet cā efficiens et hec est calor resoluens materiā in uaporē et iō homines frigidi sunt inberbes et cum paucitate piloruʒ et ꝓpter hoc etiā de facili cadunt in senibus qn̄ etiā caliditas nimis exuberat facit ad casū capilloruʒ q̄m calidūʒ forte consumit uaporeʒ et exalare facit et dilatat poros in tm̄ ꝙ uapor cōdensari nō pōt et iō homines colerici qui habent partē anteriorē cerebri calidā et siccā de facili incurrunt caluiciē in iuuentute. Causa igitur efficiens ē calor non nimis excedens. Causa materialis ē uapor siccus.s.et nō humidus. humidus aūt est materia sudoris. Siccus aūt quidā ē multum subtilis et talis exalat insensibiliter. et quidā grossus et talis ē materia unguiū. et quidā ē mediocris et iste est materia capilloruʒ et iō inter omnes homines colerici sunt magis pilosi ꝙ concordat cā calor efficiens cū materia li. Cū aūt deficit uapor siccus deficiunt capilli et cadunt et nō regenerātur sicut ī ptisicis ethicis et consumptis et senibus. Causa aūt formalis ē porus. q̄m qn̄ pori cutis sunt mediocres tūc uapor ibidē retinetur

efficiens causa capillorum

causa materialis

formalis

et condensatur et transit in naturam pili. Modus aũt sue generationis ẽ iste cuȝ vapor retentus ẽ in poro et condensatus tũc uenit scđus uapor et percutit primũ et co/adunatur cũ eo . et tercius percutit secũdũ et expellit ad extra et ideo fit piloruȝ quedã concatenatio et ideo capillorũ sola ẽ generatio sine omni alio regimine . Infor/matur igitur uapor ꝑm naturã pori qm̃ si porus est rectus et uapor erit rectus q̃tum ẽ de hoc . si tortuosus et capillus erit tortuosus et ita efficitur crispus. ꝑm Gali. enim de cõplexionibus nõ ẽ deuenire a tortuositate ad rectitudinẽ nisi mollificetur. aliẽ aũt sũt cãe crispitudinis sicut ẽ caliditas et siccitas nimis excedentes et debilitas uirtutis uaporẽ debiliter impellẽtis et oppilatio pori et tortuositas ut dictũ ẽ. Mediocri/tas igitur pori ẽ cã formalis capillorũ. ni/mia enĩ raritas aut nimia densitas ẽ cã priuationis capillorũ et iõ in uolis manuum nõ crescunt pili ꝓpter nimiã raritatẽ qm̃ exalat uapor insensibiliter et retineri nõ pot/test nec in plantis pedũ ꝓpter nimiã den/sitateȝ. et iõ in animalibus squamantibus aut testeis non crescunt capilli ꝓpter nimiam pororũ densitatẽ sicut testatᷓ Galie. in de cõplexionibus . Causa igitur finalis est necessitas utilitatis et decor. necessitas fuit ut distingueretur sexus ut nobile ab ig/nobili distinguatur et ad hoc ẽ barba et pili palpebrarũ sũt ad oculi defensionẽ. sunt enĩ pili in palpebris sicut sepes in ortis utilitas fuit ut mũdificareᷓ corpus a uapori/bus siccis. aliter enĩ possent inducere nocu/mentũ et ad hoc fiũt pili inguiũ et assellarũ et reliquarũ et iõ nõ approbo sententiaȝ illorũ qui impediũt in puellis generationẽ pilorũ in pudibundis cũ narcotic̹ et cauterio aut quocunq; alio mõ . ꝙ illi uapores retenti possunt inducere nocumẽtũ . Fuerũt etiã illi capilli ad decorẽ et honestateȝ sicut in superciliis et capite et iõ cũ p̃ter naturã amissi sũt nos intendimus ad eorum

generationẽ qm̃ decor a corpore ẽ ablatus et cũ hec cã q̃ uaporẽ truncat posset inducere nocumẽta quare salubre ẽ cãm remouere cuȝ cã ipsius allopicie ẽ malicia ipsius humoris uaporẽ truncantis. SIGNA. Cum uidemus pilos a capite fluere sine cã manifesta tũc uideamus si sunt squame uł resolutiones furfuree et si nõ cõsideremus si ĩ radicibus capillorũ sint ulcera et si sint ulcera et ñ alia tũc ẽ allopicia et si color ꝓgit ad rubedinẽ de sanguĩe infecto ẽ et si ad citrinitatẽ de colera ẽ. et si ad albedinẽ saniosã uel quasi ẽ de flegmate. et si ad nigredinẽ uel liuorẽ de melãcolia ẽ. PRONOSTICATIO . Omnis casus aut p̃uatio capillorũ ꝓpter priuationẽ causaruȝ naturaliũ ẽ irrestaurabilis . et ideo frustra laboramus in caluicie naturali et ĩ enuchis et in homine inberbi et in senibus et ĩ ptisicis et ethicis et consumptis et in cicatricibus et locis cauterizatis. Et si fuerit accidẽtalis cã et sit recens remediari põt et si antiqua aut ẽ impossibile aut sũme difficile qm̃ mala complexio est equata . Ipo etiaȝ uoluit pronosticare qm̃ uarices cũ innascũtur cã sunt ꝙ rursus capillati fiant cuius ratio ẽ . qm̃ mala materia q̃ truncabat capilles iam remota ẽ ad inferiora et iõ hic scimus quid agendũ . vtile igitur ẽ pronosticare ne impossibilia ꝑmittamus. CVRATIO . Imprimis purgetur materia peccans . Si igiᷓ sanguis ẽ in cã fiat flebothomia et purgeᷓ corpus cũ mãna et cassia fistula tamarin. dyaprunis et sił'ibus. vtatur dieta tenui et infrigidãtia. Et si colera est ĩ causa utatur dieta dicta . et digeratur materia cũ oxizaccara et sirupo uiola. et nenufari. de borra. et fumoterre et euacuetur cũ miroba. citri. et indis tpatis in lacte et passulis et liquiri. qm̃ ista r̃gulat. in mirоba. dȝ attẽdi ꝙ semp dñt tempari ĩ lacte aut sero ubi sunt uue passe aut liquiri. aꝛ enĩ corrugãt stomacũ et dimittũt post se mala uestigia . Recordemur igiᷓ qm̃ est

nobilis medicina mirobа. cũ ex locis ꝓxi
mis purgent omnes hu. citrini colerã Ke
buli flegma indi melãcoliã bellirici et em
blici adustã et ita possumus purgare oĩs
hu. quare deinceps ipsos in reuerentia habe
amus. Si aũt cã fuerit antiquata colerica
et patiens fortis tunc purgetur cũ eẽio de
suco ro. et ieraruf. deinde radatur caput et
stufetur et in stupha ponatur multitudo
fumiterre. deinde utat̃ rubea trocisca. et ti
riaca et recte fiat sicut in morbis infectis
Si aũt fuerit flegma utat̃ cibis calidis tpa
tis et digeratur materia cũ oximelle diure
ti. et sirupo de fu. ter. et euacuetur cũ miro
ba. Kebulis aut cũ ierapi. aut cũ ieraruf. ꝛ
fiat stupha cũ herbis diureti. et detur sibi
aurea alex. et tiriaca. Si aũt fuerit mate
ria melancolica digeratur cũ oximelle diu
reti. et squillitico et de fumoter. et purget̃
cũ miroba. indis et lapi. ar. aut cũ ieraruf.
et dyasene et fiant stuphe. et dentur sibi
opiata et alia sicut decet. Corpe aũt mũdi
ficato ad localia remedia ueniamus. Si au
tẽ cã fuerit ca. ungatur cuꝫ isto unguento
cuius materialia sunt huiusmodi cortex
castanearum amigdalarum auellanaruꝫ et
nucum stercus caprarũ mel et acetum ista
enim debẽt assari et pulueriȝari et cũ ace
to et melle misceri ad modum unguenti
Capite tñ prius raso fricato et scarificato
postea debet ungi. Si aũt cã fuerit frã si
at sicut prius postea ungatur cũ isto unguẽ
to cuius materialia sunt hec. s. uterqꝫ elle
borus stercus colũbinũ euforbium stafisa
gria tapsia gũmi ruta agrestis sinapiuꝫ na
sturcium eruca colloquintida stercus murꝭ
nitrum spuma maris thus laudanum spi.
nardi radix canne folia ficus accipiantur
aliqua ex istis uel multa et pulueriȝentur
et cum oleo laurino aut oleo amigdalaruꝫ
amararum et cera ꝙ sufficit misceantur ꝛ
fiat unguentũ et postea lauetur cũ aqua de
coctionis fabarũ et sicle et ista totiens re
iterentur donec habeat intentũ. CLA
RIFICATIO. Posset aliquis dubitar̃
cuius complexionis essent capilli. dicendũ
ꝙ capilli quantũ ẽ in se et ex parte sue ma
terie sunt frigidi et sicci. et ideo dicebat
Auicẽ. ꝙ frigidius quod sit in corpore hu
mano post flegma sunt capilli et ideo for
te nullum animal nutritur ex eis. quãtum
est igitur ex parte materie capillus ẽ uapor
frigidus et siccus. Si uero nos loquamur
de complexione capillorum quãtũ ẽ ex ꝑ
te agentis tunc s̃m diuersitatem coloris di
uersificant̃ capilli et in multitudine et pau
citate crispitudine et coloratione quoniaꝫ
multitudo capillorũ seu pilorũ attestat̃ su
pra caliditatem et paucitas supra frigidita
tẽ in quacunqꝫ parte corporis fuerit siue in
capite siue in pectore siue in ipocũdriis et
uentre seu inguine et ita de aliis. Cõplexio
igitur calida multiplicat et frigida mino
rat et sicut diuersificantur capilli ex parte
complexionis ita ex parte etatis et climatꝭ
In cõplexione igitur melancolica uergunt
capilli ad glaucedinẽ. et in flegmatica ad
albedinem seu flauedinẽ. Et si flegma fu
erit putrefactũ et si colera dñetur uergunt
ad citrinitatẽ. et si sanguis ad rubedinem
et si temperies fuerit ad rufedinẽ. et si fiat
humorũ adustio uergũt ad nigredinẽ. et si
cut ẽ de cõplexionibus ita de etatibus. qa
in infantia uergunt ad flauedineꝫ. deinde
ad rufedinẽ deinde ad citrinitatẽ deinde
ad rubedinẽ deinde ad nigredinẽ deinde
ad canitiem et ita de regionibus et clima
tibus. qm̃ Indi et ethiopes hñt nigros et
crispos et anglici. et teothonici flauos et
planos et medii mediocriter. Et licet ca
pilli et multitudo eorũ attestetur supra ca
liditatẽ taꝗ̃ supra cãm efficientẽ tñ ꝓpter
hoc in natura sua nõ erũt calidi qm̃ glaci
es a calido dissoluit̃ et lateres aduruntur a
calido et tñ ista sunt frigida in se et q̃ ad
materialia ita ẽ de capillis. pꝫ igitur cuius
cõplexionis sint in se et q̃ ad materialia et
cuius sint quo ad efficientia. Scđo note

mus de caluicie. Caluicies quedã ẽ natura lis et quedã accidentalis. Naturalis fit a ca lido existente licet enĩ ca. multiplicet capil los et plantas tñ qñ multũ excedit totum destruit et corrũpit. Ca. enĩ cũ excedit con sumit huĩdũ et consequẽter humidũ cõsu mit seipm. primo igitur deficit agens qd erat cã efficiẽs capillorũ. scdo deficit mate ria cũ per calidũ sit consũpta. tercio calidũ constituit sibi heredẽ. s. frigidũ. Nũc autẽ frm claudit poros et ita si uapor aliquis es set non haberet exitũ. Patet igitꝫ ꝙ coleri ci de facili caluescũt. sꝫ pueri et senes enu/ chi et mulieres nõ caluescũt cũ calidũ non sit tm̃ ꝙ posset materiã cõsumere capilloꝝ hoc aũt fit potissime in pte anteriori capi tis cũ illa ps sit calidior et substãtia cerebel laris subtilior et sit etiã a craneo elongata ẽm. A. iii. de histo. aĩaliũ. et iõ talis calui/ cies nõ recipit curationẽ. Est et alia caluici es accidentalis in qua fluunt capilli sicut ĩ conualescentibus et famelicis et incarcera tis et in utentibus nimio coitu. In istis e nim deficit materia et iõ cũ ocio et mul/ to nutrimẽto et balneis curantur necnon etiã cadũt capilli et generat̃ caluicies ppt̃ hu. corruptionẽ. et de ista cã partiꝫ dictũ ẽ et partim dicetur. Tertio intelligendũ ꝙ materia antecedẽs capillorũ sunt hu. q in epate generãt̃. sed materia immediata a tercia digestiua pcedit per quã fit euapo ratio et fumorũ expulsio. Et iõ iuxta hoc intelligendũ ꝙ ex supfluitatibus prime et scde digestiue mẽbra aliq̃ nõ generãt̃ ppt̃ eorũ puritatẽ licet aliq̃ aĩalia generẽtur per uiã putrefactionis. materialis aũt superflu itas tertie digestie ẽ mag pura. et iõ gene/ rãtur ex inde quedã mẽbra sicut sunt pili et ungues et cornua et solee Quarto no tandũ ꝙ ĩ allopicia cõpetit aliqñ flebotho mia et farmacia. et iõ notãdũ ẽ gr̃a mate/ rie ꝙ cũ flebothomia et farmacia cõpetũt tũc aut ẽ in sanis lapsis aut egris si in sanis p̃cedat farmacia cũ nõ timeamus hu. cor/ ruptionẽ et postea seq̃tur flebothomia et ita fiat euacuatio fumoꝝ derelictorũ a far macia. si aũt fiat in egris tũc flebothomia debet p̃cedere cũ tũc putrefactio sit ueloci/ or et flebothomia ẽ purgatio uniuersalior et farmacia debet seq. In tali igitur casu ñ debet p̃cedere farmacia nisi forte esset ual de facilis sicut ẽ cassiafistula et similia

De casu capillorum

Casus capillorũ est fluxus capillorũ paulatinus sine humoris uicio.

CAVSA. Postq̃ dictum est de fluxu nimio et repentino et cum humorꝫ uicio. hic agitur de fluxu paulatio sine hu moris uicio cuius duplex ẽ causa priuatio materie et inepta pororũ dispositio. Priua tio materie fit sicut in nimis ieiunantibꝫ et extenuatis et in fine febrium acutaruꝫ et cronicarũ et similibus. pori aũt reddun tur inepti ut ꝙ nimis dilatati. dilatantur aũt ꝓpter malã complexionẽ calidaꝫ aut ꝓpter solem et laborẽ et bal. et unguenta calida et similia et ita uapor nõ põt condẽ sari. pori aũt aliqñ condensãtur et uapor nõ habet exitũ. vñ aliqñ cõstringũtur ꝓp ter aeris frigiditateꝫ aut niuis aut propter unguẽta fr̃a et si͞lia. SIGNA. Priuatõ hu. cognoscitur p extenuatã habitudinẽ ꝫ ꝙ fe. p̃cesserũt et p iudicia patiẽtis. Rari/ tas cognoscit̃ p continuũ fluxũ sed densi/ tas ꝙ uix oriũtur et sũt exiles et per iudi/ cia patientis. PRONOSTICA°. Pro nosticare põt medicus ꝙ satis de facili cu/ rabitur si uelit medico obedire. CVRA TIO. Si ẽ ꝓpter priuationẽ iniungatur si bi ociũ et dieta humida et resũptiua et in ungatur caput de oleo ꝺ laudano et masti ce. Si aũt fuerit propter nimiã raritatẽ un gatur cũ oleo onfancino et mirtino et sisa mino et cũ oleo de citoniis. et cũoleo de cortice nucũ auellanarũ castanearũ assarum et cũ oleo cãne asse. et cũ oleo de gallis et de capillis ueneris. Si aũt fuerit ꝓpter op

pilationē inungatur cū oleo de amig. assis et cū oleo laurino et cuȝ oleo de absinthio et cum oleo de spica nar. et cū nigella assa et cum similibus oleis calidis et aperitiuis habētibus quādā stipticitateȝ et quādo nō possunt haberi simplicia fiāt composita et possunt fieri unguēta et empl'a et pulueres et similia. CLARIFICA°. Intelligendum ꝙ ut plurimum citius cadunt capilli a capite q̄ ab aliis partibus corporꝪ nō obstante frigiditate cerebri et pororū clausione propter quā deberent conseruari. dico etiam ꝙ plus habundant in capite q̄ in aliis partibus corporis sub naturali dispositione se habente corpore quoniam cerebrū est sicut caminū toti corpori et ideo multiplicantur capilli. Si igitur sit corpus preter naturā cicius ibi deficiunt aut propter longitudineȝ uie aut ꝙ fumus ꝓpter sui paruitatem ascendere non potest aut si ascendat corrūpitur uel consumitur propter maliciā humorū et his similibus. Cū igitur calor cicius deficiat in extremis q̄ in medio iō cicius deficiunt capilli ꝓpter destitutionē caloris naturalis et uirtutis regitiue et ideo mors cicius incipit et apparet in pedibus ſm Galie. in ꝓnosticis. In barba aūt et facie nō cadunt ita cito nisi esset causa fortis ualde pro tanto quia natura ē ualde sollicita in regimine ꝓpter nobilitatē sensuū qui ibi sunt et ꝙ fuit necessaria barba propter distinctionē sexus utilis fuit in natura ut habitus naturalis et artificialis uiroruȝ et mulierū esset distinctus ut solo uisu discernerentur. aliter aūt distinctio seu discretio posset eē ignominiosa natura autem pilos barbe propter hunc finē abire nō permittit. Nec etiā cadūt ab assellis et inguibus cū sint emūctuoria. et iō satis uadit de uapore. nec etiā cadunt a pectore ꝓpter cor. nec a uētre ꝓpter epar nec a coxis ꝓpter testicl'os et ꝙ natura nō facit nisi cōseruare solū. Illi enī q a principio nati sūt illi cōseruātur et nō cadūt ꝓpter fortitudinē ꝓtutis cōtentiue. nec in cerebro uirtus contentiua ē ita fortis cuȝ est preter naturā qm̄ omne mēbrū infrigidatum habet operationes laxas de necessitate sicut dicit Galie. i primo affo. quibuscūq̧ iuuenibus ꝛc. Fluunt igitur capilli cōiter loquendo citius a capite q̄ ab aliis partibꝰ corporis. Secūdo intelligendum ꝙ pili nō sunt in toto corpore licet sudor possit esse in toto. et ratio huius quoniam sudor est uapor humidus et subtilior et pili sunt ex grossiori materia uaporis. Alia causa ē ꝙ rarum et densum impediunt generationē pilorum. humidū aūt potest resudando facilius exire. Tertio notādū ꝙ uiri habuerunt barbam et quia calidiores et propter distinctionem sexus. Enuchi aūt si ante pubescentiam fiant nunq̄ barbescunt et si post illa barba que inata erat conseruatur. Quarto aduertendū ꝙ i regione calida citius fiūt pili ꝙ citius mouenꝫ uapores et aperiūtur pori. In regione aūt fr̄a tardius ꝓpter cām cōtrariā. Quito nō ꝙ i leprosꝭ citius cadūt pili a supciliis ꝓpꝫ uaporē corruptū latitātem i cōcauitate nerui optici sicut dictū ē i p̄mo li. de lepra

De asperitate et scissura capillorum

Speritas ē trūcatio seu scissura capillorū adueniēs uiris et mulieribus calide cōplexionis in iuuētute existētibus. Intelligendū etiā ꝙ i capillis adueniunt fetide dispōnes q̄ uulgariter appellātur ſpigines al's rancones aut pole aut racaton qm̄ racari uidētur et trūcari et mutilari et cū hoc aliqñ bifurcātur. et talis dispositio appellatꝫ asperitas capillorū. et cātur ex colera adusta trūcante uapores et iō unus capillus uideꝫ longior altero et alter breuior sicut si mures ineq̄liter comedissēt et h° ꝙ calidū affixū uapori cōsumit i pte uaporeȝ et adurit et iō nō pōt ulterius ꝓlōgari. tuȝ ꝙ deficit materia tū ꝙ ineq̄liter aduritur capita aūt ineq̄lia apparēt. nō igitur capita sūt truncaca sed uidētur truncata cum vl

terius nõ crescát capilli. Vel etiã possz dici ꝙ etiã ex̃ truncãtur ꝓpter adustionem et hoc potissime ꝓpter negligentiã cultus scindũtur etiã quia uapor ẽ multũ grossus adustus ꝛ iõ in capitibus geminãtur nõ obstante suo nexu forti ꝓpter siccũ fortiter incorporatũ et non obstante sua forti catena et non obstante sua figura gracili et rotunda capilli trũcantur exasperãtur racantur et scindũtur qm̃ colera adurẽs crisi signa turalẽ permutat. Signa igitur sũt manifesta detecta. et postq̃ cãm cognoscimus scimus quid agendũ ẽ. CVRATIO Quia igitur ista dispositio i iuuenibus latinis feda ẽ. et quia ulterius nocere potest iõ iniungatur dieta tenuis et infrigidatiua et postea euacuetur et qa talia sepissime dicta sunt et etiã dicentur iõ non oportet in quolibet loco digestiuũ hu. nec euacuatiuũ ponere. ad localia igiẗ remedia ueniamus Imprimis ungantur capilli et caput et pãnus lineus intinctus per totã noctẽ applicetur capillis. olea aũt sunt ista. s. oleũ sisaminũ oleũ ro. uiola. nenufa. de salicibus d̃ cotanis de cucur. aqua psilii aqua ordei aq̃ cucurbi. madefiant igitur capilli per totaz noctẽ et de mane cũ aqua calida abluãtur Si autem habuerit caput debile aut de facili incurrit reuma et emicraneã cum cautela fiant ista. CLARIFICATIO Ista materia nõ indiget alia clarificatione quia in sentẽciãdo clarificata ẽ nisi ꝓpter cõtrarietates dissoluẽdas qm̃ cã antecedẽs huius passionis calida ẽ cõiuncta uero frigida.

De canicie capillorum

Anicies ẽ infectio alba capillorum ad quãdã uergens fuscedinẽ. Intelligendũ ꝙ duplex ẽ canicies quedã ẽ naturalis sicut in senectute. et quedã innaturalis sicut in iuuẽtute. de innaturali agitur hic. CAVSA. Causa aũt immediata ẽ flegma aquosũ putrefactũ. causa aũt remota ẽ om̃e illud qd̃ debilitat caput et facit exalare calorem naturalẽ. nimia igitur coopertura capitis accelerat caniciẽ. et nimis frequenter lauare caput et passiones stomaci nauseatiue et consimilia q̃ in stomaco aut in capite aggregant flegma.

SIGNA. Canicies ẽ manifesta sed distinctio inter naturalẽ et innaturalẽ hec ẽ qñ pili primo sunt cani in capite et in radice nigri tũc ẽ canicies naturalis cũ mors incipiat ab extremis. qñ aũt canicies ẽ innaturalis tũc pili sũt nigri in capite et cani i radice. De canicie sunt quedã signa rememoratiua et quedã demonstratiua et q̃dã pronostica. Rememoratiua sunt quoniã aut ipse habet caput debile naturaliter aut frigidũ aut fuit homo mali regiminis aut fuit generatus in tp̃e senectutis. Demonstratiua sunt quia caput corrupto flegmate plenũ habet. Pronostica sunt qñ mors uirtutis capitis uexillum ꝓpriũ applicauit CVRATIO. Imprimis utaẗ exercicio ante cibũ dieta sit subtilis et diure. et uitet oĩa q̃ flegma cõsueuerũt multiplicare. vtatur fricationibus fortibus et sifibus. deinde digeratur materia cũ oximel. diure. et purgetur cũ yera. aut cũ medicinis in quibus ẽ elleborus theodoricõ emperiston yeralogo. et sifia. Vel utatur isto medicamine. ℞. aloes aga. turbit añ. ʒ. ii. cologn. ℈. ii. mastiq bdellii ʒinʒi. ani. cinamo. folioꝝ absin. fol. mẽte añ ℈. i. cõficiãtur cũ oximel. sqlli. et fiãt pillule. et dẽtur post. vii. dies sue cõfectionis. ʒ. iii. uel. iiii. iux̃ cõuenientiã particulariũ. et ẽ medicamẽ mirabiliẗ bonũ. siue materia fuerit i ꝓxis siue i remotꝗ et ẽ medicamẽ ubi nõ põt cadere piculũ nisi q̃titas eẽt magna aut patiẽs debilis aut error nimius accideret. aut forte aspectus orbis cõtrarius qd̃ non ptinet ad ꝓpositũ declaraꝛ. Supponimus eni i oĩbus medicinis. ꝙ materia sit bene digesta. et meatus aperti et ꝙ non sit cõstipatus et ꝙ non sit debilis. et ꝙ habeat omnia uictui necessaria cum omnibus suis appendiculis

Pilule euacuãtes flegmata multum laudanda

et ꝙ medicina sit bene confecta et repressa et ꝙ simplicia sint optima et bene proporcionata et fermētata et forte si doctor talis esset ꝙ esset sub planeta beniuolo confecta. Sed istud dimitto ꝗꝛ directe nō cōpetit medico. tūc dico ꝙ ista medicina nō ē periculosa et potissime ꝗꝛ non intrat ibi elleborus. Considera igitur istā medicinā ꝗꝛ cum q̄titatē sue exhibitionis expertus fueris in materia flegmatica gaudebis et bene tibi erit. Corpore igitur mundificato accedamus ad tincturas et potissime in mulieribus ut placeant uiris et ꝙ ipsas non reputent uetulas nec antiquas. Materialia aūt q̄ capillos tingunt sunt hec galla contrita et in oleo frixa nux cipressi cortex nucum exterior q nō induratur stipes fabarū limatura ferri agrimonia cortex auellanarū combustarū lacerta uiridis absciso capite et cauda cortex malorū granatorū dulciū alumen ustū dragan. ustuȝ terra ut calx uiua cum sapone sarracenico oleuȝ nucū et similiū. Modus aūt est iste ꝙ accipiantur aliqua ex istis cum aqua pluuiali et liniantur capilli aut ꝙ fiat cū oleo nucū et ita poterit fieri pasta aut aqua aut aliqđ aliud et inungantur capilli et erunt ualde nigri. Attū sūmo opere cauendum ē de capite cum ista sint ut plurimum frigida stiptica et melius esset habere modicuȝ de uerecundia fatua q̄ dolorē perpetuuȝ in capite inducere aut forte postea ab intus maiorē caniciem generare. Et notandum ꝙ alcanna est talis uirtutis ꝙ si distemperetē cum oleo nucum denigrabit. si cum uino rubeo rubefiēt. si cū urina pueri facit capillos rubeos et si cuȝ albo uino flauos faciet capillos. Fiat lixiuiū de cinere truncorum caulium et apponatur alumen et abluatur caput multis uicibus. hec enim ablutio rōe aluminis preparat capillos ad recipienduȝ omnē colorē tūc in isto lixiuio distemperetur camphora et erunt albi. Si aūt suffumigentur cū sulfure idē facit qm̄ suffumigatio facta cū sulfure dealbat capillos. Et hoc patet in flore papaueris rubeo et in rosa rubea si cū sulfure suffumigentur. Si uis facere rubeos in predicto lixiuio apponātur folia buxi et rasura eius celidoīa palea ordei et auene lupini nitri et farina ciceris Si uis flauos facere in predicto lixiuio apnantur flores sticados et genestre. Si uis auferre capillos fiat primo stufa et postea emplastrētur loca cū psilotro facto de calce uiua et auripigmento et buliant tantuȝ in aqua donec pluma apposita deplumetur et si nimis esset spissum addatur urina et postea abluatur locus cum aqua calida et si sit diues addatur muscus. Si uis ut pili nō crescant tunc pilis euulsis inungatur locus cum oleo de iusquiamo aut de mandragora aut de opio aut sanguīe pediculi aut rane uiridis aut uespertilionis. Si autem uis subtiliare et mollificare fiat hoc cuȝ aqua decoctionis orobi et lupinorum. et felle thauri spume maris nitri coloquintide et aloes. Si uis crispare capillos. ℞. calcis uiue litargiri embli. galle an̄. ℥. ii. fiat puluis et temperetur cum suco mirti et inungantur capilli et ligentur. Si uis facere saponē et ꝗꝛ caput frequenter abluitur cuȝ sapone bonum ut sciamus facere saponem. Imp̄mis faciamus capitelluȝ ꝙ ex duabus partibus cineris stipitum fabaruȝ et tercia calcis uiue et infundatur ibi aqua ad moduȝ lixiuii et coletur et quod distillat est capitellum. Sapo autē sarracenicus fit ex duabus partibus huius capitelli et tercia olei oliuarum. Sapo autem gallicus fit ex duabus partibus huius capitelli et tercia sepi arietum. Non est igitur mirum si sapo abstergit et mundificat et propter hoc fiunt suppositoria de sapone gallico.

CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ caniciēs non attestatur supra digestionem quoniam talis albedo est albedo mortificata. et propterea non omnis albedo uenit a calido digerēte sicut apparet ī niue et ī glacie

et in urina alba lactea Karops et in spu/
to albo et subtili aut albo uiscoso in pleure
si et patet in uiris et mulieribus i toto cor
pore qm̄ q̄to albiores tanto frigidiores cū
albedo sit filia frigiditatis. Canicies igitur
nullā digestionē significat sed corruptio/
nē et mortificationē. vnde canities ꝓueīt
ex calore naturali quasi in cerebro mortifi
cato. cum calor deberet attrahere unctuo
sum sanguinis ꝓpter sui impotentiam tra
hit aquosum flegmatis et ita generat albe
dinem mortificatā in capillis que canicies
appellatur. Et hoc ē q̄d testatur auicen. iii.
d̄ historiis animaliū. et licet flegma sit hu
midū et capillus ille canꝰ sit generatus ex
flegmate non tñ propter hoc ex humido
uapore sed ex parte siccioris illius aquosita
tis cum omnis capillus generetur per uiaȝ
cuiusdam adustionis. Hec tamen non est
tanta adustio ꝙ possit capillus denigra/
ri quoniam generatur ex flegmate aquo
so putrefacto non putrefactione que est
ebulitio sed putrefactione que est corrup
tio et destructio. Capilli igitur qui gene
rantur ex flegmate naturali trahūt ad fla/
uedinem et qui ex innaturali ad caniciez
et qui ex melancolia ad glaucedinē et qui
ex sanguine ad rubedinē. et qui ex colera
ad citrinitatem. et qui ex temperamento
ad rufedinē. et qui per adustionez uergūt
ad nigredinē. et ideo quia capilli generan/
tur per uiaȝ adustionis ut plurimum oms
uergunt ad nigredinē. Vapor tñ ex quo
generantur ungues nō pōt per grossitiē ita
aduri ꝙ sint nigri. licet igitur ungues ge/
nerentur per uiam cuiusdaȝ adustionis ni
hilominus semper naturaliter sunt albi et
sicut est de humoribus ita ē de complexi/
onibus et etatibus et regionibus quoniam
ista proportionantur in coloribus capillo
ruȝ. licet igitur sanies alba et ypostasis sig
nificent digestionē nō tñ propter hoc cani
cies. nullū igitur bonū naturale significat
licet moraliter significet iuxta illud cani/
cies ueneranda patrum zc̄. Secundo no
tandū ꝙ licet tertia digestio ꝓcedat deal/
bando et capillus sit ex tertia digestione
tñ naturaliter nō ē albus sed magis niger
qm̄ cātur ꝑ uiā cuiusdā adustiōis. Tertio
intelligendū qm̄ ꝓprie ꝓpriū inest homi
ni canescere in senectute. solus enī homo
habet capillos. et iō si canicies inueniat̄ in
aliis animalibus nō ē in capillis sed i pilis
aut nō ē ꝓprie canicies sed q̄dā dealbatio
pilorū. licet igitur canicies sit a ꝓprietate
hoc tñ nō solū ē ex ꝓprietate sed ꝙ talez
ꝓprietatez semꝑ concomitat̄ cōplexio frā
et hu. cū debilitate uirtutꝫ. et ꝙ talia sem
per sunt i senectute iō consurgit ꝓprietas
q̄ ē semꝑ canescere in senectute. ꝙ cāe ca
niciei semꝑ sūt in senectute licet ſm plus
et minus

Capitulū. v. de furfuribus capillorū

Vrfura sunt q̄dā squame in cutis
superficie sine ulcere capillos euellēs
et fedā in capite dispositionē addu
cens. CAVSA aūt furfurū sunt uapores
corrupti ab hu. resolutis conuertentia cutē
in squamas et furfures et ē tanta corrupti
bilitas ꝙ etiā pilos educit ubicunqꝫ fuerit.
Hoc aūt fit ex flegmate salso aut sanguīe
corrupto aut colera adusta aut melancolia
SIGNA huius passionis per predicta
sūt satis manifesta. PRONOSTICA
TIO. Caueat patiens sibi ꝙ nisi bene fe
cerit in leprā ē uenturus. CVRATIO
Si corpus non est plectoricuȝ sufficiūt gar
garismata stufe et uētose fricatōnes et un
guētā. et si corpus ē plenū fiat fleboeboīa
et farmacia iux̄ cōueniētiā hu. et si est sim
plex euacuatio. et si ē hu. cōpositio medica
mia sint cōposita. Digerat̄ igit̄ unusqsqꝫ
iux̄ naturā suā et post euacuet̄ et post stu
fet̄. et dētur opiata et ita de aliis. et ꝙ de
istis humoribꝰ freq̄ēter dictū ē nō opor
tet repetere. tūc igit̄ ad localia remedia ue
niamꝰ. materialia aūt medicamia sūt ista

farina cicerum et lupinorũ orobi et fenu/
greci sucus blete folia sisamini mirtus mal
ua furfur ossa miroba·aqua mole fabrorũ
et fex huius·uel eius stafisagria nitrum et
omnia fella ·Ex istis igitur pót fieri aqua
aut oleũ aut unguentũ aut emplm et pñt
confici cũ aqua aut aceto aut uino aut cuʒ
fece olei antiqui aut cũ oleo nucũ aut cera·
arbitrio igitur medici introductioné for/
me derelinquo et numerũ et dosiʒ uniuſ/
cuiusq. CLARIFICATIO. Intel
ligendũ ꝙ duplex é solutio continuitatis
quedã magna et manifesta ubi apparét q̃/
dã fissure et rimule et tales apparent in al
lopicia sine squamis. Est alia modica solu
tio continuitatꝫ in qua caro non é separa·
ta nec tota cutis etiã a superficie ad super/
ficié sed sunt quedã resolutiones quaruʒ q̃
dã sunt ad modũ squamarũ piscũ aut si/
cut furfur sicut nos uidemus in decrepitis
in capite cũ scalpunt se aut in toto corpoꝛ
cũ sunt in sole aut iuxta igné et scalpũt ex
eunt q̃dam resolutónes farinose et si insuf
flentur uolant hinc inde talis inquã solu/
tio continui modica bene é hec q̃ nõ tran
sit cutem é tñ cã euulsionis capillorũ. Se
cundo notanduʒ ꝙ resolutiones squamose
pñt predicere leprã futurã et leprã curati/
ciã seu curatã. qñ enĩ apparent in principio
tunc sunt signa lepre occulta nõ manifesta
nec detecta nõ enim sunt differentie cõsti
tutiue sed signa sunt cuiusdã dispositionis
et preparationis. qm̃ lepra cãtur ex hu. cor
ruptis adustis et iste squame etiã cãntur ex
hu. corruptis adustis quare si malũ regimé
ulterius continuetˀ poterit eẽ cã lepre et ita
p̃dicunt leprã. pñt etiã p̃dicere curationeʒ
p aliũ modũ.s. cũ sunt in toto corpe post
corpis mundificationé et post longũ usuʒ
serpentũ qm̃ uenenũ expellit uenenũ ergo
si materia lepre uenenosa expellatˀ signũ é
curationis eius. Tertio notãdũ ꝙ furfu
ra seu squame é primo et p se egritudo cu
tis qm̃ quasi eam excoriat reddẽdo ipsam
squamosã et per consequẽs é passio capillo
rũ cum cadant ꝑpter squamationé cutis.
Quarto notandũ ꝙ licet capilli non habe
ant uirtuté innatã nec influenté nec ifiux
am sed solũ generationé ·operationem tñ
habent finaleʒ que est utilitas necessitas et
decor. Nunc aũt ita est ꝙ si loquamur d̃
furfurisca per relationem ad capillorum e
missioné sic potest esse morbus et accidens
morbus quoniam si per furfures intelli/
gamus qualitatem malam cutis euellentis
capillos sicut est morbus cum sit qualitas
membri et ita compositionis morbus est
si autem per furfura intelligamus illam e
missionem iam factam. sic est accidens
sicut est spasmus et cecitas ·in capillis igitˀ
euulsis actio est lesa quia habebant operati
onem finaleʒ sicut est necessitas utilitas et
decor. Quinto notandum ꝙ licet acetũ
sit inimicum neruorum tamen bene rep̃s
sum et cum aliis appositum in his passio
nibus et in aliis potest competere

De pustulis capitis.

Pustule sunt quedam parua apo/
stemata et in capite nascẽtia sicut
si essent quedam ampulle parue.
aut capita uberum ac si aliquis fuisset pun
ctus ab urticis ·aut si pediculus famelicus
alienus momordisset eũ CAUSA. hu
mores autem mali habundantes in corpo
re sunt causa huius passionis. Signa auteʒ
humorum frequenter dicta sunt prono/
sticare non oportet CURATIO. Cu
ra generalis fiat sicut frequenter dictuʒ é
ſm exigentiã hu. Particularis aũt é h.s. ꝙ
sumãtur ista pticularia ·Nux cipssi et fo/
lia eius litargiruʒ cerusa acatia gallia mus.
nitrũ cortex maligna. oleũ ro. acetũ cera a
qua uinũ fiat igitˀ cõpositio diuersa ſm di
uersitaté pticulariũ. In ista aũt cõpositione
tria debemꝰ aduertere. p̃mũ.s. ꝙ i cãis ca.
ungẽta fra ex his facta applicemꝰ z i fri

gidis contrariū. secundum quod debes cō siderare ē ꝙ in pustulis antiquis ponamus acetum et in recentibus aquā. tertiū ꝙ fri gida stiptica narcotica in parua quantitate apponamus ut pori non claudantur et ma teria ab intus nō repercutiatur. uigilate igi tur. Vel fiat istud. ℞. sumitates ficus re. ē tes palmites et folia et conterantur sicut si essent pultes et illiniatur caput et non solū curat istas pustulas sed etiam uerrucas qui etiam gaudent in multitudine compositō nū cū isto unguento posset addi assungia porcina antiqua fex aceti fuligo litargiruꝫ et fiat unguentū et cū isto solo unguento posset uiuere in mundo. CLARIFI CATIO. Quatuor sunt que indigent clarificatione. s. qūo cerusa pōt competere in pustulis capitis postq̄ frigida ledūt ner uos et ossa et etiam fetorē hanelitus est in ducens. scḋm ē de sulfure postq̄ ē caliduꝫ in quarto attractiuū et adustiuū. tertium ē de aceto postq̄ inimicatur neruis et egri tudo est cronica. quartū ē qūo oleū ro. et albugo ouorū cōpetunt i uulneribus postq̄ sunt frigida putrefactiua. Dico ꝙ compe tunt primo. qꝛ desiccatiua mundificatiua cōsumptiua et qꝛ corpus mūdificatū est et qꝛ sunt repressa et in parua q̄titate qꝛ unū reprimit maliciā alterius. de cerusa dico ꝙ reprimit maliciā sulfuris et ecōuerso et frā git malicia eius si puluerizetur et ponatur in patella uitrea sup ignē et agitetur. dein de abluatur et tūc nullū facit nocumentuꝫ et iuuamenta sūt magna. De sulfure dico ꝙ ponatur in parua q̄titate et ꝙ ponat ab ex̄ et in corpe mundificato et iūgitur cuꝫ aliis et iō nō nocet. De aceto dico ꝙ pona tur in parua q̄titate et ut penetret et pene trare faciat uirtutē aliorū medicaminum De aliis dico ꝙ pn̄t competere aut qꝛ ulce ra sunt de materia ca. aut qꝛ medicamina nimis ca. pcesserūt. aut qꝛ timemus aper turam uene et cū hoc oleū ro. et albumen oui conglutinat quare in tali casu bene pos sunt exhiberi. et si addet cerusa parata nō minus ualet.

Rubrica de fauo capitis

Fauus est lues a cute capitis exiēs si ne tumore. flegma eni salsū corrup tū aggregatū subtus cutē et nō egre ditur nec facit tumorē de quo sit curandū sed mollificat cutē et si comprimatur ex it uirulentia multa cū pruritu et quadā de lectatione sicut mel ex fauo cū sit flegma putrefactum in cauernis subtus cutē. Sig na igitur non oportet ponere nec etiam p nosticatōnem. CVRATIO. Mundi ficetur primo corpus et precedant uniuer salia omnia sicut decet tunc in particulari operandum est sic. Radatur caput et ablu atur et abstergatur. Materialia autē sunt ista. s. litargirum cerusa aloes agaricum ari stologia chimolea nitrum arsenicum calx cortices auellanarum nucum castanearum ustarum cornu cerui usti mirra cathimia. thus mastix stercus columbinū semen ru te sinapii fella oleū laurinū acetū oleū nu cū. Eligantur igitur aliqua ex istis fm exi gentiā hu. et etatis et alioruꝫ particulariuꝫ et pōt fieri puluis et desup aspgatur uł ole um uel unguētū et sił'a. In pueris tn̄ la ctantibus sufficit litargirū cerusa fuligo a cetū et oleū nucū. In aliqbus eni excrescē tiis lactātiū nō dn̄t apponi nimis stiptica ut galla et acatia. nec nimis ca. ut calx sul fur et arse. sꝫ q̄ desiccāt sine uiolentia mag na sicut sūt ea q̄ dicta sūt. CLARIFI CA°. Intelligendū ē ꝙ fl'a salsū facit pu stulas huidas saniosas uirulētas cuꝫ aq̄sitate multa et magno pruritu et dolore. cū eni fl'a salsū cāetur ex ptibus ca. adustis mixtū cū insipidis iō licet fl'a salsū sit ca. et siccuꝫ nō tn̄ totū qm̄ multū hꝫ d̄ huiditate sicut aq̄ maris et iō rōe huiditatis aquose ē uiru lētia multa et rōe partiuꝫ adustaꝝ ē dolor calor et pruritus sꝫ i h° differt a sāguie qꝛ in sanguine est rubor et minor punctura

et differt a melancolia et colera quia ibi ē modica aquositas et uirulentia rõe sicci do minantis. non igitur est ibi tanta siccitas quin humiditas multa sit concomitans et uadit ita negocium suum qm̄ humiditas et frigiditas non temperant caliditatez et siccitatem partium adustarum nec ecõuer so utrunq̧ enim est corruptum. Secũdo debemus notare ꝙ theodoritõ emperistõ et medicine elsice bene possunt competer licet egritudo in se q̃tum est ex parte for me non sit fortis. et forti egritudini for tis correspõdeat medicia nihilominus po test competere quia datur in parua q̃titate et quia materia est grossa uiscosa corrupta parata facere magnum morbum et nõ es set eradicabilis a quocunq̧ medicamie ni si esset ibi elleborus aut colloquitida et cũ hoc est quia est in parte multum remota Medicine igitur elleborice competunt in hoc casu cum temperamento si etas pmi serit. Tertio notandũ ꝙ mirra et rose z similia stiptica bene possunt competere in istis passionibus capiti nec oportet timere de conclusione materie quia corpus mun dificatum est et scarificatio facta est et iõ abstergunt desiccant et mũdificãt. Nullus igitur deinceps propter talia terreatur nisi stiptica nimis excederent et etas esset infã tie. Quarto notandũ ꝙ acetũ põt cõpe tere in flegmate salso quoniam pars adu sta destruitur propter frigiditatem et pars humida ꝑpter siccitatẽ et quia cuz aliis ad misc etur.

De tinea

Inea ē scabies capitis cum squamis et crustis et pilorũ euulsione et colo re cinericio et odore fetido et aspectu ab hominabili. CAVSA huius hu. sũt hu mores corrupti q aliqñ sunt ab utero. ali qñ post ꝑpter malũ regimẽ infantis aut nutricꝫ aut uiri aut mulierꝫ tineosi existẽtꝫ ita ꝙ aliqñ ē cũ sanie et fauo uirulentia a liqñ sine imo ut plurimuz ē magis sicca q̃ humida ꝑpter uehementẽ hu. corruptõnẽ et adustionẽ. SIGNA. Signa huius pas sionis dicta sunt in descriptione qm̄ uide mus i capite scabiẽ spissã crustosã cũ squa mis multis et pilorũ euulsione uel bifurca tione et colore cinericio sicut terra fornacis et odore fetidissimo tunc tineã iudicabit. PRONOSTICATIO. Tinea aut est recens aut antiqua si recens cum difficulta te sanatur. si antiqua aut nunq̃ aut cũ dif ficultate magna et in longissimo tp̄e qm̄ mala cõplexio uenit ad equationẽ ꝙ quasi nõ recipit curationem et iõ si curetur raro ibi nascunẽ pili et illa pars semper erit de bilior et dato ꝙ curetur semper erit obꝓ briũ sempiternũ qz rascasi uocantur. CV RATIO. In etate lactanti et infantie cũ debilibus intendere debemus rectificeẽ igitur regimen nutritionis et postea unga tur cũ isto unguẽto. ℞. litargiri ceruse ca thimie argenti fuliginis gallarum antiq̃ rum perforatarum añ. ℥. i. conficiantur cũ aceto et fece olei antiqui et cere ꝙ sufficit et fiat unguentum. Vel cum isto. ℞. suci fumiterre suci scabiose suci lapacii acuti su ci enule campane añ. lib. S. litargiri. ℥. ii. misceãtur cũ assungia porci. antiq̃ et mis ceãtur si necesse fuerit ibi oleũ nucũ et ce ra q̃ apponãtur. Ista eniz sunt sine piculo in omni tp̄e. Si aũt sit in maiori etate di geratur materia et euacueẽ ƒm exigentiaz hu. peccãtis siue hu. sit calidus siue frigidꝰ deinde stuphetur deinde opiata dentur. de inde radaẽ caput et ungatur cũ unguentis frigidis et siccis si cã ē calida sicut sũt teste auellanarũ ustarũ et siliũ cũ additiõe ceru se lote et siliũ. Si cã fuerit frã inungatur cũ arogon et marciadõ acutis cum calce et sulfure. In causa igitur ãtiqua fiat tale un guentum. ℞. ellebori albi et ni. sulfuris ui ui attramenti auripigmenti litargiri calcis uiue uitrioli aluminis gallaruz fuliginis ci neris auellane añ. ℥. S. argenti uiui extincti

In Cura ...
utimur

Unguentum ...
Cuiuscumque ...

uiride eris añ. ℥. ii. fiat puluis tunc. ℞. su/ci borra. suci scabiose fumiterre lapacii acu ti añ. ℥. iii. buliant simul lento igne cuȝ fe ce olei antiqui et cum aceto et puluis p̄di ctus in fine decoctionis apponatur et ad/datur picis liquide. ℥. s. cere ꝙ sufficit et fi at unguentū. Istud unguentum proculdu bio tante uirtutis ē ꝙ in corpore mūdifica to omnem remouet infectionem per scīe tiam humanā curabilem siue fuerit tinea siue scabies siue malum mortuuȝ siue mor phea zc̄. quare in honore et reuerentia ha beatur. Sed in tineosis cum pice nauali po test fieri capellus et ꝙ capiti imponatur et frequenter omnia innouentur et freqēter caput abluatur aut cum urina propria aut cum lixiuio facto cum cineribus clauella/tis. CLARIFICATIO. Intelligē dum circa istam materiam ꝙ aliqui in cu ratione tinee faciunt flebothomiam de ue nis que sunt post aures et aliqui imponūt medicamina in auribus. et aliqui querunt gallas uirides et aliqui dant cathimiam p̄ os et aliqui dant terrā sigillatam. Breuiter sine disputatnōe ad ista dico de primo ꝙ flebothomia non debet fieri de uenis capi tis quando sunt post aures quia ibi sūt ve ne iuueniles et sterilizantes. sed de uenis q̄ sunt in pupis aurium ē tollerabile post sep tem annos donec sint in etate in qua pos sit fieri flebothomia de brachio. Vltramō tani tamen istam minutionem plus con/sueuerunt facere q̄ nos. De secundo dico quod occurrit mihi de presenti ꝙ non ap probo ꝙ propter tineaȝ aliquid in auribus instilletur cum multi alii modi curationis inueniantur et iniecta possint auribus no cere. De tertio dico sine preiudicio ꝙ gal le antique in tm̄ ꝙ perforentur sunt meli ores quia recentes et uirides nimis coartāt et constringunt et potissime in pueris. De quarto dico q̄tum est de presenti ꝙ i hoc casu materialia ab intus āministrentur nō uidetur rationabile cum talia sint quasi ue nenosa et leprosa quantuȝ ē de genere mi neralium et hoc manifestum illi qui ali/quid in archimicis considerauerit. Ad ul timum dico ꝙ rationabile ē dum tamen ponatur ī parua q̄titate et cum aliis misce antur. Secundo notandum ꝙ in tinea ē magnus fetor et cā huius est quia ut pluri mum causatur ex humoribus calidis cor/ruptis et potissime ex sanguine corrupto et pro tanto aliqui uocant hanc passioneȝ carbunculum quia sicut carbunculus causa tur ex sanguine corrupto ita et hec passio alii autem uocant semotim quia multas p̄ tes capitis semotas et remotas uarias et di uersas tenet. Aliqui appellant tineam qua si totum tenens et hoc fit maxime in ma iori etate. Et ē intelligendum etiam ꝙ ti neosi quando scalpunt se in principio sen/tiunt magnam delectationem quia sepa/ratur disconueniens a cōuenienti et postea sentiunt magnum dolorem et quia trahū tur humores corrupti et pungitiui et prop ter solutionem cōtinuitatis. Tertio no tandum ꝙ aliqui dubitāt facere flebotho miam in tinea confirmata hoc ē in mani festa et detecta. licet etas et alia particula ria conueniunt. et mouentur ex hoc quia in uariola confirmata non competit flebo thomia dico ꝙ insufficienter mouentur q̄ niā in uariola non competit flebothomia sicut dictum ē in primo libro cuȝ corrup tio sit magna ualde et esset timēdū ꝙ ma teria corrupta traheretur ad interiora. sed in tinea nō est sic qm̄ licet sit corrupta nō tamen in tantum nec etiaȝ uenenosa sicut in uariolis confirmatis. flebothomiā igit̄ in tinea confirmata cum conueniētia par ticularium non oportet formidare.

Capitulum. ix. de pediculis

Ediculi lentes et pessolate sunt que dam animalia parua per uiam putre factionis iuxta cutem generata in

capite et in toto corpore et in assellis et pe
ctine sed ista uocantur uulgariter pessolate
ex parte aūt materie magis humide gene
rantur pediculi et ex parte magis sicca len
tes et ex parte media generantur pessolate
que adherent pectini et assellis generantur
aūt ex quatuor humoribus. Quando igi
tur hu. sunt in toto corpore quos non om
nino natura pōt regere nec omnino dimit
tere tunc propellit ad cutem per uiam cu/
susdā desudationis et quia materia ē gros
sa circa cutem cū calor agit quodaꝫ modo
desiccat illam materiam et generatur que/
dam pellicula includitur igitur in pelle ille
uapor cum aliquali calore. et cum agit in
materiam ebuliendo quia trahit ad calidū
humidum ideo suscipit spirituꝫ uite et ge
nerantur inde animalia in capite assellis ꝛ
in toto corpore et pectine. Causa autem
antecedens potest esse malicia regiminis si
cut est crapula et multa comestio ficuum
et castanearum et aliorum fructuuꝫ et ma
licia culture capitis et totius corporis et tar
da mutatio uestimentorum et similia.

SIGNA. Quando autem ista animalia
et potissime pediculi generantur ex sāgui
ne trahunt ad rubedinem. et quando ex
colera trahunt ad citrinitatem et quando
ex flegmate ad albedinem. et quando ex
melancolia ad nigredinem. PRONO
STICATIO. Quando multiplicantur
pediculi potissime propter causas intrinse/
cas significant morpheā uel lepram qꝛ ca/
lor naturalis ē diminutus non pōt regere
materiā ut oportet et cū hoc calor extrane
us incipit ebulire. Si aūt uenerit ꝓpter cās
extrinsecas significat paupertatē et uite ig
nauiam. Pauperes enī et religiosi qꝛ mul/
tiplicant cibaria flegmatica et melancolica
habundant in pediculis similiter homines
ferales qui de cultu sui corporis modicuꝫ
curāt CVRATIO. Curātur aūt pedicu
li per mutationem uite et regiminis. vta
tur igitur cibis laudabilibus et purgetꝰ cor
pus sm exigentiā hu. utatur exercicio tem
perato et utatur balneis aque salse et mu/
tet uestes et ornet corpus suum et similia
deinde si corpus est calide cōplexionis un/
gatur isto unguento. Extinguatur argen
tum uiuum et cū litargiro et aceto et oło
misceantur et inungatur caput et totū cor
pus. aut ungatur corrigia et circumcingatꝰ
caro et interficientur omnes pediculi. Si
autem esset frigide cōplexionis fiat mix/
tura de auripigmento et stafisagria et oło
amigdalarum amararū et aceto et inunga
tur corpus aut corrigia et carni applicetur.
et hoc est congruum religiosis. Staphisa/
gria autem uocatur herba pediculis quia a
tota spetie interficit pediculos etiam ī aui
bus et ideo teritur et puluerizatur et supra
carnes crudas aspergitur et datur auibus et
occidit pediculos. Si autem uolueris bene
aues a corruptionibus mundificare tūc pul
uerizetur aloes et aspergatur supra carnes
et dentur uolatilibus uiuentibus de rapina
et sūme liberat a malo qđ habent in gōba

CLARIFICATIO. Mirabile vi/
detur ꝙ pediculi significāt lepram cuꝫ pe/
diculi generētur ꝑ uiā mundificationis et
cū hoc qꝛ materia talis ē ꝙ suscipit spiritū
uite. In lepra aūt ē corruptio et mortifi/
catio. Dico sicut dictū ē ꝙ multitudo pe
diculorū signa sūt preuia ad leprā ꝑ tanto
qꝛ sicut lepra generatur ex quolibet humo
re corrupto cū pauperie caloris naturalis et
ebulitione extranei caloris ita ex hu. cor/
ruptis ubi incipit fieri ebulitio generātur
pediculi licet non sit corruptio tanta quia
igitur incompletū ꝓcedit cōpletū iō pedi/
culi ubi ē corruptio incōpleta ꝓcedūt aliqñ
leprā ubi ē corruptio cōpleta nō tñ ē neces
sariū quia signū ē remotū et pōt multꝭ mo
dis impediri ut dictū ē in curatione. non
igitur ueniūt pediculi per uiā mūdificatio
nis cōplete qꝛ spūs uite susceptus ex putre
dine traxit originē quare zc̄. Secundo
intelligendū ꝙ pediculi generātur primo

Nota de staphisagria quia 9.ª pediculos

medela Auium

a calore naturali materiam expellentis ad exteriora que circa cutem expulsa propter sui dispositionem putrefit et corrumpitur et ita concipit calorem extraneũ et ita materia suscipit spiritũ uite sicut in aliis generatis per uiam putrefactionis Tertio intelligendum ꝙ que prosunt sanguini prosunt colere uerũ ẽ in alterando sed non in euacuando et ita ẽ de flegmate et melancolia. Quarto intelligendũ breuiter et ẽ uerbum notabile ꝙ alique egritudines aliquando manifestantur in aliis membris q̃ in illis unde contraxerunt originẽ sicut patet in egritudinibus stomaci et matricis

Tractatus de dolore capitis cuius sũt plura capitula.

Dolor capitis est accidens male cõplexionis secutiuum. CAVSA. Cause doloris sunt tres. s. mala cõplexio diuersa. solutio continui aut utrũq;. Diuisiones aut particulares causarũ dolorꝫ capitis sunt. xii. Dolorum capitis quidaꝫ sunt a cã intrinseca et quidam ab extrinseca. et quidam sunt cum materia et quidaꝫ sine materia. et quidã ẽ dolor qui ẽ morbus per se et quidam per accidens. et qdã est dolor qui uenit a causa priuata cerebri et quidã a causa remota. et quidam est dolor abintus et quidam ab extra. et quidaꝫ est qui continet totum. et quidam qui cõtinet partem. et quidaꝫ est fortis et quidã debilis. et quidam qui uenit subito tẽpore sanitatis et quidam non. et quidam ẽ ad quẽ secuntur alii morbi et quidam nõ. et quidã ẽ recens et quidã antiquus. et qdaꝫ cum reumate et quidã sine. Modo ꝓsequamur de primo dolorũ quidã ẽ a cã intrinseca et quidã ab extrĩseca. Cause enim extrinsece sunt multe ualde sed ut reducãtur ad numerũ possunt esse. xiii. Prima ẽ casus et ꝑcussio obuiatio et huiusmõi. Secũda ẽ caliditas solis aut ignis aut aeris ut dieꝝ canicularĩũ aut unguẽtũ calidũ et alia huiusmodi. Tertia cã extrinseca põt eẽ frigiditas niuis aut aeris aut aquarũ aut unguentorũ zc̃. Quarta ẽ nimia siccitas aeris aut unguentorũ et similia. Quinta est nimia humiditas aquarũ pluuiarũ aut lacuum aut unguẽtorũ et alia huiusmõi. Sexta cã extrinseca põt esse exufflatio uentoruꝫ et potissime meridionaliũ et septentrionaliũ post meridionales. Septima ẽ uapores extrinseci eleuati ex rebus fetidis sicut sũt cadauera et asa fetida aut ex aromatibus sicut ẽ liliũ aut muscus aut cũ aliquis respicit puteos antiquos aut cauernas profũdas mineraliũ et similium. Octaua cã ẽ nimius motus siue aĩalis. sicut impetus ire aut furoris et similiũ siue corporalis sicut ẽ cursus labor coitus supfluus et alia huiusmõi. Nona cã ẽ nimius sõnus et ꝓfundus et ĩordinatus et in tpe nõ suo et uigilie superflue. Decima cã ẽ balnea superflua et inordinata sulfurea et similia. Vndecima inanitio nimia aut repletio nimia et crapule et ebrietas et acceptio cibori fumosorũ sicut sũt alea cepe et uinuꝫ forte fructus et similia. Duodecima põt eẽ sonus terribilis sicut ẽ tonitruũ aut magnarũ rotarũ. Tredecima cã põt eẽ nimia capitis coopertura debilitat si continuetur. Ista enĩ extrinseca et alia eis ꝓporcionata cõsueuerũt dolorẽ capitis generare. Si aũt fuerit a cã intrĩseca hoc ẽ aut ꝙ sãguis dominatur aut colera aut flegma aut melãcolia. aut uentositas aut simplicia aut cõposita. aut uermes q pñt interius ĩ capite generari. sicut dicit Auic. auctoritate indorũ licet sit de raro cõtigẽtibus. Scđa diuisio ꝑncipal ẽ h̃ Dolorũ quidã sunt cũ materia. et quidã sine. Sine materia sicut qñ ẽ ex mala cõplexiõe fra solũ aut humida aut sicca simplicibus aut cõpositis. Si cũ materia sicut qñ ibi peccat sãguis aut colera aut flegma aut melẽia aut uẽtositas aut aquositas simplicibꝫ aut cõpositis. Tertia diuisio principalis. Dolorũ capitis quidã ẽ morbus per se. quidaꝫ

per accidens. per se appellatur morbus qñ aliquis notabilis morbus nó precessit licet ſm ueritaté pcesserit mala cóplexio diuersa aut solutio continui et ista denominató uulgaris é et non realis. Sed morbus p accidens appellatur qñ dolor capitis sequitur fe. et alios morbos. Quarta diuisio principalis. Quidá dolor é qui prouenit a causa priuata cerebri et quidá a cá remota eCausa priuata appellatur qñ cá immediata et átecedens é in cerebro nó aliunde eueniens Cá remota é qñ uapores et fumi ascédút a stomaco uel ab epate. uel a splene. uel a matrice et ita de aliis. Quinta diuisio pncipalis é qm quidá é dolor ab intus quidá ab extra. Dolor ab intus appellatur qñ est motus sub craneo sicut é in panniculis aut aliis partibus ppter oppilatioñé factá i venis et arteriis qm sanguis et colera oppilát róe multitudinis. flegma uero et melácolia róe grossitiei. viscositas aút flegmati attribuitur solú. Ab extra aút é qñ é in partibus cooperientibus craneú et locis uicinis exterioribus. Sexta diuisio principalis est ista. Dolorú quidá é qui continet totú. et quidá parté. qñ dolor cóprehédit totú appellatur cephalea aut ouú. Et qñ é in parte aut é i medietate aut nó. si i medietate appellatur emicranea. si in aliqua parte appellatur clauus et túc uulgares dicút ꝙ fastinati sunt qm uidetur eis ꝙ cú clauibus aut acubus pungátur. Septima diuisio fuit talis. quidá é dolor fortis quidá debilis Debilis é sicut in litargia. fortis é aliquando in tm ꝙ si ueniat in pueris frágit craneum sicut dicit Auic. si in uiris ducit ad spasmú. Octaua diuisio fuit talis quidá é dolor q uenit subito et repente in tpe sanitatis nullo morbo precedente. et hoc est ppter multitudiné materie aut uentositatis et similiú. Si aút ueniat paulatine hoc é ppter paruitaté discrasie. Nona diuisio quidá é dolor qui significat crisim et qdá nó si eni i die cretico uenit dolor in capite cú rubore faciei et apparitionibus lápaduz crisim p fluxú sanguinis significat et si ueniat cú titillatione labii oris et dolore precordiorú crisim p uomitú significat. Decima diuisio quidá é dolor ad qué sequútur alii morbi et quidá nó. Ista tñ diuisio posset contineri sub forti et debili qm aliqñ dolor é ita fortis ꝙ ad eú sequitur fe. alienatio uigilie spasmus apa et ita de aliis. aliquádo aút nullú istorú sequitur et hoc est ꝙ é debilis et corpus nó é paratú. Vndecima diuisio dolorú quidá é recens et quidá é antiquus. Et appellatur recés qñ modicú pteriit tps. antiquus aút quádo multa pcesserút tpa q aliquádo é ita forti et maliciosus ꝙ dolor galleatus appellat. et é ita fortis et habituatus ꝙ patiens nó pót tollerare magná claritaté nec altá uocé. Iste auté dolor fortis átiquus galleatus uenit ppter quasdá dispositiones intrinsecas et ppter qsdá extrinsecas. Intrinsece sunt due fortis et intensus sensus cerebri et cuz hoc debilitas naturalis. Cáe aút extrinsece sút due frequés et multa comestio rerú fumosarú sicut sunt alea cepe uinú forte et similia. Alia cá é nimia coopertura capitis. aliqui eni assuescút in pueritia portare pelles in caputio postea addút almutiam. postea duo capucia et ita deinceps et ita rarificát caput et mortificant sicut illi etiá q nimis frequenter ablutre uolút. et ita quádo iste cáe concurrút et eis cópares túc accidit dolor fortis antiquus galleatus i sempiternuz incurabilis cáis manentibus. Duodecima diuisio cárú doloris capitis fuit ista qdam é cú reumate et qdá sine reumate. cú reumate quádo aliqs humor ruinose et distillatorie cadit uersus partes subiectas. sicut aures aut oculi aut nares aut palatú aut pectus aut stomacú zč. sine reumate quádo nullú istorú adest. SIGNA. Cáe aút extrinsece possunt discerni per iudicia patientis et assistentiú et per uisú et tactú et per iuuantia et ledentia. Consideremus igitur

si color faciei uergat ad rubedinē et inflā/ mationē aut ad citrinitatē aut liuorem et tangatur locus ad considerandū si esset ca/ lidus uel frigidus et applicētur ca. et si iuuāt cā fuit frigida et si noceāt tunc fuit calida et sic de aliis. Diligens igitur considerator p hunc modū ueniet in cognitionē causa rū extrinsecarū. Si aūt fuerint cāe intrin / sece statim debemus considerare si est cuz materia aut sine et discernitur sic. qm̄ quā docunq adest materia ē grauitas in mem bro et si inclinetur caput uelut si oraret et subito eleuet si tūc sentiat se pturbatū gra uē et ponderosum et magis dolorosum p culdubio discrasia ē cum materia. Tertiuz signum. qm̄ superfluitates plures uadunt subito aut ad nares aut ad oculos aut pala tum. Signa autem priuationis materie p contraria significantur. Signa igitur calidi tatis cognoscūtur ex calore et inflāmatiōe Signa aūt frigiditatis sunt paruitas colorq et inflāmationis et ex malicia cogitatōnis et est uerbū notabile. Siccitas discernitur quia res euacuatiue et inanimentes preces serunt. Signa aūt humiditatis sunt stupor Signa aūt sanguinis sunt calor et rubor z apparitio uenarum inuisibiliū in albo ocu/ lorū. Signa aūt colere sunt pūctura mor dicatio et sitis. Signa flegmatis sūt parui tas sitis et inflāmatōnis et color uergit ad albedinē. somnus grauis multitudo super fluitatis. Signa aūt melancolie sunt parui tas caloris liuor somnia terribilia grauitas et pondus et alia consimilia sicut ē etas tē pus cōsuetudo cōplexio ita q in uerificatō nibus signoz debemus pmo currere p oīa naturalia et postea per res nō naturales et post per res preter naturā. Et deinde debe mus ad signa specialia deuenire. et sic dili gens mediciq inspectio non errabit. Signa aūt uentositatis sunt tinnitus motus d lo/ co ad locū et strepitus. Signa aūt uermiuz sunt corrosio et dolor acutus pungitiuus z quia minus dolet cū quiescit. Signa autē nimii sensus et debilitatis sunt quia pro q̄ cunq facili cā leditur et frequenter. Signa aūt reumatis cognoscuntur per ea q̄ distil lant p nares palatū aut oculos aut p tussim et similia. Signa aūt q a cā priuata cerebri quia dolor ē continuus et sine interpolatō ne. Quādo aūt uenit ab aliis membris et cū interpolatione et si a stomaco cognosci tur per grauitatez stomaci et nauseā et uo mitum et fastidium et per maliciam dige stionis. Et si ē ex colera magis molestaē ante cibū. Et si ex flegmate et melancolia magis post. Attamen intelligendum q omnis dolor capitis ueniens a stomaco ex quacunq cā fuerit minor est immediate post cibū p tanto quia cibus impedit ascē sum uaporū sed negocium uadit ita qm̄ si humor flegmaticus uel melancolia ē in cā post satis breue tempus magis molestabiē et si ex inanitione longo tpe durabit iuua mentū. et si ex colera mediocriter. et ideo multos uidi deceptos qui de dolore capitq conquerebantur et habebant habitudinem repletā et signa plenitudinis apparebant et dicebant q postq̄ comederant alleuiaban/ tur et ex hoc credebant ex inanitione esse et erat alleuiatio mendosa quoniaz postea maior insurgebat. Et si ex epate discerniē per grauitatem in dextro ypocondrio et ī parte capitis dextra quia pars illa sibi pro/ porcionabatur. Et si a splene per grauedi/ nem sinistri ypocondrii et grauedinē sini strā capitis. Et si ex uentre per dolorez in parte anteriori capitis. Et si ex matrice p dolorē ī circūferētia occipicii et ita ubi do lor ibi egritudo. alie diuisiones iudicio pa tientis discernantur et si aliqua omisimus per ista que dicta sunt haberi pnt. PRO NOSTICATIO. Vrina uelut subiu/ galiū dolorē capitis presentē aut futurum significat. Vrina in fe. acutis que sine crisi subito efficitur alba et tenuis dolorē capitq et alienationem et raptum materie ad su periora significat. Vrina cū circulo grosso

opaco dolorem capitis significat. Vrina granulosa reuma et doloré capitis signifi/cat. Omnis dolor et potissime capitis au ferens somnū et cibum pessimus ē et mortalis. Omnis dolor acutissimus in fe. cuz aliis signis malis signū ē perniciosū valde Dolor capitis in fe. frequenter crisim significat sicut dictum fuit supra. Omnis dolor fortis et acutus et potissime capitis omnem operationē medicinalez impedit donec fuerit remediatus aut aliqualiter mitigatus qꝛ dolores prosternunt uirtutes et iō ꝓpter maliciā sinthōmatū morbus aliquo modo obliuioni est tradendus. Dolor antiquus gallicatus inter omnes est pessimus et difficilioris curationis. Dolor capitis repentinus acutissimus cū uoce pessimus. qꝛ apostema significat. Omnis dolor cū reumate malus qꝛ reuma omnē rectā opera/tionē īpedit. Omnis dolor capitis ad quē sequitur spasmus apā fe. et oculoꝝ eductō aut nimia submersio pessimus ē et mortalis. Priuatio doloris in fe. acutis pessimuz ē qꝛ stuporē significat. CVRATIO Dolor capitis de mala cōplexione ca. si fuerit sine materia curatur cū alterātibus frigidis et similiter si fuerit cū materia post corporis mundificationem cū eisdem pōt reduci. Materialia aūt sunt. s. oleum de oliuis immaturis sine sale et ꝙ sit illius anni et in illo oleo potest aliquod istorū bulire cū contritū fuerit. s. sūmitates salicis z uitis albe aut portulace aut cucurbite aut lactuce aut rose aut nenufar. aut agresta aut mala granata acetosa et similia. Et si for/tius infrigidare uoluerimus addamus opium iusquiamum mandrago. papauer et similia. Cauendum tamē ꝙ ista narcotica non exhibeantur nisi in magna necessita/te et quasi in desperatione. Intelligenduz etiā ꝙ quando uolumus ꝙ olea fortiter infrigident tunc tepefiat oleū et ponatur in fundo putei prope aquā et ista infrigidatō equipollet infrigidationi niuis et qa actu calidum in puteo ponitur tunc aque frigi/ditas melius subintrabit. etiam qꝛ in loco profundo iuxta aquā cum isto oleo inun/gatur caput quoniam repercutit fumos et alterat fortissime. et non intelligo ꝙ istud oleum sit de narcoticis sed de predictis Intelligendum etiam ꝙ quando uolumus ꝙ frigiditas olei penetret ad interiora ad/datur sibi tantum de aceto. ꝗtum de oleo et tepefiat et inungatur caput. et istud infrigidat in profundo. Aduertendū tamē ꝙ quedam sunt capita senum et mulieruz et eunuchorum et puerorum et humidoruz et aliorum et illorum omnium qui habēt debile caput et illorum qui de facili incur/runt litargiam et passiones capitis et ocu/lorum et similium. Isti enim omnes a nimis infrigidantibus custodiantur. licet caput actualiter nimis esset calefactum. paulatine igitur et cū parū infrigidantibus reducantur. Si aūt corpus esset plectoricum et plenitudo esset de sanguine et particularia conueniunt. tunc fiat flebothomia de cephalica et si non saltim fiant uentose scarificationes et similia. et fiant in principio de parte opposita. Si autem materia colerica dominetur et reuma non affuerit digeratur materia cum oxizaccara et sirupo de fumoterre et si non fuerit melancolica sz fuerit colerica digeratur cum sirupo ros. et uiola. et nenufa. et purgetur cum cassiafi. manna et tamarin. aut cum modico dya/gridii cocto in mastice et cotonio aut cuz electuario de suco ro. et ita de aliis electuariis que in antidotario ponuntur que co/lerā mundificant sicut ē dyaprunis et multa alia consimilia. et fiat talis decoctō que frequenter dicta est et dicetur et potest dari in quocunq casu uolueris leuiter coleraz purgare ex partibus proximis et iō frequē ter remittemus ad istud colacogum ne totiens oporteat repetere. ℞. floruz borragi. uiola. aā. ℥. i. fiat decoctio in sero caprino et in decoctione temperentur ꝑ diē et no

ctem cortices mirobalanorũ citrinoruʒ be ne gũmosorum ℥.i. fricentur lento igne ꝛ colentur et colature addatur cassiefi. mun de. ℥.i. masticis diagridii añ. ʒ. ß. misceantur et dentur in aurora. In ista decoctiõe q̃tum est de se nullum ē periculum et iõ iuuenes medici cum indigent purgatione colere secure possunt eam dare nisi nimia corporis debilitas aut uentris laxitas aut i testinorum constipatio aut materie indi/ gestio aut oppilatio aut apostema .aut in/ pregnatio aut alia huiusmõi impediret. In fine autem possumus facere fomẽtationes et embrocationes cum aqua decoctiõis or dei et uiolarum siccarum et nenufar. et ca momillarũ et sumitatum papaueris potis sime si dormire non possit. Et dicit Da/ mascenus ꝙ in dolore capitis si adest fe. ꝛ caput est debile tunc lac apponere nõ debe mus qꝛ claudendo poros euapotationẽ im pediret. et tñ cõis usus ē in contrarium et nullus aliorũ hic dicit ꝛc̃. Si autẽ dolor capitis fuerit ex mala complexione frigi/ da sine materia inungatur caput et potissi me uersus cõmissuram anteriorẽ quia per il lam parteʒ melior fit penetratio siue olea fuerint calida siue frigida. cum oleis dico calidis sicut oleum de castoreo de costo ru ta et de lilio et ita de aliis calidis. Et si for tioribus calidis indigemus. fiat cum oleo de euforbio. Dicit enim Damas. auctori tate Gali. ꝙ Ga. expertus est oleum de bal samo ubi calefactio est necessaria et non in uenitur iuuamentum et est mirabile cum sit ualde calidum et est preciosum et cum multum ab auctoribus cõmendetur. ueri tati igitur experimẽti relinquatur. In do loribus tamen antiquis oleum de lilio ob/ tinet principatum. Si autem fuerit cũ ma teria et fuerit melancolica digeratur cum oximelle squillitico et purgetur cum dya sene et dyaborra. yeraruf. acuatis cuʒ lapi/ de ar. uel cum lapide laʒuli ablut. Vel fi at talis decoctio. ℞. florum borraginis ui olarum folliculo. sene polipodii epithimi anisi passularum enucleatarum liquiri. mũ de añ. ℥. ß. fiat decoctio in sero caprino et in decoctione temperentur cortices miro balanorum indorum belliricorũ emblicoꝝ bene gũmosorum añ. ℥. i. per diem et no ctem. deinde fricentur lento igne et colẽ tur et colatura detur in aurora. Si autem fuerit flegmatica digeratur cum oximelle diuretico et purgetur cum yerapigra. Vel sic. ℞. aloe agarici turbit añ. ʒ. ii. pulpe col loquintide ʒ. i. foliorum absinthii foliorũ mente masticis anisi ʒinʒiberis cinamomi bdellii añ. ʒ. ii. conficiantur cum oximelle squillitico et fiant pillule et dentur a. ʒ. iii. usq; ad. iiii. iuxta conuenientiam particu larium. vel detur ista decoctio. ℞. florũ borraginis uiolarum polipodii anisi turbit passularum enucleatarum liquiritie mũde añ. ℥. ß. fiat decoctio in sero caprino et in decoctione temperentur cortices miroba/ lanorum Kebuli bene gũmosorum. ℥. ii. per diem et noctem. deinde fricentur et colentur et colatura detur in aurora. dein de possumus uenire ad alia calida p̃dicta. et possunt fieri fomentationes de aqua de coctionis camomillaruʒ melliloti anthos utriusq; sticados baccarum lauri et foliorũ eius maiorane basilico et similium. Et hic est intelligendum quoniam licet dolor ca pitis ueniat propter causas extrĩsecas nihilo minus potest esse cũ peccato materiali quã do corpus est plectoricum et ad hoc dispo situm ut si a sole supercalefiat caput coleri ci repleti. aut si infrigidetur caput flegma tici repleti et ita alteratur humor et effici tur preter naturã ꝓpter cãs extrĩsecas. Im primere igitur possunt cãe extrinsece ĩ tm̃ ꝙ corpus indigebit mũdificatione et post corpis mũdificatiõẽ dẽtur opiate. et si cã. ē ca. utatur rubea trociscata et si frigida au rea alexandrina. Si autem dolor capitis fi at cũ reumate et reuma ē de cã ca. odoret frigida stiptica aromatica qm̃ odores ma

gis ualent q̄ suffumigationes sicut sunt ro se et sandali camphora et similia. Et si cā est frigida odoret storacem calamitaꝫ ambram lauda. nucem cipressi et similia et fiant capitis fricationes et extremitatum et laxetur et sacelletur caput cum milio et sale torrefactꝙ. et si causa esset frigida et essꝫ reuma et dolor capitis cessare non posset. tunc fiant ista. s. unguentuꝫ seu emplastrū aut inunctio cum istis. ℞. stercoris colūbini nemoralis piretri mirre stafisagrie castorei gummi rute agrestis euforbii pulue rizentur et misceantur cum uino et illinia tur caput. Si autem dolor capitis uenerit in febre propter pororum clausionem ꝓpter frigida applicata tunc trahat acetum et aquam rosatam per nares. Si auteꝫ uenerit dolor propter oppilatōnem cerebri tūc mundificetur caput cū gargarismis et masticatoriis et iniectōnibus factis per nares deinde fiant euaporationes. Et ē intelligē dum ꝙ si dolor capitis fuerit ex causa calida et uergit corpus ad inanitionem iniungatur somnus et ocium et dieta humectatiua et enutriens sicut sunt oua sorbilia et brodium carnium et iuscella et similia. Et si causa fuerit frigida et uergat ad repletionem tunc iniungantur uigilie et fricatōnes et paruitas cibi et potus et similia. Si autē dolor capitis uenerit propter uentum aut uapores et odoramina extrinseca siue bona siue mala tūc quicunꝗ uapor fuerit siue uēti siue cuiuscunꝗ alterius rei calidi. sicut ē uentus meridionalis. aut odor ase fetide. aut musci aut lilii aut croci et similiū. ab omnibus istis et aliis oportet abstinere et a uaporosis sicut sunt alea cepe porri uinuꝫ forte et nouū et nuces et dactili. deinde si indiget mundificatōne corporis ꝙ fiat. deinde odoret rosas nenufar uiolas siccas. et oleū de salicibus sandalū camphorā et inūgat caput cū oleo ro. et mirtino et distillet in naribus et auribus. Si uentus fuerit reclusus oleū de camomilla et utatur ꝫuccaro ro. cum coriandro preparato cum aceto. si autem omnia ista frigida fuerint. odoret muscum ambra lignum aloe et inungatur caput cum oleo de laudano et de nuce cipressi et utatur ciminata alexādrina et diānisuꝫ. Et si uentus esset intus retentus suffumigetur cum aniso cimino spica nar. foliis lauri bulitis in uino albo et hoc per aures et nares uel oleum ex istis iniciatur

De dolore capitis ex ebrietate

Brietas causatur ex uapore uini potati. Nūc autem ebrietatis duplex est remedium. s. preseruatio et curatio. Preseruatio qm̄ cum aliquis comedit in conuiuio et habet caput debile et cōsueuit de facili inebriari et non potest potare uinum limphatum ex malicia consuetudinis saltim comedat caules et truncuꝫ eius quoniam a proprietate preseruat et curat. et accipiat pira aut cotana et similia stiptica aut portet secū istum puluereꝫ. ℞. coriandri sicci preparati sumac berberis seminum citoniorum se. caulium spodii cāphore an̄. ʒ. i. fiat puluis et utatur isto puluere cum aqua et aceto. aut cum aqua et uino granatorum aut cum aqua et suco limonū aut citrangulorum aut suco acetose aut suco uue acerbe et similibus. Istud enī valet ante ebrietatē et post. Cūm autem aliquis incurreret ebrietatem tunc statim fiat uomitus cuꝫ aqua calida et oleo et intromissione digitorum. aut ꝙ accipiatur aqua rafani et atriplicis et buliant in oximelle et sorbeat et euomat. Si autē non possit uomere ꝙ dormiat tutus a calore et frigore per q̄titatem noctis integre. ꝙ somnus ē maior pars curationis. Et si nō possit dormire fricentur pedes et manus fortiter cū sale et aceto et testiculi in uiris et mamille in mulieribus. et si ex istis non curetur fiant cristeria ubi ponatur yerapi. et inungatur caput cum oleo ro. et mirtino. et si ex

Ea que preseruant ab ebrietate

bis non curetur iniungatur exercicium lõgum temperatuz per loca decliuia. et si ex bis non curetur detur sibi yerapigra et postea stuphe et balnea et postea aurea alexãdrin a et cibus sit subtilis et facilis digestionis et in temperata q̃titate sicut sunt pulli et pisces petrosi ordeatum auenatũ et amidum et utatur fructibus stipticis fiant fomentatões circa caput de camomilla meliloto uiolis siccis .et ordeo et utatur puluere predicto.et ista totiens reiteretur donec perfecte curetur. Et si dolor antiquatur multum ualet oleum de lilio

De dolore capitis ex coitu et multis aliis

I autem dolor capitis fuerit ex superfluo coitu tunc inungatur caput cum oleo rosato et mirtino et utatur brodiis et iuscellis et uitellis ouorum z si per infortunium non potest abstinere ñ coeat saltim cum est famelicus et si nimis debilitatus fuerit ex coitu frangantur oua et ponantur uitella in aliquo uase et ano discooperto supersedeat quoniaz uirtus exinde confortatur quia natura carens nutrimento propter coitus exiccatõnem illa trahit et quia facilis sunt conuersionis cito cõuertuntur quamuis sit nutricatio non uera quia attrabuntur indigesta. Si autem dolor fuerit ex capitis debilitate et corpus fuerit immundũ et potissime stomacus mũdificetur et utatur cibis facilis digestionis et post cibum utatur oliuis conditis et mane et sero utatur isto electuario scilicet pliris cum musco dyanthos cum musco. Quando autem aliquis babet caput multum sensibile utatur frumento candarusio ordeo lactucis portulacq carnibus bouinis

De dolore capitis in febribus

I autem dolor capitis fuerit per febrem inungatur caput rasum cum oleo rosato mirtino coriãdro et camomilla. et si indigemus narcotizantibus aministrentur cum magna cautela. Si autem dolor fuerit creticus nibil fiat i capite ut nõ impediatur ordo nature sed iuuetur natura per partem illam ad quam nititur expellere materiam ut si expellat per secessũ fiant suppositoria uel cristeria. et si per uias urinales ꝙ iuuetur cum diureticis .et si per uomitum cum uomitiuis. Et si per sudorem iuuetur cum bis que aperiunt poros. et si per fluxum sanguinis nariuz ꝙ iuuetur natura cum setis porcinis intromissis in naribus. et si natura intendat facere crisim per apostema retro aures ponantur ibi calida que attrabant sicut est apiuz mẽta et butirum .aut fiant uentose aut apponantur sanguisuge.et ita de inguinibus et de assellis .et per bunc modum dolor creticus remediabitur. Si autem dolor capitis fuerit propter uermes .purgetur caput frequenter cuz yerapigra et fiant caputpurgia et iniciantur per nares amara .sicut est oleum de absinthio de amigdalis amaris et aloe.

De dolore capitis ex percussione

Llud quod nos timemus in dolore capitis ex percussione et casu et obuiatione est apostema quare utile est impedire generationem cum euacuatiuis z distractiuis similibus q̃niam postq̃ apparet febris et perturbatio mentis iaz incipit apostema. Imprimis igitur inungatur locus dolorosus cuz oleo rosato et mirtino .deinde fiat flebotbomia .et si particularia non conueniant in flebotbomia fiat cristere et si non conueniant particularia detur medicina laxatiua.et si apparent signa apostematis emplastretur locus cum psidia et balaustia mirtillis et rosis.et si est ibi uulnus alteretur mala complexio aliter

non generaretur caro. et si fluxus nimius fuerit sanguinis restringatur et dentur cerebella multarum gallinarum et quia in talibus obuiationibus diuersa fiunt uulnera et contussiones et fracture et lesiones diuerse ualde ideo illam latam longitudinē restauratoribus derelinquo tamen post frigida stiptica apposita dissolutiua ponātur sicut sunt camomilla ordeum mellilotum anthos et sticados. et uitet omnia calida fumosa sicut est uinum et similia et potissime si cum febre fuerit. Auic. tamen dicit ꝙ si fiat sirupus ex sticados et melle et aqua ꝙ multum ualet

De dolore capitis propter fumos ascendētes.

I uero dolor fuerit propter fumos ascendentes ab aliqua particula ad caput. Imprimis curetur membrū mandans euacuando alterando mūdificādo confortando etiam dictum membrū cui mandatur. Si igitur mala materia calida uel frigida fuerit in stomaco. ita ꝙ ex illo ascendat fumus ad caput mundificetur stomacus et ita de epate et splene, renibus et matrice et arteriis et tibiis et pedibus. partibus autem illis mundificatis fiant ligamenta fortia in extremitatibus et cauteria in loco unde ascendit fumus si est possibile et arteria constringatur cum frigidis stipticis deinde conforterur stomacus si fumi sunt calidi cum citoniis rosis ⁊ coriandro et intus et extra. et si causa est frigida addatur cum istis nux cipressi et cortex thuris. deinde confortetur cerebrū si causa est calida cum oleo rosato et mirtino. et si est frigida addatur nux cipssi.

De ouo et curatione eius.

Ntelligendum ꝙ dolor fortis acutus aliquando accidit in toto capite et appellatur cephalea seu ouum aut dolor galleatus quoniam ē cum malleatione et discisione et similibus et in tantū ꝙ nō potest tollerare uocem altam et claritatem et ideo diligit silentium et ocium et tenebras. Imprimis ergo si causa est calida fiat flebothomia. deinde detur cassiafistula multis uicibus Inungatur caput cum oleo rosato et mirtino. et si fuerit dolor et pulsatio in tantum ꝙ auferat somnum tunc ungatur frons et timpora cum opio et aceto sandalo et galla et odoret camphoram sandalum et rosas. et utatur triasandalo ⁊ zuccaro rosato et utatur brodio cauliū et fabarum et lentium. et vitet omnia uaporosa. Si autem causa fuerit frigida inungatur caput cum oleo rosato et nuce cipressi et purgetur frequenter cum aloe et mastice et confectis cū suco absinthii et mēte et utatur cristeriis et caputpurgiis et fricationibus et ligationibus extremitatum et euaporetur caput cum decoctione squinanti mente et camomilla. et si frigiditas fuerit uehemens inungatur cum euforbio et mirra et castoreo et odoret muscum et ambram lignum aloe et gariofalos et nucem cipressi et storacē calamentum et laudanum et utatur isto electuario. ℞. dyābre cum musco añ. ℥. iiii. potionis muscate pliris cum musco dyanthos cū musco añ. ℥. iii. misceantur.

De emicranea

Micranea ē dolor ſm medietatē capitis siue exterius siue interius et ē ut plurimū peryodalis et curaē sicut dolor precedens dictus galleatus. sic ꝙ si causa est calida fiat flebothomia et purgetur cū aloe in plus et dyagridio et mastice Conficiantur cum suco endiuie et inde

fiant cristeria et caputpurgia et apponatur olea stiptica frigida. Et si necessitas cogeret inungatur frons et timpora cũ opio et croco et sarcocolla cortice mandragore et iusquiamo et supra arteriã ponatur tabula de plumbo. Et si cã fuerit frigida fiat ut dictum ẽ et inungatur cũ oleo laurino et oleo de ruta. et si fortioribus indigemus addatur euforbium piretrũ et uesticetur locus cum cantaridibus et gũmi ruta agrestis et fomentetur cũ decoctione radicũ cucumeris asinini et absinthii et oleo et aqua. et seruentur canones iam dicti et ita curabitur. CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ continuitas doloris significat materiã in capite et interpolatio significat materiam uenire aliũde. Istud enĩ ẽ ueruз ut plurimũ qm̃ postq̃ materia est in capite agens enim tũc approximetur passo. et ideo continua ẽ actio. quando eniз materia est in parte remota. tunc fumositas nõ põt continue ascendere donec fuerit aggregatus et ita continet ut plurimũ ueritateз et non necessitatẽ. qm̃ materia existens in cerebro non ꝓpter hoc continue mouetur sicut in epilensia de cã priuata ubi paroxismus non est continuus et in uertigine. et põt esse impedimẽtũ ex parte materie et quãdo ẽ modica interpolat et qñ ẽ multa continue mouetur. sicut patet in continuis et interpolatis. Põt etiã eẽ impedimentuз ex parte motus materie quoniam aliquando mouetur naturaliter aliquãdo nõ. qm̃ sanguis mouetur de mane et in uere et colera in tertiis et in estate et melancolia in nonis et in autũno. et flegma in uesperis et in hyeme. Impeditur etiã continuitas motus ex parte debilitatis uirtutis. ꝙ uirtus fortis continue mouet materiã. debilis aũt nõ. et ita continuitas doloris põt esse signũ materie in capite existentis nõ tñ necessario. Verũ possibile enĩ ẽ ꝙ materia quiescat in cerebro et nõ ꝓpter hoc continue affligit. Scḋo notandũ ꝙ caputpurgia

uniuersalibus ꝑcedentibus ualent in dolorẽ capitis si materia ibidẽ contineatur et rõe antecedẽtis et rõe coniuncte. sed si materia contineatur alibi uidelicet rõe cõiuncte

Tertio intelligendum ꝙ Auic. dicit et Girardus supra uiaticũ ꝙ dolor ẽ morbus et ẽ cã morbi et est accidens. Sed mouentẽ aliqui ad credendum ꝙ dolor sit morbus per se et licet supra uiaticum et alibi multa dixerim de ista materia tamen breuiter aliqua dicam. Notandum igitur ſm intentionem Aly. vi. theologice libri regum ꝙ subsistentia rerum naturalium q̃tum ẽ de presenti consistit in tribus. s. i temperamẽto humorum et coequalitate membroruз et in perfectione actionis et bene operationis membrorum et sicut sunt ista tria. secundum numerũ ita sunt alia tria ꝑter naturam. s. morbus cã morbi et accidẽs morbi ita ꝙ cã morbi consistit in distemperãtia humorũ et morbus in distemperantia coequalitatis membrorum. et accidens in qualitate actionis. Nunc aũt ſm doctrinã Auic. vi° de naturalibus. Illa uis anime que per se et immediate ordinata ẽ ad aliquã actionem nũq̃ per se ordinatur ad aliam. vnde uirtus uisiua nũq̃ fit auditiua Nũc aũt per se et proprie temperamentũ humorum non est temperamentuз membri nec actionis nec econuerso. Aliud igitẽ est quod debetur actioni et aliud cõpositõni et aliud cause. Nunc aũt dolor attribuitur per se et proprie actõni nullo ergo modo proprie et per se cõpositioni nec cause. Sed ꝙ morbus ẽ qualitas mẽbri seu compositionis. ideo dolor nullo modo poterit esse proprie et per se morbus. sз cũ dolor sit in actione et omẽ qḋ ẽ in actione ẽ accidẽs iõ ꝓprie loquẽdo semp erit accidens et si cã uel morbus h° erit ꝑ accidẽs. ꝙ aũt dolor sit in actione hoc pз qm̃ dolor ẽ sẽsus laxiuus actionis. cũ enĩ leditur actõ et uirtus tactuз apꝑhẽdit hoc talr̃ apparitio et talis sẽsus appellatẽ dolor. qḋ ideo dicebat

Galie. in de morbo. Dolor est mutatio cum corruptela .et Auic.dolor est sensus rei contrarie .Cum ergo dolor sequatur q̄litatem ledenté actioné sicut é mala complexio diuersa aut solutio continuitatis.ió cum secutum sit accidens .ideo dico ꝙ dolor proprie et per se é accidens . Et ꝙ disputauimus istam materiā supra uiaticū ió derelinquo . Quarto notādū ꝙ aliq̄ sūt sensibilia.i.sensum efficientia sicut idoluꝫ coloris parietis multiplicatum usq; ad oculum .vel sic.quedā enim sunt sensibilia p̄mo et immediate p se sicut qualitates prime secūdarie.et quedā sunt sicut effectus illarum qualitatū .Et si tunc dubitaret aliquis quomodo dolor é sēsibilis dico ꝙ nō est sensibilis sicut efficiens sensū .sed sicut informans sensū.vel sic dicendo ꝙ dolor non é sensibilis sicut cā prima sed sicut effectus cāe prime .et ió dolor nō é sensibile cōe ꝙ nō é q̄titas nec numerus nec figura nec motus nec quies nec é sensibile proprium ꝙ nec color nec odor nec sapor nec sonus nec aliqua de qualitatibus tangibilibus nec primariis nec secūdariis . Est igiẽ effectus derelictus tam ex primis q̄ ex secūdis qualitatibus tangibilibus. Reliqtur igiẽ ꝙ dolor é sensibilis sicut sensū informans aut sicut effectus qualitatū.Et ideo posset aliquis dubitare quomodo app̄henderetur solutio continuitatꝫ a sensu tactus postq̄ solutio continui ñ é de obiectis sensus tactus nec de primis nec de secūdariis qualitatibus .nec sequitur in aliquo ꝓprietates eius .Dico ꝰm ꝙ dicit Auic.vi° de naturalibus li°.ii°.ca°.iii°. virtus enī tactiua nō solū app̄hendit qđ corrumpit de cōplexione sed qđ corrumpit de cōpositione sed ꝙ solutio continuitatꝫ et flagellum et silia corrūpūt corpus.ió tp̄us tactiua illud app̄hendit et ita é dolor .Omīs enim dispositio cōtraria corpori humano q̄ diu é passio et motus tā diu sentitur. ꝫ postq̄ cessat passio et alteratio et motus et quies est ibi et motus introduciẽ naturale istrumentū simile trāsmutanti ió non é dolor ꝙ non é ibi motus nec fieri nec passio et ideo ethicus non dolet. Possum igiẽ dicere ꝙ quassatio et contritio et similia sunt de obiectis sensus tactus inq̄tū lleditur cōpositio quā lesioné app̄hēdit sensus tactus

Quinto aduertendū ꝙ in quolibet sensu possūt esse dolores et delicie qm̄ duplex é dolor animalis et naturalis seu materialꝫ tūc aūt dolor animalis posset esse in quolibet sensu et delicia similiter. sed ꝰm obiectum é ꝓportionale uel improportionale Cū enim anima app̄hendit obiectū ꝓportionale delectatur .sicut é color uiridis in oculo.et cum obiectū é improportionale tristatur cū color é albus sicut nix uisui se representat.et ita de sono terribili aut suaui p cōparationé ad auré.et ita de obiectis aliorū sensuū proportionatis aut nō ꝓportionatis.qm̄ aīa delectaẽ in obiecto ꝓportionato et tristatur ĩ cōtrario. et ita dolor aīalis erit in quolibet sensu . Si aūt nos loquamur de dolore materiali seu corporali sic proprie loquendo non dolet nisi sensus tactus cum dolor materialꝫ non sequatur armonia aliorum sensuum et proportioné .tamen quia sensus tactus concomitatur omnes sensus ió et omnes possunt dolere sensu materiali ió ꝙ uisus uel auditus dolent posset ibi esse tactus sensus sicut in tonitruo ꝙ aer cōmoueret aeré quietuꝫ infra aurem ita ꝙ sensus tactus comprehenderet illam agitationem nimiam et ita esset ibi dolor tactiuus et etiam dolor animalis propter improportōnem obiecti ita ꝙ anima tristatur per armoniam soni corruptam que auditui debetur Sexto posset aliquis dubitare utrum in dolore capitis cum reumate competat flebothomia. Dicendum breuiter ꝙ reuma .aut est de materia calida aut frigida . si frigida non competit q̄tuꝫ est ex hoc.si de materia ca. tunc aut fluit ad exteriora aut ad interiora

si ad exteriora nō competit flebothomia q̄ tunc traheretur materia ad interius .et hoc esset ualde malū. Si fluat ad interiora tunc aliquando ratione concomitantiū ut si esset pleuresis tunc bene posset compete re etiā in principio .ꝓpter timorē magni apatis .et ita in dolore capitis cū reumate materia currēte ad interiora .et q̄ corpus sit plectoricū et corpus calidū bene posset cōpetere flebothomia.et licet reddatur hu. cursibilis malus tñ nocumentū euitat.atta mē utile esset semp q̄ antecederet aliqual' materie ingrossatio et euaporatio .et cere bri confortatio cū ro.et sandal' cāphora et camomil .et ita oīa dubia erunt soluta.

Septimo posset aliqs q̄rere si flebotho mia cōpetat in dolore capitis ex eadē pte uel opposita .vñ dicendum ē q̄ confirma tio parū confert ad hoc sed plenitudo m' ta aut pauca qñ plenitudo ē multa tūc fiat ex parte opposita .si pauca ex eadem. Ple nitudo igitur et nō plenitudo ē una d̄ dif ferētiis. Situs etiā et locus facit ad hoc .q̄ niam omnibus egritudinibus que sunt a dyaffate superius corpore multum pleno debet fieri ex parte opposita.si autem mo dica fuerit plenitudo ex eadem. In omni bus aūt egritudinibus que sunt a dyaffate inferius ubi competit flebothomia siue d̄ brachio siue de saphenis plenitudine mul ta existente siue pauca semper fit ex eadē parte ꝓpter longitudinem uiarū .et nunq̄ ex opposita. Et elicitur ista sentētia ex di ctis Gali. in primo ꝓnostico.supra illā ptē Solet quoq̄ huic egritudini acute accidere et ex dictis Gal' .xiii.ter.ca.vi.et.xi.ter. ca.vii.Et ex dictis.G.in regimēto .capi tulo.vii.super illa parte.quando dolor ad spatulas . Octauo posset aliquis dubitare Si balneū et aromaticū incisiuū ut uinum et huiusmodi dissolutiua et aperitiua flux um ꝓuocantia cōpetūt in monopagia siue dolore capitis fortissimo galleato et mal leato cū calida cōmoueāt materiā et fluxū augmentent . Dico q̄ possunt competere in declinatione morbi corpore mūdifica to ꝓpter materiā coniunctā paruā que re manserat et post corporis mundificationē aliter uero non.et ideo si materia ē calida odorentur frigida stiptica cū paucis disso lutiuis.sicut sunt rose uiole sicce sandal' cā phora et camomil.Et ab intus sumantur ista electuaria.s.zuccarū ro.triasanda. dia draga. frigidū. Deinde purgetur materia et fiant cristeria et fricationes extremita tū et ligationes dolorose in extremitatibꝫ et in fine fiat fomentatio in capite cuꝫ ro. et uiolis siccis et ordeo confracto et camo milla et melliloto et cortice papaueris buli litis in aqua cū pauco aceto et q̄ ille q cō sueuit multipliciter cooperire caput q̄ pau latine dissuescat . Si aūt materia fuerit fri gida digeratur cū odoramētis sicut storace cala.ambra et similibus. et utatur dyaoli bano et purgetur corpus .et fiant cristeria et fricationes et ligationes et similia . Et tunc in fine fiant fomentatōnes ex camo millis melliloto et anthos et similibus. et odoret muscum et lignuꝫ aloe ꝑm tempe ramentum tamen et tunc competit uinū et similia. Alia igitur competunt in prin cipio.et alia in declinatione . Nono in telligendum q̄ Auic̄.dicit q̄ humidum non cāt dolorem nec per se nec p accidens Et ideo aduertendū ꝑm Auic̄.vi°.de na turalibus particula.ii.ca° de motu al's de tactu q̄ sensus non apprehendit sensibile sed qualitatem derelictam in sensu a sensi bili nec etiam illaꝫ apprehendit nisi q̄ diu est ibi passio et motus et fieri . qm̄ sensus est passio aut uicinatur passioni .et iō quā do qualitas derelicta nō inducit passioneꝫ ratione similitudinis et paucitate contrari etatis non sentitur sicut in ethica . Illa igi tur que debiliter imprimunt non sentiun tur .quia sensus tactus non apphendit ni si excellentias sensibilium. Et ideo siccum non inducit dolorem q̄ qualitas est passi

iua et debilis et iō per se non sentitur sed per accidens pōt sentiri quia soluit cōtinuum . humidū autem nō sentitur nec p se nec per accidens cū sit deblissima inter passiuas et hoc de humiditate complexionali Substantialis bene sentitur accidentaliter et per accidens quando humidū ē cuȝ materia multū replente que materia soluit cōtinuum rōe multitudinis et ita humiduȝ ē causa doloris accidētaliter et per accidēs gratia materie . Illa igitur que fortiter imprimūt possuntper se esse causa doloris et ita caliduȝ et frigidū sunt per se cā doloris qa sunt qualitates actiue et fortiter imprimunt . Similiter solutio continuitatis per se ē causa doloris . cum fortiter imprimat et sensus tactus cōprehendat suā corruptionē si fuerit in membro organico sicut ī cōsimili . licet igitur solutio continui non fuerit de primis nec de secūdariis qualitatibus nihilominus tamen ē de his que corrūpunt armoniā cōplexionis et cōpositionis quia sensus tactus apphendit corruptionē cōpositionis sicut cōplexionis iō sentitur sicut dictū ē paulo ante. Decimo intelligendū ꝙ aromatica ledunt sanos et curant infirmos . sanos ledūt quia distrahūt eos a cōplexione naturali sicut patet cuȝ sanus odorat liliū aut muscū statim grauat̄. Infirmus aūt curatur qm̄ ad tpamentum reducitur si per contrariū fiat reductio ut ca. frigidis zc̄ . Vndecimo notādū qm̄ licet fumus ascendat ab inferioribus equaliter ad superiora . nō tñ om̄s partes cerebri equaliter reddūtur . ꝗꝛ quedā sūt fortiores et quedā debiliores et fortia mittūt ad debilia et iō aliqñ leditur pars anterior et nō posterior et ecōuerso et aliqñ media et aliqñ nō nec una lesa alie ledūtur qa tpamentū unius nō ē tēperamētū alterius . et ideo nullus miretur si uertigo cātur propter fumos a capite ascendentes et tñ nō generabitur litargia et sic de aliis . Duodecimo notandum ꝙ substantia cranei nō sentit đ se quia ossuosa sed sentit rōe panniculoruȝ et eorū q̄ oriūtur ab eo sicut ē dura mater et pia mater et ita de aliis. Et substātia cerebralis sentit et licet nō habeat instrumētū ut reddens habet tamē ut mandans

Capitulū . xii . de scotomia . et vertigine

Cotomia et uertigo sunt ꝓprie passiones sensus cōis. CAVSA. Cā immediata uertiginis et scotomie ē malicia cācellationis idolorū in cruce signatione nerui optici et iō male redditur sensui cōmuni et p consequēs imaginatiue quare per accidens ē passio uisus ꝗꝛ corruptō uisus per se tñ et ꝓprie sensus cōis et ex cōsequēti uirtutꝭ imaginatiue male iudicātis . Scothomia igit̄ et uertigo cōueniūt et differūt cōueniūt. ꝗꝛ utrobiqꝫ ē corruptio uisus et malicia cācellationis idolorū et iō mala apphensio in sensu cōi et malū iudiciū in imaginatiua. Sed differūt ꝗꝛ in uertigine oīa uidētur moueri in girū. qa materia ē magis subtilis cū uētositate inclusa in huido uiscoso q̄ nō habet exitū . et ideo mouet̄ ī girū . Et ita si talis respiciat aquā moueri impetuose aut rotā uelociter mouētē tūc uidet̄ sibi rōe silitudinis intrīsece ꝙ moueatur cū illis et iō appodiat se partibus uicinis aut cogit̄ sedere aut cadere . In scothomia nō ē sic quia materia est magis grossa et stabilis . et uidetur sibi ꝙ uideat muscas et cimices et similia. et ideo dicit̄ scotomia a scotos qđ ē uidere et mias qđ est musca quasi uisio muscarum. Accidit aūt hoc ꝓpter humores malos corruptos et uapores tenebrosos existētes ī cerebro et potissime in pte āteriori aut ascēdētꝭ a stomaco et toto corpe. SIGNA. Si passio ē de materia existente in cerebro tunc est continua grauitas cerebri et sentitur tinnitus in auribus et malicia olefactus et si ꝓuenit a stomaco est cum grauitate stomaci et nausea et abhominatōne et similibus

et ẽ interpolata .et si uapor ẽ ex sanguine corrupto apparẽt corpora rubea et si ex colera apparent citrina et uidetur eis in somnis ꝙ uolent .si flegma apparent corpa alba et uidetur sibi ꝙ sit in aqs. et si melancolia apparent corpora nigra et uidetur sibi ꝙ transeat per loca angusta et similia. PRONOSTICA°. Isti enĩ sũt cõsãguinei et amici epilenticorũ et appoplicoꝝ q̃re si multiplicent malũ regimẽ in id cadent.diligentissime igitur cauendũ. CVRATIO. Quecũꝙ igiẽ fuerit cã et corpus fuerit plenũ fiat flebothomia ꝙ timẽdũ ẽ de corruptione humorũ .deinde purgetur et mũdificetur ẜm exigentiã hu.peccantis et ꝙ ut plurimũ accidit de materia flegmatica iõ purgetur frequenter cũ yerapigra.Omis igiẽ uertiginosus uitet imaginationes omniũ rerũ uelociter mouẽtiũ se sicut sunt rote magne et aq̃ mouẽtes cũ impetu et nubes q̃ uidẽtur uolare et omia similia et uitet etiã cũ erit in cacuminibꝰ altissimorũ montiũ aut turriũ aut pontiũ aut nauiũ ꝙ nõ respiciat inferius nec imaginetur nec intueatur locũ profundũ .et si ẽ coactus ꝙ transeat subclausis palpebris z cũ ymaginatione ad superiora .Et si ẽ ex causis primitiuis sicut ẽ casus percussio vẽtus ualidus et rotatus in girũ sicut faciunt pueri tunc fac ꝙ sit in silentio et loco obscuro et ꝙ dormiat et si ẽ ꝓpter fumũ stomaci et sensũ et inanitionẽ ꝙ accipiat buccellã panis intinctã in suco citonioruȝ aut fructuum stipticoruȝ. et si fuerit ex uicio stomaci materiali ꝙ purgetur stomacus secundũ exigentiaȝ humoris peccantis et ꝙ uomitus iniungatur. et si fuerit ex cerebro ꝙ purgetur ut dictum est ẜm exigentiam hu.et fiant cristeria cũ centaurea et pulpa coloqntide et fiant gargarismata et caput purgia.deinde uentose in capite et collo et cauteria et setones et in hora paroxismi ꝙ fiant fricationes extremitatũ dolorose purgationes erunt humide dicte in capitulo de dolore capitis ad quem locum frequentissime remittemus nisi ꝙ si materia uideatur corrupta ꝙ addatur in omnibus fumusterre et potissime cum peccat colera ĩ digerendo siue euacuando . CLARIFICATIO.Intelligendum ẜm doctrinam Auic.vi.de naturalibus et sicut declarauimus.iiii°.de morbo ad hoc ut contingat recte uidere oportet ꝙ ydolum rei uisibilis cancelletur in crucis signatione nerui optici .aliter contingeret ꝙ unuȝ uideretur duo et tunc corpus optime decipitur et male iudicat. ꝓbi gratia ponatur ꝙ q̃dratum uelociter moueatur iudicabitur figura circul'is z si gutta aque cadat uelociter iudicabitur linea recta .igiẽ corpus optime decipitur et male iudicat qui erit de corpore corrupto .Vbi erit mala cõplexio in capite et stomaco et aliis ꝑtibus et mala materia et malum regimẽ certe multis modis poterit iudicari corrumpi cum anima seqtur corpus in suis passionibus. Ad bonitatem igitur iudicii multum facit tẽperamentũ complexionis et humoruȝ.homo igitur corruptus sicut habȝ corpus corruptum .ita frequentissime iudicium corruptum .quare eligendus est magister doctus bone complexionis et habitudinis et medicus operans et iudex et socius et omnis homo quo indigemus. q̃niam si corpus temperatum corrumpitur in iudicio quid erit de distemperato. non igitur est aliquid ut uidetur ꝙ ita faciat ad bonitatẽ speculationis diuinarum et humanaruȝ sicut bonitas regiminis et morum.

De litargia

Itargia est apostema in parte posteriori cerebri subtus craneuȝ.CAVSA .Causa huius passionis est omne illud quod multiplicat chimuȝ flegmaticum et replet caput multis uaporibus sicut sunt alea cepe porri .et multa similia.

vinum forte et crapula et ebrietas et multa comestio fructuum et pisciũ et lactis z carnium porcinarum quies et ocium et repletio nauseatiua et similia. Cum igiẽ uapores ascendunt ad cerebrũ uersus partem posteriorẽ tunc causant apa subtus craneũ in foraminibus et uiis et raro in substãtia medullari possibile tñ ẽ et tunc est deterius et appellatur tunc nomine accidentis q̃niam litargia dicitur a linthos qđ obliuio interpretatur et ideo litargia inq̃tum dicit obliuionẽ non est morbus et si fiat in uiis hoc apostema tunc ẽ morbus. Causatur ut plurimũ ex flegmate et aliquando causaẽ ex melancolia. Et est intelligendum ꝙ sicut apostemata simplicia causantur ex humore uno. ita et cõposita ex diuersis sicut ex colera et flegmate. aliquando compositio ẽ inequalis ſm quã uarietatem uariantur signa ita ꝙ aliquãdo apparent signa colere uel flegmatis in plus aliquãdo equaliẽ et sic accidentia apparent diuersa. SIGNA. Litargiã aũt semp cõcomitatur febris lenta et dolor modicus obliuio et permixtio rõnis. et si fuerit de flegmate est cũ oscitatione multa a principio et multitudine sputi et ꝓfundaẽ in somno et stat oculis clausis et ore sed si aperiat obliuiscitur aliquãdo claudere et os similiter et obliuiscitur etiam aliquando assellare et mingere et egestio ẽ humida et urina sicut subiugaliũ et pulsus et hanelitus sunt parui et stricti et occulti et inequales. tamẽ si alta uoce clamẽtur et proprio nomine appellentur respondent et loquũtur et si dimittantur statim reuertuntur ad somnũ q non ẽ proprie somnus sed stupor et grauitas. Si aũt fuerit materia melãcolica ẽ cũ rixa et motu et tenet oculos apertos et hꝫ intuitũ fixũ. Et si apata fuerint cõposita et dñetur flegma tũc multiplicaẽ somnus grauis et taciturnitas et pigricia motus. si colera dominetur multiplicãtur uigilie et motus et alienationes et si equaliter eq̃liter. PRONOSTICA. Sudor factus in capite mortẽ significat. si aũt sanguisuga fronti applicetur et non adhereat mortem significat. si autẽ nullũ istorũ affuerit et accidẽtia cõtinue incipiunt mitigari et uirtus fortificari signũ ẽ curationis. CVRATIO Imprimis fiat flebothomia nisi res grandis impediat. deinde fricationes extremitatum fortes. deinde cristeria acria et multa cũ yerapi. quia mirabiliter iuuant. deinde prouocetur uomitus cũ penna. deinde inungatur caput cum oleo roſ. et aceto et post fac gargarismata et caputpurgia. et post duos dies inungatur caput cum castoreo et aceto squillitico. et si in aliquo non posset esse compassio ipsius digeratur materia secundum hunc modum. ℞. utriusq; saluie utriusq; mẽte utriusq; rute utriusq; calamẽti bectonice añ. ℥. iii. anisi maratri cimini seminis rute añ. ℥. i. mellis et zuccari. añ. lib. ß. aceti albi. ℥. iii. fiat sirupus. et si febris esset multum fortis detur sirupus in parua q̃titate cum aqua decoctionis capillorum ueneris recentium brusci et sparagi et purgetur materia cuꝫ yerapi. ℞. yerepi. ℥. ß. pulpe coloquintide bdellii añ. ʒ. ß. misceantur et fiant pillule. vel sic ℞. aloe. ʒ. iii. agarici turbit. añ. ʒ. ii. pulpe coloquintide añ. ʒ. ii. bdellii anisi cinamomi masticis zinziberis añ. ʒ. i. folioruꝫ mẽte foliorum absinthii añ. ʒ. ß. conficiantur cum oximelle squillitico et fiant pillule et dentur. ʒ. ii. uel. iii. iuxta conuenientiam particularium. Corpore autem mundificato et materia distracta et uniuersalibus omnibus precedentibus sicut decet inungatur caput aut emplastretur cum calidis resolutiuis cuius materialia sunt ista scilicet castoreum mirra piretrum piper euforbium sinapium sulfur affodilli stercus columbinum gummi rute agrestis origanuꝫ calamentum ruta mentastruꝫ laureola pix naualis et similia. Ex istis enim possunt fieri olea. aut emplastra. aut fomentati

ones aut fumigationes aut sternutationes Ventose etiam ualent sine scarificatiōe nisi sanguis uideatur habūdare ponatur ī loco luminoso pleno picturis et si esset multa profundatio somni grauis sicut ego vidi multos tunc trahantur pili barbe et pectinis et trahātur nares et strigātur digiti cōduplicati strictura uehemēti et fiat ligatura fortissima extremitatū et fricationes fortissime cū sale et aceto in extremitatibus sine misericordia et habeātur sues cuꝫ porcellis corā facie eius et cogātur clamarē fortiter et tube sint ibi et cāpane magne et timpanū et serra magna q̄ cōtinue pcutiatur cū martello magno .et uasa etiaꝫ enea trribiles sonitus emittētia et clamores fortissimos aliter enī moriūtur dormiēdo et ꝙ cibū nō accipiūt. multi moriūtur etiam ꝑpter assistentes credentes ꝙ hoc sit impietas et malicia et nō pmittūt talia fieri sꝫ periculo ꝑnosticato nō permittas infirmū gn requiras et facias qđ potes .ꝙ multos cū tali uiolētia uidi euadere et frequēter accusaui assistentes in homicidio ꝙ nō permittebāt me operari ꝑpter ignorantiā .et multi cū his et aliis curabātur ꝛ potissime illi in quibus nō poteramus operari ꝑpter importunitatē assistentiū. Et fuit mortuus magister noster ex litargia et erat .lx. ānorum colericus adustus et erat ibi turba magistrorū et oīs cōuenerūt ꝙ aperirent emorroides et cyrugicus solus nullo magistro pn̄te aperuit et extraxit ut dicitur in nimia q̄titate in tm̄ ꝙ semp ꝑcessit debilitando donec mortuus ē et opinor ꝙ mltuꝫ nocuit ei ꝙ gallinis tritis replebatur a mulieribus .ꝙ uix pōt aliqs bene dietari ubi mulieres hn̄t ptātem . cibus igitur sit subtilis et facilis digestionis. Si aūt obliuiscātur mingere et assellare fricetur pectē et uesica et uēter et embrocetur cū aq̄ ordei camomil. melilo. anthos et fiāt suppositoria acria. si aūt materia ē cōposita cōponātur medicamīa et addātur frīa si colera excedit et calida si flegma. et si melīa ponātur ea que habent aspectū ad melācoliā

CLARIFICA° . Intelligendū ꝙ cuꝫ cōplexio cerebri ē temperata tūc oīs cerebri operationes sunt tpate seu meliores et spiritus clari et mūdi et iō corpus tpatum quo ad actiones aīales nō inuenit nisi in fine iuuētutis ſm Auic. Si aūt esset modicus lapsus in aliqua q̄litate bene faceret ad confortationeꝫ alicuius opationis .et ideo mollities facit ad meliorē apprehensioneꝫ et siccitas ad meliorem retentionē .iuxta illud Galie. Facilitas uero discendi ē mollis et memoria retinēs aīs pmanētes . Si aūt esset magnus lapsus tūc oīs operationes ledūtur et potissime si ē lapsus in frō et humido qm̄ frigidū immobilitat spiritū et humidū suffocat calorē naturaleꝫ. et iō dicebat Gali. iii. de interioribus ꝙ frigidū ē in cōfusione aīe ī primo gradu et humidū in. ii°. et ꝙ in litargia flegma dn̄at et in posteriori pte ubi ē memoria .iō corrūpitur memoria . Nō ē igitur mirabile si in senibus natural' corrūpatur meōria ꝑpt frm naturale qđ dn̄atur et huidū accidentale nisi p accidēs habeat bonā memoriaꝫ Et iō aduertēdū ꝙ tria sunt genera hominū q̄ per accidēs bene memorātur. s. pueri religiosi et senes. pueri enī bene memorantur ꝑpter fortē ymaginatiuā et fortē apphensiuā oīs enī forme sunt eis noue et iō fortissime apphendūt eas quare fortissime memorātur .iux̄ illud qđ noua testa capit inueterata sapit. Religiosi etiā bene memorātur ꝑpter quietē aīe et dimissionē negociorū seculariū iux̄ illud aīa sedendo et quiescendo fit prudēs .et iterū ꝑpter frequēs studiū. et iux̄ illud qui bonus est in studio prauus ē in foro . Senes aūt bene memorātur p accidēs primo ꝙ fortiter ymaginantur et fortiter apprehendūt cū ymaginant ꝙ tp̄s nō eis sufficeret .scđo ꝙ sūt in quiete cum nō possint exercere operationes extrinsecas et ideo fere omnes sunt religiosi.

Tercio ꝓpter siccitatē naturalem qa sal/
tim postq̄ impssum est de facili sepatur.
et ita p accidēs defectus naturał repatur
in eis. Sed sapiētia regnat in senibus iux
illd Arꝫ. tercio thopicoꝝ. nemo iuuenes
eligit duces. et iux illud Senex fideł pri/
ma credēdi via est. Secūdo notanduꝫ
ꝙ litargia hꝫ causas p̄mitiuas sicut est hu
midū frigus et hu. et cōmestio frigidorū
et hu. et hꝫ causas anͨcedentes sicut ē ma/
la cōplexio frigida et humor flegmatic9
habūdans. et hꝫ causas cōiunctas sicut est
apostema flegmaticū in pte posteriori ce
rebri. et hꝫ signa ꝓnostica sicut est obli
uio. et hꝫ signa demōstratia sicut cōtinua
oris apertio. et hꝫ signa mortalia. qa san
guisuga fronti applicata non adheret.

Tercio intelligendū ꝙ ad memorie
bonitatē multa cōcurrūt. dispositio. s. ce/
rebri. ca. et sicca. auditio paucoꝝ et mira/
biliū. et quies anime et corpis. et tūc ani
ma fortiter se cōuertit et fortissime app/
hendit. et ita fortissime memoratͬ. iuxta
illud Aīa sedēdo et qescendo fit prudēs.
vbi igitur ista cōueniunt ibi est memo/
ria. et ideo oīa cōueniūt in pueris quia
melius memorātur q̄ senes. Quarto
notandū qm̄ lꝫ flꝰmia infrigidet in li/
targia tn̄ bene pt cōpetere. p̄mo rōne ple
nitudinis. secūdo rōne apostematis. ter/
cio rōne fe. nisi aliqd magnū pticulare i
pediret. Quīto aduertendū ꝙ in litar
gia est vrina velut subiugaliū. qa mate/
ria est flatica. sed in frenesi est tenuis et
remissa. qa colera ascendit ad supiora.

Sexto aduertendū ꝙ memoria aliqn̄
amittitͬ ꝓpter nimiā humiditatē cuius si
gnū est qa male memorātur de preteritꝗ
et remotꝗ. sed bn̄ de p̄ntibus et momēta/
neis. Si aūt amittatur ꝓpter nimiā sicci
tatem male memoratͬ de p̄ntibus et mo
mentaneis. et bn̄ de preteritꝗ et remotis
et qn̄ est de siccitate nō cōpetit cōfectio
anacardina. sicut dicetur in ca° sequenti.

De corruptiōe memorie et obliuione.

E istis duabus passiōibus dictū
est in capło imediate dicto. et
ideo transire volo vt melꝰ po
tero. et primo recapitulabo de corrupti/
one memorie. Corruptio memorie ē
passio partꝗ posterioꝝ. CAVSA. Causa
huius passiōis vt plurimū venit ꝓpter
malā cōplexioneꝫ frigidā et humidā. tn̄
aliqn̄ venit ꝓpter malam cōplexiōeꝫ cali
dam et siccam. Obliuio igitͬ et corruptio
memorie accidit aliqn̄ in latitudine sani
tatꝗ et assiſatur stoliditati. Si igitͬ corrū/
patur memoria et adueniat obliuio pro/
pter apostema nō est mirabile sicut di/
ctū est in ca° de litargia. sed hic agitͬ de
corruptōe memorie vbi cause nō sūt ita
fortes. SIGNA. Si autē causa sit mala
cōplexio sicca tunc est cum vigiliis. ꝛ nō
memoratur de p̄sentibus momentane/
is. qa de difficili fit impssio in sicco. tam
rememoratur de p̄teritis remotꝗ. quia de
difficili fit separa° a sicco. Si aūt sit ex hu
miditate. tunc est cum somno graui et
ꝓfundo. et bn̄ memoratur de p̄sentibus
momentaneis. qa de facili fit impressio
in humido. de preteritꝗ autē remotis nō
fit recordatio. qa de facili amittitur im
pressio facta in humido. PRONO/
STICATIO. Si sit de mala cōplexiōe
ca. et sic. tardius curatur. et si ueniat i lati
tudine sanitatꝗ ꝓnunciat litargiā aut a/
poplexiā aut epiīiam. Si venerit propter
malam cōplexioneꝫ siccam tūc cōpetunt
calida que humectant sicut est ocium et
somnus et cibaria humectātia. sicut sunt
vitella ouoꝝ et brodia carniū et uistella
et inungere caput cum oleo amigda. dul
ciū. et cum oleo sisamino et fomētetͬ ca
put cum decoctiōe malue. bismalue. or/
dei. camomilł. melił. anthos. lilii. et ita
ꝙ ex cōplexione resultet calida vergentia
ad temperamētū et trahatur humiditas

ad caput quasi cōpetunt exercitia tēperata et fricatiōes in pte posteriori capit et ventose et etia resumptiua et silia. Si autem cā fuerit frigida et humida qa frequentius aduenit optet diligentius ptra ctare. De aere. aer sit mūdus clar9 siccus et calidus domus sit clara munda luminosa et locus sit altus siccus. si nō pōt haberi p naturam fiat per artificiū aspergendo in domo origanū calamentū et similia. vitet flatum omniū uentoꝝ et potissime si ventus est meridional et etiaz borealis postq̄ austral pcesserit. vitet q̄tū possibile est ablutionē fomentatiōem et balneū aque ca. et frigide. vitet somnuz supfluum et potissime post repletōez. vitet etiam uigilias superfluas qa uirtutez deiiciūt. vitet etiam quātum possibile ē offas et brodia et carnes porcinas recētes et pisces omēs et utat assis quātum erit ei possibile. Deinde ad medicinalia veniamus. digeratur igitur materia et purgetur sed paulatiue semp ascendendo ad fortiora. In pmis igitur digeratur materia per hunc modū. ℞. acorii ciperi yreos aristol. utriusq calamēti utriusq nasturcii saluie utriusq centauree utriusqz an̄. ℥. ii. ani. mirti. ameos siseleos. an̄. ℥. i. mell lib. i. aceti albi. ℥. ii. fiat siropus materia digesta purgēt sic. ℞. yre. ʒ. vi. pulpe coloqntide bdellii an̄. ℈. vii. misceantur et fiant pille. Deinde fiat stupha et i stupha ponātur casa. q̄ ponāt in siropo et exeunti a stupha offeratur qualibet uice auree alex. tyria. an̄. ʒ. i. deinde fiant caputpurgia et fomentatōes et alia sicut dicetur. Si aūt ex his nō fuerit perfecte curatus iterū post paucos dies incipiam9 iterū digerere materiā p hunc modum. cum isto etio. ℞. trium generū piperis. an̄. ℥. ii. acori ciperi an̄. ℥. i. mirre. ℥. ſ. croci. ℥. ii. zuccari qd sufficit. deinde purgēt sic. ℞. yeralogo. ʒ. ii. theodoricon anacardini. ℥. ſ. misceātur et fiant pille. Deinde fiant caputpurgia et alia sicut dictuz est. Si aūt ex his non curetur post modicum iterū digeratur materia per hūc modum. ℞. radicū acori cipri spicenar. pipis ani. cimmini piperi longi cinamomi optimi nucismu. gariofa. cardamoni. an̄. ℥. ii. fiat puluis et ponatur in sacculo de aluta et utatur isto puluere mane et sero cum brodio cicerum vsq ad coclear unū deinde euētur sic. ℞. yeralo. ʒ. iii. theodoricon anacardini. ʒ. v. misceātur et fiant pille. Iste tamē medicine pnt addi z minui iuxta couenientiā particulariū. deinde fiant caputpurgia et stuphe et alia sicut oportet. Intelligendū q cum egritudo est cronica et non est obediens digestioni et indigemus euātionibus tunc modus operādi mutandus est ut visum est ascendendo a debilibus ad superiora. post hoc etiaz utatur caputpurgio et masticatoriis. masticet igitur. ʒʒ. saut piretrū ut aquositas multa a capite defluat. deinde piciatur p nares succus maiora. aut sambuci aut decoctio piretri in vino. deinde vtatur sternutatoriis cum cōdiso pipere et castoro. deinde fomentetur caput cum decoctione camomille aque anthos florū utriusq sticados et cētauree z postea inungatur caput cum oleo de lilio et castoreo. deinde odoret ambram. storacē. casa. et lignum aloe. post oīa hec utatur cōfectiōe anacardina que sup oīa facit ad bonitatem memorie cuius ℞ta est talis. ℞. piperi macro piperi mirob. kebuli emblici bellirici indorū an̄. ʒ. ii. costi anacardi. ʒʒ. butiri baccarū lauri an̄. ʒ. vi. ciperi. ʒ. iii. tere anacardos p se. deide medicinas alias et cōfice cum butiro uaccino et melle equali quātitate pus bullitis et detur post tres menses. dosis est. ʒ. ii. cum aqua feni. et apii et caueat sibi a labore ieiunio et uino coitu et ebrietate:

De litargia non vera.

Itargia non vera est apostema copositum ex colera et flate per viam vicinitatis in parte posteriori cerebri. CAVSA. Huius passiois causa est crapula et multitudo ciboru3 et potuū diuersorū calo2 et frigido2 i eadē mensa que natura non pōt digerere nec regere perfecte et ideo apostema et fe. generantur. SIGNA. Huius passiois signa sunt quādo mouetur fla seu domiatur tunc apparent signa sicut est taciturnitas et stupor et somnus pfūdus et apparet quasi si esset mortuus et oculi sunt clausi. quādo autem dñatur cola tūc mouetur et loquitur aliena et tenet oculos apertos et habet intuitum fixum et scd3 ꝙ humor dñatur vnus alteri dñatur signa istius uel illius vel equaliter. Litargia igitur non vera habet cōueniētia3 cum vera quoniā utrobiqꝫ est apostema in parte posteriori cerebri. et cum h fe. et obliuio et corruptio memorie et desipientia. Sed differunt quoniā in litargia uera est semper apostema de mat͡ia frigida et simplici et tenet semp oculos clausos nisi per accidens quoniā cum excicatur et tenet apertos obliuiscitur claudere In non uera litargia semper est materia cōposita ex cōtrariis et tenet oculos apertos et color faciei immutatur quandoqꝫ ad liuorem quādoqꝫ ad citrinitate3 pulsus autem magis est velox q̄ in vera litargia et differt a suffocatione matricis. quia hoc est possibile ꝙ respondeat et loquatur in suffocatione autem non. l3 intelligat sed respondere non potest et differunt ab apoplia et epylia quia ista veniunt subito sed litargia paulatine. Differunt etiam a sincopi cordis quia in sincopi assilatur facies faciei mortuo2. in litargia autem faciei sanorū. Et sunt quedam alia signa cōuenientia sicut sunt in ordinatio sermonis difficultas transglutitiōis et anhelitus et urine. PRONOTICATIO. Omis fe. omne apostema et omnis compositio facta ex directe cōtrariis est pessima quia multitudo materie et pessimitas eius significat ꝙ natura non potest regere ꝓpter contrarietatem sicut in emitriteis. CVRATIO. Dieta et omia medicamia debent esse composita sicut materia est composita et si appareat dñium vnius supra alium ꝙ tūc apponātur medicamia ꝓ illo. et si equaliter equaliter. et si fe. ē fortis ꝙ apponant magis frigida rōne fe. In primis igitur fiāt clisteria composita vt dictum est. deinde inungatur caput cum oleo ro. et aceto squilitico deinde fiat flomia. deinde digeratur materia cum ossizacca. et siropo uiolato et oximell' diur. deinde purgetur cum yerap. et elo de suco ro. deinde fiant fomentatōes composite ex rosis et violis et nenu. et camomill'. ꝫ mello. et anthos et breuiter fiant omia que dicta sunt in litargia vera nisi ꝙ medicamina omia et cibaria et remedia cōponantur sm compositiōem materie.

CLARIFICATIO. Intelligendu3 ꝙ vnus istorū humorū non temperat alterum sed uterqꝫ corrūpitur et ledit naturam et debilitat et ideo magis vnum corrumpit alterum. et ita passio est peior Et iuxta hoc sciendum ꝙ quedam ē mixtio humorū per viam mixtionis sicut in colera citrina et in hu. adustis et commixtio talium q̄tum est de se non facit diuersā sinthomata. Et est alia commixtio per viam vicinitatis sicut est fla et colera et ita de aliis. et talis commixtio facit diuersa sinthomata quoniam ex istis comixtis non resultat forma una. immo differunt in formis ꝓpriis et sitibus. et ita in motibus et actionibus. qa igitur sunt diuersa l3 vicina diuersa tam sinthomata possunt inducere unum al/

terum non corrigendo. Secūdo intelligendum quoniā licet in materia frigida non sit apta de se ad repercutiendū nihilominus a principio possunt approximari seu apponi rōne apostemat; et rōne fe. et potissime in litargia non uera vbi melius possunt competere repcussiua et flomia q̄ in litargia uera.

De cōgelatione.

Ongelatio est apostema partis posterioris cerebri propter quam homo amittit sensum z motum in toto. CAVSA. Ista passio ꝓuenit ex oppilatione partis posterioris cerebri facta ex mala complexione frigida et sicca. uel ex humore melancolico frigido et sicco grosso et ideo ista eueniunt illis qui comedunt fructus infrigidatos in niue aut potant aquam frigidam aut similia multum frigida quare fit oppilatio et spirituū ingrossatio et non potest spiritus ad membra subtilia penetrare. z ita carent sensu et motu. SIGNA. Signum huius est quoniam stat ocul' apertis et remanet figuratus ꝑm dispositōem ꝑm quam inuenit eum quoniā si inueniat ip̄m stantem stabit totus erectus. et si scribat stabit sicut scribens. et si dormiat sicut dormiens. et si respiciat celum remanebit in eadem dispositiōe. et ita d̄ aliis. quoniam in omibus dispositionibꝰ et figuratiōibus dimittit eum in quibus inuēit. attamē stat sicut piger et spasmatus et si tangatur non sentit et si uocetē non respondet. et ideo vulgares quādo vident talem credunt ip̄m esse raptum. et ꝙ loquatur cum deo et angelis. sed tn̄ celum vim patitur et violenti rapiūt id PRONOSTICATIO. Nisi calefiat et humectetur sicut coagulati i niue moriuntur. CVRATIO. Primum consilium est ꝙ fiant clisteria fortia ubi sit fumus terre et thimus et epithimus et cuscute et yeraruf. et oleum sisaminū. deinde fiant fricationes extramitatuꝫ fortes et ligature coxaꝝ dolorose et caputpurg. et fiant fomentatōes circa caput cum anthos borrag. fumoterre. et camomill'. et aneto et inūgatur caput cum oleo de lilio et oleo sisamino. et si est compos sui ip̄ius aliquo modo digeratur mat̄ia cum siropo de fumoterre et oximel. squilliti co et purgetur cum yeraruf. et yerap. et yeraſo. postq̄ igitur scimus cām et materiam peccātem agamus ꝑm exigentiam materie peccant; et male cōplexionis et particule patient;. Clarificatio posita ē superius et ponetur inferius cum hic agatur multipliciter de nocument; virtutis animate sensitiue et motiue. CLARIFICATIO. Intelligēdum lꝫ facta fuerit mentio et inferius etiam fiet ꝙ differentia est inter somnū innaturalem et stuporem cōgelatiōem et litargiam. quia in omibus illis corrupta est uirtus tactiua et motiua omēs isti uident̄ quodammō dormire. G. autem tractat istam materiam in fine quarti de morbo. et super illo Aff. somnus et uigilia z cetera. Intelligendū etiam ꝙ congelatio et litargia sunt magis in parte posteriori cerebri. Somnus autem innatural' et stupor sūt mag; in parte anteriori. p̄terea differt litargia a cōgelatione. quia litargia fit a frigido humore et hu. sed cōgelatio quam G. uocat catalensiꝫ causat̄ a frigido et sicco. Somnus autem longus innatural' et ꝓfundus differt a stupore. quia in somno magis patitur sensus cōmunis in stupore autem mag; patitur virtus tactiua que est in neruis. p̄terea in alio differt. quia stupor est diminutio sensus et motus. et ideo potest esse stupor in vigiliis. sed in somno est ablatio sensus et motꝰ et ideo nullo modo possunt esse uigilie in somno naturali et profundo. preterea

differt stupor a cōgelatione. quia stupor est in virtute tactiua magis et cōgelatio in motiua magis. Preterea differt in alio. quia in cōgelatione semper sunt oculi aperti. sed in stupore non sic. Preterea differt litargia a somno naturali. quia in litargia est fe. et apostema. in somno autē non sed aliquādo. vterqз tamen excitari potest si alta voce clametur et proprio nomine et in hoc differunt a congelatione quia cōgelatus est rigidus et quasi spasmatus. et differunt in hoc etiam ab epilia et apoplexia et sincopi et casu matricis. isti. n. homines excitari non possunt nisi per curationeз proximi. illi vero licз possint excitari tamen cito reuertuntur ad propriaз passionem nisi cōtinue excitentur.

De somno innaturali q dicitur subet

Somnus est reuersio spūs animalis ad interiora cum priuatione sensus et motus nisi q̄tum est necessarium anhelitui. CAVSA. Cā huius aut est frigiditas partis anterioris cerebri. aut humiditas aut utrunqз. aut fatigatio aut diminutio caloris naturalis et spūs. Intelligendū est circa istam materiaз quod quedam est somnus naturalis et quidā innaturalis et preter naturam et quidam vicinatur plus ad naturalem et quidaз ad preter naturam. Somnus. n. naturalis ē quies animaliū cum intensione naturaliuз propter reuocatiōem caloris naturalis vitalis et animal ad interiora. Intelligendū est sm intentiōem. G. quarto de morbo quod in somno ligatur sensus cōmunis qui est in parte anteriori cerebri et ligatur solum ex humido suaui temperato resoluto a triplici digā. et ideo cessant et quiescunt omnes operatiōes animales sensibiles extiores. imaginatiua autem nunq̄ quiescit sm intentiōem Auic. vi. de naturalibus. et sm Alber. in phia sua nec in tempore somni nec in tempore vigiliarum quiescit. qescit igitur virtus animal et fortificat naturalis et ideo tunc fit bona digestio et virtutum totius corporis corroboratio. virtus autem vital remāet in dispositione sua sm pulsum et sm anhelitum in ipso somno. Si igitur somnus naturalis fiat in debita q̄titate et q̄litate et ordine tunc operatiōes totius corporis roborantur. Si autem sit nimis profundus aut prolixus aut tēpore indebito non est naturalis. Somnus igitur naturalis fit ex humiditate sola. omnis autēз somnus alter ab isto innatural est. ē igit alter somnus q vicinatur naturali ut q habuit fortem insomnietatē et magnaз et modo post xpm dormit somno profūdo et prolixo. talis. n. somnus vicinat naturali. quoniā hic bonus est. sed in tēpore sanitatis non est bonus. idem est post medicinam laxatiuam. Est etiam alter somnus q vicinatur naturali vt ille qui est post labores et exercitia et fatigatiōes fortes et similia. Et est alter somnus qui est penitus innatural et est eius cā q̄druplex q̄tum est de p̄nti: Prima cā est frigiditas nimia exterior vel interior siue fuerit ex aere siue ex vento siue niue siue ex narcoticis exterius approximatis siue interius bibitis sicut est opium madragora iusquiamū papauer coriādrum recens et similia. talis. n. somnus assilatur cōgelationi et stupori. Secūda causa est humiditas nimia oppilans et mollificans neruos. et talis assilatur ebrietati. Tercia causa est frigiditas iuncta cum humiditate et si anhelitus remanet in dispositōe sua assilatur litargie et si aggrauat assimilat epilie et apoplexie et in omibus istis tribus causis somnus est grauis innaturalis et profundus. et talis profundatio somni appellatur subet apud Auic. Quarta causa potest esse aggrauatio cerebri et alioꝝ mēbroꝝ sicut verbi gratia casus et compssio

cerebri et stupor et fum9 resolut9 a p̃rimo ne et p̃resi et cibus multus in stomacho. et ꝓuenit ab epate et matrice quãdo ma le materie et corrupte ascendũt ad cere/ brum et stupefaciunt eum. et potest pro uenire ex vehemẽti spiritus debilitate. et accidit etiam somnus grauis et ꝓfun/ dus in p̃ncipiis poxis. fe. SIGNA.

Quando somnus fuerit naturalis in ex pergefactiõe sentit se leuem iocundũ et hylarem. et quãdo fuerit innaturał sen tit se grauem et ponderosum. et si fuerit frigiditas in cã p̃cessit tempus multum frigidum et est corpus quasi rigidũ spas/ matum. et si est ex narcoticis apparet o/ dor in ore et mutatur color ad liuidita/ tem. et si est ex humiditate fłatica uer/ git color faciei ad albedinem. et si est ex sanguine ad rubeum. et si cõponantur cause et signa similit̃. et si ab aliis mem/ bris cognoscitur ex dolore loci. quia vbi dolor ibi est egritudo. Si igitur venerit ex cerebro vel ex quacunq alia cã semꝑ p̃cessit grauitas i illo membro. et si a sto macho tunc est nausea. et sic de aliis. nũc autem quia aliquãdo dubitatur si est gra uis somnus et ꝓfundus qui subet appel/ latur ut Auicen. dicit aut est alia passio. ideo intelligendũ ꝙ differt ab apoplia. quia in apoplia vł̃r sensus et motus sũt ablati in toto corpore et nõ potest rñde re cuicunq nec potest excitari et motus sunt leuiores. Si autem fuerit sincopis cordis tunc facies assiłatur faciei mortu orũ. hic autem non. sed mag̃ faciei sano rum cum facie subtumida. Si autem fu erit suffocatio matricis licet intelligat re spondere non potest. hic autem excitat̃ et respondet. et alia que dicta sunt in ca pitulo immediate p̃cedenti et mag̃ clare

PRONOSTICATIO. Omnis som/ nus qui ꝓuenit ex nimia inanitiõe z ue hementi debilitate est pessimus int̃ om/ nes et mag̃ vicinatur morti. Dormire sup̃ dorsum malum. dormire in sole pe/ ius. dormire in radiis lune et potissime quãdo intrat per angustum meatuz seu foramen est malum. quoniã facit excrea re sanguiem sicut dicit Auicen. ꝓpt̃ ni/ miam humiditatem. et dicunt empyri/ ci ꝙ si radii lune intrauerint ꝑ fenestraz et tetigerint boucinũ vlceratũ est causa mortis eiusdem. Omis somnus cuz gra/ uitate et decłone poxis. fe. cõtinue mor tale est. quia solentia iuuare suo tempo/ re si nõ iuuant molesta ꝓculdubio est eo rũ signifi° quãdo fe. cõtinue hñt poxis. suo modo et in fine illius fortis accessi/ onis deberet iuuare et si noceat mortale est. Omis somnus ꝓlixus p̃parat et dis/ ponit ad litargiam et apoplíam. et ita d̃ aliis. et ideo Ouidius. Stulte qd est som nus gelide nisi mortis imago. Longa qe scenti tempora fata dabunt.

CVRATIO. Si autem somnus grauis et ꝓfun dus accidat in principiis poxis. fe. quia frequenter accidit et est multum nociu9 ideo p̃mo de ipo videamus. Ponat̃ pati ens in loco lumĩoso et fiant ei tedia mul ta et fiant fricatiões extremitatũ et odo/ ret acetum et inungatur caput cum oleo rosato et aceto su. multo. s̃m Auicen. et agresta aut vino maloꝝ. Si autem fiant ꝓpter passiones aliorum membroꝝ cu/ rentur illa ꝑus. Si autem fuerit propter narcotica utatur thyriaca. Si autem fue rit ꝓpter malam cõplexionem frigidam vtatur metridato et vtatur isto eło. ℞. dyanthos cum musco potionis muscate añ. ℥. iiii. misceãtur. Item odoret muscũ et lignũ aloe. Si aũt fuerit ꝓpter humidi tatẽ odoret castoreum et nucẽmusca. et squinantũ et fiat ex eisdem oleum et in ungatur caput. Si autem fiat ꝓpt̃ utrũq s. ꝓpter frigidũ et humidũ tũc nõ põt es/ se sine materia peccãte. aut valde raro. et tunc ꝑ ordinẽ fiant oĩa q̃ fiunt i litargia et ideo post vł̃es purgatões fiãt fomẽtati

ones uersus partem anteriorem magis. s. de ruta castoreo et euforbio et calamēto et sil'ibg. et nunciētur frequēter noua tristosa mirabilia et dolorosa animū aggrauantia. Si autem fuerit ꝓpter nimiā manitiōem et spūum exalatiōem forte non est uia. detur igitur succus gallinaꝝ assatarum et potissime cū bono uino et odoret assa et pigmentaria et uina muscatella et omne genus aromaticū et velocis nutrientiū et requescat in pace. CLARIFICATIO. Si dubitaret aliqs ꝙ istoꝝ inducat maius nocumentū in actiōibus virtutum aialium an frigiditas an hu. dico ꝙ reliquis paribus exñtibus maius nocumentum venit ex frigido cum sit q̄litas actiua et fortis. humidum autem est q̄litas passiua et de facili rectificat̄ scd̄m Ga. vii. de ingenio. Sed ꝓpter illud qd̄ dicitur tercio de interioribus. ꝙ huidū est in cōfusione anime. in secūdo gradu. et frigidum in pmo. et ita uideret̄ humidi nocumentum maius. Dico ꝙ hoc est ꝓpter humidū quod vt frequentius ē cū materia et est habūdatius. et ita per accidens magis nocet. sed si ponerētur ambo equalia uideretur ꝙ de natura rei magis ledat frigidum q̄ humidum. et ideo sōnus ꝓfundus et stupor et congelatio et silia que ꝓueniunt ex humido nisi materia que ut plurimum est causa ex humido impediat.

De stupore uel dormitatione.

Tupor est diminutio sensus et motus. CAVSA. Causa huiꝰ passionis est omne illud qd̄ impedit transitus ad neruos spirituū. Intelligendum ꝙ aliqui appellant ablationē sensus et motus in toto corpore stuporē sed hic non est stupor sed apoplia aut epilia. Aliqui appellant mollificatiōē stuporem. et hic non est ꝓprie stupor. sed p alisis. Per stuporem igitur intelligo diminutiōem sensus tactus in aliqua parte corporis. et ideo vulgarit̄ appellat̄ dormitatio membri. sicut aliqs tenuerit unā tibiam sup̄ aliā tunc nō bene sentit nec bene potest moueri donec aliq̄tulū steterit. talis obdormitio appellatur stupor et ideo post capl'm de somno egimus de stupore ꝓpter quādam cōuenientiā. qm̄ ꝓpter diminutiōem tactus uidet̄ membrum obdormitū. Intelligendū etiā ꝙ sensus et motus aliqñ fiunt per unū neruum. aliqñ per duos. si per unum et spūs non possit sufficient̄ peruenire tunc stupor est diminutio sensus et motus. si autem fiat per duos tunc si adueniat nocumentum neruo tactiuo tunc bñ mouet̄ sed non bene sentit. et tunc stupor ē diminutio sensus tactus. et si patiatur neruus motiuus et nō sensitiuus tunc magis ptinet ad paralisim. et ita uidetur ꝙ stupor ꝓprie non est nisi patiatur sensus. aliter non essꝫ membꝝ stupidum seu obdormitum. et quia leditur operatio mēbri organici ideo Auicen. appellat stuporem morbum officialem. Cause autē q̄ impediūt transitum spūs ad neruos sūt multe. Prima. s. paup̄tas caloris et spūs nō potētis se multiplicare usqꝫ ad neruos. Secūda cā potest esse nimia frigiditas exterior seu interior cōdensans spūꝫ et oppilans neruum uel punctura alicuius aialis venenosi. uel tactus cuiusdam piscis qui narton vocatur. Tercia est nimia caliditas dissoluens spūm sicut sunt fe. ardentes. aut nimia mora in balneo. Quarta cā est siccitas corrugans neruos. et hec est ualde mala. Quinta cā est hūiditas siue materia disponēs ad oppil'onē Sexta cā est nimia strictura cōpressio et ligatura membri. Septima cā est oppilaº facta a q̄libet humore siue sit sanguis oppilans rōne sue multitudinis. siue fl'a rōne uiscositatis. siue melia rōne grossicie

siue colera cum admixtione alioꝝ. Vltia causa est duricies et grossicies nerui et cetera. SIGNA. Signa stuporis sunt manifesta ex iudicio patient℩ et hu. cognoscētur per ꝓpria signa. hec est differentia inter somnū innaturalem et stuporem. quoniam stupor est in vigiliis. somnus innaturalis non. quoniam tunc esset oppositum in obiecto. ista enim magis cōplete sunt dicta superius capitulo de congelatione. PRONOSTICATIO. Stupor aduenieʼs cerebro si cōtinuauerit apoplīam aut eplīam significat. Et si stupor fuerit in nucha palisim aut spasmuꝫ significat. et si fuerit in facie torturaꝫ. et si in aliis partibus aut tremorem. aut papalisim. Stupor igitur cōtinuatus semper malus. CVRATIO. In curatiōe reddantur singula singulis aut cal'a curētur per frigida et ecōuerso et sicca cum humidis et ecōuerso purgetur humor peccans ſm exigentiam humor℩. Curetur igitur stupor uniuersal'r et ꝑticulaliter sicut dictum est in capitulo immediate dicto de somno ꝓfundo et graui. aut sicut dicetur capitulo de tremore. et nihil aliud specialitat℩ est hic nisi ꝙ si est ex sanguīe ꝙ fiat flōmia et ꝙ membꝝ stupiduꝫ frequēter et quasi cōtinue fricetur et ꝙ exerceat operatiōes suas naturales. Intelligendū ꝙ stupor mag℩ pertinet ad parteꝫ anteriorē. cum ab illa parte mag℩ ꝓcedat virtus tactiua. Cōgelatio autem magis ad partem posteriorem. cōgelati autem semper tenent oculos apertos. stupidi autem non semper.

De vigiliis.

Vigilia est ꝓductio spūs animal' ad instrumēta sensuū ꝓpꝫ operationes exercendas. Intelligēdum ꝙ quedaꝫ sunt vigilie naturales et quedam innaturales. Vigilia autem naturalis nihil aliud est q̄ expergefactio a somno naturali. Somnus autē naturalis vt dictum est fit ꝓpter humidum suaue resolutum a triplici digestiua. et cum hūiditas cōsumpta est tunc fiūt vigilie naturales. Si autem vigilie excedant in quātitate q̄litate et ordine tunc dicūtur innaturales. et hn̄t ꝑtātem inaniendi corpus et corrūpendi virtutem digestiuaꝫ et generandi hu. malos et corruptos et rōne indigestionis facies subtumida efficitur. Somnus autem et vigilia sunt res non naturales sine qbus durare nō pōt. et qn̄ sunt ut oportet sanitas cōseruatur. et qn̄ sunt sicut non optet tunc introducitur egritudo. CAVSA. Cause igitur vigiliarū supfluaꝝ sunt iste. Prima causa est sicut sunt accidentia anime ut ira tristicia sollicitudo ⁊ cetera. Secūda cā est fluxus ventris. Tercia cā fe. et earū molestationes. Quarta cā est dolor. Quīta cā est loci nimia claritas et potissime ī domibus apparens. Sexta cā est nimia inanitio et fames et priuatio humiditatum Septima cā est nimia repletio et crapula et indigestio ꝓpter ascensiōem fumositatū indigestarū aggrauantiū caput. Octaua cā est nima siccitas dominās in parte anteriori cerebri. Nona cā est nimia caliditas. Decima cā est caliditas et siccitas Vndecima cā est abūdantia colere rubee in ꝑte anteriori cerebri. Duodecima causa est humor multus ibidem abundans. Decimatercia cā est humor flaticus salsus sicut in senibus. vnde senes vigilant et ꝓpter accidētia aīe et ꝓpter pruritum et scabiem q̄ ꝓuenit ex flate salso. et si alie sint cause credo ꝙ ad istas possunt reduci. SIGNA. Accidentia aīe et fluxus et dolor et cal'itas nimia inanitio et repletio cognoscūtur ex cognitione suaꝝ causaꝝ. Siccitas autem cognoscit̄ ꝓpꝫ capit℩ leuitatē. et qa non sentit calorē neqꝫ

frigus. Caliditas autē discernitur per inflamationem et sitim et vtrunq; per utrūq; In colera autem rubea vergit facies ad citrinitatem. et in melia ad liuorem. et in flate salso est cum quadam qete z humiditate supfluente per nares. PRONOSTICATIO. Vigilie in senibus bono modo sunt remediabiles. omnes vigilie supflue inaniūt corpus et debilitant indigestionem et humorum corruptōem idu cunt. cum somnū naturalem sequatur bona digestio. et ideo dicebat G. super isto aff. ventres hieme et vere q̄tum enim natura iuuetur ex somno bonum est ppendere. et dicit Auic. q si vigilie fuerint supflue et superuenerit tussis mortale ē. CVRATIO. Si vigilie fuerint ppter accidentia anime cum leticia curētur et ordinētur instrumenta musica. et cantilene et cōtrarium eius cuius sunt accidētia aie. Si fuerit ex fluxu uentris fiat suppositorium de sanguine dragonis bolo ar. et ypoquistidos et utatur isto elo. dum tamen fluxus non fuerit ex oppilatione ℞. dyacodion dyapapa. an̄. q̄r. i. misceantur. Si autem fuerit ex fe. curentur sicut ea que sunt dicta capitulo de febri. Si autem fuerit ex dolore mitigetur eūando anadina apponātur et narcotica applicando si necessariū fuerit. et si fuerit ex nimia caliditate ponatur in loco obscuro. et ex nimia inanitōe dentur cibaria humida et resumptiua et nutrientia. et quies et ocium et balneum. et si uigilie non fuerint nimie excitetur et postea balneetur et postea cibetur et dormiat postea et vlr post balneum sit somnus nisi maius humor impediat. et si fuerit ex crapula in ungatur uomitus et abstinentia et purgatio humorum et odoret acetum et sandalos. et si fuerit ex nimia siccitate humectetur cum quiete et cibis et balneis. et si ex nimia inflamatiōe infrigidetur locus cum lactuca et maurella. et si fuerit ex colera digeratur et eūetur. idem de melia et flate salso. Causis igitur premissis et accidentibus remotis tūc ad somnifera ueniamus paulatine a debilibus ad fortiora ascendēdo. Supposito q siccitas sit in cā aut caliditas aut utrumq; Tribus igitur modis aut quattuor possunt remediari. Primo q somnifera ponantur in naribus et q patiēs trahat anhelitum. Secundo q panni madefacti fronti et tēporibus applicentur. Tercio q fiāt fomētatōes circa caput et extremitates. Quarto q dentur etiā opiata et emplastra ad hoc valentia. materialia igitur ad hoc ualentia sunt ista. s. oleum ro. acetum albumē oui aqua ro. lac mulieris oleum nenu fari. ros. viol. nenufa. foliasa. falia cāne. folia cuc. folia uitis albe lactu. papauer. portula. maurell. semperuiua vermiculis cortex cucume. coriandri recens iusquiamus. mandrag. opium requies rubea troc. dyapp. camphora sandali. camomill. ordeum mellilo. succus mediane corticis sambuc. bullitus in calamo pluicia canthaplora sonitus aquarum motus foliorum arborum conductus aquarum per domum et supra domum fricatio leuis sonitus mole strepitus magnus lumen magnum ad quod sequitur quies subita et tenebre et si omnia deficiant incipias dicere horas dominicas et statim dormias. CLARIFICATIO

Intelligendum q virtus imaginatiua sicut dictum est nunquam quiescit nec in tempore somni si ascendat ad superiora contingit syllogizare versus facere et similia. si descendat ad inferiora contingit fantasiare multa somnia et fantasmata videre sine cauda et capite. sed quia facilius ē descendere q̄ ascendere ideo facilius accidunt ista q̄ illa. Et ideo quia est in

est in motu cõtinuo nunq̃ qescit. et ideo ex hoc sumus sm Auic. vi. de naturalibus in cõtinuo crutiatu. et ideo sicut uẽtum capere non possumus ita imaginationes et cogitationes auferre non ualemus. viri autem perfecti resistunt malis cogitatiõebus. et hoc sufficit. Nunc autẽ virtutes animales qescunt in somno et potissime exteiores sicut est visus auditus olefactus gustus et tactus. Opatiões autẽ naturales simplices fortificãtur sicut est appetitiua membrorum digestiua contentiua et expulsiua sudorum. sed ille que sũt cõposite ex naturali et animali qescunt. sicut est appetitiua stomachi et expulsiua egestionis et vrine. Secũdo intelligẽdum q sensus cõmunis est ppria passio somni q sensus cõmunis radicaliter et originaliter est in corde. et ita intellexit Ari. sed manifeste est in cerebro. et ita intellexit. G. et si ex his possũt esse amici placet mihi. quia plura diximus super dictis G. in fine quarti de morbo. Tercio notãdum q frequenter rememoramur de sõnis q idola abintus sunt et frequenẽ nõ recordamur qa quasi abextra sunt. cum nondũ sint memorie cõmendata et potissime fit obliuio somniorũ cum repentina fit expergefactio. Et iuxta hoc aduertendum sm Auicen. vi. de naturalibus. q homines qui consueuerũt verum dicere tunc tales habent ut plurimum vera somnia. Quarto notãdum q aliquãdo in somnio homies dormiunt et surgunt induunt se et percutiunt homines iuxta se. aliquãdo armant se et ascendũt equum. aliquãdo sagittant ceruum. aliquãdo uadunt per loca invia ita q i tẽpore vigiliarum nullo modo auderent. vel possent transire. et de talibus multa audiuimus que non oportet hic inserere dormiẽtes igitur sunt vigilantes et faciunt opera vigiliarũ et uident lumen lucerne languide et audiunt vocem galli. sed languid. dormientes igitur sunt vigilantes. ista autem accidunt illis qui habent cõplexiõem cerebri calam et humidã. qm rõne humiditatis fit fortis oppilo. et rõne caliditatis imaginatio. virtus igitẽ imaginatiua pcipit virtuti motiue. et illa est sibi obediẽs. sz sensitiua nõ. qa motiue sunt mag in pte posteriori. et sensitiue mag in pte anteriori ubi est sensus cõis ligatus fortiẽ pter hu. et ita virtutes sensitiue nõ sunt obediẽtes imaginatiue. sed motiue. et iõ cum satis fecerit reuertunẽ ad locum pprium. et in crastinum pvtãt se somniasse tm. et iõ malũ est in vna camera cũ talibus sociis hitare. CVRATIO TALIVM. Fiat ergo flo mia et abstinẽtia et odoret acetum et canforam et etiam in actu illius surrectionis essent utilia flagella ut a tanta et tali imaginatione diuerteretur. Quito notandũ q opium et narcotica aliq̃ et potissime opiũ nõ debẽt applicari corpibũa no nisi tria cõcurrerẽt uel quatuor. pmum s. magna necessitas et quasi desptio. Secundo q opium sit bene refractũ cũ castialignea et croco. Tercium q apponantur in parua quantitate. Quartum q in parum stet. suppositorium ergo de oppio inducit somnum. et mitigat dolorem et arsuram et solidat et constringit. et ita somnum inducit. Aduertamus igiẽ ad illud quod diximus hic et ita per dei gratiã poterimus inducere bonũ somnũ.

De mania et melia.

Anie et melancolie sunt corruptiones anime sine fe. CAVSA. Causa est humor melancolicus inficiens cerebrum perturbans spiritus et obnubilans et animam obfuscans et causa corruptionis mentis. Cum enim complexio cerebri que naturalr est frigida et humida ẽ sicut optet

et spiritus sunt clari et luminosi tunc accidit bona imaginatio cogitatio et memoria et in tempore somni et vigiliarũ sicut quando pter naturam sunt ista tũc accidunt corruptiões diuerse in diuersis partibus. quoniã aliquãdo corrũpit imaginatiua que est uersus partem anteriorẽ cerebri et alie non. sicut accidit. Ga. sicut cut ipe narrat quarto de interioribꝰ. qui vellebat pilos de vestimentꝭ et amici dixerunt ꝙ moriebatur. et ipe aduertẽs cõsiderauit ꝙ ratio erat salua et memoria ꝛ rogauit eos ꝙ iuuarent ipsum et iuuerũt et euasit. Aliquãdo autem rõ lesa est et alie salue. sicut narrat G. de quodam q existens in fenestra rogabat transeũtes utrꝫ vellent vasa vitrea et ipi illudentes extendebant manus et ipe ꝓiiciebat vasa. ita etiam fecit de quodam puero. in isto n. imaginatiua non erat lesa nec memoria quia bene cognoscebat amicos et vocabat ꝓprio nomine. et ita de illo qui ꝓiecit sed rõ fuit lesa qa ignorabat vtrum vasa essent frangibilia vel nõ. et ignorabat vtrum puer esset lesibilis vel non. et aliquando leditur memoria et aliquãdo non sicut fuit dictum superius capitulo de corruptione memorie. Scdm igit diuersitatem humorũ et scdm diuersitatẽ quãtitatis et situs secũdũ hoc diuerse infectiones et corruptiones generantur. et scdm hoc diuersa nomina sortiuntur sicut est alienatio mentis corruptio desipientia stoliditas infãtiꝫ mania melancolia cucubuth seu capra aque mania ypocõdriaca seu mirachia a mirach dicta. et ita de aliis. CAVSA. Ista autẽ passio frequentius aduenit colericꝭ et extenuatꝭ et illis qui habent cor calidum et epar calidum. et in quibus humores adusti generantur. In pinguibus autem et albis raro accidit. et uenit frequenter in tempore autũnali et vernali. Causa igitur immediata est humor melancolicus corruptus et inficiens cerebrum. Cause autẽ antecedentes sunt omnia illa que multiplicant melancoliam siue per se siue per accidens sicut per uiam adustionis siue corruptionis. Ista autem sunt multa scilicet timor tristicia sollicitudo et similia. Secũda causa potest esse omne illud qđ multiplicat melancoliã sicut sunt lentes fabe et alia legumia et omnia grana minuta et panis opirus et uinum grossum turbidum et caseus antiquus et caules et extremitates et palmites arborꝫ stipticarum et carnes bouine antique et potissime indurate in sale et carnes leporum ꝛ auicularũ et apri et omnium animaliũ siluestrium et inusitatorum et illicitorũ que comedunt in quibusdam regionibus aut ratione male consuetudinis aut ratione famis sicut sunt uulpes hyrcus canis ursus asini et similia. de quibus facit mentionem Galie. tercio de interibus. Tercia causa potest esse humor corruptus malus adustus. et ita aduritur sanguis et transit in materiam melancolicam et similiter colera siue fuerit naturalis siue innaturalis. et ita de melancolia que aduritur. et ita de flegmate cum putrescit et corrumpitur. sicut dicit Auicen. licet raro. quia simile non inficit simile. Quarta causa potest esse corruptio digestionis in membris et malicia mundificationis et retentio superfluitatum. Materia igitur melancolica aliquãdo est in cerebro. aliquando ascendit uapor melancolicus a membris inferioribus. vt a corde a stomacho ab ypocõdriis mirach et ab epate et splene cũ ibi remanet hũor melicus aut cum nõ bñ mundificat epar ab humore melancolico et ꝓuenit etiã a retentiõe menstruoꝝ et emorroy. et aliqñ uapor melicus ascẽdit a pede et ptibꝰ inferioribꝰ ut dicit Aui. ꝙ aliqñ ista passio ꝓueit a dmõio et dicit ꝙ cũ ipe doceat phiã nõ dꝫ de hoc se intromittere. qa

quocunq modo uadat negocium causa immediata semper est melācolica a quocunq humore fiat transmutatio.

SIGNA. Signorum quedam sunt uniuersalia quedam pticularia et quedam occulta quedam manifesta quedam directa et quedam indirecta uel obliqua. Signa autem occulta future manie sunt cum aliquis imaginatur aut cogitat ea que non debet cogitare et iudicare et cum putat bonum quod non est bonum. et cum honestum quod non est honestum. et cum cogitat apprehēdere impossibilia aut irrationabilia. aut cum male iudicat de illis siue fuerit in tempore somni siue in tempore vigiliarum. et cum hoc hz fantasmata diuersa et terribilia. et q uidetur sibi in somnis q uideat demones aut mortuos aut monachos nigros aut suspensos et alia talia similia et modo ridet et mō stridet et timet de non timendis. et ridet de non ridendis. Signa autem manie detecta sunt quādo dicit cum ore qd concipit cum corde. et secum solus loquitur. ita q a pncipio habet stoliditatem infantilem et pfert verba fatua que non habent caput nec caudam nec psequit verba incepta nec reddit rōnem de eis. Signa autem completa sunt ut quando illud corruptum qd concepit et ore protulit et psequitur operando et incedit oberrando modo superius modo inferius. sicut cucubut de quo facit mentiōem Auicen. Cucubut autem est quoddam genus aranee quod vadit sup aquas fontium. et habet longas tibias. et cum incipit ire uersus unam partem anteq motus sit pfectus statim incipit alium. et ita de secūdo. et ita de omnibus et appellat i vulgari capra aque. et ideo quando vides aliquem qui facit aut dicit aliqua fatua ille est capra aque. Cum igitur desipientia ē completa motus manuum et pedum et lingue sunt erratici nunq adherētes uieni. Signa autem generalia sunt h. De pprietate enim omniū mesicorum ē habere odio vitam istam et fugere societatem hominum et esse in continua tristitia. et hoc est quod dicebat Galie. in fine quinte particule de morbo. Non est mirum si timent melancolici quia causam timoris secum continue apportant. anima enim eorum est inuoluta in caligine tenebrosa. et quia sequitur corpis passiones ideo timent sicut pueri et fatui timent in tenebris. et hoc est quod dicebat. Y. si timor et pusillanimitas multum tempus durauerit melancolicum faciūt huiusmodi melancolici enim sunt timidi et timor longus inducit melancoliam Cauendum est igitur de passionibus melancolicis. quia nec rectum agere potest. nec orare nec intelligere nec legere nec docere. Sunt etiam alia signa communia in diuersis tamen diuersa. de quibus facit mentionem Galie. tertio de interioribus. quibusdam enim uidetur q deus senescat. et aliis videtur quod angelus qui mouet orbem fatigetur et fugit continue vt celum non possit ipsum pertingere. Alii timent q absorbeantur. Alii videtur q sit gallus et cantat sicut gallus et mouet brachia loco alarum. Aliis videtur quod ipsi sint vasa uitrea et argillosa et si tangerentur timent quod frangerentur. Aliis uidetur quod sint magistri in omni scibili et incipiunt legere et docere et tamen nihil dicunt rationabile. Aliis videtur quod sint prophete et inspirati a spiritu sancto. et incipiunt prophetare et multa futura predicere siue de statu mundi aut de statu antichristi. et ita de aliis mille millibus. ad que enarrandum nū sufficeret pns dies Signa autem specialia sunt ista. si est ex sanguine est cum risu et oculi sunt rubei et vene plene. et cause multiplicātes sanguinem pcesserunt. et si est ex colera tunc

cucubut

proprie uocatur mania. et sunt cum sal/ tu et furore et lupinositate et cum terri/ bili aspectu. et appellatur a quibusdaz de monium lupinum. Si ex melanco. sunt cum tristicia sollicitudine et timore. et cum peruers cogitatióibus. Si est ex flfa/ te sunt cum somnietate. Intelligendū q cum cerebrum patitur ex sicco tunc ē ca pitis leuitas et sitis et vigilie et paucitas supfluitatū in oculis et naribus. et si pa/ tiatur ex humiditate adest capitis graui/ tas et somniculositas et mltitudo super fluitatum in oculis et naribus et pauci/ tas sitis. Si autem venerit ex partib9 in ferioribus tunc in membro vnde uenit adest pondus et grauatio et signa illius precesserūt. et si a corde tremor et cardia ca passio. et si a stomacho dolor et nausea et ventositas multa et si a mirach et ypo cōdriis inflationes et torsiones. Et si ab epate dolor in ypocondrio dextro. Et si a splene duricies dolor et aggrauatio cir/ ca ptes illas et si ex retentióe emorroyd. et menstruo℞. h̄ scimus iudicio patient et siqua sunt similia. PRONOSTI/ CATIO. Desipientia cuz risu sunt mi/ nus moleste sr post crisim in fe. acutis ue niat mania et cum hoc alia bona signa cōmunicentur significat euasióem. si ma la mortem. et tamen aliquādo accidit q euadit a fe. et non moritur. et mania re/ manet incuneata in capite. et ita rema/ net maniacus. Si ulcera veniant mania co in facie aut in pedibus significat mor tem et incurabilitatem. Si maniacus am mittat appetitum omino euadere nō po test. tum propter maliciam morbi. tum propter priuatióez cibi quādiu vides ma niacum cum torto aspectu non reputes ipsum sanum uel curatum. Quādo au/ tem superueniunt manie uarices aut ml titudo menstruo℞ aut fluxus emorroy. aut ydrop. tunc curatur. CVRATIO Primum. n. quod competit in curatione omniū maniaco℞ est gaudium et leticia quoniā illud quod magis nocet eis ē sol licitudo et tristicia. et ideo domus debet esse clara luminosa sine pictur. et debēt esse ibi multa odorifera. et omnes habi/ tantes cum eo debent esse pulchri aspe/ ctus et homines quos timeat. et de qui/ bus uerecūdetūr si enormia egerit aut fa tua loquatur. et ipi debent multa pmit tere et etiam multa iocalia pulcherrima psentare debent etiam ibi esse instrumē ta musicalia et breuiter omia que letifi/ cant animū. Attamē si puenisset ista e/ gritudo ex nimio gaudio et repentino. et quia fuit nunciatum q ipe erat in di/ gnitate maxima constitutus. aut aliquis cōsanguineus ul amicus tūc bonū eēt q de illo eodē tristicia inducat. Secūdo cō petūt in curatióe omia humectātia cum passio sit pter siccū. et ideo cōpetit sibi sibi somnus quies et otiū et balneū an̄ ci bum et cibaria humectātia nō oppilātia. Cōpetūt igit galline capōes caro annuat. agni uinū cla℞ subtile pisces squanosi de aqs subti. et mūdis oua sorbilia et panis triticeus bn̄ coctus et fermētatus cū tpa ta q̄titate sal. et breuit ome illud qd hūe ctat corp9. qm̄ h̄ ē magna ps curationis māic. Intelligēdū tn̄ q si māia uēit et ex oppilōne ul flatis corruptóe tūc ista es/ sent modificāda. et tūc amidū nō ess; cō cedendū qm̄ oppilat. Tercio cōpetit i cu ratóe oē illud uitare q multiplicat mela sine fuerit naturale siue innaturale. vitet igit panē opirū uinū nouū et ome uinū turbidū spissū et grossū lentes et fabas et oīa leguīa et caseū antiquū et carnes bouī nas et oīa cibaria melica et etiā ea q̄ adu rūt. hu. et iō uitabit oīa salsa et oīa acuta. et oīa q sūt uehemēt acetositatis. uitabit oēm laborē irā coitū et silia. Quarto ad matialia ueniam9. I māia igit d cā ca. ap ponamus in principio repercussiua et cōfortatiua et somnifera et iō inūgamus

caput cum ro. et aceto viol. et nenufare. z oleo de salicibus et cucurbi. et papauer. et aceto squillitico camomill. et melilot. Et si causa fuerit frigida minuamus ista et addamus ad ista anthos sticados camomi. et mellilo. et silia et acetum squilliti. et silia cali que non multum excedant caliditatem. Deinde cõuenit ut fiant fricationes et ligature dolorose. deide fiãt clisteria. et si est cã ca. addatr e'm de succo rosa. et si frigida yerap. sticados et ani. et alia sm materie exigẽtiam. qa materi alia clisterio hic apponere nolo. Deide pticulariter curentur sm exigentiaz hũoris. et si esset inobediens ligeẽ ut non ledat se nec alium. et colafigetur et flagelletur. Si igitur cã fuerit sanguinea fiat primo fl'omia de saphena ut trahatur materia ad ptem longinquãm. deinde fiat de epica ut plenitudo remoueatur et cuz hoc distrahatur. Deinde de vena que est inter policem et indicem. deinde de cephalica q̃ est incuruatura brachii supposito q indigeat et q uirtus possit tolerare deinde purgetur seu mundificeẽ cuz cassia fistula manna tamaridi epithió. et aq̃ casei. Si aũt materia fuerit colica digeratẽ sic. R. endiuie scariole lactuce añ. ℥. ii. suci borr. suci fumit. suci buglos. suci pomorum dulciuz añ. lib. s. aceti squilliti. ℥. iii. zuccari lib. i. fiat siropu sẽc clarificeẽ. Deinde purgetur cum mirob. citrini. et indis et thimo. et fol. sene. et aque casei. et ista fiant multi vicibus si indiguerint et si ex his non curetur et passio incepit iã indurari. tunc cũetur cum elo de suco rosa. et yeraf. aqua. cum dyagridio et mastice. Ista aũt fortia medicamia nõ denẽ nisi postq̃ multa leuia pcesserunt. Si aũt fuerit maĩa melica digeratur sic. R. radicis feni. petrosil. brusci. spagi. graminis añ. ℥. i. suci borra. suci scabiosse. suci lampacii acuti suci fũit. suci bugloss. suci mellissi. añ. ℥. iii. aceti albi. ℥. ii. fol. sene. epithi. añ. ℥. iiii. mell ro. ℥. i. z. s. fiat siropus deinde purgetur cum mirob. indis belliricis et emblicis et epithió. et fol. sene. et lapi. lazuli et lapi. armenico. parenẽ igiẽ isti sicut decet et exhibeãtur multis vicibus. Postq̃ autem passio induratur deturr yeralogod. yeraruf. et ita paulatĩe accedẽdum est ad fortiora. Si aũt materia fuerit flatica lz raro cõtingat digeratur sic. R. radi. apii brusci ẽminis spac. scolopeni. maratri. spicenar. squinãti ciperi. añ. ℥. i. et tunc apponãtur suci pdicti et acetum et mel et fiat siropus. Deinde purgetur cum mirob. kebuli. indis polipodii et agarico. pparatis sicut optet et cum repressiuis que optet et dentur multis uicibus si oportet. et si passio ẽ indurata purgetur cum fortioribus. s. cuz yerap. et yeraruf. acuatis cũ pulpa coloqntide. vel paretur materia per hũc modum. s. q lardẽtur radices feni. vel petrosil. cum elo. et stent sub terra diebus. xl. et fiat exinde p modum p quem diximus superius capitulo de lepra et utatur eo. Vltimo aũt cum oĩa deficiũt radatur caput et scindatur in crucem et postea fiat cauteriuz. aut cauteria multa. quia pculdubio istud facit ad fumorum exalationẽm. vidi. n. melancolicum et a fortuna fuit vulneratus et craneum fractum vere q̃diu vulnus fuit apertum tandiu fuit optime curatus et statim cum vulnus fuerit curãtum et clausum reuersa est mania. et puto q si uulnus fuisset diu apertum et ipe fuisset remediatus sicut oportet q fuisset curatus de mania. Si autem mania fuerit ppẽ causas extrinsecas vt propter casum et percussiõem et similia fiant clisteria flomia et capitis confortatio cũ oleo rosa. et aceto et lacte mulieris et p9 corporis mundificatiõem fiant fomentationes circa caput cum camomi. melliloẽ. anthos sticados et silibus. Si aũt peruenerit ppẽ ascensioz fũo ab inferioribus ad

superiora tunc fiant remedia iuxta na/
rã particule patientis. Si igitur venerit a
corde dentur ista ecª. ℞. dyacamenon
iulii dyamagariton dyambre leticie. G.
pliris cum musco dyanthos cum musco
añ. et ita de aliis cordialibus sicut est spo
dium ambra muscus lignial. aurum foli
atum buglosś. been album et rube mar/
garite os de corde cerui doromitũ ozi/
mus sc. maior. sc. basiliconis crocus et si/
milia. Si aũt venerit a stomacho et ypo
cõdriis et mirach. tunc rectificetur dige/
stio et ventositas excludatur ꝓuocẽt igi
tur uomitus et detur cibus subtilis et fa
cilis digestionis et non põnatur cruduʒ
supra semicoctũ et postq̃ cibus corruptꝰ
fuerit in stomacho qđ discernitur ex cõ/
uersione eius in fumositatẽ aut ventosi
tatem aut aliquem saporem abhomiabi/
lem tunc non dormiat donec stomacho
fuerit mundificatus aut p uomituʒ aut
p clistere aut p medicinam secessiuam et
cõfortetur stomachꝰ cum isto ecº. ℞. di
ametẽ dyaron pipeon dyanbra dyan/
thos añ. ʒ. ii. misceãtur et si cã fuerit ca.
fiat ffomia et uentose et si frigida misce
antur sicut dicetur caº de apostematibus
Et quãdoq; ista mania causatur de frigi
da cã que mirachia appellatur seu ypocõ
driaca que aliqñ est cum duricie uentris
et tumore et aliqñ non. Si igitur fuerit
sine apostemate et inflãmatione tũc va
lent ista quoquo mõ applicata .s. absin/
theũ agnuscastus ruta radices lilii deinde
fiant uentose et sifia z ceña. Si auteʒ fue/
rit ab epate dentur dyur. et apitiua sicut
est spicenardi squinãtuʒ et sifia. Si auteʒ
venerit a splene a quo frequenter põt ꝓ
uenire tunc mollificetur splen et deoppi
letur sicut dicetur inferius. Si autẽ a ma
trice ꝓuocentur menstrua. Si autem ab
aliquo alio membro et possit cauteriza/
ri cauterizeẽ. ꝑseruentur igitur maiaci et
meñci in vere et autũno cum longa ac/
ceptione epithimi et seri caprini. hoc. n.
vĩr preseruat a lepra et ab omni passio/
ne melancolica. CLARIFICATIO

Intelligendũm ꝙ inter oĩa q̃ ma/
gis nocent sensibus est repletio ciborum
et humiditatũ. Siccitas autem qñ exce/
dit nocet cerebro. quia reddit spũs nimis
mobiles et si excedat plus ipos puificat
et resoluit. et sunt dicta Auicen. Se
cũdo intelligendũ ꝙ in calidis regioni/
bus frequentiꝰ accidit mania in frigidis
aũt tardius. et licet calor naturalis sit for
tior non tamen adurit sed viuificat.

De amore qui hereos dicitur.

Mor qui hereos dicitur est sol
licitudo mel'ica ꝓpẽ mlieꝝ amo
rẽ. CAVSA. Cã huius passio/
nis est corruptio estimatiue ꝓpter for/
mam et figuram affixam. vnde cum ali
quis est philocaptus amore alicuius muli
eris ita fortiter concipit formam figurã
et modum quam credit et opinatur hãc
esse mulierem pulchriorem magis castaʒ
magis venerabilem speciosam et melius
doctam in naturalibus et moralibus q̃
aliquã aliarum. et ideo ardenter concupi
scit eam et sine modo et mensura opi/
nans si posset finem attingere ꝙ hoc es/
set sua felicitas et beatitudo et intantuʒ
corruptum est iudicium rõnis ꝙ conti/
nue cogitat de ea. et dimittit omnes su
as operatiões ita ꝙ si aliquis loquatur cuʒ
eo vix intendit verba illa. et quia est in
cõtinua meditatiõe ideo sollicitudo me/
lancolica appellatur. hereos dicitur quia
hereos et nobiles ꝓpter affluentiam deli
ciarum istam passionem consueuerũt in
currere. quoniam sicut dicit viaticus. Si
cut felicitas est ultimum delicationis ita
hereos est vltimum deliciis. et ideo intã
tũ cõcupiscũt ꝙ insani efficiũtur iux̃ illđ
ouidii. a trabe sublimi triste depẽdʒ onꝰ

Iudiciũ etiam ipsoꝝ est corruptũ. et ideo
dicebat versificator. omis amor cecus nõ
est amor arbiter equus. nam deforme pe
cus iudicat esse decus. et alibi. Quisquis
amat ranam ranam putat esse dianam.
Virtus igitur estimatiua q̃ est altior in/
ter sensibiles ꝑcipit imaginatiue et ima/
ginatiua ꝑcipit cõcupiscibili et cõcupisci/
bilis irascibili et irascibilis virtuti moti/
ue lacertoꝝ. et tunc mouet̃ totum corp9
spreto ordine rõnis et mouetur et circu
it de nocte et de die pia et impia sper
nendo calorem et frigus et omia picula
cuiuscunq; cõditionis fuerint. cum iam
non potest amplius q̃escere corpus. Sed
cõcupiscentia non q̃escit intantũ ꝙ tri/
stabilia sunt sine cõparatõe maiora q̃ es/
sent delectabilia dato ꝙ haberet itentũ
q̃uis naturalr̃ fugiantur terribilia et tri/
stabilia. Hic aũt ita mente captus est ꝙ
ꝓpter vnam modicam delectatiõem et
miserrimã omne tristabile seu terribile
uidetur sibi delectabile. ita. n. faciunt ri/
baldi q ꝓpter delectatõem ludi et taber
ne in hieme incedunt nudi et in terra
decũbũt et tñ vident bñ illud qđ est ma
gis delectabile uel tristabile et nõ est du
bium ꝙ tristabile et tñ eligunt maxime
tristabilia ꝓpter delectatõem modicam.
et ita faciunt isti miseri philocapti. SI/
GNA. Signa sunt quoniã amittũt so/
mnũ cibum et potũ et maceratur totum
corpus ꝓterq̃ oculi. et habẽt cogitationes
occultas et ꝓfundas cum suspiriis luctu
osis. et si audiant cantilenas desperatiõe
amoꝝ statim incipiũt flere et tristari. et
si audiant de cõiunctiõe amoꝝ statiꝫ in/
cipiunt ridere et cantare. Pulsus. n. eoruꝫ
est diuersus et inordinatus. sed est uelox
frequens et altus. si mulier quam diligit
nominetur aut transeat coram ipo. et per
hunc modum cognouit. G. passionẽ cu
iusdã iuuenis patiens. n. erat in lecto tri
stis et mestus et macilentus et pulsus e
rat occultus et inordinatus et nolebat
G. reuelare. et tunc accidit a fortuna ꝙ
illa mulier quam diligebat transiuit co/
ram eo ꝛ tunc pulsus fuit fortiter et sub
ito excitatus. et cum mulier transiuisset
tunc pulsus reuersus est ad naturam pri
mam. et tunc cognouit G. ꝙ philocapt9
erat et dixit patienti. tu es in tali passio
ne q̃a talem diligi mulierem. et audiens
fuit ãmiratus ꝙ cognouit passionẽ ꝓpri
amq; ꝑsonã. Et ido si aliqs vult scire no
men mulieꝝ quam qs diligit nominet
sibi multas et cum nominat̃ illa quam
diligit statim excitatur pulsus cum illud
audit. illa igitur est et fugiat; ab ea.
PRONOSTICATIO. Pronostica°
est talis ꝙ nisi hereos succurat̃ in maniã
cadunt aut moriũtur. CVRA. Patiens
iste aut est obediens rõni. aut nõ. si ẽ ob
ediens remoueatur ab illa falsa imagina
tione ab aliquo prudẽte viro queꝫ time/
at et de quo verecũdetur cum uerbis et
cum monitõibus oñdendo pericula secu
li et diem iudicii et gaudia paradisi. Et
si rõni non esſꝫ obediẽs et est iuuenis q
esſꝫ sub ferula tunc frequẽter ꝛ fortiter
flagelletur donec incipiat terrẽ. Deinde
nunciẽtur sibi tristabilia vt maior tristi
cia minorẽ habeat obscurare. aut ꝙ nun
cientur alta delectabilia vt q̃a factus est
senescalcus vl̃ comestabulus vt officium
grande ẽ sibi collatum. ꝛ ita reuocabitur
q̃a honores mutant mores. deinde tol/
latur ocium. de quo Ouidius. Ocia si tol
las periere cupidinis actus Deinde occu/
petur in aliqua actõe necessaria. de q̃ di/
cit Ouidius. Da vacue menti quo tenea
tur opus. Deide distrahatur ad longinq̃s
regiones vt videat varia et diuersa. Et
de hoc Ouidius. Vade ꝑ urbane splendi
da castra troye. Pixides inuenies et rerũ
mille colores. Deinde hortetur ad dili/
gendũ multas vt distrahatur amor vni
us ꝑpẽ amorẽ alterius. ꝛ de hoc Ouidius

Hortor vt et pariẽ binas habeatis amicas. Fortius et plures si quis haberẽ potest. Vtile igitur est mutare regionez. & esse inter amicos et notos. & ꝙ uadat per loca vbi sint prata. fontes. montes. nemora. odores boni. pulcer aspectus. cantus auium. instrumenta musicalia. Et si aliqua materia fuerit ibi aggregata mundificetur sicut dictũ est in capitulo de mania et meſia. quia uere una spẽs est meſie. ¶ Finaliter aũt cuz aliud consilium nõ habemus imploremus consilium vetularum vt ipsaz deshonestet et diffamet quantũ poterit ipsam et illum ipse enim habẽt artem sagacẽ ad hoc plus q̃ viri. Vnde dicit Auic. Q. aliqui sunt qui gaudent audiendo fetida et illicita. alii qui econuerso. Queratur igitur vetula turpissima in aspectu cum magnis dentibus et barba. & cuz turpi et vili habitu. et portet subtus gremiũ pannum menstruatũ. & adueniens philocapto incipiat dehonestarẽ amasiã suam dicẽdo ꝙ est tineosa et ebriosa. et ꝙ mingit i lecto et ꝙ est epilentica et impudica & ꝙ in corpore suo sint excrescentie enormes cum fetore anhelitus. & aliis enormibus in quibus vetule sunt edocte. ¶ Si uero ex his persuasionibus nolit dimittere subito extrahat pannũ mẽstruatum coram facie apportãdo et dicendo et clamando talis est amasia tua. Et si ex his non dimiserit eam iam nõ est homo. sed dyabolus incarnatus. Fatuitas igiẽ sua ulterius sit secum in perditionẽ. ¶ CLARIFICATIO. Intelligendũ ꝙ coitus superfluus desiccat ut dicit Io. et talis non competit hereosis. nec tristibus nec melancolicis. sed quibus pmissum est cõpetit ẽm temperamentum. fiat autem ẽm tẽperamentum. sicut dicit. G. quando fit tantis interuallis vt corpus sentiat se alleuiatũ et melius cõmedentez et dormientẽ. Coytus igitur quia letificat et calefacit et bonã digestionez inducit. ideo cõpetit quibus pmissum est. dum tamen fiat ẽm temperamentum. ¶ Secundo notandũ ꝙ vinum quia letificat et humectat si cum temperamento sumatẽ. quia digestionẽ confortat. ideo bene cõpetit. Oportet igitur ꝙ vinuz non sumatẽ in parua quantitate. nec in tantã ꝙ inebriet. sed in tali ꝙ letifice et curas tollat. Vnde Ouidius. Ebrietas nulla vel tanta sit vt tibi curas. eripiat. Si qua est inẽ utrunqꝫ nocet. Et ideo dicebat viaticus. Qui primo uinũ de uite ducere molitus est inter sapientissimos est cõputãdus ¶ Tercio notanduz ꝙ in hac cura cõpetit balneum quia humectat et letificat dum tamen coꝝ corpus sit mollificatũ. ¶ Quarto sciendum ꝙ hẽreos ꝓprie loquendo ꝓpria passio est cerebri ꝓpter corruptionem ymaginatiue. testiculi autem possunt esse subiectum quo ad causam cõiunctaz. sed epar quo ad causam antecedentẽ. ¶ Quinto notandum ꝙ ista passio frequẽtius aduenit viris q̃ mulieribus ꝓ tanto. ꝗ viri sunt calidiores. & vniuersaliẽ femine sunt frigidiores. & hoc patet in masculis brutorum qui cum furia et impetu mouenẽ ad coitum implendũ. ideo viri intensius delectantur in coitu. mulieres autez extensiue plus. ꝗ in semine viri et proprio. ¶ Vltimo notandũ ꝙ hec passio pulchriori modo potest describi sic. Amor est mentꝭ insania qua animus vagatur p innauia vite crebris doloribus pmiscens gaudia.

¶ De ebrietate.

Ebrietas est passio cerebri cuz neruorum mollificatione ꝓpter fumos grossos a uino resolutos prouenients. ¶ CAVSA. Cũ eniz accipiẽ in magna q̃ntitate tunc virtus digestiua stomachi et epatis nõ possunt superare et digerere. & tunc resoluunẽ fumi grossi cerebrum ascendentes qui mollificant neruos et turbant instrumẽta sensuum in toto corpore & turbant omnes virtutes. sicut est

ymaginatiua. cogitatiua. et memoratiua. quoniá fumus iste est caligo et tenebra ipi anime. sicut nubes ipsi soli. assimilatur igitur desipientie in furore. ¶SIGNA.

¶Primum mébrum in quo ebrietas apparet est lingua ꝓpter multitudinez neruorũ qui ibi sunt. & ideo incipit loqui balbuciẽdo. aut verba precipitando. deinde incipiunt alia mébra tremere. aut deficere. & ita de aliis. ¶PRONOSTICATIO. Si enim cõtinuauerit aliquis non potest esse quin moriatur. aut apopleticus. aut epileticus. aut paraliticus aut tremulosus. aut guttosus. quoniá licet vinum sit calidũ nimis tamẽ bibitum causa est frigidaꝝ passionũ secundũ. Ga. ii°. de morbo. ¶CVRA.

Curatio est ꝙ si est ca. cõplexionis ꝙ frigida capiti applicentur. sicut oleum ro. et acetum nenufar. et similia. Si aũt fuerit frigide cõplexionis. applicentur aliqua temperamento vicina. sicut est camomill'. melilo. et similia capiti applicẽtur. ¶Fiant cristeria et fricationes extremitatũ. et sumat stiptica. sicut si fuerit frigide cõplexionis sumat sucum mente ꝗ absinthii. si calide sumat sucum caulium et citonioꝝ. & ꝗꝛ cura posita est superius capitulo de dolore capitis. ideo curam vlterius non pertracto.

¶CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ ebrii et accidentia ebrietatũ fiunt aliter et aliter ẜm diuersitatem cõplexiõis et vinoꝝ. Qui enim habent stomachũ calidum citius inebrianẗ et citius curantur. Ecõuerso est de stomacho frigido. Idẽ de cõplexione cerebri ca. et frigida. vinuz autem grossuz tardius inebriat et tardius curatur. Si autem apponatur aqua citius inebriat. quoniá quodãmodo subtiliat eum. Ideo dicebat Auic. ꝙ vinũ limphatum citius inebriat. vinuz uero subtile citius inebriat et citius curatur. Accidentia enim sunt diuersa ẜm diuersitatẽ cõplexionum qm̃ Sanguinei inebriati rident. et inde incurrũt quasi stoliditatẽ infantilẽ. Colerici efficiunẗ loquaces et mobiles et quasi quãdam furiã incurrunt. Sed flatici efficiunẗ somniculosi et stupidi cum somno graui et molesto. Melancolici aũt efficiunẗ tristes et incipiunt flere peccata sua. Sed qui habent stomachũ frigidũ incurrunt dolorem capit] uehementẽ. Sed qui tẽperatum dormiunt magis somno naturali. Vinuz purum citius inebriat et album uelociter. sed cito soluiẗ. Sed qui habent stomachũ calidũ et cerebrum cito inebrianẗ. ¶Secũdo intelligendũ ꝙ multa sunt que inducunt actiõnẽ similẽ ebrietati. sicut sunt cereuisia et medones ꝛ nigella cum est in pane que reddit ipsum somniculosuz et stupidum quasi ebrium ꝓpter multitudinez vaporum. sed ptisana nunq̃ ꝓpter bonitatem sue decoctiõis. ¶Tercio intelligendũ ꝙ ebrii seu oĩbus ebriosis habẽtibus caput plenum uaporibus grossis et indigestis videtur ꝙ circa lumen candele sit rota magna diuersis coloribus plena. & hoc est ꝗꝛ spiritus luminosi ꝓpter uapores sunt turbati. ¶Quarto sciendũ ẜm intẽtiõnẽ Auicen. ꝙ bonũ est inebriari semel in mense. non ꝓpter ebrietatẽ sed ꝗꝛ ad ebrietatem sequiẗ vomitus sudor et secessus. que corpus habent mundificare. et talis passio per relatiõnẽ ad finem nõ est morbus. & cuz multi sint modi purgationis. et hoc sit ignominiosum. et etiã non est oĩno tutum quia añ vomitũ bene posset incurrere apoplexiam. ideo ab aula nostre speculationis inebriari totaliter sit remotũ. Vnde notãdum ꝙ ẜm G. in de cõplexionibus inter omnia que citius cõuertunẗ in calorem et spiritum est vinũ. ipsum enim curat sincopim. ẜm. Ga. xii. thera. et multa alia iuuamenta facit. s. vinũ. et hoc verum est qñ sumitur cum temperam̃to. qñ autẽ excedit naturã corporis tunc facit multa nocumẽta. vt dicit. Ga. ii°. de cõplexionibus ꝗꝛ primo replet caput uaporibus. et ita perturbat aĩam et oẽs operationes eius. Scdo

quia ratione indigestionis cōuertit in ace/
tum. & ita pcutit neruos. et est causa para
lisis. Tercio q materias crudas facit pene
trare ad membra. & ita est causa arthetice
cum sit fortissimus penetrator. vt Auic.
de pulsibus. et de re. eius q cōmedit & de
re. aque et vini. Sicut igit vinum est altis
sima tyriaca cum sumitur sicut opōtet. ita
est letale venenū cuz sumit sicut nō opor
tet. ¶ Ultimo intelligenduz q coytus in
declinatiōe corpore mūdificato quibus da
ta est licentia potest cōpetere. dum tn̄ fiat
secundū temperamentum.

¶ De frenesi.

Renesis ē apostema calidū in pā
niculis cerebri generatū. CAV
SA. ¶ Causa est colera rubea pu/
ra. Aut est ebullitio sanguinis i corde. aut
epate. Cause aūt coadiuuātes sunt. vt quia
iuuenis colericus tempus estiuum. & q la
borauit in diebus canicularibus & stetit in
sole calido capite discooperto et ieiunauit
et cōmedit et varia casa. et alia consimilia
que corpus calefaciunt et desiccant. Frene
sis aūt quedam uera. quedā non uera. Ve
ra autez fit qn̄ colera pura aut colera rubea
adusta. aut uapor sanguis ebullientis in epa
te et in corde coadunant in panniculis ce
rebri aut substātia medullari. et ibi faciūt
apostema ad qd sequitur fe. cōtinua et ar/
dentissima. tum pter menbri nobilitaté
et materie dispositioné. Non uera causat
ex colera citrina. aut q sequit fe. sicut sunt
terciane causon apostema pulmonis later
dyaffe matricis stomachi epatis. et ita de
aliis. ¶ SIGNA Signa sunt fe. cōtinua
alienatio vigilie sitis. nigredo lingue mo/
tus inordinatus pedū et manuū et agitatō
totius corporis. loquela continua et accidē
tia terribilia. In nō uera aūt sunt oīa remis
sa. et aliqn̄ quiescunt. ¶ PRONOSTI/
catio Ga. in pnosticis sup illam partem
manuū mobilitas dicit q frenesis pniciosa
est i oī generi suo. Frenesis que est in sub
stantia medullari deterior est inter oēs. de
inde illa que est i pia matre. deinde illa q
est in dura. frenesis que est ex colera rubea
pura adusta est pessima. deinde que est ex
non adusta. deinde q est ex sanguine. dein
de que est ex colera citrina. & ita de aliis.
¶ Signa aūt mortalia sunt ista. Cum vri
na pcessit colorata et modo est alba et te/
nuis et alienatio cōtinua et vigilie cōtinue
similiter si retineat vrina et ego et si spas
metur. et si tibie sint extense z nō possit cō
duplicare & si duplicatas nō possit extēde
re et si vestica apparet i police. et si accidat
sincopis. Istis signis apparentibus iā mors
sedet in pedibus. Medicus igit confestim
fugere debet. ¶ CVRA. Istis signis
mortalibus non apparētibus parato naufra
gio succurramus. In primis igit particula
ribus concurrētibus fiat flomia de cephali
ta vsq ad sincopim vel quasi si virtus tol
lerare queat. deinde fiāt de uenis que sunt
in sumitate naris. deinde cum setis porci
nis puocetur fluxus sanguinis nariū ab in
tus. deinde fiat flomia de uenis q sunt in
fronte. deinde fiāt fricationes et cristeria.
deinde frigida capiti applicent. sicut oleuz
ros. acetū et aqua ros. infrigidatis in pfun
do putei. et si indigemus frigidioribus ex
trahat sucus de uno istorum vel pluribus. s.
lactuc. portulac. cuc. maurella. semperuiua
papauer albū. et similibus. et bonbax intin
gatur. aut aliquid simile. et tepidū fronti
et timporibus applicet. et. xxx. horis a pn
cipio morbi cōtinuet. Vtatur isto sirupo.
℞. suci lactuce. suci cucurbide. suci portu/
lace. suci lentigis aque. an̄. lib. ß. quatuor se
minum frigidorum. semis papaueris albi. an̄.
℥. i. vini malorum granatoruz. ℥. iii. oīm san
dal. ʒ. iii. zuccari. lib. i. fiat sirupus clarifica
tus. Post vsum sirupi purget cum ista de
coctione in prin° ante digestionez mate
rie. ℞. florum bor. viol. an̄. ℥. i. prunorum. xx.

fiat decoctio et in decoctione resoluatur cassiefi. magne. tamarindi. añ. ℥. i. misceantur et detur ante diem. cibus sit nullus et si necessarium fuerit detur mica panis lota in aqua frigida dulci. aqua ordei colata. vel colatura quatuor seminũ frigidoꝝ mũdatoruꝫ cum lacte amigdal. aut lac amigdolarum cum uino maligranati et pane de zuccaro cum modica aqua ros. vel ꝙ fiat talis confectio cum suco limonũ et pane de zuccaro. & si ascendamus usqꝫ ad ordeatum magnum quid erit. qꝛ egritudo est breuis et accidentia terribilia. Si aũt egritudo est confirmata ꝙ discernit̃ quia alienatio non cessat & vigilie sunt cõtinue. tũc nihil frigidum capiti applicetur. nec actu nec potentia. ¶ Sed catuli viui scindant̃ per medium dorsi et subito applicent̃. & si tot non inueniantur. ponantur in aqua feruenti. hoc idem potest fieri de gallinis. hoc idem de pulmone ueruicis ꝙ per dorsum abstrahat̃ animali viuẽte. et ista sine intermissione applicentur. qꝛ hoc est ultimum remedium. ¶ Domus auteꝫ sit frigida et aspergatur aqua frigida cum aceto et aqua ros. et ponantur multe amphore ĩ domo. et herbe frigide. sicut sunt multitudo nenuphar̃. et folia uitis albe. et folia salicis et cãnarum et ros. et viol. & si non potest dormire vtatur dyapp̃. et fomentetur caput cum aqua decoctionis ros. & papaueris pistata cum lacte mulieris puellam nutrientĳ. et abluatur os cum aqua frigida et aceto. et ponantur fasciculi de psillio supra linguam madefacti in aqua frigida. Et mãdibula inferior et gula ꝛ pectus inungãtur cum isto vnguento. ℞. dragaganti frigidi infusi in aqua ros. mucillaginis psillii facte in uino maloꝝ granatoruꝫ coletur mucillago et addatur farina papaueris albi et oleum ros. et modicum cere. & fiat vnguentum contra nigredinem et arsuram lingue. et ita inungatur ab extra aut alia remedia que dicta sunt ab intus. et teneat folia portulace supra linguaꝫ. aut frusta pomi incisi tenuiter ad modum lingue. Deinde cum erit in conualescentia regatur sicut oportet conualescentes regi. Si autem fuerit parafrenesis. curetur sicut illa a quibus prouenit debent regi. & si nõ urinet ꝑpter defectum sensus. fricetur circa pectinem. et embrocetur cum aqua camomill. anthos. sticados. mente. mentastri. Et si fuerit cuꝫ nimia inquietudine et furia. ligetur ne ledat se vel alios ꝑpter flebothomiam potissime. In conualescẽtia vtatur balneis et somniferĳ et rebus facilis digestionis. ¶ Frenesis autem aliquando cõponitur cum mania lupina. et tunc sunt accidentia terribilia. quoniaꝫ ascendit per parietes et similia. et composita uniuersaliter curetur sicut cõposita. et sufficit dicere in generali. quia nimis esset longum omnia particularia pertractare. ¶ CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ cerebrum et ossa possunt apostemari. licet Damascenus teneat contrarium. cuius ratio ẽ quoniam quicquid suscipit nutrimentum suscipit superfluitates nutrimẽti. et potest per nutrimẽtum dilatari et extendi. et etiam ꝑpter eius superfluitates et q̃dcunqꝫ menbrum habet ista in se potest apostemari. sed cerebrum est huiusmodi. ergo. ꝛc. Unde licet cerebrũ sit humidum et aquosum viscosum tamẽ est. et ideo extensibile et quasi apostemabile. ossa etiaꝫ sunt extensibilia saltim in puericia. ꝛc. ¶ Secundo notandum ꝙ apostemata cerebri sunt curabilia repercutiendo euaporando materiam ad oppositum trahendo. et licet ibi esset sanies. aut virulentia. tamen natura posset et potest purgare per nares. aut per aures. aut insensibilit̃. ¶ Tercio notandũ ꝙ in frenesi licet fiat de colera tñ cõpetit flẽomia. q̃uis in materia colerica inquantũ huius. nõ cõpetat flẽomia. ꝓ tñ põt cõpeter̃

aut ratione apostomatis aut ratõne fe. aut ratione doloris et quia fortiter infrigidat et qnia trahit ad oppositum et quia valet contra putredinẽ. Attamen aduertendũ ꝙ si plenitudo ẽ magna et uenerit propter ebulitionẽ sanguinis in epate bene põt cõpetere flebothomia de basilica. flebothoĩa tñ proprie et uere loquendo et regulariter magis uidetur competere de cephalica in q̃tũ frenesis ẽ qm̃ flõia debꝫ fieri de parte illa que directius et citius euacuat plenitudinem ex loco ꝫm Galie. in regimento super illam partem quãdo dolor ascendit ad spatulas. sed hoc facit in frenesi flebothomia facta de cephalica cum illa uena procedat ex uenis que nutriunt partes capitis intrinsecas et extrinsecas cuꝫ cephalica oriatur a guides et cum hoc trahit ad oppositum ideo cephalica competit. Cum igitur frenesis fit propter ebulitionem sanguinis in epate fiat de basilica et nõ de cephalica et ita de aliis. Quarto notandũ ꝙ frigida in principio bene possunt applicari quia materiã retropellunt et ꝙ confortãt mẽbrum. et iõ oleũ ro. bene põt competere licet oleũ de se uergat ad temperamentum tamen cũ calidis ẽ calidũ et cũ frigidis est frigidum nec in hoc casu potest inflãmari tum quia ponitur ab extra et quia frigidũ ratione ros. et aceti et similiuꝫ. Vltimo notandũ ꝙ ca. in frenesi confirmata uniuersalibus precedentibus nõ calefaciunt. sꝫ magis infrigidant materiam euaporando et ad exterius delegando quare sucus apii tepidus et ea q̃ dicta sunt applicari possũt.

De sternutatione

Ternutatio est motus naturalis cerebri fortis et ualidus propter expulsionem nociuorum. CAVSA Causa autem huius aut est extrinseca aut intrinseca. extrinseca sicut puluis fricatio aut sol. Intrinseca aut est naturalis aut uiolenta. naturalis est cuꝫ aliqua materia nociua est in cerebro tunc uirtus animalis sensibilis apprehendit illud et suscitat uirtutẽ animaleꝫ expulsiuam et illa cũ magno impetu expellit ad extra et ideo talis expulsiua cerebri impetuosa cum sonitu appellat̃ sternutatio de qua dicit Galie. v°. de morbo ꝙ non est motus morbi sed nature. Causa igitur naturalis est humores uaporosi per modum reumatismi cerebrum aggrauantes. aliquando ascendunt ex pleure si aliquãdo ex peripolmonia que ascendẽtes ad cerebrum inducunt corrizam et tal' motus bene posset esse motus morbi. Signa ista ita sunt manifesta ꝙ celari nõ possunt quoniam ibi ẽ sonus magnus cũ trãseat per loca angusta. PRONOSTICATIO. Pronosticatõnem ponit Ipo. Sternutatio cũ reumate malũ. et idẽ sternutatõ in omni egritudine coste et pulmonis malum. Sciendũ ꝙ sternutatio aut ẽ in principiis morborum et cum reumate aut in fine et sine reumate. si cum reumate semper ẽ maluꝫ ubicunq; fuerit. si sine reumate. et in declinatione siue postq̃ precesserit egritudo semper bonuꝫ etiã si egritudo fuerit perniciosa ꝫm Galie. in ꝓnosticis super illam partem sternutatio zc̃. Valet etiam ad expulsionẽ secũdine et fetus mortui cuꝫ sit motus ualidus concussiuus inferiorũ. Si aũt in aliqua egritudine applicentur sternutoria et potissime fortia et nõ possit sternutare expeditũ ẽ negociũ suũ. CVRATIO. Si fuerit ex causis primitiuis de facili curatur cã remota. et si fuerit cũ calore inungãtur nares et tempora cũ oleo ro. uiola. et nenufa. et si fuerit cum frigiditate fiat cuꝫ oleo de camomilla et nigella. Et si fuerit ex reumate calido suffumigetur caput cũ ros. et sandal. aqua ro. et aceto zc̃. Et si ex reumate frigido suffumigetur cuꝫ laudano et ambra. Tamen intelligendũ ꝙ in omni reumate melius ẽ ꝙ fiant odoramenta q̃ suffumi

gationes et omnia cibaria dentur actu calida. Retentio hanelitus multum ualet in sternutatione et corriza et potissime in cã frigida ligatio extremitatũ fortis et dolorosa ualet in sternutatione. CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ basilicon et similia aromatica calida resolutiua bene possunt competere in sternutatione aut ꝙ non ẽ cũ reumate aut ꝙ ẽ mala cõplexio frigida tm̃ aut quia ẽ in declinatõne et ex cã frigida et tunc talia possunt ualere exalando confortando et calefaciendo. Inferius iterum pertractabitur ista materia caº. de egritudinibus narium gratia materie

De incubo

Ncubus est fantasma in somnis corpus comprimens et aggrauans motum et loquelã perturbans. CAUSA. Incubus est nomẽ demonis et ideo uolunt aliqui ꝙ quando ille incubus ẽ directe supra corpus humanuꝫ. et potissime quando iacet et dormit supinus ratiõe corrupte influentie aggrauans corpus ita ꝙ uidetur patienti ꝙ suffocetur. et si adueniat incubus pueris lactantibus frequenter suffocantur quia tantã corruptionem sustinere non possunt et ẽ opinio theologorum. Vulgares tamen dicunt ꝙ est aliqua uetula calcans et comprimens corpora que dicitur strega uel iana et hoc nihil ẽ. sed medici melius opinantur. Incubus ergo aut prouenit a causa extrinseca aut intrinseca Si extrinseca ut quando dormit et uenit subito frigiditas capiti comprimens et oppilans. aut quando aliquis dormit supra nimiam repletionem cibi et potus. Causa intrinseca est uapor corruptus ab humoribus resolutus oppilans et aggrauans cerebꝝ et cor ita ꝙ spiritus non possunt plenarie se diffundere ad totum corpus et ita quia primo deficiunt in extremis iõ uideẽ patienti ꝙ illud fantasma incipiat ascendere a pedibus et deinde paulatine occupat totũ corpus ſm ꝙ uapores plus aggrauant et loquitur mugiendo petens auxilium si potest loqui et est totus perterritus propt sarcinam grauantem et fumũ corruptũ oppilantem spiritũ qui fumus aliquando a sanguine. aliquando a colera grossa. aliquando a flegmate aliquando a melancolia oritur.

SIGNA. Signa huius passionis discernuntur per iudicia patientis. Signa autem humorum frequenter dicta sunt. PRONOSTICATIO. Cuicunqꝫ frequenter ista adueniunt nisi medicetur aliquod istorum necessario icurret uidelicꝫ aut apoplexiam aut epilensiã aut mortem subitaneam aut spasmum aut paralisim. et si ista ueniant in uigiliis tanto deterius est. et si post excitationem sudat sudore frigido ꝛ fit cum tremore cordis pessimum ẽ. CURATIO. Imprimis iste cui consueuit euenire habeat socium dilectum qui statiꝫ cum audit ipsum sic uociferantem et quasi lamentantem ꝙ excitet eum et fricet pedes et manus et caput fortiter et aspergat faciem eius cuꝫ aqua rosata et ꝙ procuret uomitum et ꝙ det sibi dyanthos cũ musco aut dyambrã et in tali casu bene potest dici. Semper habe piradem aliquẽ qui curet horestem. Si aũt fuerit ex nimia capitis frigiditate inungatur caput cũ oleo laurino costino et rutaceo et similia. Si nimia repletione stomaci fiat uomitus et fiãt cristeria et abstinentia. et si ex sanguine fiat flebothomia. et si ex aliis humoribus purgetur ſm exigentiam humorum et semp addatur yeralogodiõ uel yerapi. Dieta sit subtilis uiuat in gaudio et leticia uitet omnia tristibilia. utatur medicinis cordialibus sicut est dyacameron dyarodon iulii zc. uel purgetur cũ euforbio et pulpa coloquintide paratis et repressis sicut decet

De epilensia

Pilensia ẽ morbus officialis aufe rens sensum et erectioné toti cor pori cũ perturbatõne motus max ime ꝓpter opilationẽ factã in uentricul cerebri non principalibus. CAVSA. Causa huius passionis est humor aut uéto sitas grossa oppilans uentriculos cerebri nõ principales impediens transitũ spirituum ad membra. et ideo cogitur subito cadere ad terram et penitus nihil sentit nec aliq̃ modo pótest stare erectus. sed necessario decũbit nisi epilensia esset modica ualde si cut dicetur. Motus auté manuum et pe dum est agitatiuus et inordinatus. et mo tus hanelitus semp est in ore spuma. Nũc autem si uentriculi principales et magni q sunt in cerebro essent oppilati. tunc esset apoplexia quia eadem est materia utrobiq̃ et in eadem parte. nisi quia in apoplexia oppilantur meatus magni et principales. hic autem parui. ideo paroxismus epilen sie est breuis et non est mortalis de se. Pa roxismus autem apoplexie est continuus usq̃ ad mortem que euenit primo perio do et si contingat q̃ euadat infra quatuor dies liberabitur sed per transitum in parali sim. Cum igitur materia epilensie sit in meatibus cerebri non principalibus et uici netur materia in capitibus neruorum. tũc illa materia profundatur in neruis qui di stenduntur secundum latum et curtantur secundum longum et ita epilensia est spas mus uel est cum spasmo repletionali toti us corporis. Curtantur enim nerui et con trahuntur uersus originem ut melius pos sint expellere nociua ẽm q̃ dicit Auic. at tamen materia aliquãdo est ita subtilis q̃ spasmus non multum apparet. Ista igitur oppilatio fit ex flegmate et hoc ut pluri mũ et postea fit de melancolia et postea d̃ sanguine licet raro fiat de puro sanguĩe et postea minus fit de colera q̃ d̃ aliquo alio hu. fit etiã de uentositate grossa et uapori bus ab humoribus resolutis semper tñ est materia uenenosa fetida horribilis. Cause autem adiuuantes sunt uentus meridiona lis et septemtrionalis. quando uenit post meridionalem et omne illud quod ueloci ter et subito calefacit caput sicut est longa mora in sole aut in balneo aut iuxta igné aut frigiditas nimia. et multitudo cibi et potus et crapula et ebrietas z multitudo ci borum fumosorum sicut sunt alea et cepe fructus et similia. et similiter materialia mali regiminis quoniam ista egritudo nõ aduenit nisi ex malo regimine et ex mala dieta sicut scribit Galie. super illum affo. epilenticorum iuuenibus zc̃. Morbus igitur tam horribilis non potest proue nire nisi ex inordinatissima dieta nisi for te in illis qui habent caput debile a natu ra. hoc ẽ in prima generatione. quoniam in talibus modica inordinatio sufficit. In aliis aũt oportet q̃ sit multa ualde. Epilẽ sia igĩ aut ꝓuenit a cã primitia aut ab an tecedéte et remota hoc ẽ dictũ. qm̃ aliqñ prouenit a cerebro et aliquãdo ab aliis par tibus ut Galie. iii. de interioribus qm̃ fu mus maliciosus uenenosus aliqñ ascendit a pulmone ad caput oppilans meatus spiri tus animalis et ita inducit paroxismũ epi lensie. aliquãdo ꝓuenit a stomaco aliquan do ab epate. aliquando a splene et a reni bus et ab intestinis et a uesica et a pedibus et manibus et police. Epilẽsia aliqñ seruat periodos aliqñ nõ ita q̃ aliqñ seq̃ motuz sol et semel ueit tũc de ãno ĩ ãnũ. aliqñ au té seqtur motũ lune ita q̃ aliqñ uenit ĩ p̃ ma q̃dra q̃ ẽ multũ huida et ĩ scd̃a q̃ ẽ hu midior et si nõ ẽm rez tñ apparẽter et ẽm rarificatõnẽ. aliqñ ueit ĩ aliis duabus q̃ sũt post plenilunium et tũc significat materia frior aliqñ trãseũt due lunationes uel tres uel plures. aliqñ ueit ꝓpter uicia matric̃ z corruptõnẽ spmatis et sãguinis mẽstrui et forte ista cura nõ ẽ rectificabil. aliqñ uenit post uterũ. aliqñ paroxismus ẽ forti ualde et lõgus. aliquãdo breuis et uidi frequẽter

sta breues ꝙ non oportebat nisi ꝙ appodia ret se ad parietem et ꝙ fricaret sibi faciez et cessabat .aliquando autem non indige/bat appodiatóne sed ueniebat sibi perturbatio in capite et caligo in oculis et ipse patiens dicebat aue maria et anteq̄ complesset transiuerat paroxismus et expuebat semel et totum transiuerat et ueniebat frequēter in die .et aliqui sunt qui post paroxismū penitus non recordantur de casu nec de afflictione. Aliqui sunt qui uerecundantur et recordantur. et aliqui sunt qui se defendunt in paroxismo .et aliqui euomunt et aliqui assellant .et aliqui pollunūt se et ista omnia proueniunt ƒm diuersitatē materie in q̄titate et qualitate et situ patientis .Et aliquando uenit epilensia propter uermes et aliquando est morbus compositus quia componitur cū sincopi sicut ī uiduis et uiris cōtinentibus qñ vapor seminis corrupti et transeuntis in naturā ueneni uadit ad cor et inducit sincopim et transit ad caput et inducit epilensiā .Et prouenit etiā ꝓpter aspectū terribilē sicut ē aspectus fulguris aut soni maximi sicut est tonitruū aut campane aut timpani magni et similium Et ꝓuenit etiā ꝓpter ea q̄ inducunt epilēsiā a tota spetie et huiusmodi sunt multa sicut si excorietur capra et immediate ali/quis nudus induat illam pellem erit epilē/ticus et si suffumigetur cum unguibus eiꝰ similiter idem est de galbano .et idem de mirra et idem de apio .Frequenter etiam uenit epilensia pueris aut propter inordinationem nutricis aut quando potant uinuz infantes et sunt in crapula .et aliquādo uenit ꝓpter reptilia uenenosa. SIGNA.

.Signorum quedam sunt que signant epi/lensiam et quedā que signant hu. peccātez et quedā q̄ signant particulā patientē. Ea aūt que predicunt epilensiam futurā sunt citrinitas lingue uergens ad albedinē et cū hoc ē uiriditas uenarū que sunt sub ligua scotomia uertigo incubus predicunt epilēsiam futuram .Idem faciunt somnia grauia profunda cum falsis fantasmatibus et timorosis. Signa autem humoris peccantis quedam sumuntur ex paroxismo et q̄dam ante et quedam post .In paroxismo sic quando spuma est multa grossa uiscosa alba et paroxismus ē prolixus cum agita/tione multa tunc significat ꝙ egritudo est de flegmate.et post paroxismuz debemus considerare si patiens est flegmaticus si sit in otio si multiplicauit regimen flegmatꝭ generatiuum .si est replete habitudinis .si vrina est remissa spissa cum quadam residentia ad modum uitri liquefacti .et si h̄ assint et alia cōsimilia discurrendo ꝑ res naturales non naturales et contra naturā tūc certi esse possumus ꝙ materia causans epilensiam ē flegmatica. Et si omnia sūt re, missa q̄ sunt de flegmate salso .Si autē in paroxismo spuma uergat ad croceitatez et facies ē rubea et post paroxismum apparēt signa sanguinis .aut rubedo uenarum que sunt in oculis et ꝙ ipse ē sanguineus et ꝙ precessit regimen sanguinis multiplicatiuū et cum urina uergit adruborē et quia tempus ē uernale .tunc uidetur ꝙ materia est sanguinea .Si autem paroxismus est leuis et breuis et spuma uergit ad citrinitatem et facies similiter .et post paroxismum apparet colericus et calide complexionis irascibilis quasi amens et furiosus et tempus ē estas et multiplicauit regimen generatiuū colere et urina uergit ad citrinitatem et tenuitatem tunc significabit ꝙ ē de colera. Si autē in paroxismo spuma fuerit modica et liuens et facies uergit ad liuorez et nigredinem et humiditates sunt pauce ī oculis et in aliis et post paroxismum apparet ꝙ ipse sit melancolicus et timidus et cum quadam desipientia et tempus ē autumnale et precessit dieta multiplicatiua melācolie et quia urina ē remissa et tenuis tūc videtur de melancolia. Et si ista melācolia sit causata ex adustione sanguinis tūc post

paroxismum patiens est cum risu quodã qd assimilatur stoliditati infantili. et si fuerit ex colera assimilatur manie lupine. & si ex flate salso. tunc est cum quadaz quiete. ¶ Et si mel'ia aduratur est cum quadã tristicia et sollicitudine z aspectu terribili Signa autem particule patientis sunt ista. quoniam si puenerit a cerebro poxismus adueniens non psentitur et semper est cũ dolore capitis et grauitate et cum quadaz sensuum perturbatione. ¶ Si autem fuerit propter alia membra tunc sentitur paroximus in tantum q aliquãdo abscondunt se et dolor precessit in loco vbi est minera huius materie uenenose. Sed si est a stomacho cum nausea et dolore stomachi et si a mirach cum uentositate. et si ab epate cuz grauedine in parte dextra versus ypocondrium. et ita d' splene in parte sinistra Si materia est in renibus polluũt se in paroxismo. et si in uesica cõmingunt se. Et si materia fuerit in intestinis defedat se totum in paraxismo. et si ex matrice menstrua sunt retenta. & si ex corruptione seminis. tunc est vidua continens que non erat ante. Similiter masculus est modo cõtinens et non erat ante. et si in police vel spatulis vel pedibus. et ita de aliis discernitur per dolores et grauedines in loco.

¶ PRONOSTICATIO. Si mulieri pregnanti euenerit epylensia. fetu euacuato soluitur. Si autez paroxismus fuerit leuis et breuis et post paroxismuz recordaẽ et verecundatur. Signum est q curari potest. Si autez in capite supueniat morphea alba. signum est curationis. ¶ Si autẽ paroxismus fuerit longus et grauis et nõ recordatur. Signum est difficilis curationis. aut forte impossibilis. Si autẽ traxerit infans aliquid de epylentia ab utero et post euomerit et se purgauerit. et superfluitates aquosas multas expulerit. signũ est delibe rationis. et si non. nõ. ¶ Qñ aliquis est generatus in tempore menstruoz. aut ex inmundis spermatibus. aut gntes sint epilentici. et deinde genitus incurrat epylentiaz talis nõ uidetur curabilis. q post q̃ est ab utero. et ex ita malis causis iam mala cõm plexio est equata. Si in quarto septenario aliquis habet epylensiam ex causa priuata cerebri et 9tinuauerit p etates precedentes nunq̃ curabitur. q etates que sequũẽ sunt frigide. et egritudo uideẽ habituata. Si dubitas vtruz sit curatus aliquis ab epylensia vel non. suffumiga ipsum cum cornibus capraz. et si nõ cadat curatus est. Si paroxismi epylensie frequenter et potissime in sene periculũ est mortis. Vnde dico uobis de epylensia q ego habui in cura mea mltos iuuenes et senes pauperes et diuites viros et mulieres et fere de omni specie epylensie. et tñ nec per me nec per alium uidi aliquẽ curatum. nisi esset puer. aut q puenisset ex malo regimine. et q non multũ durasset. & tñ fui diligentissimus in omnibus et pacientes obediẽtissimi ego nesciui tñ deus scit. Et ego dico pter hoc q cuz pacientes uenerint ad uos nolite debonestare vos ipsos cum uanis et falsis pmissionibus in curatiõe epylensie. q forte ois epilensia cum magna difficultate eradicaẽ dato q eradicari possit. ¶ CVRATIO

¶ Cum aliquis est in paroxismo si aliquis ponat os supra aures pacient. et dicat ter istos versus sine dubio statim surget.

¶ Caspar fert mirram. Malchior thus. Balthasar aurum. Hec tria qui secum portauerit nomina regũ soluitur a morbo domini pietate caduco. Q autem his ter dictis recte in foramine auris pbatum est frequenter q statim surgit. Dicitur etiaz q si scribantur et portenẽ ad collũ q pfecte curant. Diciẽ etiam q si pater et mater vel paciens vel amici ieiunent tribus diebus. scilicet quarta feria et sexta feria et septima feria quatuor tempoz. & postea

vadant ad ecclesiam et audiant missam. & postea sacerdos fidelis dicat sibi sup̄ caput illud euangeliū qđ dicitur in ieiuniis quatuor tempoꝝ in vindemiis post festū sancte crucis. ubi dicitur erat spuāns et stridens. et hoc genus demonii non eicit nisi cum ieiunio et oratione. et postea ꝙ ille sacerdos postq̄ deuote per intentionē lege rit supra caput ꝙ scribatur illud euangeliū et portet ad collū curat perfecte procul dubio. Multa etiam sunt q̄ curant epydimiam. vnum est viscus querquinū si portetē ad collum. aut quocunqꝫ modo sumatur. Pionia romana idem facit. Ruta frequenter et quasi continue oderata multū valet. Corrigia facta de pelle lupi si portetur iuxta carnē. aut ꝙ fiat circum in carne siue in capite multum ualet. Si sanguis mustele misceatur cum vrina et potetur multū confert. et caro eius si cōmedatur idem facit. Piretrum temperatū in melle cōmixtum vel potatū uel portatum ad collum. Si cuculus ponatur in olla in furno et ꝙ olla cooperiatur et lutetur et ꝙ stet ibi tā to tempore ꝙ puluerizari possit non tñ ꝙ aduratur. sed ꝙ puluerizetur et puluis epylentico exhibeatē curat. Coagulum leporis multum ualet. Piretrum conditū sicut zinziber multum valet. Scindatur igitur piretrum in parua frusta ad modum fabe vel medie fabe humectetē in aqua multis uicibus et diebus sicut fit de zinzibere cōdito. et postea condiatur cum zuccaro et utatur eo ꝙ multum est vtile. ¶ Cum igitur aliquis est in paroxismo fricentur extrema fortiter et ponatur lignum vel aliquid simile inter dentes. et ꝓpter anhelitum & ꝙ non destruātur dentes et ꝙ possit fricari lingua cum tyriaca. aut mitridato. aut cum suco rute. et sucus rute proiciatur per nares et post paroxismū ꝙ euomat et fricetur caput ꝛ totum corpus fricatione que tendit versus inferiora tantū et quiescat

et comedat postea parum et cibaria sint facilis digestionis. sicut sunt perdices et galline. ¶ Vlterius autem materia est digerenda ſm conditionem materie peccantꝭ et particule pacientis. Incipiamus igitur a pueris et infantibus cū eueniat frequētius ꝓpter crapulam vini potationē et ꝓpter corruptionem lactis et malum regimē nutricꝭ. Ideo in primis rectificetur regimē nutricis & utatur dieta subtili et temperata et vitet omnino coitū. et puer abstineat a uino omnino sicut est possibile. vitetur igitē omnis crapula de uino. vt dicit. G. quoniam vinum est iuuatiuū senibus. ita pueris nocitiuum. Odoret ysopū quoniam ruta est nimis calida. et competit ꝑfectis magis. Si autem fuerit adulte etatꝭ in qua possunt secure medicamina applicari. tunc si causa est sanguinea aut corpus est plectoricum. quecunqꝫ causa fuerit fiat in primis fl̄omia de saphena. deinde de cephalica si indiguerit. deinde de uenis q̄ sub lingua sunt. deinde fiant uentose inter spatulas. deinde fiant cauteria et setones. ¶ In causis igitur calidis utatur isto sirupo. ℞. endiuie scariol̄. lactuce. coriandri. re. añ. ℥. iii. rute. pioie. ysopi. polii montani. absinthii añ. ℥. i. suci fumiterre. lib. s. seminis rute. seminis pionie. sisel̄. anisi. maratri. quatuō seminum frigidoꝝ. añ. ℥. i. mell̄. zuccari. añ. qr̄ iii. fiat sirupus. ¶ Deinde purgetur cum isto medicamīe. ℞. agarici. ʒ. iii. pulpe colloquintide. dyagridii. reubarbari. añ ʒ. i. masticꝭ. bdellii. semis rute. sisel̄. gario. fol̄. absinthii. fol̄. mēte. añ. ʒ. i. yerā. ʒ. iii. conficiantur cū oximelle squillitico et misceantur post. xv. dies sue cōfectionis detur. ℥. s. et formētur pill̄e vel plus uel minus secundum conuenientiam particulariūm. ¶ Et si corpus sufficienter purgatum fuerit fiat stupha. et in stupha ponātur oīa que i sirupo dicta sunt p̄ter mel et zuccaꝝ & fiat ieiuno stomacho. et cōtinuetur. ix.

diebus semel in die ante cibum vel plus si
delectatur. Et qualibet vice exeunti a stu
pha vtatur ista confectione opiata. ℞. ty
riace rubee. trocis. añ. ℈. i. exhibeatur cum
vino decoctionis absinthii. ¶ Si aũt ma
teria fuerit flatica qd frequentius accidit.
digeratur p hunc moduz. ℞. radicq yreos
aristol. ro. squille. ysopi. pyonie romane.
visci querquiquini. polii montani. origani
calamenti. vtriusq saluie. utriusq rute. añ.
ʒ. iii. seminis rute. sisel. seminis pionie ro
mane. anisi. maratri. ℥. ii. flor sticados ara
bicq. ℥. iiii. suci absinthii. suci fumiterre. añ
lib. s. mel. lib. i. et. s. fiat sirupus quasi lib.
ii. ¶ Si autem materia esset cõtenta in sto
macho addatur menta. Et si in epate spica
nar. squinanti. calamus aro. Et si in matri
ce rubea maior. archeisia. et sauina. et ita
de aliis membris. addantur ea que habent
aspectũ et ꝓprietatez ad mẽbrum. ¶ Ma
teria digesta purgetur sic. ℞. agarici et tur
bit. aloe. añ. ʒ. iii. euforbii. et pulpe collo
quintide. esule. añ. ʒ. i. yeralo. ℥. s. mastic.
bdellii. sisel. seminis rute. zinziber. fol. mẽ
te. fol. absinthii. gariof. spice nar. añ. ʒ. i.
conficiant cum oximel squillitico et mi
sceantur. et post. xv. dies sue confectiõis
exhibeantur. añ. ʒ. iii. usq. ad. iiii. ¶ Dein
de stuphetur et in stupha ponãtur ea que
in sirupo dicta sunt. deinde vtatur quali
bet vice tyriace metridati. añ. ℈. i. detur si
cut dictum est et per ordinẽ. ¶ Si autem
materia fuerit melancolica. tũc digeratur
sic. ℞. radicq feni. petrosili. et spagi. et
brusci. graminis. aristol. añ. ℥. ii. ysopi. ru
te. pionie romane. polii montani. añ. ℥. i.
suci scabios. suci fumiterre. añ. lib. s. semi
nis rute. iusquiami. epithi. fol. sene. poli
podii. anisi. flor sticados arabici. añ. ℥. iii.
mel ros. lib. ii. fiat sirupus. ¶ Et materia
digesta purgetur sic. ℞. agarici pulpe collo
quintide. añ. ʒ. ii. lapi. armen. nouies ab
luti. ʒ. iii. yerfi. ʒ. vi. bdellii. mastic. semi
nis rute. sisel. cinamomi. gariof. fol. mẽte
fol. absinthii. añ. ʒ. s. conficiant cum oxi
melle squillitico. et post. xv. dies sue cõfe
ctionis dent. ʒ. iii. vel plus vel minus iux
ta conuenientiã particularium. deinde stu
phetur cum eis que ponunt in sirupo. &
accipiat tyriacã cum aurea allexandrina. et
seruetur ordo dictus. Deinde oẽs post mũ
dificationem vtant caputpurgiis et sternu
tationibus et fomẽtis et balneis. ¶ Caput
purgia fiant cum suco mediane corticq san
buci. aut cum suco maiorane. ¶ Sternuta
tiones uero cuz castoreo et ello et pipere.
¶ Fomentationes cum anthos sticados.
Et si causa est ca. frigidet caput temperate
& si frigida calefiat. Si sicca humectetur.
& si est humida desiccet. Et ista oĩa fiant
per ordinẽ ter in tempore vernali. s. princi
pio medio et fine. et ter in autũnali. et sel
in estate. et semel in yeme. ¶ Et si ꝓueni
at a splene curetur sicut splenetica passio.
& ita de stomacho epate. et aliis. Si proue
niat a police stringatur fortissime ante pa
roxismum. et fiat cauterium. et ita de aliis
membris si est possibile. ¶ Intelligendũ ꝙ
longus usus metridati curat oẽm epidimi
am. Intelligendũ ꝙ longus vsus istius cõ
fectionis curat epidimiam. et potissime si
causa est frigida. ℞. multas squillas mũda
tas et paratas sicut oportet. terant et ponã
tur in vase terreo vitreato et ponatur tm̃
de melle ꝙ squille cooperiant et cooperia
tur olla cuz corio grosso. et stet in sole uer
sus meridiẽ in diebus canicularibus et con
tinue agitetur ad moduz conserue ros. per
dies. xl. et postea decoquãtur in oximel.
diure. et exhibeatur p moduz sirupi. Hec
confectio primo debet dari per se usq ad
ʒ. ii. de mane cotidie. Si autem non posse
mus tanto tẽpore expectare. condiatur su
pra cineres calidos. Item fiant cristeria cũ
vtraq centaurea. Item ꝓuocetur uomitus
cũ semine rafani et oximel diure. Itẽ in
cã fra vtat isto ello si ẽ diues. ℞. dyãbra
dyacamerõ. dyamãg. añ. ℥. iiii. misceant

¶ Si autem est pauper tūc vtatur isto. ℞. diamte. diatrion. pipeon. dyacitoiten. lib. ʒ. misceātur. Si aūt causa fuerit calida. vtatur isto elřo. ℞. triasandal. zuccari. ro. dyarodon abbatis. aā. ʒ. iii. & utatur coriādro in salsamentis suis. Et si causa est frigida utatur isto puluere. ℞. trium genez piperꝗ ysopi. mente desiccatoꝝ. aā. ℥. i. gariof. cinamomi. cubebe. nucꝗ mus. cardamoī. galange. zedoarie. seminis rute. pionie. siser. anisi. maratri. cimini. aā. ℥. ʒ. puluerizent et ponantur in sacculo de aluta. & vtatur cum omni eo qđ cōmedit. Item si causa ē frigida corpore mundificato vtat̄ ista confectione in qua inueni magnū iuuamentum. ℞. ambre. grisee. storacꝗ. calamite. aā ℥. i. laudani purissimi. masticꝗ. thurꝗ. gario. ligal. aā. ℥. ʒ. musci. ʒ. ii. conficiantur cum aqua ros. optima. Vtatur ista confectiōe tribus modis. Primo ꝙ fiant pilse ad quātitatem ciceris & ꝙ de mane transglutiat eas integras. Secūdo ꝙ alias tres ponat super prunas et ꝙ recipiat fumuz. Tercio ꝙ odoret die et nocte totam confectionez. ¶ Si autez causa fuerit ca. vtatur ista confectione. ℞. ambre grisee. semis pioīe. ysopi piretri. blacce. bisancie. aā. ʒ. iii. sandal. magacir. coriandri. aā. ℥. i. conficiant cum aqua ros. et aceto et modico laudani. et vtatur modo p̄dicto. ¶ Si aūt casus p̄senciatur. ligentur extrema ligatione fortissima et dolorosa et fiant fricationes fortes ī toto corpore. et potissime in extremis. et modus fricandi sit incipiendo a superioribus et trahendo versus inferiora. vitentur omnes cause epydimie que dicte sunt et potissime vitet repletionē cibi ⁊ potus. vitet omnia fumosa. sicut sunt allia cepe. et omnia multuz calida. Et vitet omnes fructus nisi fructus stipticos post cōmestionem et parum. vitet omnia legumina et omnia que sunt dure digestiōis. vitet somnum diurnū. Et vitet iacere supra dorsuz capite inclinato. vitet cum erit in arte nauium respicere versus yma et ꝓfunda. vitet sonum magne campane. et rugituz boum et leonum. et omnia terribilia. et uentum meridionalē. et uitet iram et omnia accidentia anime. sicut est timor et sollicitudo. Et vitet breuiter omnia illa que faciunt ad subitaz reuersionē spirituum uersus interiora. aut ad subitam expansionez versus exteriora. ¶ De aere. aer sit mundus clarus vergens ad siccitatez. et ideo cōfert mutare se in regiones calidas et siccas Sit autem domus et tota sua habitatō longe a lacubus et aquis inmundis. Camera sua suffumiget cum ysopo et ruta et stor. Camera et omnia eius foramina sint clausa. Et cum tota camera erit repleta illo fumo. aperiatur vna de fenestris ut euentet et postea intret camerā. et iaceat ibi capite eleuato. et puluinar sit plenuz de foliis ysopi et rute et pyoīe romane. et polii mōtani. et cum mane surrexerit et superfluitates expulse fuerint fricetur caput et totuz corpus per modū dictum. et postea pectinetur. et teneat pomū dictum in manu vel confectionē. Deinde exercitetur exercitio temperato per loca mūda et delectabilia. Sumat deinde cibum ƀm vltimum temperamēti. et studeat cibum suum masticare. et cibaria sint pauca et in numero et in quantitate. et nō abluat se. nec cum aqua calida nec cuz frigida. nisi ut minus poterit. ¶ De pane. Panis sit de tritico nato in terra leui de nouo culta alta nō infima non paludosa. et panis sit bene coctus et bene fermentatus et cum tēpata quātitate salis. et sit de una die vel duabus ad plus. omnē alium panē vitet. ¶ De vino vinum sit clarum mundū bene maturum odoriferum. antiquū vitetur ꝓpter nimiā caliditatem et recens ꝓpter turbiditatē. et sit in parua q̄ntitate et cum moderata quātitate aque iuxta naturā sumentium. et uinorum et regionū et tempoꝝ anni. ¶ De aqua. Aqua sit fontana mūda clara. ab oī

ſapore remota et currat uerſus oriens ita ꝙ ſol de mane percutiat hoſtiuꝫ fontis. ꝛ currat ſupra loca mũda ꝛ accipiatur ali quantulũ longe ab hoſtio fontis ut ſit mũda ex uirtutibus ſtellarũ. De carnibus. Carnes ſint quantũ erit poſſibile uolatilia omnia uſualia et conſueta preter illa q̄ degunt in lacubus et aquis. et ſi nõ eſt poſſibile euitare quadrupedalia vtatur carnibus agni annualis et uituli lactantis et edi et caprarũ ꝛ cuniculis iuuenis. et capreoli iuuenis. omnes alias carnes uitet. De piſcibus. vitet omnes piſces vniuerſaliter et ſi eſſet coactus utatur piſcibus ſq̄mo ꝭ de aquis mundis coctis in vino puro cũ ſale et petroſillio. De ouis utatur ſorbilibus De herbis ſi cauſa eſſet calida utatͤ lactucis. ſpinachiis. coriandro. endiuia. ſcarioſ. atriplici. Et ſi cauſa eſſet frigida tũc utatur borra. blitis. ortiſeñ petroſillio ſpargo omnia alia olera uitet De leguminibus omnia uitet preter brodiũ cicerũ De caſeo uitet omnem caſeũ preter butiroſuꝫ et pinguẽ et parũ et poſt comeſtionẽ utatur de caſeo iſto De lacte uitet omne lac De fructibus uitet omnes fructus niſi ſtipticos et modicũ poſt comeſtionẽ De coytu quibus permiſſuꝫ eſt poſſunt uti ſecundũ temperamentũ De exercitio. vniuerſaliter exercitet ſe de mane ante cibuꝫ et fortiter et ante cenã ſed poſt cibũ parũ De ſomno. nõ dormiat de die ut dictuꝫ ẽ Somnus eni profundus multũ nocet et longus ſimiliter. multe uigilie multũ nocent De balneis poſt corporis mundificationem poteſt uti ſed parũ De inanitione ſicut nimia repletio eſt multũ nociua ita nimia inanitio ꝛ potiſſime illis qui hñt orificiũ ſtomachi multũ ſenſibile imo fames nimia procurat paroxiſmũ ꝙ facit replere ſtomachũ malis humoribus Si autẽ epilenſia uenerit propter cãs primitiuas remoueantur. et ſi propter fumos reſolutos a partibu s inferioribus curẽtur iuxta conueniẽtiã ptis et hũoris peccãtis. ita ꝙ ĩpediatur fumus ꝙ nõ aſcendat quãtũ erit poſſibile Et qui vult ſe exercitari in his q̄ dicta ſunt ſatis via erit ſibi illuminata

Clarificatio Si dubitaret aliquis quõ hu. ab ĩferioribus pñt aſcendere ad caput cũ ſint groſſi et põderoſi. dico ꝙ G. ℞. ſup̄ illum affo. nõ frebricitantibus ꝛc̄. ꝙ colera euaporando aſcẽdit a ſtomacho ad cerebrũ ita dico hoc. ꝙ hu. euaporãdo pñt aſcendere ad cerebrũ. et potiſſime illi ex q̄bus fit epilẽſia cũ ſint uenenoſi et horribiles et fetidi ſicut patet in aialibus patiẽtibus morbũ caducũ cũ anothomiꝫantur. in quibus iuenitur aquoſitas horribilis fetida et ꝙ talia petũt mẽbra nobilia iõ ſi iret ad cor cãret ſincopim. et ſi a cerebro epilẽſiaꝫ et potiſſime ꝙ euaporati ad cerebrũ in eo condenſantur et poſtea condenſati cadunt ĩferius et ita oppilant et ita ĩpediũt trãſitũ ſpirituũ. iſte igitur ẽ modꝰ Secundo poſſet aliq̄s dubitare q̄re in epylenſia ñ ẽ paroxiſmus cõtinuus cũ ẽ de cã priuata qm̄ dolor ẽ cõtinuus cũ materia ĩ cerebro cõtinetur Dico ꝙ modica materia ſufficit ad cãndũ dolorẽ uel etiã modica diſcraſia Sꝫ ad cãndũ epilenſiã oportet ꝙ ſit multa iõ lꝫ cõtineatur in cerebro nõ tñ eſt tãta ꝙ poſſit facer̃ cõtinuũ paroxiſmuꝫ et ſi faceret nõ eſſet epilenſia ſed apoplexia. Tercio nõndũ ꝙ licet vinũ ſit fortiſſimus penetrator. nihilominus tam̃ bñ cõpetit in epilenſia in illis q hñt ſtomachũ frm dũ tñ exibeatͤ in pua q̄titate et tẽperata q̄litate In aliis aũt nõ detur niſi in declinatione ꝛ corpe mũdificato cũ cõuertit materiã in uaporẽ. Quarto aduertẽdũ ꝙ paroxiſmus epilenſie q̄ frequẽter aduẽit ꝛ parũ durat. ſigt̄ morbũ de facili curabilẽ. q̄to aũt tardius ueĩt et lõgius durat tãto tardius curatͤ. Quito intelligẽdͤ ꝙ ſi materia contineatur in ſtomacho paroxiſmus erit cũ nauſea ꝛ uoitu et ſi ĩ inteſtinis egeſtiones in poxiſmo eueniunt

insensibiliter z in uesica vrina. z si in re nibus pollutio sicut dictū ē Sexto notā dū ꝙ luna hꝫ q̄tuor q̄dras que assisant̄ q̄ tuor tēporibus. prima ē ca. z humida que assisatur ueri. secunda ē ca. z sicca. q̄ assisa tur estati. tercia ē fr̄a z sicca que assisatur autūpno. q̄rta que ē fr̄a z hu. que assisat̄ yemi Si aūt diceretur ꝙ secūda quadra n̄ esset ca. z sicca sꝫ hūida ꝙꝫ crescente luna crescit hūidū sicut pꝫ in conchilibus Dico ꝙ duplex ē augmētū quoddā uerū z hoc ē in prima quadra. z quoddā fantasticuꝫ siue apparens z hoc ē in secunda ꝓ tanto ꝙ hūidū rarificatū occupat maiorē locū z io om̄e hūidū crescit crescēte luna uꝰ exi stenter uꝰ apparenter

¶ De apoplesia

Poplesia ē passio cerebri auferēs sensuꝫ z motū toti corpori repē te z subito magna uoce precedē te ꝓpter oppilationē in meatibus z uētri/ culis cerebri tā pricipalibus q̄ nō pricipali bus Causa Cā huius passiois aut ē exte rior aut īterior. exte. sicut ē casus ꝑcussio obuiatio uehemens z repentina fr̄itas ad ueniens capiti aut ex niue z sifibus aut ī illis qui in estate capite discooperto ītrant tēpla ꝓfunda marmorea. si ab intus . aut ē ꝓpter apostema. aut ꝓpter fc. aut ꝓpter sanguinis exuberantiā replētē uētriculos z meatus aut arterias. aut fit hoc ꝓpē hu. fflaticū. aut ꝓpter utrūq̧. aut ꝓpter coleraꝫ grossaꝫ. sꝫ hoc raro accidit. z si accidat tā/ to deterius ē ꝙꝫ cōtra cōueniētiā ꝑticularīū ē . Cā aūt antecedēs est crapula z repletio nimia cibi z potus. ociū z uite trāquilli/ tas z dimissio ffomie solite z retētio su/ ꝑfluitatū p̄ter solitū z nimius usus ffoīe in iuuētute z adiuuāt ad hoc pluuie mul te tēpus yemale. etas senectutis. cibus hūi dus dimissio exercicii soliti. repletio ni/ mis p̄ter solitū z ita de aliis foramia cere bri replentibus Intelligendū ꝙ apople/ sia hꝫ tres spēs q̄ distinguūtur a ꝑte mate rie z a ꝑte afflictiois. a ꝑte materie qm̄ qn̄ uentriculi cerebri replentur om̄s tā princi pales q̄ nō pricipales z meatus z hoc oio z vīr tunc ē maior. sꝫ qn̄ replentur cum quadā raritate tunc ē media Sꝫ si repletio fiat quasi usq̧ ad mediū tunc est minor. Ex parte accidentiū distinguntur qm̄ qn̄ respirat cū magna difficultate z spumaꝰ ē in ore z uox est q̄si strangulatoꝝ z inor/ dinatio anhelitus ē magna ualde tunc est maior spēs. tn̄ si esset sine omni anhelitu z uoce z spuma z motu z sensu bn̄ esset tunc deterius . In secunda aūt specie ē su/ spiriū z difficultas respirationis z inordi natio nisi ꝙ aln̄ quiescit In tercia aūt spe cie ē suspiriū sꝫ nō ē inordinatio nec spu ma nec uox strangulatorū Signa Qn̄ tu es uocatus ad pacientē z uides cū sine sensu z motu z sicut dormientē somno profundo sicut ē somnus qui uocat̄ subet z stertit tūc uoca cū ꝓprio noīe z alta uo ce z trahe eū per capillos z cōduplica di/ gitos z stringe fortiter z punge ipm̄ cuꝫ acu aut stilo. tūc si nullo mō respōdet apo plecticus ē potissime si subito ueīt z cū al/ ta uoce Aln̄ tn̄ est magnū dubiū utrū sit uiuus uel mortuus ꝓpter priuationē sen/ sus z motus z anhelitus z pulsus z tunc claudantur oīa foramina domus z follicu lū lane minutissime carminatū ori eius apponatur z si mouentur pili lane procul dubio adhuc uiuit. z si nullo mō moueā tur mortuus ē. uel si accipiatur plenus cia thus aque z ponatur supra pectus z tunc precipiatur omnibus de domo ꝙ sedeāt z quiescant si domus ē in solario z ꝑmit tatur etiā aq̄ uasis quiescere tunc respicia/ mus aquā uasis diligenter z si nullo mō moueatur ꝓculdubio mortuus ē. si auteꝫ moueatur adhuc uiuit Intelligendū igit̄ ꝙ apoplesia licet conueniat cū epilēsia in materia z in situ tn̄ differunt qm̄ epilen sia cū periodis uenit. apoplesia aūt nunq̄. qm̄ aut īterficit aut in paralisiꝫ terminabit̄

Materia eni apoplexie ē ita grossa et frā et multa et cōpacta qd per frām crisim terminari nō pōt ſʒ cū curatur in paliſim terminatur qm̄ materie apoplexie cū diſg gitur per neruos cauſat paraliſiʒ ſicut materia paraliſis cū coadunatur cāt apopleſiā z ita paraliſis terminatur in apopleſiā & apopleſia in paraliſiʒ Preterea ſciendū eſt ꝙ apopleſia differt a ſomno graui z profundo q appellatur ſubet et differt a litargia et a ſincopi cordis A ſomno et litargia differt qm̄ iſte ueniūt paulatine ſʒ apopleſia ſubito Et cū hoc in apopleſia nulla eſt excitatio nec ſuſpenſio ſed in illis ſalti cū uiolentia .differt etiā a ſincopi cordis qm̄ in apopleſia facies aſſimilatur faciei uiuorū in ſincopi aūt faciei mortuorū.ſincopis aūt ſtomachi z matricis ē ꝑ iodalis. ſed apopleſia cum ueniat a cerebro non eſt periodalis .Cognoſcitur autem materia peccans quia ſi ſanguis eſt tota facies eſt rubea et ſi fleuma eſt facies ſubalbida cum humiditate multa.et ſi eſt ex cauſis compoſitis cauſa erit compoſita et ſi eſſet ex ſanguine infecto.ex melancolia tunc facies uergit ad liuorem et uirorem . et ſi eſt ex colera uergit ad citrinitatē cum humiditate pauca.et ſi eſt ex apoſtemate eſt ſemper cum febre et iſta eſt peſſima inter omnes . Et ſi eſt ex cauſis primitiuis cognoſcitur ex illis et iudicio aſtantium.

Pronoſticatio ypo.docet pronoſticare apopleſiam fortem curare impoſſibile eſt.debilem autem non facile.prima igitur et ſecunda ſpecies apopleſie non curātur manu humana. ſed tercia curari poteſt cum magna diligentia y.intelligit ꝙ ſi aliquis ſanus ſubito amittat ſenſum et motū et uocem ꝙ infra ſeptem dies moritur niſi febris acceperit eū Dicit eni ꝙ ſi inebriatus repente ſine uoce fiat. ſpaſmo innato moritur niſi fe.ſuperuenerit . aut fuerit ſolutus hora qua crapule ſoluuntur et dicit Auic.ꝙ aliquis aliqn̄ eſt pene ſiñ ſenſu et motu et anhelitu et eſt ſicut mortuus niſi ꝙ aliquo modo ſopito habet aliqualiter pulſuʒ et dicit ꝙ talis mortuus reuiuiſcit uel reuiuiſcere pōt qꝛ calor innatꝰ eſt ita debilis ab intus et nullo aere exteriori indiget et debet ſtare per lxxii. horas anteq̄ ſepeliatur.omnis enim apopleticus ſtet ꝑ lxxii.horas anteq̄ ſepeliatē . ſʒ pauci aut nulli habent amicos qui eos cuſtodiūt et iō mſti ſepeliūtur viui Poſtq̄ igiē ypo. et Auic.pronoſticauerūt dico ꝙ ego uidi multos apopleticos et in ueritate nūq̄ uidi aliquē euadere.a mōte igitur ſubitanea et morte eterna libera nos domine Curatio . Si cauſa eſt ſanguinea in primis fiat flebotomia de uena quaqꝫ cephalica.et ſi cauſa eſt fleumatica cum corpus ſit ut plurimum plectoricū tunc fiat flebotomia de utraqꝫ cephalica dum tamē uirtus poſſit tollerare.ſecundo fiat criſtere cū ſticados et aliis comunibus et diſſoluatē ibi yerap̄.aut yeraruf.aut yeraſo.Deinde fiant fricationes extremitatum fortiſſime cum ſale et aceto tepidis . Deinde fiant ſternutationes ℞.elſi albi.piperis. caſtorei.añ.ʒ.i.fiat puluis et aliqua pars per calamum et ſuffletur per nares et ſi ſternutauerit bonū ē Deinde ſuffumigetur cuʒ alipta muſcetta et galliamuſ. Deinde fomentetur caput cum decoctione iſtarum herbarum.℞.utriuſqꝫ ſaluie.utriuſqꝫ calamenti.utriuſqꝫ rute.añ.ſticados duos conquaſſentur et bulliant in vino albo et fomentetur caput ex alto .deinde caput cuʒ pannis calidis deſiccetur Deinde tondantur capilli et caput abluatur cum vino decoctionis rute et deinde purgetur ſic.℞. euforbii.piretri.baccarum lauri.coſti.rute.agreſtis.et domeſtice.añ.ʒ.ii. bulliant in oleo muſcellino.et cum iſto oleo multum calido caput inungatur Deinde fiat tale medicamentū ℞.euforbii.piretri.caſtorei.galbani.ſerapini.opopo.triū geneꝝ pipeꝝ.ſulphur. viui.ſinap̄.auſungie leoīs

aū.ʒ.i.conficiatur quedā massa z totū fi gureur in aluta ad modū capelli ut super ficies concaua cōprehendat totū caput & calidū capiti applicetur Et si ex his nō cu/ retur z exciterur habeatur capellina ferrea z calefiat z capiti applicetur z sit in tan/ tum calida ꝙ quasi adurat capillos z an/ teq̄ infrigidetur alia capiti apponat z ista omnia per ordinem z sine intermissio/ ne in tantuʒ continuentur donec reuixe rit aut saltim morietur ut non possit di/ ci ꝙ ex defectu medicaminum deficiat. quoniam dicit Auic. ꝙ febres sine apo/ stemate terminantur aliquando per apo/ stema z potest terminari ad fe. tamen stat sicut mortuus quasi omnino et po/ stea reuiuiscit et ideo talium ut ipse dicit nullus debet sepelliri donec transiuerint tres dies completi et est spaciuʒ lxxii. ho rarum. Si autem per dei gratiam conua/ luerit fac ꝙ euomat et detur cibus subti/ lior et in minori quantitate q̄ in epilen/ sia et detur cum oximell diure. oximell squilliti. et purgetur cum yerf. et yerafo. et fiant oīa per ordinē que dicta sunt in epilensia quoniam sicut conueniūt in caīs ita in curatione nō oportet igitur hic repe tere. CLARIFICATIO Intelli gendū ꝙ anhelitus oīo existenter et appa renter deficere nō pōt in apoplexia sic eni subito fieret mors in suffocatis z strangu latis sʒ ē ibi aliquo mō confusio et inordi natio. aliquando eni pōt esse anhelitus ita debilis ꝙ nō appareat nobis potissime in illis qui habent cor frigidū Nunc aūt an helitus in apoplexia nō ē propter uirtuteʒ aialem sʒ propter naturalē mouentē ex de siderio ſm G. et si diceres iam uirtus na/ turalis nō mouetur Dico ꝙ nō mouetur in tēpore sanitatis sʒ tēpore magne neces sitatis sicut hic Secundo notandū ꝙ apo/ plexia ut plurimū ē incurabilis et hoc est ꝓpter nobilitatē mēbri et multitudinem materie ꝙ mēbrū nobile nō pōt pati lon gitudinē morbi et molestationē acciden/ tiū Si aūt curetur hoc nō pōt fieri ꝑfecte propter multitudinē grossiciē et uiscosita tē materie Sed natura uigorata mittit ad loca uicina. et ꝙ ibidē oriuntur nerui iō infunditur materia in neruis. et ita causa tur paralisis ut dictū est Tercio notandū ꝙ frequentius accidit paralisis in pte dex tra ꝙ pars illa est rarior et meatus magis aperti. Aliquando tn̄ fit in parte sinistra ꝓpter debilitatē loci et ita plus generatur in parte ad quā materia plus declinat Vl timo notandū ꝙ in apopletico z epilenti co pila uel lignū uel aliquod tale debet po ni inter dentes cū uiolentia et ratione an helitus et ut dentes nō destruantur

De paralisi

Paralisis est neruorū mollifica/ tio cum ablatione sensus et mo tus CAVSA Quedā sunt cause extrinsece quedā intrinsece Extrin sece sicut ē casus ꝑcussio neruoꝝ. nimia at tricio ruptura incisio per trāsuersuʒ. dislo catio. ira. timor. nimia frigiditas cōpmēs aut claudēs. aut nimia calitas exalās. cōstri ctio. ligatura. z silia Si ab intus tūc sunt oia illa q̄ oppilāt z claudūt capita et origi nē neruoꝝ ita ꝙ spūs ad subiecta penetra re nō pōt Ista aūt sūt mlta sicut ē fla ut ꝑrimū mela ut minus et sanguis adhuc minus et cola mime. nisi addita cū alio hu. apostēa et silia sicut ē cris. vn̄ iiii. sūt morbi q pn̄t in palisiʒ trāsmutari sicut ē apostēa fe. croica. colica. et suffocatio ma/ tricis Intelligendū igitur ꝙ duplex ē pali sis q̄dā vlis. q̄dā ꝑticlis. ꝑticularis ē in pe de tm̄ aut matrice. aut uesica. aut itestinis aut stomacho. aut lingua. aut naribus. aut manibus et ita de aliis. Aut ē vlis et ap/ pellatur vniuersalis qn̄ tenet medietateʒ corporis ſm longū ita ꝙ aliqn̄ in vno la/ tere. aliqn̄ in altero. aliqn̄ in ambobus p̄ter q̄ i capite sʒ si esset i capite tūc ēet apostēa

Intelligēdū φ differētia ē inter spasmū et palisim. qm̄ in palisi ꝓlōgatur mēbrū qa sanū trahit infirmū ut dicit G. de interioribꝰ. z cū hoc in palisi materia ē diffusa et dispsa p membꝛ. tercia dr̄ia est φ plus ē ex materia hu. z ita ꝓlōgatur neruus sm̄ longū et curtatur sm̄ latū. totuz cōtrariū est i spasmo. pmo qa membruz curtatur sm̄ longū et ꝓlōgatur sm̄ latuz et i spasmo infirmū trahit sanū. scdo qa materia ē magꝭ coadunata et imbibita i foramibus neruoꝝ et ꝓpterea dilatatur neruus in latū. vltia differētia ē qa materia spasmi magꝭ trahit ad siccū grossū citius ē̄miabile termio ꝓpo. palis igitur ē mēbri mollificaº et remollicio ita φ cuz manu tua poterꝭ mēbꝝ paliticum eleuare et depmere sicut corrigiā madefactam. i spasmo aūt nō cū neruus sit frigidus cōtractus als cū mēbꝝ sit rigidū cōtractuz SIGNA. Pulsus palitici ē occultus debilis frequēs et inordiatus. vrina ē alba et remissa. multotiēs aūt est multū colorata ꝓpter renes nō potētes segregare aut rōne dolorꝭ aut rōne fe. aut rōne alicuius morbi cōicantꝭ. latus infirmū ē ita frigidū sicut si esset in glacie positū et sanum sentitur ita calidū sicut si eēt in igne et oculus aliqñ mioratur. Signa aūt hu. peccantꝭ sūt qa si ē ex sanguie pulsus est plenus et color cutis rubeus et vene replete et totū corpus plenū. et signa sanguis ꝑcesserūt. signa ex flate erit albū hu. et signa flatis apparēt i toto corpe. si ex melācolia erit liuidū et erūt alia signa melie q̄ multotiēs dixi. ex cola. n. sola fieri ñ pōt et si fiat hoc ē p admixtōem cū alio hu. et raro accidit et tūc signa sūt cōposita. si ex apostemate ē cū fe. et duricies apparet i loco. cause aūt pmitiue iudiciis cognoscūtur. PRONOSTICATIO. Si in puero febricitāti vrina appet viridis significat palisim aut spasmū. palis in senibus de difficili aut nunq̄ curatur tremor supueniēs palisi bonū ē palisis. si venerit ex dislocatōe aut nimia neruoꝝ cōtritōe aut ruptura aut incisiōe p transuersum nō recipit curatōem. si aūt membrū paliticū mioretur aut color imutetur uade malū et si nō spes ē in curatōe. CVRA. In curatōe palisis dēmus aduertere φ a pn̄ nō detur fortꝭ medicia. ſo debemus cōsiderare si est ibi fe. et si sit detur medicia cōposita ex ca. et fri. tercio debemus cōsiderare si medicamia mltū calida nocēt et si sic remittātur cū cāomil. mellilo. et anthos et sibus qm̄ nimis cala aliqñ dissoluūt. q̄rto dēmus cōsiderare φ medicamia apponātur i origie neruoruz qa alr appositio sup̄ pticulā patientē parū ualeret. qnto dēmus cōsiderare effectuz medicamīs ca. sup̄ membꝝ paliticatū qm̄ aliqñ nimis calefacit et ulcerat et mēbrū illud nō sentit. et iō nescimus utrū iuuet vl̄ noceat q̄re freq̄nter dēmus respicere. et si color est rubeus et caro inflata et cū cōprimitur dealbatur bonū ē. si aūt ñ dealbatur cū cōprimitur sꝫ remāet rubedo: tūc ē signū φ nimis calefecit et cū hoc si vlcera appareāt q̄re medicamia sūt mutāda ut est dictū. In pmis igitur dietetur cū aqua ordei et ydromel. et tenui non solū usq ad tres dies sꝫ usq ad. vii. dies vl̄. xi. si uirtus tolerare possit. cibaria igitur sint volatilia assa fricta et cōdita cuz spēbus aromaticꝭ ab omi vino caueat usq ad declinatōem et sit cōtentus aq̄ mellita. aquā etiā nō potet et si potet valde parū. oēs sex res nō naturales debēt vergere ad siccitatē sicut ē aer cibus et potus somnus et vigilia. z ita de aliis. sūme igitur paꝝ potet et cibaria sint sicca. si autez fuerit de sanguie fiat flomia deinde sumatur oxizaccara et oximel. diureti. et purgetur cum catarti. impiali et oxilax. et yera deinde inungatur cum oleo lauri. costi. et cāomil. et si materia fueit melācolica digeratur et purgetur sicut decet

illam materiā. et ſi ex ẜlate curetur ſicut decet apoſtema et ita de cauſis p̓mitiuis ſimplici igitur diſcraſie ſimplex medicamen exhibeat̃ et cōpoſitū compoſite. ſed qa frequētius accidit de ẜlate iō hanc curam diligētius ꝓſequamur. In p̓mis igitur fiat cliſtere. ℞. malue mercurialis abrotani vtriuſq; centauree utriuſq; ſticados vtriuſq; rute añ. m. i. ſuci blete lib. ſ. fiat decoctio et in decoctione reſoluatur olei cōis. ℥. iii. mel. ſal. furturis. añ. ℥. i. yere yeraſo. añ ℥. ſ. miſceātur et colētur et fiat cliſtere vſq; ad lib. ſ. Si autē eſſet nimis cōſtipatus pōt p̃cedere mollificatiuuz et poſtea iſtud. deinde fricētur extrema fortiter et pticula patiēs ſuauiter. deinde digerat̃ materia cum pipe et aſſa aut cuz pipe et acoro aut cum pipe et tyriaca aut cū pipe et metridato aut cū dyatrion pipereon et fricet̃ ps cum radice lilii. et purgetur cū yerap. et yeraſo. acuatis cū pulpa colloq. et bdellio. vel digeratur materia p hunc modū. ℞. radicū feni. petroſilſ. apii gencia. ariſto. ro. capitꝗ ſquille. acori. piretri. raphani lilii. añ. ℥. iii. cōquaſſētur et temperētur in vino albo et aceto p diem et noctez narciſci vtriuſq; ſaluie utriuſq; rute utriuſq; calamēti centauree mi. coſti. yſopi. añ. ℥. ii. āi. marati carui. agreſte. ſemis rute ſpicenar. ſquinā ti. añ. ℥. i. mel. lib. i. 2. ſ. fiat ſiropus. Mat̃ia digeſta purget̃ ſic. ℞. agarici. turbit. añ. ʒ. ii. euforbii. pulpe colloq. elaterides añ. ʒ. i. maſti. ʒʒ. bdellii ſal gēme ſpicenar. ſerapini. ani. caſto. carui. agreſte. ſemis rute. añ. ʒ. i. yerap. yeraſo. añ. ʒ. iii. miſceātur cū oxi mel. ſqlliti. et fiat maſſa et cū uti voluerꝛ accipiat. ʒ. iii. aut. ℥. ſ. aut plus aut minus iuxta cōuenientiā pticulariū. Poſtq̄ medicina cōfecta fuerit ad minus p. xv. dies ſi patiēs pōt tm̄ expectare aut detur ſupradicta medicia. Deinde inungatur cū aliquo ex iſtis oleis aut ex multꝭ. ſ. coſtino laurino iunipino et cum olō de nuce romana aut acoro aut piretro aut euforbio aut de ſpicanar. aut nigſſa aut ruta aut ſinapi aut mirra aut de cordumēi hoc eſt de carui agreſto aut de yſopo. et ita de aliis oleis ſubtilibus caſis penetratiuis reſoluentibus et cōſumentibus. ſicut eſt etiā olm̄ de balſamo et mel anacardi et adeps vulpis et vulturꝛ et ſiſium calidoꝝ. añ tamē iſtas inunctiōes pꝰ corporꝛ mundificatōem bonū eſt ut i ſtuphiſ ſiccis et in ſtupha ponātur oīa queq; ponūtur in ſiropo et poſt exitum q̈libet vice ꝙ exhibeatur tyriace auree alexandrie añ. ʒ. ſ. et cōtinuetur multꝭ diebus ſtomacho uacuo. deinde apponatur iſtud empl̄m cum cautela p̃dicta ſup̄. ℞. gūmi rute agreſtis euforbii opoponaci ſerapi. galbani caſtorei mirre aſſe fetide bdellii piretri nuciſmuſ. nuciſ roma. triū piperuz. anacardi tapſie nigelle ſinap. carui agreſte ſemis rute. añ. ℥. ſ. cōficiantur cuz oxi mel. ſqlli. et fiat empl̄m et ſup̄ membrū paliticatum apponatur. deinde poteſt balneari. Accipiatur vulpis et cum pelle tota decoquatur in aqua cum ruta et calamento et carui agreſto et acoro et balneetur in aqua iſta. vulgares tn̄ decipiūtur in iſto balneo. qa faciunt añ corporꝛ mūdificatiōem. et iō augmētatur morbus et caputpur. etiam et vomitus competunt. In declinatiōe aūt detur uinū calidū antiquū ſed in parua q̄titate. ventoſe cum ſtricto orificio ſine ſcarificatōe frequent̃ appoſite ſupra capita neruoꝝ multum iuuant. Sternutatio facta cum elbō multū valet et cū medicamibus reſolutiuis ſemper ſtiptica apponātur. Cum autem fuerit in cōualeſcentia multum cōfert ꝙ mē brum eleuetur et dep̓matur vt ſuaz poſſit operatiōem exercere. CLARIFICATIO. Intelligendū ꝙ paraliſ freq̄ntius euenit cum pticularia cōueniunt ut frigidus de cōplexione et ſenes et tempꝰ frigidum et regio frigida. et qa viuit in

ocio et in crapula et uino multo et quia artificium suum est frigidum ut qa pi scator et qa circa coria et circa aquas uersatur et cetera. Secūdo notandū ꝙ ꝑmem brum paraliticum lꝫ non sentiat nec moueatur nihilominus nutritur quāuis debiliter et ꝙ debiliter nutriatur hoc patet quia cōtinue maceratur et arescit. et licet spūs animalis non possit penetrare nutrimentū tamen penetrat quoniam modica nubes impedit radium. sed attractō specifica attrahit etiam qd̄ de difficili ē attrahibile sicut patet in follibus fabrorū ubi non attrahitur solum aer sed grauia et similia. Tercio notandū ꝙ ꝑvinuꝫ nō competit in aliqua egritudie neruali frigida. nec etiam in passionibus iuncturarum et quia facit materias penetrare. et quia conuertitur in acetum nisi in declinatione corpore mundificato et qd̄ administretur sicut oportet.

De spasmo.

Pasmus est egritudo neruał cō trahens neruum ad suam origi nem cum ablatione motus.

CAVSA. Quedam. n. est causa exterior quedam interior. Exteriores eni sunt cause multe sicut est nimia frigiditas cōprimens aut caliditas dissoluēs et ad neruos delegans. aut sicut est punctura nerui cum stilo aut acu et similibus aut punctura scorpionū aut morsus reptiliū aut labor nimius aut coitus superfluus aut fluxus uentris nimius aut fluxus sanguinis nimius aut aliqua alia res cogens reuerti membrum ad suam origineꝫ sicut est casus incisio. et ita de aliis. Si autem causa fuerit interior sunt etiam multe sicut est apostema ubi materia est coadunata in uno loco nerui seu originis eius In aliis causis materia magis comprehēdit neruum et cum etiaꝫ uentositas grossa que non habet exitum. aliquando tamen ventositas est ita modica ꝙ cito recedit per se aut cum modica fricatione et ideo quando venit in tibia vulgariter appellatur trāpa. Aliquando causa est sanguinea aliquando melancolica aliquando flegmatica et ista venit vt plurimum aliquando fe. est in causa et crapula et ocium et somnus nimius et profundus et similia. Intelligendum ꝙ spasmus quasdam recipit sectiones omnis enim spasmus aut est de repletione aut de inanitione et sique sunt alie cause ad istas duas possunt reduci. Secunda diuisio erit talis. spasmus aut est vniuersalis aut particularis. vniuersalis qn̄ non est in una parte tantū sicut si contrahitur membrum interius. aut tantū posterius aut vtroqꝫ modo. et sic vocatur propriis nominibus ꝓstotonus epystotonus et tetanus quasi totum tenens. quoniam tunc equaliter contrahūtur nerui anteriores et posteriores et iste de difficili cognoscitur quia remanet figura in dispositione sua. hoc intellecto ꝙ ille spasmus non attingat caput. quia tunc esset epyfia quoniam epyfia est spasmus totius corporis. Sed particularis est cuꝫ est in aliqua parte tantum faciei aut in pedibus. aut in manibus aut in vesica. et ita de aliis. Tercia diuisio est quoniam spasmus quidam est in pueris et ille de facili venit et de facili curatur. et quidā venit in aliis etatibus a septem annis ultra et tunc de difficili venit et de difficili curatur. Spasmus quidam est qui antecedit et est vt plurimum de repletione. et quidam est qui sequitur fe. et est ut plurimum de inanitione. Spasmus quidam est cum dolore magno sicut ille qui est de repletione et quidā ubi nō est tātus dolor sicut ille qui est de inani

tione nisi esset ratione inordinationis et similium sicut in spasmo stomachi propter coleram prassiuam & uermes etiam sunt aliquando causa spasmi & epilentie. SIGNA Quuando enim uides membrum contractum rigidum et non potest reduci ad dispositionem suam naturalem tunc illud membrum est spasmatum et si sanis subito euenerit tunc significatur q eẜ de repletiõe. qm̃ neruus tũc diminutus est ẜm longũ et magnificat̃ ẜm latũ sicut corrigia in hieme. Si autem paulatine euenerit. aut post fe. et labores et inanitiões. tũc talis spasmus est de inanitiõe vbi est curtatio nerui ẜm latum et ẜm longum sicut videmus in corrigiis ĩ estate de coriis. et qñ spasmus cito reuertitur ad suã naturã nõ est vere spasmus. sicut pʒ in ossitatiõe et singultu. Pulsus spasmatorum est debil durus vndosus z inordiatus. vrina aliqñ est colorata ꝓpt̃ fe. et aliqñ remissa ꝓpt̃ ascensũ hu. ad caput et si fuerit ex sanguie apparet rubedo in mẽbro et apparet dñia sanguinis in toto corpe. ita est de mel̃ia. ita de fl̃ate de quorum signis freqũter dictũ est. Cause aũt primitiue cognoscũtur iudicio patientis. de signis aũt apostematũ aut vermiũ et similium aut dictũ est aut dicet̃. PRONOSTICATIO. Spasmus de repletiõe est curabil. qa facilius est rẽ humidã exiccare q̃ siccã hũectare. sicut scribitur. vii. de ingenio sani. Spasmus ex el̃o mortale. qa spasmus ex inanitõe mortal. spasmꝰ post fe. mortale. Si aũt aliqs fuerit multũ inanitus ꝓpt̃ aliquã causaʒ si supuenerit ei fe. et fe. supueniat spasmꝰ. ꝓpe talis spasmus est incurabil. qa ꝓ certo de inanitiõe est. et hoc dicitur ꝓ tanto. qa spasmus de repletõe aliqñ venit post fe. cum corpus est plenũ. et qa talis spasmus ẽ de repletõe iõ est curabil. et ꝓ tãto spasmus in pueris est de facili curabil. qa nerui sũt molles. et iõ ꝓ q̃libet facili cã venit sicut ꝓ fletu et cõstipatõe et fe. et sicut de facili venit ita de facili recedit. qm̃ spasmus in pueris cũ febricitãt ut plurimũ est d̃ repletiõe. qm̃ pueri nullis ex rebus intendũt nisi soli comestiõi sicut scribit G. uersus finẽ ꝓnosticorum cũ loqtur de spasmo puerorum. Spasmꝰ ꝓpt̃ pũcturã neruorum ẽ pessimꝰ iux̃ illd̃ G. i tegni. nerui et tenãtos pũctura z cet̃a. CVRA. Si spasmus fuerit de fl̃ate dẽtur cal̃a resolutia sicut ẽ oleũ de lilio de costo de castoreo de nuce indica. si fuerit ex ca. inungant̃ nerui cũ oleo nenuf. et sali. et ro. Et itelligẽdũ q i spasmo faciei debẽt poni medicamina sup̃ occipitiũ. et si fuerit ĩ aliis ptibus corpis inferioribꝰ ponãtur sup̃ dorsum. si aũt fuerit pũctura nerui tũc ponat̃ desup q̃si feruẽs oleũ de euforbio et fiat emplr̃ de euforbio et opoponaco et piretro et castoreo et apiatur locus et cauterizet̃ purgatiõe ul̃i ꝓcedẽte. qa iste spasmus ẽ multũ ꝑiculosus et de se. et qd erit si cõtingat error. vigilate igit̃ h̃. Si aũt spasmus fuerit ex scorpiõibus et aĩalibus venenos̃ detur tyriaca et metd̃atũ aut medicamia q̃ ualẽt ꝯ uenenũ sicut sũt saluia aristo. ro. gentia. baccarum lauri. et sil̃ia. Et si fuerit ĩ infãtibus sufficiũt olea resolutiua sicut ẽ oleũ costinũ lauri. cãomil. mellilo. et sil̃ia. Si aũt fuerit ꝓpt̃ apostẽa curẽtur apostẽata sicut dicetur. Si aũt fuerit ꝓpt̃ uermes inficiãtur cũ amaris sicut ẽ absinthi. cẽtaure. ꝑsica. aloe agari. et fella et semẽ zedoarie et amigd. amare z pñt fieri ẽplastra ex. aut aliq̃ istorum pñt dari cũ lacte et sil̃ia q̃ dicẽtur i loco suo. et ita de aliis caus̃ q̃ reducũtur ad suã naturã ꝑ suũ ꝯriuʒ. si aũt fuerit ex sanguie fiat fl̃otmia deide clisteria deide ponãtur resolutiua cal̃a q̃ dicta sũt sup̃ originẽ neruorum Et si cã fuerit mel̃ica digerat̃ et eũeturut dictũ ẽ. idẽ de fl̃atica. In caus̃ igitur frigidis det̃ ista potio q̃ digerit et ꝑfecte curat si cõtinuet̃. ℞. asse feti. opopõaci ca

ftorci.añ.ʒ.5. misceantur z exhibeantur cotidie ʒ.ii.uel digeratur materia cũ oxi/ melł diure.z oximelł squillitico purgeẽ cũ yeraf.z yeraſo.acuatis cũ euforbio. & pulpa coloqn.uel fiat ſiropus z medicine et ſtuphe et alia omnia que dicta ſunt in paraliſi Balnea eniʒ ſulphurea multum conferunt et ſi non habentur naturaliter habeãtur artificialiter cum multitudine ſulphuris et ſalis non tamen debent mul tum morari · STVPHA.SICCA

Stupha ſicca multum confert et magis q̃ balnea aque Inungatur igitur membruʒ cum oleo de euforbio.piretro et ſpica nar di.et caſtore.et aſa.et opoponaco et ſerapi no et cũ auxũgia vulpina lupi.et vulturi/ na. et ex iſtis eidem poteſt fieri empla/ ſtrum et portet pelles vulpinas et vultu/ rinas et uentoſe etiam ualent Si autem cauſa fuerit inaniens et cum febre detur ordeatum.auenatum.lac amigdalarum et dyadragantum frigidum et inungatur cum oleo uioł.et nenufarino.et oleo ſali cis.et domus ſit frigida et aſpergatur to/ ta rebus frigidis.et aſcelle.et inguina . et ſpina dorſi inungantur frequenter cum oleo uiolato. Si autem non febricitet de/ tur ſibi lac ad potandum et inroretur to/ tum caput cum lacte et balneetur totus ſi eſt poſſibile et inungatur cum oleo ſi/ ſamino et cum oleo amigdalarum dulciũ ymo balneetur totus ſi eſt poſſibile . et dentur uitella ouorum et alia reſumptiua et nutrientia. et ocium. et quies. et taci/ turnitas. In tetano autem competit ꝙ balneetur in aqua frigida ſicut dicit Ypo cras. Si fuerit iuuenis carnoſus media eſta te quia tunc reuocatur calor ad interiora. qui reuocatus et fortificatus curat et di/ cit Auicenna ꝙ ſi ren cum pinguedine ſua conteratur et ſupra origenem neruo/ rum ſpaſmati reponatur quod multũ ua let et ibi dimittatur z deinde per ordineʒ alter apponatur CLARIFICATIO

Intelligendum ꝙ febris ſuperueniens ſpaſmo poteſt curare ſpaſmum.et egritu dines neruales.dum tamen tres conditio nes apponantur Primo ꝙ morbus ſit materialis et de cauſa frigida.quia ſi eſſet de inanitione magis augmentaretur . Se cundo ꝙ corpus ſit mundificatum. quia aliter eſſet timendum de putrida aut de apoſtemate. aut de augmentatione mor/ bi materiam liquefaciendo. et ad particu/ lam patientem delegando. aut de morte propter afflictionem morbi principalis.et febris ſuperuenientis. Tercia ꝙ illa febris ſit effimera.et cum iſtis conditionibus ſe cure inungantur arterie cum auxungia le onis aut cum ſuco ffamule ec ita prouo/ cabitur febris. Secundo notandum ꝙ membrum ſpaſmatum non mouetur et tamen ſentit cuius ratio eſt . quoniaʒ plu ra ſunt neceſſaria ad motum quam ad ſenſum et ideo multitudo ſpiritus po/ teſt amitti qui erat neceſſarius motui ſed parum poteſt remanere ꝙ ſufficiat ad ſenſum et potiſſime ſi fiant per vnum neruum . Modicus autem ſpiritus poteſt ſufficere ſenſui cũ ſit uirtus paſſiua multꝰ autem eſt neceſſarius motui cum ſit uir/ tus actiua ¶ Tercio notandum ꝙ ſpaſ/ mus citius uenit in pueris propter mol liciem neruorum et citius recedit . In ſenibus autem uenit tardius quia ſolidio/ res z fleuma eſt magis groſſum z non poteſt penetrare tardius tamen curatur . ¶ Quarto aduertendum ꝙ citius cauſa/ tur ſpaſmus de ſanguine.ſecundo de fleu mate.tercio de melancolia z licet melan colia magis aſſimiletur neruo & ſecun/ dum hoc citius deberet cauſari ſpaſmus

Nota de balneo sulphureo artificiali [illegible] et de stupha q melior est

ab ea tamen propter grossiciem penetrare non potest rarissime tamen accidit de colera ¶ Quinto intelligendum quoniam licet paralisis accidat in dextra et sinistra non tamen spasmus quoniam in paralisi est prolongatio membri mollificatio insensibilitas et immobilitas ¶ In spasmo autem est contractio z retractio. pars autem dextra et sinistra possunt incurtari. pars enim lata citius inflectitur q̃ stricta nunc autem latera sunt strictiora z ideo non ita possunt curuari quia torax z coste z spondilia impediunt & ideo non sunt nisi tres species spasmi. Anterior & posterior et tethanus. uel posset dici ꝙ licet non fiat spasmus in toto latere fit tamen in parte quoniam manus aut brachium potest curtari et ad suam originez reduci per uiam spasmi. sicut potest prolongari per uiam paralisis. cum causa sit eadē et particula patiens eadem nisi quia in spasmo materia est magis grossa z magis adunata sed in paralisi magis humida z magis dispersa.

De tremore

Tremor est diminutio uirtutis motiue sicut stupor est diminutio uirtutis tactiue Vel tremor est bellum continuum uirtutis uoluptarie ad superiora mouentis z morbi uoluntarie ad inferiora deprimentis ¶ Motus igitur tremoris est compositus ex motu nature z motu morbi secundum Galienum quinto de morbo. Si enim uirtus non esset impedita membrum posset eleuare z eleuatum regere z conseruare sed impedita est propter morbum ideo morbus deprimit ibi igitur est motus continuus aut istius aut uirtutis CAVSA Huius passionis causa est. omne illud qd debilitat uirtutem. aut instrumentum. aut utrumqꝫ Illa autem que uirtutem debilitant sunt sicut ymaginationes timorose sicut cum aliquis uadit per altum parietem aut supra strictum pontem aque profunde. aut cum est ī cacumibus montium aut in arce turrium z respicit inferius tunc enim ymaginatur ꝙ casus esset malus z timet z ita incurrit tremorem z aliquando casum Similiter cum aliquis est coram principe terribili sicut dicit Galienus aut cum est in conspectu leonis & similiū. Hoc idem facit gaudiū et ira z similia. z omnia breuiter que debilitant uirtutem animalem ¶ Secunda causa est que debilitat instrumentum z hoc est frigiditas mortificās z paraliticans. aut caliditas resoluens z debilitās. aut humiditas mollificans. aut siccitas inaniens z consumens reddens instrumentum ineptum motui z ita nocet ocium z dimissio excercicii z crapula z super omnia vinum nimis bibitum z potus nimius aque frigide z omne illud quod debilitat z mollificat instrumentum quoniam licet spiritus animalis esset bonus clarus z sufficiens instrumentum tamen est ineptum. Diuiditur autem tremor quoniam quidam est vniuersalis in omnibus membris z quidam particularis vnde quidam in capite. quidam in manu dextra tantū z cetera Signa habentur ex suis causis PRONOSTICATIO Tremor est via ad spasmū z paralisim. tremor in senibus non curatur. z tremor est deterior ī pte sinistra q̃ in dexťa ſm Aui. tremō ī labio īferiori uoitū sigt Y. docꝫ pnosticar

In causone tremor et alienatio superueniens soluit G.tñ nõ tenet istud affo. sꝫ Auic. tenet G.nõ tenet quo ad modũ qm̃ alienus modus loquẽdi ẽ ꝙ egritudo soluatur et peior cẽtur Auic.tenet et impossibile est ꝙ sic fiat et ita quo ad rẽ Curõ Si est ex accidẽtibus aĩe remoueantur et utatur odoriferis ꝛ spũꝫ cõfortãtibus Si ẽ ex calore infrẽt si ex fr̃itate calefiat. Si ex hũiditate cõsumatur et desiccetur Si ex siccitate hũectetur Curetur igitur in omnibus ꝛ ꝑ oĩa sicut dictũ ẽ in caº de palisi ꝛ de spasmo ꝛ ꝙ eadẽ ẽ cura Si aũt fuerit cã fr̃a ꝛ hu.q̃ frequentius aducit tunc curetur sic ℞.carui.foliorum sticados. eupatorii.añ.lib.s.castorei.ʒ.ii.mell.lib.s.fiat siropus q̃si lib.ii.ꝛ utatur eo mane ꝛ sero ꝛ ꝙꝛ ista hñt aspectũ ad tremorem ex istis pot fieri oleũ ꝛ invngatur tota ꝑs lesa Aut ꝙ fiat cõditũ.aut electuariũ ꝛ ꝙ utatur eis aut ꝙ fiat empl̃m ꝛ desupapponatur.deiñ purgetur cũ yera.acuata.cũ pulpa cologn.ꝛ bdellio.Deiñ fiãt stuphe ꝛ ĩ stupha ponãtur ista q̃ in siroº ꝛ plus sulphur ꝛ sal nitrũ.ꝛ postea utatur tiriaca ꝛ aurea alex̃.aut balneetur ꝛ stuphetur ĩ balneis sulphureis naturalibus aut aq̃ maris calĩa.aut in aqua salsa ꝑ artificiũ Et dicit Auic. ꝙ cerebrũ leporis aut asini multuꝫ vꝫ Clarificatio Intelligendũ ꝙ vinuꝫ ꝛ multitudo aq̃ fr̃e multũ nocet neruis. sꝫ aq̃ pluuialis minus nocet Sꝫ posset aliquis dubitare p̃mo si medicina laxatia debeat p̃cedere balnea uel ecõuerso ꝓpter dicta viatici in fine cap̃i de tremore q postq̃ locutus ẽ de medicinis laxatiuis ꝛ oleis ipe dicit ista aũt fiant post balnea sulphurea ꝛc̃.ꝛ ita uĩ ꝙ balnea p̃cedãt ꝛ alia subseq̃ntur qd̃ ẽ cõtra rõnẽ ꝙꝛ vl̃ia debent p̃cedere particularia Dico ꝙ cũ dicit post balnea no facit rẽonẽ ad medicinas sed ad olea ita ꝙ intellexerit ꝙ medicine laxatie debẽt p̃cedere ꝛ postea balnea ꝛ postea olea ꝛ vnguenta

De iectticatione

Ectticatio ẽ motus deambulatiuꝰ ꝓpter uentositatẽ inclusã nõ hñtẽ exitũ ꝛ iõ motus ẽ morbi ꝛ nõ nature fm̃ G.quito de morbo Fit aũt in mẽbro dilatabili ꝛ ꝯstrigibili sicut ẽ caro lacertosa ꝛ iõ ut plurimũ fit in facie sub cute q̃si inter cutẽ ꝛ carnẽ ꝛ iõ nõ fit in mẽbro nimis duro sicut sunt ossa. nec in mẽbro nimis molli. in oĩ tñ mẽbro potenti dilatari ꝛ cõstringi põt fieri. ꝛ iõ põt fieri in capsula cordis ꝛ in multis aliis ꝑtibus potissime tñ fit in ꝑtibus exterioribus iux̃ cutiꝫ Qꝛ aũt fiat ex uentositate pꝫ ꝙꝛ cito ueit ꝛ cito recedit. aut cũ modica fricatiõe Causa Cause aũt huius passionis sunt oĩa illa q̃ materiã cõuertunt in uaporẽ ꝛ uẽtũ sꝫ generatũ nõ consumũt ꝛ iõ uẽtus facit saltũ ꝛ iectticatiões ꝛ mouetur ad modũ motus uermicularis Ista aũt sunt calor debilis potens resoluere ꝛ nõ consumere ꝛ fr̃iditas ꝛ hũiditas ꝛ cause coadiuuantes sunt ociũ ꝛ qes. ꝛ uite suauitas ꝛ multitudo cibi ꝛ potus ꝛ accidẽtia aĩe sicut ira.tristicia.gaudiũ ꝛc̃ Signa sunt satis maĩfesta Pronosticatio Si saltus seu iectticatio cõtinuẽtur ꝓnosticãt futurã epilẽsiã aut apoplexiaꝫ aut stuporẽ.palisiꝫ aut spasmũ aut saltũ Curaº Maior ꝑs curationis huius morbi ẽ rectificatio digestionis ꝛ ꝙ cibus nõ sit uentosus ꝛ ꝙ detur in tali q̃titate q̃litate ꝛ ordine ꝛ ꝙ nõ cõuertatur in uaporẽ ꝛ iõ si ẽ ex cãis calĩs dẽtur fr̃a tꝑata.ꝛ si ex cãis fr̃is dẽtur calĩa tꝑata q̃ magis cõsumãt q̃ dissoluãt sicut ẽ ruta.agnus castus.ꝛ castoreũ.purgetur igitur corpus fm̃ exigentiã

ꝑticłariū₃ deiñ exhibeátur ſtuphe ſicce ſicq dictū ē caº de paliſi ꝫ balnea ſulphurea ꝫ marina ꝫ ſalſa ſiue naturalr̄ ſiue artificia lr̄ mřtū ualét et uētoſe ſine ſcarificatione ꝫ cū fricatiōe ꝫ cauteria ꝫ iciſio arteriarū aminiſtrātiū materiā et iō ſi fuerit in fa/ cie cōfert aliñ incidere arterias tīpoꝝ poſtq̄ vřia ꝑceſſerūt ſicut oꝫ ſaltus igitur ſeu iec ticatio curātur ſicut tremor Clarificaº.

¶ Cōtrarietas ur̄ eſſe iter G·viº de mor/ bo et Viaticū·qm̄ viaticus dicit ꝙ ē mo tus nature et morbi ſ₃ G·dicit ꝙ ē motꝰ morbi·Dico ꝙ iectıcatio nō ē motus na ture ſ₃ ē motus mōbi· qm̄ uētoſitas mo/ uetur cū nō hēat exitū ꝫ iō mouetur ſicq neruus aut formica· aut ad modu₃ ſaltus cuiuſdā deābulationis ſub cute · S₃ ꝙ ur̄ moueri ꝑ modū dilatatiōis et cōſtrictiōis ꝫ ꝙ hēt magnā cōuenıētiā cū tremore iō q̄tū ad hāc apparētiā iudicās viaticus dice bat eſſe motu₃ nature et morbi·Scdo no tādū ꝙ l₃ cor ſit calidiſſimū·nihilominus gr̄a materie fr̄e groſſe uiſcoſe pōt iectica tionē pati aut in ſe aut in ſua capſula·

¶ De tortura

Ortura ē morbus officialis figu/ rā ꝫ diſpōnē faciei cōrūpēs Cā Cā huius paſſiōis ē paliſis aut ſpaſmus ue niēs neruis et lacertis faciei aut apoſtema colli Ita de aliis q̄ ledūt neruos ſicq dictū ē caº de paliſi et caº de ſpaſmo Signa· Signa ꝙ ſit tortura qm̄ labia nō poſſūt bñ cōiūgi Si igitur in aliq̄ ꝑte ſit tortura ꝑs ſana cū maıbus bñ pōt taccari ꝫ ad ſua₃ naturalē diſpōnē reduci·ꝑs aūt iſiima nō Si igitur torture ē multıtudo ſputi ꝫ ſali ue·aut retētio eius Signū aūt ꝙ ſit paliſis ē ꝑtis relaxatio mollificatio et hūiditas ꝫ ſaliua multa Signū aūt ſpaſmi ē duricies ꝫ cōtractio et dolor illius ꝑtis et dolō ca pitis·et ſi ē de repl̄one ueīt ſubito·et ſi eſt de inanitione ueīt ꝑbulatine et ꝑceſſerunt ea q̄ corpus ſicut ē fe·uigilie· inanitio & ſiſia ꝫ cū facies ē corrugata Pronoſticaº

¶ Pronoſticaº ē talis ſi tortura ꝑ ſex mē ſes durauerit aut nūq̄·aut cum difficultate curabitur ·ſaltus predicit torturā ꝫ tortu/ ra ſpaſmū aut paliſi₃·aut apopl̄ia₃ aut epi/ lētiā Si aūt tortura fortis aduēiat iſra iiii· dies iterficit et ſi illos tranſiuerit euadere pōt Curō Curō huius morbi directe in farmatia et fl̄oia et aliis fit ſicut in pa liſi et ſpaſmo Spālia tñ ad torturam ſunt iſta·ſ·ycra hermetis·ſi cōtinuet̄ lōgo tp̄e cotidie uſq₃ ad ℥·i· Acorus ualet ex ꝓprie tate et nuxmuſc·et ℥₃· et iō ex iſtis tribus pōt fieri ſirop̄ cū mell̄·aut electuariu₃·aut oleū·aut empl̄m·et ꝙ appōatur i occipicio et collo et ſup̄ tēpora et mādibulas et ſup ꝑtē leſā·aut ꝙ ex iſtis tribus cū piretº fiat gargariſmus aut caputpurgia·aut maſtica torıū ſingl̄are ꝑſidiū ꝫ ē illud ℞· auricule muris·ciclamis·nucis idice·cucumeris aſi nini·nuciſmuſca·acori·piretri·añ· cōquaſ ſentur et buliāt in vino· et deiñ itingat̄ bōbix in vino colato et patiēs reſupinet̄ ꝫ cōprimatur bibax et vna gutta uel due tepide in naribus inſtillentur et hoc fi/ at multis uicibus ſtomacho ieiuno · qm̄ iſta purgāt caput mirabilr̄ et cōfortāt ner uos et iō ex iſtis pōt fiei oleū· aut empl̄m et ꝙ apponatur ſup̄ originē neruoꝝ· Iſta aūt hn̄t locū in egritudic materiali corpor̄ mūdificato·valet etiā ad hº fricatio capis et occipicii et colli et totius ꝑtis leſe et v₃ etiā ꝙ cotidie ſe ſpeculet̄ in ſpeculo ꝫ ſi ſpe culū eſſet de calibe eſſet melius et ꝙ ſtude at cōtigere labia et cōfigurare faciē ſuā et ꝑ ſe et cū maıbus · et v₃ ad hoc tibicinare cū tuba aut cornu frequēter qm̄ hoc facit ad rectificationē figure·v₃ etiā ſternutaº facta cū nigella et caſtoreo et pipe·v₃ etiā ſuffumigatio facta aut fomētaº aut utrū ꝙ cū oībus noīatis et ꝙ addatur ſinapis·et opoponacū·vltimū aūt remediū ē caute/ riū in uenis que ſunt retro aures ſicut di cit Auic·uel fiat in collo

Explicit ſecūda ꝑticula lilii

Ncipit particula tercia que tractat de passionibus oculo℞. auriũ. nariũ & dentiũ. Et sunt xxvi. capitula.

Capitulũ primũ de anothomia oculorũ

Icut scribit Ga. de iuuamentis mẽbrorũ. cerebrũ creatũ est ꝓpter oculos ut oculi essent in eminenciori pte corporis sicut speculator. Nũc aũt a cerebro procedunt duo nerui fm G. q̃rto de morbo. qui soli sunt cõcaui. antonomatice loquendo qui appellantur nerui optici per quos transit spũs aĩalis uisibilis usq₃ ad oculos qui diffundunt se p oculos p omnẽ ptẽ eorũ usq₃ ad humorẽ cristallinũ ¶ Deiñ spũs ille aĩalis uisibilis multiplicat se ab intus usq₃ ad superficiẽ oculi z tũc recipit spẽm rei uisibilis que actracta erat usq₃ ad humorẽ cristallinũ vbi ẽ pͥma imutatio colorũ. z deinde reportat simulacrũ usq₃ ad sensũ comunẽ ubi recipiũtur spẽs recepte in aliis sensibus oĩbus. ¶ Ad hoc eni seruit neruus opticus. s. ut portet spũ₃ uisibilẽ z reportet simulacrũ usq₃ ad sensu₃ comunẽ ¶ Isti aũt duo nerui optici cũ protenduntꝰ ex dextro z sinistro cõiũgũtꝰ p modũ crucis z efficitur in crucis signatione foramen vnũ tm̃ in quo foramine caucellantꝰ ydola re℞ uisibiliũ. alꝰ eni uiderentꝰ vnũ duo Deinde bifurcatur ite℞ post crucẽ z diuiditꝰ in duas partes q̃rũ vna uadit ad oculũ dextrũ z altera ad sinistrum ¶ Postea aũt oritꝰ tunica sclirotica que oritur a dura matre z facit semicirculũ cuius iuuamentũ ẽ defendere oculũ a duricie cranei ¶ Deinde uenit retina z ꝓtenditꝰ per eundẽ modũ z ẽ plena uenis z arteriis ut ex inde oculus z humor cristallinus nutriatur ¶ Deinde uenit humor uitreus cuius color ẽ albus uergens ad rubeũ in cuius cõcauo ẽ humor cristallinus Deinde uenit albugineus seu glaciali qui ẽ in medio oculi z ibi ẽ p se z alia omnia sunt per iuuamẽta z ea eni ẽ prima colo℞ imutatio z ẽ nature dyafane ut recipiat oĩs colores z est

figure rotunde ut nō aggregentur superflu itates & a parte inferiori habet figurā elir sam ut simulachrū rei uisibilis melius pos sit recipi ¶ Deinde uenit tunica aranea. que oritur a retina ubi apparet forma z fi gu a cū aliquis recte oculū intuet̄ & fuit ante cristallinū ut nō lederetur ab humor̄ albugineo ¶ Deinde uenit hu. albu. & est fex & superfluitas cristallini & cū hoc est ibi ut defendat cristallinā a nocumētis ex trinsecis ¶ Deiñ uenit tunica vuea cuius color naturalis ē medius inter nigrū z ui ridē & ut fortificetur uirtus uisiua Alñ tamē ē diuersoꝝ coloꝝ. & secundū hoc di uersificatur color oculi & de ista coloratio ne nō facit mentionē. G. in tegni sed de il la que uenit secundū dispositionē hu. cri stallini aut albuginei aut spūs. nūc aūt tu nica vuea ē in medio perforata ut spūs z simulacrū possit penetrare recte ad modū vue cū suspēsoriū ē remotū ¶ Deinde ue nit tunica cornea que ē alba & solida si cut cornu ut tueretur oculus a nocumētis extrinsecis & continet in se quatuor tuni cas si vna lederetur alie lederentur ¶ De inde uenit tunica cōiunctiua .s. quā uide mus albā que ābit z ligat vndiq̧ totū ocu lū nisi quantū ē necessariū usui. ¶ Deiñ ueniūt musculi ligātes z solidantes z mo uentes oculū siue superius siue inferius siū latitudinaliter ¶ Deinde ueniūt due pal pebre in quolibet oculo vna superior z a lia inferior ut melius cohoperiatur oculus z defendatur quar̄ superior potissime mo uetur ut sunt musculi mouentes secunduꝫ omnes dimensiones necessarias. z sunt ibi pili ut defendant oculū a puluere z sudor̄ z nocumentis extrinsecis z sunt nigri ut fortificetur uisus Hanc aūt anothomiam possumus breuiter multū dicere quātū est possibile ut melius oculoꝝ egritudines ui deamus. qm̄ oculus patitur oīa gn̄a mor boꝝ sicut ē morbus consimilis officialis z cōis z qꝛ egritudines cōiunctiue citius ad

ueniūt iō de ipis in primis dicemus ¶ De inde de morbis q ueniūt in lacrimal. De inde de illis qui ueniunt in cornea. De inde de illis q ueniūt in tunica vuea. De inde de illis q ueniūt in hu. albugineo z cristallino z spū uisibili z neruo optico. ¶ Deinde de morbis qui ueniūt in lacer tis mouentibus oculū. Hoc aūt faciemus per dei graciam breuit̄ z plane quoniaꝫ passiones oculoꝝ sunt multū difficiles ad cognoscendū z curandū

De optalmia

Ptalmia ē apostema calm̄ in cō iūctiua ¶ Causa huius passionis ē exterior aut interior. exterior sicut calitas n mia aut fritas acris. aut bal neū aut puluis. aut uentus turbatus z silia ¶ Cē itrinsece sunt sicut sanguis aut cosa fla aut mełia aut uentositas. tamē uapores alñ ascendūt ab inferioribus ad superiora alñ aūt descendūt a capite. alñ a uenis ex trinsecis. alñ ab intrinsecis z tūc est ualde maluꝫ. ¶ Signa ¶ Si cā fuerit exte rior discernit̄ iudicio patientis z cā exteri ori remota de facili fit curatio. nisi corpus esset ualde dispositū z patū z plenū ¶ Si aūt fuerit ex sanguine. ē dolor z tumor z pulsatio z lippa claudens palpebras in sop no z similia signa sanguinis q̄ pluries di ximus ¶ Si aūt fuerit ex cosa. adest dolor uehemens pūgitiuus z citritas z paucitas lippe. z reliqua alia signa cose ¶ Et si fue rit ex fłate adest tumor z lippa multa z albedo vicit ruborē cū grauitate. z si a stō ē nausea. z si a capie exteriori ē cū grauita te capitis partis exterioris. z si ē ab intus ē cū sternutatione z omnis talis fluxus est ualde malus cū nō possint directe r̄media adhiberi ¶ Pronosticatio ¶ Qñdiu lippa ē aquosa subtilis egrītudo ē in pricipi o scħm .G. de tēporibus morbi uisibus z cū icipit igrossari z dealbari ē in augmēto z cū ē mīsta claudēs tūc ē status z cū icipit

minui tunc ē declinatio z lippa q̄ habet frustra pua mala ē sic dicit Auic. ❡ Obtalmia in yeme z cū pticularibus cōcurrētibus tardius aduenit z tardius recedit. z ē magis periculosa ꝓpter clausurā pororū illa aūt q̄ ē in estate z medio ueris citius aduenit z citius recedit ❡ Obtalmia nō ē negligenda ꝙ si male curetur malas reliquias dimittit sicut ē macula. pānus & tela z ita de aliis ❡ Obtalmia que antiq̄ ē in qua nō proficiūt medicine ē pessima. q̄m significatur hu. corruptus inuiscatus corrūpens nutrimentū. aut ꝙ uene intrinsece āministrāt materiā. dolō acutissimus oculoꝝ ē multū periculosus ꝙ timet de ruptura cornee aut corrosione. s3 in his talibus ē cautius uigilandū Curatio

❡ In primis ponatur patiens in loco obscuro tuto a fumo z puluere z omni extrinseco nocumento z nō dormiat ī die teneat caput eleuatū nec sit aliquid quod stringat collū. Vitet irā z coytū z oēm sollicitudinē z sit in silentio z quiete. uitet lactucas z pisces. z omnes fructus. z omnia aquosa omnia acetosa. oīa salsa. oīa acuta ❡ Dieta igitur tota uergat ad subtilitatē ❡ Vtatur igitur gallinis pdicibus z auibus cāpestribus z aliis tpatis ❡ Si autē fuerit cū reumate. z reuma fuerit de cā calida in p̄mis succurramus reumati q̄m omnē debitā opationē īpedit z ē mater omniū egritudinū ❡ Odoret igit sandoles. cāphorā. z rof. aquā rof. z ex istis cū acatia. bolo. z sanguie dra. z albumē oui Fiat emplm. z fronti z tīporibus applicetur z stet ibi per vnā horā uel per duas z postea remoueatur ❡ Et si cā esset fra cōstringatur cū thure mastic. z camomilla. z mellilo. z rof. ❡ Capite aūt cōfortato si sanguis dn̄etur aut corpus ē plectoricū fiat fl'oia de cephalica. ptis opposite. z si plus īdiguerit postea decephalica eiusdē lateris. aut d saphena eiusdē lateris. Alñ ēt i tm̄ ē dn̄iū sanguinis. z alioꝝ hu. ꝙ expedit etiā fieri fl'oiaz de uenis que sunt in frōte. aut timporibus. aut capite. aut scindere arterias z de uenis que sunt in angulis oculoꝝ z confert uētosas ponere in spatulis z collo aut sanguisugas. z expedit in forti reumate facere cauteriū in capite z alñ ponere fortiter resoluentia. cū sulfure. castore. z camomille. zc̄. q̄m cū apostema antiquatur z reuma ē forte z ꝓuenit ab īterioribus z medicine nō ꝓficiūt tunc ē diligentissime aduertēdū ❡ Si aūt dolor ē uehemens purgetur materia colerica nō expectādo digestionē cū oxi laxatiuo. z electuario de suco rof. aut cū mirobalī. citrinis. z cassia fist. ❡ Si aūt nō ē tātus dolor digeratur materia cū sci° rof. aut uiof. aut nenufari° deiñ purgetur nō administretur oxizaccara nec diuretica

❡ Si aūt materia sit fl'atica digeratur cū oximell' ubi bulliat ysopus. postea purgetur cū. yera uel cum polipo z turbit ❡ Et si melācolica post digestionē. addatur sciropus de borra. z purgetur cū dya sene z dyaborragiato z modico de yera ruf. uel cū decoctione miroballi. indi. z epith. ❡ Si aūt fuerit constipatus. fiant cristeria fricationes etiā extremitatū ualent

❡ Intelligendū circa curationē obtalmie ꝙ i corporibus hūidis nullū euaporatoriū dēt iponi oculis donec corpus fuerit sufficienter mūdificatū ❡ Preterea nullū natura cotīcū debet apponi nisi in dolore uehemētissimo de cosa acuta subtili et tūc directe cōpetunt ea que infrigidant et ingrossant ❡ Pretea a principio nullū colliriū apponatur usq3 ad tres dies nisi uehementia doloris hoc facere contingeret

❡ Preterea nō abluantur oculi cū aq̄ frigida nec aliqd frigidū actu apponat nisi dolor coartaret ꝙ fra claudunt poros et coartant materiā In obtalmia igitur de cā calida vl'ibus oibus p̄cedentibus utatur tali coll'io. Rx. psilliū et fiat mucillago in aq̄ rof. Idē fiat de semine citonioꝝ. et

de draggag. z tūc mucillagines exprimāt z cū albugie oui fortiter agitato misceāt z addatur lac mulieris z fiat colliriū. hoc eni colliriū repercutit materiā z sedat dolorē ¶ Et si uellemus inducere sopnū z sedare dolorē. fiant iste mucillagines cū aq̄ decoctionis papaueris albi. z erit mirabile ¶ Si aūt uehemētia doloris cogat nos addamus cū his opiū in pua q̄titate z addamus cerusā. ablutā z mūdatā z sucū coriandri. ex oibus igit̄ istis fiat colliriū. Vn̄ in materiis calidis corpe mundificato in pricipio morbi ad sedandū dolorē z sōpnū inducendū nō pōt melius inueiri qd̄ reuelatū ē V tatur igit̄ isto usq̄ ad augmētū egritudinis in augmēto aūt addatur cū istis mucillago. fenugre. qm̄ maturat In statu aūt ponatur istud. fiat mucillago. d̄ dragg. z gūmi arac°. z fenugreco. z exp̄mātur z cū lacte mulieris misceantur & oculis iponat̄ z lac mulieris cotidie z frequenter oculis instilletur qm̄ maturat. abstergit mūdificat z sedat dolorē. z lippa cotidie mūdificetur cū pāno antiquo intincto in albugine oui z lacte mulieris. ¶ In declinatione isto utatur collirio. ℞. tucbie. extīcte sicut opz. sarcocollo nutrite in lacte mulieris. amidi. licii. aā. ʒ. ii. conficiantur cū aq̄ ros. z albugine oui. et lacte mulieris ¶ Si aūt fortiori medicina idigemus addamus cū his aloes ustū mūdatū et ablutū. memithe. marcasite. cathimie auree. et pparentur sicut oz et ponat̄ sub duplū Istud eni abstergit et mundificat et delet albugines et malas reliquias i oculis derelictas ¶ Nunc aūt omes sapiētes cōueniunt in hoc q̄ sarcocolla nō competit in obtalmia donec nō uenerit ad d̄clinationē ¶ Si aūt fuerit q̄ dolor nō uenerit in tantā exuberantiā et potissime i yēme et in hoie pticulari ubi pori possūt claudi corpore mūdificato ponatur spongia in aqua calida et ponatur sup̄ oculum ad euaporandū. possunt pōi in aq̄ ros. uel coriandrū. uel papau. uel oia simul. et spōgia intincta et expressa calida oculis applicetur et ita fiat infrigidatio repercussio et resolutio ¶ In augmento aūt et in statu addantur istis dragag. fenugrec. et gūmi ara. ¶ In declinatione aūt remoueantur ista et ponatur in aq̄ camomil. mellilo. ordeū. et uiole. deiñ bulliant parū et ponatur in aqua spongia uel lana abluta uel bombix uel pānus aliquis duplicatus z expressus sup̄ oculū apponat̄ In oībus tn̄ opibus pticibus oz q̄ an̄ corpus sit bn̄ mūdificatū. aliter maius accideret nocumētū q̄ iuuamenti ¶ Si aūt cā esset frigida corpe mundificato et vl'ibus precedētibus fiāt ista remedia localia. ponantur rose ru. in sacculo et tēperētur in uino ablato fumo et sacculus oculis applicetur et post vnam horā ponantur ista in sacculo. s. ros. camomill. mellilot. eq̄libus partibus et apponātur in aqua calida et exprimatur et super oculuz apponatur et vna hora apponatur istud et alia aliud ¶ Deiñ cū pcedit egritudo fiat istud colliriū. fiat mucillago in aqua ro. de gūmi ara. fenugre. se. lini. malue. et exprimātur tunc. ℞. sarcocolle. nutrite in lacte muli. uel asine. spice. nardi. mirre cynamomi. aloes. casie. aā. ʒ. S. puluerizentur sicut decet collirūs et tunc accipiatur duplum mutillaginis ad ista et fiat colliriū ¶ Istud eni colliriū parti repcutit parti resoluit et partiz maturat et iō cōpetit in fine principii obtalmie de cā frigida et augmento et statu ¶ In declinatiōe fiant ista eadē nisi q̄ mutentur pportiones qm̄ mutillagines debent poni in subduplo et in declinatione ponatur in balneo et detur vinū purū sed in pua q̄titate et dieta sit subtilis. In cōpositis aūt cōponantur remedia Clarificatio ¶ Intelligendū hic et in q̄libet materia et potissime in ista pter nobilitatē mēbri et periculū cure Concurrunt eni aliī particularia que lingua explicari nō possunt quare

Et aque fenugreci [illegible]

industrie medici ꝑticulariter operātis re linquātur ❡ In medicaminibus eni aliqñ aliquid ē addendū z aliqd diminuendū iuxta naturā simpliciū z cōpositaꝝ z iux naturā temporū morboꝝ z tēporū anni. z iuxta naturā cōplexionū z alioꝝ ꝑticu lariū. z iō medicus operās ꝑticularit̄ postq̄ hēt noticiā materialiū cōponat z ordinet iuxta formā regiminis dietā ex cōcursu ꝑticulariū ❡ Si aūt obtalmia fuerit de uē tositate euaporetur cū milio sacellando.

De vngue

Nguis ē secundus morbus con iūctiue Vñ vnguis ē excrescētia media inter dispōnē neruosam z carnosaꝫ crescens sup cōiūctiuā. z inci pit alñ ab vno lacrimali. z alñ ab altero. z alñ coopit cōiūctiuā z alñ extēdit̄ usq̄ ad corneā. z alñ ē vnius coloris alñ alteri us ❡ Curatio ❡ Supposito ꝙ corpus sit mūdificatū suffumigetur oculus cū aq̄ decoctionis malue. z bis malue. z deind utatur tali colł'io. ℞. uitrioli. uiridi eris. usti. salis armo. fell' tauri. añ. ℈. ʃ. cynamo mi. ʒʒ. triū piperū. framētoꝝ. sarcocoll'. ēre uiridis. añ. ℈. i. puluerizentur sic decet in coll'iis. z cū suco feñ. maiurane. z modico melle misceātur ❡ Si aūt ex his nō curet̄ recurramus ad manus cirugici z aperian tur palpebre z trahatur unguis cū uncino z cū excorietur cū extremitate pēne subti li z scidatur. alr̄ eni cito reuertetur. ❡ Se cundo notādū ꝙ nullo mō tāgatur aliqd de carne naturalis ipius lacrimalis alr̄ eni essēt ibi lacrime sempiterne. deiñ ponat̄ ibi sal cū cimino masticatū ne palpebre cū oculo incarnentur z iō oculus q̄si cōtinue moueatur z iō parū dormiat z empl'etur cū uitello oui. z modico olei z ea cōtinue preparentur

De sanguine in oculo uel i cōiunctiua

Ste ē tercius morbus coniūctiue Vñ intelligendū ꝙ supra cōiūc tiuā apparet alñ punctus sangui neus sicut sanguis aggregatus ad moduꝫ gutte sanguinis uel sicut macula adherēs coniūctiue ❡ Hec passio aliquādo ꝓuenit ab exterioribus sicq̄ ē casus. ꝑcussio. z rup tura coniūctiue z similia z aliquādo resu dat sanguis ꝓpter exuberātiā. uel rūpitur orificiū alicu ius uene z aggregatur sāguis in coniūctiua z aggregatur macula sāg ui nea. z aliquādo ē sicut sanguis rubeus. z aliquādo sicut sanguis mortificatus ❡ Curatio ❡ In pricipio sue apparitio nis ꝓpter timorē opationis fiat flomia. d̄ cephalica z iniūgatur dieta tenuis z agi tetur albumē oui cū aqua rosˀ. z sanguine dra. z liniatur ibi. aut super oculū istillet̄ ❡ Deinde si coniūctiua ē rupta ponatur sal masticatū an nō. deide contra illā ma culā lac mulieris frequent̄ oculis in stillet̄ deide si nō curetur infūdatur sanguis co lūbinus calidus sub ala exterius z si ex his nō curetur distilletur aq̄ rafani distillata. ❡ Et si ē antiquus corpore mūdificato. suffumi getur cū aq̄ decoctionis ysopi. z calamēti. deinde instilletur oculis stercus colūbinū dissolutuꝫ in aceto albo. z vino albo. z coletur ❡ Et si ex his nō curetur ponatur ibi aq̄ dissolutiōis nitri. z salis ar moiaci. Et si ex his nō curetur fiat tale coll'iuꝫ. ℞. uitrioli. sal armōi. sarcocoll'. alo es pipˀ. thuris. eris usti. coralli. margarita rū. drag̃. gūbi ara. ceruse lote. amidi. sāguis dra. añ. ℈. i. puluerizent̄ z cū sanguīe colū bi informētur trocisci pui. z desiccentur z cū uti uolueris dissoluatur bene cū lac te mulieris. z oculis instilletur

De pāno in coniunctiua.

Annus in cōiunctiua est q̄rtus morbus qui accit in cōiunctiua. cū eni corpus repletū ē z potissi me caput tunc replentur uene que sunt i cōiunctiua z texuntur ad inuicē z consti tuūt quēdā panniculū ad modū fumi & cooperit coniūctiuā z aliquādo corneam ❡ Signa ❡ Est quādoq̄ z frequēt̄

cū pruritu z lacrimis z rubore z habet ui ſuz caliginoſuz ¶ Curatio ¶ In pris fiat fl'omia de utraqꝫ cephalica. deiñ ſi in diguerit de uenis que ſunt in fronte z ti poribus. deiñ de uenis q̄ ſunt in utriſqꝫ angulis oculoꝝ. deinde purgetur cū yera pp̄. ¶ Vtatur dieta ſubtili. z uitet oīa fu moſa. deiñ in principio utatur iſto colſ'io repercuſſiuo. ℞. acacie ablute. gummi ara. eris uſti. miſceantur cū aq̄ pluuiali. z fiat colſ'iuz ¶ Cū aūt prolongatur morbus cor pe bñ mūdificato utaẗ iſto colſ'io. ℞. teſ tas ouoꝝ recenẗ fractoꝝ et tpenẗ ī aceto fortiſſimo per ix dies. deiñ deſiccetur in ūbra. z poſtea puluerizentur z tūc. ℞. ſar cocolle nutrite. aloe. gūmi ara. in eq̄li por tione cū puluere ouoꝝ z miſceātur in aq̄ eufraxie. uere diſtillata. z fiat colſ'iuz & pōt uti iſtis per modū pulueris aut ꝙ ſit liquidū aut ſpiſſuz. cū additione auxūgie porcine recentis. aut ꝙ iformētur trociſ. z cū uti uolueris diſtēpentur cū lacte mu lieris z ſuco celidonie. z ita diuerſimode poſſumus operari in paſſionibus oculoꝝ. iuxta moduz. et conuenientiā ꝑticularuū ¶ Si aūt cū his nō curatur recurramus ad cirugicū litteratū z expertū. z tunc eleue tur panniculus cū uncino uel ueriuſ ſicut dictū eſt in ungue. z diſcarnetur cū capi te penne ſubtili. z ſcindatur cū capite for ficū. z īponatur ſal z ciminū maſticatū z uitellū oui cū oleo. ponatur ſupra pannū z deinde ſuper oculū z ligetur. z mouea tur oculus ne incarnetur z in craſtinuz abluatur cū aqua calida ubi ſint roſe

¶ De puluere qui cadit in coniunctiua.

Vluis cadens in cōiunctiua eſt quita paſſio cōiūctiue ſeu totius oculi cū ceciderit in oculo puluis ſeu fruſtra z ſiſ'ia ¶ Curatio ¶ Prio abluatur oculus cū aq̄ dulci z ꝓiciatur lac mulieris ab ubere et ſi adhereat et occulte tur inuerſetur palpebra ſuperior et remo ueatur cū corrigia gracili. aut tenaculis ꝑ uis

De tremore in coniūctiua

Remor in coniunctiua ē ſexta paſſio in coniūctiua ¶ Cauſa ¶ Cauſa tremoris in coniūctiua accidit ex uentoſitate et aquoſitate et ff'a te aquoſo et mel'ia ¶ Curatio ¶ Cu ratio taliū ē dieta ſubtili purgare caput cū yerapp̄. et balnea. et fomentatio oculorū cū aqua calida frequenter ubi ſit camoilſ'. melilot. abſcintiū. añ. et utatur iſto colſ'io ℞. eris. uſti. ℈. ii. margaritarū coralli. ſpice nardi. muſci. añ. ℈. i. ſandara. ℈. ſ. incorpo rentur cū aqua ro. et fiat colſ'ium

De duricie coniunctiue

Eptima paſſio cōiunctiue ē du ricies. ita ꝙ oculi nō poſſunt bñ claudi & aperiri & curatio eius exiſtit in mollificātibus et diſſoluētibus. corpore mundificato. Bulliat in aqua ma lua. biſmalua. et palea ciceri. et auena. & ſpongia intingatur et oculo applicetur. fi at igitur frequenter fomentatio cū iſta aqua calida. et emplſ'etur oculus cū uitello oui. et oleo. exiccentur lacrime cum aqua agreſte

De prutitu qui accidit in coniunctiua

Ruritus coniunctiue. et palpe brarū et oculi. eſt octaua paſſio oculoꝝ que cātur ex hu. acutis. ſalſis et uiſcoſis. purgetur corpus ab his humoribus deinde balneetur in ſtupha. deinde fomētetur oculus cū aq̄ calida fre quenter. deiñ abluatur cū aq̄ feñ. celidoie uerbene et eufraxie

¶ De apoſtematibus cōiunctiue

Ona paſſio cōiūctiue ē qñ in ipa apparent apoſtemata ꝑua granu loſa ad modū milii. et aliquādo

maiora aliñ minora. aliñ alba. aliñ rubea
¶ Purgetur corpus s͡z exigētiā hu. z si cā ē ca. fiat colliriuz de cerusa z albumie ouorū. z si fria aspergatur locus puluere margaritaꝝ. coralli z testaꝝ ouoꝝ.

De ulcere in cōiunctiua

Ecima passio in cōiunctiua ē ulcus qđ aliñ ē saniosuz ¶ Purgeť igitur corpus flromia. z farmacia. z subtili dieta. deiñ utatur tali collirio. ℞. cathiée aure. eris usti. ceruse ablute. plūbi usti. draganti. gūmi ara. añ. ʒ. ii. aloe. mirre. musci. oliba. sarcocolľ. mirre. opii. añ. ʒ. S. cōficiantur cū aq̄ ro. optima et fiat collirium

¶ De carne addita in cōiunctiua

N decima passio coniūctiue ē excrescentia carnis aut diminutio eius in cōiunctiua ¶ Cura.
¶ Cura ē si caro augmentetur in coniūctiua nō ē aliud consiliū nisi ꝙ ꝑ optimuz cyrugicū extirpetur. sicut dictū ē ca° de vngue z ca° de pāniculo coniunctiue z hoc corpore mūdificato fiat ¶ Si aūt caro sit diminuta. i. ablata ꝑ optimū cyrugicū. sicut in curōne vnguis z carnis addite z pāniculi z cancri z fistule tunc nō ē curatio ꝙ radicalis ē quare in curatione taliū magna cautela ē adhibenda ¶ Si autē caro aliter est diminuta fiat tale colliriū ℞. aloe. olibani. añ. ʒ. ii. san. dra. sumac. añ. ʒ. S. fiat colliriuz cū aqua roľ. ubi gūmi arabi. sit infusuz

De fistula lacrimaliuz

V odecima passio in coniūctiua ē fistula nata in lacrimali. ¶ Intelligendū etiam ꝙ apostemata mollia generantur aliñ in lacrimali oculi. uersus nasuz z ut plurimū termināť ī fistulā ¶ Curatio In primis igitur diligētissime mūdificetur corpus deiñ fomētetur locus cū spongia infusa in aqua de coctionis galla. sumac. z modici melľ. deinde cū aqua decoctionis mali granati. z foliorꝝ rute. deiñ fiat tale colliriuz. ℞. uirid eris. atramenti. sal ar. uitrioli. calcis uiue. auripigmēti. cantarides. alumis. añ. ʒ. i. fiat puluis z puluis īponatur in puissima q̄titate uel misceatur cū uiride eris. & fece olei antiqui. fiat vnguentū z temta iungatur z fistule applicetur ¶ Deinde fiat vnguentū post mortificationē fistule. s. de aloe z olibani. sarcocolľ. nutrita. sumac z cortice maloꝝ granatorū ad carnis regenerationē. deiñ sumatur talľ potio. ℞. folľ agrimonie folľ oliue. conquassentur z tēperentur in vino albo z accipiatur vinū proculdubio si corpus ē mundificatū & patiens ē boni regiminis Ista potio continuata curat omnē fistulam ut plurimū ¶ Si autē ex his nō curetur ad manuz cirugicaꝝ recurramus finaliter ¶ Cauterizetur igitur locus z fiant talia per ordinem sicut decet. de ista aūt materia sumus locuti libro primo

De lacrimis oculorū

Ercia decima passio coniunctiue sunt lacrime currentes ad caudam oculi ¶ Causa ¶ Lacrime currentes proueniunt a causis primitiuis extrinsecis. sicut est casus percussio. calor. frigus. accidentia anime. istis autem remotis lacrimaruz fit remotio. Veniunt etiam aliquando propter remotionem uel euulsionem carnis que est in lacrimali propter indoctū cirugicuz z non recipit curationem tamen si uideatur uia intus esse fiat collirium de aloe. sarcocolľ. nutrita. z sumac. aliquando ueniunt lacrime propter oculi debilitatem naturalem quod patet quia molľ huiusmodi subalbidus z non recipit curationem cū uideatur tibi. apponatur olibanū. cum predicto collirio. z utatur eo. Aliquando ueniunt lacrime propter fluxū hu. a ꝑte intriseca cerebri ¶ Cuius signū ē ꝙ ueniūt cōtinue z cū sternutatione z iste lacrime ꝑnt curari sed cum difficultate magna ualde

ad omne fistulam curandam potio hec laudatur & vide aliam potionem in cap. de fistula supra ...

... ut supra de carne addita in coniunctiua

que lacrime non recipiunt cur. et que diffi...

¶ Confortetur in pmis cerebrum cū ambra storace.cala. si cā ē fra.z in causa calida. cū cāfora.z rof.z purgetur cū yerap. i cā fra.z in calida cū elo de suco rof.z pos tea uentose in collo apponātur.deīn secu re uitet repletionē z somnū diurnū .& odoret confortantia iuxta conuenientiā pticulariū ¶ Si aūt uenerit ppter cās extri secas confortetur cerebrū z ponātur stip tica supra frontē z tmpora iuxta conue nientiā pticularīū.de sanguie dra.acacia. mirra.z olibani.et albumē ouorum. et simi libus iuxta naturā cause ¶ Fiant fricatio nes fortes in uertice capitis. et si aliaꝫ uiā nō habebimus incidantur arterie q̄ sunt in temporibus . deinde confortetur ocu lus si causa est calida cū tali colirio.℞.rof margaritarū perforatarū et nō perforatarum. ossium miroba.coralli albi.et rubei. cam fore.aā.ʒ.ii.acacie.sangu.dra.sumac. cor ticū maligranati.opii.olibani. aā.ʒ.vi. conficiatur cum aqua infusionis drag. et gummi arabi.et fiat colliriū ¶ Si autem causa fuerit frigida tūc utatur isto colirio ℞.tuchie parate sicut decet.sarcocolle nu trite.olibani. aloe.mastic. calamite .am/ bre.aā.ʒ.i.rof.sumac.sangui. dra. aā.ğ. vi.conficiatur cum mucillagine drag. z gum.arabi.et fiat colirium ¶ Si autem ē composita componantur medicine iuxta industriā medici ¶ Clarificatio In telligendū iuxta materiā istā ꝙ G. uide tur contrarius sibi ipi.quarta particula đ morbo uersus principiū ad quatuor colūp nas dicit Si in coniunctiua fuerit aposte ma de sāguie uisui accn̄lr nocebit z statī sequitur illa regl'a al' littera ¶ Si aūt ob talmiā patitur uel ungulā p se faciet uisui obscuritatē p amorē nōne obtalmia fit đ sanguine.aln̄ ergo tunc apostema de san guine nocebit per se uisui.igitur quid est dictū ꝙ apostēa sanguinis nocebit uisui p accn̄s et obtalmia p se cū obtalmia sit apos tēa de sanguine ut plurimū.Dicendū ad

h° ꝙ ego nō uideo nisi sub quodā nubilo si lr̄a ē uera sicut iacꝫ.dicamus ergo sic q̄ tū ē de presenti ꝙ hūor cristallinus est in oculo per se z alia sunt ppter iuuamēta . ¶ Si ergo oīa que sunt in oculo patiātur et uisus nō ledatur nō erit morbus sed cā morbi sꝫ G.in primo de morbo tūc aūt apostema sanguineū per se est morbus cō iunctiue cū in coniunctiua sint multe ue ne et ita pōt ibi causari apostema de san guine et nō erit per se morbus oculi cuꝫ nō de necessitate ledat uisuꝫ licet ergo sit morbus coniūctiue per se nō tamē p hoc erit morbus totius per se cū nō ledat ope rationē totius inq̄tū huiusmodi Nūc au tē obtalmia q̄tū ē de uirtute uocabili nō dr̄ tm̄ et pprie apostēa oculi .nisi cū hoc ponatur pupilla oculi et uisus et ita opera tio totius oculi.et ita obtalmia dicit̄ mor bus totius oculi per se et pro tāto Auic. in tercio postq̄ dixit ꝙ obtalmia uera est apostema in coniūctiua post xii.lineas. dicit obtalmia uere ē apostema in pupilla sequens coniunctiuā et ita uidetur sonar̄ ꝙ obtalmia de uirtute uocabuli nō ē tm̄ apostema coniūctiue sed etiā pupille et qz nocumētū pupille imediate nocet uisui . et ideo obtalmia potest p se uel imediate ꝙ idē est uisui nocere ¶ Intelligendū ꝙ qūocunq̄ se habeat negociū ppter ista uer ba nō mutatur causa nec signū nec opera/ tio et ideo uidetur ꝙ disputatio sit de no minibus zc̄.¶ Secūdo intelligēdū ꝙ ob talmia frequentius uenit in uere q̄ i aliis tpibus et si sic frequētius uēit de sanguie et si ueniat in estate frequētius uēit de co lera .et in autūpno frequētius uēit de me lācolia. et in yeme fit freqntius de fl'ate ¶ Tercio notādū ꝙ in obtalmia corpore pleno pmo dēt fieri flbomia de cephalica ptis opposite postea de latere eodē si indi geat postea debemus ponere repercussiua corpore mundificato in principio exn̄te egritudine.tūc aūt cognoscitur obtalmiā

esse in principio cũ apparet tumor oculoꝝ et ꝙ expellitur ē subtile et cũ lippa et cũ i cipit ingrossari ē augmẽtũ et cũ ē digesta ē status et cũ diminuitur ē declinatio

¶ Quarto intelligendũ ꝙ exibitione aq̄ i obtalmia q̄ṁ aut ministratur intus aut extra. si intus et tẽpus ē frm. et materia frigida debet calida āministrari ut digeratur et euaporetur. si extra ut oculũ fom tando tũc debet calida amministrari semper nisi uehementia doloris impediat

¶ Quinto intelligendum ꝙ fenugrecuȝ directe competit in obtalmia frigida et uentosa quia digerit et resoluit sed si materia ē calida posset competere cuȝ āmixtione frigidorum sicut est dragtũ et mucillago psillii. ad maturandũ in fine augmenti et principio status licet sit calide complexionis. ¶ Sexto notandum est hic ꝙ licet sanguis fluens ad cutem non inficit eam nec remaneat infectio ipsi coniunctiue tamen adueniens remanet infectio quia propter sui teneritatem penetrat et ideo in principio apparet aliq̄ñ ad modum puncti et aliquando ad modũ macule et ideo recte in principio nõ competit sanguis colũbe quia tunc ratione sue caliditatis magis faceret fluere sanguinem sed postq̄ constrictiua et restrictiua precesserunt ¶ Ultimo notandum est hic ꝙ aliquando causa antecedens lacrimaruȝ potest prouenire a stomaco et a toto corpore licet causa coniuncta procedat a capite

De passionibus cornee

Vinta cornea est illa tunica que apparet discooperta in oculo que est alba clara ad modum corni et est supra pupillam et patitur egritudines multas scd̄m G. de morbo ¶ Morbi igitur eius sunt sicut est ulcus. plaga uesica. seu uariola. albugo. ruptura. tela. seu pannus seu macula. cicatrix mutatio coloris. grossicies et similia. sicut uidebimus particulariter in processu. et sunt passiones octo.

De ulceribus cornee

Vinta cornea est tunica corticalis comprehendens in se quatuor tunicas Nunc autem aliquando ulcerantur iste tunice. et hoc propter humores acutos et diuersificantur ulcera seu plage secundũ diuersitatem sicut dextri et sinistri superficiei et profundi et secundũ diuersitatẽ cause et ita sunt species multe. omnes tamen conueniunt in curatione et ideo de distinctione specieruȝ nõ curo ¶ Curatio ¶ Infirmus sit qetus et tacitus et dieta sit subtilis et nõ iaceat supra partem oculi lesi et fiant fere omnia quasi in obtalmia ¶ Fiat igitur flo mia et purgetur corpus cum mirobolũ. citri. et uiole. corpore igitur mũdificato sufficienter. Utatur in primis isto collirio. ℞. ceruse ablute ℈. ii. dragti. gũmi arab. añ. ℈. iii. opii. ℈. i. fiat colliriuȝ cũ albumine ouoruȝ. postq̄ usus fuerit isto proiciatur i oculo lac mulieris ¶ Si aũt clauderetur ulcus aperiatur propter sanguinẽ cũ aqua decoctionis feñ. et corone regie. deinde proiciatur in oculo istud colliuȝ. s. ꝙ predicto collrio addantur ista tria. s. tucia parata. cathimia abluta. et es ustũ. et si uolumus carnem regenerare in istis ulceribus omnibus addantur alia tria. s. aloe. sarcocolle nutrite. et olibani. nũc auteȝ in omni plaga seu ulcere est magnus dolor quare oportet ꝙ corpus sit bene mundificatum et ꝙ collirial non sint mordacia. et abluatur oculus cotidie cum aqua calida pluuiali bis in die ubi sit crocũ et mel.

De uesica cornee

Ecũda passio cornee ē uesica et diuersificatᷣ in colore odore. leuitate et mollicie. ẜȝ ꝙ aq̄sitas ē

aggregata inter cortices exteriores cornee aut interiores. aut medias. et secundū diuersitatē hu. peccātis rone sue q̄litatis. aut utriusq̄. nūc aūt uesice aut uariole in p̄ncipio sunt sicut punctus uergentia ad rubeū. sed vulnera magis uergūt ad album ¶ Curatio ¶ Curātur cū flfomia et farmatia. et colli̅rio dicto in ca° p̄cedēti de ulceribus cornee. uł fiat tale colliriū. ℞. tucie pate sicut decꝫ. cathimie lote. antiōnii abluti. scorie eris abluti. cerufe ablute. an̄. ℈. i. opii. ℥. vi. conficiātur cū mucillagine fenugreci ¶ Intelligendū aūt tuchiā patā q̄ igniatur decies et in qualꝫ uice extiguatur. p̄mo quinq̄ uicibus in urina pueri uirginis. et quinq̄ in aq̄ rof. postea pulueri̇zet ultie deiñ q̄ terat in suco maiurane. deiñ remoueat sucus z tucia desiccetur in ūbra

De ruptura cornee.

Ercia passio cornee. ē ruptura z apparꝫ aliñ ad modū capitis vuee aliñ ad modū claui. Rūpitur aliñ ꝓpter cās extrinsecas sicut ē casus z pcussio. aliñ ꝓpter intrisecas sicut est hūor acutus. aut apostema z diuersificāt spēs rupture. scd̄m diuersitatē cārū ita q̄ aliñ exit uvia extra cū magna difformitate ¶ Species curabiles in pricipio curantur sicut ea q̄ dicta sunt in ca° de ulceribus z ca° de uesicis ¶ In p̄mis igīt mūdificetur corpus cū flfomia z farmacia. deiñ ponātur repcussiua. z fiat empl̄m de citoniis & acatia. z sanguie dra. z bolo armo. z ligetūr oculus z iaceat resupinus z fometēt cū aq̄ decoctionis rof. plantaginis. bursse pastoris. z possent uti colli̅rio tali. post ista ℞. antimonii abluti. z usti cerufe ūste z ablute. dimie aduste z ablute. an̄. ℈. ii. spice nar. aloe. tuchie nutrite. sarcocolle nutte an̄. ℥. vi. conficiantur cū mucillagine drag̃. z gūmi arabici. z fiat colliriūꝫ ¶ In eminentia aūt enormi nō consulo q̄ abscindatur q̄z timendū ē q̄ totus oculus liquefieret

De cancro cornee

Varta passio cornee est cancer. Cancer aūt cātur aliñ in cornea ex colera adusta z inducit ulcus z corrosionē. z cauernas. dolorē capitis. z uigilias z casuꝫ appetitus. z si nō curet a principio postea nō recipit curōnē. aliqñ aūt cancer cātur a mel̄ia. z ē dolor remissus cū duricie ¶ In primis igitur fiat flfomia. z si est de cola adusta purgetur cū oxi laxatiuo z electuario de suco rof. & yera ruf. ¶ Cancer aūt de cola mitigatur in primis cū isto colli̅rio. ℞. cerufe ablute. amidi an̄. ℈. i. opii. ℈. s. ꝯficiantur cū albumine ouoꝝ. z mucillagie facta de drag̃. z aq̄ rof. uel apponatur empl̄m facto de uitello oui. olo rof. z lacte mulieris. uel fiat istud p modū colli̅rii. ¶ Cū aūt nō est ita dolor horribilis utatur tali colli̅rio. s. ex tuchie pate amidi. memithe. coralli rubei. terre sigillate. margaritarū. an̄. ℈. i. conficiantur cū mucillagine dragn̄. z gūmi ara. z fiat colliriuꝫ.

De mutatiōe colorꝫ cornee z totius oculi

Vinta passio cornee z totius oculi ē mutatio coloris naturalis in nō natutalē. oculo sano existēte ¶ Intelligēdū q̄ ꝓpter passiones ep̄is z splenis sicut in ictericia z sifibus. mutat color naturalis oculoꝝ in suborē. aut croceitatē. nigredinē aut uiriditatē in tantū aliñ q̄ hōi uidetur q̄ oīa sint crocea mutatur etiā color z figura. sicut in lepra. mutatur etiā color f̄m diuersitatē hu. cristallini z albuginei z uisus f̄m diuersitatem hu. ¶ Curō huius consistit in remotione cāe z q̄ fometetur oculus cū aq̄ decoctionis rof. nenufar̄. camoil̄l. et si uolueris colorare oculū colore nigro fiat sic. ℞. galle z ossa mirobalfoꝝ. pulueri̇zentur in oleo sisamino. aut in oleo nucū. z ponatur in uase uitreo ad solē. deinde sicut collirium oculis instilletur

De nebula z panno in oculo

Exta passio cornee alñ eni hũidi tas fluit ad corneã z gñat ibi fumũ z nebulã z caligatur uisus z curõ cõsistit in purgatiõe corpis cũ pillis aureis z collizetur oculus felle accipitris

De corrugatione cornee z puificatione

Eptima passio cornee ẽ corrugatio·puificatio·z duricies · sicut fit in senibus z tunc confert fomentare oculũ cũ aqua decoctionis ordei ros·uiol·nenufar·z similiũ instilletur frequenter lac mulieris in oculo

De albugine nube · panno· z tela cornee.

Ctaua passio cornee ¶ Intelligẽdũ q͏ supra corneã accidũt passiones multe q̃ nõ uidentur differre nisi secundũ plus z minus·sicut ẽ albugo nubes·macula·pãnus·tela q̃ quidẽ ueniũt aliquãdo ꝓpter cursuz hu·aliquando ꝓpter casuz z ꝑcussionẽ·aliquãdo sunt reliquie apostematũ male curatoꝝ· ¶ Intelligẽdũ etiã q͏ cicatrices accidũt in cornea post curõnẽ ulcerũ·uariolarũ z similiũ & sunt omnes albe. z iõ uidentur macule. z hoĩs laborare in curatione cicatricũ sicq si esset macula·est inanis opatio · q͏ cicatrix nõ recipit curõnẽ·aliqui etiã opinantur q͏ macula in cornea nõ sit aliud nisi cicatrix cornee·uterq͏ istoꝝ deceptus est

¶ Curatio ¶ In cicatrice etiã nõ ẽ laborãdũ nisi ad decorẽ tm̃ In macula aũt z albugine operandũ ẽ sicut iste infectiones q̃ ueniũt in cornea cũ sit in principio ul' in puericia pñt de facili curari·cũ lacte mulieris freq̃nt ipositio z postea cũ puluere ossis sipie·℞·suci papaueris·ru·suci centauree·mi·misceantur cũ mell'· q͏ procul dubio curat albugines· & maculas in sui principio ¶ Et in puis pueris idẽ facit sucus lingue passarine· z appellatur poligonia·apud dyascorides· z assimilatur mirabiliter centũnodie· ¶ Ista eni ẽ herba quã yrũdines portãt pullis suis·cũ pforat oculus eorũ cũ acu z recuperãt uisuz z ego feci apportare de uiridario serenissimi Regis maioricarũ ¶ Si aũt hec herba nõ inueniatur·salti perforentur oculi pulloꝝ yrũdinũ z post triduũ q̃ recuperauerũt uisuz accipiãtur z fiat puluis z oculis instilletur

¶ Si aũt macula fuerit indurata de difficili curatur aut nũq̃ ¶ Modus aũt operandi ẽ iste·q͏ dieta sit tenuis z q͏ purgatur caput deinde mundificetur. z mollificetur macula cũ aq̃ decoctionis malue. bismalue. palee·ordei·z auene·uiole·z ros· z nenufar·camoill·deiñ põat cotidie iste puluis·℞·ossis·sipie·ʒ·ii·ʒʒ·alb·ʒ·i·pipis·ʒ·s·pulueri zentur sicut decet z oculis istilletur·uel fiat colliriuz tale·℞·calamite·℥·i tucie·ʒ·iii·ligni aloe·ʒ·iii·cupe·ro·ʒ·i·& g̃·x·licii·℥·s· ¶ Modus faciẽdi ẽ q͏ calaĩta· z tucia·decies igniãtur z extinguãtur in vrina pueri uirginis· z postea in aqua ros·z postea tẽperẽtur in suco maiurane. z misceãt cũ p̃dictis z fiat puluis ¶ Isto aũt puluere possumus uti tribus mõis·primo in puluer sicut ẽ·scdo q͏ misceatur cũ suco feñ·z celidonie. tercio q͏ misceatur cũ auxũgia porcina recenti z fiat colliriuz·

¶ Vel utatur isto collirio z nõ queramus melius z si cũ isto ñ curatur dimittamus ipm in pace sua·℞·tucie parate sicut decz sarcoco·nutrite·aloes·pipis longi·corticis·testarũ ouoꝝ·calcinatarũ·fragmentoꝝ scutellarũ uiridiuz·terrearũ·uitrioli·eris usti· ceruse lote·stercoris lacerte uiridis·cathimie auri margaritaꝝ· coralli ·uirid eris· castorei·mirre licii·musci·drag̃· serapini· galbani·spume marine ·opii·añ·ʒ·ii·cõficiantur cũ suco eufrasie ¶ Cum uero pulueri zata fuerint sicut oportet informẽtur trocisci z desiccentur in umbra z cũ balsamo inungantur z cũ uti uolueris in delicatis distemperetur unus in lacte z oculis imponatur sicut collirium in aliis potest distemperari cũ suco feni·aut celidoĩe

z possumus sicut in aliis uti multis mõis sicq̄ i puluere aut p modũ collii clarificati in aq̄ ros. aut per modũ collii dicti facti cũ auxũgia porcina recẽti. Clarificatio Intelligendũ tñ circa istã materiã. q̄ macula pãnus et tela nõ sunt morbi ifectiui quia modicũ aut nihil resoluitur ab ipis ¶ Morbi aũt infectiui in his uersibus cõtinentur. Febris acuta. ptisis. pediton. scabies sacer ignis. antrax. et lepra. nobis contagia prebent. Vñ lippa ẽ morbus ifectiuus cũ aliqs resoluitur. ¶ Scdo nõndũ q̄ mẽsia purgat̃ p oculos. flã p nares et palatũ. colã p aures. sed sanguis nõ hẽt emũctoriũ q̄ purus ẽ et nõ hʒ supfluitate. ¶ Iterũ aduertendũ q̄ licet hu. frĩ tarde penetrãt pãnicłos costarũ nihilominus hu. frĩ penetrãt pãnicłos oculoꝝ et nõ alñ iter duas tunicas et tunc generatur cataracta sicq̄ infra patebit aliqñ aggregatur in superficie cornee et cãt ibi albugines. pãnos. telas et maculas et similia.

De dilatatione vuee et eius cõstrictione.

Rima passio vuee ẽ dilataᵒ vuee et pupille. Pupilla aũt ẽ foramen vuee. istud aũt foramẽ alñ dilatatur ita q̄ uĩ tãgere coniũctiuã ¶ Ista aũt dilatatio alñ ẽ naturalis q̄ a natiuitate apparuit et nullo mõ recipit curõnẽ. alñ ueit accidentaliter et qũocunq̄ fuerit semp nocet uisui. qm̃ aut nihil uidet. aut uidet in minori q̃titate q̃ sit res uisibilis et hoc ẽ ꝑpt̃ nimiã dispsionẽ spirituũ ¶ Dilatatio igitur accidental̃ causatur aliquãdo a causis exterioribus. sicut ẽ casus. percussio. nimius dolor capitis. et causatur etiã a cãis intrinsecis z hᵒ ẽ ꝑpter apostema aut ꝑpter magnitudinẽ hu. albuginei. aut ꝑpter hũiditatẽ currentẽ ad vueã. aut ꝑpter siccitatẽ vuee et corrugationẽ eius qm̃ contrahit uersus circũferentiã. et ita foramen magnificatur sicut apparet in coriis pforatis cũ desiccantur et tũc dilatatio ẽ morbus p se et apparet tota vuea minorata.

¶ Curatio ¶ Si fuerit ꝑpter desiccatiõnẽ vuee tunc iniũgatur dieta resumptiã. hũectatia. z nutritia. al̃ patiẽs sit i ocio z q̄te z balneet̃ frequẽt̃ z fomẽtet̃ oculus cũ aq̄ dulci. ca. z ꝓiciatur lac mulieris sup oculi. ¶ Si aũt fuerit ꝑpter hu. albugineũ aut ꝑpter hũiditatẽ sit in dieta tenui & purgetur caput cũ yera. z abluatur caput z facies frequẽt̃ cũ aq̄ salsa z aceto z sint calida. z collĩa cal̃a apponãt̃ in oculo q̃ dicta sunt in caᵒ de albugine z macula z q̃ dicentur inferius caᵒ de cataractis. ¶ Si aũt fuerit ꝑpter apostema. aut ꝑpter casuꝫ. z ꝑcussione iniũgatur dieta tenuis. z fiat flomia de cephalica. deiñ fiant uẽtose in collo. deiñ fiat flomia de uenis q̃ sunt i angulis oculoꝝ. z si rubor appareat emplastrentur timpora cũ sanguie draconis z albumine ouoꝝ z sup oculis ponatur sacculus de ros. z nenuf ar̃. intinctus in aq̄ ros. uel istud. ℞. farine ordei. z fabarũ. z uitellũ oui. z pastentur cũ olõ ros z suco endiuie. z sup oculũ apponatur. deiñ post principiũ instilletur lac mulieris. deiñ sãguis colũbe ¶ Apostẽata igitur curentur sicut dictũ ẽ in caᵒ de obtalmia. Dilatatio aũt vuee ꝑpter cãs primitiuas nõ recipit curõnẽ nisi natura p se confortata incipiat restringer̃ z ita dilatatio pupille semper mala

De constrictione pupille

Ecunda passio vuee ẽ cõstrictio pupille aũt huiusmõi coartatiõis ẽ siccitas z corrugatio vuee & motus eius a circũferentia uersus centrũ z tunc oculus ẽ minoratus z forte nõ recipit curõnẽ. fit etiã ex puitate hu. albuginei z satis de facili curatur. coartatur etiã constringitur ex aliquo hu. cõprimẽte eã uersus centrũ ¶ Ista cõstrictio pupille aut ẽ naturalis aut accidẽtalis. si naturalis iuuat quia spũs vnit̃ z fortificat̃. Si accidẽtalis tũc sp nocꝫ z facit apparere rẽ maiorẽ

Morbi ifectiui
Febris acuta
ptisis
pediton
scabies
sacer ignis
lepra

pupille

aſ minoré q̃ ſit ¶ Si aũt fuerit cã inaniés humectetur oculus z caput z totũ corpus cũ cibis hũidis .baln. z fométis z fométe tur oculus cũ ſpongia infuſa in aq̃ dulci z calida z fricetur facies z caput ut calefiat qꝛ ſola hũectãtia nocét ſicut dicit Auic. Si aũt cã fuerit repſonalis purget corpus. deiñ utaẽ iſto colſio. ℞. croci. muſci. alo es. ſtercoris lacerte uiride. añ. ʒ. i. balſami. ʒ. ß. pipis. floꝝ eris. armoniaci añ. grañ. vi. conficiantur cũ aq̃ feniculi. diſtillata.

De cataracta

Ercia paſſio vuee ſunt aq̃ aut cataracte. Intelligendũ qꝫ uapo res aquoſi alñ aſcendũt a ſto° ad oculos et pturbant humiditates aq̃ claras luminoſas cuius ſignũ ẽ qꝛ añ cibũ peius ſe hñt q̃ poſt. alñ aũt deſcendũt á cerebro cuius ſignũ ẽ qꝛ eq̃liter ante cibũ et poſt. et tũc ẽ magnũ periculũ aggregationis aq̃ in oculo aqua igitur aggregatur inter tũi cã corneã z vueã recte añ foramẽ pupille. et tunc in principio apparent ymagines mſte z diuerſe. ſicut ſunt pili aut vngues aut tunice aut muſce. aut aĩalia uolatilia. aut uidentur pforata. aut ſicut punctus. aut lateraliẽ et ſic de aliis multis et diuer ſis ſecundũ diuerſitaté ſitus hũoris in pu pilla et ſecundũ diuerſitaté q̃titatis et q̃li tatis. et etiã diuerſi colores apparét rubei aut citrini aut nigri et ſic de aliis. ſm di uerſitaté hu. ſicut hec ſunt que leguntur a G. xliii. de morbo. ¶ Nunc aũt iſti fu mi et nebſe cũ incipiũt cõdéſari cãnt aq̃ ſeu cataractã. et ipediũt uiſuꝫ. aut oĩo deſ truũt ꝓpter oppilationé pupille qñ ſimula crũ rei uiſibilis. nõ pót iactari uſqꝫ ad criſ tallinũ nec ſpũs uiſibiſ pót penetrare uſqꝫ ad corneã et ipeditur uiſus. Curatio

¶ In principio igiẽ curari pót a bono me dico ſꝫ poſt cõfirmationé nõ niſi p manũ reſtauratoris et ét ab eo nõ ſp ſꝫ cũ ſunt ĩ diſpõne media ¶ In primis igiẽ ordinet dꝫta ualde ſubtiſ. Vitet igiẽ oẽs piſces ſicut fulgur niſi uelit igroſſare ut ẽet acus ſubicibilis Vitet oẽs fructus et oĩa fũo ſa. oĩa aquoſa et acuta et breuiter oĩa q̃ fa ciũt aſcendere uapores ad caput. Deinde purgetur caput cũ yerapiğ. multis uicibus ſꝫ in pua q̃tita. deiñ detur tiriaca. poſtea utaẽ iſto colſio. ℞. fellis accipitris. balſa mi. añ. ʒ. ii. elſi. albi. pipis. añ. ʒ. i. ꝯficiaẽ cũ aq̃ rafani z fiat collꝑiuꝫ. z oculis inſtil letur. Poſtea odoret maiuranã frequẽter etiã oculis applicet ¶ Si aũt ex his nõ cure tur tũc ad manus cirurgici recurramus

¶ Aqua eni ſeu cataracta q̃d idé ẽ. alñ ẽ ſubicibilis acui z alñ nõ. qñ eni eſt nimis groſſa nõ ẽ ſubicibilis qꝛ nõ poſſet deſcen dere qñ aũt ẽ nimis ſubtilis nõ ſubicibili. qm̃ z licet deſcenderet tñ ſtati ad primaꝫ diſpõné reuertiẽ ¶ In diſpõne aũt media ẽ ſubicibili. Nũc aũt modus diſcernendi ẽ iſte ¶ Cũ aũt in loco luminoſo oculus bñ reſpicitur ſi color aq̃ fuerit ſicut color fun gi. aut calcis. aut grãdinis. aut color niger fuerit. ſignificatur qꝫ nimis ẽ indurata z nõ ẽ ſubicibili q̃re tunc nõ ẽ laborãdũ. ſe cundo diſcernitur ſic claudaẽ uterqꝫ ocu lus z tũc oculus ifirmus cũ pollice ſuauiẽ fricetur. altero clauſo manente z tunc cele riter oculus infirmus apiatur. z ſi pupilla nõ dilataẽ nullo mõ ẽ ſubicibiſ qꝛ nimis ẽ confirmata ¶ Si aũt dilataẽ z reuertaẽ aq̃ ad primã diſpoſitioné ſubicibilis ẽ & ſi remaneat diſperſa adhuc nõ ẽ cõfirma ta z ita nõ ẽ ſubicibilis. Et ſi uolumus qꝫ cito cõfirmeẽ utaẽ piſcibus ¶ Si aũt calõ aq̃ ẽ aereus. dyafanus tranſparens uel q̃ſi. tunc ẽ ſubicibilis. qꝛ tũc ẽ in diſpoſitione media inter cõfirmatã z nõ confirmataꝫ z tunc eligatur diligens reſtaurator. z cor pore mundificato z oculo ſano bene liga to fiat cauerna in cornea cũ acu rotundi capitis z incipiat pforare cõiunctiuã uer ſus caudã oculi z pforet uſqꝫ ſupra vueaꝫ z cõprimat aquã leuiter iferius cũ acu. z ñ exhaẽ ſtati ſꝫ maneat aliq̃tulũ ut aq̃ ſupi9

nō reuertatur. eleuetur igitur acus z postea cōprimatur. deiñ extrahatur in pte autez inferiori oculi nō fiat cauerna ad extrahē dū aquā q timendū esset de euomatione hu. albuginei sicut dicit Auic. fiat igitur in angulo ¶ Deiñ fiat empl'm supra oculū cū uitello oui z croco. z oleo uiolato z stet in loco obscuro p septé dies.

De debilitate uisus.

Visus debilitatur. aut propter cās extrinsecas sicut ē fumus uel puluis aut uentus turbinis. aut inspectio solis ul corpis luminosi. aut intuitus fixus in aliqua re aut legere litteras minutas aut nimie uigilie. aut nimius sōpnus. aut nimia caliditas. aut frigiditas aut siccitas aut humiditas. aut nimia repletio cibi z potus crapula. z uomitus nimius z mirabilitet nocet coytus z cibaria uētosa acuta z salsa z acetosa. z ōme illud quod conuertit materiā in fumū z uaporē sicq sunt cepe z allia. z porri. z fructus. z legumina. nocet etiā iacere calciatus z capite inclinato z ɔsimilia ¶ Si sint cē intrinsece sunt mlte ualde minorātes uisuz aut corrūpentes aut destruētes sicut sunt egritudines capitis. sicut ē reuma. frenesis. scotomia z consimilia. z sicut est apostema nerui optici. z eius oppilatio z quelibet q̄tuor cōplexionū. tā simpliciū q̄ cōpositarū cū materia uel sine materia. h° idē fit ꝓpē malas dispōnes tunicarū. et humoris uitrei z albuginei z ꝓpter hūorē cristallinū z sitū eius. qm̄ si torqueatur uersus angulos uertit oīa oblique. Si autē torqueatur uersus superius uel inferius tūc vnū uidetur duo z debilitatur uisus ꝓpter cās dictas manifestas sicut sunt passiones vuee. aut cornee. aut cōiunctiue. z ꝓpter uapores ascendentes a stomacho. sicut dictū ē capitulo de cataracta q discernitur qm̄ si apparitio ymaginū stetit per sex mēses z pupilla apparet munda. a stomacho ꝓueīt qñ aūt prouenit a cerebro nō est tāto tpē sine aggregatione aque nihilominus debilitat uisus etiā. aut minuit aut corrūpitur p dispōez spūs uisibilis ¶ Iste aūt spūs si fuerit multus z clarus z subtilis facit q res uisibiles bñ discernitur z de lōge z de ꝓpe ¶ Si aūt ē multus z grossus tūc uidet z discernit melius longinq̄ q̄ ꝓpinqua z hoc ſm illos qui dicūt q sumus extramittētes ꝓpter qd spūs subtiliatur in uia. ſm illos aut qui dicūt q sumus intus suscipiētes z nihil extramittentes fit hoc ꝓpter fortē motū in cristallina in apphensione rei mote z rōne motus subtiliat spūs ¶ Si aūt fuerit ꝑuus z subtilis bene uidet ꝓpinqua z male cernit longinq̄ q nō pōt a lōge cōprehendere ¶ Si aūt fuerit paruus & grossus tūc male discernit ꝓpinqua z rēota ista materia aūt exposita est a nobis supra quartū de morbo Curatio Curatio igitur erit talis ¶ Si uisus corrūpatur ꝓpter res inaninentes cōfortetur oculus cū qete z ocio z cibis humectantibus. z balne. z fomētationibus factis circa oculū cū aqua dulci tepida. z lacte. z si causa fuerit replens iniungatur dieta tenuis. & purgetur corpus cū yera. z pill'is aureis. z sine quibus esse nolo z collirizetur oculus cū fellibus auiū de rapina uiuentiū z balsamo Clarificatio ¶ Intelligēdū etiā iuxta istā materiā q aliqui sunt qui satis mediocriter uidēt de die z uersus noctē nihil aut parū z hoc ē ꝓpter grossitiē spūs z hūoꝝ z aliqui ecōtra se hn̄t qui de die parū aut nihil uident z de nocte quodā mō ꝓporcionaliter loquēdo melius. z hoc ē q spūs sunt nimis subtiles z puri. ¶ Curō ptl'is z fidel'r excogitata ꝓ debilitate uisus z potissime cū oculus ur ꝑma frōte sanus z cū uisus est minoratus corruptus aut ablatus.

Licet de his multa dicta sunt tñ mag' ptidr sic ꝓcedamꝰ Ista sūt

que nocent oculis super omnia de mun do uel quasi.s.coitus superfluus. Deinde ebrietas. crapula nimia repletio cibi z potus.uomitus superfluus.dormire imediate post conmestionē donec quasi digestio sit in stomacho celebrata.capite depresso dormire z longus somnus z pfundus z dormire calciatus z nocet etiā intueri res nimis splendidas z rutilantes sicut ē corpus solis aut lune aut ignis aut niuis z similiū.nocēt etiā tenebre sicut illis qui nimis fuerūt incarcerati z nocent eis oīa nimis calida z uaporosa z uentosa z corruptibilia z grosse digestionis sicut sunt allea.cepe.z porri.piper.z vinū forte.z nouū z turbidum z spissum z omnes fructus z omia legumina.caseus durus z caules.carnes bouine.lac.z pisces z nocꝫ etiā nimis legere frequenter licteras z ociū nimiū.z breuiter omia que replent caput uaporibus aut grauant stomachū Omnia igit̄ contraria iuuant z confortant z potissime color uiridis z color niger sicut esset cucul la monachi si transiret per loca niuosa z submergeret oculos frequenter in aqua frigida oculis apertis.n si senectus inpedirꝫ iuxta illud quod dicitur finipha uiror specuiū clarificāt oculū ¶ De medicinalibus aūt si corpus ē plectoricū fiat flomia de uena cephalica deinde fiant uentose cum scarificatione supra oculū z spatulas. deiñ fiat flomia de uenis que sunt in angulis oculorū ¶ Et quia ut plurimū tenebrositas prouenit ꝑpter habundantiā flatis z melanconie aut utriusq; cū talia habeant caligare aut spūs ingrossare z obscurare. ideo bonū ē ut materia digeratur per hūc modū ℞.maiorane.ɑ℈.iii.saliue.rute.siler montani.eufraxie uere montane.saxifrage.fragarie.feñ.añ.ɑ℈.i.añ.maretri dauri.caruí añ.℥.iii.mel.lib.i.z.s.fiat scir.q° utat̄ mane z sero ¶ Et si materia ē melica addatur in sciro° isto floꝝ boraginis.fol.sene.epithi.custute.añ.℥.iii. digesta materia purgetur sic.℞.yerap̄.℥.s.yeralo.℥.ii. euforbii.pulpecolla.mastic.añ.bdellii.gario.añ.pondus vi.granoꝝ.cōficiant̄ cū suco absinthei. z fiant pille z dentur eūti dormitū. ¶ Si aūt materia fuerit melica purget̄ sic.℞.dyasene.dyabor.añ.℥.s.yeraf.ʒ.iii.lapār.abluti.℈.ii.misceant̄. ¶ supposita igitur bona dicta z bono regimine z q corpus sit bene mundificatū. utatur istis remediis pticularibus z exptis semp a facilioribus ad difficiliora ascendēdo. Fiat igit̄ ista aqua quā cotidie ponas in ocl'is quociensciunq; uolueris.℞.celidonie. feñ. rute.silere mōtani.eufaxie. uerbene. rosarū.electarū.añ.lib.s.gariof.pipis lōgi.añ.℥.ii.conquassent̄ z ponant̄ in elenbicco de uitro z fiat lentus ignis z fiat aqua sicut fit aqua rof.¶ Secundū experimentū ē istud.℞.picā auē uel picas multas. z ponant̄ integre in olla noua uitreata z lutet̄ z ponantur in furno donec possit puluerizari nō tñ q aduratur z tunc puluerizet̄ z puluis oculis inponat̄. vel fiat colliriuꝫ uel puluis per se sumat̄ qm̄ pica hēt hanc proprietatē q quocunq; sumat̄ mō cōfert uisui ¶ Terciū experimentū ē.℞.epar yrcinū.z lardetur nimiū de ʒʒ.z gariofal.z pipe longo.z assetur z pinguedo que fluit desiccetur z accipiat̄ pars lardoꝝ predictorū z terantur minutissima z cū predicta distillatione siccata z puluerizata misceantur z fiat puluis sicut decet colliria. z ocul' instillet̄ ¶ Vel fiat colliriuꝫ cū aqua rof.z epar suffumiget̄.z etiā comedatur & ista fiāt multis uicibus ¶ Quartū expimētū ē tale.℞.tuchie ignite & extinte quiqes in vrina pueri uirginis z quiquies in aqua ro.optima.℥.s.balsami optimi ʒ.iii. vini albi purissimi & mūdissimi.℥.i.misceantur simul & incorporēt̄ ¶ Quintū experimentuꝫ est tale q utatur puluere subscripto. in omnibus comestionibus.℞. eufraxie. saliue mente. siler montani.añ.℥.ii.aniis maratri.ʒʒ.gariofi.piperis longi.

an̄.ʒ.ii.floꝝ boraginis.fol. sene.epithi; liquiricie munde. vuarū passularū enucleatarū.corticū miro alī.indoꝝ.an̄.ʒ.ii. panis zuccari.ʒ.ʃ.fiat puluis z ponat̄ in sacculo de aluto ❡ Sextū experimētū ē tale z confortat mirabiliter oculū z uisū nisi paciēs haberet̄ in abbominationē ❡ Veneantur igit̄ anguille nemorales de locis siccissimis z ligentur uersus caput z caudā z flagellētur cū ꝑgis minutis z subito vno ictu uł duabus abscindatur caput z cauda z excorietur z abluatur cū vino z sale. z decoquatur cū vino albo. cū fenu°.donec caro seperet̄ ab ossibus z illa caro sumatur per se uel cū pane de zuccaro.fiat electuariū z lōgus usus facit mirabilia ❡ Septimū ē istud ꝙ accipiant̄ mirobalī.Kebuli conditi.aut pilſe auree.aut cochie.ꝙ utat̄ eis per interualla z acuūt uisuz ❡ Octauū ē ꝙ freqns usus tiriace confortat uisuz ❡ Nonū est z ultimū z nunq̄ deus usq; ad hec tp̄a uoluit reuelare.℞.silar̄ montani.eufrasie.maiurane. rute celidonie. fen̄.an̄.ʒ.iii.ʒʒ. spice nar.pipis longi.gariof.tuchie extincte et nutrite.sarcocolle nutte.in lacte asine.aloe uel ligniał.an̄.ʒ.i.felł aquile et ancipiteris et yrci in colentis mōtana vnū de quolibet.balsami.ʒ.ʃ.mełł rof.ʒ.i.puluerizāda puluerizent̄ conquassanda in ultimo conquassent̄ sicut decet colł̄ia liquefienda.liq̄fiant et si fuerit estas misceantur in sole calido per xl.dies cotidie.semper agitādo sicut conficitur aqua rof.et si fuerit yemis conficiantur in cineribus calidis ubi calor sit ad modū galline cubantis et agitet̄ et seruetur in uase uitreo et oculis instilletur et ē tante uirtutis ꝙ decrepitū faceret leger̄ litteras minutas sine oculo uercdino

❡ Clarificatio ❡ Intelligendū ꝙ in noctilopa bene potest competere flebotomia licz accidat ut plurimum in senibus et flaticis et crapulatis et in illis in quibus frigidi et grossi humores habūdant pro tanto quia corpus pōt esse plectoricū et ita competit rōne uersalis purgationis.licet alia sit cura ꝑticłis sicut dictū est stati in fine capi. cū ponetur digestiuū materie frē ❡ Secundo intelligēdū ꝙ in debilitate uisus bene pōt cōpetere uomitus nec traheret̄ materia ad eādē partē effectiuā.imo effectiue erit opposita postq̄ mittit materia ad exteriora quia cessante causa cessat effectus.Particularia in quibus pōt cōpetere uomitus sunt ista.s.ꝙ materia contineat̄ in concauitate stomachi z ꝙ euomat de facili z ꝙ caput nō sit repletū z ꝙ oculi nō sint nimis debiles z cū talibus ꝑticularibus pōt ꝯpetere uomitus in debilitate uisus ❡ Tercio notādū ꝙ oīa que habent spiritus subtiles z debiles uident de nocte z nō de die sicut bubones qm̄ fortificat̄ uisus ꝓpter frigiditatē noctis z qui habent spūs subtiles uidēt de nocte sicut de die. sicut murilegi que hn̄t spūs uergentes ad grossiciē uident de die qm̄ purificat̄ spūs rōne claritatis exterioris. sicut homines z qui inter ista se hn̄t medio modo inter minus subtiles z minus grossos uident in crepusculo z illi in quibus uergit spūs ad multā grossiciē nō possunt uidere postq̄ dies declinat sicut in noctilopa.z oculus qui ē in tenebris uidz oculū qui est in luce z nō econuerso. qm̄ ad hoc ꝙ aliqua res uideat̄ oportet ꝙ res uisa sit illuminata qm̄ lux est forma coloris inquātū color ē uisibilis scd̄m auerr̄.

Capitulū vi.de passionibus que ꝑtinēt ad totū oculū z primo de stranbositate.

Tranbositas fm G.q̄rto de morbo accidit duobus modis Primo modo cū oculus torquet̄ uersus dextrū uel sinistrū. z tunc nō accidit aliquod nocumētū nisi ꝙ res uident̄ obliq̄ pro tanto quia magna ps oculi illum nata remanet ❡ Si aūt torqueatur uersus superius aut inferius tunc vna res uidentur due quia magna ps pupille coboperitur z

nō potest iactari simulacruʒ usqꝫ ad crist tallinam nisi per uiam inundationis & ita nō potest cancellari simulacrū in cru/cis signatione nerui optici ubi contingit recte uidere nisi eniʒ tempore necessitatis cancellaretur ydoluʒ in crucis signatione nerui optici. tunc vniuersaliter omnes res uiderent̄ due cū simulacrū sit in quolibet oculo ❡ Sed post obuiant se ad inuicem in crucis signatione nerui optici. et cancellant se ydola. et de duobus fit vnuʒ et ita contingit recte uidere. quando autē non fit cancellatio vniuersaliter vnū uidetur duo uel vnuʒ uidetur aliud q̄ sit. ❡ Istam autē materiam tetigimus supra quartū de morbo. tamen hic aliqd breuiter dicamus Intelligendūꝙ Auic. pertractat istam materiaʒ vi. de natura. libro tercio. ca° octauo. ❡ Prima igitur causa propter quā nō contingit recte uidere est tortuositas cristallini et coopertura eiusdem quoniā simulacrū nō potest di/recte iactari et ideo uenit cū quibusdam inundationibus et ideo vna pars citius ē in crucis signatione q̄ alia. et quia nō obuiant se ad inuicem nō possunt ydola cā/cellari sed transeunt usqꝫ ad sensuʒ comunez sine cancellatione et ita contingit male uidere quia vnuʒ uidetur duo uel multa ❡ Secunda causa potest esse mobilitas spiritus et agitatio et motus uersus dex/truʒ et sinistrum. uersus partem anteriorē oculi et quia mouetur per modū inundationis nō fit cancellatio. et ita uidetur vnū multa. et hoc patet quia si sol percutiat aquam stagnatā et aqua moueatur uidebitur ꝙ sol moueatur et ꝙ sint multi. et hoc patet etiā quia si lumen candele sit in capite domus de nocte et tu agites pupillam inferiorē cū manu et agites oculū uidebitur lumen saltare modo inferius. et modo superius. modo prope. et modo remote et hoc secundū diuersitatem motus. quare patet ꝙ inundatio aliquando corrumpit iudiciuʒ rectuʒ uisus. ❡ Tercia causa potest esse nimius motus ꝛ agitatiuus ipsius spiritus quoniaʒ modo mouetur ad sensum comunem. modo iterum reuertuntur ad crucis signationem ꝛ hoc facit uentus mouens et perturbans spiritus. quare uidetur homini ꝙ omnia moueantur in giruʒ sicut in uertigine ꝛ ideo si respiciat aquam currentem uel nubes uolantes perturbatur motus interior. propter similitudinem motus exterioris ita ꝙ cogitur stare aut cadere et hoc facit uarietas motus qui intus est et ita impedit̄ iudiciū uisus ❡ Quarta cuasa pōt esse nimia subtilitas spiritus qui mouetur ꝛ agitatur de facili ex qualibet causa. ꝛ pro tanto intendenduʒ ꝙ omne illud quod impedit cancellationem ydoli in crucis signatione nerui optici corrumpit iudiciū uisus sicut uidemus in guttis aque uelociter cadentis quā in rectam lineam extimamus. et sicut patet in quadrato si uelociter moueatur uidet̄ linee circularis licʒ sit figura quadrata ❡ Intelligenduʒ etiā iuxta istam materiam ꝙ spiritus uisibilis transit de vno oculo ad alium quod patʒ quoniaʒ balistarii quando uolunt proicere recte claudunt vnū oculuʒ et uisus fortificatur in altero. Secundo patet quoniā si claudatur vnus oculus tunc latus nariū aperti oculi potest uideri et si ambo ēent aperti non uideretur Tercio patet in ca/taractis cum uolumus probare utruʒ sint subicibiles acui uel non tunc claudimus vnuʒ oculū et si ex hoc pupilla alterius dilatetur tunc subicibilis est sicut dictuʒ ē. patet etiam quomodo spiritus transit de vno ocŀo ad aliū ❡ Secūdū aūt diuersitatem spiritus contingit aliter et aliter uidere uel de longe uel de prope sicut est dictum supra ❡ Color auteʒ uiridis summe confortat uisuʒ ❡ Qui autem passiones oculorū scire uoluerit habeat expositiones nostras supra quartū de morbo ❡ Si igit̄

ſtraboſitas fuerit a natiuitate tunc a principio poteſt rectificari aliquo modo ꝛ ñ eſt alter modus niſi ꝙ candela ponatur ſibi ex oppoſito ipſius ſtraboſitatis . uel filũ rubeũ uel aliqua res pendens quam ituetur et ita ex continue uidere in oppoſitum rectificabitur et ad mediũ reuertitur. ꝛ ita quando parua feneſtra eſt in domo per quaꝫ intrat lux ſi paruus puer frequenter reſpiciat ipſaꝫ ex obliquo efficiet ſtrabo. a talibus igitur cauendum eſt. nũc autem ſtraboſitas aliquando uenit in adultis propter ſpaſmũ de inanitione aut de repletione. aut propter mollificationẽ ꝛ paraliſim. aut epidimiã. ꝛ conſimiles capitis paſſiones. et tunc curabitur ſtraboſitas illis curatis.

De eminentia oculorũ

Ecunda paſſio que debetur toti oculo eſt eminentia eius. ꝛ egreditur ad exteriora propter multa. ſ. propter repletionem nimiaꝫ cerebri. et ſimilia impellentia oculuꝫ ad exteriora fit etiaꝫ propter mollificationem ꝛ paraliſim lacertorũ mouentium oculos quare cadit oculus uerſus exteriora ꝛ eminet fit etiã ꝓpẽ nimiũ capitꝫ dolorẽ ꝛ ꝓpẽ uomitũ ꝛ ꝓpter nimiũ dolorẽ ꝛ ꝓpter nimiũ conatũ in anhelando ſicut in tenaſmone ꝛ in expulſione fetus ¶ Si autẽ eminentia fuerit magna fiat flebotomia cũ conuenientia particulariũ. deinde ſequatur farmacia. deinde fiat uentoſa in collo . deinde fomentetur oculus cuꝫ aqua decoctionis gallaruꝫ. ſumac. balauſtie. maſtic. thuris. ꝛ cum ſpongia frequenter oculus fomentetur. uel ꝙ fiat emplaſtrũ ex farina fabaruꝫ. thure ꝛ albumine ouoruꝫ. ꝛ nucleis dactiloruꝫ aduſtoruꝫ

De profundatiotione oculorũ

Culus eniꝫ profundatur propter maliciam fe. ꝛ propter uigilias nimias & anguſtiaꝫ ꝛ triſticiaꝫ ꝛ propter ſimilia cõſumentia hũiditates cõplexionales oculi remoueant̃ igit̃ illa ꝛ fiat curatio cũ cibis humectantibus ꝛ fomentatione aque calide dulci ꝛ ſimilibus ¶ Clarificatio

¶ Intelligendum ꝙ oculus eminens minus uidet ꝗ̃ mediocriter profundatus. ꝙ ſpiritus diſgregantur ꝛ propter eandem rationeꝫ oculus magnus peius uidet. quia ſpiritus diſgregantur ¶ In paruo autem mediocriter congregantur quoniam uirtus vnita fortior ẽ ſeipſa diſperſa ꝛ ideo melius uident qui habent pupillaꝫ anguſtam naturaliter. Larga autem pupilla nocet uiſui. ſiue ſit naturaliter ſiue accidentaliter. ſicut ſcribit .G. quarto de morbo

¶ Intelligendum etiam ꝙ in obſcuritate uiſus ſicut eſt dictuꝫ balſamus. ꝛ fella auiuꝫ uiuentiuꝫ de rapina faciunt celeberrimuꝫ feſtũ ſuppoſito bono regimine ꝛ ꝙ corpus ſit bene mundificatum

¶ Capitulum ſeptimuꝫ de paſſionibus palpebrarũ et ſunt in numero ſedecim .de ſcabie pruritu aſperitate ꝛ rubore palpebrarum.

Vando materia ſalſa nitroſa aut alia aduſta currit ad palpebras primo generat pruritũ. poſtea ſi continuetur generat ſcabiem. deinde aſperitatem .deinde ruborem. deinde ulcerationem . Primuꝫ igitur conſiliuꝫ eſt ꝙ mundificetur corpus iuxta naturam humoris peccantis poſtea diſtrahatur materia ad oppoſitum. deinde illiniantur palpebre cuꝫ iſto medicamine. ℞. eris uſti. cathimie lote. ceruſe lote. aã. ʒ . . alce. mirre. aã. ʒ. ß. ſalis ar. floris eris. aã. ʒ. ß. puluerizentur et conficiantur cũ melle. et ſi aliqua eminentia remanet. manu cirugica abſcindatur

¶ De nodo seu lippa et petrificatione

Vretur igitur sic. ℞. armoniaci opoponaci. galbani. añ. ʒ. i. temperentur in aceto fortissimo per diem z noctem malexentur z fiat emplastrum. hoc enim mollificat z resoluit ¶ Si auté sic non curetur ad manum cirugicam recurramus z interior palpebra inuersetur. z nodus seu lippa seu putrefactio alias petrificatio abstrahatur z curetur vulnus sicut vulnera debent curari

De inuiscatione seu glutinatione palpebarum

Bluatur oculus in primis cum aqua decoctionis fen. cimini. z sale. & imponatur medicamen de fenugrec. z semine lini. aloe. sarcocol. z si ex his non seperentur ad mamum cirugicam recurramus. eleuetur palpebra cum hamo quanruʒ erit possibile z scindatur quod coniunctũ est et abluatur cũ aqua salis. z cimini. z pannus lineus in medio imponatur et fiat emplastrum de uitello oui. z oleo rosaruʒ. z desuper apponatur z ligetur.

De seperatione palpebraruʒ

Eperantur palpebre aliquando a natiuitate. aliquando post. z si post hoc accidit propter vulnera male curata. aut propter carnis excrescentiam z similia. aut fit propter inanitionem z spasmuʒ z corrugationem. aut fit propter mollificationem lacertorum mouentiuʒ palpebras. aut propter spasmũ de repletione in lacertis mouentibus palpebras. z si fuerit a natiuitate non recipit curationem. z si fuerit propter ulcera z excrescentias curentur illa prius. z si fuerit propter inanitionem humectetur totum cum cibis et balneis et fomentetur caput et oculus cum humidis ¶ Si autem fuerit ex mollificatione purgetur caput. deinde ponãtur desiccatia z curetur sicut paralisis ¶ Si autem causentur propter spasmuʒ de repletione fiat sicut dictum est in spasmo de repletione. s. ꝙ purgetur corpus z reliqua

De ordeolo

Vrgetur corpus. deinde illiniatur cum opoponaco resoluto in vino. deinde si non curetur cuʒ dyaquilo. deinde cum isto medicamine. ℞. fermenti muscarum. capitibus ablatis laudani. mirre. olibani. nitri. añ. conficiãtur cum fece olei de lilio. z ordeolo applicetur

¶ De carnositate in palpebra interiori

Onsumatur cuʒ isto medicamine. ℞. aloe. memithe. sarcocoll. nutrite litargiri. añ. ʒ. ii. floris eris. ℈. s. conficiantur cum suco celidonie ¶ Si aũt ex his nõ curetur ad manũ cirugicã recurramus ¶ Abscindatur igitur qcquid est preter naturam. z postea apponatur sal. z ciminuʒ masticatuʒ. deinde pannus subtilis. postea emplastret totus oculus cuʒ stuppis intinctis in albugine ouoꝝ

De pruritu palpebraruʒ

N primis fiat flebotomia z purgetur corpus secunduʒ exigentiam humoris. z fiant uentose in collo ¶ Et si pruritus fuerit cũ rubore in principio apponatur istud medicamen ℞. sumac. seminis portulace. lentiuʒ excorticataruʒ. añ. ʒ. i. puluerizentur z conficiantur cuʒ oleo rosarũ. z albumine ouoꝝ z si antiquatur fiat sicut dictũ est superius capitulo de scabie ¶ Et si pruritus fuerit sine rubore curetur cũ sarcocoll nutrita z suco celidonie

De ulceribus palpebrarum z sanie.

N primis decoquantur lentes. z cortices maloruz granatorũ in vino albo debili. z abluatur ulcus. deinde apponatur colliriũ de uitello oui. croco. z olibano et si est ibi sanies abluatur cũ aqua salsa

De tumore palpebrarũ z inflatione

N primis illiniantur palpebre cũ medicamine facto de alo. acacia. croco. z aceto. z si ex his nõ curetur ad manuz cirugicam recurramus Fiat ergo incisio modica in palpebra ut pinguedo al'. putredo fluat z paulatine hincinde comprimatur donec pinguedo exiuerit z tunc pannus intinctus in aceto et aqua salsa desuper apponatur

De apostemate indurato in palpebris

Liquando accidit apostema durũ rubeũ in palpebra z postea denigratur z est turpis aspectus. mundificetur corpus cuz flebotomia z farmacia z repercutiatur materia cũ acacia z bolo ar. z suco plantaginis. deinde abluatur cũ aqua z aceto. deinde malaxetur cera cuz oleo de comomilla. z desuper apponatur

De tumore palpebrarum

Nflantur palpebre aliquãdo ppter causas extrinsecas. aliquando ppter intrisecas. ppter extrinsecas sicut ppter puncturam aranee. z similium. aut ppter rutam z allia z similia. si ppter causas intrinsecas. sicut sunt uigilie aut nimius somnus. aut ypropicus. aut cachechimiã. aut subet z similia ¶ Si fuerit ppter intrinsecas curentur illa sicut oportet ¶ Et si fuerit ppter puncturam animaliũ nenenosoruz apponatur desuper tyriaca cũ salgẽma ¶ Et si fuerit ppter rutam z similia ca. apponatur oleũ rosarum cũ albumine oui

De uerrucis

I uerruca palpebrarũ ad duriciẽ uergat z siccitatez purgetur melancolia. Si ad ruborẽ z humiditatẽ fiat flebomia. deinde remoueatur cum lacte ficus pistato cũ farina tritici. uel cuz lacte titimalli mixto cũ farina ordei. uel cõstringatur cũ pilo equino uel abscindatur deinde locus cauterizetur

De difficultate claudendi z aperiendi palpebras

I causa est materialis purgetur corpus secundum exigentiã hu. z si materia ẽ colerica soluat̃ cũ uolubil' deinde spongia intincta in aqua calida. frequenter supra oculũ apponatur ul' iponatur albumen oui cũ oleo ros. uel cũ auxũgia galline z mucillagine seminis lini. z oleo ros'

De casu pilorũ in palpebris

I ex defectu materie fuerit humectet̃ corpus z caput z oculus z cal'a attractiua oculis iponãtur Si aũt fuerit ex hũore corrũpente radicez pilorũ purgetur corpus secundũ exigentiã hu. z si ibi fuerit rubedo illiniat̃ cũ malo granato cocto cũ totalitate sui. z si fuerit ex grossicie palpebre aut hu. inungatur locus cũ isto medicamine. ℞. spice nar. stercoris muris. laudani. ossiuz dattiloꝝ. ustoꝝ stercoris yrundinis. añ. ʒ. ʃ. conficiantur cũ mell'

De pilis additis z inuersatis

Vellatur pilus additus aut inuersus in palpebra. deiñ inungat̃ locus cũ sanguĩe rane aut pediculi. aut catuli canis. aut fiat cũ ouis formicarũ contritis aut cũ rubigine forti. z saliua. aut cũ isto medicamie. ℞. psilliũ. z fiat mucillago. z expme deiñ. ℞. spum̃ maris. sal' ar. ungl'e

asini aduste misceantur ista cũ aceto fortissimo. z mucillagine dicta z illiniatur locus z si non sic cauterizetur locus z postea inungatur locus cum albumine oui. z oleo ros. aliqui eni accipiunt pilum inuersuz z ponunt in foramine acus z deinde perforando palpebram reducunt ad ordinem naturalem

De pediculis palpebrarũ

IN primis purgetur corpus cum yera. deinde fomentetur palpebra cũ aqua decoctionis blete. z scafisagie. sal. piretri. z sulfure. deinde vngatur cũ isto vngẽto. ℞. sal ar. alo. subtil. aluminis scafisagie. conficiantur cũ aceto squilitico

De passionibus auriuz z primo de nocumento auditus

INstrumentũ auditus ẽ compositũ ex osse petroso z neruo expãso z neruo optico concauo & aere quieto z ex diuersis circulis et circũuolutionibus amfractuosis in foramine z cartilagine exteriori apparente circa foramẽ ad modũ ostracorũ ¶ Intelligendum est ꝙ cũ aer conquietat qui est naturaliter in neruo concauo mouetur ꝓpter aerem exterioreʒ tunc fit auditus ¶ Auditui autẽ ueniunt tria accidentia sicut aliis sensibus secundũ G. quarto de morbo. quoniã aut aufertur. aut minuitẽ. aut corrũpitur. aufertur cũ nihil audit sicut in surditate minoratur quando non audit nisi cũ multuʒ clametur. corrũpitur quando audit sonos. strepitus. z similia infra aurem. ¶ Causa ¶ Nocumentum auditus aut ꝓuenit a natiuitate aut post si post aut per uiam crisis aut sine. z si ꝑ viam crisis aut est ab intus aut ab extra. si ab extra sicut casus obuiatio tonitruuʒ puluis. pulices. z consimilia ¶ Si ab intus. aut ꝓpter nocumentum in instrumẽto auditus aut propter compassionem aliorũ hu. membroruʒ sicut propter passiones capitis. aut dentiũ. aut retẽtio fluxus ¶ Si propter instrumentũ auditus hoc ẽ aut propter spiritum qui prouenit a cerebro per neruũ opticuʒ. aut propter neruũ expansum. aut ꝓpter nocumentuʒ quod est in foramine. ¶ Si ꝓpter spiritus. aut hoc est ratione quantitatis diminute. aut ratione sue qualitatis male. aut quia nimis calida. aut frigida. aut grossa. & ita de aliis ¶ Si ꝓpter neruuʒ z ossa. hoc est ꝓpter tria. aut ꝓpter malam cõplexioneʒ calidã frigidã. siccã. z humidã. simpliceʒ uel ꝯpositam cũ materia uel sine materia. aut ꝓpter morbũ officialem sicut est duricies. apostema. oppilatio nerui optici. aut ꝓpter morbum comunem. sicut est solutio continuitatis ¶ Si autem fuerit in foramine z locis uicinis. hoc est ꝓpter tria. s. ꝓpter malam complexionem z cetera aut morbos officiales sicut est oppilatio facta ꝓpter saniẽ. aut sanguinẽ humorẽ aut uerrucaʒ. aut carnem additam. aut ꝓpter uermes. aut apostema z similia. Si ꝟo ꝓpter morbum comunem sic est solutio continui ¶ Signa ¶ Si proueniat nocumentũ a natura uel a causis primitiuis. uel ab egritudinibus capitis uel aliorũ membrorũ. uel si fuerit ꝓpter crisim ista sunt manifesta considerare uolenti ¶ Si auteʒ fuerit propter nocumenta que sunt in foramine ponatur in loco luminoso z erit manifestum ¶ Si autem fuerit ꝓpter nocumenta intrinseca in osse z neruo z aliis ubi ẽ per se iudiciũ de auditu. tunc si ẽ cũ materia sibr est eũ grauitate capitis z loci z contrariũ si sit sine materia ¶ Secũdũ signũ erit ꝙ oĩs distrasia leditur a sibi z iuuatur a cõtrario. z ita poterimus deuenire in cognitionẽ distrasie ꝑ iuuantia z nocentia ¶ Intelligẽdũ tñ ꝙ plenitudo corporis ĩpedit iudiciũ de cõferentibus z nocentibus z alterãtibus ꝙ si distrasia ẽ calida z corpus ẽ plenũ leditur

a calidis rōne similitudinis z leditur a cō trariis sicut a frīs rōne cōplexionis solēne continui inducēdo. z ꝓpter disruptionez quā faciūt ꝓpter contractionē ptiū z ita intellige de frigidis ¶ In corporibus igit̄ plectoricis multū fit lesio i sēsibus z cō trariis z ideo multi decipiunt̄ ¶ Si autē distrasia fuerit calida sentitur calor itus z dolor z ledit̄ a calidis Si aūt fuerit mala complexio frigida sentit̄ frigiditas itus z leditur a frigidis z iuuatur a calidis mate ria minorata ꝙ in corpore multū pleno fit dissolutio materie et ita maius nocu/ mentū ¶ Si aūt fuerit a causa sicca assunt uigilie z ut plurimū leuitas capitis Si fu erit ab hūiditate tūc tumor in facie appa ret z de facili incurrūt reuma z cū graui tate ¶ Et si fuerit ex apostemate ē semp dolor magnus z calor z pulsatio z fe. ¶ Et si fuerit ex ulcere est ibi punctura mordicatio z dolor. z si ex uermibus est ibi dolor circūuolutiuus uertiginosus ¶ Experimentū aūt vtrū sit ibi hūiditas aquosa saniosa. accipe spongiā z calefiat igni z pānus lineus duplicatus calidus su pponatur spongie z applicetur auri z dor miat desuper z de mane inueniet pānuz maculatū z si ñ ꝓculdubio nō ē passio au ris ex humiditate z sanie nec aquositate ex aliis eni est. ¶ Pronosticatio Sur ditas a natura ñ curatur. surditas antiqua ta est desperata z appellatur antiqua postꝙ̄ transiuit duos annos ¶ Surditas ex solu tione continuitatis neruoruz auditus inte rius ē incurabilis ¶ Curatio ¶ Circa curationem cadunt nouem canones. pri mus. s. ꝙ nihil in auribus apponatur mul tum calidum nec multū frigidū. sed tepi pidū uel temperatum ¶ Secundus canon est ꝙ medicamē nō sit in aure ultra tres horas Tercius canon est ꝙ ante secundū medicamē apponatur ꝙ primū expellat̄ ut iacendo supra illā aurē ubi est passio z cū hoc mundificetur auris cū instrumen to z cum tussiendo mingendo screando sternutando ¶ Quarta regula ꝙ medica mina que ponuntur in auribus sint liqui da ut melius possint penetrare et simili/ ter uelotius exire Quinta regula ꝙ ea q̄ ponuntur in auribus sint in parua quan titate. Sexta regurla ꝙ quando medica men est impositum ꝙ iaceat supra partez sanaz. Septima regula ꝙ nihil apponatur in auribus nisi corpus sit mundificatum. Octaua regula ꝙ si potest fieri curatio cū suffumigationibus z emplastris ꝙ fiat z elongemus iniectionem quātū possumus quoniam quod ingreditur postꝙ̄ fecerit operationem suam nocet nisi diligentissi me mundificetur auris sicut dictum est. Nona regula ꝙ si humores sunt subtiles mediocriter z nulla oppilatio est in corpo re euacuare possumus sine digestione ꝙ materia erit satis obediens ¶ Si autem materia sit grossa corpus oppillatur tūc di gestiua debet precedere ¶ Curatio igitur pticularis erit ista Si cā ē calida z corpus plenū fiat flomia de cephalica z purgetur caput cū eflo de suco ro. z fomētetur au ris cū aq̄ decoctiōis ro. salic. nenufar. lac tuce maurelle. s. ꝙ fumus recipiat̄ per au res uſ ꝙ lana uel cera intigat̄ in oleo ro. nenufar z de salicibus. z in oleo de camo milla z ab extra desup aurē applicentur. Vltimo pnt predicta olea instillari cū lac te iuxta canones dictos. ¶ Si aūt mate ria fuerit frā tūc digeratur materia cū uīt ꝙ saluia z utroꝗ calamento z raphano z fiat siropus cū mell' z aceto. z purget̄ cuz yeralo. z yerap̄. uel cū istis pillis. ℞. aloes turbit. corticū mirobali'. Kebul'. bene gra nosoꝝ. añ. ʒ. ii. ʒʒ. añ. liquir mūde. bdellii pulpe. colfo. añ. ʒ. ii. cōficiant̄ cū oximell'. squillitico. z fiāt pille z dētur ʒ. ii. iuxta conueniētiā pticulariū ¶ Postea recipiat fumū istarū herbaꝝ. ℞. bacarū lauri. z fol' eius. rute. spice nar. añ. maratri. centauree raphani. añ. ℥. ii. conq̄ssentur z bulliāt in

vino albo z fumus recipiatur. z ultimo
instilletur balsamus et fel accipitris z aq̄
rafani distillata ¶ Intelligendum ꝙ ma
terialia que ualent in ipsa surditate z in
passionibus auriū de causa frigida hic sub
scribentur pro tāto quia causa frigida fre
quentius aduenit z cum hoc materialibus
satis formam operandi industrie medici
relinquamus. s. ꝙ operentur cum istis ma
terialibus . uel cum vno uel cum multis
uel ab intus uel ab extra . uel per moduȝ
suffumigationum uel emplastrorum uel
oleoruȝ. uel vngentorum applicatorum .
uel per se uel cum spongia uel tenta zc̄
¶ Materialia autem sunt ista. s. vinuȝ al
bum. acetum albuȝ. oleuȝ comune. lac mu
lieris. fella auiuȝ viuentium de rapina .
aqua rafani. distillata balsamus. castori. el
leborus albus. calamentuȝ. coloquinti. ra/
dix cucumeris. asinini. celidonie. rute. sto
re. cal. camomille. folioruȝ lauri. centau
ree. eufor. alo. mirre. nitrum. absintium.
sinap̄. oleum sisamini. iuniperus. z consi
milia multa ¶ Vermes autem interfi
ciunt sic. ℞. aloe mirre. sucum absinthii.
oleuȝ amigdolaruȝ amararuȝ. aceti fortissi
mi. misceantur z auribus instilletur.
¶ Clarificatio ¶ Intelligendum ꝙ li
cet ell'us multas habet proprietates fortes
z uiolentas sicut patet intuenti uirtutes
eius nihilominus in parua quantitate am
ministratus potest competere in passioni
bus aurium et licet non competat excerci
ciis uirtutibus ex primis tamen competit
tamen fortiter calefacit z desiccat z pene
trat z consumit residuuȝ materie. z ideo
non competit nisi corpore mundificato
¶ Aliter igitur operatur in stomacho
corpore pleno . z aliter in foramine au
ris corpore mundificato. z aliter incor
poribus exterioribus sicut in piscibus cuȝ
ponuntur in viuario & in muscis & in
muribus cū ponitur in fermento ¶ Si
igitur apponatur in passionibus aurium
cum bona conuenientia particularium
non nocet sed iuuat licet omnes sue uir/
tutes sint excedententes . tum quia quasi
ab extra est. tum quia in parua quantita
te. tum quia parum moratur.

De tinnitu aurium

Innitus est corruptio auditus si
cut apparitio muscarum. pilorū
z cimicuȝ est corruptio uisus. Vnde sicut
auditus naturalis fit cuȝ aer inundando
mouet aerem intrinsecum ꝯquietuȝ. ita
tinnitus fit cum uentositas aut uapor cō/
mouent uiolenter aerem intrinsecū cō
quietum z secunduȝ diuersitatem uapo/
ris diuerse fiunt corruptiones in auditu
¶ Aliquando apparet ꝙ sit tinnitus sicq
ille tinnitus qui apparet post pulsionem
campane Aliquando apparet patienti ꝙ
sit pluuia magna. aliquando ꝙ sit sonus
molendini. aliquando ꝙ sit fragor arbo/
ruȝ. aliquādo ꝙ sit sicut mustū bulliens.
¶ Tinnitus igitur ē corruptio auditus
ꝓpter uaporem uentosum agitantem per
modum inundationum uiolenter aerem
interius conquietū ¶ Causa ¶ Cau
sa enim tinnitus aut est interior aut exte
rior. si exterior sicut om̄e illud quod mo
uet aerem uiolenter z cum impetu sicut
est casus. uomitus. labor. circumuolutio.
crapula. ebrietas. multipł'o ciborum indi/
gestibilium. cursus. fames. angustia. z si/
milia ¶ Si autem causa sit intrinseca tūc
est aut priuata aut remota. si remota sicut
crisis z repletio capitis. aut uapores ascen
dentes a stomacho aut a toto corpore . si
priuata est propter acuitatem sensus. quia
spiritus est siccus. aut propter debilitateȝ
corporis & capitis. aut propter uaporem
grossuȝ uentosuȝ qui per modū inunda
tionis percutit aerē quietū ¶ Signa
¶ Signa cause ꝓmitie satis patēt indicio
patiētis. si sint cause remote tinitus ē cū
interpolatione. z si causa est priuata siue
cōiuncta cōtinue venit. z si ē ex acumīe

sensus tunc post cibū minoratur z ante magnificatur ¶ Et est notandū quoniā licet tinnitus veniat propter vapores ascendentes a stomacho nihilominus post cibum minoratur z ideo credunt multi tunc ꝙ illa passio capitis aut aurium aut oculorum sit propter inanitionem postq̄ remediatur cibo assumpto hoc autem fit quia cibus comprimit uapores . & ideo postq̄ cibus incipit ebullir̄ passio est peior q̄ ante Et si esset ex inanitione non fieret ¶ Si autem sit ex debilitate hoc est propter aliquā de male complexionibus quia egritudines longe precesserunt malam complexionem inducentes ¶ Si autem ex uentositate sentitur ascensus & descensus sicut cū mustum bulit ¶ Et si uentositas uergat ad humiditatem uidetur pluuia.et si uergat ad grossiciem uidetur sonus molendini . z si ad siccitatem uergat ad sonum arborū cū franguntur.

¶ Pronosticatio. ¶ Ista enim sunt premia ad surditatem . z si diuturnantur non sanantur ¶ Curatio. ¶ Si aūt ē cā primitiua de facili curatur illa remota nisi corpus esset ualde paratū. Et si fuerit propter acumen sensus tunc instilletur in aure castoreum.granum pini cum aceto mixtū Si aūt cā fuerit materialꝫ purgeẗ corpus sꝫ paulatiꝫ ¶ Et ē itelligendū ꝙ medicamina debent mutari non quo ad uirtutem sed quo ad speciem z modum quoniam de proprietate medicaminū est ꝙ iuuent vnū membrum z non aliud.iuuabunt illud z non istud.z iuuabunt in vno tempore z non in alio & hoc est mirabile z forte facit hoc uarietas proprietatis tercie acquisite ex orbe Digesta igiẗ materia cū oximelꝫ diure.purgetur cum yera.acuata cum euforbio aut cum yeralo.acuta cum pulpa colsio. sed exibeatur in parua quantitate iuxta conuenientiam particularium postea fiant caputpurgia. Deinde suffumigatiotiones. postea iniectiōes .z ultimo cauteria.vitētur balnea z fomentationes quoniam cōmouent materiam z si competant hoc ē in declinatione corpore mundificato & ꝙ sint ibi multa consumentiauen tositatem ¶ Materialia autem ex quibus fit suffumigatio.aut iniectio.aut stufa sunt ista.s.ellus albus.eufor.castor̄.mirra.spica nar.spica celtica. calomus.aromatic.ruta. calam̄.an̄.nitrum.bacce lauri. sucus porri sucus cepe.oleum muscelinum.oleum laurinum.oleū de lilio.z costinū.z de ruta.z de castoreo. z aqua rafani distillata. vinū purū Sapiens igitur medicus operabitur cum his z diuersimode secundū conuenientiam particularium que sibi occurrunt cum omnia secundum G.primo de ingenio sanitatis certis litteris denotari non possint. Istud tamen bene potest notari ꝙ herba bettonica calida est in tercio gradu z ualet in tinnitu iuxta omnē modum sue exibitionis.s.si folia cōmedātur de mane ante cibum.uel ꝙ temperentur in vino albo z illud vinum potetur de mane.uel ꝙ bulliat in vino z recipiatur fumus.uel ꝙ sucus eius colatus tepidus auribus instilletur . Et si fuerit propter stomachum bectonice addatur absintium ¶ Clarificatio ¶ Intelligendū ꝙ quicquid dicant auctores melius est dimittere narcotica.in hoc casu quā apponere z si contingat apponere ꝙ dolor est magnus ponantur in parua quantitate z bene repressa cum castoreo.z croco.z ꝙ parum morentur . Iudicio tamen meo sufficit quod dictum est in acuitate sensus.s.castore.granum pini. z acetum cū omnia instrumenta auditus sint neruosa ossuosa ¶ Secundo notatdum circa materiam precedentem z subsequentem z ꝙ homo habet complexionem magis temperatam inter alia aīalia oīa ut dicit G.de cōplexibus. z Auic. de complexionibus z ideo omnia excedit in sensu tactus ut

dici Auic·secunda fen.primi capitulo de deliciis.in aliis auté exceditur iuxta illud nos aper auditu linx uisu simia gustu vultur odoratu precellit aranea tactu.
¶ Et est aduertendum de aranea inquantuz aranea non excedit hominem in sensu tactus.s.ꝙ melius sentiat hoc eniz habet solus homo ex temperamento sue cóplexionis. sed aranea excedit hominem quantum ad ordinationem sue texture siue tele ¶ Tercio intelligendum ꝙ surdi a natura sunt quia loquela non est nobis a natura sed ab acquisitione z ideo dicitur ꝙ auditus est porta intellectus propter hoc uersificator dixit Quicqd ratio legit quicquid studuistis athenis. Quicquid ad elencos arguto disputatore. Gallus z i modica iaceat arce ligur Quicqd aristotiles diuino pectore sentit. Cessit ab auditu docili prudensqꝫ perisset Littera si surdis auribus esset homo ¶ Quarto aduertendum ꝙ licet dictú sit ꝙ surditas naturalis nó recipit curationé istud ueruz est si uenit propter malaz complexionem nerui optici Sed si uenerit propter aliquas oppilationes potissime in uia q̄ uadit exterius posset curari cú oppilatio possit remoueri ¶ Quinto notandú quicqd sit dictú dicetur hic incidenter ꝙ in uehementissimo dolore auriú cuz causa est calida nó solum est utile apponere opiuz immo est necessariú quia dolor aliquádo é rabiosus z túc nó habemus uiá nisi ꝙ apponat̄ opiú cú lacte mulieris. castoriú z croco sicut dicet̄ ca° inmediate seq̄nti

Capitulú decimú de aposteátibus z doloribus aurium

Olor auriú aut ꝓueit a cáis intrisecis.aut extrisecis Si extrinsecis sicut é uétus ualidus.aut uapor aut frigus.casus.obuiatio.aut aliq̄ res cadens in auré Si é ab intus hoc é aut ꝓpter morbos cósiľes sicut é aliq̄ malaꝝ cóplexionú aut cú materia aut sine. aut ꝓpẽ morbos officiales z potissime ꝓpter apostemata sanguinea coletica fľatica uel melácolica.aut ꝓpẽ morbos cósiľes sicut é solutio cótinui Si é ex cáis extrisecis habeť iudicio patiétis.z si é ex cáis intrisecis & fiút ex calore túc sentitur calor z ledit̄ a calidis eꝙ̄ é de fr̄is Et si é ex apostemate ueit dolor subito z fe.z si é ex colera dolor é itollerabilis ducés alñ ad parafrenesiz cú púctura z mordicatione z uigiliis & in ꝗtudine z mala tollerátia patiétis & si ex sanguine túc é cú pulsatióe.z si é ex fľate é dolor extésiuus cú dolore remisso z calore remisso.z si é ex meľia é dolor grauatiuus z remissus Et si é ex uétosítate uenit paulatine z si é ex solóne cótinui ueit cú punctura z mordicatióe ¶ Pronosticatio ¶ Dolor auriú fortissimus ex apostemate calido in iterioribus auris é molestissimus ducés ad terribilia accidétia Dolor acutissimus é mortalis in iuuenibus deiñ minus in pueris.deiñ minus in senibus. Aposteáta auriú uenietia p uiaz crisͤ.si ueniát añ signa digónis z in die ñ cretica z cú aliis maľ signis molesta sút z uald̄ piculosa. Si aút ueiat post sig̃ digiónis cú aliis bonis signis euadere pñt Si auté in iuuenibus appareát multa bona signa euadere pñt ¶ Curó ¶ Si aút ex cáis ꝑmitiuis uel réotis fit curatio. z si fuerit ex illis q̄ ceciderunt in auré iferius dicet̄ Et si fuerit ex cáis intrinsecis z cá fuerit materialis múdificet̄ corpus sicut oppꝫ z dieta cóueniés. deiñ fiát instillationes in auribus de rebus fr̄is si cá é ca. ¶ Materiália sunt ista.s.oleú sisaminú.aq̄ ro. acetú.oleú.nenufaŕ.z salic.z muscellinú psilliú.z cucurbiť.lactuc.z maureľ.z si cá é fr̄a instilleť calida. sicut é ruta maiorana calamentú.spica nar.añ.maratrú.storax. caľ.castoŕ.z mľta silia quoꝝ vnú aut mľta pñt bulire in oleo aut vino aut aq̄ rafani distillata z colata auribus istilleť ¶ Curatio ¶ Curó dolorꝫ auriú ꝓpẽ aposteáta

¶ Intelligendū ꝙ curatio apostematis auris differt a curatione aliorū apostematuȝ in duobus. pmo in repercussiuis quoniaȝ directe nō competunt repercussiua sȝ magis mitigatiua cuius ratio ē quia timēdū esset ꝙ materia curreret ad aliquod membrum nobile ut ad substantiam cerebri z ita posset causare frenesim z litargiā z si iret ad pulmoneȝ ptisim z similia ¶ Intelligendū tamen ꝙ si dolor esset intollerabilis z inseperabilis ꝙ tunc possent apponi non solum frigida sed etiam natura cotica Secundo differt a curatione aliorū apostematū in maturatiuis quia pure maturatiua calida et humida non debent apponi nisi esset multū sicca sicut elicere possumus hanc sententiā ex dictis G. v. de ingenio sanitatis. capitulo sexto. loquentis de ulceribus aurium. ubi medicus ille credebat esse apostema in aure imperatoris z ponebat putrefactiua ¶ Sed ipse docuit tunc apponere ratione ulceris z saniei z apostematis si ibi esset cum ferrugine ferri minutissime trita. z stercore columbino. z aceto que bulliant usqꝫ ad spissitudinem mellis quia sicca competūt ratione complexionis membri z licet curatio morbi fiat per contrarium tamen nihilominus membri complexio est conseruanda non igitur pure maturatiua et putrefactiua et saniei generatiua competunt in apostematibus aurium. dato ꝙ essent sine vulnere ¶ Differt igitur curatio apostematis auris comuniter loquendo z quo ad repercussiua z quo ad maturatiua ¶ Incipiamus igitur a curatione apostematum aurium. supposito ꝙ dieta laudabilis sit iniuncta et ꝙ precesserit flebotomia. et farmacia. et alia vniuersalia que precedere debent iuxta conuenientiā particularium ¶ Iniciatur lac mulieris in aure frequenter uice post uicem. deinde iniciatur oleuȝ ros. cum pauco aceto bulitum. deinde oleum sisaninum. deinceps adeps anatis. deinde galline cum mucillagine fenugreci. z se. lini. deinde apponat̄ istud medicamē quod quasi ualet in omni apostemate auriuȝ magis tamen in calido. ℞. uolatil. farnie molendini. ℥. iii. granoruȝ pini. mucillaginis. fenugreci. se. lini. añ. ℥. ii. resine thuris. litargiri. ceruse. añ. ℥. i. al. ʒ. aceti albi. ℥. iii. conficiantur cum oleo sisamino. aut ausungia porcina recenti. z potest aliqua porcio istius medicaminis fieri ita clara ut aliquid instilletur auribus et aliqua ita depressa ꝙ fiat emplastrum z ponatur supra aurem z est optimum maturatiuuȝ ¶ Si autem apostema esset de cā frigida tūc possent addi cum istis ausungia vulpina. ysopus. oleuȝ omfacinum uel fiat ista. ℞. scarabeos. s. uermes que inueniuntur sub orceolo & bulliant in oleo scorpionis. z auribus instilletur. z si fuerit uehemens frigiditas decoquatur ibidem fel tauri donec fuerit dissolutum ¶ Item in apostematibus frigidis. ℞. rute. maiurane. spice nar. bulliāt in oleo comuni z oleum auribus instilletur ¶ In declinatione autem apostematum tam calidorum q̄ frigidorum potest mundificari auris cum oximell diuretico z vino albo ¶ Si autem dolor esȝ uehemens z intollerabilis tunc facta flebotomia z farmatia cogimur frigida apponere Accipe igitur filonium z distemperetur cum lacte mulieris z in auribus instilletur ¶ Et si nocumentum ueniat ex his castor bullitum in oleo in auribus instilletur Ista autem non debent apponi nisi in materia colerica z in calore multo. z dolore maxio sincopali z despato z iō añq̄ fiat dēt ista pceder aq̄ coriādri. sucus maurel. f oleū ros. lac mulieris. ¶ Vigilemus igitur diligenter quia multos uidi mori in manibus restauratorum z accidit mihi semel ꝙ quidam restaurator antiquus patiebatur dolorem intollerabilē z pcesserāt purgationes vniuersales &

Pura maturatiua non competunt in Aurium apost.

Competunt in pri.

opationes pticulares iuxta doctrinā Aui· G·z alioꝝ z nihil penitus ualebant z ap posui oleū de camo·in auribus & feci sa cellationē de camomill· z in ueritate cu ratus fuit quare prodest multa et diuersa apponere dū medicamīa nō ualēt dū tam̄ sint regulata ratiōe ❡ Curatio doloris au riū cū ex solutione continua·℞·thuris li cii·opii·mirre·galbani·nitri·croci·añ·ʒ·ii· amigdolarū excorticatarū·ʒ·ii· conficiun tur cū aceto et fiant trocisci et cū uti uolu eris distemperentur in oleo ro· et coletur et auribus instilletur ❡ Et si esset ulcus antiquatū·℞·conchilia marina alba asse tur et fiat puluis ·et misceat cū oximell· et coletur et auribus instilletur ❡ Clari ficatio ❡ Intelligendū est ꝙ frigida et humida sicut ē sucus cucurbite coriandri· et sīlia possumus apponere in apostema/ tibus calidis auriū gracia loci quoniā tale apostema nō indiget repercussiuis ut dic tū est sed cōpetunt gracia accidentiū quan do dolor est uehemēs ualde et potissime quādo nō est ulcus ❡ Et est etiā intelli gendū ꝙ maturatiua possunt cōpetere in apostematibus auriū et potissime quādo est sine ulcere nec aliquid quod sit hic dic tū est contrariū dictis G·quito de inge· sa·cū reprehendit medicū qui ponebat ter ra firmata in auribus iꝑatoris pro tan to quia ibi erat ulcus et sanies cū deberet apponere sicca abstersiua et mundificatia ipe apponebat humida·credens ꝙ ibi essꝫ apostema uolens illud maturare et ideo r̄ darguebat ipm̄ ꝙ ingenia ignorabat que sumuntur ex morbo et que sumuntur ex accidentibus et q̄ sumuntur ex particula patientis Nō negauit igitur G·qn bene cōpeterent maturatiua in apostematibus auriū dū tamen fieret ut dictū est

De sanie auriū

Ausa saniei potest esse apostema intrinsecū aut extrinsecuꝫ cū fluxu ad in tus uel humor aliquis delegatus · uel fit propter debilitatem uirtutis imutatiue & similia ❡ Signa sunt satis manifesta In primis igitur mundificetur corpus et die ta iniungatur tenuis et iaceat supra partē lesam ut sanies fluat ad exteriora et si fu erit dolor magnus iniciatur ut dictum ē oleum crocum opium cū lacte mulieris et si causa fuerit calida fiat istud· ℞·squa mā ferri et frigatur in sartagine z extin guatur cum aceto fortissimo · z hoc fiat aliquibus uicibus semper acetum innouā do ·deinde desiccetur· deinde puluerizet deinde bulliat in aceto z oleo ro·et cole/ tur z vna gutta instilletur ❡ Et si causa fuerit frigida pulueriꝫetur mirra·castore· aloe·z bulliant in oleo laurino· z coletur z auribus instilletur ❡ Deinde mundifi cetur auris cum oximell diuretico aut cū vino albo·aut cum aqua piscium salsoruꝫ aut cum aqua oliuaruꝫ ❡ Si autem locus fuerit fistulatus · proiciatur in aurem fel tauri cum vrina pueri uirginis ❡ Si sani es z dolor concurrant z dolor fuerit ita intensus ꝙ auferat somnus primo incipi endum a dolore licet sanies corrodat & multas malas qualitates habeat pro tanto ꝙ dolores prosternunt uirtutes z dolor cocomitatur morbos omnes operationes ipedit sicut declarauimus in tabula cura/ tionis morboꝝ

Capitulū xii·de fluxu sanguinis ab auri bus

Anguis fluit ab auribus·aūt ab ex̄ aut ab itus·aut a crisi·aut sinī crisi aut ꝓpter multitudiēꝫ san guinis aut ꝓpē acumē· Si aūt fuerit a cāis extrīsecis si pticīaria cōueniāt fiat ffoīa de pte opposita deiñ stringatur sanguis sicut dicetur ❡ Et si dolor ē magnus ꝓpter ic tū·℞· medullā panis recēter cocti z inti gatur in suco absinthii z vino calo z de sup apponatur ❡ Et si fiat ꝓpter crisim nihil fiat nisi excederet z ex multitudie sanguinis fuerit fiat primo flebotomia z

si ex acumine mundificetur corpus. dein de mundificetur auris cum suco porri z vino albo. deinde proiciatur in auribus su us plantaginis z sucus burse pastoris ¶ Deinde illud medicamen auribus in stilletur. ℞. acacie. psidie. balaustrie. galla rũ sumac. masticis thuris. añ. ʒ. i. puluerizẽ tur z bulliãt in aceto. z coletur vna gut ta auribus instilletur ¶ Et si fluat aquosi tas instilletur nitrũ. z antimoniuꝫ. bulitũ in oleo scorpionis ¶ Clarificatio

¶ Intelligendum ꝙ in curatione fluxus sanguinis ab auribus primo debemus di uertere fluxum. secundo debemus mun dificare ne fiat ibi sanies aut apostema. Postea debemus constringere z ita mun dificatiua precedunt constrictiua. z licet mundificatiua aperiant. non tamen no/ cent z quia sanguis distractus est z quia statim sequũtur conglutinatiua z cõstric tiua quare zc̃.

De oppilatione auriũ

Ppilatio accidit in aure ꝓpt̃ aq. aut puluerẽ. aut pulices. aut uer mes. aut uerrucã. aut carnẽ sup fluã. aut pãniculos z siĩa ¶ Corpore igit̃ mũdificato attrahatur aquositas per hunc modũ Accipiatur cãnula z applicetur au ri z aliqua vilis persona attrahat forti ter per caput cãne anhelitũ cũ ore Secũdo mõ fiat sic Accipe cãnã cũ q̃ pueri trahũt aquã z expellũt ad lõginquã distantiã & uocatur vulgari nr̃o generalr̃ la doira z ponatur extreitas cãne in aure z tũc bacu lus q intus ẽ repẽte extrahat̃ z tũc natura q̃ nõ permittit uacuũ attrahit fortissime aquositatẽ ad extra ¶ Tercio mõ fiat sic ponat̃ cãna in aure z ignis ponatur i aliã extremitate z aquositas que intus ẽ desic cetur aut p mediũ cãne ponatur uirga fer rea ignita ut recipiatur fumus rute. añ. ci mini calamẽti decoctoꝝ in vino. aut po natur in aure spõgia ligata cũ filo. aut la/ na. aut pãnus lineus antiquus z subito ex trahatur ¶ Et si fuerint uermes interfician tur cũ amaris iniectis sicut ẽ absintiuꝫ cẽ taurea. aloe. amidel. amararũ. ꝑsicaria suci persici. fella acetũ. sucus cuci meris asinini scamonea. ell us ¶ Deinde fiant sternuta tiones z caputpurgia ¶ Et possunt extra hi cũ cautela. s. ꝙ ponatur pomũ bene ma turũ scissum per mediũ super aurem z ia ceat desuper z uermes descendent ad dul cedinem z postea subito remoueatur.

¶ Si autem fuerit oppilatio ex excrescen tia sicut est caro uerruca. panniculus z si milia corrodatur cum auripigmento. z si non abscindatur. z si fuerit uersus super ficiem satis est facile. z si fuerit in profũ do difficile est ualde ¶ Et si ista fuerint a natiuitate aliquando prosunt remedia aliquando non. z si fuerit pruritus in au re proiciatur oleum ubi absintium fuerit bulitum ¶ Clarificatio ¶ Intelligẽ dum etiam ꝙ succio cum calamo z ster/ nutatio z similia possunt fieri in passioni bus aurium ut dictum est z licet ista sint fortia z cõmoueant z dissoluant non tñ possunt nocere quando supponitur ꝙ cor pus sit mundificatum z si lana cum ter/ bentina intromittatur z terbentinam ali quo modo inficiat latera auris maius ta men est iuuamentum q̃ nocumentum. quoniam sordicies. pulus. pulices. z alia ibidem inuiscantur z adherent z ita ex trahuntur

De apostemate extrinseco aurium

Postemata generantur ab extra in radice auris. aliquando per uiam crisis ¶ Et si uenerit post signa digestionis z in die cretica possibi le est ꝙ sit ad bonum. z si aliter euene rit difficile est ꝙ euadat z per talem mo dum multos uidi mori ¶ Aliquando etiam ueniunt per uiaꝫ congestionis aut deriuationis z tunc purgetur. ꝫ exigẽtiã hu. peccãtis z curẽt̃ sicq alia apostẽata nisi

ꝙ repercuſſiua non competunt quia igi/tur materia talium apoſtematum uergit ad groſſiciem maturetur cum farina tritici. fenugreci. ſeminis liui. auxungia anatū z galline. radicis biſmalue. z cōficiat̃ cū oľo de camomilla. ¶ Et ſi apoſtema eſſet antiquū tunc fiat emplaſtrum de armoniaco bdellio. z ſtorace liquida. z auxungia ceruina. z caritis z oleo de lilio. deinde ſi per ſe non rumpatur aperiatur cum calce viua z ſapone molli ¶ Aliquando uidi in talibus ſanguiſugas apponi. z aliquando euadebant cum bona ſigna pre/ceſſerant. z aliquando non euadebant potiſſime cum febris erat continua z vrina cruda.

Capitulū quintūdecimū de fetore nariū.

Fetor narium eſt corruptio odoratus ſeu olfactus. ſicut enī paſſiones aliorum ſenſuū patiuntur tria nocumenta quorū morbi ſunt cau/ſe. ſ. oblationem. minorationem. z cor/ruptionem ita olfactus. aliquando aufertur cum nihil odorabiľ ſentit. aliquando minoratur cū non ſentit odores niſi ſint ī excellentia. aliquādo corrumpitur z hoc quando aromatica iudicantur z econuerſo nullo odorabili precedente. uel omnia iudicat horribilia odoris. uel quando fe/tent nares z hanelitus z ſibi z aliis de tali fetore nariū qui proueniunt ex aliqua cauſa intrinſeca loqui uidetur hic ubi nares componuntur ex multis ¶ Primo ex oſſe quod colatorium appellatur quod eſt perforatū z panniculus cerebri a parte anteriori uerſus oſſa colatoria eſt perforatus ut natura expellat ſuperfluitates ꝑ illa ut attrahat ābelitū ſeu aerem ad caput z ad temperandum ſanguinem arterialem ipſius cerebri. Secundo componuntur nares ex duobus additamentis exeuntibus a colatorio ad modum capitis mamillarum ubi fit iudicium de olfactu ad illum lo/cum portatur uapor odorabilis per aerem Tercio componitur ex carne cartillaginoſa que apparet exterius que fuit facta ad tuitionem aliorum et ad conſeruationē uaporis. Quarto componitur ex lacertis dilatantibus & conſtringentibus propter attractionem z expulſionem ¶ Cauſa ¶ Fetor in naribus z hanelitus prouenit propter multa. propter corruptionem pectoris z pulmonis. et ꝓpter corruptionem ſtomachi. et ꝓpter corruptionem ginguiarum et dentium z ꝓpter ulcera nariū z polipum et carnem additam z puſtulas z uerrucas. z oppilationes factas in caruncilis narium. z accidit ꝓpter malam complexionem cū materia aut ſine materia exiſtente in additamentis z oſſe colatorio z ꝓpter malos humores ſalſos aut alios aut reuma aut complexionē in cerebro exiſtentem. ¶ Signa ¶ Si eſt ex pectore ſputū eſt groſſum globoſum ſanioſū. et ſi eſt a ſtomacho fetor apparet magis ante cibum q̄ poſt. et ſi eſt ex ginguiis z dentibus aut ex viis que ſunt in caruncilis nariū hoc eſt ſenſui manifeſtū ¶ Et ſi ex additamentis aut cerebro cognoſcitur per priuationem aliorum & etiam hoc quia ſi impleatur os aqua z tūc fetor ſentiatur tunc a cerebro procedit. z quia continuus eſt. z quia ipſe met ſentit fetorē ¶ Pronoſticatio ¶ Quando in febribus continuis acutis nullo precedente odorabili uidetur patienti ꝙ ſentiat odorem fetidū corruptū ad modū piſciū corruptorum uel aliorū huiuſmodi ſignū eſt peſſimū z mortale ¶ Curatio ¶ Si fuerit ex pulmone et ſtomacho aut ginguiis curentur illa ſicut oportet z ſicut dicetur in ſuis locis. z ſi fuerit ex capite z fuerit cum arſura cauſa eſt calida. z ſi cum frigiditate z ſine mordicatione cauſa eſt frigida. z ſi eſt cum grauitate eſt ibi materia peccans. z ſi cum lenitate tūc ē ex mala ꝯplexione ſiñ materia

¶ Ponamus igit̃ q̃ fetor nariũ sit a mala complexione calida corpore pleno & uirtute forti. tũc fiat flomia de cephalica z postea fiãt uẽtose in collo z postea fiat fſoĩa de uena q̃ ẽ in capite nariũ z postea purgetur corpus. deĩn fiant cauteria in capite et sub mento ¶ Processus igitur talis sit suffumigetur caput in causa calida cum aqua decoctionis ro. uiol. nenufar. sandali. camphore. camomille. utatur siropo ro. uiol. oxizaccar. Deinde purgetur corpus cum oxi laxatiua et electuario de suco rof. z yeraf. deinde iniciatur in auribus oleũ rof. uiol. camphore et intelligimus q̃ dieta concomitetur sicut oportet. ¶ In causa calida aut frigida odorz aquã decoctionis mente. absintii. maiurane. basiliconis. et utatur oximellis. diuretur et purgetur cum yera. et yerlo. et iniciatur in naribus oleum costinum. laurinuz muscellinuz. et fiant sternutationes cum elfo. pipere. et castorio ¶ Si fuerit ex oppilationibus caruncularum insuffletur in naribus puluis nigelle. et bulliat nigella in aceto squillitico et per nares fortiter attrahatur ¶ Si autem fuerit propter alias excrescentias manu cirugica abscindantur. deinde proiciatur puluis aluminis. nitri. litargiri. et mirre. Vel bulliant ista in aceto z liciniuz seu tenta intingatur z naribus applicetur ¶ Et si fuerit pustula hũida vngatur cũ isto vngẽto. ℞. litargiri. ceruse. cathimie galle frisse. aluminis. nitri. an̄. ℥. ſ. conficiantur cum oleo de camomillis. et cera q̃ sufficit ¶ Et si pustula fuerit sicca. vngatur cum isto vngento. ℞. medulle uituli. gummi arabici. draga. olei sisamini. cere q̃ sufficit z fiat vngentum. uel possunt excrescentie remoueri cum auripigmento ru. et uitrioli. et sale armoniaco. uel cauterizetur locus ¶ Si autem fetor nullo modo possit remoueri saltim pallietur. ℞. se. maiorane. basiliconis. gariofi. nucismuscat. camomill. ligni al. storac. cal. ambre. an̄. ℥. ii. musci. ℥. ſ conficiantur cum aqua rosaruz optima. z fiant pillule parue. z quolibet mane transglutiat duas z teneat in ore z aromatizabunt anhelitum q̃ nullus percipiet quoniam si medicus talia pateretur ualde esset igneminiosum. et potissime quando cum nobilibus conuersatur. ¶ Clarificatio ¶ Intelligendum q̃ materia fetida z corrupta existens in cerebro potest inducere fetorem hanelitus z tamen relique partes corporis non patiuntur pro tanto q̃ natura mittit ad vnam partem aliquando z non ad aliam. aliquando in vna parte parata est recipere materiam. z non in alia z ita ex vna materia possunt diuersi effectus generari secundum diuersitatem materie ¶ Secundo intelligendum q̃ obiecta aliorũ sensuuz non imutant sensum tactus sed obiectuz sensus tactus imutat omnem sensum. pro tanto q̃ tactus comunis est omnibus sensibus. ut dicit Auicenna. de uirtutibus. primo canone fen. prima. ¶ Tercio intelligendum q̃ immutatio odoratus potest esse signum morbi. seu morbus. seu accidens morbi quoniam si per mutationem intelligamus qualitatem ledentem sic est morbus. si qualitatem lesam sic est accidens et si accidens z signum. quoniã quod accidit patienti est signum medico quasi vnum et idem secunduz diuersos respectus potest esse morbus accidens z signum. quod enim accidit patienti est signum medico. z ita de aliis possumus intelligere ¶ Item ista materia tractatur inferius duodecimo capitulo.

Capitulũ decimũ sextũ de reumate

Euma est fluxus humorum ad partes subiectas Reumatis autẽ tres sunt spẽs q̃ ab auctoribus distiguũtur. s. corriza. branchus.

z catarrus ¶ Coriza ad nares. branchus uadit ad fauces/catarrus. quãdo ad pectus uadit. Reuma autem potest esse genus. et ideo dicitur reuma quasi ruens materia. reuma autem negligi non debet quia fere materia est taliũ egritudinuz. quod patet quia si fluit ad aures causabit surditatem aut tinnituz si ad oculos caliginez si ad nares fetorem aut polippuz. si ad linguam paralisim. si ad guttur squinantiã si ad pectus ptisim aut pleuresim. si ad stomachuz fastidiũ aut uomitum. si ad intestina fluxum uentris. si ad iuncturas arteticam z ita de aliis omnibus mẽbris subiectis preter q̃ de splene. quoniã splen non apostematur nec oppilatur propter reuma quoniaz passiones splenis sunt de materia grossa. materia autem reumatis est de subtilibus. aliter non rueret. licet igitur vulgariter loquẽdo ex reumate nullus plagetur. nihilominus citissime est remediandum cũ omnia menbra subiecta debilia ad egritudĩes proximas sint parata ¶ Succurrendũ igitur est ita uiolẽter ꝙ etiã medicĩe laxatiue possunt dari sine digestiõe materie z potissime si fluat ad pectus ¶ Causa ¶ Reuma eniz aut prouenit ab exterioribus causis. aut ab interioribus. ab extra sicut est uentus septẽtrionalis ueniẽs post meridionalẽ. z sic q̃ẽ calor nimius. aut frigus. aut insufflatio uentorũ. aut somnus post nimiã repletionem z potissime somnus diurnus. z odor rerũ fortis odoris. sicut est liliũ mentastruz z similia. z comestio reruz uaporosarum. sicut sunt cepe z allia. vinuz forte crapula ebrietas. crapula. balneũ. z flebotomia. z breuiter omnia que dissoluunt uapores in capite aut per modũ compressionis. aut dissolutionis ¶ Si ab intus h° est propter humores in cerebro habundãtes siue sint calida siue frigida. uel fit ꝓpẽ uapores a stomacho z a toto corpore ascẽdentes ad caput ¶ Signa ¶ Si sint humores calidi. tunc caput tactuz calidũ inuenies. facies rubea aut citrina punctura z mordicatio. ablatio appetitus cibi. sitis. z similia. z si causa fuerit frigida signa sunt contraria z ista causa frequentius uenit ¶ Pronosticatio ¶ Ypocras branci. z corrize. in senibus ualde non maturantur uel cũ difficultate. magna remediantur ¶ Qui eniz hñt caput calidũ z partes inferiores frigidas raro sunt sine catarro z econuerso ¶ Qui eniz habent caput frigidum z cor calidũ multi uapores ascendunt qui in cerebro digeri non possunt z quando cerebrũ est calidum fit atractio multa uaporuz ¶ Catarrus cuz dolore capitis de difficili curatur quia caput uidetur debile naturaliter ¶ In autũno frequentius adueniunt catarri q̃ in alio tẽpore anni. Reumatici splenetici nõ fiunt Reumatici ad omne malum parati sunt ¶ Curatio ¶ Curatio comunis in omni catarro seu reumate est. ꝙ si fluat materia ad membruz nobile ꝙ euacuetur materia digestionem non expectando. cum pillis aureis. z cochiis. paruitas cibi z potus competunt. z uigilie multe non distemperate. et ꝙ non dormiat de die z ꝙ non utatur balneo nec fomentationibus nec ablutionibus nec exercicio forti. teneatur uenter laxus. z famẽ z sitiz patiantur quantũ possunt. ¶ Curatio particularis hec est. ꝙ si reuma fuerit de causa calida et corpus sit plectoricuz z currat materia uersus inferiora fiat flemia. deinde digeratur materia per hunc modũ. ℞. sũmitatũ papaueris. ro. lactuc. añ. ℥. ii. caudi penidiarũ. añ. ℥. i. triũ sandaloruz. ℥. ß. ordei lib. ß. uiol. nenufar. añ. ℥. iii. zuccari. lib. ß. fiat siropus. q̃ utat mane z sero cũ aqua ordei. ¶ Iste eniz siropus ualet in reumate de causa calida z potissime quando timemus ꝙ materia uadat ad pectus. ¶ Suffumiget cũ aq̃ decoctiõis ordei. uiol. ro. sandal. nenufar. papauer. cãp odoiz

pomũ factũ de sandal. ros. nenufar. se. lactuce. portulace. z sumac. z cõficiantur cũ aqua ros. optima: et si fuerit constipatus fiant suppositoria aut cristeria z fiant fricationes extremitatũ z purgetur cũ miro balsis. citrinis. si materia est in stomacho z si est in capite purgetur cũ isto el'o. R. dyapap. dyaprunis. dyadrag. fri. zuccari. ro. fri. cũ ros. siccis. añ. ʒ. iiii. misceantur z inungãtur nares cũ oleo ros. z uiol. & potest uti rubea trocisca. suffumigatio facta de furfure z aceto infuso supra lapidẽ molarem candentẽ ¶ Si aũt causa fuerit frigida z fluat ad mebr̃ nobile purgetur cũ pillis aureis et yerapap. digeratur cũ sciropo isto. z potissime si timemus fluxuz reumatis ad pectus. R. radic. yreos. ysopi liquiri. munde. añ. ʒ. ii. nucis cipressi. mastic. thuris. añ. ʒ. i. mell' ros. lib. i. fiat sciropus ¶ Suffumigetur cũ aqua decoctionis mastic. thuris laudani storac. cala. ambre. camomille. mellilo. odoret pomũ factuz de stor. cala. ambre. gariofi. nucis cipressi. nucis mus. mastic. thuris. laudano. z pauco ligno aloe et musco. inungantur nares cũ oleo de mastic. ¶ Sacelletur totũ caput cũ milio z sale torrefactis. Inuoluatur caput cũ panno bene calido ¶ Suffumigetur sic calefiat tegula z aspergat̃ vino z post puluerem nigelle. z fumus recipiatur capite cooperto. uel torrefiat nigella. z ponatur in panno z odoretur. Deinde purgetur caput cũ yerap. omnia quibus utitur sitn̄ actu cal'a ¶ In declinatione fometet̃ aut balneetur et ita de aliis cũ aqua decoctionis camomille. melilo. anthos. mente. rute. calamenti. z similibus. ¶ Post autez omnia si nõ curetur. R. stercoris columbini. gũmi. rute. agrestis. picis naualis. seminis rute. sinap. añ. ʒ. i. conficiantur cũ oleo laurino. z aceto squillitico. et fiat emplastruz z extendatur supra alutam ad modũ cappelline z cooperiatur cũ panno lineo ab intus z sumatur et tonso capiti applicetur. quando autẽ omnia deficiunt fiãt cauteria in cõmissura anteriori capitis ¶ Diuretica nunq̃ competũt in materia reumatica. ¶ Clarificatio ¶ Intelligendũ circa istam materiam. ꝙ principiũ reumatis est cum materia existit subtilis aquosa cũ autem incipit ingrossari tunc est augmentũ z quãdo est mediocris tũc est status z tunc ẽ materia digesta. sicut patet in obtalmia z lippitudine ¶ Si igitur natura icipit ingrossare cũ digerit reuma et medicus sit minister nature incipere debet ab ingrossantibus quoniã si peccatũ ẽ propter subtile curatio erit cũ illis que mediocriter inspissant ¶ In reumate igitur de causa calida applicentur stiptica frigida cũ aliquibus paucis dissolutiuis quoniã dissolutiua faciunt stiptica penetrare et temperant stipticitatez ne nimis materia condensetur. z ita si causa est frigida applicentur calida stiptica in plus et dissolutiua in minus ¶ In declinatione autẽ corpore mundificato cõpetunt dissolutiua et euaporatiua quia materia pauca ẽ et ideo de facili euaporabitur. diuersa igitur competunt secundũ diuersitatez temporũ ipsius morbi ¶ Secundo intelligendũ quoniã si reuma causetur ex multitudine materie magis multiplicatur in uere. z si ex calor̃ magis in estate. z si ex raritate z diuersitate magis in autũpno. z si ex frigiditate magis in yeme. z ita intelligendũ ẽ de etatibus tẽporibus z cõsimilibus ¶ Tercio aduertendũ quoniaz licet dicatur ꝙ in reumate nõ cõpetit flo mia nihilominus potest competere cum sanguis dominatur z corpus ẽ plectoricũ z materia ruit ad interiora z ideo competit in squinantia z pleuresi z consimilibus que ut plurimũ ex reumate generantur ¶ Quarto notandũ ꝙ sompnus non cõpetit in reumate quia prouocatiuus ẽ fluxus nisi in declinatione z corpore mũdificato ¶ Sed uigilie magis competunt

ut fiat euaporatio ꝑsus exteriora nec exer
ciciũ competit in principio corpore imũ
do existente quia induceret fluxũ. ociũ
igitur competit ꝛ si diceretur ꝙ nõ com
petit quia assimilatur somno ꝛ somnus
nõ competit ergo nec ociũ. Dico ꝙ nõ ua
let quia in proposito ociũ nõ assimilatur
somno quia ociũ reddit hu. qetos ꝛ som
nus fluxibiles ratione reuocationis calo
ris ꝛ apertionis meatuũ que apertio nõ in
ocio ſʒ magis imobilitas ꝛ clausio Qui
to sciendũ ꝙ illi qui habent caput frigidũ
naturaliter raro sunt sine reumate uel ca
tarro magis tñ leduntur a causis intrīsecis
ꝓpẽ debilitatẽ digestiẽ et minus in cãis
extrīsecis ꝓpter clausionẽ pororũ Sed qui
habent caput calidũ facilius paciuntur a
causis extrinsecis ꝓpter apercionem poro
rũ ꝛ tardius ab intrinsecis ꝓpter bonitatẽ
digestiue ❡ Vltimo intelligendũ ꝙ suſ
pecti ad reumata. preseruantur si diu su/
dent in stupha. hoc supposito ꝙ caueant
sibi postea a tribus. s'a uento. a somno di
urno. ꝛ a repletione cibi ꝛ potus ꝛ ꝙ ca/
put mirabiliter exiccetur ne humiditas ꝛ
maneat intra capillos ❡ Intelligendum
etiaꝫ ꝙ preseruari possumus a catarro &
corriza cũ pillulis detentis in ore ꝛ ualẽt
etiã ad curationem ꝛ ꝙ materia nõ fluat
ad partes subiectas. Et si causa fuerit cali
da. ℞. seminis papaueris albi. seminis por
tulace. candi. penidi. dragan. infusi. añ. ʒ.
i. opii. croci. añ. ℈. i. conficiantur cũ siropo
mirtino. ꝛ cũ siropo de papauere. ꝛ fiant
pillule ꝛ teneantur in ore ꝛ in tẽpore sõ
ni ꝛ in tempore uigiliaꝝ ❡ Et si causa ẽ
fra. ℞. storaci casa. nucis cipressi. mastic.
thuris laudani. ambre. añ. ʒ. i. ligricie mũ
de. vuarũ passarũ enucleatarũ añ. ʒ. i. ꝛ ß.
conficiantur cũ ydromell'. ꝛ fiant pill'e ꝛ
teneantur in ore ꝛ ista duo genera pill'aꝝ
erunt nobis multũ necessaria iferius i pec
toralibus passionibus ne materia uadat
ad pectus

De fluxũ sanguinis nariũ

Luxus sanguinis nariũ ꝓuenit ꝓpter apertionẽ orificioꝝ uenaꝝ que sunt in naribus hoc ẽ ꝓpter
tria. aut rõne mẽbri. aut uirtutis. aut hũo
ris Si ꝓpter mẽbrũ aut ꝙ nimis rarũ. Si
ꝓpter uirtutẽ aut ꝙ expulsiua fortis ꝛ cõ
tentiua debilis Si ꝓpter humorẽ aut quia
multus. aut ꝙ acutus. aut aqtiosus subtilis
ꝛ iste pñt esse cause cõsimiles in omni eo
ꝙ egreditur a corpore ſm G. vi. de mor
bo ❡ Causa ❡ Causa fluxus sangui
nis nariũ. aut ẽ ab intrinseco aut ab extrī
seco. si ab extra sicut est casus percussio. si
ab intus aut cũ crisi aut sine crisi. si cũ cri
si sicut in frenesi aut pleuresi. aut apostea
te splenis aut epatis aut i sinocha aut ter
ciana. aut in uariolis ꝛ morbillis Si sine
crisi aut proueit a capite aut ab epate aut
a splene. aut a matrice ꝛ sifibus ❡ Sig
na ❡ Si uenerit ꝓpter causas extrinsecas
tunc cognoscitur iudicio patientis. Si ꝓ
ter crisiʒ hoc iudicãt egritudines precedẽ
tes Si a capite hoc significatur ex dolore
capitis Si ab aliis mẽbris hoc significatur
ex dolore loci. et si a matrice ex retentio
ne me. ꝛ si uenerit post signa digestionis
ꝛ in die cretica ꝛ paulatine ꝛ cũ alleuia/
tione patientis ꝛ cũ clarificatione faciei.
tunc est ad bonũ contraria cõtrarie Et si
fuerit cũ saltu ꝛ continue tunc ẽ ab arte/
ria ꝛ si a nare dextro tunc ẽ ab epate. ꝛ si
a sinistro tunc est a splene. ꝛ si ab utroqꝫ
ab utroqꝫ ❡ Et si facies fuerit rubea tunc
ẽ a sanguine ꝛ si citrina tunc ẽ a colera ꝛ
si alba uergens ad liuorem tũc est a ffatis
aquositate ꝛ ex debilitate cõtẽtiẽ hoc sig
nificatur ex precedentibus morbis. Et si
fortitudo expulsiue tũc ẽ cũ alleuiatione
ꝛ si ex mẽbro ꝙ ex qualibet cã facili ue
nit. ꝛ ex pleitudine pulsus ẽ plenus ꝛ vri
na spissa ꝛ colorata. ꝛ si ex colera ẽ cum
punctura ꝛ mordicatione. ꝛ ita de aliis
reddendo singula singulis ❡ Pronosti

catio ¶ Fluxus sanguinis q̄ puenit ꝓpt rem cerebri uix aut nunq̄ curatur fluxus sanguinis qui extendit ad q̄tuor libras ē malus Et si ultra octo est pessimus. Et si extendit se usq̧ ad xx. uel xxiiii. ultra vi/uere nō potest. fluxus sanguinis qui duci tur ad colorem pallidū aut liuidū aut uiri dem aut fuscū est mortalis. fluxus cū fri giditate extremitatū est mortalis. Omnis fluxus qui uenit subito z cū impetu est malus. Omnis fluxus cū alleuiatione pati entis est bonus. fluxus ducens ad sincopiꝫ est mortalis. ¶ Curatio ¶ Nullus fluxus creticus ē restringēdus nisi nimis manifeste debilitauerit uirtuteꝫ. Nullus fluxus sinthomaticus ē restringēdus subi to sed paulatine nisi timeremus casuꝫ vir tutis. ¶ Curetur igitur secundū conueni entiam causarū. si ex debilitate virtutis confortetur. si ex sanguine aquoso ingros setur cū calidis stipticis siue sit cibus siue medicine. si ex colera purgetur cū miro/ballan. citrini. In fluxu igitur nariū super fluo particularibus conueniētibus fiat fle botomia de cephalica ptis opposite. z si fi at de utroq̧ nare fiat de vtroq̧ brachio. deinde fiat uentosa inter spatulas cū scari ficatione aut sub mamillis aut supra epar aut supra splenē secundū diuersitatē mē/brorū a quibus procedit aut fiat fleboto/mia de saphenis in retentione me. Hoc facto fiant fricationes fortes in extremi tate cū sale z aceto fricentur testiculi in vi ris. z mamille in feminis z infrigident cū aceto z aqua rof. maurella z similibus z cū hoc non solū ista membra sed z ex tremitates cū aceto z oleo ro. z suco mau rell. z lactuc. infrigidatis in niue aut in puteo z balneetur medietas corporis in aqua frigida ¶ Postq̄ igitur materia ante cedens erit euacuata z distracta tūc in su perioribus remedia applicemus Emplastre mus igitur frontē z tpora cū argilla pis tata cū aceto z aqua rof. z albu. ouorū uel

cū bolo. ar. z sanguine dra. acacia. ypoquis tidos z ponatur in naribus tenta in suco plantaginis intincta z encastro z sangui ne dra. z pfuer carte cōbuste z testis ouo rū combustis ¶ Dieta sit ista lentes cocte in duabus aqs et excorticate nisi assuꝫ fabe asse cocta cū aliqua porcione aceti. oua du ra. caseus recens sine sale. lac fortiter bulli tū vinuꝫ grossum nisi q̄ melius esset q̄ quando āministratur lac q̄ non āminis/tretur vinuꝫ z breuiter ualent omnia que sanguinem ingrossant z pro tanto ualēt ea que ualent in fluxu uentris ¶ His ui sis intelligendum est secundum intentio neꝫ Auic. z Dam. etiā capitulo de fluxu sanguinis nariū q̄ quinq̧ sunt genera me dicaminū que ualent in curatione fluxus sanguinis nariū Primū genus sumitur ex frigidis sicut sunt opiuꝫ lactuce portulac. maurella. coriādrū. camphora. acetū. aqua rof. salic. nenufare. aqua frigida. plantago uirga pastoris. al bursa pastoris z similia Secundū genus sumitur ex natura stipti corū sicut sunt acacia galla. sumac. berberis psidia. balaustie. granū rof. z pes eius ypo quistidos. z se. citoniorū. bolus ar. terra si gillata. cimolea. san. dra. galla. et fructus omniū arborum stipticarum. sicut sunt pira. sorbe corne. nespila. citonia z ita de aliis. Tercium genus sumitur ex natura conglutinatiuoruꝫ sicut olibanum draga. gūmi ara. farina uolatilis molendini. fari na siliginis. albumen oui z multa similia Quartum genus sumitur a natura cicatri zantiuꝫ sicut sunt atramentuꝫ. arsenicum sal armeniacū. sucus porri z similia Qui tuꝫ genus sumitur ex his que operantur ex terciis uirtutibus sicut sunt stercus por cinū recens si odoretur. et similiter ster/cus asininū. et quedam sunt que faciunt hoc ex tribus uirtutibus et quia frigida et q̄ stiptica et q̄ specifica sicut antimoniū et mirra ¶ Discretus igitur medicus cor pore mūdificato et materia distracta pōt

+ Et ista remedia [illegible]
[illegible]

ex his elicere secundum particulariū con uenientiam z componere z triplicare z multiplicare modo fomentando modo emplastrando modo cū pulueribus modo cū vngentis modo cū potionibus modo cū iniectionibus nisi ꝙ in cauterizātibus simus cauti cū medicamen remouetur cū talia faciant escaram z ita inducunt ma iorem fluxum ¶ Clarificatio ¶ In telligendū ꝙ in retentione mēstruoꝝ po test iuuare fluxus nariū pro tanto ꝙ post ꝗ retentio est preter naturam vndecunq₃ expellatur potest aliquo modo esse bonus saltiꝫ ad tempus cū nociua materia expel latur nihilominus diuertenduꝫ est quia il lud emunctoriū nō est sibi propriū z iō si plenitudo est multa fiat flebotomia pri mo de epatica. secundo de saphenis postea cum madalionibus materia prouocetur ¶ Secundo intelligendum ꝙ fluxus san guinis nariū si fiat ex multitudine magis fit ex sanguine. z si ex acumine z corro sione magis fit a colera z ita intelligēdū est de etatibus z regionibus z complexio nibus. Tercio intelligendū est ꝙ frigiditas nō inducit fluxus sanguinis nariū nisi ꝑ accidens quoniaꝫ constringendo frangit venā Quarto notandū quoniā licet san guis arterialis sit calidus z subtilior ꝗ san guis venarū nihilominus fluxus sangui nis venarū nō uenit frequentius ab arte ria. ymmo a uena quoniam uena non ha bet nisi vnam tunicam. arteria autem ha bet duas z ideo magis resistit fractioni z apertioni Quinto intelligendum ꝙ licet fluxus sanguinis debilitet z flebotomia debilitet nihilominus potest in fluxu san guinis nariū flebotomia competere uirtu te constante z facit cessare fluxū quia tra hit ad oppositū z ꝙ distrahit ideo ē ma ius iuuamentū. Sexto aduertenduꝫ ꝙ bal. cōpetit in nimio fluxu mēstruoꝝ z tam non cōpetit in fluxu sanguinis nariuꝫ. cu ius ratio est quia sanguis mēstrui est gros sus z per balneū subtiliatur z ita trahitur ad totū corpus sed sanguis nariū est subti lis z magis subtiliaretur z ita prouocare tur maior fluxus. z in subtiliando z ad superiora trahendo

De sternutatione

Sternutatio est motus cerebri na turalis. propter expulsionem no ciuorū Vnde sicut singultus sto machi z tussis pectoris ita sternutatio ce rebro vnde tales motus non sunt morbi sed accidens secundū G. v° de morbo. ¶ Causa ¶ Causa aut est exterior. aut interior. exterior sicut radius solis cū pe netrat per caruncula narium aut penna intromissa aut puluis aut aliqua res mor dicans z pungens z similia Sed intrinse ca tunc est humor aut uapor aut uentosi tas aut aliqua res agrauans virtutem ani malē. virtus autē animalis sensibilis senti ens notumentū exitat virtutem animalē sensibilē. z virtus animata sensibilis susci tat naturalē z naturalis expulsiua suscita ta cū magno īpetu mouetur ad expellen dū nociua z permiscens cū aere expellit ad exteriora z sonat quia per angustum lo cum transit z ideo sternutatio est fortis motus cerebri propter expulsionem noci uoruꝫ ¶ Pronosticatio ¶ Sternuta tio in fine morborum bonū signū ualde secundū G. dato ꝙ egritudo esset pericu losa. quia fortitudo uirtutis significatur z conualescentia z paruitas materie z ideo sternutatio sine reumate z corpore mun dificato siue a natura siue ab arte bona. quia dolorē capitis remouet z caput mū dificat z propter hoc ualet in egritudini bus pectoris. s. ꝙ corpus sit mundificatū z ꝙ egritudo sit in declinatione z ꝙ sit sine reumate. z similiter in egritudini bus stomachi. z similiter in passionibus matricis quoniā virtus est fortis z ideo exitat virtutē expulsiuaꝫ omniū mēbroꝝ

naturalium z ideo expellit fetum mor/tuuz z secundinam ut in secunda particula affo. Sternutatio cum reumate est sẽper mala z in corpore pleno z mala in ratione signi quia malam causam significat in capite ledentem caput. z inducit uertiginem z scotomiam z similia ¶ Si in aliqua egritudine prouocetur sternutatio in qua debet prouocari z non sternutat nunq̃ curabitur. si fuerit prouocata cũ rebus fortis uirtutis sicut est elleborus albus. piper. castor. sinap. euforbiuz. z similia ¶ Curatio ¶ Primo curatur sternutatio cum forti retentione anhelitus z cum expellit ꝙ expellat per nares. z hoc etiam multum ualet in reumate. Secundo curatur per accidentia anime fortia. sicut est ira. sollicitudo. timor. z similia. Tercio curatur cum calidis euaporatiuis. potissime si causa sternutationis fuerit frigida. fomentetur igitur caput corpore mũdificato cum aqua decoctionis camomil. melilote. anthos. añ. maratri. spic. nar. & inungãtur nares cum oleo rof. z uiol. & nenufar. z fiat fomentatio de eisdem fricatio capitis z extremitatum z faciei & somnus profundus multum ualet in secũda particula huius libri superius cum tractabamus egritudines capitis fuit ista materia pertractata. Sed gratia egritudinis narium hoc recapitulamus de eadem.

¶ Clarificatio ¶ G. dicit ꝙ sternutatio est motus naturalis z tamen sternutatio est in pleuresi z peripl'omia non igit' erit motus nature s₃ morbi. Dico ꝙ sternutatio aut ẽ in tp̃e sanitatis aut in tp̃e morbi Si in tempore sanitatis tunc est motus nature. z ita intellexit G. quinto de morbo Si in tempore egritudinuz tunc si uenit per viam crisis z mundificationis potest attribui motui naturali sicut digestio in vrina. Si autem uenerit per viam sinthomatis tunc potest esse motus morbi. z ita soluitur contradictio

De scissura labiorum

Cissura labiorum est solutio cõtinuitatis facta in carne tenera labiorum que quidem prouenit aut ab exterioribus aut ab interioribus. ab extra sicut a puluere uento z calore z frigore casu z percussione. obuiatione. z similibus Si ab intus hoc est ꝓpter humores acutos. pungitiuos. ulcerantes labia aut generantes pustulas z similia Isti autem humores aliquando ueniunt a capite per viam reumatissimi. aliquando ascendunt uapores a stomacho z toto corpore. aliq̃n ueniunt per viam crisis ¶ Signa sunt satis manifesta Si fuerit propter causas extrinsecas illiniantur ulcera si causa est calida cum oleo rof. z uiol. z auxungia galline recenti z muscilagine draganti facta in aqua rof. z inungantur cum pluribus uel vno ex istis uel omnibus. Et si causa est frigida sicut est uentus borialis z similia tũc temperentur in aqua rof. mel ro. dragant. gummi arabici. mastix thus. z illiniantur ulcera. Et si fuerit propter causas intrinsecas corpore mundificato illiniantur labia cum isto vngento seu medicamine. ℞. ceruse lote. amidi. cathie lote. litargiri. conficiantur cũ muscilagine draganti. ¶ Clarificatio ¶ Intelligendũ ꝙ licet humida putrefaciant z putrefactiua non competũt in vlceribus. nihilominus auxungia galline recens potest competere in ulceribus labiorum z quia est anodina mitigatiua z cum hoc q̃n siccitas ẽ nimia queniam temperatur z humectatur z cum hoc quia cum litargiro z alus amiscetur ¶ Secundo notandũ ꝙ pustule z ulcera labiorũ si in tercianis z aliis febe niãt post signa digestionis signa sunt bone cris. qđ etiã vulgares dicunt qui postq̃ uident labia ulcerata z pustulata dicũt ꝙ curatus ẽ. Et exinde oritur aliud mirabile queniam pustule z ulcera possunt bonũ

significare in febre cuz apparent in labiis z si eadem apparent in lingua essent pessima signa Ratio dictorum est quoniaz labia sunt mẽbra uilia exterius posita quoruz caro est tenera z ideo natura fortificata suas superfluitates mittit ad illa. Ligua autem est membruz nobile multum sensibile z ideo si talia apparent in ea potius venient vi sinthomatis q̃ nature z ideo semper mala ¶ Vltimo notanduz iuxta hoc q͡ cum scissure apparent in labio inferiori in muliere quasi naturaliter mulierẽ pecultam significat cum siccitate matricis sicut aliqui dixerunt

De passionibus lingue

Assiones lingue sunt mlte sicut est paralisis spasmus. solutio continui. apostema. magnitudo. paruitas. corruptio gustus. z loquele z similia Lingua autem componitur ex carne neruis z arterus z neruis septemplicibus fm G. quarto de simplici medicina z hoc fuit ꝓpter nobiles operationes suas que sunt due. s. gustus z loquela Loquela igitur fit propter motum. gustus propter sensum z quia plura sunt necessaria ad motuz q̃ ad sensum ideo citius amittitur operatio loquele q̃ operatio sensus gustus ¶ Istis autem operationibus sicut aliis. tria accidentia eueniunt sicut est ablatio. minoratio. z corruptio. verbi gracia. aliquando loquela omnino aufertur sicut in mutis. aliqñ minoratur. sicut in illis qui conceptuz exprimunt cum difficultate. aliquando corrumpitur sicut in traulis z blesis z scindẽtibus licet diuersimode q̃ trauli z blesi appellantur. qui corrumpunt litteras z ponunt vnam litteram pro alia z non possunt nominare litteram s z hoc fit ꝓpter nimiam humiditatez sicut in pueris. Aliquando autem magis corrumpuntur sillabe sicut in illo q deberet dicere dominus z duplicat primã sillabam z dicit dodominus uel si uelit dicere aristotiles ipse dicit aristoles z tales uocantur scindentes sicut istam materiã tractaumus supra illũ affo. Trauli zc̃. Similiter sensus gustus aliquando aufertur cum penitus non iudicat de aliquo gustabili quoniam omnino sensus ablatus est. aliquando autem minoratur cũ non sentit nisi excellentias sensibiliuz. Aliquando autem corrumpitur cũ omnia iudicat amara aut salsa. aut alterius saporis. aut nullius z ita de aliis

¶ Causa ¶ Cause autem istorum accidentiũ sunt morbi consimiles officiales. aut comunes accidunt etiaz aliquando ꝓpter passiones lingue aut propter passiones aliorũ membroruz Cause autem passionis sunt aliquando egritudines cerebri. sicut est apopy. epy. litargia. frenesis. mania. fluxus hu. z similiã. Aliquando etiaz fit ꝓpter passiones neruoruz uenientium ad linguam Aliquando etiam prouenit ꝓpter passiones lingue sicut est mala complexio calida frigida. sicca. z humida. aut apostema. magnitudo aut paruitas. aut solutio continui. aut dispositio ligamenti. quod est sub lingua Aliquando uenit ꝓpter passiones stomachi. sicut est crapula. nausea. z similia z sicut est ebrietas. Aliquando prouenit propter passiones pectoris. sicut in pleuresi z peripolmonia Aliquando ꝓpter passiones totius corporis sicut in febribus. & aliquando prouenit ꝓpter causas extrinsecas sicut ꝓpter acceptionem veneni z similia ¶ Signa.

¶ Si uenerit ꝓpter passiones capitis notũ est ex illis Si ex neruis hoc est ꝓpter rẽotionem alioꝝ signoꝝ. Si ꝓpter passiones lingue hoc etiã est notũ q͡ lingua sensui est manifesta Et si fuerit ex mala cõplexione ca. est cũ punctura z mordicatione. z si fuerit ex frigiditate lingua est alba z frigida. z si fuerit ex hũiditate ẽ cũ saliua multa. z si ex siccitate ẽ cũ ariditate & fixuris z ulceribus. Aliquãdo aũt materia

flematica grossa adheret lingue z inuisca tur propter febres z denigratur lingua z creditur ꝙ sit ex siccitate z non est ita ¶ Apostemata in lingua fiunt ex diuer/ sis humoribus z patet ex suis signis. alia etiam sunt signa manifesta Si autem pro uenerit a stomacho z epate patet per sig/ na illarum egritudinum similiter de fe. z ita de passionibus lingue de facili pos/ sunt cognosci si medicus uelit aduertere. ¶ Pronosticatio ¶ In febribus acutis pustula nigra apparēs i ligua signū ē mortꝭ In febribus acutis nigredo lingue z ulce ratio malum ¶ Curatio ¶ Cuz eni accidentia z passiones lingue ueniant ex morbis curentur illa z ita curabuntur acci dentia. sicut sunt passiones capitis. pecto ris z stomachi z totius corporis z passio nes oris Et si proprie uenit ex mala com plexione lingue cum materia calida parti cularibus conuenientibus fiat flebotomia deinde fiat mundifitatio cum medicina conueniente. deinde fiant uentose cum scarificatione. deinde gargarizetur sucus lactuce. portulace. maurelł. cucumeris. cu/ curbite z similium Si autem materia fue rit frigida digeratur cum oximelł diure/ tico z purgetur cum yerapaꝑ. z fiat gar/ garismus de saluia. menta. ysopo. calam. piretro. z similibus z fiat cauteriuz in col lo Et fuerit apostema. ℞. passularuz enu clea. iuiub. sebeste. fenugci. caricarum. Et si est calida bulliant in aqua. z addaƭ cassia fistula z aqua gargarizetur frequen ter z in ore teneatur z reliqua pistentur. z pillule late informentur cum modico cere z siropo nenufar̄. z supra apostema applicetur Et si fuerit causa frigida bulli ant in vino z ydromelł. z fiat gargaris/ mus z residuum pistetur cum stor̄. cala. z ydromelle. z informentur pillule late. z desuper apponantur. & intelligo ꝙ cor pus fuerit mundificatum z purgatum se cundum exigentiam humoꝝ. cum flebo tomia z farmacia z similibus z ꝙ reper/ cussiua precesserint ¶ Et si fuerit propter passionem neruorum motiuoruz ponaƭ emplastrum de castor̄. euforbio. scafisagia z piretro supra colluz. Et si fuerit nigre/ do lingue ꝓpter maliciam fe. ℞. suci po morū acetosoꝝ. suci acetose. aceti. aque ro. vinigranatorum misceantur z in illis tē perentur. semen citonioꝝ. psilliuꝫ. draga. z fiat mucillago z exprimatur z expres/ sum cum pane de zuccaro misceatur z in formentur pillule et teneantur in ore. Et si fuerint ulcera et fixure aspergantur pul uere thuris et litargiri Et si fuerit mollifi catio et humiditas nimia corpore mūdifi cato friceƭ lingua cū tiriaca aurea alexādri na et castor̄. Et si fuerit ꝓpter venenū as sumptuz detur tiriaca cuz vino decoctio nis baccaꝝ lauri. et si corrumpatur gustus purgetur corpus secunduz exigentiam hu moris peccantis. et si causa est calida assues cat cibaria acetosa. Et si causa est frigida grossa assuescat cibaria acuta sicut sunt al lia. cepe. porir Et si est paralisis lingue & uideatur sanguis domiari fiat flebotomia et purgetur cum yerā. deinde cum yeralo ¶ Materialia autem que competunt in paralisi lingue et mollificatione et cuz ali quis loquitur īpedite ꝓpter nimiā humi/ ditatē sunt ista q̄ dicentur ex quibus pos sunt fieri gargarismi fricationes et pulue res et pilł. et empł'a q̄ in collo applicenƭ et siropi et breuiter omnia quibus indige mus et sunt ista. s. saluia. acorus mēta ori ganū. calamētuz. ruta. primula ueris. nux muscata. piretrū. castoreū. scafisagia. eufor biū. sinaꝑ. cortex capparis. pip. zinziber. asa fetida. salgēma sal indū. sal ar. nitrū. et si milia ¶ In primis igitur bulliat ysopus. saluia. et acorus. et ꝑmula ueris i oximelł. squillitico et fiat siropus et purgeƭ mate ria ut dictū ē. et ex his et aliis fiat garga/ rismus et alia iuxta cōuenientiā ꝑticulariū et iō introductione formarū ꝑticulariū in

his dictis medici industrie relinquo nisi ꝙ sit cautela ꝙ cũ operamur in passioni bus oris ꝛ apponuntur aliqua fortis uirtu tis sicut est arsenicũ elles ꝛ sifia que nul/ lo mõ transglutiatur qm̃ arsenicũ ulcerat pulmonẽ ꝛ ellus nimis laxaret Et si pue ri nimis tardant ad loquẽdũ fricetur lin gua cotidie cũ saluia Et si fuerint in maio ri etate bulliant ysopus ꝛ saluia in ydro/ melle ꝛ cotidie gargarizetur ꝛ fricetur lin gua frequenter ꝛ cogatur loqui festino ſ mone Et si spasmetur lingua ꝛ sit de re/ pletione purgetᷓ corpus ſm exigentiã hu. ꝛ fomẽtetur collũ ꝛ lingua cũ decoctiõe aneti.fenugreci.ꝛ corone regine. Et si fu erit de inanitione sicut in fe.tunc vnga tur collũ ꝛ lingua cũ oleo nenufar ꝛ uiol Et si lingua nimis fuerit magnificata & fuerit de sanguine fiat flomia ꝛ fiant uẽ tose in collo ꝛ fricetur lingua cũ cortice maligranati ꝛ acetositate citri. Et si mag nificatio fuerit ex fleumate purgetur cor pus ꝛ fricetur lingua cũ zinzibere ꝛ piper ꝛ salgẽma Et si ligua fuerit abreuiata ꝓptᷓ ligamentũ quod ẽ sub lingua incidatᷓ uel cauterizetur cũ medicinis Et si fuerit ꝓp ter spasmũ dictũ est Et si glandule dure ad moduꝫ ranule fuerint sub lingua fiat flomia de venis que sunt sub ligua ꝛ fri cetur locus cũ sale ar.ꝛ aceto ꝛ apponatur medicamẽ de draganto usto.ꝛ albumine oui ꝛ hermodattil Et si fuerit vlcera ma lingna corpore mũdificato curentᷓ cũ gall ꝛ psidia.ꝛ spodio ros. acacia.ꝛ alumine. Sꝫ in pueris remittantur Et si saliua mul ta fluxerit ꝛ fuerit ex caliditate dissoluen te fiat flomia ꝛ utatur cibis stipticis ꝛ a cetosis Et si fuerit ex fleumate purgetur corpus ꝛ prouocetur uomitus ꝛ fricetur li gua os ꝛ palatũ cũ aurea alexandrina

¶ Clarificatio ¶ Intelligendũ qm̃ li/ cet nerui multiplices ueniant ad linguã ꝛ unus possit pati sine alio nihilominus lin gua patietur vno patiente quoniã omnes erant necessarii ad operationẽ lingue tam ſm diuersitatẽ nocumentorũ in neruis se cundũ hoc erit diuersitas accidenti ũin li gua ꝛ iõ aliqñ erit ablatio aliqñ mioratio aliqñ corruptio ¶ Secundo notandũ ꝙ in apostematibus lingue calidis corpore pur gato ꝛ mundificato competunt repercus siua ꝛ ideo cõpetit gargarismus ꝛ in ore tenere sucũ lactuce.maurell.portulace. cu cumeris.cucurbite.ꝛ similiũ sicut eni pñt competere in apostematibus vue repercus siue.ꝛ sicut i sqnantia ꝛ sililibus silr hic Et si diceretur ꝙ materia ibit ad mẽbra nobilia.dico ꝙ multũ distãt ꝛ multa mẽ bra sunt in medio ꝛ cũ hoc lingua ẽ mẽ brũ nobile ꝛ citius corrigetur materia dis persa in multas partes q̃ si esset aggregata in lingua cũ lingua habet nobiles operati ones ¶ Concluditur igitur ꝙ in apostẽati bus lingue calidis competunt repercussiua corpore mundificato Cũ autẽ tractaba/ mus curã superius breuiter trãsiuimus ne opus prolongaretur sicut ꝛ de multis aliis ¶ Tercio notandũ quoniã licet multa su perfluitas humida extranea sit in senibus ꝛ in pueris nihilominus tamen senes nõ incurrunt traulitiẽ qm̃ humiditas illa est grossa uiscosa ꝛ nõ põt bene penetrare ꝛ cũ nerui sunt duri et sicci solidi ꝛ nõ reci piũt materiã In pueris aũt ẽ cõtrariũ qm̃ aquositas ẽ magis subtilis et nerui sunt magis molles et ideo pueri trauli icurrũt diarriã longã Iuxta illud.trauli a diarriis ꝛc̃.Quoniã hũiditas supuacua capitis ua dit ad intestina et cãt longũ fluxũ uẽtris

Capitulũ xxi.de fluxu saliue et ablatione odoris

I fluat saliua ꝓpter calorẽ nimiũ dissoluẽtẽ fiat flomia et abstinẽ tia et utatᷓ cibis stipticis sicut sũt lẽtes fabe cũ sumac.ꝛ sifibus ꝛ si fluit ꝓp ter hũiditatẽ flatis fiat abstinẽtia et dige ratᷓ materia cũ ysopo bullito in oximell.

et purgetur cum yera. et fricetur lingua et os cū saluia. et aurea alexādrina et applicentur reliqua q̄ desiccāt corpus ¶ Si aliquis nō habet bonū odoratū sic ꝙ nullū odoré sentiat. gargarizet rutā et ysopū coctū in aceto squillitico et mast. et frequenter zedoariū

¶ Capitulū xxii. de fetore oris

Si uenerit ꝓpter denté putriduz eradicetur. et si uenerit ꝓpē mollificationé gingiuarū aut saniez gargarizet vinū decoctionis saluie mente rute. gario. piretri ligni al'. Et si fetor ueniat a stomacho et cā é ca. utatur psicis et digeratur materia cū siropo limonū et euacuetur materia cū mirob. citri. paratis sicq̄ oportet Et si cā é fr̄a digerat̄ materia cū potiōe muscata et purgetur cū mirob. Kebu. et aromatizetur os cū pil'is de alipta mus. Et si uenerit a pectore. utatur dyayris. dyaysopo. dyacalamento tamen de difficili aut nūq̄ curatur fetor narīū ꝓpter pectus. superius diximus capitulo de fetore narīū ¶ Clarificatio ¶ Intelligendū ꝙ in fetore anhelitus nō cōpetūt pisces et potissime qñ uenit ꝓpter stomachū sal si nō cōpetunt ꝓpter grossiciē et corrūpuntur de facili Si esset fetor ꝓpter cām stomachi ca. pisces aūt recentes uelotius corrūpuntur qm̄ dicit Aly. libro regū ꝙ pisces recentes inducūt maioré sitiz q̄ salsi. ex hoc nō uidetur ex alio nisi ꝙ facilius corrūpunt̄ z potissime corrūpuntur si uenirét in stomacho fr̄o ¶ In fetore aūt anhelitus nō cōpetūt pisces salsi nec oua tremula nec lac nec fungi nec aliq̄ carnes q̄ sunt in aliquo uiscerꝝ nec fructus nec aliqd quod sit de facili corruptibile ¶ Scd̄o notādū ꝙ inter om̄s humores ille q plus z frequentius inducit corruptioné anhelitus é hūor fl'aticus ꝓpter quīꝗ ꝓprietates q̄ in aliis nō iueniuntur. p̄mo ꝙ hūor frigidus z iō de facili destituitur a regimine nature. scd̄o ꝙ hūidus z iō de facili putrefit. t̄cio ꝙ de facili reūatizat. q̄rto ꝙ rōne mali regimis plus multiplicat̄. q̄nto ꝙ inter om̄s hūores post sanguiné magis habūdat ¶ Tercio aduertendū ꝙ fetor anhelitus ꝓpē stomachū nō é cōtinuus qm̄ post cibū aliq̄tulū q̄escit sed qñ est ex pectore é cōtinuus ꝓpter anhelitū z ꝙ talis fetor significat vicus pulmonis iō é signū mortis ¶ Quarto cōsiderādū é q̄re in fe. cōtinuis nō é continuus fetor postq̄ é ibi continua putrefactio Respōdeo dicēdo ꝙ duplex é putrefactio q̄dā est p̄ uiā ebullitionis z talis nō inducit fetoré z iō quādo i fe. cōtinuis putridis apparet fetor signū é mortꝫ qm̄ nō solū significat̄ ebullitio sed sbé hūide corruptio z iō mortale ¶ Quinto itelligēdū vn̄ é hoc ꝙ allia z cepe h̄nt odoré q̄si fetidū. z pip̄ z sinap̄. q̄ sunt in eodé gradu caliditatis nō. Dico ad hoc ꝙ allia z cepe h̄nt multas hūiditates q̄ de facili resoluūtur z corrūpūtur z iō h̄nt odoré graué z q̄si fetidū. a pipe aūt z sinapi modica fit resolutio ꝙ nō h̄nt tātū de humido ¶ Et iux̄ hoc cōsiderādū é de hoc ꝙ aliq̄ dixerūt ꝙ gariofili inducūt fetoré anhelitus z t̄n sunt aromatici. Supposito ꝙ inducāt fetoré hoc é ꝓpter duo aut ꝓpter longū usuz in stōacho colerico. aut ꝓpē q̄dā hūiditaté actualé quā h̄nt. z si occurrant stomacho ubi sit putrefactio de facili corrūpuntur

¶ Capitulum xxiii. de passionibus oris.

Os é instrumētū uociferationis z locutiōis. locutiōis in hoibus. vociferatiōis in oibus aīalibus h̄ntibus collū z linguā. Lingua aūt é q̄si manus ad loquēdū z masticādū z trāsglutiēdū z extēdit se usꝗ ad ysofagū z traceaz arteriā. ysofagus é uia cibi. s; tracea é via anhelitus. ysti ꝓō é in medio In ore igit̄ sunt m̄lta mēbra nobilia sicut é ligua pa

latũ ſupius z inferius radix ligue In iſtis aũt mẽbris ueniũt puſtul'.ulceratioẽs apoſtẽata.cancer.z fiſtula.herpeſeſtiomenus. carbũculus.z ſiſia Si eni fuerint in etate lactãti hoc ẽ ꝓpter corruptionẽ lactꝭ aut ꝙ natura mũdificat corpus a corruptis hu.z ſi i etate adulta h° ẽ ꝓpter maliciã hu.Si fuerit color rubeus ſicut colõ roſ.rubee recẽtis uerſus pricipiũ ſue expãſioĩs cũ tũore ẽ ex ſanguie.z ſi ẽ ex coſa ẽ croceus cũ tumore pauco pũctura z ardore.z ſi ẽ ffa.ẽ tumor albedo z paucus dolor. z ſi ẽ melãcolia ẽ color niger cũ duricie ¶ Pronoſticatio ¶ Omis puſtula cuius color ꝓgit ad nigredinẽ ẽ peſſima qm̃ ſignificat herpeſmeſtiomenuꝫ. z magnã hu.corruptionẽ.Ois puſtula'oris z ulcus z ois paſſio q̃to magis ſe ꝓfundat ad interius tãto deterius ¶ Curatio ¶ Si fuerit in etate lactãti fiant fricatioẽs in molli auriũ.z ſi comedat fiãt in collo z ſub mẽtone Et ſi fuerit in maiori etate fiat flebotomia de labiis z de uenis q̃ ſunt ſub lingua z mũdificetur ſanguis cũ caſſia fiſtul'.tamarind z manna Et ſi ẽ coſa purgetur cũ dyaprunis z elſ'o.de ſuco roſ. Et ſi ffa cũ yera. Et ſi meſia cũ dyaſene.z yeraſ.corpe mũdificato in cã ca.fiat gargariſmus cũ dyamoron uel decoquãtur extreitates arborũ ſtipticarũ i aq̃ z aceto z fiat gargariſmus Et ſi eſſet carbũculus.facerignis.ul' herpes fiat gargariſmus cũ ſuco plãtaginis .coriãdri.z maurell' z vino maloꝝ tepidis. Et ſi eſſet ffa. fiat gargariſmus de ſumac.galla.pſidia.balauſtia.z maſtic.thurꝭ.z mell' z aceto Et ſi ẽ ex meſia tollat acetũ Et ſi fuerit fiſtula abluat cũ vino decoctionis agrimoie z mel'.Et ſi cãcer addatur aq̃ z iſta aſpganẽ puluere elſi nigri z radicũ ariſtoſo.vel ſic ꝙ fiat puluis de arſenico ſublimato uel de uitriolo z auripigmẽto. uel de realgar z fiãt reliq̃ q̃ diximus in ꝑticula ꝑma ¶ Clarificatio ¶ Intelligẽdũ ꝙ q̃dã ſunt puſtule q̃ gñantur de meſia pura z tales nõ ſunt multũ piculoſe.z q̃dã ſunt q̃ gñanẽ de meſia aduſta aut de aliis hu. aduſtis & tales ſunt peiores z diſcernũtur qm̃ nigredo cãta ex aduſtione uergit ad luciditatẽ z cũ h° tales puſtule ſũt cũ dolore z q̃ ſunt de meſia pura nõ. Secundo notãdũ ꝙ qñ aliqs loquitur vvula claudit yſofagũ z quãdo aliquis comedit tunc vvula claudit traceã arteriam z ideo non eſt bonuꝫ cum aliquis comedit ꝙ loquatur quia cibus tranſiret ad pectus nec econuerſo quia aer tranſiret ad ſtomachũ Et hoc põt eſſe vna ratio quare religioſi nolunt loqui in menſa ne vna operatio impediat aliam ¶ Tercio notandum ꝙ in radice lingue ſunt quedam glandule. ubi recipiuntur uapores a ſtomacho aſcendentes z deſcendentes a cerebro z in radice lingue generatur humiditas ſaliuaris

De lentiginibus faciei

Entigines ſunt infectiones cutis faciei ut plurimuꝫ. z aliquando cutis totius corporis ¶ Cauſa ¶ Iſte infectiones aliquando ueniũt ab intrinſecis. aliquando ab extrinſecis. Si ab extra ut a nimia caliditate ſolis.aut propter aerem corruptum z ſimilia ¶ Et ſi ab intus aut propter criſim aut propter retentionem mẽſtrui .aut emorroy. aut aliarum ſuperfluitatum aſſuetarũ euacuari aut fit propter bonitatem nature mundificantis corpus a ſuperfluitatibus. aut fit propter maliciam humoris exterius reſudãtis ¶ Signa ¶ Si fuerit ꝓpter cãs extriſecas.aut ꝓpter retẽtionẽ ſupfluitatũ cõſuetaꝝ egredi hoc diſcernĩt iudi° patiẽtꝭ Si ꝓpter criſiꝫ cognoſcĩt ex alleuiatione z ꝙ ceſſat fe.et ſi fuerit ex bonitate nature eſt ſine mordicatione et dolore.et ſi ẽ ex malicia materie ſemp coitãtur aliqua mala accidentia.ſicut eſt pruritus.dolor.debilitas appetitus et ſimilia Et ſi infectio cu

tis fuerit ex sanguine uergit ad rubedinē et si ex colera ad citrinitatē. et si ex fleu mate ad albedinem.. et si ex melancolia. vergit ad liuorem et nigredinem. et si ex sanguine corrupto est sicut sanguis mortificatus color cutis ¶ Pronosticatio

¶ Si lentigines et infectiones cutis ueniant in fe. ante signa digestionis et in die non cretica signum est pessimū et mortale quare in talibus frequenter cutis est respicienda ¶ Curatio ¶ Si infectio sit in facie et corpus sit plectoricum aut sanguis dominetur fiat flebotomia de cephalica et si sit in toto corpore fiat de mediana. deinde de saphenis Scarificationes de tibiis aut inter spatulas. aut sub mento ualent multū Purgetur igiē hu. secundū sui exigentiam. et ista frequentissime dicta sunt Fiant igitur stuphe et dentur opiata secundū exigentiam materie In primo aūt libro multa dicta sunt de ista materia Post plenariā autem corporis mundificationem fiant vngenta illinitiones et aq̄ et similia ad mundificandū cutem . Materialia aūt sunt ista. farina ordei. mili. fabarū. fenugrec. lupinorū. amigdolarū amararū. sulfur. calx. vitriolū. nitrū. mirra. sal ar. porcella. conchilia marina. corallus albus. beem albi. et rubei. amigdoli. candi penid. lac. ficus. liquir. arsenicū sublimatū. auripigmenti. fella auiū viuentiū de rapina. aqua tartari. raphani. yari. dragontee . lili. flores sambucis. flores fabaꝝ. fumi terre. sucus maiorane . et ꝓprie in sanguine mortificato recenti. qꝛ in antiq̄to scarificatio ē necessaria. gūmi. rute. agrestis. cortex citri. acetū albū. colatura furfuris. farina risi. lac fol. ficus. aut extremitatū aut ficuū. aut aqua decoctionis istoꝝ et iō saltiꝫ istud abstergeret cutis infectiones Immo aq̄ decoctionis ficuū potata iuuat naturā ut superflua expellat ad exteriora & ex istis possunt fieri trocisci. uel ex vno uel ex multis ꝑm exigentiam particulariū et cū vti uolueris ꝙ distēperetur cū aqua de floribus fabaruꝫ. aut cū lacte et ꝙ facies illiniatur de nocte et ꝙ in crastinū abluat cū aqua furfuris. bonū tamen esset in omnibus istis ꝙ postq̄ corpus est mūdificatū ꝙ mollificaretur cutis cū suffumigatione facta de aqua decoctionis malue . bismalue. palee ordei. ⁊ auene. ⁊ quia longos sermones fecimus de decorationibus in primo libro. ⁊ quia in fine antidotarii faciemus capitulū speciale iō supersedeo ¶ Clarificatio ¶ Intelligendū ꝙ si corpus fuerit vniuersaliter multū repletum ꝙ tunc debet fieri flebotomia de basilica Si autem non fuerit tanta repletio ⁊ infectio fuerit in toto fiat de mediana ⁊ si in facie de cephalica. ¶ Secundo intelligēdū ꝙ frequentius ⁊ plus fit de melancolia. ⁊ forte si fiat infectio ex hu. aliis nō sunt ꝓprie lentigines ꝙ lentigines uergūt ad quandā fuscedinē ⁊ apparet defedatio maculosa ad modū lentiuꝫ. ⁊ ita sunt late rotunde ⁊ coloris uergentis ad fuscedinē tamē melācolia quedā est multū grossa ⁊ ex ista causantur in ꝑtibus iferioribus pustule scabies malū mortuū Si aūt fuerit minus grossa tūc ascendit ad faciē ⁊ nō pōt euaporari ⁊ iō causat lētigines Colera aūt de facili euaporat nisi fuerit ingrossata aut rōne adustionis aut admixtionis.

Capitulū xxv. de passionibus dentium ⁊ primo de dolore ipsoꝝ

Dentes iuuamētū hn̄t in masticādo ⁊ preparāt ad nobiliorē operationē ⁊ hn̄t iuuamētū ad loq̄lā aerē retinendo. ⁊ dētes etiā faciūt ad decorē nichilominus patiūtur sicut etiā alia mēbra multas calamitates qm̄ patiunē dolores aut in se aut in suo ligamento ⁊ cuꝫ hoc patiuntur apostēata quoniam quod dilatatur ⁊ nutriē potest apostēari patiūtur corrosiones ꝑforationes. uermes cōmotionem. mollificationē ⁊ silia ¶ Causa

¶ Iste autem passionuȝ cause aut sunt ex trinsice aut intrinsice .extrinsice sicut ca/ sus percussio nimia caliditas z frigiditas. z cum aliquis comedit cibaria multuȝ ca lida z statim potat vinuȝ nimis frigiduȝ aut si stringeret cuȝ dentibus res de diffi cili frangibiles . aut si comederet res du/ ras confectas cum melle.aut si nimis curi ose fricauerit dentes cum re acuta remo/ uente carnem radicis dentium . aut si fu erit negligens in mundificando quoniaȝ mundificari debent cum vino decoctio/ nis saluie z postea debent fricari tempera to vino cum corticibus stipticis z amaris sicut sunt cortices citri aut nucis aut oliue z similium. Et si in his fuerit negligens tunc limositates z superfluitates colligun tur in dentibus que sunt postea causa no cumenti Et si comedat cum vna parte z non cum alia in illa parte in qua non co medit plura superflua congregantur . aut si utatur cibis de quorū proprietate est cor rumpere dentes sicut sunt acetosa z por ri.z lac .z pisces parui. siue recentes siue salsi z similia Si autem sit ab intus. aut ē a cerebro aut gingiuis z neruis uenienti/ bus ad dentes aut a stomacho ¶ A sto/ macho eniȝ aliquando ascendunt uapores corrupti qui uenientes ad dentes causant ibi uermes.corrosiones.cancrum. aposte/ ma z similia. Vomitus autem multuȝ no cet z potissime si fuerit humidus aceto/ sus.fumosus acutus aut putridus z corrup tus ¶ Signa ¶ Signa sunt satis direc ta quoniam si a causis extrinsecis hoc po test sciri iudicio patientis .z si a capite sci tur per grauedinem capitis z per reuma. quoniam frequentius accidit ex illo .z si ex dentibus z gingiuis apparet. z si non possum discernere ex quo dente.incipias primo masticare cum vno dente.deinde cum alio z cum veneris ad illum tūc erit dolor manifeste in illo Et si fuerit ex ner uo discernitur quia in aliis nihil apparet .

Et si fuerit a stomacho discernit̄ per do lorem z grauedinem loci Et si sanguis ē in causa discernitur per calorem z tumo rem z ruborem.z si colera per puncturā z mordicationem.z si fleuma per albedi nem z dolorem remissum.z si ex melan colia adest liuor z duricies.z si ex humi ditate discernitur per grauedinem z sali/ uam multam.z si sit ex siccitate adest ari ditas z siccitas multa.z si est ex uentosi tate adest pulsatio z motus ¶ Pronos ticatio ¶ In fe.liuor z uiriditas z ni/ gredo in dentibus ratione fe.pessimuȝ li mositas in dentibus cum fe.longitudinē egritudinis significat. In febribus conti/ nuis si dentes fuerint aridi sicut lignum pessimuȝ z mortale ¶ Curatio ¶ Si causa est calida z corpus est plenum z alia particularia conueniant. fiat flebotomia de cephalica.postea uentosa in collo . pos tea fiat flebotomia de uenis que sunt in labiis z sub lingua Idem fiat in causa fri gida si corpus est plectoricum z alia parti cularia conueniant purgetur hu. z mūdi ficetur corpus secunduȝ exigentiam hu . z aliorum particulariuȝ.z ista frequenter dicta sunt Si fuerit reuma maturetur & mēbruȝ mandans confortetur ¶ His ui sis ad particularia ueniamus .si causa fue/ rit calida apponātur frigida.sicut est lactu ca.portulaca.sclatrum.cucurbite.melones uermicularis z similia.z si non conferūt addantur narcotica.sicut est opium.man dragora.iusquiamus.papauer. philonium acacia.z similia At tamen addatur cum his semper aliquod reprimens maliciam narcoticorum sicut est castoreū.crocus cas siasi .Et si ex his non iuuatur cauterizet̄ cū arsenico.vitriolo z cantaridibus Sit tñ cauēdū in his ne aliqd subintret ad iterio ra q2 multū nocet z iō talia cauterizātia ñ pñt bono mō applicari in dentibus anteri oribus Finaliter aūt eradicetur si putridus ē z si sunt uermes ponatur ibi puluis de

aloe aut lac titimalli aut Kitran aut suffu migetur cum iusquiamo z semine porri Et si causa fuerit frigida tunc ualet pire/ trū. piper. zinziber. cinamomū. cortex cap paris z fraxini. sal comune. alumen. mas tix. thus. laudanum. mirra. storax. cas. ani sum. maratrum. castoreum. saluia. sinap. cortex radicis saphani. Illa autem que ua lent a tota specie siue materia fuerit cali/ da siue frigida siue corpus fuerit plenum siue uacuū sunt ista nisi ꝙ melius z cer tius operantur corpore mundificato. Ra dix cornu ceruini. radix herbe cimicum que uocatur apud diascorides polomomō radix cucumeris asini. radix titimalli. ra dix aristolo. radix celidonie. spolium ser pentis. epar lacerte uiridis. fructus tamaris ti. portulaca que remouet stuporem a pro prietate radix coloquin. z illud quod ad heret parietibus aluearii apum ¶ Mo dus autem operandi cum his que dicta sunt iuxta conuenientiam particularium corpore purgato est iste Vnū ex istis seu plura bulliant in aqua z ꝙ fumus recipia tur per os aut ꝙ bulliāt in vino. aut oleo aut aqua ros. aut aqua pluuiali z fiat idē aut ꝙ fiat gargarismus. aut ꝙ cera. aut la na inuoluatur in decoctione istorum. & ponatur supra maxillam. aut ꝙ vna gut ta instilletur in auribus. aut ꝙ substantia rei teneatur supra dentem. aut ꝙ bulliant in aceto z fiat gargarismus aut suffumiga tio. Acetum enim licet noceat neruis. ta men potest competere ꝙ remouetur no/ cumentum per ea cum quibus apponitur z penetrat z resoluit z infrigidat z ideo competit quando causa est calida ¶ Inge nietur igitur iste modus ꝙ virtus agentis maxime approximetur passo. uel in sim/ plicibus uel in compositis iuxta conueni entiam cause in corpore purgato. Quod autem ualet ad preseruandū est radix ti timalli. bulliat in uino z fiat gargarismus al' ꝙ autem preseruat dealbat z curat. qd/ autem dealbat est nucis cipressi z folia ci/ pressi. alumen assum puluerizentur z po nantur in sacculo z fricentur dentes. & hoc uerū est si causa est frigida z corpus mundificatum z fluxus restrictus. Vel fiat sic assetur sal comune z alumen z ex tinguatur in aceto z desiccentur et pulue rizentur et deinde assentur et bulliant in vino et vinum gargarizetur. z mirabili ter curat. preseruat z decorat omnem do lorem dentium ex frigida causa corpore mundificato ¶ Nota ꝙ narcotica caueri debent quantū est possibile. vltimo cau terizetur dens cum virga ferrea intromis sa per cānalem ne loca vicina corrumpan tur ut ponit Auic. in quarta fen. primi. capitulo de cauterio ¶ Clarificatio.

¶ Intelligendū ꝙ in materia calida sub tili currente ad dentes per modū reuma tis aliis particularibus concurrentibus be/ ne potest competere flebotomia sed cum ista cautela ꝙ precedat suffumigatio cum frigidis stipticis aromaticis sicut sunt ros sandali. camphora. camo. Materia igitur aliquo modo ingrossata z acumine obtu so fiat flebotomia. vnde si competat ho die flebotomia propter plenitudinem tūc saltim de mane si non possumus plus ex pectare fiat illa suffumigatio & securius poterimus flebotomare nō timēdo fluxū acutum reumaticum ¶ Secundo notan/ dum ꝙ si causa est acuta calida tunc bulli at radix iusquiami in oleo ros. z aceto z postea radix integra ponatur supra dentē z cera malexetur in dicto oleo z fiat em plastrum z ab extra supra mandibulam apponatur Et si causa fuerit multum fri gida tunc R. euforbium. z bulliat in ace/ to. z oleo de mastice. z tunc euforbium ponatur supra dentem z cera malexetur in pdicta decoctione z fiat emplastrū ab extra z possumus nos iuuare de his q̄ ad iuuāt a tota specie ꝙ mirabilr ualēt Ter° nōndū ꝙ si lac titimalli cū faria misceat z

fiat capsula denti quasi sine dolore facit eum cadere z gratia materie. Notandum ꝙ cum ficus ueniunt quasi ad maturitatem si lac titimalli multis uicibus proiciatur desuper efficitur laxatiua. uel fiat foramen cum acu z vna gutta cotidie supra foramen imponatur z erit delectabil' z laxatiua z erit magnū. ¶ Quarto notādum ꝙ dentes possunt apostemari sicut ossa z cerebruꝫ z sanies z uirulentia possunt ibi causari sicut in aliis ossibus sicut patet in osse fistulato z dente putrefacto z concauo. z ideo cum humores currunt ad dentes conculcantur z putrefiunt & concipiunt calorem extraneum z ita possunt uermes generari ¶ Quinto aduertēdum quomodo possit spolium serpentis competere postꝗ serpens est venenosus. Dico ꝙ animalia venenosa nō semper habent z nō seruant in suis superfluitatibus venenum sicut patet in stercore lacerte uiridis ꝙ multum ualet in suo casu z ideo cum spolium sit quasi quedam superfluitas ideo ibi nō est uenenum illud enī secum retinet z in capite z in cauda z suis uisceribus z ideo spolium nō est formidandum immo potest bulliri in oleo & spolium denti applicari z cera intingatur in oleo z ab extra applicetur. Ponamus etiam ꝙ ibi esset venenuꝫ aliquale quod nō credo tamen in proposito uirtus specifica dentis saluatia excedit mortiferam si qua esset. Spolium igitur a proprietate curat dolorem dentiū ut dictum est superius sicut & multa alia nominata ¶ Sexto intelligendum ꝙ sanguis menstrui potest diuidi in quatuor partes quarum prima permiscetur cum semine ex quo fit mēbrorū informatio. z ex secūda fit mēbrorum informatorū nutritio z possibile est ꝙ ex ista porcione generentur dentes Tercia autem porcio uadit ad mamillas. z ex hac generatur lac. Quarta autem remanet que mundatur in partu ¶ Septimō notandum ꝙ membra radicalia sunt alba non tamen propter hoc est necessarium ꝙ omne membrum album sit radicale z ideo licet dentes sint albi non tamē est necessarium propter hoc ꝙ sint radicalia ¶ Octauo intelligenduꝫ ꝙ membris radicalibus est nūerus statutus magnitudinis z augmēti sed membris generatis ex superfluitatibus sicut sūt vngues pili z dentes qui crescunt ratione nutrimenti z decrescunt ratione mollificationis sicut dentes ¶ Nono considerandū ꝙ dentes dolent aut ratione sui aut sui ligamenti nulluꝫ enim os sentit nisi dentes qui forte sentiunt gratia finis aut ratione ligamenti sui ¶ Vltimo intelligendum est hic ꝙ dentes sunt xxxii. sed nō in omnibus sed in perfectis quorum anteriores appellantur incidentes postea ueniūt canini postea molares z diuersificātur in capitibus z radicibus sicut patet in anothomia

Capitulū xxvi. de perforatione putredine uermibus z aliis passionibus dentiū

Dentes incurrunt multas passiones. sicut est perforatio. putredo uermis commotio elongatio difficilis z tarda egressio z in sonis stridor cōcussio stupor congelatio z debilitatio z feda eorum coloratio z similia ¶ Curatio perforationis z putredinis In primis mūdificetur corpus sicut oportet z distrahatur materia z confortetur membrum mādans deinde abluatur os cum vino decoctionis mente utriusꝙ saluie utriusꝙ. utriusꝙ calamenti. piretri. deinde concauitas impleatur de puluere galle uiridis. resine. z aluminis z nitri. z fiat sibi capsula de galla uiridi. resina z terbentina. deinde si dolor non sedetur eradicetur z in eradicādo dēt esse magna cautela. s. ꝙ nō eradicēt nisi notabile nocumentū esset i dēte ut ꝙ putridus z corrosus ꝗ. iteꝝ reuertiē

dolor in loco ubi erat dens z ideo modicum est iuuamentum eradicationis Secundo oportet habere cautelam cum extrahitur cum tenaculis ꝙ non extrahat nisi prius concutiatur aliter autem esset timendum de nocumento maxille z fistulatione vbi igitur euulsio est necessaria fiat sic In primis ginguie circa radicem dentis paulatine excorientur cum aliquo acuto. Deinde fiat tale medicamen. ℞. radicuz cucumeris asinini. radic. colloqui. radic. celsi. cõquassentur et temperentur in aceto fortissimo. deinde terantur fortissime & malexentur cũ lacte titimalli et ponatur ĩ cera concauata. et ingenietur capsula denti et proculdubio faciet ipm cadere. Lac titimalli cũ pasta faciet illud idẽ Curõ ꝓmiũ Suffũiget dens ubi ẽ ꝓmis cũ opio castor et cepis. uł iusqamo et semĩe põri uł iusqamo z sinap. vel fiat capsula denti uel ab itus aliq̃ porcio imittat de mirra. et aloe. z stor. cał. vel fiat sic. ℞. auripig. rad. cappar. rad. colloqui. et ex istis fiat suffumigatio aut puluis in dente ponatur. aut capsula. aut decoquatur in vino et vinũ teneatur in ore ❡ Curatio cõmotionis dentiũ mundificetur corpus ꝑm exigentiã hu. et distrahatur materia et cũ cause sint mł te extrinsice et intrinsice. reducamus ad tria. s. ad malã complexionẽ frigidam et humidã. ad malã complexionẽ calidaz et ad debilitatem uirtutis. et si fuerit ex debilitate uirtutis sicut in senibus vix aut nunq̃ curatur Et si fuerit in conualescentibus curetur cũ dieta humida et resumptiua. vitet masticationẽ cũ dente cõmoto utatur sorbilibus Materialia cũ quibus cõsolidãtur dentes cõmoti. si causa ẽ calida sunt ista frigida stiptica nisi ꝙ aliqua calida stiptica apponere debemus. et ecõuerso in causa frigida. galla sumac. balaustia. psidia. acatia. roſ. sandali. ypo. terra sigillata. mastix. thus. lauda. Ista igitur bulliant in aceto fiat gargarismus aut puluis et desup aspergatur aut fiat fricatio cũ istis aut capsula aut emplastrũ. ❡ Ingenietꝰ igiẽ ẽ mis ille modus ꝙ uirtus medicaminis possit applicari particle patieti. Et si causa fuerit frigida tũc materialia sunt ista. s. alumen. sal comune. assata aã. ciminũ assata. nuxcipressi. foł cipssi. spica nar. mirra. ruta. mastix. thus laudanũ. stor. cał. ambra. acacia. sumac. bulliant igiẽ in vino et fiat gargarismus et ita de aliis modis dictis siue cũ vino siue cũ multis aliis. Aliq tamen distillant decoctionẽ istoꝝ per aures aliq per nares ❡ Curatio cũ nimis dẽtes elongantꝰ et augmentantur stringantꝰ dentes cũ serra abscindatur qd superfluũ est et illiniatꝰ cũ alumine et baccis lauri. et radic. aristoł longe uel eradicetur cũ medicamine sup dicto ❡ Curatio cũ dentes tarde egrediũtur Nutrix debet fricare ginguias frequẽter cũ digito et ꝙ puer teneat in ore tetarellũ uel de argento uel de pasta in forma rotunda et fortiter cocta et illiniantur ginguie cum butiro et oleo de lilio. cerebellum capitis leporis coctum Quidam presumptuosi probauerunt ꝙ lac caninũ facit ad facilem ortum dentiũ si ginguie fricentur thesaurus pauperum inquit

❡ Curatio stridoris dentium in somno. Illud aũt prouenit propter uermes stomachi z intestinorum. aut propter repletionem capitis ita ꝙ spasmus predicit z pessimas egritudines z si fuerit ex uermibus inferius ponetur cura Et si propter repletionem capitis iniungatur abstinentia & vigilie z exercicium z purgetur caput sicut dictum est in secundo libro ❡ Curatio stuporis dentium zc. vinum calidũz teneatur in ore diu. aut sal assum fricẽtur dentes cum portulaca. aut semine eius aut fricentur cum bacis lauri aut radice aristologie longe. aut squille teneat supra dentes auellanas assas breuiꝰ ualẽt oĩa q̃ calefaciũt dẽtes ❡ Curatio debilitatis dẽtiũ. ℞. sał assi. alumis assi. cimi assi. baccarũ lauri

aristol. ro. cinamomi optimi. piperis. ʒʒ. gallaruꝫ assatarum et in aceto extinctarũ. nucis cipressi. añ. pulverizentur et ponan/tur in sacculo et fricentur dentes cotidie uel ingenientur alii modi applicãdi Istud eniꝫ medicamen clarificat dentes et con/fortat et ꝑ͡preparat ꝙ non de facili patian tur nec a calido extrinseco nec a frigido. nec ab acetosis. neqꝫ cum uidet aliquem dolere. neqꝫ cum audit serrare neqꝫ terre motum uel tinnitũ magnorum porcorũ timebit amplius consolidat et confirmat et omnẽ fedũ colorem remouet ⁋ Curatio ⁋ Curatio fedi coloris dentium abluatur os cum vino decoctionis men/tastri et piperis et utatur isto medicamine siue per modum pulueris aut dentifrigii et ita de aliis modis. ℞. ossi sipie. concularũ marinarum alb. porcellaruꝫ. spume maris. nitri. aluminis aristolo. ro. sal gemme radic. uste canne. ordeum ustum. sulfuris cõbusti. cinamomi. piperis lon. et ex istis accipiatur vnũ uel multa quia summe clarificat dentes. expedit igitur dentes mundificare ne putrefiant et corrumpantur. ⁋ Clarificatio ⁋ Intelligẽdũ ꝙ galla debet eligi uiridis et non perforata qñ magis intendimus ad constringendum per/foratam autem magis eligimus quando magis intendimus ad desiccandũ et ideo quia in passionibus dentium magis intendimus ad constringendum fluxum ideo debꝫ galla eligi uiridis Sed quia in passionibus pueroruꝫ sicut in tinea magis intẽdimus desiccare q̃ constringere. ideo ibi eligimus perforatas ⁋ Iuxta hoc notandũ de aceto quoniã licet sit frigidũ tamẽ competit quia desiccat et quia penetrat et quia infrigidat et tunc competit si passio est calida et cũ hoc competit quia non po nitur per se sed cũ aliis multis reprimentibus maliciã eius ⁋ Et iuxta hoc notandũ de ordeo quoniã licet sit frigidũ tam̃ est siccũ ꝫ ita mundificat ꝫ cũ hoc cum aliis ãmiscetur Secũdo intelligendũ ꝙ dẽtes possunt esse membra consimilia ꝫ officialia in se considerata sunt consimilia sed inquantuꝫ exercent officium anime sunt officialia ꝫ cum hoc ratione compositionis cũ ad compositionem dentium ueniant nerui uilli ꝫ lacerti. Tercio notãdũ ꝫ est mirabile quomodo animalia flematica sicut aper habẽt dentes ita acutos solidos ꝫ eminentes ꝫ tamen sunt humida complexione ꝫ ideo dico ꝙ hoc ẽ ex fine quoniã natura sagax cuius sagacitatis non est finis dedit multa animalibus loco armorũ preter complexionem naturalem sicut apro dentes acutos ꝫ incuruatos ꝫ bobus cornua ꝫ equo soleas & lepori leuitatẽ pedũ ꝫ ita de aliis multis

Capitulũ xxvii. de passionibus ginguiarũ

Passiones ginguiarũ sunt multe sicut est mollificatio quando ex qualibet facili causa exanguinãtur ꝫ sunt hũide hũorose ꝫ aduenit augmẽtũ carnis ꝫ diminutio corrosio putre/do cãcer fistula ꝫ apostẽa ꝫ ꝑ cõsequẽs fetor rõne putredinis ginguiarũ ⁋ Causa ⁋ Hoc aũt prouenit sicut dictũ ẽ de aliis passionibus dentiũ ꝫ oris. aut a stomacho aut qñ ascendũt uapores corrupti acetosi ꝫ fumosi ꝫ corrũpũt ginguias aut põt prouenire ꝓpter malã cõplexionẽ ginguiarũ ⁋ Signa ⁋ Signa frequẽter dicta sunt si a stõacho ibi ẽ dolor ꝫ aggrauatio. ꝫ si a capite sir Et si cã ẽ cal͡a sentit̃ calor rubedo ꝫ punctura ꝫ similia Si causa est frigida sentitur frigus discoloratio minoratio doloris ꝫ similia ⁋ Pronosticatio ⁋ Vlceratio ꝫ corrosiones ginguiarũ si diu durauerint trãseũt ad cancrũ. si materia est sicca mel͡ica aut in fistulã cũ ẽ hũida fl͡atica adusta ꝫ talia sunt mala. ⁋ Curatio ⁋ In passionibus ginguiarũ pticl͡ibus obseruatꝭ fiat fl͡omia de cefalica deiñ fiãt uẽtose in collo cũ scarificatione.

Deinde fiat de uenis labiorū. deinde de uenis que sunt sub lingua. deinde scarificentur gingiue z potissime cū augmentātur aut inflantur aut putrefiūt aut corrūpuntur z fetent. deinde purgetur corpus sm exigentiā hu. z pticule patientis His uisis ad pticularia ueiamus. In parua igit mollificatione z in principiis apostematū gargarizetur dyamaron cū croco. uel bulliant in vino z aceto. galla. sumac. balausti. alumen. fiat gargarismus. aut misceantur cū mell. z liniantur. aut fiant fricationes z linitiones z similia cū sale asso z galla assa z frixa z positis i aceto. Si aūt fuerit corrosio. putredo cancer fetor aut fistula. procedamus sic. gargarizetur z fricetur & frequenter ex illis diureticis. deinde fiat cū oximelle squillitico. deinde utatur cuz isto medicamine. ℞. utriusq alūis. sal. co munis. z assentur psidie. balaustie. gallarū capularū glandiū. ros. radic. aristol. piperis longi. cinamōi. spice nardi. liquir. gūmi arabici. draganti. puluerizentur ista z bulliant in aceto. z addatur mel. z conseruetur. z giguie corrose cancrose cotidie liniantur. z precedat ablutio oris cū vino decoctionis folioꝝ oliuarū. z oximell squillitico. z ista continuētur bis uel ter in die donec perfecte curetur. Istud aūt peculiu bio curat giguiā mollificatā. corrosaz. putridā. fetidā z cancrosam ¶ Speciale tam ad cācrū. ℞. ellebori. aristol. ro. tartari. filtri combusti aluminis assi. stercoris colūbini. fecis ferri combusti gallarū balaustiaꝝ z puluerizentur z cū suco foliorū oliuarū z mell conficiantur z ginguia cancrosa illiniatur Et si ulceratio fuerit profundata z locus fuerit fistulatus utatur isto medicamine. ℞. calcis viue. utriusq arsenici añ ʒ. ii. uitrioli. uirde eris. añ. ʒ. i. gallaꝝ. psidie balaustie. añ. ʒ. s. puluerizentur z conficiātur trocis. cū aceto squillitico z cū uti uolueris distemperetur unus cū vino aromatico z inuoluatur tenta z fistule imponatur Vere istud medicamen tante uirtutis est ꝙ mollificat fistulam ubicunq fuerit tribus suppositis ꝙ patiens utatur subtili dieta z ꝙ corpus sit perfecte mundificatū z ꝙ medicamen possit uenire ad funduz fistule. z ideo quādo fistula est incarnata z profundata in osse mandibularuz tunc oportet discooperire z locum bene uidere z ꝙ proiciatur aqua arsenici distillata deinde medicamen dictum. deinde potest cauterizari locus cum acu de cupro quia de his medicaminibus accidit magnus dolor z ideo oportet mitigare cum oleo ro. aqua ro. aceto. albumine oui. z sumac. z ideo modo debemus apponere mitigatiua modo alia ¶ Cum autem uidemus os sanum z carnem sanam desistamus ab ista operatione z tunc abluatur cotidie cum vino decoctionis thuris z mellis. deinde regeneremus carnem cum aloe z mirra. sarcocoll. z mastic. thuris. sang. dra. conficiantur cum melle. z particula patiens cotidie illiniatur ¶ Si autem fuerit apostema z fuerit ca. gargarizetur decoctione plantaginis. portulac. ros. psidie. balaustie. gallaruz z possunt cōfici per talem modum ꝙ fiat illinitio aut emplastrum aut gargarismus. z ꝙ teneat diu in ore Et si apostema fuerit frigidum addatur istis alumen assum thus. z mel. deinde maturemus cum farina lentium z farina uolatilis molendini z suco yris portātis colorem purpureum z auxungia gallinacia recenti z auxungia porcina recenti z oleo omfacino z fiat emplastrum. aut vngentum z si apostema est frigiduz addamus olibanum. fenugrecum. sucuz apii z mell. et si fuerit fetor ex ginguiis possumus cognoscere per hunc modum. fricentur ginguie cum digito et odoretur digitus et si fetet ex ginguiis est Secundo sic abluatur os cum vino et si vinū feteat ex ginguiis est. fiant igitur ea que dicta sūt et scarificetur et dimittat multus sanguis

fluere z gargarizetur vinum decoctionis olibani. gariofili. corticum citri. cinamomi. spice nar. squinanti. z teneantur in ore pillule facte de alipta muscata. z si cā est calida gargarizetur aqua decoctionis persicorum. portulace. uiole. sandole. z cāphore. z teneantur in ore pillule facte de triasandali. cum aqua rosaruz. z acetosita/te citri. sandali magazir ¶ Clarificatio. ¶ Intelligendum ꝙ sanguis dragonis est frigide complexionis z habet uirtutem conglutinandi z impedit aduentum humoruz ad locum z temperat alia medicamina calida z ita potest carnem regene/rare non ex prima intentione. quia talia sunt calida z sicca. sicut aloe. thus. z mirra. sarcocolla. orobus. aristologia. z similia Sed generat desiccando. conglutinando aduentum humorum impediendo calidi tatem aliorum reprimendo. Et ideo in vlceribus ubi egemus carnis regeneratio/ne bene ponimus sanguinem dragonis.

¶ Explicit tercia particula lilii.

¶ Incipit quarta particula lilii. in qua agitur de passionibus spiritualiū z icipimus a squinancia. z continet xiii. capitula.

Capitulū primū de squinancia

Irca istam materiam intelligendū ꝙ uersus radicez lingue sunt duo meatus quorū vnus est via cibi z alter via aeris z appellatur tracca arteria z caput eius uocatur epiglotum. via cibi uocatur mery seu ysophagus. via autem media inter istos meatus appellatur guttur Sed illa que est inter istos duos meatus ad modum digiti uocatur vuula Sed quedaz caro addita in radice lingue appellatur due amigdale. Pars aūt anterior colli appellatur gula. z est ꝓprie via anhelitus. Pars aūt posterior colli per quam transit meri appellatur ceruix. ¶ Nunc aūt in his mēbris accidūt multa nocumēta z cū hoc anhelitus redditur difficilis ꝓpter multa z ꝓpter causas extrinsecas sicut est arista z lignū z similia cū ītromittuntur z casus z percussio ꝓpter que accidit dislocatio spondiliū z talis difficultas anhelitus uel raro uel nūq̄ curatur Et accidit difficultas anhelitus ꝓpter debilitatez uirtutis sicut ī pueris. z accidit ꝓpter mollificatiōez neruoꝝ z paralisiz. z accidit ꝓpter spasmū z multa alia consimilia z tamē de tali nō agitur hic sed de illa que accidit ꝓpter apostema gutturis qđ appellat̄ squinantia ¶ Squinancia igitur est apostema gutturis ipediens viā anhelitus z viā cibi tamē hic nō agitur de nocumētis accidētibus in prima digestia sed de nocumētis accidētibus in mēbro pectoris z toto clibano Accidit igitur squinantia in lacertꝭ gutturis z viarū duarū siue añrioribus siue posterioribus z ſm hoc species diuersificantur qm̄ quedā est species squinancie in qua apparet tumor z rubor ore aperto Secunda spēs ē quando nō potest uidere nisi fortiter cōprimatur Tercia species est quādo nihil potest uideri dato ꝙ fortiter cōprimatur z tunc latet apostema itus in istis viis Quarta species ē quādo apparet

tumor intus in gutture z exterius in cer uice ¶ Causa ¶ Causaꝝ quedam sunt extrīsice. q̄dā intrinsice. extrīsice sicut est nimia caliditas z frigiditas z insufflatio uentorū receptio quorundam fungorum z quorundam uenenorū Si ab intus hoc potest prouenire z ut plurimum propter repletionez capitis z propter reumatismū z prouenit aliquando propter uapores as cendentes a pectore z stomacho .z toto corpore Aliquando accidit propter mali/ ciam particule patientis .etiam aliquando ꝓpter egritudines precedentes quoniam febris continua aliquando terminat̄ per squinanciam.z aliquando per frenesim. z aliquando per apostema vuce .z ita de aliis z est vniuersaliter mala crisis z sus/ pecta Accidit etiam aliquando ex sangui ne. aliquando ex colera z ita de fleumate z melancolia licet raro de melancolia.

¶ Signa ¶ Rubor.tumor.calor..do lor plenitudo pulsus significant saniem color citrinus.punctura.mordicatio signi ficant coleram.albedo. tumor. mollicies. modicus dolor.multitudo saliue.significant fleuma.duricies.liuor.significāt me lancoliam.tarditas afflictionis z duratio morbi ¶ In particula autem a qua proue nit materia semper est pondus z aggraua tio.z si uenerit ex egritudinibus precedē tibus uel ex causis primitiuis illa sunt sa tis manifesta per iudicia z per ea que pre cesserunt Signa autez squinancie interio ris latentis que uideri nō potest sunt ista .s. constrictio anhelitus & quando bibit aquam regurgitat ad nares & quia oculi sunt rubei z quia lingua est rigida z uox catulina z collū rigidū . Signa autem de monstratiua sunt difficultas anhelitus.do lor apertio oris ¶ Intelligendū circa istā materiaz ꝙ squinantia terminatur aliquo istorum quatuor modoruz. quoniam aut terminatur per resolutionem insensibilez cuius signa sunt alleuiatio. aut termiatur ad neruos z lacertos colli cuius signum ē dolor z aggrauatio.uox corrupta. pulsus duricies.aut terminatur ad pulmonem z ē semꝑ mala qm̄ aut causat ulceratione ī pulmōe aut peripleumoniā aut suffocatio nē cuius signū tussis dolor pectoris. z dif ficultas anhelandi. aut terminatur ad cor z est semper mala creticatio cuius signum est tremor cordis.sincopis.occultatio pul sus.aut ad stomachum cuius signum est dolor z uomitus z posset esse ad bonum aut terminatur per saniem . z posset esse ad bonum cuius signum apparet in screa tu. Ista igitur sunt signa permutationis. Si autem permutetur materia ad saniem signuz est ꝙ magis appetit ad coperimen ta z cū sanies est generata alleuiatur. sed hoc non potest compleri in quatuor die/ bus sed bene inchoari z postea compleri. quoniam omnis squinancia terminatur ut plurimum in quatuor diebus z si trā seat ultra uidetur ut plurimum melanco lica cuius signum est quia sentit saporem insipidum in ore ¶ Pronosticatio

¶ Ista sunt signa mala z pernecabilia in squinancia.s.quando squinantia uenit in febribus continuis in die cretica sincopis veniēs difficultas anhelitus sicut ē desma oregimen.difficultas transglutiendi . ita ꝙ reiciat potum per nares.vox catulina . ita ꝙ videatur loqui cum naribus spuma in ore emissio lingue z frequens motus z emissio sicut apparet in equo fatigato spu ma in ore color niger z liuidus in lingua z oculis z labiis frigiditas extremitatuz contractio colli z ꝙ non posset iacere su pra dorsum z potissime in squinantia q̄ est in viis anhelitus quoniaz quando est in viis cibi accidit plus difficultas trāsglu tiendi. Aliquando tamen accidit vtrum ꝙ squinantia venit frequenter in uere z que est cum febre est magis periculosa . Signa autem vitalia sunt.quies somnus. alleuiatio doloris.boītas anhelitus facilitas

transglutiendi z breuiter priuatio malorum signorum. ¶ Curatio ¶ Ista egritudo est multum periculosa z breuis terminationis z ideo statim a principio statim succurrendum est z ideo homines qui de facili incurrunt squinantiam cum sentiunt se repletos debent facere flebotomiam anteq̄ incurrant. In primis igitur fiant cristeria. deinde si corpus est plectoricum fiat flebotomia de saphenis eiusdē lateris. uel de cephalica eiusdem lateris. uel de cefalica lateris oppositi. vel ad dextrum vel ad sinistrum Deinde si particularia conueniant fiat flebotomia de vena que est in fronte. deinde de venis labiorum. deinde de venis que sunt sub lingua z si non possit transglutire fiant uentose in collo z sub mento. Ista autem ualent in omni apostemate. prefocatio tamen cū conuenientia particularium. ¶ Dieta sit talis ꝙ nihil comedat usq̄ ad tercium diem. si virtus possit tollerare z si non possit sit cōtentus aqua ordei. aut ydromel. aut siropo acetoso. aut brodio parue pulle Post diem autem tercium vtatur ordeato claro aut pulla trita colata z ita de aliis sorbilibus iuxta conuenientiam particularium. purgentur igitur partes superiores cum yerapapauare. aut pillulis cochiis iuxta conuenientiam particularium. vniuersalibus igit̄ recte ordiatis ad pticularia ueniamus ¶ In primis fiat gargarismus si causa est calida cum dyamoron z modico siropo iulep. aut viol̄. aut siropo de papauere. aut fiat decoctio in aqua de coriandro z sumac. z galla. z ypoquistidos. z malogranato contrito cuȝ croco z addat̄ aliquantulū zuccari z colet̄ z fiat gargarismus Deinde vtat̄ istis pillulis. sub ligua ℞. granorum ros̄. sumac. coriandri. sanguinem dragonis. conficiantur cum mucilagine. psilliū. z draganti. facti cum siropo nenuphare. z fiant pillule z teneantur in ore. Vel fiat gargarismus de oximell̄. & aqua. & aceto. & ualet in vtraq̄ causa. Et si causa esset frigida fiat decoctio de nitro. z alumine as̄. z mastice. z thure. in ydromelle. z fiat gargarismus. Deinde fiant pillule quas teneant in ore ℞. masticis. thuris. passularum enucleata. storacis. cal̄. an̄. ʒ. ii. conficiantur cū ydromell̄. Deinde in causa calida circundetur collum vndique cum lana sucida inuoluta in oleo de camomillis Et si causa ē frigida grossa uiscosa. tunc ℞. sinap̄. nitri. sulfuri. castor̄ z bulliant in oleo. z lana intingatur z circa collium inuoluatur Deinde postq̄ incepit uenire ad augmentum gargarizet aquam decoctionis fenugreci. seminis lini. passul̄. enucl̄. summitatum papaueris. caricarum. liquiricie munde. Et si causa est calida addatur zuccaruȝ ros̄ uiol̄. z nenuphare. z si causa est frigida non oportet addere nisi mel. Item ℞. olei uiol̄. butiri. caricarum. fermenti. dyaltee. misceantur. istud enim maturat z rūpit siue intus siue extra applicatum per modum emplastri. aut quocunq̄ modo applicetur siue gargarizando siue alio modo ¶ Postquam autem apostema uenit ad maturationem rumpatur z gargarizetur oximel diur̄. cum decoctione caricarum z fermenti aut squille. aut aperiatur cum digitis z vngue aut cum ferro. z cū ruptum fuerit gargarizetur ydromel cuȝ vino. z si materia esset multum grossa addatur piper. nitrum cinamomū. sinap̄. Illa autem que ualent a tota specie. sunt sicut dicunt magistri nostri. stercus hirundinum z stercus pueri z stercus canis comedentis ossa z stercus lupi. Ista enim debent aliquantulum desiccari supra testam z demum puluerizari z in ore insufflari aut decoquatur in idromell̄. z fiat gargarismus ¶ Dicunt etiam ꝙ si uipera stranguletur cum filo z circuudetur collum infirmi cum illo filo ꝙ multum ualet Ista experimenta non sum expertus.

sed ea que dicta sunt feci frequenter & bene mihi successit. Ista enim ualent in squinancia z apostematibus suffocatiuis. z in ansta. z similibus. accipiatur spongia parua z ligetur cum filo forti z transglutiatur z subito extrahatur. idem posset fieri de lardo. In vltima autem desperatione aperiatur gula ut possit respirare & cum negocium erit completum consolidetur. In curatione istorum apostematu3 non debet esse medicus negligens nec somniculosus quia passio est acutissima.

¶ Clarificatio ¶ Intelligendum q squinancia potest causari de melancolia sicut pleureticis licet raro quoniam squinācia est morbus breuis terminationis. z melancolia facit morbum longum z cu3 hoc melancolia non est humor bene curribilis nec bene pectabilis z ideo raro fit Possibile tamen est sicut dicit Auicenna licet contrariu3 dicat Viaticus. sed impossibile accipit pro difficili ¶ Secundo notandum q squinancia fit ut plurimum de sanguine z postea de fleumate z postea de colera z raro de melancolia.

¶ Et iuxta hoc notandum q ut plurimum fit per viam reumatismi. z per viam deriuationis. z ideo fit subito. Tardius autem fit per viam congestionis z per ascensum uaporum ab inferioribus quia talia tarde agregantur & tarde ascendunt. squinancia autē fit subito ¶ Tercio notanda sunt quatuor circa istam materiam. primum. s. q ad squinā ciā sequitur febris continua. z ratio est quoniam licet ista membra non sint nobilia deseruiunt tamen membro nobili. z ita habent nobilem operationem. & quando ista conueniūt q febris sequitur squinanciam tanto deterius pter difficultatem anhelitus Et in omni squinancia competit lac quia abstergit z mundificat z maturat nisi timeamus de febre. q corrūpatur Secundum q debemus intelligere est istud. s. q ad squinantiam sequitur eductio oculorum pter colligantiam quam habet tracea arteria cum lacertis oculorum. Tercium quod sequitur ē eductio lingue z hoc propter magnitudinē apostematis in radice lingue. Quartū quod debemus intelligere quoniam in omni specie squinancie competunt repercussiua z diuretica. z si diceretur nonne mittitur materia ad membra nobilia. dico q non quia multa mēbra sunt in medio z dispertitur in multas partes z melius digeritur materia retrofluxa diuisa in multas partes z distributa per multa membra q̄ si esset collecta in vno z cum hoc ista membra non sunt emunctuoria sicut sunt asselle z inguina. z cum hoc quia in principio non habet tantam maliciam ista materia z cum hoc quia operatio membri nobilissimi impeditur. Ex his igitur patet q in squinancia possunt competere repercussiua. aliter enim posset contingere repentina suffocatio cum sit de peracutis ¶ Vltimo notandum circa istam materiam q mucillago psillii z citoniorum vna cum aliis licet sint frigida z viscosa possunt maturare z rumpere p tanto quia faciunt alia adherere z carice z fermentum maturant z rumpunt. Si aute3 apostema esset in exterioribus. calx viua cum sapone iudaico rumpunt z si sapo mollis inueniatur albus tanto melius Et si possumus accipere saponem durū album ultramarinum z miscere cū oleo laurino z erit molle z albū.

De passionibus vuule

Vula habet quinque iuuamenta primum quoniam preseruat a fumo z puluere q non uadant ad pulmonem. Secundu3 est quia alterat

ibi aer z calidus z frigidus antequam ua dat ad pulmonem z cor. Terciuz est quoniam ualet ad informationem uocis & ista stat sup foramé anhelitus sicut digitus fistulatoris supra foramé fistule Quartum iuuamentum quoniam quando homo loquitur stat supra meri ne aer ingrediatur ad stomachum .z quando homo comedit stat supra viam anhelitus ne cibi z potus uadant ad pectus z ideo non est bonum comedere z loqui simul Quintum est quoniam preseruat ne materia reumatica descendat subito ad pectus z stomachum quoniam ibi remanet aliquo modo z sentitur z tunc expellitur cum screatu .Et ideo ille qui amisit vuulam amisit ista quinq iuuamenta z pro tanto non possunt pati nec calorem nec frigus nec sitim ymo leduntur de facili a quacunq causa z ideo plurimum ptisici moriuntur ¶ Caueant igitur sibi qui in sanitate faciunt sibi incidi vuulam ut melius cantent quoniam sine dubio cum instrumentis uocalibus nunq̄ facient pulchram operationem Vigilate itaq Vuula autem aliquando relaxatur z cadit inferius z impedit viam cibi z anhelitus. Aliquando etiam apostematur z modica materia ualde sufficit ad sui apostemationem z sicut apostematur vuula ita z due amigdale que sunt in radice lingue. Cause sunt nec plus nec minus .sicut dictum est capitulo de squinantia. ¶ Signa etiam sunt eadem cum signis predictis. ¶ Pronosticatio ¶ Ypocras docet pronosticari Vuulam tumentem z rubenté timendum est incidere zc. Timor eniz est quītuplex Primo quia timendum est de nimio fluxu qui non posset restringi Secundo quia si non fuerit matura ex hoc accideret magnus dolor z ideo currunt humores z magnificaẽ apostéa Tercio qm̄ si amittatur pars sbé vnule amittit quinq iuuamenta q̄ hz naturaliẽ Quarto qz si materia uadat ad pulmoné timendū est de ptisi aut peripolmonia z ita de aliis. Quinto quoniam si uadat ad stomachum timendū est ne causet ibi nocumentuz .vigilate ergo. ¶ Curatio.

¶ Curatio fere est eadem cum squinancia In primis igitur fiant cristeria.flebotomie.uentose.purgationes z similia que dicta sunt superius iuxta conuenientiam particulariuz ¶ Corpore autem mundificato repercutiatur materia cum dyamoron z aqua calida.aut decoquantur in aq̄ galle.sumac.psidie.z ponatur ibi modicū aceti z fiat gargarismus. z si causa est frigida addamus alumen assuz. z sal assum masticé.thus.z mel.z si propter stiptica. aut propter alia talia apostemata fuerit nimis indurata mollificentur sic.℞.psillii. draganti.gūbi arabici.fenugreci. se.lini. se.malue.ordei. conquassentur oīa ista preterq̄ psilliuz. z fiat mucillago in aqua calida z exprimatur z isto possumus uti multis modis siue intus siue extra.primo q illiniantur partes indurate frequenter cuz pluma. aut q iste mucillagines bulliant in aqua calida z fiat gargarismus aut desiccentur z q fiat puluis z suffletur intus usq ad locum postea dissoluamus sic. bulliat ysopus z radix lilii. in oximelle squillitico z fiat gargarismus z cum hoc bulliat sucus acrimonie z centauree in oleo laurino. z intingatur lana sucida z inuoluatur colluz. z si fuerit casus vuule cuz febre gargarizetur dyamoron cum aqua calida.aut bulliāt ro.mirtilli.sumac. galle.in aqua cū aceto. z fiat gargarismus z si é sine febre.z dolore.z calore.addamus istis .s.sal assuz.z alumen assuz z sal armoniacuz z gallamus. z fiat gargarismus In primis autem fiat ex istis illinitio cuz pluma z inuoluatur collum lana sucida cuz oleo de camomillis. z fricetur

caput z claudātur cōmissure ptis anterioris cū thure z pice. z pseruentur oio a reumate z exhibeantur exsiccatia sicut sunt vigilie z minoratio cibi z potus. licet nō possit deglutire. desiccetur igit hūiditas supflua ipsius vuule q̄tū erit possibile Ad scissionē igitur vuule veniamus. qn vuula est gracilis uersus radicē .s. in palato superiori z est grossa iferius z nō est rubea sed vergit ad quādā albedinē z hu. mortificatur z signa maturitatis apparent z corpus est mundificatū z est tanta grossicies q timendū est de suffocatione tunc si aliqua hora incidendi est incidatur. cōprimatur igitur lingua z vuula cū forficibus incidatur .s. quantū augmentata est preter naturā z si abscinderet in pua q̄titate nō haberet iuuamentū z si in nimia quantitate magnū nocumentū. mediocritas uero conseruetur vel potest hoc fieri cū tenaculis illis cū quibus abscinduntur dentes. Secundo modo potest abscindi p hūc modū. ℞. ase fetide. arsenici. vitriol' salis ar. atramenti. aluminis. z fiant pille cū aceto squillitico. z ingeietur cū aliquo instrumento q possit applicari vuule per vnā horā z cū incipit denigrari iā suffi cit quia ifra tres dies cadet. Tercio modo operamur sic restaurator percutiat vuulaz cū flebotomo. in parte illa in qua maior est maturatio z ideo sanies z sanguis exibunt Quarto modo sic Accipe acum cū ferro z ponatur in igne donec sit bene candens z cauterizetur locus. sed caue z fac ut acus transeat per calamuz de ferro ne partes vicine ledantur z acus sit sic figurata q possit compleri operatio Nunc autem debet patiens tenere os apertuz ut sanguis z sanies fluant ad exteriora z si fluerent ad pectus mundificentur cum tussi. z si ad stomachum cuz vomitu aut secessu. post hoc autem gargarizetur ista decoctio. ℞. yreos. ysopi. capilloruz ueneris recentiuz ordei. decoquantur in ydromelle. z tunc recipe duas partes huius decoctionis z terciā oximel. diuretic. z fiat gargarismus z frequenter Si autem uellemus abscindere apostema qd est in amigdalis tunc eleuetur cum vncino z est cauendum ne auferatur tota pellicula9 quia periculum esset amittere humiditatē saliuaem. ¶ Clarificatio. ¶ Intelligēdum q vuula magis declinat ad viam anhelitus q̄ ad viam cibi cuius ratio est. s. ut preseruetur pulmo a nocumentis quoniam mēbra pectoris non habent aliud foramen per quod possint mundificari .s. quā traceam arteriam. sed stomachus potest mūdificari per superiora z inferiora Conseruāda est igitur vuula ne abscindatur quia qui eam amisit pulchrum uocale amisit ¶ Secundo notanduz q via anhelitus. s. tracea arteria declinat magis uersus anterius z via cibi siue meri' magis uersus posterius Et est duplex ratio vna quoniā pectus declinat magis anterius z stomachus posterius quare oportuit q meatus cuiuslibet declinaret uersus partes suas Secunda rō q̄m anhelitus est magis necessarius q̄ cibus z ideo oportuit q via sua esset rectior que est anterius. via autem cibi ē magis tortuosa z q2 non est tantum necessaria ideo fuit posterius collocata ¶ Secundo notanduz q via cibi ē magis dilatabilis q̄ via anhelitus q2 subtiliora sunt illa que transeunt per traceā z pro tanto fiunt cartilaginosa Illa aūt que transeunt per meri sunt grossiora et aliqn etiā transglutitur magnus bolus et nisi illa via fuisset dilatabilis tūc sequeretē suffocatio ¶ Quarto cōsiderādū q ea que ascendunt a stomacho magis nocent suis viis. s. meri q̄ illa que ascendunt a pectore quia huiusmodi sunt subtiliora z magis digesta z tracea non est ita passibilis cū sit dura anulosa cartilaginosa. ¶ Quīto notanduz q tracea dilatatur z magnificatur naturaliter circa tempus pubescēdi

quare imutatur vox naturaliter dato q non coyret sed si coeat seu supponat manifestius imutatur cum coytus violenter faciat ad augmentum cuz vox imutatur naturaliter secundū latitudinem aut stricturam canne z secundz virtutem fortez z debilem . ut G. in tegni. Vltimo notādum q si radix vue esset grossa z caput acutuz tunc non esset ita timendum de suffocatione quia vie non ita claudentur z iō nō ē via incidere sed quando radix uidetur gracił per comperationem ad caput suuz tunc claudit z oppilat z impedit vias z tunc ꝓpter timorem suffocationis est incidenda aliter non z quomodocūq; fiat est magnum periculum

Sequitur capitulum de raucedine uocis.

Capitulum tercium de raucedine uocis.

Ox est nobilissima actio voluntaria ex nobilissima actione anime procedens. s. ex motu agitationis z dilatationis hec sunt que legunt̄ a G. in suo libro de uoce materia aūt uocis ē proueniens a pulmone transiens per traceā arteriā percutiens cartillaginē epigloti. Principiū autem uocis est in epiglo to quoniam uenit aer a locis amplis ad loca stricta. ¶ Causa vero efficiens est virtus mouens lacertos pectoris z epigloti. secundum dilatationes z constrictiones. Causa formalis z per se est vuula retinēs aerem sicut digitus retinet in fistula. vnde in informatione vocis vuula est per se z alia sunt iuuamenta sicut lingua palatum dentes z labia z ita de aliis. Causa finalis est explicatio conceptus. bene igit̄ dictum est vox est nobilissima actio zc̄ Huic autem actioni aduenlunt tria accidentia sicut aliis actionibus quoniā vox aut aufertur. aut minoratur aut corrumpitur quando aufertur patet quia tunc nō est vox. sed minoratur sicut cum aliquis loquitur cum quadam difficultate. sicut patet in raucedine z voce tremula z pauca z aspera z ita de aliis quorū cause sunt morbi officiales consimiles z comunes ¶ Causa ¶ Corruptio uocis aut prouenit ex causis extrinsecis sicut est puluis fumus ventus borealis cū venit subito post australem z econuerso z comestio multarū rerū salsaruz acutarum acetoꝝ. z prouenit ex debilitate virtutis sicut decrepitis z pueris z conualescētibus prouenit etiā ex casu seu percussione colli. z nuche & spondilium z neruorum procedentium

ex eis z breuiter de nocumento omniuz illorū que faciunt ad informationem uo cis Si autem sit ex causis intrinsecis tunc accidit corruptio z nocumentum in uoce ꝑpter nocumenta cerebri z colli z nuche z pectoris z stomachi z omniū mēbroꝝ uocalium sicut est pulmo tracca epiglotus uuula lingua palatum superius z inferius labia z dentes z uenit specialiter raucedo ꝑpter nocumentū lacertorum dilatātiuz epiglotuz secundū G. in libro de voce & secūdū Auic. euenit eni corruptio in uo/ ce ꝑpter malā complexionē calidā siccam hu. z fri. ¶ Signa ¶ Signa sunt sa/ tis manifesta ꝑpter lesionē mēbroꝝ. qm̄ si a causis extrinsecis discernitur ꝑ iudi/ cia patientis aut astātiū z similiū z si fue rit a capite ē cū minoratione alioꝝ signoꝝ aꝰ sensuū z grauitate capitis . z si ex col/ lo discernitur ex grauedie ipius. et si a pec tore similiter. si ex ore discernitur ꝑ nocu mēta illarū partiū . et si ex epigloto discer nitur ex priuatione alioꝝ . et si fuerit ex calido uox est magna. si ex frigido parua si ex sicco aspera. si ex humido tūc si hūi/ ditas ē magna cātur raucedo. si maior tūc cātur uox tremula. et si maxīa tunc cātur seu aufertur uox sicut in paralisi lingue. et mēbrorū uocaliū ¶ Corrūpitur igitur uox ꝑpter spasmū repl'onis et inanitionis et similiū. ẜm igitur fortitudinē et debili tatē ẜm hoc adueniūt diuersa nocumēta in uoce aut ablationis. aut minoratiōis aut corruptiōis ¶ Pronosticatio Cor ruptio uocis ꝑpter nocumenta nuche col li et spondiliū et neruoruz dilatantium z ita de aliis nocumentis que ueniunt a par te posteriori sicut est dislocatio casus et ꝑ cussio malum vix eniz aut nunq̄ curatur ¶ Raucedo in senibus nunq̄ curatur nisi

esset ualde nouella. Raucedo post vnum annuz non recipit curationem Raucedo ex reumate nunq̄ curetur nisi reuma pri us curetur Cum aliquis est reumaticus z raucus et flebotomatur vix aut nunq̄ cu ratur ¶ Curatio ¶ Tria sunt que competunt in omni raucedine Primum sunt ficus sicce et debent assari donec in/ cipiant sudare et statim comedi . Secund̄ ē caulus siue sucus siue herba siue brodiū uel per modū electuarii conditi. Terciuz est pedes animalium et potissime vaccaꝝ Si autem raucedo seu uocis imutatio ue/ nit ꝑpter laborem clamorem et uocifera/ tionem aut ꝑpter nimiam siccitatem tūc ista competunt. s. vitella ouorū tremulo/ rum lac. butirum sine sale. malue. atripli/ ces. oleum violatuz. oleum sisaminū. oleū amigdalarum dulciuz siue intus siue ex/ tra applicatuz . valet etiam dragantū. ami duz. penide. vue passe mundate. festuce. pinee. pisces recen. squamosi et de aquis mundis. iuscella z omnia sorbilia Accipe malum granatum dulce z decoquatur in ter prunas z remoueatur cortex z coletur z colature addatur zuccarum z sorbeat. competit etiam somnus quies z similia huiusmodi humectantia corpus Si autez inmutatio facta fuerit propter debilita/ tem alias caliditatem si corpus est plecto ricum fiat flebotomia . z si habundet in vno humore purgetur cum cassia. z man na. z vtatur dyapapauere. zuccaro roẜ. & vioẜ. z dyadraganto. z dyapenid̄. facto cum speciebus calidis z vtatur candidis. z penidiis. cucurbita. z melonibus. portu lac. z ordeo z lacte amigdola . z simili/ bus frigidis. Si autem uox inmutetur ex causis frigidis vtatur dyairis. dyaisopo dyacalẜ. origano. calam̄. z similibus. Nūc

autem de raucedine specialiter dicamus. quia raucedo proprie uenit ex humido z frequentius aduenit q̃ alie uocis immutationes ideo hanc curam diligentius prosequamur z quia plurimū venit cum reumate ideo in primis suffumigetur caput cum nigella. z facelletur cum milio. z sale assis. z teneat istas pillulas in ore. ℞. storacis. cal. ambre. masticis. thuris. liquiricie munde. passularum enucleatarum. draganti. gumbi arabici. z fiant pillule z conficiantur cum ydromelle. Reumate curato vtatur cubebis qualibet die z nocte. mane z sero. sine omni misericordia sicut si esset ludus puerorum. etiam iniungatur paruitas cibi & potus & eiusdem subtilitas z vigilie multe. vitet omne balneum z fomentationem z vitet omnia salsa. z acuta. z acetosa. ¶ Et si istis contingat vti ratione curationis addantur semper lenitiua. sicut sunt vue passe. dattili. ficus sicce. pinee. z similia. Idem vtatur isto medicamine. ℞. zuccari conditi. piperis longi. cubube. pulueris calamenti an̄. ℥. s. caricarum. passularum enucleatarum. pinearum. fisticorum. an̄. ʒ. ii. puluerizanda puluerizentur. z conquassanda conquassentur. z fortissime misceantur cum modico mellis super cineres calidos diu agitando z fiat conditum. quo vtatur frequenter in die. lambendo diu in ore tenendo. ¶ Et istud medicamen reputo ualde bonum Nihilominus potest digeri materia frigida z humida per hūc modum. z ualet in omni passione pectoris de causa frigida z humida. sicut in raucedine. z asmate. z tussi. ℞. radic. yreos. lilii. squille. ysopi. origani. calamenti. an̄. ℥. ii. sisemel. fenugre. passularum enucleatarum. caricarum. fisticorum. pinearum. dattilorum pinguium. amigdolarū munda. iuiubarum. sebesten. an̄. ℥. i. mell libr. i. fiat siropus. lib. i. z. s. ¶ Materia digesta purgetur sic. ℞. yerapapaueris. ʒ. iii. yeralogodii. ʒ. ii. bdelli. pulpe colequintide. an̄. g̃na. vi. misceantur z fiant pillule. ¶ Item gargarizet cotidie ydromel aquaticum cum oximelle squillitico. Et quia diuersitas particularium est multa ualde ideo adhuc ista medicamina subiungamus que multum valent in omni passione pectoris de frigida causa z humida sicut dictum est de medicamine precedenti z ideo fere ista medicamina replicabuntur in capitulo de asmate. seu de difficultate anhelitus. z capitulo de tussi. dum tn̄ materia fuerit frigida z humida. ¶ Primum est tale. ℞. trium generum piperum. cubebarum. cinamomi an̄. ℈. i. fenugreci. seminis lini assi. maratri. pinearum amigdolarum dulc. liquiricie munde. caricarum. passularum enucleatarum. iuiubarum. sebesten. an̄. ℥. i. condiatur cū elleboro lento igni. z sumatur lambendo. Item secundum medicamen quod valet in materia frigida z humida z reumatica. ℞. ambre storacis. calamenti. masticis. thuris. an̄. ʒ. i. draganti. gumbi arabici. infusorum in ydromelle. mirre. liquiricie munde. passularum enucleatarum. caricarum. an̄. ℈. i. conficiantur cum ydromelle. z fiant pillule z teneantur in ore. Terciū medicam̄. ℞. mirre. oliba. an̄. ʒ. i. puluerizentur z sumāt cū ouo sorbili sis'r ualet puluis calamenti cum ficubus siccis valet etiam ius galli antiqui cocti cum polipodii. an̄. z ysopo z passulis enucleat. Item vltimū medicamen quod ualet in desperatione cū materia est multū hūida z nō habemus aliā viā. ℞. pipis. cubeba

tū. mirre. costi. aristol. cassiel. sisel. mara/ tri. añ. ʒ. i. arsenici. sulfuris citrini. ase fe tide. añ. ʒ. ʃ. conficiantur cū sepo ircino. z vitello ouoꝝ. z fiant trocisci z desiccent in vmbra z cū vti uolueris ponat vnus super carbones z recipiat fumū ore aper to et si ex ista suffumigatione exasperet guttur gargarizet frequenter ydromel z vtat passulis enucleatis dattulis et fisticis Cibus auté farinaceus sit iste. farina tritici cocta in furno et fabarū et rizi. et fenu/ greci. et lupinoꝝ. et ciceꝝ. et colatura fur/ furis et amigdal. et sit hoc frumētū gros siter fractū et quodlibet istoꝝ potest codiri cū lacte amigdal. aut caprarū. aut brodio carniū Si aūt raucedo fuerit ab apostema te vtatur vino dulci et aliis sicut dictū ē et si ex vua et aliis curetur illa prius. Et si fuerit ex mala cóplexione calida sine materia. vtatur istis pilfis que ualét in siti ardore. asperitate. et siccitate. et sifibus ℞ psillii. seminis citoioꝝ. draganti. fiat mu cillago in aqua ca. et exprimat per pānū tunc ℞. q̄tuor seminū frīoꝝ mundatoꝝ. se. lactuc. portulac. liquir. papaueris albi. candi. penidiaꝝ. pinearū. passul. enucl. có ficiantur cū predicta mucillagine. et fiāt pilfe pue aliquantulū extense et teneant supra linguā et in faucibus valent ad di/ gerédū et alterandū materiā calidā ꝙ post sequeretur euacuatio et ita ualent ante & post ¶ Clarificatio ¶ Intelligenduʒ ꝙ hūiditas temperata et equalis facit uo/ cé equalem et lené et si excedit facit uo/ cé raucā vnde sicut caliditas excedens fa cit uoceʒ magnā. et frigiditas paruā. et sic citas asperā. et virtutis debilitas tremulaʒ ita hūiditas ꝓprie causat raucā et raucedo proprie nó causatur nisi ex humido super fluo nisi largo modo accipiamus raucedi/ neʒ omné vocis asperitaté et inequalitaté humiditas aūt superflua cū uadit ad epi/ glotuʒ relaxat z mollificat neruos z lacer tos epigloti z ꝓprie dilatationis z ita cau satur raucedo ¶ Studeamus igitur consu mere omné illam humiditatem superflu am cuʒ applicatióe sex reruʒ non natura/ lium sicut est aer siccus siue per naturam siue per artificium z sic de aliis ¶ Secun do notandum ꝙ humiduʒ causat rauce/ dinem z curat raucedineʒ. humiditas enī superflua intrinseca inbibita causat rauce dinem Sed humiditas ab extra leniendo z desiccando z temperando curat z cum hoc abstergendo sicut est dyadrag. gūbi arabicū. z similia. humiditas igitur interi or inducit asperitatem lauando vnaʒ par té supra alterā z remouet soliditaté natu ralé molliendo z ideo causat uocem ineq̄ lem z raucaʒ Sed humiditas exterior po tissime q̄ est abstersiua z mollificatiua al mūdificatiua talis eniʒ leit rarificat z ap planat z facit ad hoc ut aer equaliter per cutiatur z ideo cāpana que est iuxra aq̄s habet molliorem sonum ¶ Tercio notā dū ꝙ licet humiditas reddat uoceʒ raucā tñ non propter hoc siccitas clarificat imo reddit uoceʒ asperā cū excedit. z ideo in curatione raucedinis cū siccis semper ap/ ponimus humida lenificatiua Siccitas au tem tēperata reddit vocem sonoram ꝙ aer transit equaliter z reuerberat. Nocet igitur in excessu siccuʒ z ideo tibicinato/ res proiciunt aquas tubis suis z nocet etiā humidū superfluum eis z ideo viola seu ʒaramella cuius ligauʒ incisum fuerit in plenilunio nunq̄ erit bene sonora ꝓpter nimiam humiditatem quam acquirit

¶ Quarto notanduʒ ꝙ quando accidit raucedo ex nimia humiditate sanguinea bene potest tunc competere flebotomia. sed qui facit in alio casu nimis infrigidat

z fluxz prouocat z ita inducit perpetuaz raucedinez ¶ Quinto notanduz ꝙ si raucus fleumaticus accipiat aquaz calidaz confert .z ratio potest esse ista quoniaz aqua calida ratione actualis caliditatis lenit & poros aperit z facit ad hoc ut materia exaletur z digerit etiaz materiaz fleumaticā in stomacho secundū Auic. ¶ Sexto notanduz ꝙ doctores qui alta uoce legunt z homines qui fatigant se in loquendo z uociferando frequenter incurrunt raucedinez quoniaz ratione laboris incurrūt laborez z caliditatez z ita trahitur materia humida aquosa ad epiglotuz z cannaz In omni igitur morbo diligenter considerantur cause z cuz omni sollicitudine abscindantur. ¶ Septimo aduertenduz ꝙ calidum per se desiccat humiduz cōsumendo. sed per accidens humectat leniendo dissoluendo z liquefaciendo in materia parata. frigida autez humectant conseruando adunando per accidens autem frigiduz desiccat conglutinando congegelando indurando putrificando. z cuz hoc alio modo .quoniaz omnis mala cōplexio z omnis error virtutis digestiue maturat z desiccat nisi error virtutis assimilatiue. secunduz G. in tercia particula de morbo. frigiduz autem per hunc moduz potest exiccare .non est igitur inconueniens eundez effectuz fieri a diuersis agentibus quoniaz vnus effectus introducitur per se alius per accidens.

Capituluz de tussi

Tussis est motus virtutis naturalis expulsiue suscitatus z iuuatus per animalē sensibilē z motiuaz z est motus secunduz dispositionez naturalez circa spiritualia conans ad expellēdū nociua ¶ Intelligendum ꝙ sicut sternutatio est motus cerebri naturalis nō morbi ita tussis in pectore est motus nature z non morbi .Modus autem est iste ꝙ cum aliquod nocumentum canne z canalibus pulmonis aduenit tūc virtus animalis sensibilis sentit id nocumentum z suscitat uirtutem expulsiuam naturalem naturalis autem suscitata z adiuta per motiuam animalem velaminuz z totius clibani forti impetu permiscet materiam z permiscere intendit illam vidz que ē in canna vel canalibus cum aere & cum impetu expellit ad exteriora z expellere conatur z talis conatus z motus appellatur tussis ¶ Causa ¶ Causa autem huius motus potest esse omne illud quod in canna z cānalibus pulmonis inducit nocumentum. ista autez sunt quedā ab intra quedam ab extra. si ab extra sicut puluis z fumus z cibus acetosus. aut salsus. aut uētosus. aut iportune sumptus iducēs gutturi offendiculuz ut aer corruptus z febris pestilentialis z similia. Si ab intus sicut liquor aliquis descendens a capite infundens cannā z cānulas per viā reūatis mi. ꝓueit ēt a stomacho ꝙ mali fumi uadunt ad cānas. aut cōprimit spiritualia z eodē mō fit ab epate z splene z aliis. Si aūt fuerit ꝓpter vicia totius clibani tunc aut hoc est ꝓpter malā cōplexionē ca. fri. hu. z siccā. simplicē uel cōpositam. cū materia aut sine. sicut est sanguis. colra. fla. melēa. sz raro fm Auic. pōt aūt prouenire ꝓpter apostēa pleureticū uel pipolmoniā aut sanies aut ulcus .aut aquositas. aut fe. totius z sīmia. ¶ Signa ¶ Signa aūt cārū extrinsecarū sunt manifesta. aut ꝓpter sui manifestationē. aut iudicio patientis aut assistentiū .Signa capitis sunt ista. aut signa reūatis z grauedo capitis z sputū cū screatu z ꝙ sentit aliqd descendendo ad cānā. Signa stomachi sunt dolor loci z alia que significant passiones stomachi q̄ dicent suo loco. Signa aūt epatis z alioꝶ membroꝶ inferiorum sunt dolores istorum locorum. z grauedines. z signa suarū passionum que dicentur suo loco.

Si autem prouenerit a pectore tunc apos tema et sanies habent sua signa que etiaz dicentur suo loco Si autem venerit prop ter malas complexiones tunc si caliditas est in causa est cum calore et punctura et quia leditur a calidis et iuuatur a frigidis et si a frigore sunt signa contraria . et si a siccitate cum priuatione sputi asperitate et ariditate. et si ab humiditate est cum qua dam lenitate seu humiditate et cum qua dam mollificatione. et si ex sanguine est sputum rubeuz cuz dulcedine oris et aliis signis sanguinis . Et si a colera est quod expuitur citrinum cum siti et amaritudi ne oris et aliis signis colere . Et si est a fleumate est cum acetositate humida et sputo multo et aliis Et si a melancolia est cum acetositate stiptica et sputum uergit ad liuorem et grossiciem ¶ Et intelligen dum ꝙ sputum retinetur uel tussis est sic ca a qua parũ uel nihil egreditur aut quia fit ab aliqua malarum complexionum si ne materia et potissime a sicca aut quia fit tussis ꝓpter complexionem dyafratis et spiritualium siue ab intus siue ab extra ab intus sicut propter stomachũ. aut epar aut splenem. aut matricem . Si ab extra sicut ē casus aut percussio aut aliqua frigi ditas aeris constringentis aut vngento rum et similium. Tercia causa potest esse grossicies aut viscositas materie non ha bentis exitum . Quarta causa potest esse nimia subtilitas quaz refugit natura quia eam comprehendere non potest ut aquo sa subtilis. Quinta causa potest esse vir tutis debilitas non potentis expellere ma teriam et est pessimum signum . et quia post cognitionez pronosticatio debet pre cedere operationem ideo debemus pro nosticari ¶ Pronosticatio ¶ Tussis in ydropisi ueniens propter ydropicuz est molestum tussis in senibus et decrepi tis si diu durauerit est molesta . tussis ni mia et diu perseuerans mala. quia ducit ad ptisim et ethicam et rupturam uene in pectore et ad sputum sanguinis et sa niei. Omnis tussis cum reumate mala et potissime si diu durauerit . Omnis tussis que somnũ aufert est mala. Omnis tussis cum agrauatione et molestatione et cum multis conatibus et eductione oculorum et rubedine ipsoruz et cum modica expul sione malum frequenter enim inducit rupturam ꝛ in febribus acutis . significat mortez Omnis tussis cum modico cona tu ꝛ alleuiatione ꝛ multa ꝛ ueloci expul sione ꝛ sine labore ꝛ fatigatione optima ꝛ salubris quoniam fortitudinem virtu tis significat ꝛ mundificationem pecto ris ꝛ eductionem quecunq; fuerit ꝛ obe dientiam eius ad exitũ Si quis patiatur fe brez ꝛ tussim ꝛ febris cessat ꝛ tussis rema net signum est recidiui . Si quis patiatur tussim humidam ꝛ cesset subito cum gra uitate pectoris significat futuram febrem putridam aut ulcerationem pulmonis ¶ Omnis enim materia comota per tus sim ꝛ non habens exitum virtute debili existente mortale est. quia suffocat ꝛ du cit ad originem tussis modica prouocata in febre ualet contra sitim. His visis cuz dei auxilio ad curaz accedamus. ¶ Cu ratio. ¶ In primis ordinetur aer quia illum non possumus effugere Aer igitur semper sit contrarius cause morbi ꝛ si na turaliter habere non possumus propter tē pora anni aut dispositionem loci. artifici aliter tamen acquiramas ut calida frigi dis sicca humidis obuient ꝛ econuerso ꝛ rectificetur epidimiali . uel corruptus quo cunq; modo fuerit sicut dictum est in cu ra febrium epidimialium . Sit igitur aer mundus ꝛ purus iuxta conuenientiam particularium. cibus enim subtilis & faci lis digestionis ꝛ temperatus in quantita te & ordine & contrarius cause morbi

quantuȝ consuetudo ꝛ complexio ꝛ etas permittunt quia morbus semper indiget contrariis ꝛ causa similiter sicut inanitio competit repletis ꝛ resumptio inanitis ¶ Somnus temperatus competit ut plu/rimum nisi in materia reumatica. frigi/da. humida. cum repletione corporis ibi enim competunt vigilie in plus exerciciū etiā temperatū cōpetit repletꝫ corpore mū dificato ꝛ ocium inanitis. Accidentia autem anime infrigidatis competit ut ira ꝛ calefactis amor. ꝛ comuniter gau/dium ꝛ leticia. balneuȝ competit in de/clinatione corpore mundificato. ꝛ cum materia est pauca. coitus non competit ni si in declinatione ¶ De curatione igitur ꝛ preseruatione ꝙ abstineat ab omnibus tussim indimittentibus que a principio capituli dicta sunt quare non oportet hic repetere ¶ His uisis in generali ad curaȝ magis particularem accedamus. & tunc oportet nos diuersimode pertractare se/cundum diuersitatem causarum. Pona/mus itaqꝫ ꝙ causa sit calida ꝛ ꝙ ueniat a capite cum reumate In primis suffumige tur caput per hunc modum. ℞. ros. sicca rum ru. electarum. libr. ʃ. omnium san dal. ℥. i. camfore. ʒ. i. liquiricie munde. ℥. i. camomil. melilote. añ. ℥. i. ʃ. temperen tur in aqua bulienti et recipiat fumum per os et per nares capite cooperto donec sudet fortiter in capite et hoc fiat multis vicibus iuxta conuenientiam particula/rium et postea teneat istas pillulas in ore. ℞. draganti infusi in siropo iulep. cube barum passul. enuclea. amidi. suci liquiri. añ. ℥. i. seminis papaueris albi. ℥. ʃ. fiant pillule cum siropo ros. Post hoc cum ma teria aliquo modo ingrossata fuerit ꝛ mē brum mandans fuerit confortatum fiat flebotomia si corpus est plectoricum et si adhuc remaneat materia digeratur sic ℞ capillorꝫ veneris re. an. iii. lactuce. an. ii. quatuor seminum frigidorum mundato rum. seminis malue. cubebarum. caricarū. pinearum. mun. liquiricie munde. semi nis papaueris albi. añ. ℥. i. mel. ℥. ii. zucca ri. lib. i. fiat siropi lib. i. ʃ. Materia digesta purgetur sic. ℞. florꝫ borra. viole. cubebe. liquiricie. añ. ℥. ii. pruna. l. fiat decoctio ꝛ in decoctione bulliat in sacculo. mastic. dyagdii. añ. ʒ. i. ꝛ coletur ꝛ in colatura re soluatur cassia fistula magna tama. añ. ℥. i. detur in aurora. vtatur istis electuariis. ℞. dyapapaueris. ℥. i. dyadraganti frigidi dyapeidion sine cinamomo. zuccari viol. añ. ℥. iiii. dyairis ℥. ʃ. misceantur ꝛ si fue rit siccitas addita vtatur dieta humida re sumptiua ꝛ balneis ꝛ similibus que dicū tur in ethica. Et vngatur vngento resūp tiuo quod ualꝫ ptisicis ꝛ consumptis. ℞. quatuor se. frigidorum mun. suci liquiricie. draganti. gumbi arabici. infusorum. can di penidi. seminis malue. añ. ℥. i. medulle cerui. ꝛ vituli. butiri sine sale. auxungie porcine recentis. olei viol. ꝛ cere albe. ꝙ sufficit. ꝛ fiat vngentum ꝛ vngatur gu la. pectus collum. ꝛ dorsum. Si autem fu erit de mala complexione tantum sola al teratiua sufficiunt. ꝛ si fuerit causa pleure sis aut peripolmonia. aut empima curatio dicetur in suis locis ¶ Si autem fuerit in causa mala complexio frigida ꝛ fuerit si ne materia sufficiunt sola alterantia. aut sola retentio anhelitus. Si autem fuerit cum materia & sit cum reumate primo curetur reuma quia fere mater est omniū egritudinum. ¶ Suffumigetur igitur per hunc modum sicut dictum est in reuma te superius. ℞. masticis. thuris. laudani. añ ℥. i. ꝛ. ʃ. camomille. melilo. liquiricie munde añ. ℥. i. bulliant in aqua ꝛ recipi/at fumum. vel ex istis cum ambra. fiat pomum ꝛ odoret. vel ex istis cum alip/tamus. ꝛ mixta fiat pillule cū idromelle ꝛ teneat i o. e Et si fuerit nimis delicatus

[illegible handwritten marginal note, two lines] ... Aggregator ... [illegible]

remoueatur mirra & ponantur loco eius carice. passule enucleate. sacelletur caput cum sale z milio ¶ Fluxu autem tempe rato digeratur materia per hunc modum ℞.radicum yreos.ysopi.sana munde.ori gani.calamenti.serpilli. capilli ueneris re. añ.ʒ.iiii.caricarum.liquiricie.iuiub.pine/ arum.fenugreci.añ.ʒ.i.mellis. z zuccari. añ.lib.i. fiat siropus.z si fuerit senex & flematicus z tussis multum antiqua z ꝙ non fuerit multuz delicatus addatur bo/ na quātitas prassii z fiat siropus z suma tur mane z sero. Tamen aduertendū est ꝙ omnia que dantur ꝓpter vicium spiri tualium debent multum teneri in ore ¶ Materia digesta purget̃ sic ℞.yerap̃. ʒ.s.pulpe coloquin.mastic. bdellii.liqui. munde.añ.℈.s. conficiantur cum ydro/ mel̃. z fiant pillule. vel fiat etiam far macū.de agarico z turbit.cuius receptio/ nem frequenter audiuistis z audieritis.z si materia est melancolica addatur in di/ gestiuo epith.sene.z cuscut. & purgetur cum dyasenc.dyaborag. z yera. raro ta men accidit de melancolia sicut etiaz san guinea raro accidit in qua sufficit fleboto mia cū dieta infrigidatiua. Sed quia fre quentius accidit tussis de materia flemati ca sicut in fleumaticis z in senibus z in mōtibus z habitātibus regiones frigidas. ideo oportet magis diligenter pertractare ¶ Post purgationem igitur z ante utatur istis electuariis.℞.dyairis dyaysopi.dia calamen.añ.lib.s.z si delicatus non fue/ rit addatur dyaprassii.ʒ.ii. misceantur. vel illa que ponūtur in siropo preter mel z zuccarū possunt buliri in oleo z coletur z addatur cera rubea z fiat vngentum z inungatur collum z pectus ante z retro. vel ꝙ terantur in ultimo z cum mel̃.ꝙ .s.fiat conditum quo utatur cotidie z fre quenter lambendo.vel ꝙ fiant pillule & teneat in ore vel ꝙ corpore mundificato bulliant in aqua z recipiat fumum. Si autem fuerit tussis antiqua ita ꝙ aueratſ somnuz sibi z vicinis suis. tunc utatur il la confectione que dicetur infra capitulo de asmate.que fit de sulfure arsenico ru. z asa fetida z multis aliis.uel suffumigan do vel pillulas in ore tenendo vel trans glutiendo ¶ Cauendum tamen ne ista fiant in corpore macilento nec in virtu/ te debili sed in necessitate magna z quasi in desperatione quia tamen multi uolunt omnia necessaria in singulis capitulis in/ uenire talium receptio est hec contra tus sim antiquam z que non permittit ho/ minem dormire corpore mundificato z ꝙ non sit nimis extenuatus.℞. sulfuri viui.nitri.castore.piperis nigri.piperis lō gi.storac̨ cal'a.spice nardi. costi.galbani. ysopi pulucrizati.caricaruz.liqui.munde. opii.añ.ʒ.iii.mel ꝙ sufficit z fiat condi/ tum & dentur huiusmodi confectionis iii.pillule ad quantitatem ciceris cum in/ trabit lectum Aliud est tale Cum enim est tussis humida z quasi desperata z qua si incurabilis z cum reumate z cum mag no periculo ꝙ uene pulmonis z pectoris rumpantur curetur reuma per hunc mo/ dum. Corpore mundificato radatur ca/ put z inungatur cum melle. z sinapi.pul uerizata desuper proiciatur z postea pona tur supra totum caput.cappellina talis ℞. stercoris columbini.mirre.stor̃.calamen. castor̃.añ.ʒ.iii.cere.ʒ.s. caricarum.lib.i. conficiantur cum oleo de mastice. z ex/ tendatur supra alutam.i.corduana factaz ad modum almucie ut bene toti capiti applicetur z si tussis cum reumate non cu retur fiat cauterium in comissura capitis anteriori z teneatur diu apertum z mun dificetur z purificetur sicut decet. Et si tussis ex his non curetur.curet ipsam de us qui scit ¶ Si autez tussiculosus pauper fuerit z tussis fuerit de causa frigida. pri mum experimentum est ꝙ retineat for titer anhelitū z frequēter z stati curabit.

Secundū est tale ꝙ accipiatur puluis cala/ menti z ponatur in caricis z aliquātuluȝ ꝑsentetur igni z ponatur in vino z vta/ tur eis mane z sero z meridie. Terciū est ꝙ accipiatur butirū z mel z vitella ouoꝝ. anā .ʒ. iii. pipis .ʒ. i. aꝰ. ʒ. misceātur fortiter sine igne z utatur. Quartū ꝙ utatur sul fure cū ouo sorbili z potissime si tussis ē multū humida. Quintū est hoc in tussis multū humida. ℞. dyatrion. pipereon dy pressii. anā. lib. ʒ. misceantur Sexto depras sio z melle simul mixtis z fiat condituȝ z utatur lambendo Septimo pipera cū fi cubus. ¶ Si autē tussis prouenerit a sto/ macho z epate uel aliis mēbris tunc curē tur illa prius z curabitur tussis. Si autem prouenerit propter causas primitiuas absci dantur Si aūt prouenerit in etate lactan/ ti rectificetur lac z inungatur cuȝ diadra ganto infuso in butiro sine sale z oleo vi olarū simul mixtis. vel ponatur in lacte dragantū infusum in penidia. obturetur cōmissura anterioris partis cerebri cū em plastro facto de thure z storace. z calamē ta. z si aliqua obmissio suppleat hoc dili/ geris amicicia lectoris. ¶ Intelligendum motus uirtutis expulsiue aliquando ē pu re naturalis sicut in corde epate splene & pulmone z fere in toto corpore. aliquan do est pure animalis ut in motu progres siuo. aliquando est compositus ex anima li z naturali ut egestione z vrina z tussi z sternutatione. sed aliquādo animalis ex cedit ut in tempore sanitatis. z aliquādo naturalis ut in tempore egritudinis ut pa tet in egestione ¶ Intelligendum etiam ꝙ in tussi si expellantur solum nociua et cum alleuiatione motus naturalis est. Si autem cū aggrauatione et molestia sic po test esse motus morbi Intelligendū ꝙ si sit tussis sicca ꝓpter asperitatem cicius cu ratur Si autem ꝓpter consumptionem to tius tardius licet non cōpetant nisi altera tiua. et in humida alteratiua et euacuatiua iuxta illud G. facilius est rem humidam exiccare q̄ siccaȝ hūectare. septimo terap. et Auic. in secunda fen. primi cañ. ¶ In telligendū etiaȝ ꝙ tussis ut plurimū uenit de nocte q̄ in die quia noctes sunt frigi diores et clauduntur pori et ita aggregatᷓ materia In die autem euaporatur et quia in nocte magis recordatur q̄ in die

De tussi puerorum

Si fuerit in etae lactanti decoq̄ tur lac capraꝝ decenter mulsum et ponatur paruȝ de aqua et sor/ beatur uel sic. Nutrix masticet caricas for titer et postea pōnat in ore pueri. idem fi at de passulis enucleatis idem de fisticis z pineis et de amigdalis dulcibus. Et quia uenit ut plurimum de reumate et apertu ra cōmissure anterioris. fiat emplastrum supra cōmissuram aut supra totum caput. de mastice. thure. et ficubus siccis. ¶ De tussi puerorum pauperum Si tussiculosus fuerit pauper retineat frequenter anhelitū q̄tū erit possibile et si non curetur suffiet ignem cotidie sine omni misericordia et curabitur. et si nō. utatur caricis cum pul/ uere calamenti. aut utatur puluere contri to de pipere cum caricis aut si non abhor reat amara. utatur prassio secundū omnē modū acceptiōis. vel utatur isto medica mine. ℞. folꝰ et sūmitates ysopi. et silerꝰ calamenti. et origani. et serpilli. et decoq̄ tur in aqua et colentur z colature addatur modicū melꝰ. et illa aqua sorbeatur. aut gargarizetᷓ et alia que fuerint abiecta for tissime conterantur et cū melꝰ fiat condi tū et utatᷓ isto cōdito die et nocte lābēdo Vltima cura pauperuȝ est ꝙ puluerizetur sulfur z accipiatur cum ouo sorbili z hec omnia ualent in causa frigida z humida z quia pauperes incurrunt frequenter ex hac causa tussim ideo nihil aliud eis scri/ bo sed quia tussis passio est ita comunis

volo breuiter recapitulare : ¶ Materia lia que ualent contra tussim ista sunt que ualent in causa calida.s. ordeū fm omnez modum sue exibitionis mucillago. psilli z citonioruz.quatuor semina frigida mū da maiora z minora. semen malue. z se men pap̄.albi.liquiricie.vue passe mūde. endiuie.scariol.lactuce.portul.melonis. cucur.auenatū ordeatuz.amidū.farina coc ta.colatura furfuris.capill' ueneris.re. can di.penidi.drag̃.oleum uiol'.sisaminū. ne nufar.z similia.¶ Et si causa fuerit frigi da ualent ista.s.radic.yreos z squille.lilii. ysopus saturegia.sanamunda.origanum. calamentuz serpill'.capill' ueneris re.gūma arabica.dragantū.orobus.fenugrecum. se men lini assuz.carice.passul'.fistici. pinee. liquiricie.piper.assa.sulfur z similia ¶ Et est intelligendum ꝙ tres sunt passiones que fere curantur cū eisdem materialibus sicut est raucedo tussis z asma. Discretus igitur medicus in materialibus itroducat formas vel ꝑ modū siropi.uel conditi ul' pillularū.uel trocisci.uel vngentorum.uel gargarizando.uel emplastrando Accipiat igitur vnū uel multa iuxta conuenientiā particularium z querat capitulo de asma/ te modo de tussi. modo de raucedine uo cis ¶ Clarificatio ¶ Intelligendum ꝙ licet tussis generetur ut plurimum de reumate z in reumate non competat fle botomia ut plurimuz nihilominus potest competere flebotomia in tussi cū reuma/ te z hoc quando corpus est plectoricū & causa est calida z currit ad interiora ut fre quenter dictum est ¶ Secundo notandū ꝙ tussis potest sequi passionem epatis & alioruz membrorum duobus modis. aut quia materia est tanta ꝙ cōprimitur dya fra & per consequens pulmo. aut quia uapores ascendunt ad caput z deinde ca dunt ad pulmonem.z ita causant tussim apostēata epatis z matricis.z ita de aliis. ¶ Tercio intelligendum circa istam ma teriā ꝙ motus tussis potest dici vno mo do preter naturam.alio modo secundum naturaz. simpliciter tamen loquendo tus sis morbus est quoniam ledit operationes aut significat lesionem operationū cum concutiatur pectus.z pulmo. z totuz cor pus z causa etiā est innaturalis stimulans z irritans naturam ¶ Sed consideremus finem ꝙ est quia iste motus est ut super/ fluuz expellatur.ideo motus iste potest ēe secundum naturam. vnde natura nititur expellere nociuuz Ideo quo ad hanc incli nationem naturalem qua natura nititur superfluuz expellere dixit G.tussim ster/ nutationem z singultū motus naturales. .s.quinto de accidenti z morbo . etiam comperādo ad motus morbi inordinatos ubi nullū regimen nature ut in spasmo ubi est neruì uiolenta contractio z nulla nociui expulsio et ideo dicit̄ motus mor bi Iste autem motus in tussi.sternutatio ne et singultu. est motus compositus ex animali et naturali quoniam cum virtus animalis sensibilis apprehendit nociuuz excitat naturalem expulsiuam que non ap prehendebat quia non sentiebat et tunc coniunguntur isti duo motus et animalis et sensibilis et motiue et naturalis expul siue et permiscent materiam cum aere et vno ipetu et subito expellūt ad extra & talis appellatur motus tussis . et quia hoc fit a uirtute regitiua expellente nociua iō dicitur naturalis sicut crisis bona et lauda bilis appellatur motus nature et nō mor/ bi .licet in tempore ipsius morbi fiat ꝙ igit̄ tussis fit cū quadā precogitatione iō significat̄ ꝙ ibi est motus animalis Nūc aūt intelligendū ē ꝙ in istis motibus cō/ positis ex animali z naturali. aliquando animalis uincit naturalē z aliquādo natū ralis animalē.naturalis vincit aīalē in dis pōne ꝑter naturā z in tp̄e sompni z aīalis vicit naturalē i dispōe naturali z i uigilia sicq pz in anhelitu z egestione z similibus

¶ Intelligendum etiam iuxta istam materiam quod motuum animalium quidam sunt simplices et secundum naturam ut motus progressiuus. quidam compositi et preter naturam ut tussis. sternutatio et singultus. hanc autem materiam pertractauimus v°. de morbo. Quarto notandum quod si competat flebothomia in istis passionibus corpore multum pleno tunc fiat primo de basilica oppositi lateris et postea de media eiusdem lateris. Quinto notandum quod quando ysopus ponitur in causis calidis debet poni in parua quantitate et alia in plus. et quando ponitur in causis frigidis ponatur in magna quantitate cum tunc competat ratione primarum qualitatum. et ita de multis aliis similibus possumus intelligere hinc inde. Sexto notandum quod tussis sicca habet quinque causas ut dictum est. prima. s. mala complexio sine materia Secunda asperitas gutturis et canne. tertia priuatio materie sicut in ptisicis et consumptus quarta humor grossus et uiscosus. quinta humor subtilis quem natura non potest comprehendere et si qua sunt similia. operandum igitur est diuersimode secundum diuersitatem causarum in tussi sicca. Vltimo notandum quod tussis communiter loquendo maior est de nocte quam de die. quoniam materia euaporat in die sicut in uigiliis et exercicio et in nocte aggregatur sicut in ocio et in somno. et quia pori clauduntur et fit decursus ad interiora ideo de nocte tussis grauior et potissime post longum somnum. hoc autem intelligimus in dispositis et paratis

¶ Capitulum quintum de ptisi

Tisis est ulcus pulmonis cum consumptione totius corporis. Cause huius passionis sunt omnia illa que ulcerant pulmonem. et ideo materia reumatica decurrens a capite potest esse una causa siue fuerit sanguinea siue acuta colerica corrosiua. siue flegmatica salsa. Vnde sicut gutta aque cauat lapidem ratione frequentie ita stillicidium ipsum ulcerat. Secunda causa potest esse apostemata oris. cum rumpuntur et uadunt ad pectoralia et non bene mundificantur. Tertia causa potest esse retentio menstruorum et emorroyda et uapor corruptus ascendens ad pulmonem. Quarta causa potest esse s. passiones que sunt infra clibanum pectoris cum non bene mundificantur sicut est pleuresis et peripleumonia. sputum sanguinis et sanies in pectore aggregata et similia. Quinta causa potest esse nimia caliditas exterior et frigiditas rumpens uenas. casus percussio. aer uentosus. et longa mora in cauernis minerarum et iuxta fornaces ubi funduntur metalla. et operari cum argento uiuo et omnia similia que stringunt et ledunt pectus et pulmonem sicut est aer autumnalis et similia. ¶ Signa. Signorum quedam signant preparationem et dispositionem et quedam signant actum. Illorum autem que signant dispositionem ad ptisim sunt sicut habere collum longum et humeros eleuatos et tibias tortuosas. et aduenit libenter eis qui de facili incurrunt reuma. et qui habent pectus strictum et qui sunt extenuati corporis et potissime cum sunt uersus autumnum et sunt mali regiminis. et cum sunt ab etate a. xviii. anno usque ad. xxxv. quoniam pueris et senibus tarde aduenit. Autumnus autem detegit ptisicos quia et in autumno manifestatur et in autumno si fuerit moriuntur. Signa autem manifesta sunt febris ethica lenta et laborant magis et aggrauantur post cibum quam ante et cum hoc adest tussis. grauedo pectoris. sputum saniosum. rubedo maxillarum. ¶ Intelligendum circa istam materiam quod duplex est ptisis. quedam proprie dicta et ista est propter ulcus pulmonis. et quedam largo modo est ut quando euenit propter ulcus tracee artarie seu canalium pulmonis. aut quando prouenit propter ulcera que proueniunt in uelaminibus

pectoris. Signa autem distinctiua sũt ista quoniam quãdo prouenit a cannalibus ad est dolor in medio colli et fetor oris. et si fuerit ulcus in substãtia partis autulose nõ recipit curationem. Et quando est ulcus ĩter duos aulos potest recipere et ideo qñ perforatur gula inter duos auulos põt curari sed si recte in substantia auuli nõ. Si autem prouenerit in reliquis partibus pectoris preter q̃ in pulmone. signum huius est quoniaꝫ magis laborat una hora q̃ alia Et secundum signum potest haberi experimento. quoniam si filum intingatur in aqua sanguinis draconis et circumcingatẽ pectori ubi cicius desiccabitur ibi est minera et tamen ulcera pectoris possunt recipere curationem. et quia uene sunt stricte et parue et quia sunt partes magis carnose Si autem ulcus fuerit in pulmone tũc signa distinctiua sunt multa. Primum quoniam multum leduntur a quocunq̧ aere extendente siue calido siue frigido. Secũdũ signũ est quia tussis est magis molesta Tertium signũ est. quia non potest iacere in aliquo latere. Quartum signum ẽ dolor spatule sinistre et mamille sinistre. Et tunc illico ulcus aut est per modũ cuiusdã abrasionis et adhuc possũt curari. Et si fuerit ulcus corrosiuum profundatũ saniosũ in pulmone ẽ qđ curet nisi cura Gali. quã ponit de interioribus q̃m multos curauit quorum nullus euasit. Vlcera igitur pulmonis saniosa non recipiunt curationem propter multa. Primũ quia ulcus iam ẽ fistulatũ profundũ. Secundũ quia ibi sunt multe uene et arterie magne. Tertia ratõ est qa pulmo ẽ in continuo motu. Quarta ratio ẽ q̃m uulnus non potest mundificari nisi cuꝫ tussi et in tussi est motus fortis et ualidus et ideo facit ad dilatationeꝫ ulceris quia tussis aut sedabitur aut non. si sedetur moritur suffocatus. si non uulnus dilatabitur et uena rumpetur. Quinta cã potest esse carentia medicaminum qa locus est in profundo et uirtus medicaminum non potest attingere et cum modica uirtute si attingat. Sexta causa põt esse carentia medicaminũ conuenientiuꝫ. q̃m si medicamina sunt calida augmentabitur febris cũ semper fe. ethica concomitẽ. et si fuerit frigida non poterit uirtus penetrare. et si sicca sint desiccabitur corpus et cõsumet cum sint cõsumpti. et si sint humida oppilabit et putrefiet et sic medicamia parum iuuant. Septima causa potest esse quoniam pauci sunt medici qui sciant distinguere et propter abhominationẽ sputi nolunt oculum applicare aut quia patiẽtes a principio nolunt se in principio medico ostendere donec egritudo fuerit confirmata pro tanto quia parũ molestantur et alia fere immirabilia que cadunt circa istam materiã. Et intelligendum hic ꝙ ptisici aliquando expellunt tussiendo partem pulmonis. aliquando partem uenarũ aliquando partem auulorũ. aliquando lapides ¶ Pronosticatio. Ptisis antiquata non recipit curationẽ qñ sputũ ptisici cadit supra carbones et fetet expediti sũt q̃niam nunq̃ calcabunt terrã. hoc supposito ꝙ signa dicta precesserint q̃m aliquãdo ẽ propter empiam et infiniti decipiunẽ hic nisi ꝙ odor debet esse grauis sicut carniuꝫ assatarum quando prouenit ex pulmone. Si aũt sanies cadat ad fundũ aque tũc ptisicus est incurabilis nisi ꝙ aliquãdo misceatur flegmati uiscoso et tunc supernatat ꝛ tũc deciperetur medicus nisi seperaret cuꝫ ligno. Si autẽ sit in medio iam parat se ad confirmationem. et dicit Auic. ꝙ si appareat pustula supra spatulas moritur infra. liii. dies. dicit etiã auic. ꝙ ipẽ uidit mulierem ptisicã cuius uita est ꝓlongata per xxiiii. annos. Notandũ etiã ꝙ ptisis põt longo tp̃e palliari pueris et senibus et pinguibus et carnosis. Signa aũt que signant ptisicũ morti approximatũ sũt casus capillorũ incuruatio unguiũ. ꝓstratio appetitus

difficultas hanelitus. retentio sputi. fluxus uentris et inflatio tibiarũ et ut plurimum ptisici expediuntur cũ folia cadũt ab arboribus. Cauendũ est igitur diligenter in pnosticatione ptisicorũ quia loquendo moriuntur et moriendo loquũtur. ¶ Curatio In principio si sanguis dominatur aut corpus est plectoricũ non formidet facere flebothomiã et si materia peccans in causa ẽ non formidet euacuare paulatine ſm exigentiã humoris peccantis. Et si reuma est in causa curetur reuma cũ magna diligentia sicut dictũ ẽ qm̃ ut plurimuꝫ uenit ex reumate. Et si uenerit ꝑpter rupturaꝫ uene curetur sicut dicetur. et ita breuiter de omnibus aliis causis iuxta suas conuenientias. Intelligendum igitur ꝙ eorũ q̃ ualent in curatõne ptisicorũ quedã sunt que habent naturã cibi et potus et medicine. et quedã sunt q̃ habent naturã cibi et medicine. et quedam naturã cibi. et quedam sunt que habent naturã medicine. et q̃dã sunt q̃ partim ex his uł omnibus componũtur. Ea aũt q̃ habent rationẽ cibi et potus et medicine sũt tria sicut ẽ lac uinuꝫ et ptisana. primo igiꝰ agamus de lacte. In ptisi q̃tuꝫ est de presenti sunt tria. s. ulcus sanies et consumptio. vlcus indiget consolidatiuis. sanies mundificatiuis et consũptio nutrientibus et resumptiuis. Nũc autẽ deus gloriosus et sublimis creauit unã medicinã ubi sunt ista tria. s. lac ꝛ ió summe cõpetit lac in ptisi. In lacte eni ẽ natura serosa ꝑpter quã abstergit. et est ibi natura caseata per quã consolidat. et est ibi butirosa per quã nutrit et reparat. Lac igiꝰ mulieris magis competit. deinde asinaruꝫ et sint animalia nutrita in locis altis siccis et pascua sint ordeum. betonica. feniculus pretrosiliũ. agrimonia et similia. et si sit asina aduertaꝰ ꝙ nõ sit constipata nec laxa nec nimis in ocio nec nimis in labore. et sic de aliis animalibus. Istã materiã tãgit Ga. in. v°. de inge. ꝑpter ptisicos. et. vii°. ꝑpter consumptos. et. x. propter ethicos. Modus aũt sumẽdi sit ab ubere et si non est possibile habeatur scutella abluta cum aqua calida et sit uacua et stet supra aliam plenã aqua calida et mulgeatur et exhibeatur statim quia lac citissime corrumpitur Et si timemus corruptõnẽ buliat ad ignẽ et ponatur ibi modicum salis et mellis et sorbeatur aut proiciantur in lacte lapides fluuiales cãdentes aut ferrũ candens et cõsideret medicus ꝙ bene digeraꝰ in stomaco ita ꝙ post sumptionẽ nõ sentiat torsiones nec dolores nec eructuationes fumosas nec acetosas. qm̃ sicut cũ bene digeriꝰ facit iuuamentũ. ita cũ nõ digeritur facit magnũ nocumentum. In toto igitur illo tpe in quo lac est in stomaco nõ debet sumi uinum qm̃ uinũ facit coagulari lac in stomaco et iã transit in naturam ueneni. In nullo igitur casu debet sumi lac et uinum in eadem mensa. Cauendum ẽ etiaꝫ a lacte cũ adest fe. putrida. si igitur diligenter cõsiderentur omnia particularia q̃ debent considerari circa administrationeꝫ lactis maxima inueniet iuuamẽta sicut testatur Ga. et ratio et experimentũ. Sit igitur mulier iuuenis et bene cõplexionata ꝛ ꝙ sit de primo puero et ita de aliis animalibus et ꝙ considerentur omnia q̃ debent considerari circa bonitateꝫ lactis q̃ nos explicabimus per dei gratiã cũ tractabimus regimen sanitatis. et sicut explicat Auic. fen. iii. primi canonis. Lac igitur ptisicis ẽ cibus potus et medicina. Scd̃m aũt qd̃ ẽ cibus et potus et medicina ẽ uinũ qm̃ abstergit mundificat et nutrit et uelociꝰ conuertiꝰ in calorẽ et spiritũ. Sit igitur uinuꝫ albũ clarũ debile quodãmõ dulce et si nõ inueniatur sit citrinũ clarũ non nouũ ꝛ cũ multa aq̃ pluuiali. sed si esset fe. putrida admixta uitetur q̃tũ erit possibile ſm exigentiã particulariũ. et uitetur uinũ cuꝫ sumitur lac ut dictũ ẽ. Tertiũ aũt est ptisana ordei. ista eniꝫ abstergit et mũdificat

nutrit et infrigidat ficut declarauimus in opere nostro de rebus acutorũ et ficut dicemus in ca° de pleuresi. Ista ptisana tante uirtutis est ꝙ non timet uentũ nec pluuiã et ideo põt dari in ptisi. siue detur lac siue uinũ detur siue non. siue sit fe. siue nõ et potest dari ante cibũ et post et in die z nocte et omni hora seruata q̃titate iuxta conuenientiã particularium. Postq̃ igitur uidimus de his que habent uirtutem cibi potus et medicine. uideamus de his q̃ habent uirtutem cibi et medicine et sũt tria sicut illa que dicta sunt. primũ ẽ mel. 2m cancri fluuiales. tertiũ est ficus sicce et multi alii fructus. Et de melle intelligenduz ꝙ mel abstergit mũdificat et nutrit et penetrat et ideo est uehiculũ omniũ medicinarum que ualent ad spiritualia. iõ ypo. in regimento docet in pleuresi et peripol. ydromel et oximel. Si aũt esset fe. putrida aut calor fortis posset temperari et dari ydromel aquaticũ cum zuccaro multo. Secundũ est cãcri fluuiales. de quibus notandũ ꝙ iste cibus est altissimus et medicina beata sicut uolunt omnes sapientes. Decoquantur igitur in aqua dulci donec possint mũdari et abiectis interioribus et extremitatibus fortissime abluantur cum lixiuio facto de aqua cineris uitũ et post decoquantur ad perfectõnẽ in aqua ordei et comedatur substantia et aqua decoctionis potetur. Tertium est zuccarum rosa. et de ista medicina dicit Auic. ꝙ funeralia erant parata mulieri ptisice et frater suus curauit eam cum multitudine acceptionis zuccari ros. sed tanta fuit quantitas ꝙ quasi incredibile est et uixit multis annis Si aũt propter rosas accideret aliqua cõstrictio utaẽ sirupo facto de ysopo et si ꝓpẽ ysopũ accideret calefactio utatur trocisco de camfora uel dyadrag. frigido. Tertiũ aũt sunc ficus sicce et consimilia et fistici pinee. passule munde. amigdale iuiube sebesten et similia. Postq̃ igitur uidimus d̃ his que habent uirtutez cibi et medicine modo uidemus de his que habent uirtutem medicine ista autem sũt. s. radix yreos. aristologia. ysopus. capilli ueneris. crobus. semen bombicis se. papaueris. fenugrecum et similia. et quedam sunt composita sicut tyriaca rubea. trociscata et similia. Modo uideamus de quarto. s. de cibis et gratia huius uideamus de quibusdã rebus non naturalibus z primo de aere. Aer igitur sit clarus mũdus sine uento sz sit multum siccus et si non potest haberi per naturam acquiratur per artificium. et ideo Galie. ducebat ptisicos suos ad quendam montem uersus siciliam ubi est continuus ignis in cacumine montis propter siccitatem aeris existentẽ uersus mediũ montis et ratione patientis et lactis etiaz propter pascua. et quia talez montẽ habere nõ possumus ubiꝙ saltim acquiramus sicut possumus. Eligamus igitur montẽ altissimũ et ibi inhabitet et ordinẽtur pascua et animalia iuxta possibilitatẽ particulariũ. Secundo consideremus aquã. Aqua eniz sit semper pluuialis. Vinũ aũt sit sicut superius dictũ ẽ. panis sit triticeus bene coctus et fermentatus cũ temperata q̃titate salis. Carnes sint ut plurimũ uolatiliũ usualiuz põt uti carnibus edinis. muntonis et uituli lactantis. tumiculi iuuenis et extremitatibus animaliũ. et de istis oibus parũ et raro preter q̃ de uolatilibus tã domesticis q̃ campestribus de q̃bus põt uti ut plurimũ et ad sufficientiã. tñ sit modus in cibo et potu ꝙ accipiat in tanta parua q̃titate ꝙ possit digeri. et utatur testiculis uulpis et pulmone eiusdem qꝫ mirabiliter cõpetũt Farmacia sit ista cibus de farina cocta et cibus de colatura furfuris et de simula. et de farina milii. fabarum. et lentiũ. et rizi et ordei et spelte et cicerũ et utatur ordeato et auenato et amigdo. et tritiq. et utatur lacte amigdalino. Et possunt omnia ista confici aut cũ lacte amigal. aut lacte

caprarum aut cum brodio pulle. Accipiā tur igitur ista et conficiantur et ƒm intentionum diuersitatē et ƒm diuersitatē particularū ƒm ꝙ uolumus conglutinare aut nutrire aut abstergere et ita de aliis. Inter duꝫ potest uti spinargia. borra. orto. feni. petro. lactuc. portulac. melo. cucur. z hoc ƒm ꝙ est fe. putrida aut non et ƒm ꝙ uolumus abstergere aut mundificare ꝙ ƒm Gali. omnia certis litteris denotari nō possunt. De piscibus potest uti squamosis de aquis mundis currentibus aut impetuosis longe a lacubus et magnis uillis. Vtatur ouis sorbilibus et utatur fructibus dictis Somnus licꝫ debeat esse temperatus tamē magis uergat ad superfluum q̄ ad diminutum nisi esset reuma aut principiuꝫ febris putride interpolate. Motus magis uergat ad ocium q̄ ad exercicium nisi aliqđ particule cōtradiceret. Sed coytus sit nullus. Balnea possunt competere in declinatione. De balneo tamē complete fuimus locuti ca° de ethica li. i. De inanitione et repletione debemus ītelligere ꝙ magis debemus intendere ad repletionem. i. ad bonam et laudabilem nutritionem. De accidentibus anime competit gaudiuꝫ et leticia et nihil aliud. Vitet acetosa et salsa et acuta nisi per hoc intendamus curā. Visis igitur breuiter et subtiliter de sex rebꝰ non naturalibus ueniamus ad composita. Visum est de his que habent uirtutem cibi et potus et medicine zc̄ et de his q̄ habent uirtutem cibi zc̄. et licet ista sufficerent quo ad prouectos propter tamen iuuenes magis particulariter ꝓcedamus ℞. radicum yreos ysopi añ. ʒ. i. capillo. ueneris re. ꝯ. iii. quatuor se. froꝝ mun. se. endiuie se. scario. se. portu. corian. se. malue. se. bis malue se. papa. albi se. bombicis. fenugreci. orobi liquiri. mun. lauendule. ungula caballina. passu. enucle. caricaꝝ. iuiube fisticoꝝ. pistacee. pineaꝝ mū. amigdo. excorticatarū ordei mū. añ. ʒ. ii. decoquātur lento igne de siccis lignis de iunipero cuꝫ aqua dulci fōtana sine fumo et addantur mellis ro. lib. ß. zuccari lib. ii. fiat sirupus z clarificetur. Iste sirupus ualet in ethicis et consumptis et ptisicis. et ualet in tussi et asmate quoniam abstergit et mundificat et lenit et nutrit et ualet ad consolidandū et ad saniem expuendā et uirtutem fortificandam. Sapiens igitur medicus potest accipere unum uel plura ex istis et pōt inde facere sirupum aut oleum aut pillulas aut trociscos aut unguentuꝫ aut emplastꝝ et omnia similia iuxta conuenientiam particularium. ¶ Intelligendum est circa istā materiaꝫ ꝙ ista egritudo non est simplex sed composita et ideo composito indiget medicamine. non cōtinuetur igitur unus modus medicaminis. sed modo cum mūdificatiuis modo cum desiccatiuis. modo cum lenitiuis. modo cuꝫ nutritiuis. et modo partiꝫ ex hoc et partim ex illo. aliquādo plus aliquādo minus qđ tue industrie relinquatur. Electuaria calida que abstergūt z mūdificant sūt ista. s. Dyaciminū dyayris. dyaysopus. dyacalamentuꝫ dyaprassium. dyasquilla. Electuaria autem frigida sunt ista. s. zuccarū ro. zucca. uiola. dyadrag. frigidū. electuariū resumptiuuꝫ dyapenidion sine speciebus ca. temperatū aūt uel quasi ē dyarodon abbatis. Cōponat igitur et permisceat cui datū ē caput. Emplastrū qđ ualet ptisicis ℞. fumitatuꝫ feni. fumitatū aneti fumitatū caon. fenugreci. orobi se. lini ordei dactilorū piguiū caricaruꝫ. aristo. ro. añ. ʒ. ii. conquassentur et buliant in aqua et si calor est fortis misceatur cū oleo uio. et fiat emplastrū et extendatur supra pectus et si calor ē debilis misceatur cuꝫ oleo anetino. Gargarismus ad mundificandū pectus. ℞. radicū yreos feniculi ysopi aristolo. malue bismalue añ. ʒ. iii. capil. ue. re. lib. ß. ordei mū. q̄tuor se. froꝝ. se. brusci et se. sparag. itē se. melo. añ. ʒ. i. cōquassentur et buliāt in quatuor

libris aque et gargarizetur ista aqua frequē ter et in ore teneatur. Postq̄ uisum ē de curatione ptisis uniuersaliter et particulariter. modo uideamus de accidentibus. Accidentia autē que consueuerūt uenire sunt multa sicut est fe. putrida. reuma. insomnietas. difficultas hanelitus et difficilis exitus sputi. constipatio uentris et fluxus uētris oportet igitur istis accidentibus remedia adhibere. Si fuerit fe. putrida auferatur omnino lac mel et uinū et reliqua calida que ponūtur in medicaminibus et addatur sirupo predicto endiuia scariola. lactuca cicorea. V taē zuccaro penidi. et candi. Si autem superueniat reuma teneat ī ore istas pillulas. ℞. tyriace rubee trocis. añ. ʒ. i. opii croci añ. ℈. i. et fiant pillule et fiant reliqua que dicta sunt superius. Si autem superuenerit sputum sanguinis ꝓpter nimiū conatū in tussiendo utatur istis pillulis. ℞. boli ar. terre sigillate sang. dra. se. coriandri preparati añ. ʒ. i. liquir. mun. passu. enucle. iuiube añ. ʒ. ss. informenē pillule cum trocis. cū ydromelle et teneat in ore diu uel possunt distemperari cū lacte cocto et utatur eis sorbendo diu in ore tenendo. Si aūt superuenerit asma et difficultas hanelitus et retentio sputi hoc ē ualde pessimū. suffumigetur igitur cum his ℞. mirre storacē liquide galbani. añ. ℥. i. arsenici. ʒ. ii. conficiantur cū butiro et fiāt trocisci et cū uti uolueris ponatur unus supra carbones. et recipiatur fumus ꝑ embotum. Si autez superuenerit insomnietas utatur sirupo de papauere. aut electuario qd̄ uocatur dyapapauere. et si fuerit cōstipatus utatur sirupo uiola. cū aqua ordei uel utatur cassia in primo mense. Si aūt patiatur fluxuz uentris restringatur quia citissime duceret eū ad mortē. ℞. ipoquisti. acatie sandal ru. spodii. Karabe drag. assi gūmi ara. assi mirtillorū sumac añ. ʒ. ii. liquir. mū. caricaꝝ passu. enu. pineaꝝ fisticorū añ. ʒ. ss. conficiantur cuz sirupo mirtino et fiant trocisci et cū uti uolueris distemperetur unus in lacte ubi fuerit ferrū ignitum extinctuz et ita restringetur. ❡ Clarificatio. Intelligendum ꝙ pulmo non sentit ī natura sua nec de se sed sentit gratia quarundā suarū partium. s. ratione pāniculi ipsum uelantis et ratione suaruz camerarum qm̄ aliter cum tussi nō expelleretur nociuū. cannales aūt sentiunt cū sint cartillaginosi. Secundo notandū ꝙ licet ulcera quorundam membrorū nobilium sint curabilia. tamē ulcera pulmonis non postq̄ facta sunt saniosa qm̄ alia membra habent meatus et foramina per que expellunt suas superfluitates. a pulmone autez nihil potest expelli nisi cum tussi et ī tussi ē motus uehemens et fortis et ita dilatatur uulnus et ita non potest consolidari quarē zc. Tertio notandū ꝙ bolus ar. pōt competere in uulneribus et quia impedit fluxū et reuma et consolidat et incarnat et desiccat et ita cōsumit humiditates pulmonis superfluas et competit etiam ratōne siccitatis et quia impedit aduentū sup fluitatū. Quarto considerandū ꝙ in ptisi ē triplex morbus. s. consimilis officialis et cōis. officialis in corruptione figure et macie. consimilis discernitur in mala cōplexione. cōis in solutione continui. Solutio aūt continui ē morbus per se quia sine ulcere non ē ptisis. et quia primo ledit et ideo ē morbus per se. Alii aūt ledunt per accidēs qm̄ sequuntur ulcus pulmonis. Et quinto intelligendū ꝙ pulmo ē ꝓprium subiectū huius passionis nō cor non epar ꝙ ulcus et sanies ē tota cā principalis ꝑ se tante consumptionis nō defectus digestionis nec malicia cordis per se et ꝑmo sed consumit corpus ꝓpter ethicā q̄ sequit ulcus. Sexto notandū ꝙ modus deueniendi in ethicā ē iste cū pulmo nō possit sufficiēter euentare cor remanēt uapores q calefaciunt cor et deinde totū corpus et ita ethica generat et ita consumptio quia ubi

ptisis ibi ethica et nō econuerso .Septimo notandū ꝙ licet in peripolmoīa rūpatur apostema et fit ibi saniēs et ulcus nō tñ ꝓpter hoc ptisis necessario ꝑ tanto ꝙ apostema ē magis ī uelamine pulmonis q̄ i substātia sui et cū hoc ulcus nō est magnū et cū hoc illa sanies nō est ꝓpter putrefactionē substātie pulmonis sed materie apātis In ptisi aūt putrefit pars substātie pulmonis ī ulcere suo .et nō habet exitū nisi cū tussi et tūc magnificatur uulnus et ita est motus circularis nec pulmo sentit qcq̄ q̄tū ē de natura sui sed sentit rōe panniculi et suorū cānaliū et ita sensus ē debilis

¶ Capitulū vi. de sputo sanguinis

Hic igit̄ agitur de sputo sanguinis cuius cāe q̄dā sunt exteriores q̄dā iteriores. exteriores sicut cū aliqs insciens potauit aquā ubi erat sanguisuga et sanguisuga adheret palato uel gutturi et ita exit sanguis. exit etiā sanguis cū sanie uel sputo cū aliquis dormit super terrā et sub radiis lune et potissime cum radius lune intrat per angustā fenestrā et cadit supra caput. Accidit etiā screatus ex nimia comestione ciborū acutorū sicut alea cepe mentastrū aut salsorū aut acetosorū .et accidit ex casu et percussione et saltu et clamore rixa ira odio et ex uomitu nimio et tussi forti .et res coadiuuātes pn̄t eē nimia caliditas. nimiū frigus .cursus labor coytus clamor et uigilie et multa cōsimilia .Si ab intus h° ē ꝓpter caput et ꝙ a naribus uenit ad palatū et pectus .et uenit ꝓpē gigiuas et palatū et reliqs ptes oris. et uenit a stomaco et epate et splene et ꝓpter retētōnē menstruoꝝ et emorroydarū. et accidit in mutilatis cū replent se. et accidit ꝓpter pectus et apostemata pectoris cū resudat materia apātis ultra pāniculos . et ꝓpē aptionē et ꝓpter fixurā et incisionē .et corrosio ē ꝓpter acumē et aptio ꝓpter distēsionē q̄ fit ꝓpter uentositatē aut multitudinē. fixura ꝓpter incisionē undecūq; ueniat .et de hoc stat ꝟsus. Dyabrosii uenas corrodit rixis easdem . Scindit anastemasis has aperire facit .¶ Signa . Si uenerit ex cāis primitiuis pōt sciri ex iudicio patientis si medicus fuerit diligens in inuestigando iux̄ illud damasceni . Et sup omnia nō pudeat te interrogare infirmū zc̄. ꝓbi gratia si tu petes si patiēs cōsueuit potare aquā et si ē homo sitibundus et si itinerauit de nocte et si potauit in fontibus aut riuis et si sic satis ē bona coniectura ꝙ potauit sanguisugā et tunc inspiciat̄ os eius in sole .et si aliquid adheret palato uel gutturi tūc certius ē tñ possibile ē ꝙ transglutiuerit et tūc est ualde incertum nisi ꝑ priuationem omniū aliarū causarū tūc cōsiderentur igitur per hunc moduz omnes cāe primitiue. Si aūt fuerit a capite discernitur ex dolore .et quia consueuit exire ꝑ nares et modo uadit ad palatū z similib9 Et si est ex palato et gingiua est cum modica rascatione .sed si cū fortiori est ē ex gutture .et si cū fortissima ē ex canna .et si cū uomitu uenit a stomaco uł ab aliis ꝑtibus mēbrorū inferiorū et discernitur ex dolore loci . Et si a pectore et pulmone semper ē cū tussi .et si tussis ē modica est a partibus ꝓximis .et cū magna est a partibus remotis .et si sanguis est clarus multum spumosus et cū modico dolore tūc ē a pulmone. et si ē niger grossus cū maiori dolore et minus spumosus tūc ē a pector̄ et si est uirulentus saniosus tūc ē ex corrosione et quia catarrus acutus ꝓcessit. et si ē ex apertōne a pricipio ē paruus et postea ē multus et mutat̄ color ſm mł̄titudinē z diuersitatē sui exitus . et si ē ex apostematibus tūc significatur ꝑ apostema et signa q̄ dicentur . ¶ Pronosticatio . In pleuresi et peripolmoīa si sputū apparet subrubeuz bonū .Omne sputū ex corrosione uix aut nunq̄ curatur .Omne sputū cū tussi quod diu durat ducit ad ptisim sputū ex parti

bus fistulatis prouenicns frequenter reite/ratur. Sputum quod subito et repēte aduenit si uadit ad cor subito interficit et si restringatur subito suffocat et si nō restringatur interficit propter sui nimiā euacuationem. Sanguis enim qui uenit cum uomitu et si cum hoc fe. affuerit mortale ē nec ego uidi unq̄ aliquem euadere ꝙ q̄titas esset notabilis. ¶ Curatio. Galie. docuit curare hunc fluxuꝫ et potissime si uenerit a pectore v°. de inge. ꝙ iste ē multuꝫ periculosus et potissime si ueniat a pulmone. particularibus igitur conueniētibus fiat flebothomia de saphena postea de cephalica. postea fiat fricatio extremitatum et ligatio dolorosa. deinde potet acetum cum aqua frigida duꝫ tñ tussis nō sit magna aut mundificetur pectus ꝛ sanguis nō coaguletur. deinde consolidetur uena cum stipticis. et ideo fiat emplastrum de piris et coloniis supra pectus et detur tyriaca a duobus mensibus usq; ad quatuor sue cō/fectionis. Cibus igitur omnium istoruꝫ sit lac coctum aut lac uaccinum unde butiruꝫ fuerit extractū. farina tritici amig. faba fracta. rizi. panis azimus. uinū grossum. aqua pluuialis ubi ferrum ignituꝫ fuerit extinctuꝫ. perdices. turtures et columbi qui in foraminibus petre inueniuntur. competit etiā somnus et quies et ociuꝫ et modica locutio. uitet coitum. balneum laborem et exercicium et salsa et acuta et acetosa ꝛ reuma super omnia utatur fructibus stipticis sicut sunt sorba cornu nespila citonia pira prunella et similia. utatur pane infuso in aqua pluuiali fracta cum aceto. competunt etiam lentes et costus recēs Si autem iste fluxus fuerit ex reumate curetur reuma sicut superius dictum est. et utatur tyriaca cum opio quia in terra ista non inuenitur recens. et utatur emplastro supra caput et stercore columbino et gummi rute agrestis et aliquādo teneat aliquādo non et clisterizetur clisteri acuto si reuma fuerit forte. et si fuerit ex retentione menstruorum uel emorroydarum aperiātur et ita de aliis. ubi est plenitudo et dentur ea que parum generant sanguinis. uniuersalibus igitur uisis et corpore mundificato et sanguine distracto. Materialia cum quibus potest fieri consolidatio sunt ista scilicet portulaca et folium eius et sucus eius et ramus eius et semen eius. mirifice ualent et cum hoc Karabe rose corallus uterq; sandal'. omnes sangui. draconis opiuꝫ croci bolus arme. terra sigillata ematites mirra mastix storax calamentum coriandrum assum et in aceto infusum acacia sumac psidia balaustia copula glandiuꝫ coaguluꝫ leporis. cētaurea maior. camphora. semen papaueris albi ypoquistidos mirtilli. berberis muscillago psilii et citoniorū dragan. gummi arabicum. valet etiam sucus plantaginis. et uirge pastoris. et burse pastoris et multa alia consimilia. ex quibus diligens medicus potest facere sirupū aut oleuꝫ aut pillulas aut trocisćos aut emplastrum aut unguentum. Et si faciamus contra uicium spūaliū addamus liquiri. et sucū eius passu. iuiube. candi. penidi. ydromel aquaticum et similia lenitiua que pertinent ad uirtutem mundificationis uł q̄ portent uirtutem medicaminis ad profūdum pectoris. Et si dentur contra uicia nutritiuorum addatur spica nardi et celtica semen endiuie semen cicoree semē mellisse et similia que faciunt penetrare uirtutem stipticorum ad profundū. Si aūt fuerit ex sanguisugis extrahatur per hūc modum cum potest uideri. Accipe tenaculos cum quibus extrahūtur dentes et illiniat aloe et applicetur capiti q̄tuꝫ erit possibile et trahatur ad exteriora. quoniā quando sentiunt amara statim aperiūt os et cadūt qm̄ amara īterficiūt oīa reptilia sicut aloe et absinthiū suffumigetur cū sulfur et gargarizetur cū sale et utatur cepis et alleis et porris cum aceto et uitet aquā dulcē fri/

gidam. potet uinuz mirratum et agitetur aqua munda in pelui coram patiente ore aperto et capite inclinato. Et si fluxus sāguinis fuerit propter hoc ꝙ sāguis resudat ex apostematibus pectoris sicut est pleuresis et peripolmonia. tunc nullo modo et nulla uia apponantur stiptica sed fiat sicut dicetur inferius. Et si sputum fuerit ex corrosione uel ex dispositione fistulosa dico ꝙ talis curatio q̄si disperata est. In pͥmis igitur euacuetur humor inducens corrosionem cuz agarico et fiat flebothomia si particularia conueniant et utatur pineis et cubebis et teneat istas pillulas in ore. ℞. mirre turis seminis portulace seminis draconis. seminis malue an̄. ʒ. i. opii croci an̄. ℈. i. conficiantur cum mucillagine et fiant pillule. si fuerit ex nimia humiditate mollificante caute curetur cuz cynamomo asso et anisi asso. mastice et squināto ¶ Clarificatio. Intelligendum ꝙ corrosio potest accidere ꝓpter acumē sanguinis. quoniam sanguis cum aduritur acuit̄ aut si colera misceatur aut flegma salsum. Potest igitur mundificari sanguis cū cassiafi. et similibus ut impediatur corrosio pectoris et pulmonis et hoc non est sanguinez euacuare sed ꝙ est cum sanguine mixtum et ita sanguis mundificatur. Secūdo notandum ꝙ sanguisuga nō debet incidi cū forficibus nisi ualde iuxta caput quoniam aliter capite remanente continue attingeret et continue euacuaret et ideo in exterioribus quando uolumus multum de sanguine euacuare abscindimus caudam et ita continue fluit. et quando uolumus remouere una gutta aceti ponatur supra caput. aut cum capillo ꝙ ponatur inter suos dentes et carnem et ita remouetur parum. Tertio notandū ꝙ sanguis q̄litercūq; exeat per superiora malū ſm ypo. ꝗꝛ naturale nō est nec quo ad res nec quo ad modū in se non est naturale ꝗꝛ locus eius suut uene et arterie. nec in modo ꝗꝛ emūctuoria non sunt ordinata ut sanguis purgetur per superiora. et si contingat ꝙ aliquando sit ad bonū nō est de se sed per accidēs ꝗꝛ natura fortiter stimulata hoc facit nihilominus quia motus fortis ē posset fieri ad bonum postq̄ nociuū euacuatur. licet ꝑ inconuenientē regionē. Quarto intelligēdum ꝙ in uiris non fuit aliquod emūctuorium per qđ purgaretur sanguis nisi forte emorroyđ. pro tanto quia uiri sunt calidiores et fortiores et maioris exercicii. In mulieribus autem non est tantus calor et sunt in maiori ocio. quoniam mulier est custos domus ſm Galie. i de cōplexioni. et quia habet emuntuoria patentia et etiā propter finē ut ratōne fetus et ideo natura sagax cuius sagacitatis non est finis ordinauit cauernam per quam sanguis naturaliter purgaretur et fuit priuilegium singulare. Quinto notandum ꝙ flebothomia licet reddat sanguinem fluxubilez cū attrahit ad oppositum et ita facit fluxubilem ad diuersum et ita potest competere vnde non fluit ad locum sed ad oppositū

Sexto notandum ꝙ si corpus est plenū et reuma frigiduz confortari debet caput cum calidis stipticis. et postea fiat flebothomia ut cesset fluxus et trahatur ad oppositum quia postq̄ uena est aperta oportet ꝙ distrahatur quecunq; fuerit causa licet Giraldus et quidā alii uideantur dicer̄ oppositum. Vltimo notandū hic ꝙ in fluxu sanguinis per superiora uirtute forti et corpore pleno. primo debet fieri flebothomia de saphena eiusdem lateris ⁊ si secūdo indiget fiat flebothomia de cephalica uel de basilica eiusdem lateris. et si adhuc plus indigeat fiat de cephalica eiusdē lateris quia debet trahi ad partem remotiorem q̄to magis est possibile et post ꝑ ordinem ad magis cōiunctū semper distrahēdo. cephalica aūt eiusdē lateris distrahit postq̄ alia ꝓcesserūt

Capitulū. vii. de empimate.

Mpima interpretatur sputum saniosum in concauitate pecto/ris existens aut pulmonis z ideo postq̄ dictum est de emocroica passione dicendum ē de empimate. ¶ Causa. Cause huius passionis sunt catarrus descendēs a capite ad concauitatē pectoris ubi cum nō expellitur nec p tussiz mūdificat quo dāmō ibidē digerit et i saniē transmutatur et iō talis collectio appellat empima Fit etiā alio modo qñ. s. apostemata rū/puntur. aliqñ ante perfectā generationem saniei. aliquādo post currunt ad concauitatem pectoris sicut ē squinātia pleuresis et peripoñia. et iō aliquādo uadit ibi multuz de sanguine mixto cum sanie et uirulētia et aliqñ aliter. aliquādo etiā uenit propter hu. et uapores uenietes a toto corpe q quidem congregātur in concauitate pectoris et pulmonis et cāis consimilibus. Largo igitur modo loquēdo omnis sanies aggregata in concauitate pectoris aut in rarita/tibus pulmonis conuertit se ad corrodēdū et ulcerādū substantiā pulmonis. ¶ Signa Signa sunt huius fe. lenta sed maior d nocte q̄ de die. rubedo maxillaruz. calefactō pedum et manuū. generatio ampullaꝝ in pedibus. tussis cum falsa qete. aggrauatio post cibum et reliqua. Signa autē in qua parte sit sanies sunt duo. primum est tale ponamus ꝙ sanies ē aggregata i parte dextra et tunc ponamus ꝙ iaceat in parte sinistra tunc maior dolor et maius pōdus sentitur q̄ si iaceat in parte dextra. cuius ratiō est qm̄ in parte media pectoris ē quidam panniculus diuidens pectus in duas partes ꝑm longitudinem. et ideo sanies que ē in parte dextra non pōt ire ad partez sinistrā sed stat supra panniculum ad modum sarcine. Sed cum iacet in parte sinistra sanies est in dextra et econuerso. et ideo cum aliquis iacet supra partem ubi ē sanies tūc sanies accumbit supra costas et ideo firmiē appodiatur. et ꝓ tanto non est tantus dolor. et ideo si aliquis iacet supra candē partem melius dormit et melius digerit materiā et facilius expuitur. Secundo potest cognosci per hunc modum intingatur fi/lum in bolo et circūcingat pectori et ubi cicius desiccabit ibi ē minera et si i utroq latere fuerit utrobiq uerificātur ea que dicta sūt. ¶ Pronosticatio. Sanies post sāguinis sputum maluz. Sanies pectoris aut est multa aut pauca. si multa. aut uirtus ē fortis aut debilis. et si fortis tūc potest expelli pars per tussim cum screatu seu sputo Et alia pars per oculorum meatus transit ad stomacum et expelluntur cuz uomitu et alia transit ad epar quaꝝ una pars expellitur per uias urinales. et alia per secessum ꝑm ꝙ uadit ad gibum uel ad spinam. Si autem uirtus fuerit debilis et materia mt ta tunc suffocat duobus modis aut qa materia uadit ad cor aut ad uias hanelitus. Si autem materia fuerit pauca et uirtus fort cito expellitur cum tussi. si autem fuerit debilis mundificari potest in. xl. diebus z si ultra transeat transit in ptisim. Vlterius intelligendum ꝙ si materia saniosa sit liuens aut uiridis aut nigra malum est et si accidit sincopis malum est uel pessimuz est. et si expellatur cum laboriosa tussi et febris remaneat et non cesset molestum. Si autem sputum fuerit leue album et cū modica tussi et sine molestia et cum alle/uiatione fe. et bonitate appetitus et fortificatione uirium bonum est et signum salutis et si contrarium adueniat malum et signum mortis. ¶ Intelligendum etiam iuxta hoc ꝙ aliquando aggregatur mate/ria flegmatica grossa in pectore et globo/sa et uidetur medico uano ꝙ sit sanies et frequenter fallitur. et ideo oportet habere signa distinctiua. Primum quoniam sa/nies fetet. Secundum est quoniam sanies cadit ad fundum aque. Tertium signum est quoniam sanies semper inducit mati/em. sed flegma nihil horum facit.

Intelligendū etiā q̄ sanies ī cōcauitate pe ctoris existens frequēter deludit medicū qm̄ ut plurimū ptisici iudicātur et incura biles et inde sanie mūdificata euadunt qd̄ ē medico ignominiosū. Considerenē igiē signa posita superius ca° de ptisi. Bonuz ē igitur aduertere ad pulsū nō significet fe. nō uidetur ex ulcere pulmonis. Si igitur ē ordinatus et tardus non est ibi nec ptisis nec ethica sicut puto. ¶ Curatio. Intelli gendū q̄ tres sunt egritudines pectoris q̄ maximā habent couenientiā quo ad ma terialia curationis. s. raucedo et tussis de cā humida et empia. quare querēda sunt me dicamina de uno in aliud. Si autez empia fuerit ꝓpter rupturaz apostematū nōdum digestorū cōplete cuius signum ē q̄ altera pars ē saniosa et altera sanguinolenta tunc cōpetit flebothomia et breuiter ī omni re pletione et deinde mūdificeē hu. peccans et fiant fricationes et cristeria et alia sicut decet. Vniuersalibus p̄missis digeraē ma teria q̄ ē in pectore et diuidatur et subti lietur et adiuuetur natura ad expellendū et mundificandū cū rebus q̄ habent aspe ctum ad materiā grossā in pectore existē tē. modo ponēdo emplastra supra pectus modo unguentū modo sirupū mō electu aria. mō pillulas. modo trocisсos mō gar garismata quorū materialia sunt hec uide licet. Radix malue bismalue. radices yre os squille aristo. rafani et feniculi petrosi. et brusti sparagi gūmi ysopi origani cala menti capillo. uene. orobus fenugrecuz se. lini assi se. bombicis dactili pingues ficus sicce uue passe liquir. et sucus eius. cubebe anisi maratrū. pix naualis resina terbentia stercus columbinū nitrū cassiaē. triū pipeꝝ mel oleū laurinū. butirū assungia gallina cea recens et similia. ¶ Cōposita sunt ista s. metridatū tyriaca. dyairis. dyaysopus dyacalamentū. dyaprassiū. dyaciminum. Intelligendū tn̄ q̄ a leuioribus semp ē in choandū nisi esset timendū de sincopi aut

repentina suffocatione. Attn̄ q̄ socii z iu uenes uolūt q̄ fiat distinctio inter ista iō uolo magis particulariter ordinare licet ꝓ uecti non indigeāt. ¶ Emplastrū ad ma turandū et mollificandū et preparandum materiā saniosā in pectore ut de facili ex pellatur. ℞. dactilos pingues et ficus sic cas radices malue bismalue conq̄ssentur z buliant in aqua tunc ℞. stercus colūbinuz terbentinā et resinā misceantur oīa fortiē cum muscillagine fenugre. et se. lini et fi at emplastrū et extendatur supra pectus. Deinde fiat talis sirupus si calor ē magnꝰ ℞. radicꝫ malue bismalue. radicū yreos li lii ysopi an̄. ℥. ʒ. capillo. ue. re. lib. ʒ. quatu or se. froꝝ mun. se. brusti se. sparagi se. en diuie se. scarole se. lactuce an̄. ℥. ii. uuarum pas. liquiri. mun. se. bombicis drag. candi penidi an̄. ℥. i. ordei lib. i. mellis. ℥. iii. zuc cari lib. i. fiat sirupus quasi lib. i. Si autem fuerit sine fe. et materia fuerit grossa cō pacta. ℞. radicū aristolo. lilii yreos yso pi rafani squille feniculi petrosi. apii origa ni calamenti prassii an̄. ℥. ii. orobi se. bom bicis fenugreci se. lini assi anisi spice nardi liquir. mun. iuiube caricaꝝ passu. enuē. se. malue an̄. ℥. i. mellis lib. i. fiat sirupus lib. ii. Et purgetur cuz pillulis cochiis acuatis cum agarico ¶ Intelligendum quoniam quando uolumus maturare materiam in pectore existentem tunc competit dormi re super partem infirmā et quando uolu mus expellere competit tunc iacere super partem sanam et q̄ pectus aliquo mō agi tetur. aqua ordei competit eis et ydromel aquaticum. et panis infusus cuz ydromel le et farina cocta et farina cicerum. oua sorbilia. pulle perdices auicule parue et co lumbe. Vinum claruz subtile et si limpha retur cum ydromelle aquatito tanto me lius. valent etiam pisces salsi. auenatuz or deatum farina ordei et fenugreci inunga tur pectus cū butiro bulito ī oleo laurino suffumigeē cū terbētina. balneū nullo mo

do competit et si competeret hoc esset in fine negocio completo. Vtatur metri/dato et tyriaca. Et cuȝ incipit uenire ad asma et difficilem exitum utatur assa feti da cum lacte. Vltimo auté cum omnia deficiunt cauterizetur locus ubi est mine/ra aut incidatur et ponatur tenta cuȝ oleo ro. nec claudatur et proiciatur mel et suga tur sanies cum cannula et non permittat̄ egredi nisi paulatine et confortetur cor cū dyatameron et dyambra et brodio galli/ne. deinde curetur apertura. et cum nō sal uatur cóscientia tua recurre superius sicut est dictum ad capitulum de asmate et ha bebis opus completū. ¶ Clarificatio. In telligendum ꝙ sanies post sputum sangui nis non dicitur mala per comparationem ad humorem ex quo fluit quia forte ita mala uel peior esset ex aliis humoribus sȝ dicitur mala ratione sui et ratione loci ra tione sui est mala cum sanies habeat ulce/rare et corrodere undecunqꝫ fuerit. ratóne loci ē mala et potissime si fuerit a pulmo ne. quoniam si cū tussi ueniat sputū rube um clarū cum modico dolore et multum spumosum si postea appareat sanies ꝓcul/dubio ulcus est ī pulmone et ꝑ consequés ptisis et per consequens ethica et per con/sequens mors et ī tali casu sanies post spu tum sanguinis mortale. Si autem sputuȝ sanguinis fuerit a pectore et postea sanies minus malum. qm̄ nō est tanta pernicies sicut cum uenerit a pulmone. Secūdo no tandum qm̄ licet piper sit caliduȝ in q̄rto et siccum in quarto nihilominus cū mate ria est frigida grossa et alia particularia có ueniant bene potest cópetere quia dirigit et subtiliat et cū hoc amiscetur cū aliis si/cut est liquir. uue pas. iuiube draga. et simi lia et ita unū iuuat alterum et unuȝ repri/mit alterū. et pro tanto in fe. flegmatica competit piper cum ptisana ut dictuȝ est libro. i. Tertio aduertendū ꝙ calor natu ralis et innaturalis sunt idē specie. ꝗ con

ueniunt ī calore et sunt idē in numero ꝗ in eodē subiecto sicut in radio caloris na turalis qm̄ fe. nihil aliud est q̄ calor natu ralis mutatus in igneum. calor igitur fe/brilis implicat in se duplicē naturā. unam naturalē per quā digerit. aliā innaturalem per quā corrumpat. et ideo quia preter na turā est non pōt perfecte digerere et quia aliquid de natura est ibi ideo non corrū/pit. quodāmodo igitur tenet uiaȝ mediā Virulentia igitur causatur a re totaliter ꝑ ter naturā si in generatóne saniei cócurrit agens ſm naturā qđ declarat albedo. Ex hoc eniȝ assimilatur membris radicalibus sed tn̄ sanies nō pōt nutrire nec mēbris as similari et ꝑtim gratia agentis ꝗ non est omnino ſm naturā. et ꝑtim gr̄a materie ꝗ quedā ē preter naturā ꝗ nō ē in poten tia ut transmūtetur ꝓpter sui malas quali tates. et iō licet actio nature agentis supra cibuȝ et agens supra materiā saniei sit una et eadē quia utrobiqꝫ intendit̄ assimilatio nihilominus magna ē differētia ī effectu qm̄ in tp̄e sanitatis cū agit calor supra ci/bū tunc calor naturalis a nullo impeditur et cibus est in potētia. et ꝓ tanto pōt fieri transmutatio. sed in tp̄e fe. in saniē cóuer titur sed intentio nature esset ut fieret as/similatio corpori nō pōt tn̄ ꝓpter indispo sitionē materie et instrumēti ut dictū est Sanies eni ī tn̄ erit ſm naturā qm̄ licȝ na tura non possit assiīare oio tn̄ hoc facit ut sit subicibil̄ uirtuti expulsiue. Sanies igit̄ subicit̄ actioni naturali. ꝙ aūt efficit̄ a re ꝑter naturā uirulentia ē. Quarto intelligē dū ꝙ hūores ſm naturā cū sūt ex̄ et cum ubiqꝫ fuerit pn̄t putrefieri et corrūpi ꝫ po test inde sanies generari. et iō nō ē h° mi rabile si hu. putrefiāt et corrūpāt̄ et đstru ant̄ qm̄ huiditates tertie digestiue pn̄t pu trefieri et corrūpi et pōt fe. putrida inde generari sicut fuit declaratū a nobis supra librū de differen. fe. Ga. nec de istis mira rabile cum etiam membra solida putre/

fiant et corrumpantur et in saniem trans mutentur sicut patet in ulcere pulmonis et in osse fistulato

¶ Capitulum octauuꝫ de difficultate hanelitus et asmate.

Sma est difficultas hanelandi cū sonitu sicut disma est sine sonitu In asmate igit̄ cogitur patiēs ad uelocē hanelitum et frequentem sicut homo q cucurrit et laborauit et sicut homo qui prefocatur. Sed in disma est hanelitus sicut hominis rauci aut hominis perfecte leprosi. et de hoc stat uersus. Disma se celat canit asma malumꝗ; reuelat. Ista autem duo sunt tanq̄ genus et habent q̄tuor species sub se. Prima species est cum aliquis non potest expellere aerem ꝑ tanto quia pectus et canne non possunt constringi sufficienter et ita retinentur fumose superfluitates et talis species appellatur sansugiū. Secunda species est cum aer nō potest trahi ad cor cum sufficientia qa cāna et pectus non possunt bene dilatari et uocatur hanelosus. Tertia species est quādo laborat utroꝗ; modo et attrahendo et expellēdo et uocatur orthomia. vnde uersus. Expirat late trahit ad se cum grauitate. Omnis hanelosus ecōtra sansuginosus Orthomia quoꝗ; morbo uexatur utroꝗ;. Quarta species est hanelitus duplicatus sicut est in filocaptis aut pueris gemētibus cum continent hanelitū et tractum post tractum et attestatur in fe. uehementem caliditatem et duriciem organi et debilitatem uirtutis. Posset addi si uellet quis quinta species sicut hanelitus prefocati in qua specie homo parat se ad erigenduꝫ et standum ut possit attrahere hanelituꝫ uix enim potest sustinere cooperimenta supra se. Vnde intelligendum ꝙ decubitus peior in attrahendo hanelitum est iacere supra dorsum et melior supra facieꝫ. medio autē modo se habet supra latera. In magna autem difficultate debet patiens sedendo iacere capite multum eleuato. Intelligendum etiam circa materiā istaꝫ ꝙ pulsus et hanelitus conueniunt et differūt. cōueniunt in hoc qm̄ sicut in pulsu est dilatatio cordis et arteriarum et est etiam constrictio ut fumose superfluitates expellantur et sunt etiam due quietes. ita in hanelitu est enim dilatatio pectoris ut aer frigidus uadat ad pulmonem et cor et ē ibi constrictio zc̄. et sunt ibi due quietes. cōueniunt etiam in alio qm̄ sicut immutat̄ propter res naturales non naturales et contra naturaꝫ et f̄m hoc efficitur pulsus paruus magnus frequens et tardus et ita de aliis. ita similiter hanelitus f̄m ista tria immutatur et effic̄it magnus aut paruus zc̄ Attamen non est intentō nostra determinare de omnibus immutatōnibus hanelitus sed solū de immutatōne q̄ fit a rebus p̄ter naturam et ideo subiungimus causas

¶ Causa. Causa autem huius passionis sunt omnia illa que aggrauant dyaflāma aut pulmonē aut cānā aut epiglotū aut lacertos mouentes clibanū pectoris cuꝫ ista membra sint propriū subiectū huius passionis. Cause igitur sunt tres sicut ē morbus consimilis. officialis et cōis. Procedamus igitur per hūc modū. Difficultas hanelitus ꝓuenit aut a causis extrinsecis aut intrinsecis. extrinsecis. sicut ē casus obuiatio. nimia caliditas et frigiditas aut aer pestilentialis. aut aer cauernatū et mineraruꝫ et fundentiū metalla. et assumptio uehemens. et operari cū argēto uiuo et fructus pontici et acetosi z multa cōsilia. Et si ꝓpter cās intrinsecas hoc ē ꝓpter reuma aut ꝓpter sqnantiā et passiones oris aut ꝓpt̄ stomacū potissime cū ē nimis repletus et ꝓpter passiones epatis et potissime ꝓpter repletionē giribi et ꝓpt̄ passiones matricis ut in suffocatione matricis. et ꝓpter passiones splenis. z breuit̄ ꝓpter oīa illa q̄ p̄nt cōpmere dyaflāma. ueniunt etiā ista ꝓpt̄ passiones spūaliū sicut ē pleures et piposa

sanies aut humiditas aggregata in cannis pulmonis aut in suis raritatibus aut in ue nis pulmonis aut in concauitate pectoris aut in tracea arteria aut in epigloto. et ue nit etiam ꝓpter uentositatem et per malã cõplexionem calidã humidã frigidã ꝫ sic cã. et uenit etiã propter oppilationes et ra ro sine materia. ſm igitur diuersitatẽ cãꝝ materialiũ et q̃titatem et qualitatẽ et sitũ ſm hoc adueniunt diuersitates magne in hanelitu siue in attrahendo siue in utroq; mõ et ita de aliis speciebus difficultatis ha nelitus. ¶ Signa. Si autem uenerit ꝓpter causas extrisecas discernitur ex iudicio pa tientis. et si a capite discernitur per dolorẽ et per signa reumatis. et quia asma uenit subito et si uenerit propter passiones oris aut nutritiuorum. aut propter apostemata pectoris satis cito discernitur ex illis. et si uenerit propter caliditatem spiritualium discernitᷓ quia hanelitus est magnus et fre quens ꝫ adest sitis calidior ꝫ leditur a cali dis et iuuatur a frigidis. Si ẽ ex frigidita te hanelitus est paruus tardus et frigidus et non est sitis et iuuatur a calidis et leditᷓ a frigidis. Et si est ex humiditate ẽ cum screatu multo. et si est ex siccitate non est screatus. Et si ẽ ꝓpter repletionẽ uenarũ pulmonis est hanelitus tremulus et est cã mala ualde. et si uenerit ꝓpter debilitateꝫ uirtutis non potentis mouere lacertos pe/ ctoris nares sunt graciles et contracti ad interiora et hanelitus est debilis. Et si fue rit ex oppilatione et repletione trahit ha/ nelitum cum magno desiderio et inflatur pectus et desiderat magis expellere q̃ at/ trahere. Et si fuerit ꝓpter magnũ caloreꝫ magis desiderat attrahere q̃ expellere. Et si fuerit ex uentositate est cum discensiõe et minori grauitate. et si fuerit a corde est cum tremore. Si fuerit ex sanguine dis/ cernitur ex sputo. ¶ Pronosticatio Asma in senibus nunq̃ curatur. asma in omni e tate nunq̃ curatur aut cũ difficultate mag

na. Asma postq̃ antiquatur nõ recipit cu rationem quando in asmate hanelitus est paruus et tardus et frigidus signuꝫ ẽ mor tis proxime. In asmate hanelitus tremu/ lus et pulsus tremulus malum signum est ualde quia significãtur uene pulmonis eẽ replete. in asmate sincopis pessimum. In omni difficultate hanelitus in qua patiẽs se ad eleuandum et hanelitum suscipiẽdũ mortale est. quia hanelitus est ꝑfocatiuus Asma si uenerit propter catarruꝫ et caput naturaliter est debile curatur. Intelligẽdũ ꝙ asma et difficultas hanelitus sunt egritu dines cronice et mouẽtur paroxismaliter Caueat sibi igitur medicus de uariis passi onibus. ¶ Curatio. Curatio asmatis est multum difficilis et ideo diligentius pro cedamus. Et prima regula est hec scilicet ꝙ a principio non administremus nimis calida quia materiã ingrossaret donec cor pus sit mundificatum. Secunda regula ẽ ꝙ non continuemus nimis unum medi/ camen. sed mutetur modus operandi. Tertia regula talis est. ꝙ non administrẽ tur narcotica nec aliqua constrictiua ubi materia esset reumatica et corpore purga/ to. Quarta regula ꝙ postq̃ materia fue/ rit subtiliata ꝙ purgetur per uomituꝫ aut secessum. Quinta regula ꝙ nullo modo fiat balneum nec fomentatio. Sexta regu la ꝙ dormiat minus ꝙ potest et non dor miat de die nec super repletionem nimiã nec somnus sit profundus. Septima regu la ꝙ si est possibile ꝙ non potent quando comedunt sed per unam horam aut duas post et parum. Octaua regula ꝙ summe uitent omnia cibaria uentosa. His uisis uideamus de dieta. Panis sit bene coctus bene fermentatus. et cum temperata quã titate salis et sit de spelta et sit pastatus cũ aniso et maratro et cimino. vinum sit an tiquius clarum et odoriferum sed in par/ ua quantitate. Carnes sint ut plurimũ uo latilium preter q̃ degentiũ in aq̃s. carnes

uulpine et ericii nemoralis multū compe tunt eis et potissime pulmones quocūq3 mō sumātur. potest etiam fieri pulmonis expulsione et utatur isto puluere secūdū omnem modum. broduim galli antiqui multum competit et potissime coctū cū3 multo polipodio et aniso z cimino z ma ratro. ficus sicce calefacte ad ignem mul tum ualēt et consimilia sicut sunt uue pas se pinee festuce iuiube et similia. Eligat̄ igitur aer siccus uel per naturam uel per ar tificium temperatus tamen inter calidum et frigidum utatur piscibus sq̄mosis de a quis uiuis crescentibus. Vtatur ouis sorbi libus recētibus. De oleribus utatur buglos sa boraginibus. feniculo. petrosil̄. origano calamento. nasturcio. serpillo. ysopo. spara go. saluia ortulana. bleta. Vitet omnia le gumina. De fructibus utatur ficubus et uuis bene maturis. et dactulis pinguibus et amigdalis dulcibus. De inanitione et repletione intelligendum ꝙ nunq̄ debet comedere ad saturitate3 nisi prius appetat et assellet prius āteq̄ comedat et comedat plus de mane q̄ de sero. De motu et qui ete utatur exercicio temperato ante cibu3 ambulando equitando seu aliquo modo uociferando seu aliquo modo cantando sed post comestionem modico exercicio sit contentus. De fricationibus. fricentur extrema et pectus cum panno aspero. ui tet omnia balnea et potissime post cibu3 ut dictum est. De somno. dormiat sem per q̄si sedendo et nō dormiat de die nec pꝰ cibū nisi post longā horā. ut. s̄. dictū ē De accidentibus anime uitet iram et solli citudinem et sit in leticia sempiterna. In telligendum sicut frequenter dictum est ꝙ ista tria habent magnam conuenientiā in curatione scilicet raucedo et tussis et as ma. His uisis ad digerendum materiam ueniamus et quia ut plurimum accidit as ma et difficultas hanelitus de causa frigi da et humida ideo de ista tractemus. ℞.

radicum yreos. lilii. arci. ro. centauree. enu le campane. eupatorii. absinthii. radicū ru. maioris. utriusq3 calamenti. utriusq3 stica dos. ysopi. squille. an̄. ʒ. ii. suci feniculi. a nisi. maratri. liquiricie mūde. uuarū passa. munda. iuiube. prassii. an̄. ʒ. i. mellis lib. i. fiat sirupus lib. i. et. S. quo utatur mane et sero cum aqua calida. Intelligendu3 hic ꝙ ex his materialibus potest fieri cristere aut electuarium aut conditum aut empla strum supra pectus aut ꝙ buliant in oleo et addita cera fiat unguentum quo inun gatur totum corpus corpore mundificato materia aute3 digesta purgetur sic. ℞. aga rici turbit se. urtice pollipodii. an̄. ʒ. i. eu forbii pulpe colloquintide suci cucu. asini ni an̄. ℈. i. yeralogo. ʒ. iii. anisi maratri spi ce nardi. bdellii. masticis folii mente folii absinthii zinzi. an̄. ℈. S. conficiantur cum ydromelle et cum uti uolueris accipe du as. ʒ. uel unā de ista confectione. et fiant pillule. addatur igitur plus uel minus iux ta conuenientiam particulariu3 deinde po test uti medicia uomitiua cuiꝰ materialia sūt hec uel illa salis gemme rafanus semē croci ortensis. sal armoniacū. cappari salita radix uolubilis et maior. que habent folia ad modum uitis. armoniacum. castoreu3 oppoponaci et similia ut fiat sic. ℞. rafa num et lardetur cum elleboro nigro et po natur in aqua ad putrefiendu3 usq3 ad di es tres uel quatuor deinde remoueant̄ om nes lardones bene cauendo ꝙ nihil rema neat. deinde buliat rafanus in oximelle squillitico et oximel sorbeatur et facit mi rabiliter uomere. corpore autem sufficien ter purgato cum medicinis secessiuis z uo mitiuis utatur opiatis calidis et suffumiga tionibus. opiate autem sunt ille tyriaca ā tiq̄ aurea. alexādrina. metridatū. filoantro pos. filonium. Itē utatur illo suffumigio ℞. arsenici. sulfuris uiui. aristologie roma ne. an̄. ʒ. S. pulueriżanda pulueriżentur et conficiantur cum butiro et efficiant̄ pille

ad modum auellane et ponat una pillula uel due supra carbones et recipat fumum ore aperto. Intelligendum hic ꝙ asmatici frequenter sunt ptisici et debiles et aliquando extenuati. et ideo in talibus formidemus medicinas laxatiuas et uomitiuas et omnia ea que sunt fortis uirtutis. Intelligendum etiam ꝙ ultimum remedium est cum de morte sumus desperati ꝙ fiat cauterium in medio pectoris. Si autem asma fuerit cum reumate curetur prius reuma quoniam aliter nihil ualeret operatio. Curatio autem reumatis data est superius. Si autem difficultas hanelitus fuerit propter siccitatem utatur cibis humidis sicut sunt borraginis. buglosse. spinargia uiolaria malua. oleū sisaminū. oleū amigdalarū dulciū. oleū uiolarū. butirum. et utatur lacte mulieris aut asine. aut capre et regantur sicut ptisici. ethici et cōsumpti. Si aūt causa fuerit humida calida et corpus plenum et uirtus fortis fiat flebothomia cū dicit Auicen. ꝙ qñ uapores qui sūt intra coarterias sūt causa difficultatis hanelitus ꝙ tūc competit flebothomia et utatur ordeato et aqua ordei. et malaxetur cera in in uleo uiolato et nenufaris ⁊ ponat supra pectus aut inungatur pectus cum oleis frigidis. et si asma uenerit in pueris lactantibus detur sibi sucus feniculi tepidus cū lacte. et si uenerit ex uentositate inungatur cum oleo costino. laurino. castoreo. rutaceo. et si uenerit propter alias passiones q̄ multe sunt ualde. curentur illa prius sicut dictum est aut sicut dicetur. Intelligēdū ꝙ illud electuarium ualet fere i omni passione pectoris siue fuerit raucedo siue tussis seu asma ℞. suci caulium lib. i. et bulliat et dispumetur circa. ℥. iii. panis zuccari mellis optimi añ. lib. s. et fiat electuarium

¶ Clarificatio Intelligendum ꝙ hanelitus retinetur aut uoluntarie aut coactiue Si coactiue statim fit mors tamen ꝑpter carentiam euentationis et expulsionem fumosarum superfluitatum. et ideo homo repente moritur sicut strangulati. Si autē hanelitus retinetur uoluntarie tunc homo satis diu potest esse sine hanelitu sicut uidemus in illis qui stant omnino sub aqua et in longa retentione hanelitus uolūtaria qm̄ in uoluntaria fit continua euaporatio naturalis. licet non sit sensibilis cū alia canna constringitur uiolenter nulla fit euentatio nec in sensibus nec sensibili et ideo fit mors. aliter igitur est de retentione hanelitus uoluntarie. et aliter non de uoluntaria ¶ Secundo notandum qm̄ licet cor sit membrum calidissimum nihilominus cū approximatur morti potest esse frigidum et ita hanelitus licet ueniat ad cor pōt esse frigidum aut quia remisse calidū aut quia frigidum quoniam cor infrigidatum est et ideo hanelitus frigidus in febribus acutis signum pessimū et mortale. ¶ Tertio aduertendum ꝙ frigida stiptica bene possunt competere in malicia hanelitus. sicut sunt sandal. camphore et sucum portulace et similia. Et hoc dico qm̄ uirtus motiua lacertorum debilitata est propter nimium calorem et nimiam corporis raritatem ¶ Quarto considerandum est ꝙ motus hanelitus partim fit a uirtute naturali mouentis uolūtarie. et partim fit a uirtute naturali regitiua. et fit partim a uirtute cordis cum illa moueat dilatando et cōstringendo et forte fit ex illa uirtute que iformat quia qui dedit formam dedit et motum. et partim etiam fit a uirtute naturali attractiua que trahit et dilatat ex desiderio et ex uirtute expulsiua que ualet ad expellendum nociua et illa facit ad expulsionem licet motus uirtutis naturalis non appareat nobis manifeste corde exñte sub dispositione naturali. Virtus igitur uital et uirtus naturalis reponantur sub dispositione uirtutis naturalis regitiue. Nūc aūt ita est ꝙ motus uirtutis animalis uincit naturalem in tempore uigiliarum sꝫ motus

uirtutis naturalis uincit animalem in tempore somni. Ultimo notandum ꝙ motus dilatationis et constrictionis ꝓcedũt ab eadem uirtute .sed cum diuersis uillis diuersa faciunt modo dilatãdo modo cõstringendo.

¶ Capitulum de pleuresi

Pleuresis est apostema calidū lacertorum seu panniculorum seu uelaminum costarum interiorũ clibani pectoris. Intelligendũ ꝙ duplex est pleuresis.s.uera et non uera. Non uera autem est in lacertis. seu carne costarum aut in costis falsis que sunt sub dyaflãmate siue sint exterius siue interius siue sit cum uentositate . Vera autẽ pleuresis fit in uelaminibus costarum interius et potissime in parte ubi uelamina coniũguntur costis .quoniam quidam ẽ panniculus qui tegit costas interius. et quidaʒ ẽ qui diuidit spiritualia a nutritiuis et appellatur dyaflãma. et quidaʒ est qui diuidit pectus ẽm longum in duas partes:ista autem est in partibus remotis a costis .et in istis uelaminibus non potest generari apostema .sed in partibus in quibus coniũgũtur coste cum ibi sint uene et arterie et aliqua carnositas et humor et ideo põt causari apostema . Est igitur pleuresis uera apostema uelaminum costarum interioruʒ et est apostema calidum aut quia materia est calida aut quia acquisiuit caliditatẽ ex putrefactione .Generatur autem pleuresis in utroꝗ latere in dextro et sinistro. Sed illa que est in latere sinistro est magis periculosa sed uelocius terminatur .sed illa ꝗ est in parte dextra nõ est ita periculosa .sʒ tardius terminatur ẽm Auic͡ Nunc autẽ istud apostema terminatur multis modis Aliquãdo insensibiliter et per euaporationem et est melior terminatio .aliquando auteʒ resudat et sicut resudat uadit ad pulmonem et expellitur cum tussi .et aliquãdo terminatur per saniem et uadit ad cannalem pulmonis .aliquando uadit ad cõcauitatem pectoris et mũdificatur in .xl. diebus quoniaʒ pulmo cum dilatatur imbibit sibi illam materiam ꝛ cum constringitur impellit ad cannales et tunc expellitᷣ cum tussi sicut docet Gali.de interioribus Aliquando materia pleuresis induratur ꝛ lapificatur .et aliquando uadit ad uias urinales per uenam magnam . aliquando uadit ad intestina .aliquando transit ad alia membra multa sicut patebit in ca° de signis ¶ Cause Pleuresis causatur aliquãdo ex causis exterioribus .aliquando ab interioribus . Ab extra sicut a nimio calore ꝛ frigore et potissime cum superuenerit motus nimius et prouenit a potatione nimia aque frigide .aut quando uentus borealis uenit post australem .et prouenit ex dispositione ẽm proprietatem aut attributionem temporum anni.et ideo frequentius uenit in uere ꝗ̃tum est ex proprietate plenitudinis et plus in estate ꝗ̃tum est ex habũdantia colere.et plus in autumno ꝗ̃tuʒ est de melancolia.et plus in hyeme ꝗ̃tuʒ est de flegmate .in senibus autem raro et si ueniat ẽ magni periculi et rarissime uenit in aride ructuantibus . Si autem uenerit a causis intrinsecis tunc causa antecedens est repletio capitis et corporis et potissime cum superuenerit subito uehemẽs frigiditas in aere .causa autem immediata ut plurimum est colera . sc̄do sanguis. tertio flegma.quarto melancolia. uentositas autem potest esse causa sed non pleuresis uere . ¶ Signa Signa quedam sunt ꝗ significant pleuresim ueram. et quedã sũt que significant humoreʒ peccantẽ.et quedam sunt que significant tempora morbi et quedam sunt que significant translationem materie ad aliam partem .et quedaʒ sunt que significant salutem.et quedã sũt que significant mortem .et quedam sunt que distinguunt inter hoc et illud .et ita

Cause

pronostica comprehendentur in eis nec oportet ponere rubricam de hoc et cognoscemus etiam per ista quando egritudo ē longa et quando erit breuis et per ista sciemus longitudinem status a principio .et ex his pendet tota curatio.agamus ergo p̄mo de primis .Si aūt que significant pleuresim sunt quatuor ſm Galie. in de crisi. Primū scilicet dolor lateris cum punctura quia ibi est duplex causa doloris .mala complexio et solutio continui.et hoc inq̄tum materia que iam exiuit orificia uenarum et illius que adhuc habūdat in uenis Scdm signum est febris continua q̄ materia est putrefacta in locis proximis cordi Tertium signum est difficultas hanelitus propter compressionem pulmonis.Quartū est signū tussis cōcomitans propter illd̄ quod resudat ad cannales .Quintum pōt addi pulsus ſrinus .quia morbus est ī mēbro panniculoso nisi ꝙ multuȝ attestatur hec dispositio quando materia est flegmatica .Signa autem hu.peccantis sunt ista. quoniam si materia est colerica urina est tincta quia citrina intēsa et tenuis et pulsus durus et uelox et frequens et dolor acutus pungitiuus multum intensus et sputum citrinū et alia signa colore discurrendo per res naturales non naturales et contra naturam: Si aūt sanguis fuerit in causa urina erit multa spissa et pulsus plenus. et sputum subrubeū . Intelligendum hic ꝙ sputū rubeum est ualde malū quia significatur uena rupta .et tūc cōpetit contraria curatio.sicut in ydropisi cum fe. quoniam pleuresis indiget mundificatiuis et uena aperta constrictiuis . Sputū aūt subrubeū est bonū a principio quia attestatur super dominiū sanguinis qui de facili digeritur et uenit per uiā resudationis a pāniculo nō per uiā rupture. cognoscitur igitur per ista signa et per alia que attestātur super dominiū sanguinis :.Flegma aūt discernit̄ quia urina ē remissa et spissa et pulsus inordinatus et saliua multa et screatus flegmaticus et somnus grauis . Materia aūt melancolica discernitur quia dolor nō est multū intensus nec acutus et sputum liuidum paucū et urina remissa et alia signa que attestantur supra melācoliam qm̄ rarissime accidit ex melancolia. Et tertia species signorū sumitur ex tēporibus morbi et habetur a Gali.libro suo de crisi.Cū igitur illud in quo nihil expuitur aut indigestum aut liquidū aquosū aut grossuȝ uiscosum globosum aut cū laboriosa tussi Principiū est morbi et cum incipit expuere aliqualiter digestū et cū alleuiatione et cum minori labore tunc est augmentum et quando sputum est album leue et equale et cū facili tussi et alleuiatione tunc est status ʒ cū ista incipiūt minorari et se minui tunc est declinatio . Et hic est aduertendum ꝙ si principiū morbi est longuȝ tūc egritudo erit longa et ecōuerso. Nūc autē pleuresis de colera in estate in iuuene uirtute forti existente breuis est terminationis . Si aūt omnia particularia non cōueniant terminātur ut plurimū in quarto die.quādo aūt materia est frigida et tempus frigidū tunc prolongatur ʒ ideo extēdit se usq̄ ad uicesimuȝ diem . aliq̄n usq̄ ad .xxxiiii. sicut in ansione et aliquando plus .et de hoc dicebat ypo. de pleuresi d̄ materia frigida .a̋patum quedam in.xx. quedā in.xl.quedam in.lx. rupturā differunt . Necessariū ē igitur medico ut saltiquadā coniectura ꝓxima ueritati cognoscat elongationē status a p̄ncipio.Sicut igitur tempora morbi cognoscuntur per urinam in egritudinibus pectoris et pulmonis cognoscūtur p sputum .In egritudinibus igitur pectoris et pulmonis sputuȝ diligenter consideret. aliq̄n aūt nesciremus ꝓnosticare nec dictare nec curare:Est igit̄ regula ꝙ in pleuresi et peripol.q̄to plus expuit tanto plus alleuiatur et iō q̄to plus accedit ad statū tanto plus alleuiantur quia

in pleuresi salubri status nō ē nequior ho
rarū ꝓ tanto qm̄ sicut materia resudando
exit panniculū ita expellitur ·et ita semꝑ
uadit alleuiando quia ibi nō ē status quo
ad accidētia sed quo ad digestionē· Quar
ta species signoꝝ sumitur ex his que signi
ficant translationē materie·materia enim
pleuresis sinthomatice transmittit̄ ad cor
cuius signū ē ·quia dolor non ē ita acutus
sed difficultas hanelitus ē maior · aliquan
do autem transmittitur ad ptisiꝫ cuius sig
num ē calefactio maior post cibū· aliquā
do mittit̄ ad cerebrū cuius signū ē freneſ.
Aliquādo mittitur ad neruos cuius signū
est spasmus · Et omnes iste delegationes
sunt pessime ·aliquādo tamē mittitur re
tro aures et tūc posset esse bonū cū multꝭ
aliis signis bonis · Quinta species signoꝝ
sumitur ex his q̄ distinguunt signa distin
cta inter apostema epatis et pleuresiꝫ quo
niā in apate epatis pulsus ē undosus ꝫ do
lor ē sub dyaflāmate in dextera parte ·et
tussis est sicca et dolor non ē acutus ·et si
est in syma egestio ē sicut lotura carnis·ꝫ
si ē in gilbo urina ē spissa et confusa ꝫ tu
mor ē ad modum nauacule · Illa autem
que distinguūt inter pleuresim et peripol
moniam sunt ista qm̄ i peripolmonia pul
sus est undosus et dolor non est acutus et
difficultas hanelitus ē maior et ē dolor i
ter spatulas et maxille rubee · Illa autem
que significant salutem sputum album le
ne et equale et cum modica tussi et cuꝫ al
leuiatione patientis et ꝙ continuetur et ꝙ
cito appareat a principio saluteꝫ significat
et potissime quando alia signa conueniūt
sicut est bonitas somni et appetitus et bo/
na tollerantia· et ꝙ applicatio medicami/
num conferat et ꝙ egestio nō sit frequens
nec liquida sed coniuncta et equalis et ho
ra solita et ꝙ urina uergat ad rubedinem
et ad quandam mediocritatem ·et ꝙ cito
incipiat facere bonam residentiam· Et in
tellige unā bonā regulam de urina secūdū
ysaac ·Vrina in egritudinibus epatꝭ et ve
narum certā habet significationeꝫ ·siue sit
bona siue mala· In egritudinibus auteꝫ q̄
sunt extra uenas sicut in pleuresi et simili
bus ·si urina fuerit laudabilis bonum ē ſꝫ
non est certum signū salutis·ex aliis eniꝫ
potest periclitari ·Si autē urina fuerit ma
la et indigesta et ita de aliis malis conditi
onibus certum signum ē ad mortem ·qa
postq̄ digestio deficit in radice deficit eti
am in ramis : Septimū signū sumitur ex
pronosticatione ad morteꝫ· Omnia signa
quatuor pleuresis que fuerint multuꝫ intē
sa et laboriosa mortē significant ·sicut est
dolor uehemens in iuuene ·cum uirtus to
taliter prosternatur ex uehementia dolorꝭ
Similiter uehemens difficultas hanelitus
et frequentia cū frequētia addat in calidi/
tatem et caliditas in frequentiaꝫ et ita fit
circulus cū unum addat in aliud ·Similit̄
tussis multum laboriosa cū impediat som
nū et cibū·similiter fe· fortissima cum sit
molestior omnibus morbis sicut scribitur
a Gali°·de inge· Ex sputo similiter acci/
piuntur signa mortalia sicut ē liuidum ni
ger uiscosum et cum laboriosa tussi ·simi
liter cū nō pōt expelli ꝙ debilitas uirtutis
et lacertorū significatur aut materie uisco
sitas et grossities · Et ē intelligendū ꝙ in
omni egritudine pectoris materiali non
pōt expelli aut si expellatur et subito reti/
neatur grauedine remanente mortale est
dato ꝙ materia esset digesta qm̄ prefocat
egestio etiā frequens et liquida mala: vri/
na ē nimis tenuis aut spissa liuens uiridis
et nigra sunt signa mortalia similiter pul
sus debilitas· Et ē intelligēdum ꝙ i pleu
resi et quacunqꝫ egritudine si medicus re/
cte operetur et nullus error itercidat si pa
tiens propter medicamina recte applicata
uniuersalia et particularia non alleuiet̄ ·ſꝫ
potius aggrauetur signū ē pessimū et mor
tale in talibus igitur non est insistendum
Visis igitur signis et pronosticatōne ad cu



que significat pleuresim sunt nigredo
lingue & ariditas et ... remissa
et ꝙ dolores laterum non presserunt.

Sexta species signorum ē ex hys que

ram accedamus . ¶ Curatio. Imprimis consideremus utrum fuerit constipatus et secundum exigentiam particulariuz fiat sibi suppositorium et cristere. deinde applicentur calefactoria quoniam aut curant aut digerunt . Si corpus non est plenum curant. si plenum dolorem augmentant et ita indicant . quoniam uniuersalis purgatio debet precedere si dolor descendit materia uidet esse grauis et tunc purget cũ uiolis cassiafist et manna . tamen Gali. uoluit ꝙ tutius est in omni dolore siue ascendente siue descẽdente facere flebothomiã . In pleuresi ergo corpore pleno et uirtute forti primo fiat flebothomia secundum Auic. de saphena eiusdem lateris. deinde si plenitudo adest de basilica oppositi lateris. deinde de cephalica eiusdem lateris . Et est intelligendum hic secundum doctrinã Gali. supra illaz partem quando dolor ad spatulas . ab epate enim procedit quedaz uena et protenditur usque ad cor . et deinde truncus ascendit recte usque ad duas guidegi sed postquam procedit a corde quidam ramus egreditur a trunco recte uersus dextrum et sinistrum et constituunt basilicã in curuatura brachii . Iste igitur due basilice equaliter hauriũt ex puteo et ideo equale esset quantum est ex hoc de flebothomia de quacunque parte fieret . quia equalis est distantia. Sed aliud est quoniam uene capillares que nutriunt costas superiores habent conuenientiam cum uenis capillaribus que procedunt a basilica et ita fieret tractus ad locum per uenas capillares et ita faceret augmentum . Et si egritudine confirmata et corpore nõ existente plectorico fieret de parte opposita tunc fieret tractus materie corrupte ad membra nobilia . Restat igitur ꝙ in principio corpore existẽte plectorico debet fieri flebothomia oppositi lateris aut de saphena eiusdẽ partis et postea fiat de eadem parte . Et dicit Galie. ꝙ si non inueniatur basilica ꝙ fiat de mediana ; et si non inueniatur mediana fiat de cephalica quia de quacunque parte fiat a toto corpore euacuat . Attamen intelligenduz ꝙ flebothomia et farmacia sunt multuz conseruanda ne uirtus debilitetur quia uirtus est que curat morbos. deinde fiãt calefactoria et si materia est colerica fiat calefactorium cum spongia aut cum uase eneo uitreo terreo et uitreo et ita de aliis panno interposito inter latus et uas. Si autem materia fuerit grossa uiscosa fiat calefactorium de orobo et fenugreco et furfure etiam contritis et positis in sacculis et bulitis in aqua ubi sit acetum et expressis fortiter et lateri applicatis . Sed in omnibus istis debet esse cautela quia postquam incipiunt infrigidari ꝙ remoueantur . Si autem materia fuerit sanguinea aquosa fiat calefactorium de sale et milio torrefactis et in sacculo positis : deinde utatur tali potione gargarizando sorbendo et diu in ore retinendo. ℞. radicũ brusci sparagi graminis añ. ℥. i. endiuie scariole añ. ℥. ii. capillorum ueneris re. ordei añ. lib. ß. quatuor seminum frigidorũ maiorum et minorum. seminis papaueris albi. liquiritie munde cubebe añ. ℥. i. mellis ℥. ii. zuccari lib. i. Et si materia esset frigida aut tempus frigidum et materia difficilis exitus possemus addere de melle. ℥. ii. radicum yreos et ysopi et apii añ. ℥. ß. et modicum aceti. Si tussis esset debilis et non timeremus debilitatez pectoris oportet igitur addere ista et illa minuere iuxta conuenientiam particularium . Cum enim uidemus ꝙ predicta non iuuant sicut deberent tunc faciamus emplastruz tale maturatiuum postquam uidemus ꝙ egritudo incipit prolongari . ℞. radicum malue orobi fenugreci. seminuz lini nasturcii sc. feniculi amigdo. dulcium. draganti gummi arabici iuiube liquiritie añ. ℥. ii. conquassentur et buliant in aqua et fiat emplastrum cũ oleo sisamino. Et si materia esset multum calida fiat unguentũ de populeon et

butiro sine sale aut assungia anatis et oleo et cera alba et ista olea et unguentum possunt poni in lana sucida et ꝙ pectori applicetur et ꝙ stet ibi per unam horam uel per duas et modo apponatur unuz et modo aliud. ¶ Modo uidendum est de dieta. Dieta eniz oportet ꝙ diuersificetur secundum elongationem status a principio quando igitur parum spuit plus est dandum quia uirtus non posset. et quando egritudo breuis est modico cibo potest esse contentus quia uirtus bene poterit tollerare et quando parum expuit parum est dādum per comparationem ad unam exibitionem. quia uirtus uidetur debilis et nō posset digerere una uice. et si multum expuit uirtus uidetur fortis et ideo multuz de cibo per comparationem ad unam exibitionem licet parum demus per comparationem ad totum morbum. quia morbus breuis est terminationis. Nullus igitur potest dietare nisi qui cognouerit elongationem status a principio. Pleureticus igitur sit contentus aqua ordei cum toto hec est dicta ptisana spissa. Et si egritudo elongetur utatur ordeato aliquantuluz de mane et minus de sero. Pleureticus igit̄ potest uti octo potibus. Primo scilicet aq̄ ordei cum uolumus nutrire infrigidare z mundificare. Secundo potest uti ydromelle aquatico scilicet. ℥. S. mellis et aque fontis lib. i. cum uolumus fortius incidere et abstergere. Tertio potest uti uino albo debili aquoso nato in montanis cum multitudine aque. et hoc cum uolumus magis uirtutem confortare. et isti duo potus uitentur in principio. et cum materia est calida. Quartus potus potest esse sirupus iulep uel aqua fontis cum pane cū est delicatus et uolumus infrigidare. Quintus potus potest esse sucus maloruz granatorum dulcium cum multa aqua fontana cum uolumus humectare et confortare. Sextus potus potest esse talis. ℞. aque fontis lib. i. mellis aceti. añ. ℥. S. zuccari. ℥. ii. misceantur et est potus diuinus pro delicatis cum uolumus infrigidare et mundificare. Septimus potus potest esse brodiuz pulle parue cum homo est delicatus et debilis et pleno fastidio. ℞. pullam albā paruam et decoquatur in aqua fontis cum lactucis et seminibus frigidis sine sale z carnibus salsis et in omni alio beneficio et decoquantur usq; ad ossium separationem z utatur illo brodio si qua esset. Octauus potus potest esse ubi esset sitis insomnietas ariditas lingue scilicet sirupus uiolaruz aut nenufaris aut sirupus de papauer. cuz multitudine sirupi iulep. aut aqua ordei aut aqua fontana et similibus. Et est intelligendum hic bonum uerbuz quod dicit Auic. ꝙ non debet negligi mel in passionibus spiritualium quoniam uehiculuz est omnium medicinarum que competūt in pectoralibus. Administrentur igit̄ medicamina cum melle potissime cum materia est frigida grossa compacta et tempus est frigidum et ita de aliis. sed sit paratum et repressum sicut oportet. Pleureticus igitur si ista non sufficiant potest uti auenato et farina tritici decocta in furno et parata cum lacte amigdolarum et potest uti colatura furfuris. et etiam in casu suo potest uti piscibus squamosis de aquis mundis currentibus coctis cum sale et petrosilio et aqua. Ingrossetur igit̄ regimen secundum elongationem status. hec omnia et cōsimilia medici industrie relinquātur. Potest etiam uti aqua maluarum et uiolarum et buglos. et boragi. et potest uti spinagiis et lactucis passulis amigdalis iuiube et cucurbitis. Et si materia est flegmatica utatur iure caulium et ysopi cum melle. Et si materia est melancolica utat̄ buglossa cum melle et sorbitione tritici. De pane est intelligendum quoniaz panis aut est fermentatus aut azimus. azimus n̄ competit quoniam oppilat nec fermenta/

tu; quoniam festinat rupturam apostematis et ideo panis nō exhibeatur nisi fermētatus et hoc post rupturam et in declinatione et si apostema nimis tardaret ad rumpendum. In declinatione igitur mica panis lota ter in aqua. possunt etiā dari oua sorbilia et decoctiones carnium edulinaꝝ et dētur poma cocta et mala granata dulcia et pruna bene matura. cerasa dulcia. Intelligende tamen sunt hic aliq̄ regule ypocratis ꝙ nunq̄ fiat flebothomia nec detur farmacia uentre existente constipato. p̄cedant igitur cristeria aut suppositoria nunq̄ detur cibus ī magno dolore nisi uirtus caderet per uiam inanitionis. nunq̄ fiat flebothomia nec farmacia. nisi in tempore maioris quietis. Non detur oximel multe acetositatis nisi ista particularia conueniant scilicet ꝙ morbus sit ī declinatione et materia grossa uiscosa. et uirtus fortis et tussis modica et difficilis hanelitus. nō sit magna quantitas et ꝙ detur in parua quātitate et cū multitudine ptisane. aliter ꝓpter eius fortitudinem in eius uia perierūt multi. Intelligendum est iuxta hoc ꝙ aliqui ponūt repercussiua in principio pleuresis. Sed ego non sum istius opinionis quoniam aut applicantur interius. et tunc ingrossant et constringunt et crudificant et addunt in putrefactionem. aut āministrantur exterius et tūc non potest fieri repercussio quia obliquitas uenarum impedit et depressitas costarum. Preterea hoc non esset repercutere. sed magis facere materiam ad locum currere cum materia repercutiatur a parte post et non a parte ante. Preterea aliqui nituntur curare pleuresim cum attractiuis corpore iam mundificato ponendo uentosas supra locum et emplastra calida de sinapi et similibus. sꝫ ego non sum bene istius opinionis. tum quia materia nō est tractabilis propter naturam. tum quia semper timendum est de apostematione et augmentatione apostematis propter uiolentum tractum. preterea quidam multum nituntur circa mitigationem accidentium. sicut est alienatio. insomnietas. sitis. constipatio laxatio et similia. in istis assentio nisi ꝙ si a principio pleureticus bene regatur et egritudo sit curabilis. melancolia sinthomatum nō superuenit. Sed ponatur ꝙ sit erratum certe utile consilium est adhibere remedia q̄ remedia inueniūt̄ in locis suis nec oportet propter hoc prolongare. Si autem egritudo prolongetur et sumus coacti maturare utatur tali sirupo. ℞. radicum yreos ysopi lilii an̄. ℥. i. caricarum. dactilorum an̄. ℥. ii. passularum enucleatarum. iuiube liquiritie. draganti gummi arabici quatuor seminum frigidorum an̄. ʒ. iiii. capillorum ueneris re. lib. S. mellis et zuccari an̄. lib. S. fiant sirupi quasi librarum duarum et ex istis eisdem cum orobo et fenugreco et semine lini et stercore columbino ꝛ oppoponaco fiat emplastrum et super latus apponatur. Et si fiat questio de ruptura et sanie et tussi et multis talibus recurramus ad capitulum de tussi et capitulum de asmate et empimate et ptisi et inuenietur plenitudo mundificationis quia ꝓpter ista non oportet opus prolongare. Restat igitur de ptisana dicere. Collige ordeum grossum plenum ponderosum bene maturum non nimis antiquum nec nimis recens sine omni malo odore et sapore et sine ammixtione alterius rei et ꝙ sit collectum in anno fertili et non corrupto quod sit natum in terra alta uentosa non infima nec iuxta paludes nec loca corrupta et ꝙ granum sit conseruatum in loco euaporabili. et de tali ordeo recipe libram unam et conquassetur. et ponatur in olla tereea uitreata noua cum uiginti libris aq̄ fontis et buliat lēto igne sine fumo et ligna non sint corrupta nec putrefacta sed si possibile est sint de iunipero aut quercu ꝛ ꝙ ignis sit clarus et mūdus. et buliat usq̄

ad consumptionem medietatis et tunc p mittatur infrigidari et postea suauiter co/ letur et reseruetur quia ista aqua habz om nes bonitates in abstergendo et mundifi/ cando et infrigidando et ita de aliis. Et est intelligendum ꝙ ordeum cum cortice magis abstergit z mundificat. sed sine cor tice magis nutrit et confortat. Si autem uolumus ꝙ magis nutriat. buliat donec due partes aque sint consumpte et sit qua si spissa et sorbeatur cum illa spissitudine. Et appellatur apud ypocratem ptisana cũ toto. sicut puta appellatur ptisana colata. Si autem ordeatuz facere uolumus. excor ticetur ordeum et abluatur cum multis a quis dulcibus et decoquatur in tantuz quo usqꝫ caro uaccina esset cocta et postea tera tur in mortario et distemperetur cum la/ cte amigdolarum et coletur et apponatur lento igni donec incipiat inspissari. Aliq tamen faciunt ptisanã sic ponunt ordeum contritum in amphora. et postea ponunt amphoram in cacabo pleno aqua et buli/ ant aqua caccabi lento igne sine fumo. et per consequens aqua amphore et postea r seruetur et est bona pro delicatis quia pe/ nitus nihil habet de fumo. Et est intel/ ligendum ꝙ decoctiones fiunt de multis granis sicut est triticum et spelta auena ci cera orobus fenugrecum. et multa consi/ milia. Sed secundum ypocratem et om nes sapientes decoctio ordei excedit boni tatem omnium aliorum et peto ueniaz ꝙ ita breuiter pertransiui cuz materia sit ita difficilis et periculosa. sed alibi a nobis su pra regimen pertractatum est satis. Et cũ fuerit in conualescentia balneetur et parti cula patientis diligenter mundificetur et confortet zc. ¶CLARIFICATIO

Intelligendum ꝙ pleuresis non est aposte ma solum in dyaframmate ymo in pan niculis costarum interioribus secundum Galienum in illo affori. aride ructuan/ tes ubi dicit ꝙ pleuresis est apostema in i terioribus costarum panniculis. Et notã/ dum ꝙ si generetur pleuresis ex multitu/ dine et habundãtia plus generatur ex sãg uine. et si generatur per uiam penetratio/ nis plus generatur ex colera cum panniculu/ lus sit demulsus et colera plus penetret. et si generetur per uiam reumatis et stillici/ dii plus generatur ex flegmate. et si gene retur per uiaz congestionis plus generatur ex melancolia. absolute tamen et frequen tius generatur ex colera. et secunduz hãc rationem plus generatur in uere quantuz est ex dominio sanguinis. et plus in estate quantum est ex dominio colere nisi ꝙ de facili euaporat. et plus in autumno quan/ tum est de dominio melancolie. sed acci dentaliter plus quantum est de colera ge/ nerata iam in estate. In hyeme plus de flegmate. Sed accidentaliter plus quantũ est de colera generata in estate et conserua ta per autumnum et hyemem et tunc ad panniculos penetrantem. et secundũ hanc rationez raro causatur pleuresis in senibus et si causaretur ut plurimum erit de fleg/ mate et erit piculosa ualde ratõne debilita tis uirtutis. sicut in iuuenibus ratione ni/ mii sensus est multum periculosa. In iu/ uenibus autem accidit plus de colera. in a dolescentibus plus de sanguine. Tertio debemus intelligere ꝙ sputum rubeum p se et solum pessimum est quia rupturam uene significat et tunc competunt contra/ ria medicamina ut dictum est. Si autem mixtum cum albo bonuz est. et tunc ma gis est subrubeum Quarto notandum ꝙ in corporibus plenis facienda est flebo/ thomia de parte opposita. et si non est ita plenum et egritudo sit confirmata fiat de eadem parte flebothomia. et si humores sint frigidi cum multitudine humorum adhuc potest competere flebothomia etiã. in dolore descendente. quia timor est uia

de sputo rubeo

de flebotomia

secundum Galienuз .et debet fieri primo in corporibus plenis secundum Auicennā de saphena eiusdem lateris .et si ulterius i diget fiat de basilica eiusdē lateris. Quinto notandum ꝙ nulla fortis medicina potest dari in pleuresi q̄q̄ dicant antiqui et aliqui moderni iactant se illam uiam tenenere. Sed disputationibus pretermissis nō uidetur rationabile .Detur igitur manna cassia fistula tamarin. iuiube borrago .buglossa pruna et similia .per istam enī uiaз medicus numq̄ erit ignominiosus. et fiant etiam suppositoria et cristeria lenificatiua.

Sexto intelligendum sicut dictum est ꝙ repercussiua nunq̄ competunt in pleuresi et si aliquo modo competerēt sicut uoluit bebem mesue tunc competerēt in inicio iniciante. Si quis esset et deus dedissз talem gratiam ꝙ principium cognosceretur et ꝙ portaret in manu aut i bursa medicamina repercussiua .sed ꝙ possint talia concurrere non uidetur . et ideo summe miror quomodo bonus bebem mesue solus dormitauit Septimo aduertendum ꝙ maturatiua non competunt in pleuresi nisi quando egritudo prolongaretur et nō habemus aliam uiam . Mundificetur igitur perfecte corpus et applicentur euaporatiua quoniam sanies erit multum periculosa . Vltimo notanduз ꝙ uapores ascēdentes ad caput infrigidantur et cadunt ad panniculos et concalcantur et putrefiunt et ita calefiunt et pleuresim generan

Capitulum de peripleumonia.

Eripolmonia est apostema calidū pulmonis quoddā autez apostema aliquando terminatur p uiam resolutionis. aliquando induratur . aliquando delegatur materia ad cerebrum .aliquando exituras exteriores. aliquando ad pleuresim sed raro. aliquando ad neruos .aliquando transit ad empima et si mundificetur in quadraginta diebus bonum est et si non et uirtus est debilis multum suspectum est. ❡CAVSA Aliquādo causatur peripolmonia ex pleuresi et est semper maluз .et generatur frequenter de catarro et generatur ex quolibet humore . sed sicut pleuresis generatur ut plurimum ex colera .ita peripolmonia ut plurimum de flegmate . ❡SIGNA Pulsus est undosus febris fortissima difficultas hanelitus uehemēs duricies quasi ad prefocationem. oculorum inflatio rubedo maxillarum .dolor in medio spatularum ❡PRONOSTICATIO . Peripolmonia generata ex pleuresi ut plurimum facit alterum duorum aut interficit infra septem dies aut transit in ptisim .Si materia peripolmonie terminetur ad uias urinales liberationem significat. Et est intelligenduз hic gratia materie ꝙ pleuresis de colera ut plurimum est mortalis et ita ut plurimū omnis pleuresꝭ est mortalis. tñ ut plurimum de colera generatur cuius ratio est quoniaз hāc pleuresim sequitur calor uehemens et dolor uehementissimus ratione pūcture et difficultatis medicaminis non potentis uenire cum totalitate sua siue applicetur inferius per moduз potionis quia uia est longinqua siue applicetur exterius quia coste impediunt. ❡CVRATIO. Curatio est fere eadem cum pleuresi nisi ꝙ in peripolmonia debemus medicamina fortia applicare et supra particulaз patientem apponere debemus et magis eē attenti ut materia cum tussi mundificetᷣ.

De tremore cordis

Remor cordis est motus cordis tremulus p̄ter naturā. ❡CAVSE .Cause quedam sunt extrinsece quedam intrinsece. Extrinsece sicut ē

calor subitus nimius aut frigiditas nimia aut inanitio nimia .aut accidentia anime cum sint in excessu aut uenenum sumptū aut morsus animalium uenenosorum aut fe. pestilentialis aut uermes et omnia breuiter que in excessu debilitant uirtutē cordis .Si ab intus tunc prouenit ex magnis passionibus membrorum habentium uicinitatem aut colligantiam cum corde. Et ita potest prouenire propter passiones cerebri et pulmōis et stomaci et epatis et splenis et matricis .et prouenit etiam hec passio propter uentositatem aut propter nimium sensum. et prouenit etiam propter uapores sanguinis corrupti prouenientis ad cor et colere flegmatis et melācolie .SIGNA .Signa causarum extrinsecarum habentur ex iudicio patientis .et quando ꝓuenit ex passionibus aliorum membroruꝫ discernitur per passiones et signa illorum. et si uenerit ex uermibus plus affligi ēa nte cibum et cum cibus assumitur incipiūt ascendere . et si fuerit ex inanitione plus affligitur ante cibum . et si ex repletione plus affligitur post . et si ex nimio sensu et raritate aduenit sibi ex quacunqꝫ facili causa. et si ex uentositate cito aduenit ꝫ cito recedit .et si ex calore pulsus et hanelitus sunt ueloces et frequentes et inordiati .Et si ex frigiditate pulsus et hanelitus sunt parui et tardi et inordinati .Et si ex sanguine discernitur per res naturales et contra naturam .Si igitur urina fuerit rubea et spissa et pulsus undosus et facies rubea et calor in precordiis et patiatur sitim et si fuerit adolescens et fuerit in ocio .et comedit cibaria multiplicantia sanguineꝫ et fuerit homo letus et liberalis . vere istis particularibus concurrentibus aut ut plurimum coniectura est propinqua ueritati ꝙ tremor cordis sit propter sanguinem ꝫ per hunc modum possumus dicere de colera .Si urina fuerit citria et tenuis et pulsus uelox et frequens et sitis nimia et calor intensus et ipē est iuuenis animosus q cucurrit et laborauit et multiplicauit ea q̄ generant coleram tunc uidetur ex colera similiter ex flegmate si urina est remissa ꝫ spissa et pulsus iordinatus et paruus et ipse sit somniculosus et stupidus et flegmaticus et in yeme et pusillanimus tunc uidetur ꝙ humiditas flegmatica petit cor ꝫ non permittit ipsum moueri motu naturali cum impediat situm eius ideo mouetur motu inordinato tremulo . Similiter de melancolia si fuerit melancolicus extenuatus in autūno et si fuerit timidus .et ita de aliis uidetur ꝙ tunc sit propter fumos melācolicos inuadētes ad cor et capsulam eius et quia cor est indignantis nature ꝫ non sustinet istos fumos horribiles iō mouetur inordinato et tremulo motu Sicut treōr accidit ī capite et maībus cū uirtus membrorum regere non potest .qꝛ tremor est motus compositus sicut scribit Galie. in de morbo . ¶PRONOSTICATIO . Omnis mala complexio cuꝫ excedit debilitat et uirtus debilis inducit tremorem et tremor sincopim et sincopis mortem . Si igitur tremor cordis diu durauerit mortem significat . Si autem post tremorem adueniat uomitus practicus et tremor non cesset spasmum significat et mortem. Si apostema uenerit cordi aut ē magnum aut paruum .si magnum aut calidum aut frigidum. si calidum interficit in eadē die. .et si frigidū interficit in scd̄o et si paruum sicut pustule et similia tūc interficit in quarta et emittit sanguinem ꝑ nares sicut encastrum . Si uulnus superuenit cordi aut est in parte dextra aut sinistra .si in dextra aut est magnum aut paruum .si magnum statim interficit. si paruum in prima die .si in sinistra in eadem die interficit siue magnum siua paruum Vlcus in corde mortem inducit.

CVRATIO. Intelligendum ꝙ in omni tremore cordis cōpetunt aromatica ita ꝙ si causa est calida amministrentur aromatica frigida cum modica appositione aromaticorum calidorum ut melius penetrent. Et si causa est frigida amministrentur aromatica calida cum modica appositione frigidorum ut melior fiat conseruatio. Attamen intelligendum ꝙ si discrasia esset nimis intensa tunc sufficit apponere soluȝ composita aromatica sine appositione similium. Aromatica autem cordialia frigida sunt ista scilicet uiole nenufar. rose sanduli omnes. camphora acetū agresta sucus acetose. sucus malorum granatorum. acetositas citri et limonum et citrangulorȝ et aqua rosarum et Karabe coriandrum preparatuȝ. et fructus aromatici. sicut sunt citonia. pira dulcia. et ualet lac acetosum ptisana zuccarum. Composita sunt ista Sirupus limonuȝ et ribes. tamen in terra ista non inuenitur ribes. et sirupus ro. et nenufarinus triasandal. zuccarum rosatum et uiolatum et constitutiones que fiunt ex his z trocisci de camphora et dyadragantum frigidum. et omnia similia. Aromatica autem calida sūt ista scilicet ambra storax calamētum muscus lignum aloes. gariofali cortex citri z citrāgulorum. nux muscata cinnamomum semen maiorane basiliconis. uinum aromaticum. folia enule. Composita autȝ sunt ista scilicet tyriaca mitridatum potio muscata leticia Galie. dyambra dyamargariton dyarodon iulii. alipta muscata. gallia muscata et similia sicut est pulla lardata z assa cum uino aromatico et aqua rosarum Ea que ualent in utroq̧ casu sunt ista scilicet Aurum purum foliatum. margarite corallus. rasura eboris. spodium. os de corde cerui iacicti. blacte bisantia smaraldus doronici croci mellis. borrago. buglossa.

Ex his autem possunt fieri electuaria aut pulueres aut trocisci et sirupus et omnia similia. et cum his potest rectificari. Visis uniuersalibus ad particularia ueniamus Si fuerit de sanguine fiat flebothomia et utatur sirupo de borragine et de buglossa. et sirupo rosaruȝ et acetoso et sirupo limonum ubi fuerint sandal. et camphora et mundificetur corpus cum prunis et manna et floribus borraginis et buglosse et odoret sandalum mucatelinos et rosas et aquā ro. et acetositatem citri. Si autȝ materia fuerit colerica digeratur cuȝ sirupo de borragine et de buglossa. et sirupo nenufaris et ro. et acetositate citri. Et si fuerit melancolica digeratur cum sirupo de borrag. et buglos. et oximelle diur. ubi fuerit cortices citri et nux muscata. et semen maiorane et basiliconis et fiat pomum de ambra ligno aloes musco. et purgetur cuȝ yerapi. et yeral. acuatis cum pulpa colloquintida. Et si materia fuerit melancolica digeratur cuȝ sirupo de borragine et buglossa et fumoterre et oximelle squillitico ubi fuerint epithimus lignum aloes gariofali cinnamomum et odor alipte muscate. et purgetur cum yeral. et yerarufi. acuatis cum lapide armeno. Et si fuerint uentositates fiant fricationes et detur dyanthos cum musco et dyani. et uitet omnia que generant uentositatem. et si fuerit ex nimio sensu dentur sibi aromatica frigida cum paucis calidis. uitet omnem nimiuȝ laborem tam animalem q̄ corporalem. Et si fuerit propter uermes. aut propter passionem aliorum membrorum aut ꝓpter uenenum et consimilia curentur illa ꝑ us sicut dictum est in locis suis. Notandum etiam hic de croco ꝙ non debȝ dari nisi in parua quantitate. Si autem daretur in magna quantitate uenenum ē et inficit ridendo. q̄titas aūt sue magnitudinis

doceri non debet. Et est notandum ꝙ sucus buglosse qualibet uice sumptus cuȝ gariofalis multum ualet in tremorē cordis Similiter intelligendū ꝙ pullus debet lardari et assari et aspergi aqua ro. et acetositate citri et uino aromatico et ꝙ odoret. Et si causa fuerit frigida pullus calidus comedatur. si calida comedatur si fuerit infrigidatus. et si fuerit talis conditionis ꝙ possit comedere carnes. quoniam frigida competunt etiam in tali casu. considerentͣ igitur particularia et applicentur iuxta cōuenientiam particulariuȝ. ¶CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ licet motus cordis naturalis sit motus dilatationis et constrictionis. et in tremore uideatur esse motus dilatationis et constrictionis non tamen est naturalis ymo inordinatus et ꝑter naturam et forte motus tremoris proprie loquendo non est in corde cū motus tremoris non sit nisi in membro qđ uolūtarie mouetur. motus autem cordis nō ē motus uoluntarius. sed naturalis sequens formam. Sed possemus dicere ꝙ iste motus posset quodammodo respondere motui uoluntario. et aliquo modo motus tremoris potest attribui cordi per quandam attributionem. Cor igitur patitur tremorem et iectitationem. Cum igitur cor sit membrum primum et radix omniuȝ uirtutum et membrum delicatum et non posset sustinere materiam sibi odiosā mouetur ad fugandum uł fugiendum uł ad utrunqȝ. uel talis motus uelox et inordinatus appellatur tremor et sentitur et manifeste uersus māmillam sinistrā. Si enim nullus motus naturalis erit cordi motus tremoris apparere non posset ideo tał motus non attribuitur epati. nec aliis multis membris nec capiti quando inclinatur super puluinar nec brachia quando inclinatͣ supra latus nisi passio esset nimia et uiolenta et proxima paralisi et tūc ē iste motus sicut uermiculosus aut formicans. Sed tunc manifeste apparet cum aliquis intendit mouere caput aut manum uoluntarie aut aliquid agere et potissime motuȝ rectitudinis tunc apparet motus tremoris. quoniam cum aliqua res preter naturā uenerit membris mouētibus uoluntarie tūc uirtus debilitatur et non potest complere motum suum mouet igitur partim sȝ cōplere non potest et tunc deficit quia natūra mouet superius et morbus inferius. et tunc deficit motus rectitudinis quem natura intendebat complere et non pōt ꝓpͤ debilitatem uirtutis et ita proprie loquendo non est nisi i membris ubi est motus uoluntarius. attamen potest attribui cordi quoniaȝ licet motus cordis non sit uoluntarius in hoc tamen ꝙ naturale est loco uoluntarii. sicut igitur motus uoluntarius cum ab aliquo non impeditur cōpletur sine impedimento. ita motus cordis cum ab aliquo non impeditur. Cum igitur aliqua res preter naturam aduenit cordi motum suum naturalem complere nō potest quia nec complete dilatari nec complete constringi sed ad utrunque festinat et neutrum peragit et talis motuȝ frequēs et agitatiuus ad superius et ad inferius appellatur tremor. Cum igitur predicat sincopim et mortem ideo cum diligētia ad uertendum Secundo intelligendum ꝙ cor potest apostemari et in se et i sua capsula. non ꝙ apostema ueniat ad complementum. quia cor est indignantis nature et non posset pati tantum lapsum et licet forte posset aliquo modo pati oēs morbos. apostema tamen usqȝ ad sui complementum non cum in apostemate sint omnes morbi in genere scđm principium potest esse principium. sed complementum non a natura enim aduenire mors cēties

Tertio notandum quoniam licet calidum et frigidum contrarientur nihilominnus tñ bene cōuenire pñt in effectu uno sicut i cardiaca cū utrūqȝ debilitet uirtutē

sed diuersimode quia frigiditas facit hoc comprimendo et caliditas exalando et qñ est cum sudore appellatur cardiaca dyaforetica et pro tanto accidētia anime possūt causare cardiacam sicut timor tristicia gaudiuz et letitia. Quarto notandum quoniam licet flebothomia habeat multū debilitare. nihilominus bñ pōt competere in tremore. cum uirtus debilitatur propter multitudinem. Vltimo notandum ꝙ sucus maiorane et buglosse cum gariofal' multum ualet in tremore cordis et cardiaca passione et potissime si causa esset frigida et corpus mundificatum

¶ Capitulum. xii. de sincopi.

Sincopis est ablatio sensus z motus in toto corpore secundū maiorm partez propter debilitatez cordis. Intelligendum hic ꝙ tremor ē in sincopi et iō cause et signa et curatio magnam conuenientiam habent. Secundo intelligendum ꝙ cause immediate sincopis possunt esse due scilicet omne illud quod facit subito exalationem caloris ex corde et omne illud quod facit ad conculcatōnē caloris in corde. ¶ CAVSA. Causaruz sincopis quedam sunt intrinsice et quedā extrinsice. Extrinsice sunt sicut est sudor nimius et balnea nimia et uenenuz assūptum et morsus reptilium. et subita caliditas et frigus. Similiter et fames et coytus superfluus et omne illud quod subito inanit et nimia repletio cibi et potus. aer cauernarum et tumbarū et aer pestilentialis. et uenit etiam propter accidentia anime nimis intensa sicut est gaudiū. et omnia consimilia. Cause intrinsice sunt passiones magne membrorum corporis sicut patet in cerebro propter epilensiam et apoplexiam. et sicut patet in passionibus stomaci sicut est nimia repletio. aut inanitio et sicut patet in appetitu canino et in bolismo et in dolore stomaci et mordicatione eius. et sicut pz ī colica et yliaca et fluxu uentris et uermibus. sicut patet in nimio fluxu menstruorum et emorroydaruz. et fluxus sanguinis narium et in suffocatiōe matricis. et in humoribus corruptis exeūtibus ab epate et splene cuz uapores uadūt ad cor. Euenit etiam sincopis propter nimiam corporis repletionem aut oppilationem. aut propter nimiam cordis caliditatem et humorum subtilitatem et frigiditatem. et humorum grossitiem. et ꝑpter febres pestilentiales. et propter principiuz paroxismorum. et propter dolores et ꝑpter accidētia intensa que fuerunt fe. et ꝑpter uulnera et propter apostemata et saniem et dolores fortissimos et omnes labores tam animales q̄ corporales. et sicut est flebothomia in non assuetis. et omnia cōsimilia que subito conculcant calorez ī corde aut ipsum faciunt exalare sicut dictuz est. ¶ Signorum quedam sunt que significant futuram sincopim sicut est tremor cordis et mutatio coloris faciei in non naturalem colorem et mutatio pulsus in paruitatem et tarditatem et frigiditas extremitatum. Signorum quedam sunt que demonstrant paroxismum sincopis sicut est ablatō sensus et motus et pulsus formicans et mortificatio faciei et omnia illa q̄ dicta sūt superius libro. ii° ubi posuimus signa distictiua inter omnes species sincopis et inter sincopim et mortem. Signoꝝ quedaz sunt que significant causas et si fuerint primitiue habentur per iudicium assistentium si bene inuestigentur. et si ꝑpē passionem membrornm cognitio habeē per iudicia illorum. Et si sincopis uenerit sine omni causa manifesta tam extrinseca q̄ intrinseca et uenerit subito. tunc ē signū ꝙ uenerit ꝑpter passiones cordis z tal' sincopis ē pessima et mortalis. Inuestigēē igiē diligenter singule partes corpis. et nō effugiet te causa passiōis si fuerit depssitas

uel raritas. repletio. inanitio. caliditas frigiditas uenenuz discernatur quia sapor horribilis est in ore alie cause sunt manifeste.
¶ Pronosticatio. Si aliquis ex longo tēpore patiatur tremoré cordis aut ē multū formidolosus tunc debet sumere aliqd et subito ueniat sincopis expeditum est negocium quia causa est equata. Si autez aliquis patiatur longaz sincopim et color faciei fuerit mutatus in liuorem aut uirorez aut nigredinem nunq̄ calcabit terram. Si subito ueniat sincopis et sine omni cā manifesta et sincopis fuerit longa consumatū est. Si autem alicui sincopanti datum fuerit sternutatoriū. sicut est puluis ellebori albi et non sternutauerit nullum est consilium nisi ꝙ crux et turribuluz apportetur
¶ Curatio Aliter enim est operandum in paroxismo et aliter post. Signis igitur mortalibus non apparentibus ut dictuz ē operemur sicut dum sincopis adest. Prima igitur operatio ē ꝙ fricentur extrema cum manibus et cum pāno aspero aut cū sale et aceto et ꝙ fiant ligationes extremitatum dolorose. Secundo ꝙ ponantur in aere claro et ꝙ uocentur proprio nomine in aure alta uoce et mltis uicibus. Tertio proiciaē aqua rosarum in faciē ex alto aut aqua frigida nisi in duobus casibus. s. si sincopis esset propter nimiam repletionē aut propter fluxum uētris. Quarto debemus applicare aromatica naribus frigida in cā calida et in frigida econuerso. et etiā puluerem aromaticum naribus insufflare nisi in uno casu. s. si sincopis esset propter suffocationem matricis quia tunc apponatur naribus galbanum et assa fetida. et alipta muscata inferius. Quinto debemus i cā calida adhibere uinum frigidum cū aqua frigida. et in causa frigida detur cuz aqua calida. et si fuerit propter repletionem detur uinum aromaticum purum sed ī parua q̄titate. Sexto aperiamus os cum cultello ligneo et fricemus linguam et dētes cum tyriaca et potione muscata. Septimo et ultimo apponātur naribus sternutatoria et si sternutet bonum est. et si non statim fugiat medicus. ¶ Si autem nō fuerit in paroxismo. sed timet ne ueniat propter paroxismum febris aut quia uult facere flebothomiā et alias non fecit. aut quia patiatur tremorem cordis aut ē multum formidolosus tunc debet sumere aliquid aromaticum stipticum. Sumat igiē bolum panis intinctum in suco citonioꝝ aut uino aut aqua rosarum aut acetositate citri aut brodio carnium aut ꝙ accipiatur de dyacameron aut zuccaro ro. aut dyambra aut potione muscata et ita de aliis aromaticis iuxta conuenientiam particularū
His uisis accedamus ad curationem iuxta diuersitatem causarum. Si igitur uenerit ex causis primitiuis uel ex egritudinibus manifestis curentur illa per sua contraria sicut oportet. et sicut scriptum est in locis suis. sicut uerbi gratia Si fuerit ex uenenis detur tyriaca et alia sicut dictum ē in capitulo de ueneno. Et si fuerit ex accidentibus anime inducatur contrariumut si ex gaudio inducatur tristicia et applicentur sandal' et camphora. Et si ex fluxibus restringantur cum aromaticis frigidis Et si ex uermibus interficiantur cū amaris et sic de aliis. Et ideo cum cause sint mlte ualde reducamus ad quatuor causas scilicet ad nimium calorem. aut nimiam frigiditatem. aut nimiam inanitionem aut ad nimiam repletionem ¶ Ponamus igitur ꝙ caliditas sit in causa detur sibi lac acetosum butiro extracto et omnia frigida sicut sunt sandalum et rose et camphora. et domus sit subterranea. et porte sint septemtrionales. aspergatur domus aceto et aqua frigida et foliis salicis et nenufaris. et utatur sirupo uiolaruz et nenufaris et sirupo limonum et tria sandal' et zuccaro rosarum et camphora et similibus aromaticis dictis in capitulo de tremore

cordis. Si autem sincopis uenerit propter causam frigidam dentur aromatica calida sicut est muscus lignuz aloes. ambra potio muscata et ita de aliis superius nominatis ca° de tremore . er dentur omnia actu calida et disponatur aer per artificium q sit calidus cũ aromaticis calidis . Si aũt sincopis fuerit ex repletione . et repletio fuerit stomaci inducatur uomitus . Medicie autem uomitiue frequenter dicte sunt. Et si repletio fuerit circa intestina fiat cristeř et si sanguis dominatur fiat flebothomia cum confortatione stomaci et ab intus et ab extra . et si fuerit repletio aliorũ humorum purgetur paulatine et minuaẗ cibus. et fiat abstinentia sicut oportet . nec ĩ hoc casu cogatur accipere cibũ qm̃ cõiter datur cibus cũ uirtus deficit propter repletionez et tunc citius suffocatur . Et ideo dicebat ypo. neq̨ quispiã medicorũ inceptus ẽ q uires egritudinũ cognoscere ualeat. cõiter enim non distinguitur utruz uirtus sit debilis propter inanitionẽ aut propter repletionem iniungatur abstinentia temperata iuxta conuenientiã particulariũ . Si autez fuerit sincopis ꝓpter inanitionẽ deẗ cibus subtilis et facilis digestionis frequenter et in parua quantitate . Detur ergo brodiuz panis carnis cum mica panis trita et oua trita et carnibus tritis cũ parua quantitate uini aromatici . Vel fiat talis cibus assẽtur galline uel perdices uel caro muntonina et lardetur cũ lardo et gariofa. et asp̃gantur aqua ro. muscata et uino muscatello et odoretur diu et postea teratur fortissime et aspergatur aromatico. et deĩde ponantur ista in panno mundo et deinde in torculari et extrahatur sucus et calefiat lẽto igne et exhibeatur et hoc ẽ magis confortatiuũ in extenuatis sine fe. qđ nunq̃ deus benedictus uoluit reuelare usq̨ in p̃sentem diem. et dentur alia nutrientia et resumptiua que dicta sunt in extenuatis et ethicis et consumptis . Sed aromatica semper dentur in parua q̃titate gradatim per ordinez . Alie cãe dicentur in locis suis et ideo recurramus ad illa. ¶ Clarificatio Intelligendum ꝙ sincopis primo et principaliter est apostema cordis. secundario ratione compassionis est passio cerebri qm̃ aufertur sensus et motus ẜm maiorez partem. Secundo intelligendũ ꝙ in sincopi aufertur pulsus ẜm maiorem partez aliquo modo remanet licet inperceptibiliter uel quasi . aliter enim non esset uita

Tertio intelligendum ꝙ impossibile ẽ subito mori ex gaudio ẜm Gali. ĩ de morbo. quia calor totus uadit ad extra et cum natura sentit se depauperataz restringit se in corde et fit magis clausio et magna cõculcatio et ita immediatius moritur propter motus secundarios q̃ propter primos. Et licet sincopis possit causari ex ira nõ tamen subito . et ita mors non uenit ex ira subito qm̃ licet in ira fiat magna exalatio et subito. nihilominus fit magna generatio et subito cuz ira fit ebulitio sanguinis in corde et ita cor nõ cogit se constringeř propter defectuz . Sed in gaudio fit magna exalatio et continua deperditio cuz cõtinue mutatur et non generetur . et iõ cuz deficit natura credit se iuuare in constringendo et interficit se per accidẽs totaliter suffocando et forte deficeret dato ꝙ se ñ constringeret propter caloris defectum et priuationem Quarto intelligendum uł notanduz ꝙ in magno corde citius fit sincopis q̃ in paruo quoniam uelotius fit caloris emissio et exalatio. in paruo fit maior conseruatio . et ideo in magnis animalibus timidis ordinauit natura os in medio cordis siue cartillaginem ad modum ossis ut non cito deficeret ex timore. sicut patet in ceruo Quinto notandum ꝙ aqua frigida directe non competit in sincopi de cã frigida. aut in sincopi de pleitudine qm̃ poros hz claudere et infrigidař et ita addit ĩ cãz. attamẽ aliq̃ modo esset

tollerabile non propter primam intentio né sed propter secúdam scilicet ꝙ excitat calorem et somnū ratione ictus .et qa cadit ex alto et proicitur impetuose inq̄tuȝ igitur excitat posset competere .attamen mihi uidetur q̄tuȝ ē de presenti ꝙ sit melius excitare cum fricationibus et clamoribus et aromatibus et euacuationibus .et sternutationibus et similibus .quid igitur sit faciendum conscientie medici reliquo

Vltimo notandum ꝙ fricatio ualet in sincopi de inanitione quoniam non desiccat et cōsumit sed excitat si fuerit temperata.

De passionibus mām̄illarum

Ammilla est membrū glandosum siue album ex uenis et arteriis contextum ad generationeȝ lactis ordinatum ut baccularius nouiē genitus nutriatur donec cibum grossum sumere possit. Nunc autē māmille supueniunt multe passiones sicut est diminutio lactis et nimia eius exuberantia et coagulatio. vñ eueniunt māmille inflatōnes tumores et generantur in māmilla apata nodi et glandule .duricies et ulcera .corrosio et fistula et nimia māmillarum augmentatio et gratia huius agitur de fetore astellarum et totius corporis. De istis igit̄ breuiter tractemus. De minoratione lactis Lac enim multiplicatur propter multitudinem sanguinis et bonitatem eius. ergo minoratur propter paucitatē sanguinis et eius maliciā. Cause igitur que paruificāt lac sunt multe sicut est distractio sanguinis ad aliam parteȝ .sicut est nimius fluxus menstruorum et ita de aliis. Paruificatur etiam propter ea que desiccant sanguinem sicut est paruitas cibi et potus .labor nimius et consimilia.et fit etiam propter nimiam sanguinis habundantiam cum eius mala qualitate .quia natura non potest illud regere et cum hoc fit ex habundantia colere flegmatis et melācolie. Signa Si fuerit ex fluxibus aut ex abstinētia aut laboribus satis est nota iudicio patientis. Et si fuerit ex aquositate significat̄ ocio ꝫ ꝙ usus est oleribus et fructibus et piscibꝰ Et si est ex multitudine sāguinis male cōplexionati cognoscitur ex cacochimia totius corporis et quia sanguis est filosus. Si autem fuerit ex colera cognoscitur ex citrinitate lactis et ex aliis signis colere .Et si ex flegmate cognoscitur quia lac est multum aquosum et ex aliis signis flegmatis Et si est ex melancolia cognoscitur .quia lac est multum stipticum et ex aliis signis melancolie. Curatio Si fuerit ex nimio fluxu restringatur et trahatur ad partem oppositam .Et si fuerit ex priuatione cibi aut ex mala qualitate cibi .aut labore et similibus inducatur contrarium scilicet exhibeatur cibus et rectificetur mala qualitas et iniungatur quies et ocium et similia. Et si fuerit ex aquositate detur cibus calidus et siccus et iniungatur exercicium Et si fuerit multitudo sanguinis male cōplexionati .rectificetur mala complexio et mundificetur. Et si fuerit propter coleram alteretur et euacuetur et dentur cibaria frigida sicut lactuce cucurbite et melones. Et si fuerit ex flegmate digeratur materia et euacuetur et dentur cibaria calida desiccantia temperate .Idē est de melancolia et purgetur et dentur cibaria calida et humida. Cibaria autem materialia ex quibus generatur et multiplicatur lac in corporibus mundis sunt sicut decoctio tritici et farina eius et amidum. et confectio que appellatur. tri. et risi. ordeum mūdum .farina cicerum et fabarum .et sisaminum. amigdole dulces .oleum sisaminum. carice .ȝinȝiber album. cinnamomū et panis ȝuccari Ex istis potest fieri cibus aut decoctio colata cum uino .aut potio aut aliqua alia confectio. et ita de aliis iuxta industriam boni medici.

Lac q̄ minuant

¶ Et intelligenduʒ ꝙ ea que multiplicāt lac multiplicant sperma et econuerso. De nimia lactis habundantia. Sanguis enim naturaliter uadit ad mammillas et cōuertitur in naturā lactis in tribus casibus aut quia mulier concepit. aut quia peperit aut quia menstrua sunt retenta. Nunc autem cum exuberat lac in mām̄illa inducit dolores. tumorem duriciem. congestionem et caseationem. Discernitur autem ista cōgestio seu caseatio ab apostemate, pro tanto quia iste tumor seu caseatio sunt equaliter in tota mām̄illa cum quadam luciditate. apostema autem est in altera parte tātum. Imprimis repercutiatur et soluatur cum aqua calida et aceto et embrocatis desuper et frequenter minoratur lac altero q̄tuor modorum. aut cum ualde desiccatiuis sicut sunt lentes fabe aut acetum uł cū fortiter infrigidantibus sicut est mucillago psilium. et citoni. et papauerꝭ albi. aut cum fortiter resolutiuis calefactiuis. sicut est gummi ruta agrestis. aut cum nimis humectatiuis sicut sunt folia coriandri recentia et sucus cucurbite. Omnia igitur q̄ paruificant semen paruificant lac. Minuatur igitur nutrimentuʒ et desiccetur sāguis et resoluatur et infrigidetur et humectetur et ita actio minorabitur cum eius multiplicatio non fiat nisi ex sanguine et laudabili. Veniamus igitur ad caseationē lactis in mām̄illa. Hec autem caseatio fit aliquando a nimio calore quod discernitᷓ quia lac est citrinum et tota mām̄illa calida. Aliquando autem causatur a frigido quod discernitur quia lac est ualde aquosum et tota mām̄illa frigida. Si autem caseatio fiat a frigido resoluatur cuʒ calidis resolutiuis. Ista autem sunt. sucus apii sucus blete sucus rute fenugreci anisi cymini siseleos. abrotanum et sucus feniculi. accipiatur igitur ex istis aut multa et cum farina lupinorum et mirra et croco et uino albo. faciamus emplastrū et super mām̄illam apponamus et imponantur panni intincti in predictis sucis. et tepidi superponantur. Si autem caseatio fit propter caliditatem tūc ℞. suci caulium suci maurelle suci coriandri suci portulace añ. tunc omnia cum oleo ro. et aceto fortissimo ⁊ farina ordei misceantur et fiat emplastrū et possumus addere paruam quantitatem mirre et croci. ut frigida melius penetrēt et apponantur semper actu calida. Illud autem quod utrunqꝫ resoluit caseationem et dolorem et tumorem mām̄illaruʒ supposito bono regimine sicut acetum uinū album et aqua calefiant igitur ista et proiciantur de alto super mām̄illam et fiat cōpleta resolutio. ¶ De apostemate mammillarum. Mammille apostemantur sicut alia membra. Et si fuerit apostema đ causa calida particularibus conuenientibꝰ fiat flebothomia et si plenitudo ē magna fiat de parte opposita et si non de eadē et mundificetur corpus ꝺm exigentiam materie. hoc facto si materia est calida apponantur pure repercussiua et si non cum repercussiuis addantur resolutiua quoniā aliter esset timenduʒ ne materia iret ad cor In primis igitur fomentetur mām̄illa cū aqua calida et aceto et oleo ro. et emplastretur cum farina fabarum et ordei et camomillarū et aliqua parua quantitate sandali et misceantur cum aceto ⁊ uino albo debili et fiat emplastrum. Deinde ponatur illđ quod maturat et mitigat. ℞. medullam uituli. fenugrecū semen lini farinaʒ uolatilis molendini misceantur cum oleo sisamino et fiat emplastrum. Si autē materia fuerit frigida corpore mundificato. in primis fomentetur cum aqua calida et aceto et uino albo debili. deinde fiat emplastrum tale. ℞. rizi. ℥. ii. apii. ℥. i. conquassentur et buliant in uino albo debili et postea exprimatur uinū et fiat emplastrum et desuper apponatur. Deinde maturetur sic. ℞. radicū lilii apii. añ. ℥. i.

fenugreci. seminis lini. farine tritici. mir re. añ. ℥. s. croci. ℥. i. misceantur cum me dull' z fiat emplastrũ Et si uolumus for tius operari ita ꝙ si non est bene maturũ maturabit z si est maturũ rumpet z ape/ riet fiat emplastrum de folus rute z per/ sici re. cum felle bouis. uel potest rumpi cum calce viua. z sapone molli. uel aperi atur cũ sagittella z est ualde cauendũ ꝙ suauiter exprimatur propter dolorem Et si essent apostẽata uenenosa sicut antrax. z carbunculus fiat sicut dictũ est in pri/ mo libro De nodis z glandulis z duricie mamillarũ. Accipe igitur draganti. gũbi arabici. vitella ouoꝝ. oleum violatum. sz misceantur. z si fortius operari uoluimus liquefiat pix z cera. in oleo ros. z adda/ tur modicũ fellis z stercoris columbini. z fecis viui antiqui. z fiat emplastrum z super apponatur ¶ De corrosione. z vlce re. et fistula mamillarũ. ℞. nucis cipressi. gallarum. cassie lignoe. añ. ʒ. ii. aloe. corti cum. thuris. añ. ʒ. i. litargiri. ʒ. iiii. pulueri zentur et temperentur in vino claro sub rubeo tribus diebus et tribus noctibus z postea bulliant usqꝫ quo veniant ad spissi tudinẽ mellis et tunc vlcus seu corrosio illiniatur. Et istud medicamẽ ualz in om ni ulcere seu corrosione. et potissime in membro molli. Si autem mamilla fuerit fistulata curetur leuiter cum vino puro calido vbi bullierit mirra. et postea desic/ centur. Deinde ℞. sarcocollam. et aloe. puluerizentur et misceantur cum melle. et inuoluatur tenta et in fistula intromit tatur et est de secretis contra fistulam licz superius in primo libro de omnibus istis sumus locuti ¶ De magnificatione ma millarũ. Aliquando mamille nimis mag nificantur quod nolumus in paruis puel lis augmentari abluantur frequenter cũ aqua et aceto. deinde emplastrentur cum cerusa. et chimolea. bolo. ar. et terra sigilla ta. z si fortiora facere uolumus operemur

cum narcoticis sicut est opium. mandra gora. iusquiamus. pap. albũ. mucillago. psil lii. et quod diximus de mamilla. idez de testiculis intelligamus. ¶ De fetore as sellarũ. et totius corporis. Fetor assellarũ si diu durauerit sine causa manifesta le/ prã futurã significat. Rectificetur igitur dieta et regimen et purgetur corpus cũ flo̅mia et farmacia. secundũ exigẽtiã hu. peccantis. et deinde fiat balneũ. deinde abluatur in exitu balnei cũ aqua decoctio nis yreos. aluminis. litargiri. mirre. spice nar. rose. deinde aromatizentur asselle et totũ corpus sic. s. resoluatur alipta muscat/ ta. sandal. puluerizati z ros. in aqua ros. uel oleo laurino. z illiniantur ascelle z to tũ corpus ¶ Clarificatio ¶ Circa istã materiã multa sunt consideranda. p̄mo quare in viris z mulieribus sunt in pec/ tore. in alus animalibus in parte posterio ri sicut in vaccis aut in vẽtre sicut in sui/ bus z porcis. Dico ꝙ in viris z mulieri/ bus sunt in pectore pro tanto ꝙ ibi nul luz nocumentũ prestant in motu. z si es/ sent inferius ipedirent motũ. z nõ ẽent in loco honesto ꝑpter lactationẽ. Secũda causa est ꝙ lac est sanguis bis coctus z iõ iuuatur in pectore ꝑpter calorẽ cordis. in vaccis aũt nõ sunt in pectore quia impe/ diretur motus pedũ anteriorũ sed sunt i parte posteriori quia versus illas partes de clinat epar z nõ impeditur motus de quo sit curandũ cũ pedes posteriores sequã/ tur motũ anteriorem. Scrophe aũt habẽt per totũ uentrem ꝑpter multitudinẽ fe tuũ ¶ Secundo aduertendũ quare viri habent mamillas z nõ habent lac qm̃ ẽz a℞. i de ystoriis aĩaliũ inuẽtus ẽ yrcus q habuit lac ex quo caseus fuit factus z ha/ buit fetũ masculũ z factũ ẽ illud idẽ q̃re ergo sit in viris. dico viri ꝑprie nõ hñt maillas sz simulachrũ maillarũ. sicut muli eres nõ hñt testiculos sz simulacra testicu loꝝ ab intus. hoc aũt hñt viri ꝑpt decorẽ

tm̄ ut nō viderentur esse diminuti ꝫ iō nō habent ꝓpter opatiōnē sed ꝓpter decorē De secunda dico ꝙ nō hn̄t lac ꝗꝛ non habent menstrua ſꝫ illi qui habēt maillas carnosas bene est possibile ꝙ habeant hūiditatē quandā albā similē lacti. sed nō ē uerū lac .z ita fuit in illo capreolo ꝓpter bonitatē pascue nō ꝙ esset uerū lac ¶ Tercio notādū ꝙ mamille crescunt in mulieribus tp̄e pubescentie ꝫ in viris nō. dico ꝙ in utrisq̧ crescunt ꝫ indurantur capita ꝫ hn̄t ueriliones sed parū in viris ꝗꝛ nō sunt nisi ad decorē sed in mulieribus ꝓpter opatiōnē lactis crescunt ¶ Quarto considerandū ꝙ mamille mediocres sunt meliores ꝗꝛ pue nō possunt satis recipere de lacte in magnis aūt nō fit bona digestio ¶ Quinto notandū ꝙ apostemata ꝫ morbi frequentius accidunt in mamillis mulieꝝ ꝗ̄ uiroꝝ ꝫ ꝗꝛ maiores ꝫ magis rare ꝫ plures accipiunt supfluitates ꝫ ꝗꝛ uirtus ē debilior. in uiris aūt totū consumitꝫ iō nō ita frequenter generatur morbus ¶ Sexto intelligendū ꝙ coagulatio lactis in mamilla ꝓprie loquēdo nō fit a frō ꝗꝛ illud est magis cōgelatio seu induratio .ſꝫ fit a caso digerente dealbāte ꝫ assimilāte oportet eni digesta ēe grossiora ꝫ hoc fit a calido ¶ Septimo nōndū ꝙ repercussiua mediocria in apostēatibus mamillarū bene pn̄t applicari ꝗꝛ mamille appropinquātur in emunctuoriis mēbroꝝ principaliū nō tn̄ sunt emūtuoria ꝫ iō foramina nō sunt lata nec sifr repercussiua debent esse nimis frīa ſꝫ semꝑ cū quibusdā resolutiuis mixta ꝗꝛ timendū esset ne materia iret ad mēbra nobilia mediocria igit̄ apponantur ¶ Octauo intelligendū ꝙ lentes ꝫ fabe fracte pn̄t cōpetere ad resoluendū lac ꝫ ꝗꝛ desiccant ꝫ ꝗꝛ cū aliis resolutiuis administrātur sicut ē fenugrecū. ꝫ sifia. ¶ Nono intelligendū ꝙ fetor in assellis pōt causari a mefia ꝫ a quolibet humore nō ꝓprie a putrefactione ꝗ̄ est ebullitio sed a putrefactione ꝗ̄ est sbē corruptio ꝓprie ¶ Decimo intelligendū ꝙ in fetore assellaꝝ pn̄t cōpetere repcussiua pro tāto ꝗꝛ nō admistrent nisi corpore mūdificato ꝫ tūc nō repercuciūt ſꝫ desiccāt. cū sint sicca ꝫ ꝑꝫ hūc modū pōt cōpeter mirtus ꝫ sifia. ¶ Vnde° aduertēdū ꝙ i iuuenibus magis fetent ꝗ̄ in senibus qm̄ licet materia corrupta magis habūdet in senibus deficit tn̄ calor mouens ꝫ cū hoc ꝗꝛ iuuenes sunt peioris regiminis ꝫ calor ē fortis.

Explicit quarta particula huius libri Et incipit quinta particula.

Ca. primū de difficutate transglutiendi.

Ransglutio cibi ē motus cōpositus ex ꝓtute aiali sensibili mouēte uolūtarie ꝫ ex motu naturali

Mēbrū aūt per qđ fit ista operatio ē mery. deseruit eni stomacho in transglutitōe cibi Mery aūt est mēbrū cōpositū ex duabus tunicis z carne. tunica aūt īferior hz villos lōgitudinales cū quibus fit motus uoluntarius. tunica aūt exterior habet uillos transuersales cū quibus fit motus naturalis Nunc aūt fit transglutitio primo z principaliter cū villis longitudinalibus īterioribus qui mouent uolūtarie z cū uillis latitudinalibus exterioribus qui mouētur naturalibus z iō motus transglutiēdi ē facilis cū ista se hñt secundū naturā Vomitus aūt fit cū villis exterioribus iō fit cū difficultate. carnositas aūt habūdat circa tunicā exteriorē Nunc aūt sicut uia anhelitus ē situata in pte anteriori ita uia cibi q̄ appellatur mery seu ysofagus ē in pte posteriori uersus collū z spōdilia. Hec aūt actio alñ aufertur cū nō pōt transglutire. alñ diminuit qñ cū difficultate. alñ corrūpitur qñ fit cū tremore z titillatiōe ¶ Causa ¶ Difficultas aūt transglutiēdi alñ uenit ꝓpter nocumenta q̄ ueniūt ipi meri. alñ ꝓpter nocumenta q̄ ueniūt mēbris uicinis sicut ꝓpter dislocationē spondiliorū. aut ꝓpter squinantiā. aut ꝓpter spasmū. aut ꝓpter maliciā rei q̄ uomitur. aut ꝓpter illud qđ transglutitur z ita de aliis. Si aūt uenit ꝓpter meri hoc accidit ꝓpter tria. aut ꝓpter maliciā cōplexionis. aut ꝓpter apostēata. aut ꝓpter ulcera Malicia cōplexionis quedā ē calida q̄dā frigida. q̄dā sicca. quedā hūida. apostemata ēt quedā ca'a. quedā fr'a. Aduenit ēt ꝓpter debilitatē uirtutis sicut in illis qui patiūt fortes egritudines aut passi sunt cronicas aut sunt cōualescentes aut senes ¶ Signa. Si fuerit ꝓpter dislocationē sentitur dolor in collo. spondilibus z spatulis. z nō pōt iacere sup̄ dorsuz Et si fuerit ꝓpē spasmū sentitur dolor ī maxilla z pectore z tenet os clausuz Et si fuerit ꝓpter squinantiā z alia cognoscitur ex illo Et si fuerit ex nocumēto uomendi sicut sunt ꝓmes z sitia cognoscitur ex illo. z sir si fuerit ꝓpter rē q̄ transglutitur sicut ē arista z sitia Et si fuerit ꝓpter debilitatē facile ē cognoscere aut rōe fe. aut rōe etatis. aut alioꝝ notorū morboꝝ z ita de aliis Et si fuerit ex mala cōplexione discernitur qꝛ transglutitio fit paulatine z cū labore z sine dolore. z si fuerit caliditas. adest sitis z asperitas. z si ex frigiditate adest grauitas z extensio z pua sitis. z si fuerit apostēa tūc ē dolor in transglutiendo z post trāsglutitōnē quiescit. z si fuerit apostēata calida discernitur ut dictū ē de mala cōplexiōe ca. ex fe. et si ē frm. discernitur ut dictū ē Et si fuerit ex ulcere discernit qꝛ cū comedit aliq̄ acuta. sicut ē sinapis. acetū z similia tunc patitur magnū dolorē. et si comedat dulcia et vnctuosa nō ¶ Pronosticatio ¶ Qñ aliquis patitur apostēa i mery et superuenerit tremor rupturā apostematis significat. alia sunt oibus manifesta cū aliquis nō pōt transglutir̄ quare zc̄. ¶ Curatio ¶ Circa curationē passionum mery debemus tres regulas notare. p̄ma qꝛ qñ datur aliquid pro passionibus mery ab itus qꝛ diutissime teneatur ī ore z paulatine trāsglutiatur. scđa qꝛ in illo tūc nullus sumatur potus quia nimis cito faceret descendere medicamē Tercia qꝛ qñ medicamīa applicātur ab ex̄ qꝛ applicētur collo et īter duas spatulas qꝛ uersus illas ptes trāsit meri Tūc ueniamus ad curōnes ṗticulares reddēdo singl'a singulis Si aūt fuerit ꝓpter dislocationē apponātur uentose et fricationes fiāt et alia q̄ cōpetunt in dislocatione Et si fuerit ꝓpter squināntiā. aut spasmū curētur ut dictū ē Et si ꝓpter ea q̄ attrahuntur aut expellūtur. apponantur lenitiua sicut ficus liquir̄. et sitia Et si ꝓpter debilitatē uirtutis dent̄ resumptia et nutriētia sicut oua sorbilia. medulla uituli brodiū carniū. carnes uolatiliū. et pisces squamosi. et iungatur collū cū oleo uiol'.

sisamino. z oleo amigda. dulciū Et utać elio resumptio z dyadrag. fro. z utatur lacte z balneo Et si fuerit ꝑpter malam cóplexioné siccā fiat illud idé. si ꝑpter calaz utatur sirop. ro. violato. nenufare. z empletur collū ex mucillagine psillii. z citoioꝝ. z sandal. z ro. z spodio. z utatur istis pillis quas diu teneat in ore. ℞. iiii. se. froꝝ. maioꝝ. z minoꝝ. añ. ℈. i. omniū sandaloꝝ. ℈. ii. liquir. mū. ʒ. s. cóficiantur cū mucillagi. drag. z aq̄ ro. z fiant pille. z utatur lacte acetoso. ptisana. lactuc. portulac. cucurbi. z silibus Si autez fuerit ex mala cóplexione fra tunc bulliant ista in oleo laurino. z costino. s. mirra. storax. calami. spica nar. castore. armoniacū. z intigatur lana z ponatur sup̄ collū z iter spatulas z utatur istis electuariis. ℞. dyairis dyacala. rosate nouelle. pliris. dyatrion. pipereon. añ. ℥. ii. misceátur. vel fiat sirop. de maiorana bectonica. z utroq̄ calamé. asaro. z añ. maratro. z melle. Et si fuerit mala cóplexio hūida. bulliat ysopus. z oxi mell. diure. z utatur eo z purgetur cū yerap. z utatur uomitu z fiat ea que dicta sunt in mala cóplexione fra. ex materialibus igitur q̄ dicta sunt pót fieri gargarismus empl̄m. oleū. siropus. elm. aut ɔditū z silia. Si igitur fiat ex mala cóplexione se. z hūida fiat ut dictū é Si aūt propter apostéa ipius meri ponatur istud empl̄m sup̄ collū z iter spatulas q̄ est ptiz maturatiuū z pti repcussiuū. ℞. iiii. se. froꝝ se. malue. se. portulac. se. lini. fenugre. añ. ℥. s. cóterantur fortić z misceátur cū mucillagine. psillii. z tepidū sup̄ dictū locū apponatur z reliquū regimé sit sicut dictū é in mala cóplexione cala Et si apostema fuerit frigidū ponatur istud empl̄m iter spatulas sup̄ collū. ℞. galbani. armoniaci. bdellii. resoluantur in oleo laurino. z cuz cera fiat empl̄m z si éet difficilis maturónis ualde addać istis. s. piretꝝ radix. aristolo. ló. yreos. z reliq̄ sicut dictū é in mala cóplexione fra Si aūt apostéa fuerit ruptū fiat talis potio. ℞. ireos ysopi. radic. liquir. añ. ʒ. i. caricarū vuarū. pass. mund. ab aull. liquiri. munde. maratri. añ. ℥. i. mellis libr. s. fiat decoctionis libr. i. et s. z utatur isto gargarismo sorbédo Si aūt fuerit ꝑpter ulcera q̄ sunt in meri utatur ista potione. ℞. isopi. absinthii. añ. ʒ. s. liquir. mū. uuarū pass. iuiube. draganti. gūmi ara. añ. ℥. ii. mirtilloꝝ. se. citonioꝝ. añ. ʒ i. mellis q̄ sufficit q̄. s. fiat decoctióis lib. i. z s. q̄ utatur gargarizando diu z freq̄nter in ore tenendo paulatine sorbendo z cū hoc teneat istas pillulas in ore. ℞. sarcocoll. spodii. Karabe. dragāti gūmi ara. amidi. añ. ʒ. i. conficiantur cū melle. z fiant pille. z pót uti lacte ita q̄ sint vii ptes lactis z vna mellis. z si uolumus mūdificare magis extrahatur butirū z si uolumus conglutinare nó extrahatur ¶ Clarificatio ¶ Intelligendū q̄ in passionibus z ulceribus meri cópetit lac ubi calculi fluuiales candentes sunt proiecti z mó dubitarz aliqs q̄ nó. tū q̄ lac acquirit malā cóplexioné fram z siccā tū q̄ nimis desiccat & ita exasperat z silia Dico q̄ cópetunt qñ uolumus abstergere vñ ex hoc lac multa iuuaméta acquirit ꝑmo q̄ nó permittit i stomacho casari nec putrefieri nec corrūpi ꝑterea acquirit stipticitaté al' siccitatez tꝑatā consumendo butirositaté róe cuius siccitatis abstergit z mundificat z ita nec alterationé fram acquirit q̄ casm poniť nec nimiā siccitaté q̄ totiens nó apponiť

¶ De debilitate appetitus

Desideriū cibi z potus é appetitus stomachi suā ianitioné sentiens Nunc aūt fames é appetitus ca. z sicci. in róne cibi. et sitis é appetitus fri z hu. in róne potus. Ista aūt uirtus desideratiua ꝑpric ptinet orificio stomachi. sicut transglutitio ptinet meri z digestio fundo stomachi. Cóponitur aūt hec ꝑtus

ex naturali z animali z iō qñ stomachꝰ z alie se hñt secundū naturā tūc actio ē bona z qñ sunt preter naturā tūc actio aut aufertur aut minorat̄ aut corrūpitur Nūc aūt de ablatione z minoratione agit̄ hic qm̄ cāe nō differūt nisi ſm itensuz z remissuz ¶ Causa ¶ Causa debilitatis appetitus aut ē extrīseca aut intrīseca Si ē extrīseca tunc ē nimia caſitas resoluens aut frigiditas mōtificās aut nimius labor z exerciciū Ista eni licet a pricipio intendāt appetitū tñ postea diminuūt z sitr diminuitur appetitus cū trāsit hora in q̄ consueuit comedere z somnus supfluus z aer uenenosus diminuit z crapula z cibaria fastidiosa z ociū z accidētia aīe z nimius potus aq̄ frē z sitia. Si aūt fuerit ꝓpter cās intrīsecas tūc ē aut ꝓpter stōachū aut ꝓpē alia mēbra. si ꝓpter stomachū hoc ē ꝓpē tria aut ꝓpter ablationē uirtutis sensitiue stomachi ex hoc q₂ spūs nō ueit a cerebro z ita nō sentit inanitionē suā. aut ꝓpter malā cōplexionē frāz stomachi ipius. aut ꝓpter nimiū calorē z ista cā eueit frequētius. Si aūt auferatur aut minuatur ꝓpter alia mēbra hoc ē sicut in mania z melīa q₂ obliuiscuntur aut nō ymaginātur aut ꝓpter catarrū aut ꝓpter fe. fortes. aut pestilētiales z cronicas. aut ꝓpter fluxū uētris aut q₂ splen nō mittit melīaz ad stomachū aut nimis mittit fit etiā ꝓpē nimiū fluxū mēstrui aut ꝓpter retentionē. aut cū incipiunt fluere in quibusdā aut ꝓpter uermes aut ꝓpter conceptū aut apostēata. ¶ Signa ¶ Signa sunt satis manifesta ex iudicio z q₂ cāe sunt notabiles ꝓpter egritudines q̄ precedūt nisi qñ ucit ꝓpter stomachū Nūc aūt qñ uenit ꝓpter ablationē sensus stomachi tria sunt signa. primū q₂ nihil appetit. scdm q₂ cibū prius desideratū renuit. tciū q₂ si comedat acuta z mordicantia. sicut ē sinapis z pip z postea potet vinū purū nō grauatur ex illis. Si aūt cā fuerit frā tunc sentit indigestionē z

uētositatē z ē priuatio sitis Si aūt caſitas sentitur calor z sitis z alia oīa sunt manifesta diligenter inquirenti ¶ Pronosticatio ¶ Ablatio appetitus si diu durauerit mortis ē signū Minoratio appetitus si uenerit ꝓpē frātē malū ē ualde cū frās acuit appetitu oīs debilitas appetitus in oī morbo cronico pessimū ē ¶ Curatio ¶ In curatiōe appetitus debemus uitare crocū. butirū z oīa vnctuosa Ea aūt que prouocāt appetitū sunt oīa acuta z aromatica. sicut cepe allia porri nasturciū z sinapis pip & cinamo. gariof. spic. nar. nuxmus. z. oīa stiptica sicut sunt mēta. absintiū. mastix thus storax cīa. lignū al. sucus citonioꝝ sumac berberes. ros. galliamus. sandal z oīa acetosa sicut acetū. vinū ḡnatoꝝ. sucus acetose z acetositas citri z trīaguloꝝ z limonū. z cortices eoꝝ cōdite z oēs confectiones que fiunt ex eis z ualet tiriaca z mitridatū potio mus. dyaciconiten. dyābra. dyamēta. zuccarū ros. z siīa In cā igitur ca. dentur frā. stiptica aromatica. z in cā frā dentur caſa aromatica stiptica In oī igitur defectu appetitus. lardetur gallina. cū lardo z gariof. z assetur deiñ aspergat̄ aqua ro. z vino muscatello et odoret̄ frequenter et multis vicibus valēt etiā oliue cōdite psica cōdita spagus conditus. pisces salsi. zz. cōditū. auellane castanee. cicera. fabe cū sunt torrefacta ¶ His uisis ad pticularia ueniamus. Si malicia appetitus uenerit ꝓpter debilitatē sensus stomachi. tūc purgetur cerebrū et mundificetur & cōfortet̄ cū aromatibus. Deiñ utatur isto efio. ℞. potiois muscate. dyamēte. dyābre añ. lib. ʒ. misceātur. deiñ fiāt pille de aliptamus. et cotidie de mane trāsglutiat tres integras deiñ utatur tiriaca mitridato. Si aūt uenerit ꝓpter malā cōplexionē frāz aut hu. aut utrūq₃ digerat̄ cū oximel squilli. ubi bullierit absīnth. ysop. et mēta Deiñ purgetur cū yerap̄. acuta cū aloe. aut purgetur cū mirobal. Kebul. Deiñ

appetitus ...

de utatur isto ellio ℞.diatrion pipereon dyacicoitē.dyagal'a.dyamente.dyambre an̄.lib.ʒ.oīa misceātur Deinde bulliāt ab scintiū mēta nux.mus.nux.cipres.in oľo laurino z lana intingatur z supra stoma chū apponatur Si aūt fuerit ꝑpter cām ca lidā tunc digeratur materia cū oxizaccara z siropo acetoso z siropo limonū z siro/ po ro. ubi bulliērint sandal.spodiū. ros. cū pauca cāphora z citonia cū quibusdam foliis absinth. Deinde purgetur cū man na cassia fistu. aut miroballani.citri. aut trifera reuberberata.deīde utatur isto ellio ℞.tria sandal.zucca.ros.carniū citonioꝝ conditorū cū zuccaro dyadraga.fri.an̄.℥. ii. misceantur . deinde bulliant ros.san da.citonia.acetositates citri.in oleo ros. z lana infundatur z stomacho applicetur Si aūt fuerit ꝑpter splenē deoppiletur z a melancolia mūdetur Et si ꝑpter concep/ tū utatur exercicio tēperato z vino anti/ quo odorifero z utatur isto ellio ℞.dya ciconitē.potionis mus.an̄.lib.ʒ. conserue citrangulorū.℥.i.misceātur Alie aūt om nes cause curentur sicut dicitur in locis suis et per contrariū reducantur ad tēpera mentū Si aūt causa fuerit sicca z humoꝝ priuatio detur lac et brodia carniū cū aro matibus et oua sorbilia et dieta resumpti ua ❡ Notandū ꝙ ablatio uel diminutio multū notabilis cibi in morbis cronicis ē malū signū z malū in fe. cum nullus diu possit esse sine cibo et malū in cronicis cū mala complexio uidetur esse equata ❡ Se cundo notandū ꝙ frequenter accidit ꝙ aliquis nihil penitus appetit et ꝙ quasi co actus incipit comedere. et postea fortiter et multū appetit et attrahit et comedit et hoc accidit ꝙ uirtus appetitiua que sopita erat ꝑpter cibū acceptū excitať aut cibus acceptus destruit cām diminutionis appe titus ut ꝓbi grā.ponatur ꝙ aliquis amisit appetitū ꝑpter malā cōplexionē frām. et ꝙ incipiat comedere cepas et allia tūc enī

augmentatur appetitus ꝙ cibus destruit cām aut si cā ē ca. z ipse acciperet acetū et silia.diminutionē igitur appetitus cibus suueniēs augmentat appetitū.aut ꝙ sus citat.aut ꝙ rectificat ❡ Tercio aduerten dū ꝙ nō ē incōueniens duas cās ꝯcurrere ad vnū effectū.s.vnā ꝑ se et aliā ꝑ accńs. iō nō ē mirabile si uirtus appetitia seu at tractiua seu desideratiua seu transglutiua deficiat ꝑpē ca.et ꝑpter frate cū excedūt qm̄ licet ca. ipata ualeat ad hoc tn̄ cū ex cedit corrugat et desiccat et exalat. et ita diminuit .frm etiā hoc facit ꝙ mortifi cat ❡ Quarto notandū ꝙ uirtus attracti ua directe et per se nō cōfortatur ex stip ticis nisi ꝙ desiccāt abstergunt et mundi ficant uel ꝙ uirtutē coadiuuant si fuerit dissoluta ❡ Quinto intelligēdū ꝙ uirtus desideratiua seu attractiua zc. ē cōposita ex naturali et aīali naturał tn̄ est in toto corpore sed stomacho additur aīalis et ꝙ ab extra trahit et ꝙ a remotis et ꝙ nō so lū ꝑpter se sed etiaz ꝑpter totū corpus et iō natura ordinauit ut stomachus sentirz suā inanitionē et ad hoc fuit necessarius sensus aīalis nihilominus aīalis alīi superat naturalē ut in canino appetitu.alīi econ/ uerso sicut uidemus in familētis ubi att̄ hit ab epate anq̄ in stomacho sit digestus et sicut uidemus in iudeis cū suspēdūtur ꝑ pedes nihilominus tn̄ cibus attrahitur ad stōchū qđ nō fieret nisi naturalis att̄he ret et superius ꝑue faceret ascēdere ❡ Sex to intelligendum qm̄ licet appetitia epa/ tis sit ꝑpter totū corpus sicut in stomaº nihilominus tn̄ ē naturalis et nō aīalis ꝑ tāto ꝙ att̄hit ad mediū z a ꝑxio et iō ē simplex ſʒ illa stomachi ē cōposita et cā ē dicta ❡ Septimo notandum ꝙ stoma/ chus tripliciter nutritur secunduz Auic. vno mō ex sanguine qui ē in uenis suis exterioribus et iterioribus alr̄ frustra esset ibi.scđo nutritur ex chilo. ſʒG.de uirtu tibus naturalibus. Tercio nutrit̄ ex sāguie

attracto a uenis mesaicis z ab epe nec in boc é difficultas sȝ ex quo istoꝝ triū meli us z ꝑfectius nutriatur é difficultas z de boc sunt longi sermones qm̄ quidā dicūt ꝙ ex chilo Sȝ mihi nō uidetur rōnabile. melius eni uř ex sanguine qui é in uenis interioribus stomachi sȝ nunc nō é locus ratiocinādi. quare. zc̄.

Capitulū terciū de indigestione stomachi z dolore z debilitate z mala cōplexione zc̄.

Intelligendū ꝙ ista hn̄t magnā cōuenientiā z q̄si vnū sine alio esse nō pōt z fere curationes sūt eedē Digestiua igitur stomachi aliñ aufer tur aliñ mioratur aliñ corrūpitur z hoc to tū accidit secundū intēsionē z remissionē z q̄litatē causarū Qȝ aūt digestiua stōachi auferatur minoretur zc̄. hoc accidit aut ꝑpter cās extrinsecas aut intrīsecas. si ꝑp ter extrinsecas sicut ꝑpter accidentia aīe ut ira. tristicia sollicitudo z similiū z cū hoc euēit ꝑpter q̄titatē cibi z potus addi tā z diminutā aut ꝑpter malā q̄litatē aut uenenosaȝ aut frāȝ z ita de aliis sicut est duricies z sīsīa. aut ꝙ cibus inordinate sūptus é aut ꝙ grossū postponitur subtil' aut crudū ponitur sup̄ semicoctū. aut ꝙ hora solita sumendi cibū trāsiuit aut quia somnus nō fuit cōpletus aut ꝑpter motū nimiū cū digestia uigeat p quietē aut ꝙ aer é distēperatus nimis. aut ꝑpter crapu/ lā z uomitū z sīsīa. Si aūt fuerit ꝑpē cās intrīsecas hoc é aut ꝑpter stomachū. aut ꝑpter alia mēbra. sicut ꝑpter passiones ce rebri sicut é reūa z similia z ꝑpter passio nes cordis. sicut é tremor z sīsīa. aut ꝑp ter passiones epatis ut ꝙ mittit sibi ni/ mis de colera aut ꝑpter uenas mesaicas z intestina aut ꝑpter splenēȝ. ut ꝙ mittit stomacho mel'iaȝ in nimia q̄titate aut ꝑp ter passiones matricis z ita de aliis mem bris q̄ pn̄t mittere suas supfluitates ad sto machū Si autem indigestio fiat ratione stomachi tūc hoc é ꝑpē tria aut rōne ma le cōplexionis aut male cōpōnis aut solōis cōtinui. z aduēit etiā rōne doloris z debi litatis. si rōne male cōplexionis .s. uel ca. uel fr̄e zc̄. licet frequētius accidat ex frā. aut ꝙ nimis sicca z ducit ad ethicam aut nimis hūida z ducit ad ydropisiȝ z accit etiā ex mala cōplexione nō solū simplici sȝ cōposita z cū materia z sine: sȝ hoc fit ꝑpter uētositates. z aquositates. z hūores ad stōachū delegatos sicut sanguis. fr̄a. co lera. uel mel'ia adusti uel nō adusti z sani es z sīsīa. Aduēit etiā ꝑpter officialia sicq̄ apostema aut nimia ꝑuitas stōachi aut ni mia q̄titas aut peccatū in situ zc̄. z adue nit ꝑpter solutā ꝯtinuitatē intrīsecus siue extrīsecus aut ꝙ stomachus é debilitatus ꝑpter lōgā abstinētiā z sīsīa. aut ꝙ dolet in se aut ꝑpter dolorē alioꝝ mēbroꝝ ꝑpē eni oīa ista z cōsīsīa stomachus patiť abla tionē digestionis sicut patet in lienteria. aut miorationē sicut cū multū moratur ci bus in stōacho z cū grauitate. aut patitur corruptionē sicut pȝ in eructuatione ace/ tosa. aut fumosa. aut sapore alicuius male q̄litatis z sīsīa ¶ Signa ¶ Intelligēdū ꝙ cū aliquis bn̄ dormit z cū surgit a sōpno sentit se letū qētū z sine turbatiōe z egesti tiōes sunt in hora solita z sicq̄ oȝ z vrina bn̄ digesta z nō sentit eructuationē. nec uētositatē rugitū nec torsionē nec dolorē nec aliquē motū subuersiuū nec sentit ali quā grauedinē in capite nec habuit in sōp no fātasmata terribilia frā nec dolosa tūc significatur ꝙ stomachus optie cōprehen dit cibū vndiqꝫ z hūit qētē z tp̄s suffici ens z ꝙ bōa z ꝑfcā fuit digō Si aūt aliq̄ illoꝝ aut mlta affuerit ꝑturbaᵒ digestiōis significať alia z alia sȝ ꝙ diuersā apparēt accn̄ia. z si fuerit ex cāis extrīsecis hēť ex iudiᵒ patiētis z assistētiū z medici indus tria ēt si fuerit ex passioibꝫ alicꝫ mēbroꝝ a stōacho circūspiciātur diligēť oīa mēbra z noticia nō latebit. Et si fuerit propter

stomachū z fuerit mala 9plexio ca. sentiē calor in stōacho z sitis z male digerit ciba ria subtilia et iuuaē a friis z leditur a cal'is et si ē cū hūoris uicio adest pōdus et agg/ uatio et oris amaritudo et p3 q̄titatē z qu tatē colere effuse accidūt mirationes et cor ruptiones in digestia. et si fuerit ꝓpter ma lā cōplexionē frāz stomachi sentitur fras et paucitas sitis. et ut plurimū appetitus i tensus et q2 male digerit res difficilis di/ gestiois et leditur a friis et iuuaē a calidis et si ē cū hu. uicio adest pōdus z agguatio et si ffa ē cū acetositate et ita de aliis spē bus ffatis iuxta naturā spērū. et si ē melia ē cū stipticitate. et si ex sanguie ē cu dul/ cedie. et si ex hūiditate cū saliua multa. et si cū siccitate ē saliua pauca et cū q̄dā ari/ ditate. et si ꝓpter apostema adē magnus dolō et fe. et nausea. et si ꝓpter solutiōnē continuitatis ē dolor cū punctura. et cibus in stomacho parū moratur et qñ materia mittitur ad concauitatē adest uoitus et si ad uillos et fiat ibidē inuiscatio tūc ē nau sea. et si ꝓpē dolorē res ē manifesta dolo res eni nō ueniūt nisi aut propē malā cō/ plexionē aut solutā continuitatē Et si est ex debilitate discernit ex etate tpe et cō/ plexione et cōsuetudie z propē morbos q̄ pcesserūt et aliñ q2 naturalr ē debil' virtus aūt nūq̄ debilitaē in se nisi rōne alicuius sui instrumēti sicut ē 9positio et vnitas. ¶ Pronosticatio ¶ Ois idigestio stōachi ē mala et potissime corruptio et q2 nō rec tificatur p alias digestias et q2 radix mate ria et origo ē fere omniū egritudinū cro nicarū sicut ē epilēa. lepra. scabies. ydrop. et stia. vigilate igitur si aliquis in conua lescētia patiaē indigestionē et hēat os face tosuz timēdū ē de recidiua. et q2 materia putrefiat si aliquis sit crapulatus et appare at in facie pustula multorū colorū sicut ē color rubeus liuidus et niger. diu viuere nō pōt q2 materia ē sūme uenenosa z cor pus mūdificari nō pōt propē crapulam ad bonā igitur digestionē stomachi diligen tissime aduertamus ¶ Curatio ¶ Si indigestio fuerit ꝓpter accidētia aīe indu catur gaudiū leticia zc̄. z si ꝓpter crapulā z repletio fuerit nouella iniūgatur uoitus z fiat abstinētia z somnus lōgus exerci/ ciū tpatū. z bal. detur cibus facilis digesti onis dētur aromatica stiptica stomachū cō fortātia sicq̄ ē dyābra dyamēta triasand. z dicit G. in de inge. in hoc casu cōpetūt somnus z vigilia. somnus ut fiat bona digestio z caloris reuocatio. vigilie ꝓpter expulsionē supfluitatū. z si fuerit ꝓpē sto machū detur cibus digestibilis in pua q̄ti tate z frequenter z si ꝓpter cibū per con trariū reducatur z ita de oībus cāis pmi tiuis rectificetur igitur sicut o3 z si ꝓpter egritudines alioꝝ mēbroꝝ a stomacho cō siderentur illa diligēter z curētur sicut di citur in locis suis nō eni esset decēs q̄dli bet in quolibet loco ponere Et si propter apostema stōachi cal'm curetur sic In pri mis detur dieta tenuis sicut ordeatū aue natū. amid. spinag. lactuc. lac amigd. aq̄ ordei. siropus iulep. poma cocta cū zucca ro. pruna matura z oīa dentur actu cal'a. nullo mō prouocetur uoitus z iō oīa den tur lenitia mixta cū stipticis. nihil pure dissolutiuū detur ¶ In pmis igitur si pēi cularia conueniāt fiat flēmia. deiñ ponaē empl'm sup̄ stomachū de portulacis. plan tagine. absinth. cōfectis cū aq̄ro. deinde utatur isto sciropo. ℞. absinth. scariol'. lac tuce. añ. ʒ. iii. q̄tuor se. fri'oꝝ. dragā. liquir mū. ordei. añ. ʒ. i. prūoꝝ xxx. zuccari lib. i deiñ purgetur sic. distēperetur in pdicto siropo. z aq̄ ordei. ʒ. i. z. s. cassiefis. mūde z dētur añ diē z de ista potione deē quo tiēs idiguerit z alia nō. deinde fiat istud empl'm sup̄ stomachū. ℞. endiuie. scariol'

malū.roſ.añ.ʒ.i.maſtic.ʒ.ſ.farine ordei ʒ.ii.cōquaſſentur fortiter ſiſ.z bulliāt .& fiat empſm Et ſi uolumus fortius matu rare addamus ſucū apii z auxūgiā galline z anatis z ſi antiquaretur addamus cū his ſpica nar.bdelliū z dattilos Et ſi apoſtēa fuerit frm tunc in primis fiat empſm de abſcinthio roſ.camomilla z apio. poſtea addamus cū uolumus maturare maluā ſū mitatē feñ.ſpicā nar.maſtic.z thus. fenu gre.z ſe.lini Et ſi ꝓlongaretur z eſſet ni mis durū addamus mirrā.bdelliū.armo/ niacū.galbanū.z utatur tali ſiropo.℞.ab ſcinthiū.ſūmitatū feñ.yſopi.capilſ ue.re. añ.ʒ.ii.maſtic.thurꝫ.ſpic.nar.roſ.añ.ʒ.i meſſ.roſ.zuccari.añ.lib.ſ.z fiat ſiropus. z in ſiropo diſtēperetur ʒ.ſ.yerap̄. z exi beatur cūdecoctione yſopi.z abſcinthii. ſemꝑ cauendo ꝙ uoitus nō ꝓuocetur nūq̄ ſtiptica ſeperētur a maturatiuis z a reſolu tiuis z ſedetur dolor cū auxūgiis z cāmo millis.mellilot.z ſiſibus z ita de materi alibus nominatis pōt fieri oleū. z cū lana deſuper apponi z ita de aliis Et ſi fiat īdi geſtio ꝓpter vulnera ſtomachi curetur ſic Curatio vulnerū ſtomachi. vtatur in pri mis iſto ſiropo.℞.oxizaccar. ydromelſ. añ.lib.ſ.miſceāt z bulliāt ibi citoioꝝ.ab ſcinth.añ.ʒ.i.z detur māe z ſero cū aqua ordei.deinde detur yerap̄.cū decoctione ordei z abſcinth.Deinde .℞.dragganti gūbi arabici maſtic.thurꝫ.Karabe añ.ʒ.ii. conficiantur cū ſuco abſcinth.z fiāt pilſe z cotidie utatur duabus uel tribus Cibus ſit lac acetoſuꝫ a quo butirū ē abſtractuꝫ z accipiantur inteſtina uitulorūꝫ z edi z condiantur cū aceto z utatur illo Et ſi in digeſtio fuerit propter dolorē ſtomachi. curetur dolor prius ¶ Curatio doloris ſto machi Si dolor accidat ꝓpter malā com/ plexionē cā.utatur lacte acetoſo a quo ex tractū eſt butirū Et utatur pullis coctis i

aqua ubi ſit acetū z cū infrati fuerint cōe datur.idē fiat de piſcibus ꝑuis Et utatur ſiropo roſ.z acetoſo ubi ſint foſ.abſcith. ſi colera habundet purgetur ſic. ℞.floruꝫ borraginis.uioſ.paſſuſ.enucl. liquir.mū. abſcinth.añ.ʒ.i.fiat decoctio z in decoc tione temperentur corticum mirobalſ.ci tri.ʒ.i.fricentur z colentur . z colature addatur aloes loti.ʒ.i.miſceantur z detur in aurora vtatur triaſandalis zuccaro roſ. z emplaſtretur ſtomachus cum roſis ſan dalis.camphora z farina ordei Si autem dolor fuerit propter uentoſitatem fiat ſa cellatio cum milio uel ſale z milio . Vel ſic bulliant in oleo laurino ruta. caſtoř . radix ariſtoſo. añ. conquaſſentur z poſ tea lana infundatur z modicum expri/ matur z ſupra locum doloroſum appo natur . ¶ Deinde fiant uentoſe compre hendentes vmbilicum Et ſi non ualeant iſte fiant criſteria ubi ſit iſtud oleum & yerap̄.ſuppoſita decoctione comuni vta/ tur dyaniſo.dyacimino . vinum purum ualet ad conſumendum uentoſitatem. z alia . ¶ Et ſi dolor fuerit ex apoſte/ mate curetur ut dictum eſt.Et quandoq̄ accidit dolor ſtomachi z non poteſt ſeda ri donec euomerit z ſi colera eſt in cauſa fiat ut dictum eſt. Et ſi melancolia dige ratur cum ſiropo de borragine z bugloſ ſa z ſiropo ſquillitico ubi fuerint folia ab ſcinthii z purgetur ſic ℞.floruꝫ borragi/ nis floꝝ.utriuſq̄ ſticados folioꝝ abſcithii. liquiricie munde.paſſularum enucleatarū añ.ʒ.i.fiat decoctio et in decoctione tē perenť mirobalſ.indi.ʒ.i.fricentur lento igne z coletur et colature addatur lapi. armenici nouies loti.ʒ.i.et detur in auro ra.vtatur dyambra.dyacameron.emplaſ tretur ſtomachus cum abſcinthio. camo/ mila bugloſſ.ſpica nar.z oleo coſtino Si aūt fuerit ꝓpter materiam fleumaticā di/

geratur materia cũ oximell. diure. ubi fuerit ysopus et absinthiũ et purget sic. ℞. floꝝ. utriusq; sticados. polipodii. añ. maratri. liquir. mũ. passulaꝝ enu. foliorũ absinthii. añ. ℥. s. fiat decoctio et in decoctiõe tẽperẽtur cortic. mirobal. Kebuli ℥. i. frĩcentur lento igne et colentur et colature addatur turbit ℈. ii. et detur in aurora Et utatur dyamẽta et dyãbra. et dyatrion. pipeon et emplẽtur stomachus cũ menta et absinth. et costo. et maiorana; Et ẽ intelligẽdũ ꝙ in doloribus antiquis stõachi sincopalibus et paroxismalibus nõ iueni tãtũ iuuamentũ sicut in hoc. ℞. suci mente ℥. s. suci absinth. ʒ. ii. gariof. lign. aloe. silobalsemi. añ. ℈. s. puluerizentur et misceãtur et accipiatur tepidũ cotidie de mane. sed stomacho uacuo uel ꝙ accipiatur cum ouo sorbili et facit mirabilia. Et aliqui sunt qui dolent semper ante cibũ et qeścit dolor post cibũ et hoc uidetur esse ꝓpter colerã mordicantẽ aut melancoliã q̃r oportet ꝙ purgetur ut dictũ ẽ. et ꝙ utaẽ lacte acetoso butiro extracto et confortetur stomachus cũ stipticis. et sumat cibuz multũ nutribilẽ et in pua q̃titate Et aliqui sunt qui dolent cibo assumpto. et nõ cessat dolor donec euomuerit. Et tales utanẽ. in media nocte et de mane añ cibũ tali condito. ℞. coriandri ꝑparati. fol. mente. fol. absinthi. gariof. lig. aloes. añ. ʒ. ii. puluerizentur z cõdiant̃ cũ mell. embl'corũ. mell. ros. ꝙ sufficit Et si dolor fuerit ꝓpter ulcera aut alia nota et manifesta curẽtur illa prius et ita curabitur illud per se et per consequens dolor et per consequens rectificabitur digestiua Aliquando etiaz corrumpitur digestiua ꝓpter debilitatem uirtutis qua confortata confortatur digestiua ¶ Curatio debilitatis uirtutis stomachi et sensus eius Debilitas et nimius sensus stomachi cognoscuntur qz de facili ledit̃ a q̃cũq; re et iõ q̃si q̃dãmõ vulgarit̃ debilitas stõchi uocat̃ passio stõa



chi cuius cã ignoratur utpote ꝓbi grã ponamus ꝙ stomachus patiat̃ quãdã angustiã aut debilitatẽ appetitus aut cõprehẽdat cibũ cũ quadã titillatione z quodã tremore occulto z cũ hoc nõ prouenit aliqua cã extrinseca. sicut est natura aeris. aut cibi natura nec prouenit ex aliqua egritudine maifesta nec ex aliq̃ passiõe stõachi notabili tũc dicetur ꝙ stõachus est debilis. ita ꝙ ꝓpter debilitatẽ nõ appetit nec digerit nec z sustinet bene cibũ z tamẽ secundũ ueritatẽ uirtutis in se nõ deficit sed rõne sui instrumenti. Sed qz causa comuniter ignoratur iõ tunc debilitati uirtutis attribuitur ut plurimũ tamen ista debilitas uenit ex frigiditate Et ideo curã illi ordinẽmus. ℞. mente. absinth. costi. sũmitatuz feni. añ. ℥. i. spic. nar. stiptici. spic. celtic. calami. aro. lig. alo. añ. ʒ. ii. conquassentur z bulliant in oleo laurino z in illo oleo ponatur lana aut filtrũ z stomacho applicet̃ aut cera noua ibidẽ malaxet̃ z stomacho fiat emplastrũ. uel ex istis fiat cõditũ aut el'm z eo utatur. uel utatur dyaciconiten añ cibũ z post illud eni el'm ẽ tante uirtutis ꝙ uerificator postq̃ gustauit dixit. Si uis me mitẽ si uis dimittere litẽ. de dyaciconiten da mihi frater itẽ Si aũt causa esset calida diminuantur ista multũ ca. z addantur ros. sandal. se. portulac. camphore z imilia. Et de istis omnibus fiet ꝑmo particularis iã cito cũ loq̃mur de mala cõplexione stomachi q igitur hz stomachũ debilẽ z nimis sensibilẽ z nõ põt ieiuniũ tollerare. vtatur brodio carnis bouine uel accipiat modicũ frumẽti cocti uel parũ panis cũ vino ubi bullierint pira aut cotana uel dyãbra cũ tria sandal. Si aũt digestia stõachi imutetur ꝓpt̃ malã cõplexionẽ siccã rectificetur illa prius ¶ De curatione male cõplexionis sicce stõachi iniũgatur ꝑmo qes z ociũ z utat̃ dieta resũptia z nutriẽte sic̃ senes z cõualescẽtes. In ꝑmis igitur itret balneũ aq̃ dulcis tẽpera

rate z parū moretur z nō sudet. deiñ bal neetur in aq̄ tepida uel frigiditati uicina sed ibi nō sit nisi transeūdo. deinde quiescat deiñ utat̄ lacte mulieris aut asine aut cap̄ aut uaccaꝝ z sumat illud ab uberibus Et si nō ē possibile colligatur lac in uase calido z ponatur in lacte modicū salis z mell̄ z bulliant z ponatur parū aq̄ z accipiat z caueat ne in stomacho corrūpatur. z illa a quibus suitur lac sint iuuenilia & sint in bono regimie z utatur bono cibo de ista aūt materia loquitur G. in v°. de inge. sa. ꝑpter ptisicos z in vii°. ꝑpter stomachi siccitatē z i ix°. ꝑpter ethi. z nos superius in duobus locis sumus locuti Et postq̄ lac ē digestū in stomacho exercitet̄ deiñ utatur brodio carniū z carnibus uolatiliū q̄ tñ nō degunt in aquis. vtat̄ ouis sorbilibus z piscibus petrosis z paulatine reuertatur ad cibaria q̄ debentur in tpe sanitatis Et si siccitas fuerit iūcta cū calitate utatur lactuc. cucurbita z sirup̄. iulep. z aq̄ fr̄a nisi siccitas nimis excederet ꝙ tūc potus ēet nimis debilis z nō posset sustinere Et si siccitas esset iuncta cū fritate utatur aq̄ mell̄ z ptisana cū modico mell̄ z uino liphato z sifibus ca. z hu. sicut sunt brodia z iuscella. z vtatur elio resumptiuo cū dyaredon abbatis. Si aūt fiat indigestio ꝑp̄ malā cōplexionē ca. curetur illa prius. Cura male cōplexionis stomachi ca. In tali cura cōpetūt psica nō tñ hūida. aquosa. valēt etiā lactu. endiuie scariol̄. cucumeres cucurbit. portulac. coriandrū hu. z lac acetosū z pulla infr̄ata acetū. ualent etiā pisces recētes. zuccarū ros̄. triasand. ponātur empl̄a fr̄a supra stomachū tñ nō teneantur tāto tpe ꝙ anhelitus constringatur aut epar nimis infrēt. Et si cā fuerit iūcta cū siccitate utatur siropo uiol̄. z nenufare. z iulep. z dyadrag̃. fro. utatur spinag. atriplicibus z maluis z pomis z aqua ordei. z inungat̄ stomachus cū ol̄o uiol̄. Et si ca. sit iūcta cū hūiditate vtatur oxizaccar. siropo acetoso. vtatur piris z coctanis et emplastret̄ stomachus cū ros̄. coctanis z sandal̄. Et si col̄a hn̄det in stōacho purgetur. sicut dictū ē ca° de dolore stomachi. Si aūt fuerit indigestio ꝑpter malā cōplexionē fr̄aꝫ tūc illa curet̄ prius Curatio male cōplexionis stomachi fr̄e. vtatur alliis z vino forti in pua q̄titate z calefiāt extrema z ponātur uētose supra stomachū. vtatur añ. cimi. ameos. sisel. spic. nar. z ligno al̄. z utatur potione muscata. dyatrion pip ereon. ꝫꝫ. cōdito Et si fr̄as fuerit iūcta cū siccitate minorētur ca. z euaporatiua z utatur lacte z aq̄ cruda z lacte cū mell̄. z vinū cū aqua. vtat̄ isto medicamine. ℞. mastic. spice. bulliāt in oleo z inungatur stomachus uel malaxetur cera in oleo z misceatur cū medico picis naualis z empl̄etur stomachus. Et si fr̄as iungatur cū humiditate vtatur carnibus assis z vino pontico z utatur pipere z cinamomo. z vtat̄ isto siropo. ℞. ysopi absinthii. calamenti. añ. ʒ. iii. añ. matri. ameos. sisel̄. spic. nar. squināti. calai. aromatici. añ. ℥. i. mell̄. ro. lib. i. fiat siropus z ex istis materialibus pōt fieri oleuꝫ aut vngentū. aut cerotū. aut empl̄m. vel malaxetur cera cū oleo. de balsamo Et si fl̄a dn̄etur in stomacho aut mel̄ia purgetur sicut dictū ē in dolore stomachi Et ē intelligendū ꝙ puer puus uel puella applicata stomacho multum confortant virtutē digestiuā dū tñ nō sudent uel catulus uel saltiꝫ ꝙ vicinus lōgo tpe supra stomachū teneatur. Et si indigestio auferat̄ ꝑpter malā cōplexionē humidā in stomacho curetur illa prius Minuatur cibus & potissime potus. z utatur assis z frixis. z vtatur isto electuario. ℞. dyañ. dyacin. zuccari ro. añ. ℥. iiii. misceantur Et si hūiditas iūgatur cū caliditate vtatur acetosis z stipticis. z tunc ualent granata. z citonia. z parsica s. illa a quibus non fluit humiditas Et si fuerit iuncta cū frigiditate

vtatur diatriō.zē.ueꝝ ꝙ patiētes contin
git ucire frequētius de rēotis ꝑtibus ꝓpter
malā cōplexionē stomachi fraꝫ z hu.iō
de gr̄a illā magis ꝑticulariter ꝓsequamur
Dieta eñ sit talis panis sit triticeus bene
coctus et fermentatus et cū ꝑpata q̄titate
salis et triticū sit natū in terra alta leui et
noua q̄tū erit possibile omnē aliū panē ui
tet. vinū sit citrinū in colore mediocre i
sbā bene maturū et odoriferū nō nouū z
optimi saporis oīa alia vina vitet. Aqua
sit fontis et fons sit uberrimus scaturiēs.
et currat uersus orientē et sol de mane ꝑ
cutiat ostiū fontis et currat aqua sup̄ loca
munda et accipiatur aqua lōge ab ostio fō
tis ut sit depurata a superfluitate rōne euē
tationis et uirtutibus stellarū Carnes aūt
sint uolatiliū aut q̄drupedū siue uolatiliū
aut domesticoꝝ aut siluariū.si domestic̨.
utatur pullis et gallinis caponibus et colū
bis uolantibus et ista nō sint in cauernis
detenta sꝫ in aere ad libitū nutrita De sil
uaribus utatur ꝑdicibus et sturnis et me/
rulis et auiculis cāpestribus et fasianis De
carnibus quadrupedū aut sunt domestice
aut siluares. Si domestice utatur carnibus
agnalꝫ agni uel mutonis iuuenis et edu
li et uituli lactātis et extremitatibus por/
coꝝ De siluaribus nō utatur aliq̄bus nisi
iuuenibus.s.cūiculo capriolo et ceruo iuue
nibus. alias nō noiatas penitus uitet. Itē
utatur feñ.nouello.petrosilꝫ.mēta.saluia.
serpillo.isopo.saturegia. sana mūda. siue
gariofilata q̄d idē ē borago.bleta.orto.spe
rago.iuuene.oīa alia uitet olera Itē uitet
oīa legumina ꝑter brodiū cicerū Itē uitet
oēs fructus nisi auellanas assas. aut duas
nuces post pisces aut medietatē vnius pi
ri cocti aut coctani cocti cū modico casei
butirosi post cibū Vtatur ouis sorbilibus
piscibus squamosis de aq̄s mūdis currēti
bus lōge a ciuitatibus et si coquātur in aq̄
ponatur ibi petro.feñ.et sal aut ponatur
sup̄ torrefactoriū et iungatur frequēter cū
aq̄ salsa et oleo et hec ē dieta in generali.
Deiñ sequitur magis ꝑticulariter Die do
minica utatur gallinis in brodio cū ʒʒ. et
croco z carnibus porcinis assis z sint de
latere dextro porci cū salsa uiridi sine ace
to sꝫ cū cinamo.z in sero hēat vnā auicu
lā cū salsamento de vino z sale Die lune
hēat oſa.s.borra.blete petro.z terantē for
tiē z cōdiantē cū carnibus salsis z mutone
recenti iuuene.z sint de costis z hēat ꝑ/
dicē assā cū salsa de cinamomo z in sero
carnes porcinas assas cū cepis desup̄ apposi
tis Die martis hēat carnes porcias de dor
so z sint aliquātulū salse cū porris z sinap̄
z in sero cuniculū iuuenē assū cū salsa de
pipere Die mercurii hēat cuniculū iuuenē
in brodio cū sp̄ebus z perdicē assaꝫ cū sal
sa de cinamo.z in sero carnes porcinas as
sas Die iouis hēat carnes mutoninas i ge
nere.z pullā in pane z de sero auiculas as
satas Die ueneris habeat cicera cū petrosil
lio z saluia z pisces assos seu camōtas .i.
gābaros z sint semp pisces marini cocti i
vino puro Die sabbati si comedat carnes
utatur vitulinis lactātibus multū iuueni
bus z teneris cū bor. piperata z pullos as
sos z si nō fiat sicut dictū ē in die uenerꝭ
Panis sit bene fermētatus z bene coctus
Itē vinū sit multū antiquū sine aq̄ in ꝑ
ua q̄titate z sit regula ꝙ continue exerci/
tet se añ cibū donec incipiat fatigari z nō
comedat in die sꝫ de mane circa terciā ulꝫ
ante z de sero semp in uesperis & ualde
paꝝ Viso de regimie per dietā uideamus
de regimīe ꝑ medicinā.p̄mo in siropo.se
cundo in medicina laxatia. tercio in pul
uere.q̄rto de eīiis Siropus ē iste .℞.fen.
petro.brusci. spagi.gramis. apii.añ.ʒ.i.
tēperētur in aceto fortissimo ꝑ diē z noc
tē.deiñ ℞.ysopi.absinthii.calamē. pule
gii.serpilli.maioran.basilicō.mēte. saluie
añ.ʒ.i.cōti.citri.añ.maratr.cimi.ameos
siseľ.se.basili.se.maiorā.añ.ʒ.i.z.ʒ.mellꝫ
lib.i.z.ʒ.z fiant sirop.lib.ii. Medicia ē

ista. ℞. yerap. ʒ. v. aloe. ℈. i. agarc. turbit. esule an. ℈. i. an. cinamo. mastic. an. ℈. s. cōficiantur cū suco absinth. z fiant pilſe. Puluis ē iste. ℞. triū generū pipis. ʒʒ. cina momi. nucismus. an. ℥. ii. an. maratri. ci/ mini. ameos. siseſ. ligni al'. carpobalſ. xilo aloes spic. nar. spic. celtic calai. aramati. an ℥. i. mēte puluerizate. ℥. iii. croci. ʒ. ii. zucca ri. ℥. ii. fiat puluis et ponatur in sacculo de aluta Electuaria sunt pſa. primū ē istud. ℞. dyamēte. dyatrion. pipereon. an. lib. s misceātur Itē aliud. ℞. pliris cum musto dyāthos cū musto dyābra. letiue. G. dya/ mēte. dyatrion. pipeon. an. ℥. iiii. misceāt et utatur māe et sero Itē illud quo utatur post comestionē. ℞. dyacitoiten. dyatriō pipeon. carniū. citoniorū. dyamēte. an. ℥. iiii. misceātur ¶ Et aduertendū ꝙ oībus istis pōt uti in tpe fr͂o et regione fr͂a. sed in tpe ca. aut regione ca. utatur in pua q̄ti tate ualde aut nihil Sed in tpe ca. in re/ gione tn̄ fr͂a utatur isto. ℞. dyacimi. dya rodon. abis. dyātos rosate nouelle. an. lib. s. misceātur Et si calor superuenerit. aut rōne laboris. aut alicuius alterius rei tunc ista oīa dimittantur. et tunc si patitur in tpe ca. sitiꝫ vtatur isto. ℞. dyadra. fr͂i. dia buglosſ. zuccari. roſ. dyarodon abſis. an. lib. s. misceantur ¶ Clarificatio. ¶ Notā da sunt hic aliq̄ que poīt G. vii°. de ige. p̄mū ē qm̄ in vnoq̄ꝫ mēbro corporis ē ac tio i aliis nō exn̄s hoc aūt ē ꝓpter cōplexi onē cū quodlꝫ mēbrū ꝓpria cōplexiōe de/ coretur. Secundū notabile ē istud ꝙ in q̄ to tpe calm̄ reducit fr͂m in tāto tpe fr͂m pōt reducere calm̄. ſꝫ motus nō ē equalis qm̄ uicina mēbra leduntur a fr͂o plusq̄ le dantur in calido cōtrario se hꝫ in sicco et hūido qm̄ modus reducēdi est eq̄lis qm̄ mēbrū uicinū nō leditur a sicco nec ab hu. de quo sit curandū ſꝫ tēpus nō ē eq̄le ꝙ citius reducitur hūidū a sicco q̄ ecōuerso. Siccū eni ē de difficili reducibile et iō cor pus qđ nō nutritur de facili infr͂atur. Et cū stomachus ē siccus nō solū debilitatur stomachus et mēbra uicina ſꝫ totū corpus Concluditur ergo ꝙ siccitas stomachi est cum diligentia reducenda

¶ Capitulum quartū de canino appetitu.

Quadruplex est innaturalis appe titus quidā qui uocatur caninus quidā qui uocatur bolismus. z q dā qui uocatur fames sincopalis. z quidā qui uocatur appetitus corruptus z de istis p ordinē prosēq̄mur. Caninus appetitus ē appetitus intēsus z irrationabil' z isacia bilis z q̄to plus appetit tāto magis cēdit z dr̄ caninus qm̄ sicut canis nunq̄ saciat̄ imo reuertitur ad uomitū ita qui hāc pa tit̄ passionē nūq̄ pōt saciari Et sicut dya/ betica ē sitis insaciabilis ita caninus ap/ petitus ē fames isaciabilis ¶ Causa ¶ Cā huius appetitus ē triplex. s. calitas resol/ uens z fr͂as cōprimens z sensū inducēs z humor acetosus pungens z uiscositatē q̄ appetituꝫ ipediebat remouens ¶ Ad pri/ mū mēbrū pn̄t mſta reduci sicut ē calitas acris. cursus. labor. fe. precedens. uigilie ni mie. z caliditas stomachi z totius corpo/ ris z q̄to calitas ē maior in toto corpore q̄ in stomacho tāto fames ē z caninus ap petitus intensior z qn̄ caliditas ē maior i stomacho tūc ē maior appetitus in potu q̄ in cibo z ita caliditas stomachi vna cū caliditate totius corporis bene pōt intēde re appetitū. reuma aūt pōt intendere appe titū debilitando cōtentiuā z faciendo de stomacho eleuare suū. veit etiā ꝓpter de bilitatē cōtentiue z fortitudinē expulsiue Et fit etiā appetitus intensus ꝓpter ꝑmes z serpentes q sunt i fūdo stomachi z pro prie in intestinis deuorantes cibū Ista eni oīa z consilia pn̄t reduci ad inanitionē z resolutionē. scđa causa est frigiditas cō primens & ita agit actionem similem succioni & ita inducit contractum z sen sum. & ita stomachus cum sit in suo

orificio inanitus z illud sentiat ió appetit sicut si esset uera inanitio z ió q hñt orificiũ stomachi fm̃ hñt intensuz appetitũ z quanto frigidius ẽ tãto appetitus intẽsior nisi ad tantũ deueiret ꝙ mortificaret qm̃ om̃e mẽbrum infrãtũ habz ↄ̃tionẽ defectã de necessitate sicut pꝫ per G. in 1°. affo. qbuscũqꝫ iuuenibus ¶ Tercia cã pót esse fña acetosuz exñs i orificio stomachi qm̃ mordicat z suscitat et cõtentiuã debilitat et digerit hu. grossos uiscosos qui ipediebant appetitũ ¶ Signa ¶ Si fuerit ex caliditate resoluente tunc ẽ sitis et ut plurimũ ẽ cõstipatus et apparent alia signa caliditatis qm̃ est audax pilosus musculosus et accit alñ etiã ꝙ homines multũ cibũ accipiũt z parũ assellant et nõ erunt pingues et hoc attestatur sup̃ fortẽ caliditatẽ resoluentez Si aũt fuerit ꝓpter alia cõsumentia resoluentia sicut ẽ aer labor vigilie et silia h°. habetur iudicio patientis Et si fuerit ꝓpter uermes hoc iudicant signa ꝓximũ & si ꝓpter fritatẽ tunc ẽ fluxus uentris par uitas sitis inflationes uẽtositates. Et si fuerit ꝓpter debilitatẽ contentiue tunc est fluxus uentris z cibus existit q̃si indigestus et cũ quadã sanguinis ꝑmixtiõe Et ẽ intelligendũ ꝙ ois mala cõplexio sue virtuti defectionẽ generat sicut scribit vi°. de morbo et ideo q̃libet earũ cũ excedit põt debilitare ↄ̃tẽtiuã. mõ igitur cũ calido mõ cũ fro. et fm̃ hoc signa alia et alia Si aũt fuerit ex humore acetoso tunc ẽ puitas sitis et eructuatio acetosa . et si fuerit acetositas ex fľate ẽ acetositas pura cũ hũiditate multa Et si fuerit ex melĩa tũc est cũ ponticitate et cũ q̃dã siccitate Et si fuerit ex aliis causis maĩfestis tũc sciẽ ex iudicio ¶ Pronosticatio ¶ Caninus appetitus ex reumate adueit raro. Caninus appetitus si continuetur ducit in bolismuz et bolismus in famẽ sincopalẽ . et fames sincopalis in mortẽ vigilate igitur et orate hic ¶ Curatio ¶ Si caninus appetitus fuerit ꝓpter calorẽ resoluentẽ denẽ ea que sunt dure digestiois sicut fabe fracte frumentũ coctũ lẽtes cũ aceto pisces bestiales et conchilia carnes bouine semicocte oua indurata panis azimus. portulac. cucurbi. condite cũ oleo amigd. dulciũ z cũ zuccaro . extremitates aĩaliũ. z intestina z condiãtur cũ aceto z zuccaro z iungantur cũ oleo mirtino. oleo ro. oleo de sumac. ubi bullierit alumẽ Et ẽ intelligendũ hic ꝙ i curatione canini appetitus debemus vitare oia acetosa z oia põtica z oia acuta nisi per hoc intẽderẽ cura sicut sunt acetosa in causis calis z pontica z stiptica in nimio fluxu uẽtris z acuta z incisiua in humoribus fľaticis Si aũt fuerit ꝓpter malã cõplexionẽ frigidã dentur olea cala pigue dines z vnctuosa z carnes anseris asse z vinũ purũ Et utaẽ potione mus. pliris cũ musco dyanthos cũ musco. aliptamus. & si est cũ materia utatur alleis cepis. z pipe ciñamo. z sinap̃. z digeratur materia fľatica cũ origano. calamẽ. pulegio. serpillo. añ. maratro. z melľ. purgeẽ cũ yerap̃. Et si materia ẽ fľatica digeraẽ cũ siropo . de bora. sir° de buglos. z purgetur cũ dyaseñ dyabor. z lapis lazuli. z detur zuccaꝝ ro. i cã ca. z mel ro. in cã fra Et si fuerit ꝓpter debilitatẽ contentiue consideretẽ cã z si ẽ cã ca. fiat sicut dictũ ẽ Et si ẽ ꝓpter reuma curetur ut dictũ ẽ Et si uenerit a splene mundificetur z ita de aliis mẽbris Et si fuerit ꝓpter ꝟmes detur absinthiuz cũ origano z aloe z alia q̃s dicẽtur. Et si fuerit ꝓpter cãs primitiuas ꝑ contraria reducantur ad ꝑpamentũ ¶ De bolismo

¶ Bolismus ẽ appetitus intensus z cũ incipit desinit z accidit frequenter itinerãtibus z ꝑtrãseũtibus ꝑ loca niuosa z ió vulgares dicunt ꝙ aliq̃ herbã calcauit que hꝫ aspectũ ad augmentandũ appetitũ tñ ista ẽ ueritas ꝙ tales sunt cũ ianitione corpis z repletione stõachi nauseatiua z debilitate stõachi z ió cũ stõachus infratur icipit

appetere z etiam rõnẽ inanitionis totius z cũ incipit desinit quia stomachus reple tus ẽ z virtus debilis z icipit quasi mor tificari z destitui z quasi insensibilis fie ri virtus appetitiua Quare oportet ꝙ sus citetur z extrema purgentur z quodãmõ cũ paruis virgis suauiter flagellentur . de inde odoret aromatica . Et si particularia conueniant in frate vtatur istis materia libus siue in ep̃iis siue in pomo ut odore tur siue in emplis z oleis zc̃. z supra sto machũ appanatur z ẽ ista. s. ambra. storax calamita. laudanũ. lignũ al̃. muscus. gario. nux mus̃. Et assetur pulla z lardetur cuz gariof. z aspergatur cũ aqua ro. muscata. z odoret z comedat et vtatur vino mus catello aut alio odorifero Et si particula ria cõuenirẽt in caliditate vtatur isto fm priorẽ modũ. s. rof. viof. siccis. neũphare. coriãdro prepato. sandal̃ et cãpho. et assetur pullus et lardetur et aspergatur cũ aqua rof. et camphore et odoret z comedat cũ fuerit infrigidatus. ❡ De fame sincopali. ❡ Aliquando aliqui habent orificiũ sto machi ita debile et sensibile ꝙ nõ possũt ieiuniũ tollerare et iõ si in hora famis ca reant cibo de facili incurrunt sincopim. Tunc igitur aut isti sunt actu in sincopi aut nõ. et si actu fricentur extrema forti ter et ligentur ligatione dolorosa z traha tur per nares et digiti conduplicati forti ter constringãtur et aspergantur aqua ro. et post casuz vtatur pane intincto in vi no et vtatur brodio carniũ. Et si particu laria vergant ad caliditatẽ fiat sicut dictũ est ❡ De corrupto appetitu. ❡ Appella tur appetitus enormis et intollerabilis. s. cum aliquis appetit comedere cretã carbo nes. pisces crudos carnes crudas . fructus nouellos adhuc ponticos sicut manifeste videmus in mulieribus pregnãtibus hoc aũt accidit ppter hu. corruptos potissime melancolicos existentes in stomacho ifi dentes ip̃m et ita corrũpunt appetitum.

Et ꝙ adhuc sunt sub latitudine sanitatis appetunt similia . z ꝙ talia ab intus sunt corrupta z infecta ideo appetunt ab ex tra similia corrupta z infecta z enormia z irrationabilia quasi si essent maniaci de cibis male diiudicantes Accidit igit̃ mu lieribus pregnãtibus aut cũ menstrua sunt retenta Et in viro accidit sed nõ ita fre quenter z fm diuersitatẽ hu. in stioma cho fm hoc diuersa appetuntur ❡ In pri mis igitur vtatur vomitu z multis vici bus z ante cibũ z post z potissime si nõ fuerit mulier pregnãs in illis eni verend fieri Deinde vtatur rafano tpato in oxi melle squillitico . deinde purget cũ quinqꝫ generibus mirobal̃ preparatoꝝ. sicut opõ tet z põt vti piscibus salsis z carnibus re centibus assis supra carbones imediate Et vtatur colũbis assis z pullis assis z sibibus z vtatur sinapi. cinamo. z cardão. z cu beb. Et utatur isto el̃io. ℞. cuppul̃ glan dũ. ligni al̃. añ. maratri. spice. nar. nucis mus. gariofi. mirtilloꝝ . añ. ʒ. i. ʒuccari. ꝙ sufficit z fiat el̃m z addatur conserue ci tri. z citranguloꝝ añ. ʒ. ii. misceantur . ❡ Clarificatio. ❡ Intelligendũ ꝙ du plex est appetitus quidã simplex quidam cõpositus. simplex est natural̃ z semp fit a calido. Et cõpositus cõponitur ex calido z fr̃o. z ẽ solũ in stomacho. Est eni appe titus stomachi cõpositus ex naturali z aĩa li. sed naturalis fit a calido. aĩalis a frigido frigidũ eni cõprimit z ita agit actionẽ si milẽ succõi. z ita inducẽdo vacuũ iducit cõtactũ z ita sensuz. z ita per accñs iuuat appetitũ z calidũ p se. z ita hoĩes qui hñt stomachũ frigidũ sunt intensi appetitus z q hñt cal̃m male appetũt licet calor fa ciat appetitũ naturalẽ per accñs tamen di minuit in stomacho attrahẽdo uapores q replẽt stomachum fantastice z ita impe diunt contactum z ita sensuz non ẽxigit̃ iconueniẽs si caliitas stõachi ipediat appe titũ z fr̃as augmẽtet vtrũqꝫ eni ẽ p accñs

¶ Secundo intelligendū quoniam quili/
bet appetitus cibi fiat per frigidū .tamen
appetitus coitus naturaliter no fit nisi per
ca. quoniā appetitus coitus est simplex al/
ter aūt est compositus. ¶ Tercio intelligē
dū ꝙ vinū competit in curatione canini
appetitus quia calefacit z digerit cum est
ibi mala complexio frigida . aut materia
frigida . z licet uinuꝫ sit appetitus potus
non cibi. nihilominus vinuꝫ non est po/
tus tantum sicut aqua. imo cibus z potus
z medicina z cum hoc non dico ꝙ appe/
tatur sed detur sicut medicina cum sit ca
lida z causa sit frigida z ita curat ratione
contrarietatis. nec facit penetrare nec pe/
netrat quia vnctuosa impediunt que pre
cesserunt. potest igitur vinū competere ī
curatione canini appetitus ¶ Quarto in
telligendum ꝙ licet vomitus inaniat ta/
men quia in isto casu euacuat causaꝫ mor
bi iō potest competere sicꝫ ī canino appe/
titu ꝓpter frigidos humores in stoma/
cho existentes ¶ Quinto notandū quo/
niam licet grossa cibaria plus nutriant z
citius sedent appetitum . nihilominus in
bolismo plus competunt subtilia quia vir
tus est debilis z ideo citius confortat &
citius transit ad membra ¶ Sexto notan
dum quoniaꝫ licet in canino appetitu ꝓ
ter causam frigidam non competant stip
tica nihilominus bene competunt in bo
lismo z ratione debilitatis virtutis z etiā
ut confortetur appetitus quia in bolismo
cum incipit desinit z ideo dicitur bolis/
mus quia cum bolo saciatur quia appeti/
tus statim prostratur z deficit quare stati
succurrendum est ne cadat in sincopim
¶ Septimo aduertenduꝫ ꝙ mulieres no/
uiter inpregnate. aut si menstrua retine/
antur appetunt enormia sicut intestina.
carbones terram z similia. z ratio huius
est duplex vna est similitudo ut dictum
est adhuc enim humor est sub latitudine
sanitatis quia humor melancolicus ē gros
sus terreus ideo appetunt terram z carbo
nes tamq̄ similia Aut forte possumus di
cere ꝙ humor melancolicus licet per com
parationem ad alios humores dicantur
frigidus z siccus tamen in se inquantū ē
in corpore viuēte est calidus z humidus
ideo appetit frigida z sicca tāq̄ contraria.

Capitulum sextum de siti

Itis est appetitus frigidi z humi
di in ratione potus sicut fames
calidi z sicci in ratione cibi po/
tus autem est necessarius ut faciat cibum
penetrare ad membra Nunc autem sitis
aliquando aufertur aliquando nimis intē
ditur. z si auferatur hoc est ꝓpter malam
complexionem stomachi frigidaꝫ aut hu
midam aut vtrūq; aut ꝓpter passionem
capitis sicut est mania z melancolia . aut
ꝓpter ablationem sensus Si auteꝫ sitis fue
rit nimis intensa .aut est ab interioribus
aut ab exterioribus hoc est ꝓpter calorem
solis aut aeris. aut ꝓpter cursum z laborē
z vigilias z clamorem z uociferationeꝫ
z ꝓpter cibaria calida sicut sunt cepe allia
piper. euforbiū. asa fetida. vinū purū for/
te antiquū. aqua salsa. pisces salsi. pisces re/
centes cū in stomacho corrūpuntur. mor
sus reptiliuꝫ. venenū sumptum. coitus su
perfluus z similia corpus exterminantia.
Et si ab intus hoc est ꝓpter stomachū aut
ꝓpter alia mēbra. Et si ꝓpter alia mēbra.
aut prouenit a cerebro sicut in frenesi aut
in catarro de fleūate salso .aut ꝓpter spiri
tualia sicut ꝓpter apostemata pulmonis.
aut paniculoꝝ aut ꝓpter fe. putridaꝫ. aut
ethicam uersus finē aut ptisiꝫ z similia z
prouenit etiā ꝓpter oppilationes uenaruꝫ
meseraicaꝝ z epatis ut in ydrop. z ꝓuenit
ꝓpter calefactionē epatis z ꝓpter apostēa
z ꝓpter fluxū z ꝓpter nimiā caliditatem
renū ut in dyiabetica passione Si ꝓpter
stomachū hoc est ꝓpter cōplexionē calidā

aut siccam aut utrumque. aut propter coleram que habundat in stomacho . aut fleuma salsum . aut propter fla dulce. aut propter crapulam. aut medicinam sumptam. et similia. ¶ Signa ¶ Signa causarū extrinsecarum habentur ex iudicio patiētis Signa que sunt propter alia membra a stomacho habent per iudicia illarū passionū. Sed signa que sunt a stomacho sunt satis clara quoniā amaritudo significat coleram et dulcedo fleuma dulce. et salsedo fleuma salsuz et alia satis habentur ex iudiciis ¶ Pronosticatio. ¶ Si in fe. adueniat sitis cū ariditate corporis ualde malum Si febricitans multum sitierit et subito cesset sitis et fe. remaneat z lingua est arida nigra mortem significat procul dubio quia virtus sensitiua ē mortificata ¶ Curatio ¶ Intelligendum q multiplex est sitis cui credendū non est et ideo potus nō est dandus vt verbi grā ut qui mane sitierit in ieiuno nō est potus tribuendus et si cogeretur detur sibi acetū cuz oleo Si de sero utile ē intrare lectum . si sitierit non est potus ei tribuendus qm si dormierit sedabitur . Si fuerit propter crapulam prouocetur uomitus et inducatur somnus Si propter medicinam laxatiuam in principio non detur potus quia sitis mendosa est . In omnibus istis non debet concedi potus sed tamē aliqui sunt inpatientes et multum sensibiles et in talibus oportet q accipiant sorbendo diu in ore tenendo paulatine transglutiendo et teneāt in ore pillulas subscriptas Aliquando autem uenit sitis propter malam consuetudinem bibendi et tunc non est consilium nisi q paulatine mutaretur ad oppositum et q per accidentia anime ¶ Intelligendum etiam q in siti que prouenit propter causam calidam et potissime humoralem. sicut est colera non competit somnus quoniam calefiunt interiora & augmentatur sitis In mala igitur cōplexione calida sine materia sine opilatione. detur aqua frigida in bona quantitate et sedabitur sed si esset colera nullo modo detur aqua per se nisi esset cum vino granatorum aut siropo iulep. aut cum aceto aut cum mica panis et purgetur cum cassiafi. et miroballin. citrini Et si esset fleuma salsum detur sibi oximel diuretic. et purgetur cum miroballin. citrini et Kebul. uel quotienscunque potare uoluerit detur sibi ptisana ordei ualde calida quantū potare uoluerit et sit ita calida sicut poterit sustinere et hoc est expertum quoniaz ratione actualis caliditatis digeritur materia fleumatica et frequenter sequitur uomitus Et possunt fieri in siti ea que dicta sunt superius in libro. i. ¶ Pillule q̄ ualent ad sitim si teneantur in ore. ℞. quatuor se. frigidoruz mundatorum se. endiuie. se. lactuce. seminis scariol. seminis portulace. seminis papaueris albi an̄. ʒ. i. conficiantur cum mucillagine psillii. z draganti z fiant pillule. aer frigidus ualet multū z potissime si uenerit propter pectus . Si autem uenerit propter causas extrinsecas. reducantur per contrarium z si fuerit propter passiones membroruz interioruz curētur prius. z ita sedabitur sitis interim cuz blandientibus transeamus ¶ Intelligendum q in siti mendosa que prouenit propter humores frigidos multum ualet somnus Et si auferatur sitis propter humores frigidos purgetur. z si propter morbos curetur. z si propter ablationē sensus . detur vinum purum aut nectar z dentur assa z frixa z salsa z acuta De remediis autē contra sitim breuius pertranseo . propter ea que dicta sunt in primo libro ¶ Clarificatio. ¶ Intelligendum q ablatio sensus in stomacho potest esse signū mortale z tamen ablatio sensus in aliis partibus ut pedibus zc. nō esset pro tanto q actio stomachi ē necessaria toti corpori sz in multis aliis partibus nō sic ¶ Ablatio

igitur sensus ꝑpter mortificationē uirtu/
tis sensitiue in stomacho est signū morta
le in se. ¶ Secundo intelligendū ꝙ aqua
frigida ut plurimū per se sūpta nō sedat
situm quoniam de facili inflāmatur z cō
uertitur z oppilat z non penetrat. quare
oportet aliquid amiscere sicut est acetum
aut vinū albū in parua quantitate. Et si
sitis est propter stomachuʒ ꝙ dentur tria
sandal. zuccaarū rosꝫ. z similia ¶ Tercio
notandum ꝙ causa appetitus sitis est ca. z
sicc. z suuʒ obiectū est frigidū z humidū
z tamen vinū appetitur cū sit calidum z
appetitur ut potus sedans sitim. dico ꝙ ui
nū potest sedare sitim multis modis z ra
tione actualis frigiditatis z humiditatis.
z liquiditatis. z quia est penetratiuū z ꝙꝫ
comuniter ꝑmiscetur cum aqua z ratio
ne delectationis confortat digestiuam re
statura z nutrit bene igitur appetitur vi
nū in ratione potus cum multas habeat
uias sedandi sitim

¶ Capitulum septimū de eructuatione.

Ructuatio est uentositas fumo
sa ex indigestione stomachi pro
curata ad superiora oris proiecta
virtute expulsiua stomachi cōfortata. In
telligendū etiam circa istaʒ materiā ꝙ uē
tositas generatur a calore debili resoluēte
materiā in uaporē non potente tamē cō/
sumere. Nunc autem iste uapor uentosus
sic generatus aut expellit̄ p superiora aut
per inferiora aut remanet in medio. si p
superiora causat eructuationem. si per infe
riora z cum sonitu causat peditū z sine
sonitu causat trullam. Si autem remanet
in medio z uentositas sit iuncta cum hu
miditate causat rugitū. si nō causat torsio
nes z similia ꝯm ꝙ uētositas uadit p lo/
ca ampla uł stricta. z secundū ꝙ est gros
sa uel subtilis secundū hoc diuersas facit
melodias z proportiones armonicas sicut
dixit princeps medicorū G. vi. de morbo

¶ Causa ¶ Eructuatio aut prouenit
ab exterioribus aut ab interioribus. si ab
exterioribus hoc est aut ꝑpter nimiū ca/
lorē aut frigus aut inordinationē cibi &
potus. aut ꝑpter nimiā cibi z potus quan
titatē. aut ꝑpter qualitatē sicut sunt legu
mina sicut fabe z similia. aut sicut radi/
ces sicut rafanus rapa pastinaca z similia.
aut sicut sunt dulcia grossa sicut sunt vi/
na noua dulcia z similia aut quia somnus
nō fuit completus z breuiter ꝑpter omīa
illa que digestionē impediunt Si ab inte
rioribus hoc est duobus modis. aut ꝑpter
stomachū aut ꝑpter alia mēbra sicut sunt
egritudines epatis aut uenarū meseraicaꝝ
z ita de aliis que virtutem digestiuā ipe/
diunt Si ꝑpter stomachū hoc erit aut ꝑp
ter malā cōplexioneʒ aut ꝑpter malos hu
mores existentes in stomacho. si ꝑpter
malā ꝯplexionē tūc aut quia nimis ē calˀa
aut nimis frā Si ꝑpter hūores aut ꝙꝫ coli
ci aut ꝙꝫ flatici aut ꝙꝫ melici z ita breui
ter de aliis omnibus que uirtutē stomachi
digestiuā corrūpere possunt z ꝯm diuersi
tatē causarū diuerse species corruptionuʒ
generantur Et ita ē quedā species eructu
ationis fetida quedā fumosa z quedā ab/
hoīabilis sicut ē odor pisciū corruptoꝝ aut
ouoꝝ frixoꝝ aut carniū rancidaꝝ z sic de
aliis saporibus noīatis aut sicut sunt sapo
res frequentius noīati sicut est sapor aceto
sus aut fumosus Species igitur eructuatio
nis sunt multe ualde ꝯm diuersitatē cor/
ruptionū z ꝙꝫ corruptio prime digestiōis
raro aut nūꝙ̄ pōt rectificari per digestiōēs
sequentes ideo cū maiora cautela transeū/
dū est ¶ Signa ¶ Si aūt eructuaº fu
mosa expulsio z indigestio prouenit ꝑpē
causas extrīsecas satis pōt sciri. per iudicia
si medicus vult esse diligens Iuxta illud
Damasceni. nec super oīa pudeat te patiē
tē interrogare Si aūt uenerit ꝑpter causas
intrinsecas z fuerit ꝑpter passiones alioꝝ
mēbroꝝ satis manifestabitur ex illis. Et

si uenerit ꝓpter stomachū tunc aut ē ꝓp ter cām ca. aut frīam. z si ꝓpter cām cau dā sentitur calor in ore siccitas z ariditas Et si fuerit colera sentitur amaritudo cū quadā angustia z inquietudine z pōt sci ri per viam experimenti per hunc modū seruetur patiens in temperata dieta p ali/ quos dies quo ad quātitatē z qualitatē z postea detur panis ordei cū aqua. z nihil amplius comedat in illa mensa. z ꝙ de istis accipiat in temperata quantitate tūc si sentiat eructuationes proculdubio cā ē calida que conuertit materiā in uaporem Si aūt sentiat eructuationē acetosaꝫ cū hu miditate z saliua multa tunc ē ex frīate. Et si cū siccitate z stipticitate tūc ē ex me lancolia z per uiā experimenti possumus scire per hunc modū. dentur cibaria calā cū temperamento. sicut ē menta origanū añ. z cū hoc regimen tēperatū precesserit aliquibus diebus tunc si cum hoc sentiat eructuationes proculdubio extrinsecis ex clusis ex mala cōplexione frigida ꝓcedit. Si aūt appareat humor fetidus ex corrup tione z putrefactione humoꝝ prouenit. Sed fetidus acutus fumosus pungitiuus attestatur supra hūores calos sed rancidus z abominabilis z inominatus sup̄ melan colicos sed acris z sicut pisces corrupti & oua corrupta supra frīaticos z in istis sa/ poribus extraneis z inoīatis oportet habe re magnā coniecturā iuxta naturā parti/ culariū que concurrunt z que p̄cesserunt. quare oportet medicū esse vigilaturū. oīa enī certis litteris denotari nō possunt sm G. in de inge. Signa igiē particularia idu strie medici derelinquantur ¶ Pronos ticatio ¶ Eructuatio vna uel due cū al leuiatione bonū signū est z ꝙ natura sit fortis in expellendo z est quasi quedā cri sis particularis. Et ideo uentositates siue sint naturales siue sinthomatice nl̄la via nullo modo sunt retinende nec rōne loci nec rōne persone. Immo postq̄ generate sunt medicus tenetur illos expellere cum temperamento uel superius uel inferius. z ideo ubi oprtet eructuationes tempera te sunt prouocande Si aūt eructuationes fuerint multe z frequētes nō possunt esse bone imo sunt sinthomatice z sunt ma le in rōne signi ꝙ corruptionē digestiois significant z male sunt in ratione cause. ꝙ digestionē iterū corrūpunt cū cōmo/ ueant digestiuā cū ipa uigeat per quieteꝫ. eructuatio igitur frequens z nimia mala ¶ Curatio ¶ Si fuerit ꝓpter dietā rec tificetur. si ꝓpter passiones alioꝝ mēbroꝝ curentur. Si ꝓpter stomachū uigilandū ē si igitur fuerit mala cōplexio stomachi ca lida. alteretur cū siropo ro. uiolar. nenufa re. z ex his fiat empl̄m supra stomachū. sicut sunt ro. sandal. z sil̄ia. z si esset cole ra purgetur cū mirobalī. citri. z cassiafi. z aliis frīs sicut oꝫ in vi. rebus nō naturali bus applicentur Si aūt causa fuerit frigida det̄ castor. cū aceto squillitico z admini/ stretur ruta. z origanū. calamentū. z añ. maratrū. z spinargi. costus z ameos. z si/ sel. z ex his uel istis fiat siropus aut cōdi/ tū aut elm̄. aut oleū aut vngentū z simi/ lia z applicentur uel ab extra uel ab intus z dentur ista elīa. s. dyatrion. pipereon. dyani. dyacimi. dyagalanga. dyaꝫinꝫ. & similia z si cā est materialis purgetur sm cōuenientiā hu. z si fuerit frīa sicut miro balī. Kebuli. z aloe paratis sicut oportꝫ z si ex mel̄ia purgetur cū mirobalī. indi. z lapi. lazuli. paratis sicut oꝫ deinde fiat stu pha z bal. z exibeatur tiriaca z iūngatur dieta sicut oꝫ in vi. rebus nō naturalibus. fiat igitur ante cibū exercitiū forte z ita de aliis z breuiter loquendo magna pars curationis ē bonitas regiminis ¶ Clari ficatio ¶ Intelligendū ꝙ eructuatio sm aliquē modū considerādi pōt eē mo tus naturalis Si enī sit modica z cū alleui atione tunc ē bonū pro tanto ꝙ aliquan do modicus uentus generatur & uitis

expulsiua é fortis z expellit illá uentosi/ taté cũ vna eructuatione uel duabus uel paulo plus z túc pót esse secundũ naturá quecunqꝫ fuerit causa Aliqñ tamé é mul tũ frequens z tunc nó solũ é malũ in ra/ tione signi imo in róne cause qm̃ ratione motus nimii corrũpit digestiuá z ita pos sumus intelligere de sternutatione singul tu tuss i z similibus. qm̃ possunt esse mo tus naturales cóparando ad finé z quo ad virtuté forté qñ aũt excedunt z ledunt tunc sunt accidentia sequentia morbos z ẽm hũc modũ loquitur G. de istis v° de morbo ❡ Secundo debemus intelligere ꝙ eructuatio quo ad apparentiá passio est partis superioris stomachi qꝛ ibidé magis manifestatur. sed quo ad existentiá ma/ gis é partis inferioris cũ ibidem sit uapor qui expellitur z licet sternutatio sit pas/ sio partis anterioris qꝛ ibi est materia nó tamen fit in stomacho cũ in parte supe/ riori materia nó possit contineri cũ situs sit alter z alter. ❡ Tercio intelligendũ ꝙ eructuatio acetosa pót fieri z a calido z a frigido. a calido fit tãq̃ a causa remota cũ calidũ infrigidet exalando z frigidũ faci/ at hoc tãq̃ causa proxia z ita uidemus ꝙ calidũ ab extra inducit acetositaté sicut ui demus in vino cũ conuertitur in acetosi taté qꝛ bulliendo partes calide exalant fit etiá a frigido sicut patet in fructibus qui a principio sunt acetosi. Et iuxta hoc ad uertendũ qm̃ calor fortis z intensus licet deberet dissoluere resoluere z consumere nihilominus gracia materie facit aliquan do eructuationes fumosas cũ sic materia est disposita sicut sunt legumina z siĩa. z manifeste apparet in exterioribus. qm̃ licet ignis sit magnus z fortis tamen qñ ligna uiridia apponũtur resoluitur fumus trũbosus caligatus z ita é in corpore q̃re zc̃. ❡ Quarto notádũ ꝙ melancolia fa/ cit eructuationé acetosam fetidam cũ sit humor corruptus z frigidus. Idem facit rafanus cũ sumitur in nimia quantitate. quia róne indigestionis cóuertitur in fri giditatem z qñ corrumpitur in fetoré có uertitur Sed fleuma acetositatem facit & nó ita fetoré qꝛ nó est humor ita corrup/ tus sicut melancolia z cũ hoc est grossus z uiscosus ❡ Et ultimo notandum ꝙ in eructuatione q̃tũ est ex hoc nó competit ffomia sed cũ corpus é plectoricũ potest competere róne humoꝝ existétiũ in uenis

De singultu stomachi

Ingultus est quasi spasmus sto/ machi repleti aut inaniti. aut hu more aliquo uiciati ꝑpter expul sionem nociuorũ Intelligendũ ꝙ exqui site loquendo singultus nó est spasmus. sed dicitur spasmus ꝑpter conuenientiaꝫ quam habet cũ spasmo. vnde sicut spas/ mus fit ex inanitione z repletione ita z singultus. sed differunt quoniá spasmus semper est motus preter naturá z cũ hoc licet retractio fiat postea tamen fit exten sio ut nociua expellantur q̃tũ in ipo est. Modus autem faciendi est iste cũ aliqua res nociua ipi stomacho adheret z potissi me cũ inuiscatur in uillis z subſtãtia sto/ chi tunc uirtus aĩalis sensibilis sentit illud z tunc suscitat virtutem naturaleꝫ expul siuam z tunc cuꝫ magno impetu nitunẽ nociuũ expellere z talis motus stõachi fit ipetuosus et fortis. appellatur singultus z per talem modũ fit sternutatio z tussis. sicut scribitur quinto de morbo Causatur igitur singultus ex repletione z inanitio ne z ex apostẽate z ulcere z ex multis có siĩbus ❡ Causa ❡ Cause eniꝫ aut sunt extriſece aut itrinsece si extriſece tũc sunt sicut frigiditas aeris z hoc patet quoniam cum puõrũ stomachus infrigidatur de fa cili incurrunt singultum fit etiam ex ni/ mia repletione cibi z potus et eorum cor ruptione in stomacho. fit etiaꝫ cũ sumũẽ

acuta sicut piper z post sumitur vinũ q̄m vinuʒ facit ut piper inuiscetur. Si autem fuerit propter causas intrinsecas tunc aut hoc est ꝓpter stomachum. aut ꝓpter alia membra. si ꝓpter alia membra. sicut est apostema capitis aut casus aut ꝑcussio. aut fractura cranei. aut aduenit ꝓpter aposte ma epatis aut ꝓpter humores acutos mor dicantes pungitiuos aut acetosos delega/ tos a toto corpore ad stomachũ. Si auteʒ fuerit ꝓpter stomachum hoc est aut ꝓpter humores frigidos inuiscatos aut ꝓpter ca lidos aut pungitiuos aut ꝓpter apostema. aut ꝓpter ulcera aut ꝓpter nimiuʒ sensuʒ aut ꝓpter nimiam inanitionem. z ita de aliis. Si autem uenerit ꝓpter causas extri/ secas hoc manifestatur ex iudicio. z si ue nerit ꝓpter passiones aliorum membroruʒ aut totius corporis. similiter patet ex iudi cio z si fuerit ex inanitione significatur quia fe. precesserunt labores z abstinentia z similia exterminantia corpus. Et si fue rit ex repletione significatur ex ocio z qe te z quia repleuit se z quia est cum grauι/ tate z punctura z si hu. sint frigidi signi catur quia iuuatur ex calidis z quia senti/ tur frigiditas in stomacho. Et si est ex ca liditate significatur ex calore et punctu ra z mordicatõie z si ẽ ex sensu significa tur ꝙ a qualibet causa facili patitur singul tum. Et si est ex apostemate tunc est fe. dolor z nausea z si non alleuietur ex uo mitu sicut cum alleuiatur cum est ex ina/ nitione. Vlcus autem discernitur quia cũ sumuntur acuta z pungitiua tunc senti/ tur dolor z aggrauatio in stomacho. Et si fuerit ꝓpter paroxismum fe. tunc discer/ nitur ex istis z ita de aliis ¶ Pronosti/ catio ¶ Si in crisi signis bonis apparen tibus bonum quia crisis per uomitũ signi ficatur Si auteʒ mala signa appareant ma lũ quia spasmus significatur Sigultus eni post quãcunq̧ euacuationeʒ ueniens super fluam malũ si fuerit naturalis siue artifici

aliis sicut est fluxus sanguinis post uomitũ Singultus aut sudor aut uomitus aut flu xus uentris z ita de aliis. si post uomituʒ singultus nõ sedetur nec diminuatur sed potius aggrauetur maluʒ quoniam aposte ma aut inaitio significatur In yleon sin gultus malum. si post singultuʒ ueniat a/ postema in latere dextro aut super hume rum mors festina significatur Si post sin gultum ueniat spasmus aut alienatio pessi muʒ Si seniori purgato superuenerit sin gultus malum. Post uomitum singultus superueniens malum ¶ Curatio genera/ lis est hec. s. quia omnes cause tam exterio res q̄ interiores reducantur ad tempera/ mentum per suum contrarium verbi gra tia si fuerit ex frigiditate applicentur cali da stomacho sicut est absinthium men/ ta. costus lignũ al᷑. rectificetur aer z simi/ lia Et si fuerit repletio inducatur inani/ tio temperata Et si fuerit fe. curetur sicut oportet Idem de apostematibus z de so/ lutione continuitatis z casibus z percussi onibus sicut dicetur in locis suis ¶ Nũc autem intelligendum est ꝙ curationes ge nerales singultus sunt iste potissime quan do causa est repletionis frigida dum ta/ men non fit propter apostema. aut ꝓpter inanitionem. ¶ In primis debent fieri fricationes fortes extremitatum. secun/ do inducantur accidentia anime z ex nõ prouiso. sicut sunt ira magna. aut timor aut gaudium. Tercio ponantur uentose supra stomachuʒ z supra spatulas sine sca/ rificatione Quarto apponantur supra sto machum medicamina mundificantia. Quinto inducatur somnus longus z pro fundus Sexto fiat sternutatio. Septimo inducatur uomitus & si uomitus omnia ista precederet esset bonum in causa ma/ teriali Octauo ꝙ retineatur anhelitus mul totiens quantum erit possibile quoniam multum ualet ¶ Visis curationibus gene ralibus ad particularia ueniamus Et p̄mo

Tiriaca cum aqua decoctionis garofali [illegible] valet in singultu sicut expertum fuit in [illegible] paciente [illegible] fe. [illegible] singultus [illegible] humores [illegible] ad sto[illegible]

videamus de cā frigida quia frequentius aduenit Supponimus enī ꝙ sit mala complexio frigida sine materia ꝙ soluꝫ cū alterantibus curatur ꝫ ita de aliis ꝫ si sit cū materia inducatur vomitus. deinde digeratur materia cū oximell. diure. vbi bullierit absin. ꝫ purgetur cū yerap̄. deinde detur tiriaca. metridatū. ꝫ filoiuꝫ. ꝫ cuꝫ hoc ista bulliant in oleo ꝫ cera malexetur in oleo. ꝫ supra stomachum applicetur. Et si fuerit ex uentositate tunc ualet ruta. origanū. calamentum. anisum. maratruꝫ. castoreum. vinum purum. stupha. ꝫ bal. Et ualet dianisum. dyanthos. dyagalanga. Ista enim omnia non solum ualēt in materia uentosa sed in mala complexione frigida. siue cum materia siue sine materia licet directius ualeant in materia ventosa fumosa Et est intelligendum ꝙ in singultu debent apponi aliquando stupefacientia cum aromaticis ꝫ confortatiuis ꝫ materiam purgantia per modos diuersos ꝫ loca diuersa. modo per secessum modo per vias vrinales ꝫ ita de aliis ꝫ pro tanto debent apponi opium ꝫ similia. ut stupefaciant ꝫ nimiuꝫ sensuꝫ auferant aloe. ut trahat ad intestina ꝫ spica nar. ut trahat ad vias vrinales ꝫ epar confortet ꝫ añ. ꝫ similia. vt ventositatē consumant ꝫ lignū al. ut confortet cor vna cum croco ꝫ mēta ꝫ absinth. ut stoma hum confortet. ꝫ ita de aliis multis Sapiens ergo fuit qui p̄mo istud medicamen in singultu inuēit pro tanto quia in quolibet morbo per qd̄dam simile similia possunt applicari. Receptio igitur tam nobilis ꝫ tam notabilis est hec. ℞. spice nar. squinanti. calami aromatici. añ. maratri fol. mente. fol. absinthii. costi. añ. ʒ. i. croci. ligni al. ambre. gariofal. aloe. citri. añ. ℈. ii. opii. coriandri. p̄parati. sc. papaueris. albi. cassiel. añ. ℈. i. conserue citrangulorum. ʒ. ii. ꝫuccari ꝙ sufficit ꝫ fiat electuarium quo vtatur mane ꝫ sero ꝫ conseruetur cum amore quia reuelatum est Si autem causa fuerit calida tunc ℞. sirop. rof. oxiꝫaccar. sirop. acetof. añ. lib. S. misceantur ꝫ bulliant simul ꝫ cum isto materia digeratur. Deinde purgetur sic ℞. yerep̄. ʒ. iii. trifere sarracenice. reubarbarate. ʒ. vi. misceantur vel purgetur cum miroballanis citrinis. ꝫ manna. ꝫ cassiafist. paratis sicut oportet. ꝫ vtatur malgranatis. ꝫ ordeato aqua ordei. ꝫ portula. cucurbita. melonibus ꝫc̄. Et si fuerit ex inanitione vtatur lacte ꝫ balneo aque dulcis ꝫ vtatur nutritiuis. ꝫ resumptiuis ꝫ humectantibus sicut dictum est superius capitulo de mala complexione stomachi sicca ꝫ superius capitulo de ethica ꝫ capitulo de ptisi.

¶ Clarificatio

¶ Intelligendu igitur quoniā licet in singultu in de inanitione non sit materia que appellatur nihilominus motus non est frustra quia virtus naturalis nititur malam complexionem stomachi siccam ex qua ledebatur. & ita est in tussi ꝫ similibus. quoniā ibi nō est virtus precognoscitiua. sed nocumenti sensitiua. ꝫ quia mala cōplexio ledit ideo est talis motus Vnde in spasmo de inanitione non fit iterum extensio quia motus est totaliter preter naturam In singultu autem non sic ꝫ pro tāto villi licet retrahantur tamen postea extenduntur ꝫ ad sui naturam reuertuntur ꝫ talis siccitas potest esse ethica stomachi ꝫ preparat ꝫ disponit ad ethicam totius. ¶ Secundo intelligendum est de singultu sicut dictum est de e[u]ctuatione quoniam si sit naturalis proporcionatur dispositioni naturali. ꝫ si sit distēperatus proporcionatur morbo. ꝫ ideo intelligendū sicut determinatur in dubitatione ꝫ sicut dictum est in sententia. quia secundum virtutem singultus non est spasmus licet habeat magnam conuenientiam cuꝫ spasmo quoniam vtrumq; causatur ex repletione et inanitione ut dictum est licet diuersimode quoniā spasmus est in lacerto

z singultus in neruo siue in parte ner uosa Et ideo iuxta hoc notandum ꝙ motus singultus non est simplex sed compositus ex naturali z animali sicut tussis & sternutatio z ideo uidetur esse motus cōpositus ex expulsiua z contentiua. quoniā contentiua nociuū retinere non dubitat Et ideo iuxta hoc notandum ꝙ iste motus potest esse in uillis stomachi preter malam materiam ibidem inuiscatam quoniam natura nititur expellere Et iuxta hoc aduertendum ꝙ pueri cum flent patiuntur singultum quia materia mala fluit tūc ad stomachum

Capitulum octauū de fastidio z regimine sanitatis

Astidium est abbominatio cibi z potus quasi cum quadam nausea z aliquali appetitu uomendi propter corruptionem cerebri z hu. in stomacho existentium ¶ Causa ¶ Causa enim aut est intrinseca. aut extrinseca. extrinseca sicut nimia frigiditas aeris. aut nimia caliditas dissoluens. aut cursus. aut labor. aut prouenit cum cibus sumptus est in nimia quantitate. aut in mala qualitate. aut secundū ineptum ordinem. aut ꝙ somnus non fuit completus. aut quia nimium exercicium secutū est. aut propter accidentia anime z ita de aliis rebus non naturalibus indebito modo administratis. ad que sequitur corruptio digestionis in stomacho. Si autem fuerit a causis intrinsecis tunc aut proueīt a stomacho aut ab aliis partibus. si ab aliis partibus cum aliqua mala materia mittitur ad stomachum corrumpens uirtutem digestiuam Aut accidit propter stomachum sicut est aliqua de malis complexionibus cum excedit cum materia aut sine materia Et accidit etiam propter apostemata aut ulcera z breuiter propter omnia illa que corrumpunt cibum in stomacho z auferunt digestiuam z ideo faciunt abbominare z fastidire z quasi nauseare. ¶ Signa.

¶ Cause extrinsece sunt note ex iudicio. Cause autem intrinsece si sit mala complexio calida adest sitis z eructuatio fumosa z leditur a calidis Et si causa fuerit frigida adest eructuatio acetosa z iuuatur a calidis. Alia autem cognoscuntur sicut dictum est frequenter. Intelligendum ē ꝙ diuersitas accidentium est alia z alia secundum diuersitatem particularium que diuersitates sunt quatuor quantum est de presenti. Prima causa est intentio uel remissio fastidii quoniam si fastidium est magnum z diu durauerit accidentia sequuntur magna z multum perniciosa Si autem fastidium est debile tunc accidentia sunt remissa Secunda causa est quantitas et qualitas cibi quoniam cibus in nimia quantitate sumptus ad quem sequitur fastidium semper infrigidat corpus: et humectat quecunq; fuerit qualitas ratiōe idigestionis nisi putrefieret et febris introduceretur Ratione autem quantitatis sunt accidentia alia et alia et quia si cibus fuerit calidus generat morbos calidos cum siti. et punctura. et mordicatione. et eructuatione fumosa. Et si sit subtilis generat morbos acutos cum multis terribilibus accidentibus sicut est alienatio uigilie inquietudo et similia Et si qualitas cibi est frigida generat morbos frigidos cum eructuatione acetosa. et si est grossus generat morbos cronicos et de facili seperabiles cum grauedine multa. ¶ Tercia causa est sensus stomachi. quoniam si stomachus est multum sensibilis sentitur dolor punctura inquietudo. tremor cordis. angustia et malicia tollerandi Et si non ē sensibilis nullum horum sequitur Quarta causa est dispositio totius corporis. qm̄ illi qui patiuntur fastidiū si habent aliq̄ mēbra debilia stati incurrunt nocumētū

in illo. et ideo patiuntur aliqui dolorem capitis. aliqui tinnitum. aliqui caliginem aliqui sensuum ebetationem. aliqui patiuntur in pedibus. aliqui in manibus. secundum quod membra sunt parata ad receptionem materie delegate. Et si totum corpus fuerit debile libentissime incurrunt fe. Utile autem est scire et diuersitatem causarum et diuersitatem accidentium ut secundum hoc medicamina utilius applicentur ¶ Pronosticatio ¶ Si enim aliquis frequenter incurrat fastidium et frequenter supra fastidium cibum ponit mala morte morietur. quoniam si corruptioni addatur corruptio cito fouea preparatur. Ista autem omnia erunt magis plana in capitulo sequenti ubi pertractabitur regimen sanitatis ¶ Curatio ¶ In primis inducatur facilis uomitus quecunque fuerit causa nisi esset apostema aut ulcus. Detur igitur aqua calida cum oleo et si de difficili euomat tunc videtur materia inuiscata. purgetur igitur stomachus secundum exigentiam materie et quia ex materia frigida frequentius aduenit digeratur materia cum oximell. diure. et purgetur cum yerap. acuta cum aloe et mastice. utatur dyatrion. pipereon. dyazinz. dyaciconité. dyanthos et similibus Et si causa fuerit calida digeratur materia cum oxizaccara ubi fuerint fol. absinthii temperata cum trifera sarracenica reubarbarata. et utatur tria sandal. cum zuccaro ro. Et si ex his non sedetur tunc uidetur quod materia transiuit ad uenas et tunc competit flebotomia et postea stuphe et postea exercicium. et semper dieta tenuis. Et si fuerit propter nimium sensum utatur dyambra. dyanthos cum musco. triasandal. et super omnia ualet paruitas cibi et potus et exercicium ante cibum. Si autem fuerit ex mala complexione sine materia tunc sufficiunt alterantia Alie autem cause omnes per suum contrarium reducantur. in fastidio igitur cópetit aer clarus et mundus. et si nó potest haberi rectificetur cum flabellis et similibus Competit etiam somnus longus et paruitas cibi et potus. et exercicium ante cibum ut dictum est. et competit applicatio manus supra stomachum aut quod catulus applicetur aut puer decem annorum dum tamen non sudet aut puluinar paruum. Si autem omnibus vniuersalibus & particularibus applicatis adhuc remaneant alices et obscitationes et sensuum grauitas et hebetudo intellectus. proculdubio curatus non est ad plenum. quare oportet reiterare flebotomiam si particularia conueniant. deinde farmaciam secundum conuenientiam humorum. deinde balneum et similia. ¶ Clarificatio ¶ Intelligendum quod in fastidio ad hoc ut materia non putrefiat competit uomitus leuis. tamen quia angustiosus posset materiam cómouere et ideo cum aliquis de facili euomit fiant cristeria et fricationes et dentur medicine secessiue et ea que dicta sunt.

¶ Secundo notandum quod appetitiua naturalis totius simplex est et solum fit a calido. sed illa que est in stomacho composita ex naturali et animali. et ideo per accidens frigidum facit appetitum quia inducit contactum et ita sensum et uacuum et inanitionem sicut superius dictum est.

¶ Tercio intelligendum quod calor naturalis in principio assumptionis cibi quodam modo occultatur debilitatur et languescit quodammodo homines torpent quam diu est in fieri ratione contrarietatis et resistentie sed in fine preualet et icipit ualde fortificari potissime ubi bonum regimen cóseruetur ¶ Quarto intelligendum quod cena nocturna naturaliter et in utentibus recto regimine debet esse maior quam cibus matutinalis et ratione noctis. et ratione somni et reuocationis caloris. sed modo

ut plurimum usus est i contrarium et ita in se melius quantuz est de natura rei ra/ tione tamen consuetudinis non Sed po/ namus ꝙ ex nimia acceptione cibi de ma ne aut de sero aduenerit nocumentum. tunc quero que sint sinthomata erunt peiora dico ꝙ de sero quia uapores de die possūt exalari z in nocte retinentur z ideo ver sificator aduertens ad consuetudinem & ad molestiam accidentiū dixit. Cena bre uis uel cena leuis fit raro molesta Magna nocet. medicina docet res est manifesta. ¶ Quinto aduertendum ꝙ calidi de cō/ plexione postq̄ incipiunt comedere citius incipiunt amittere appetitum propter ca lorem resoluentem materiam in uaporez sed frigidi tardius amittunt quia non est calidum resoluēs z ita non causatur fan/ tastica repletio sed bene causatur fantasti/ ca inanitio propter uacuitatem causatam in orificio stomachi ratione frigiditatis comprimentis ¶ Sexto intelligendum ꝙ nausea fit frequētius ex humoribus frigi dis cum magis adhereant. sed vomitus fit frequentius ex calidis cum supernatēt sicut dicetur inferius ¶ Tractatus de regimine sanitatis Et licet per dei graciaz de regimine sanitatis longiorem tracta/ tum condere ualeamus gracia tamen ma terie aliquid hic breuiter intendimus de ista materia pertractare Circa regimen sa nitatis cadunt septem considerationes. Prima sumitur a quantitate cibi z potus Secunda a qualitate ipsius. Tercia ab ordi ne. Quarta a complexione. Quinta a cō/ suetudine. Sexta a tempore. Septima ab etate. ¶ Primo igitur de quantitate aga/ mus quantitas itaq cibi z potus debet ēe tanta ꝙ calor possit vincere z superare ali ter si minuatur consuitur corpus z debili tat ꝓtus z si excedit ē causa putredinis z oppilationis z vniuersaliter infrigidatur corpus z humectatur nisi materia putre/ fiat z generat febres. Nunc autem secun dum G. quantitas offerendorum certis lit teris denotari non potest. remittendum igitur ad experimentū ꝙ omnia rectificat Quantitas igiē sit talis ꝙ nō inmuteē an helitus nec pulsus nec vrina. nec egestio. nec somnus. nec vigilia. nec sentiat uētosi tates nec torsiones. nec grauitatez. nec de/ bilitatem Et si quantitas cibi z potus sit temperata aliter non. nec ualet aliqua con sideratio quantumcunq rationabil᷑. nisi experimento comprobetur. Et sicut dico ꝙ experimentum clarificat quantitatem ita z qualitatem z omnia subsequentia. quoniam diuersitas particulariuz est mag na ualde z cuilibet certa quantitas est ap/ plicanda. patet igitur ꝙ quantitas offeren dorum certis litteris denotari non potest coniecture igitur proxime veritati z ex/ perimento relinquatur. ¶ Secunda consi deratio sumitur a qualitate cibi Cibus igi/ tur qui competit in regimine sanitatis non debet excedere in aliqua qualitate. quoniam ea que excedunt in caliditate ad urunt sanguinem sicut saluia. menta. pe/ trosil᷑. piper. allia. cepe. nasturcium. z simi lia. frigida autem mortificant z conge/ lant sicut est lactuca. portulaca. cucumer. z similia. Et si fuerit qualitas aquosa pu/ trefit sicut sunt melones. cucur. zc̄. Et si fuerit uenenosa interficit sicut patet in fū gis z si sit qualitas humida putrefacit & oppilat. z si sicca uirtutem deicit Et si ci baria fuerint vnctuosa supernatant. z si fuerint amara penitus non nutriunt. Et si fuerint salsa adurunt z corrumpunt z nocent stomacho Et si fuerint pontica z stiptica constringunt z coartant z corru/ gant z oppilant Et si fuerint acetosa cele riter senectutē īducunt. nullū igitur tale cōpetit in regimīe sanitatis corpis hūani Solus ille cibus qui caret omni additamē to competit corpori humano sicut scribi/

tur a G. ad elPos zc. Competit igitur caro agnualis agni. z carnes eduline. z carnes vituli lactantis. galline. capones. perdices. fasiani. pisces squamosi. de aquis mundis oua sorbilia. borra. bugl. panis triticeus bene coctus z bene fermentatus cum temperata quantitate salis. vinum citrinum odoriferum non nouũ z sit bene clarum z cum temperata quantitate aque fontis munde que currat uersus oriens. z ꝙ sol percutiat hostiuȝ fontis z ita de aliis que uergunt ad temperamentum z non multum excedunt in aliqua qualitate Si autẽ excessu alicuius qualitatis excedentis aduenerit nocumentum rectificetur per suum contrarium verbi gratia. Si nocumentuȝ euenerit ex vnctuosis dentur stiptica sicq est caseus z pira. z similia Si ex salsis rectificetur cum aceto z aqua. Et si euenerit ex acetosis rectificetur cum melle z vino antiquo Salsa igitur z amara z acuta possunt rectificari cum pomis dulcibus. & cum lactuca z portulaca. z cetera. z ita de aliis secundum conuenientiam particularium Tercia consideratio sumitur ab ordine Modus autem z ordo sumendi cibuȝ est iste vt de mane cum surrexerit studeat expellere superfluitates suas z prime z secunde digestionis z tercie etiam. deinde pectinet se fortiter z fricet caput suuȝ etiaȝ totum corpus si locus fuerit oportunus Deinde abluat manus z facieȝ z oculos cum aqua frigida in estate z calida in yeme Deinde fricet dentes cum cortice citri. deinde faciat pacem cum magno deo deinde exercitat se per loca alta mũda vestes sint preciose z odorifere. deinde cibus sit paratus z stati cũ incipit naturaliter appetere ꝙ accipiat cibũ z non ante nec tardet quoniam dicit Auic. ꝙ stomachuȝ ꝑter solitum pati famẽ putridis hu. replet. nec etiam debet sumere ad sacietateȝ imo debet dimittere cum appetitu quia satis cito cessabit postea appetitus nec accipiat in eadem mensa nisi vnum cibũ z si accipiat plus malum nec subtile precedat grossum crudum non ponatur supra semicoctum. nec accipiat pisces z lac in eadem mensa nec lac z vinum quia disponunt ad lepram non accipiat electuaria multuȝ calida post cibum nec alia etiã calida multum quoniam cibum corrumpunt. post cibum autem quiescat stando uel paulatine deambulando quoniam omnis fortis motus corrumpit cibum. deinde dormiat secundum temperamentum quoniam aliter cibus non posset digeri. z propter hoc dicebat G. supra illum afforismum. Ventres yeme z uere z cetera. quantum natura iuuatur ex somno bonum est perpendere quasi dicat nullo modo digestio potest compleri sine somno. maior cibus debet esse de nocte nisi consuetudo impediat. vitet accidentia anime tristosa z angustiosa quantum erit possibile quia mirabiliter confert in regimine sanitatis tẽperare se accidentibus anime lauachrum aque dulcis multum competit dum tamẽ cibus non sit in stomacho Vicissitudo exbibitionis sit talis ꝙ in vna die comedat bis in altera semel z ita deinceps continu et qm̃ si fuerit erratũ in prima die in superfluo corrigetur per diminutum in secundo. z si in scd̃o fuerit erratum. in diminuendo in tercia corrigetur replendo. z ita de aliis quoniaȝ semper sequitur correctio vnius ad alterum cum in regimine sanitatis sine errore esse non possumus secundum G. in suo de remedio sanitatis Cotidie igitur oportet corrigere errores. aer etiam sit mundissimus z si non habeatur materialiter habeat̃ ꝑ artificiũ. potissime i ciuitatibus ubi aer ẽ calligatus z hẽidus cũ sint sup̃ magna flũina cõstitute sicq est roma dñа prouinciarum z lugdunum z ciuitas aurilianensis parisius. z tolosa. z ita de aliis. Qui igitur non est potens se transferre ad montes cum flabellis rectifi

cat aerem aromatica apponendo Potus sit in mensa quanto minus erit possibile nec vinum forte detur post digestiuam eniꝫ uiget per quietem ꝛc̄. ¶ Modus igitur exibitionis ꝛ ordo talis ē. Quarta cōsideratio sumitur a complexione Complexio igitur si fuerit temperata cum similibus conseruetur ꝛ si distēperata reducatur per contrarium paulatine ad temperamentuꝫ Sanguineis igitur detur cibus uergens ad frigidum ꝛ siccum. ꝛ colericis ad frigidū ꝛ humidum. fleumaticis ad calidum & subtiliatiuuꝫ. melancolicis ad calidum & humidum. Vnde intelligendum secundum G. octauo de ingenio sanitatis. ꝙ omnis mala complexio reducenda est ad temperamentum in tempore sanitatis nisi uite necessaria impediant Melius eniꝫ est fabro ꝙ sit fleumaticus q̄ si haberet corpus temperatum ꝛ melius est piscatori ꝙ sit colericus q̄ si esset temperatus igitur oīs mala cōplexio in tēpore sanitatis reducenda est nisi uite necessaria impediant In tempore autem egritudinis complexionem naturalem nullus audeat reducere nisi ante egritudinem reducere incepisset ꝛ continuasset. ¶ Intelligendum etiam secundum G. in suo de remediis sanitatis ꝙ regimen sanitatis nullus potest obseruare nisi ille qui non est occupatus in aliqua operatione necessaria oportet igitur ꝙ habeat uite necessaria ꝛ ꝙ sit libere conditionis in omnibus. Quinta consideratio sumitur a consuetudine. Cōsuetudo enim est vis magna ualde in conseruatione corporis humani ꝛ in tempore sanitatis nedum in tempore egritudinis. ꝛ hoc satis inuit G. octauo de ingenio sanitatis ꝛ in libro de complexionibus al'. ad consuetudinem vbi dicit ꝙ consuetudo est altera natura. ꝛ hoc idem volebat Y. cum dicebat parum deterior cibus ꝛ potus. ꝛc̄. ꝛ cum dicebat ex multo tempore consueta. ꝛ cum dicebat assuetis assuetos ferre. ꝛc̄. ꝛ cum dicebat Iteꝫ mala dieta cibus ꝛ potus ꝛc̄. Hoc idē dicit Av. in principio ueteris meth. Magnā vim habet consuetudo quam indicant leges Postq̄ igitur consuetudo habet tantaꝫ virtutem ꝛ in corpore consuetudo est obseruanda. ꝛ hoc etiam uidemus experimēto qm̄ aliq cōsueuerūt q̄ter in die comedere ꝛ nō ledūt aliq eni cōsueuerūt vigilare de nocte. ꝛ dormire de die. ꝛ aliqui consueuerunt comedere fabas ꝛ carnes bouiuas antiquas ꝛ aliqui fungos. aliqui vulpes. aliqui lac ꝛ pisces ꝛ cetera. ꝛ tamen dicunt se esse sanos ꝛ melius se habentes ꝛ propter hoc dicebat G. octauo de ingenio sanitatis. complexio ꝛ etas indigent similibus Magnam igitur vim habet cōsuetudo ꝛ non solum hoc est manifestuꝫ per viam experimenti ꝛ per auctoritates imo etiam per rationes quoniam natura gaudet in consueto ꝛ in eo delectatur & illud amplectitur ꝛ ideo melius digeritur ꝛ pro tanto dicebat Auic. experimentuꝫ in hoc vincit rationem ꝙ malus cibus usitatus melior est bono non usitato. Oppositum tamen omniū istorum videtur dicere constatinus cum dicit non gaudeant malo cibo utentes quoniam si in presenti non leduntur in posterum percussionem nō euadent Ego diceremꝫ ad hoc sic ꝙ consuetudo. aut conuenit cum naturalibus. aut non. si conueniat tunc optima est ꝛ illa tenenda est. ꝛ si nō cōueniat tūc aut parum discrepat aut multum. si parum ꝛ est habituata adhuc potest conseruari. Si autem multum discrepat. aut est habituata aut non ꝛ si non nullo modo est tenēda Si est habituata aut est in tempore sanitatis aut egritudinis. si egritudinis tūc ē cōseruanda sicut cōplexio laxa qm̄ sicut naturalis ē ꝛ sufficit nobis tunc rēouere morbū Si autem fuerit sub latitudine sanitatis ꝛ fuerit multuꝫ remota a dispositiōe naturali tūc talis dēt reduci nō subito sꝫ

paulatine ut dando a principio illa ciba/ ria mala et parum de bonis et paulatine augere bona et diminuere mala quoniam licet uideatur eis ꝙ bene se habeant ra/ tione etatis aut temporis aut fortitudinis virtutis et etiam ratione consuetudinis. nihilominus paulatine cadunt virtutes minores. et iam cotidie preparant se ad lepram. aut ad mortem subitaneam sicut ille qui longo tpe utitur carnibus salitis antiquis aut piscibus bestialibus aut legūi nibus. aut carnibus vulpinis. aut ursinis aut lacte z piscibus et carnibus quasi cru dis aut q paꝝ dormit aut qui nimis exer citat se post cibū aut qui sine mensura sus tinet calorem et frigus et portat onera et laborat et sustinet multa agonistica i cor/ pore et anima et ita de multis consimili bus Vere de talibus potest dici ꝙ percus/ sionem nō euadent sicut illi qui utuntur fungis et iusquiamo et aliis venenis et si cut sunt marinarii. et incarcerati et in tē pore famis et guerrarū qui assuescunt ci/ baria corrupta et utuntur granis in tēpori bus corruptis natis et multis consimibus licet enī q̄tū est de presenti omnibus his uideatur ꝙ conferat et bene ferant nihi lominus tamen in interioribus sunt cor/ rupti quare paulatine sunt reducendi z iō cum dicunt auctores de consuetudine ꝙ habet tantam vim. dico ꝙ uerū est si con ueniat cū naturalibus aut etiam si discre/ pet et fuerit tempore egritudinis. aut in tempore sanitatis si subito uellemus redu cere. licet igitur consuetudo sit tenenda quo ad tempora nihilominus omnis con suetudo innaturaꝉ reducenda est ad na/ turalem paulatine ¶ Sexta consideratio sumitur a temporibus anni In yeme igi tur detur cibus grossus et multum sꝫ vna uice et ꝙ uergat ad caliditatem. In uere autem competit cibus temperatus sed ꝙ uergat ad paruitatem propter repletioneꝫ factam in yeme. In estate competit ci/ bus subtilis uergens ad frigiditateꝫ et nō detur multum in vna vice. In autūpno detur cibus in parua quantitate et debet uergere ad calidum et humiduꝫ. Vltima consideratio quantū est de presenti sumi tur ab etate Nunc autem secundum G. octauo de inge. Etas cōplexio et consue tudo debent regi per similia. nunc auteꝫ licet calor sit equalis in radice in puero et iuuene secundum G. in de complexioni bus Iuuenes tamen melius digerūt sicca. et pueri humida. in aliis autem etatibus dieta resumptiua et nutriens est exhiben da et ista sufficiant causa breuitatis Intel ligendum tamen ꝙ homines quibus do/ minatur intellectus comedunt ut uiuant sed quibus dominatur sensus uiuūt ut co medant. hora autem comedendi siue de die siue de nocte est cum incipit aliquis famescere dum tamen fames fuerit uera Et hoc intelligitur in illis qui habent ci/ bum preparatum qui autem non habet comedat quando habere poterit quia ta/ les non subiacent legibus artis. Sed intel ligendum secundum G. ꝙ sublimior om niuꝫ medicinaruꝫ est abstinentia quoniā q̄ plures interficit gula q̄ gladius De regi mine autem sanitatis aliquid dixit uersi ficator sic. Si uis incolumen si uis te red dere sanum Curas tolle graues irasci tolle prophanum Parce mero cenare caue nec sit tibi uanum Surgere post epulas sōnuꝫ fuge meridianum Non teneas minctuꝫ nec cogas fortiter anum

Capitulum nonum de abhominatione. nausea. et subuersione anime

Ntelligendum ꝙ fastidium est quasi quoddam genus et species eius sunt abhominatio. nausea. subuersio anime. et uomitus Nunc autem de fasti dio dictuꝫ est de vomitu dicetur de aliis aūt tribus in presenti ca° agaꝉ Fastidium

igitur oīa ista ambit z circuit. Abhominatio autē est cibi prius amati abhorritio z indignatio ita q̄ solo aspectu refugit z cōtristatur z si cogatur accipere euoīt aut patitur eructuationes fetidas aut fumosas aut acetosas z inter omnes species fastidii abominatio ē deterior z magis periculosa quoniā hic auferē appetitia z digestiua ¶ Nausea aūt ē uolūtas euomendi sine effectu ꝓpter humores in uillis stomachi inuiscatos. Subuersio aūt aīe est omnis appetitus nauseandi. Nunc aūt omniū istorū z cause z signa z curationes fere sunt eedē ¶ Causa. ¶ Cause aūt abomiationis z nausee. aut sunt extrinsece aut intrinsece. si extrinsece tunc sunt oīa illa q̄ faciunt cibū corrūpi in stomacho Ista aūt sunt nimia quies z ociū et somnus nimius et vigilie superflue exerciciū nimiū. et accidentia aīe et coitus supfluus et nimia repletio cibi et potus et cū grossuꝫ ꝑponitur subtili aut crudū super semicoctū aut cum aliquis sumit cibuꝫ sine appetitu aut anteq̄ superfluitates sunt expulse aut añ exercitū aut q̄ cibus ē corruptus aut fastidiosus sicut est frequens comestio anserū et similia. Si aūt causa fuerit intrinseca. aut hoc ē ꝓpter stomachū aut ꝓpter alia mēbra mittētia suas superfluitates ad stomachū Et si fuerit propter stomachū hoc erit ꝓpter corruptionē aliquarū suarū qualitatū aut omniū. sola tamen vna sufficit ut si corrūpatur appetitiua aut contentiua aut digestiua aut expulsiua aut q̄ uilli stomachi mollificantur Deficiunt aūt ꝓpter lapsuꝫ suarū cōplexionū z ita corrūpitur cibus et tunc sequūtur ista accidētia .s. fastidiū abominatio nausea subuersio. aīe et uoītus si in cōcauitate stomachi sint contenta Aliqñ igitur fit ex colera uitellina aut fl̄ate salso. aut a fl̄ate. aut a mel̄ia et hoc est ut plurimū ¶ Signa ¶ Cause primitiue manifeste sunt. Sꝫ si hūores sunt cal̄i adest calor et sitis. et si sunt frigidi nullū istoꝝ adest. Accidentia aūt q̄ consueuerunt sequi istas passiones sūt dolor stōachi cū pūctura angustia et ingetitudo dolor spatularū tristicia somnia terribilia. sincopis. uomitus et similia tñ si accidat uomitus multū iuuat nisi nimius fuerit q̄ tūc posset esse causa omniū istorū ¶ Pronosticatio ¶ Qui ista frequentauerit nō potest fugere chachechiaꝫ ydropē tumorē pedū faciei z oculorū zc̄ ¶ Causa ¶ Si autem fuerit cause extrinsece z primitiue abscindantur Causa autē intrinseca antecedens z coniuncta euacuetur. Si aūt fuerit causa cal̄a digeratur nisi de facili euomat cū oxizaccara cōposita z oximel̄. simplici sumptis cū aqua ordei z euacuetur cū duabus partibus trifer̄ sarracenice reubarbarate. z tercia yerapig̃. deinde utatur isto el̄o. ℞. zuccari ro. tria sandal̄. dyarodon abbatis. añ. ℨ. iiii. misceantur Si aūt causa fuerit fr̄a que ut plurimū aduenit tunc nisi euomatur de facili digeratur sic. ℞. oximel̄. diure. oximel̄. squillitic. añ. lib. s. misceantur z sumātur cū aqua decoctionis absinthii. z purgeē cū yerap̄. acuata cū aloe. z mastice. z utaē potione muscata. dyābra. dyaniso. dyaciminen. vtaē cimino. mastic. absinth. et menta q̄ ista rectificant omnē stomachi corruptionē dū tamē causa sit frigida tūc empl̄etur stomachus per hunc modū ℞. mastic. cinamo. ligni al̄. zedoarie. galange garios̄. añ. maratri. añ. ℨ. iii. puluerizētur z misceantur cū oleo de mastice. z balsamo postea misceātur cū fol̄. absinth. mente. z pane asso. intincto in vino puro z fiat empl̄m z tepidū stomacho applicetur & faciet mirabilia quia reuelatum est ¶ Clarificatio ¶ Intelligendum q̄ somnus z ocium possunt cōpetere in crapula z in indigestione stomachi dum tamen non multū excedāt z cū hoc q̄ cōcomiteē abstinētia z q̄ hūores digerāt z subtilieē z lꝫ in oībus istis cōpetat euacuatio sūme tñ

cōpetit alteratio qm̄ ualde difficile ē tales cū habeant appetitū intensuʒ z cotidie ad dāt in cām Calefiat ergo stōachus z purgetur humor acetosus .aliter difficilimuʒ est contra stimulum calcitrare

¶ De uomitu z appendiculis eius.

Omitus est expulsio materie cō tente in stomacho per superiora siue fuerit cibus .siue potus.siue sanies siue aquositas siue humor quicūq fuerit sicut sanguis z ita de aliis Anastropha aūt uocatur facilis cibi accepti expul/sio per superiora .sed catastropha appellaē facilis expulsio cibi per iferiora. Sed colerica passio appellatur āgustiosa cibi corrupti detentio.deinde eius expulsio per superiora z inferiora Et ideo intelligendū ꝙ aliqui hn̄t quasi q̄dā ꝓprietatem ꝙ cibuʒ acceptū nō possunt cōprehendere nec retinere imo expellūt z iterū postea accipiūt z ita sunt in istis motibus continuis. uel quasi continuis aliquando cū dolore aliquando sine. Et causa istorū est uehemens debilitas contētiue stomachi . uomitus igitur ē materie contente in stomacho per superiora expulsio ¶ Causa ¶ Cause aūt aut sūt ex/trinsece aut intrinsece.si extrinsece.sicut est nimia repletio cibi z potus z inordi/nata eius acceptio z multiplicatio ciboruʒ fastidiosorū sicut sunt anseres z acceptio medicīe uomitiue casus z percussio capitis z plaga z tunc est malū signū qm̄ signi/ficatur craneū lesuʒ z substantia medullaris z similia extrinseca Si causa fuerit intrinseca tunc est aut ꝓpter stomachū aut ꝓpter alia mēbra sicut ꝓpter hu. ueniētes a capite ad stomachū aut ab epate aut a toto corpore sicut in crisi z ita de aliis mē/bris emittētibus superfluitates ad stoma/chū Si ꝓpter stomachū hoc ē ꝓpter ulcera aut ꝓpter hūores in stomacho aggregatos stōachū aggrauantes aliquando fit ꝓpter debilitatē cōtētiue z fortitudinē expulsiue Aliq enī habent cōtentiuā ita debilē ꝙ si postt cibū acceptū moueātur aut irascantur aut timeant aut uideant aliquā rē turpē .au audiant loqui de ea stati euomūt z tamē sunt sub latitudine sanitatis ¶ De uomitu sanguineo Sanguis enī euomitur .aut ꝓpter causas extrinsecas.aut intrinsecas si ꝓpter extrinsecas sicut est casus obuiatio. aut ꝓpter sanguisugā potatam de nocte aut de die in fonte aliquo ignoranter Si ꝓpter causaʒ intrinsecā .aut hoc est ꝓpter stomachū aut ꝓpter alia mēbra si propter alia mēbra tunc aut hoc est ꝓpter cerebrū aut ꝓpter epar aut splenē.aut retentioneʒ mēstruoꝝ aut emorroidarū aut ꝓpter cōsuetudinē alicuius consueti.accidit etiam in truncatis de nouo z mutillatis . & in ocio existentibus z multū se replentibus accidit etiā propter stomachū In illis enī omnibus uene aut scinduntur aut rumpūtur aut franguntur aut aperiuntur qui q/deʒ sanguis postq̄ est in stomacho aggregatus natura ip̄m per uomitum expellit ¶ Signa ¶ Si fuerit ꝓpter causas extrī/secas discernitur ex illis. z si propter alia mēbra a stomacho discernitur per passio/nem illoꝝ Si propter stomachū discernitē per grauedinem stomachi z per priuatio/nem aliorū z quia passio est continua Et si fuerit ab aliis mēbris est iterpolata Vomitū autem futurū designant nausea ti/tillatio labia inferiora tenebrositas oculorū tensio ypocondriorū.Et si est ex colera est cū siti et calore z amaritudine z colore citrino eius ꝙ euomitur Et si ex flate ꝙ eicitur est albū uiscosuʒ cū acetositate z humiditate z priuatiōe sitis Et si ex melancolia est nigrū z ponticū aquositas sa/nies sanguinatio satis sunt manifesta. Si aūt fuerit sanguis colō ē rubeus z cognoscit̄ ꝑticula patientis p ḡuedinē ptis ¶ Pronosticatio ¶ Voitus pōt ēe bonum signū z malū.bonū pōt ēe sic qn̄ enī in fe. uenerit uomitus in die cretica z post sig

digestionis z cū alleuiatione semp ē bonū
Si aūt uenerit in die nō cretica signis di/
gestionis non apparentibus z cū aggra/
uatione z mala tollerantia malū est Vo
mitus autem in fe. pestilentialibus semp
est malus. vomitus simplex malus ꝙ ni
mia exuberātia illius hu. significatur z si
est colericus significat nimiam caliditatē
z fleumaticus nimiam frigiditatez. Me
lancolicus autem solus pessimus comixtio
autez ex istis minus mala Vomitus autē
mirabiliter confert in passionibus mēbro
rum que sunt a dyafrate inferius z quia
euacuat materiam antecedētē z quia tra/
hit ad oppositū. In passionibus etiam sto
machi ualet z in passionibus capitis dum
tamen fiat cum facilitate z sine angustia
aliter lederetur qui habet pectus debile.
aut oculos z ita de aliis ¶ Intelligenduz
ꝙ nullus uomitus frequens potest esse bo
nus ꝙ talis de stomacho suo facit cloacā
Ista autem materia est magis pertractata
particulariter a nobis in libello nostro de
pronosticatione ¶ Intelligendū ꝙ anas/
tropha catastropha z passio colerica quan
tum est de se semper est mala. ¶ Cu
ratio ¶ In primis fiant fricationes ex
tremitatū fortes z ligationes dolorose z
fiant per consequens cristeria; deinde cu/
retur mēbrū mandans Deinde mundifi
cetur stomachus deinde confortetur. ita
tamen ꝙ stomachus calidus confortetur
cū frigidis stipticis aromaticis z ab intus
z ab extra z stomachus f'rus confortetur
corpore mūdificato cū aromaticis ca. stip
ticis ¶ Frigida aūt materialia sunt hec. s.
ros. sandal. coriandrū. cāphora. coral. bo
lusarme. balaustie. sucus acetos. acetositas
citranguloꝝ citroꝝ z ꝯsimiliū. sumac mir
tilli. berberis pira. cotana. mel ēblic. opiuz
iusquiamus. papaue. Sed tamen ista narco
tica applicentur cū magna cautela sicut fre/
quenter dictū est Materialia aūt ca. sunt
hec. s. ligl. aloe. scora. calai. ābra. spica nar.

spic. celtica. calamus. aro. nuxcipressi. fol.
cius z gariof. nuxmus. mirra mastix. tbs
albuz cortex citri. cortex fisticoruz mēta
ruta. absinth. panis assus z in aceto infu
sus pulla assa lardata cū gariof. & aspersa
aqua rosac. muscata. z uino. z si odoretur
multū ualet dum tamen nō sit fe. ¶ Sup
posito igitur ꝙ dieta sit laudabil' z ꝙ cor
pus sit mundificatum. & ꝙ materia sit
distracta ad oppositum tunc si causa est
frigida accipiatur vnū de illis materiali/
bus ca. dictis uel plura secundū conueniē
tiam particulariū z administretur ab itus
per modum elec. aut siropi. z similium.
aut applicentur ab extra z hoc potest fie/
ri secundum plures modos sicut superius
in similibus frequenter dictum est Et ita si
causa esset calida applicemus medicaīa fri
gida Si autem uomitus esset propter ulce
ra utatur tali potione. ℞. mirre. sarcocol.
mumie. mastic. thur. aā. ʒ. i. vini optimi
lib. ii. bulliant siml' z accipiat cotidie ma
ne z sero qualibet vice ʒ. i. z. s. Comu/
niter aūt loquēdo in omni uoitu ualz iste
puluis si in cibis apponatur. ℞. corticum
citri. lig. al. masti. coriand. se. portulac. sā
dal. magarir. aā. ʒ. ii. puluis fiat z ponat
in cibis. Itē somnus longus profundus
multū ualet z sudor sifr q̄re oportet ꝓuo
car cū narcoticis fm tēgamētū tñ Confe
runt etiā uētose z si fiat expulsio cibi p
superiora fiat uētosa in inferioribus z eō
uerso z in colica fiat in utroq latere. Et
ē intelligendū ꝙ uomitus melicus nō est
restringendus nisi q̄to tardius ē possibile
Intelligendū etiā ꝙ fabe cū cortice z cuz
medico aceto multum ualent contra uo/
mitū. similiter si decoquantur lentes z proi
ciatur prima aqua deinde decoquantur cū
aqua z aceto multuz ualet contra uomitū
ualz etiā calefactio extremitatū aut infra
tio earundem z est mirabile. valet etiaz
uoitus z si materia ē pauca ita ꝙ natura ñ
possit cōphendere iducat uoitus post cibū

Si autem corpus fuerit multũ plenum z omnia particularia conueniant fiat flebotomia In causa igitur calida odoretur cãphora z in causa frigida muscus z ambra Si autem fiat uomitus sanguinis. in primis fiat flebotomia. z si a capite fiat de cephalica z si ab aliis partibus fiat de sciatica. Deinde fiant fricationes extremitatum fortes deinde utatur suco plantaginis. deinde utatur isto electuario. ℞. dyarodion dyapapau. triasandal. zuccari ro. facta cum rosis siccis carnium citoniorũ conditoruz cum zuccaro sine speciebus añ. ℥. i. misceantur Valent etiaz alia conglutinantia sicut est uirga pastoris. bursa pastoris ypoquistidos bolus ar. z similia. siue exterius siue interius applicata ¶ Vltimuz autem remediũ est potare opium cum suco plantaginis z croco ¶ Clarificatio ¶ Intelligendũ ꝙ licet uomitus sit res contra naturam quo ad motuz tamen est ſm naturã quo ad rem. quoniaz humores aliquando declinant ad superiora z natura euacuat illos per partes ad q̃s declinat z ita uomitus potest esse motus creticus ad bonuz nec etiam est inconueniens idem mẽbrũ diuersis famulatibus deseruire sicut scribitur inde iuuamentis mẽbrorũ Licet igitur meri deseruiat naturaliter uirtuti attractiue non tamen ẽ inconueniens aliquando uirtuti uomitiue deseruire. que quidẽ uirtus uomitiua fit per uillos latitudinales tunice extrinsece. hoc autem fit naturaliter siue in crisi cũ humor supernatat z uersus stomachi superiora inclinatur. ¶ Secundo notanduz quoniaz quando stomachus est fortis nõ fit uomitus sed cũ est debilis z potissime pars superior quoniam tunc meri aduenienti non potest resistere. nec etiam cum uenerit tolerare z ido quia materia est ipsi stomacho sicut quedaz sarcina ideo expellit eam a se sed ad quam distantiam non curat Sed si materia declinat uersus superiora expellit eam per uomitum si ad inferiora per secessum. z si in medio expellit eam utroq; modo nec hoc debet attribui uirtutis expulsiue bonitati sed magis sinthomatici. z est simile de portitore cũ portat onus graue quoniam expellit ipm ad quamcunq; distantiam non curat nec locũ eligit potest igitur esse z ex bonitate nature expellentis sicut in bona crisi. & potest esse sinthomatica sicut in mala crisi. ¶ Tercio intelligendum ꝙ subiectuz huius passionis ꝙ est uomitus potest esse pars superior stomachi z pars inferior licet diuersimode. quoniam pars inferior patitur quo ad uirtutem expulsiuam que cogitur expellere nociuũ per superiora patitur etiã superior quo ad contentiuã que non potest continere nec resistere. qm̃ uomitus nõ fit nisi quia pars inferior sit fortis z superior debilis. aliter non fieret expulsio per superiora licet expulsiua inferior aliquando expellit magis ex debilitate q̃ ex fortitudine cum expulsio est sinthomatica quoniam exonerat se. sed ad quamcunq; distantiam non curat. sicut portitor magni oneris ut dictũ est Quarto aduertendum ꝙ uomitus nõ competit in conseruatione sanitatis ratione conseruandi sed bene cõpetit conseruando z ꝓ tanto Auic. z quidam alii cõmendãt uomitũ semel in mense Attamen multũ cauendũ est de mala consuetudie ut humores ad stomachũ non mittantur ¶ Quinto notandũ ꝙ vomitus potest esse materia uomitus sicut dolor materia doloris. tamen isti duo uomitus contrariãtur & quo ad causas z quo ad effectus. Si quo ad causas hoc ẽ quia morbus est causa vnius z ars alterius. quo ad effectus differũt quia vnus est ad bonũ z alter ad malum z ita possibile est ꝙ uomitus sit materia uo itus ¶ Sexto intelligenduz ꝙ si cibus descendat ad inferiora tunc stiptica conseruãt ante cibũ z si ad superiora cõpetũt

post Et si simul superius z inferius tunc copetūt ante z post. z exterius añ z retro

Capitulum xi. de inflatione stomachi.

Nflatio stomachi est uentositas aggregata in stomacho ꝓpter debilitatē uirtutis digestiue inducens tumorē. inflationē. eructuationem. gurgulationē. torsionē z rugitū si fuerit i intestinis qm̄ uentositas in corpore aggregata diuersos sonos z melodias generat ſm sui grossiciē z subtilitatē. ſm latitudinē z strictură meatuū. z secundū diuersitatē locorū sicut aliquo modo diximus superius sicut dicit G. vi° de morbo. Et est intelligendū ꝙ qñ calor ē debilis per cōparationē ad materiā tunc generatur uentus pro tanto ꝙ potens ē dissoluere sꝫ nō consumere Et iō in extremis tēporibus nō generantur nebule in aere in estate nō ꝙ calor potens ē dissoluere z resoluere. nec in yeme ꝙ tunc nō fit dissolutio sed in tēporibus mediis ita ē in corpore humano qñ eni calor ē fortis z materia obediens. tunc nulla uētositas generatur Sed si calō esset fortis z materia uentosa uaporosa nō oīo consūptibilis. sicut vinū nouū fabe z siſia tunc bene cātur uentositas sed hoc ē magis gracia materie q̄ agentis z ita generatur aliqñ ex alliis z cepis z similibus Quādo aūt calor ē debilis nō cātur uētositas ꝙ etiā resoluere nō pōt sed qñ ē claudicans tunc uentositas cātur ¶ Cause. ¶ Vētositas aūt aut cāt̄ ab exterioribus aut ab interioribus. ab exterioribus sicut ē fr̄as exterior penetrans usq̄ ad interiora ut in regionibus multū fr̄is z in corporibus debilibus aut raris. aut fit a calore nimio exalante calorē naturalē z fit etiā ex nimia quātitate cibi z potus aut ex qualitate sicut cibus nimis ca. aut fri. aut uētosus sicut sunt rape z siſia. aut ꝓpter ordinē ut ꝙ cibus nimis calidus sūptus ē in medio mense aut post aut ꝙ nō sequūtur cibū ea que debent sequi. sicut quies ociū z sōpnus z tēperantia in accidentibus aīe z siſia Si aūt fuerit ab interioribus tunc hoc ē aut ꝓpter stomachū aut ꝓpter alia membra si ꝓpter alia hoc est ꝓpter uentositatē z corruptionē factā in aliis mēbrꝭ q̄ qdē postea ad stōacbū delegat̄ sicut accidit i oppilatione uenarū meseraicarū. aut sicut accidit ꝓpter intestina superiora aut inferiora aut mirac uentris a quo mirac accidit in aīa mirachia sicut dictū ē superius. Mirach aūt ē quidā panniculus sicut pinguedo subtilis extensa circa intestina ad modū cuiusdā retbis z c̄ Aut fit hoc ꝓp̄ splenē aut epar aut matricē z ita de aliis. fit etiā ꝓpter stomachū aut rōne sui ꝙ ñ potest cibū digerere z conuertere. aut rōne cibi z hūorū ibidē existentiū. z ita uentositas semper sequitur indigestionē z mirationē z corruptionē. Cibus igitur aut humor corruptus ꝙ in alienā naturā trāsmutatus ē ¶ Signa ¶ Si prouenerit ex causis extrinsecis discernitur ex iudicio. Et si ex aliis mēbris a stomacho discernitur ex grauedine illorū z ex aliis siſibus discernitur a stomacho ꝙ passio ē cōtinua. z si ex calore tunc ē calor z sitis z eructuatio fumosa. z si ex fr̄itate tunc ē eructuatio acetosa. z si ex fleumate est cū hūiditate z si ex melīa cū siccitate ¶ Pronosticatio ¶ Ventositas aut modica aut mͬta. si modica possibil̄ ē ꝙ ueiat ꝓp̄ boitatē uirtutis expulsiue. si magna z freq̄ns sēp est malū. z in rōe signi z in rōe cē. in rōe signi ꝙ sign̄t cōruptionē ꝓtutꝭ digestiue rōe cāe ꝙ hec uētositas corrūpit digestiuā cū inducat motū z si uadat ad cerebꝝ causat tinnitū aut dolorē. aut uertiginē z siſia ſm ꝙ uadūt ad loca diuersa z ita de aliis mēbris ¶ Curatio ¶ In primis postq̄ uentositas generata ē studeat ipam patiens expellere per superiora cū eructuatione aut inferius cū peditu Si aūt violēt

retineat posset magnū inducere nocumentū z q̄ diu erit materia purgetur cū yerap̄ Illa aūt que ualent in consumptione uentositatis sunt ista z cū hoc stomachū confortant. s. aū. maratrū. ameos. siseleos. ruta bacarū lauri. costus. spica nar. origanū. calamentū z silia Valet etiā dyañ. dyacimi. dyaga. dyābra. dyaciconiten. fiat etiā ab extra sacello cū sale z milio. aut cū. añ. cimi. z ruta. aut cū furfure z pōt vngi cum oľo laurino. castoř. costino. Deiñ fiat ba. ubi ista apponantur que dicta sunt. deiñ uentose possunt stomacho applicari. Si aūt fuerit ex causis exterioribus abscindantur z per contrariū ad tēperiē reducantur. Et si fuerit ꝓpter alia mēbra curētur illa sicut dicet in locis suis ¶ Clarificatio ¶ Intelligendū ꝙ licet fl'a sit frigidū z humi. nihilominus aliqua pars eius resoluta i uaporē pōt habere ꝓporcionē acutā nō aq̄am z siccā nec hūidā. z ita uentositas generata ex fl'ate nō participat tātū de siccitate sicut uapor resolutus a colera z mel'ia. Et iuxta hoc intelligendū ꝙ rugitus non fit ꝓprie in stomacho nec ex sola uentositate sed cātur rugitus ꝓprie ex uētositate mixta cū hūiditate secundū G. in de morbo. Et ista uentositas generata ex fl'ate de facił potest causare rugitum

¶ Capitulū xii. de tortura intestinorū

Tortura intestinorum est dolor stomachi cū pūctura z angustia z inquietudine z uehemēti malicia z mutatione decubitus ꝓpter colerā z hum. inclusos in intestinis. Intelligendū ꝙ ista passio habet accidentia ita terribilia ꝙ assimilatur cardiace passioni z passioni ypocondriace q̄ mirachia appellatur de q̄ fuit facta mētio superius ca° de melēcolia z assil'atur yliace passioni z colice ¶ Causa ¶ Cause aūt huius passiōis aut sunt extrinsece aut intrinsece. si extrinsece sicut est nimia acceptio ciboꝝ calidorū sicut sūt cepe allia z sil'ia. Et ciboꝝ nimis f'roꝝ sicut lactuce meloñ. z cucurbi. Si autē cause sunt intrinsece tunc prouenit aut ex hu. ca. aut f'ris aut uentositate. aut ueneno. aut apostemate. aut passione matricis. aut ex ꝑmibus z sil'ibus ¶ Signa ¶ Si prouenerit ex calore ē cū siti z ardore & punctura z dolore acutissimo. pungitiuo et si fuerit ex hu. f'ris cognoscitur ꝙ nullū istorū ē et est cū grauedine et iuuatur a calidis et leditur a f'ris Et si ē ex uentositate mutatur dolor ad locū et si ē ex apostemate est fe. Alie aūt cause discernūtur in locis suis et extrinsece per iudicia discernuntur ¶ Pronosticatio ¶ Si aūt isti passioni supuenerit fluxus uentris bonū ē. et si fuerit constipatus ꝓ tāto angustia maior Preterea intelligendū ꝙ isti q̄ istā passionē patiūtur aut habent stōachū debilē aut itestina. et multū sensibilia aut nō si primo mō et passio durauerit in sincopiz cadent et mortē et si nō euadere possunt ¶ Curatio ¶ Si aūt fuerit ex causis extrinsecis abscindātur z si ex passionibus notis sicut sunt apostēata uermes z similia curentur illa sicut oportet Et si fuerit ex ueneno detur tiriaca mitridatū Si aūt fuerit ex hu. tunc si sint calidi in primis fiat cristere. de malua. bismalua. viol' oleo viol'. sulfure cassiefist. et sil'ibus. Deinde digeratur materia cū oxizaccara. siropo viol'. nenufar. et purgetur cū miroba. citri. manna. et cassiaf. aut cū el'io de suco ros'. aut trifera sarracenica reubarberata. Deinde fiat balneū deinde fiant sacellationes cū milio asso. aut cū furfure asso. aut cū uesica enea plena aqua calida Si autē causa fuerit frigida grossa uentosa tunc in primis fiat cristere de ruta. origano. calamento. bleta. abrotano. aniso maratro ol'o laurino. et yerap̄. et sil'ibus. Deinde digeratur materia cū oximell'. diure. et squillitico ubi bullierint absinth. ysopus et similia Deinde purgetur cū mirob. Kebul'.

turbit . z agarico aut cū benedicta z simi libus . Deinde ponatur in balneo ubi sit an̄. maratrū. camomill̄. anthos. sticados . deinde saccelletur cum sale. costo. z an̄. z alliis. z vngatur cum oleo laurino. costino rutaceo. z castoreleon. z similibus Intelligendum ꝙ si fluxus fuerit nimius z causa fuerit frigida multum ualet nasturciū assum z si non est fluxus non assetur & quia causa frigida uentosa frequentius aduenit ideo materialia sunt huiusmodi ponenda z sunt ista. s. lignū al̄. carpobal̄. xilob. spica nar. squinantuꝫ. an̄. maratrum. ruta. galanga. ȝedoaria. piper. absinthium z similia. Et si causa fuerit calida tunc ualet ordeatum aqua ordei. aqua. panis infusus in aqua frigida. lactuca. portulaca. mala granata. z similia frigida Sed dicunt experimentatores ꝙ in ista passione multum ualet ericius assus z calcaneus porci ¶ Clarificatio ¶ Intelligendum ꝙ ex cepis z alleis z similibus calidis . potest causari quando calor non potest vincere z superare quando autem est ita ꝙ calor fortis est z cibus non multum habundat tunc uincit z superat siue fuerit multum calidus. sicut allia. siue multuꝫ frigidus sicut lactuca. ita ꝙ sanguis laudabilis generabitur . secundum G. in de complexionibus. & quando non vincuntur tunc generabitur sanguis multum inequalis z inconueniens . z ita ꝙ cibo calido non bene uicto non bene superato potest causari uentus iste cum uentus erit multum ca. z sicc. z contrarium de contrario Secundo possumus talia circa istam materiā sillare Quare si uentositas z rugitus fiant a calido videtur ꝙ sic non enim fit uentositas neqꝫ rugitus nisi materia resoluatur z resolutio non fit nisi a calido quare caliduꝫ erit causa. Oppositum uidetur dicere viaticus z iuxta hoc si sit ab intenso calore z videtur ꝙ sic . illud enim uidetur forte qḋ subtiliat materiam plus q̄ esset Sed uapor z uentus sunt subtiliora q̄ materia a qua resoluitur quare hoc fit a forti calore econtrario uidetur quoniam si calor esset fortis tunc non solum resolueret sed consumeret sed hoc nō fit quare zc̄. ¶ Et iuxta hoc quero quare fit plus resolutio a fleumate q̄ a melancolia cuꝫ sit materia aquosa . Et iuxta hoc quero de tortura cuius membri sit passio . Respondeo z dico ꝙ uentositas z rugitus z similia causantur aliquando ex dispositione materie magis aliquando ex parte agentis magis. materia aliquando est parata uentositati sicut cum est grossa cruda multa indigesta uentosa. sicut sunt legumina z fructus z similia. Aliquando non ē de se pata. sicut sunt cibaria subtilia z digestibilia tunc ex alia parte calor est multum debilis . z talis nihil resoluit. aut est multum fortis z talis resoluit z consumit . aut est medius z talis medio modo se habet . tunc ponamus ꝙ calor sit multum debilis. tunc dico ꝙ nulla fit resolutio siue materia sit parata siue non . tunc ponamus ꝙ calor sit multum fortis z agat in materiā dispositam uentositati. tunc dico ꝙ non causabit uentum quia resoluit z consumit sed ponamus ꝙ agat in materiam grossam multum crudam uentosam. tunc dico ꝙ non generabit uentum quoniam ratione fortis caloris dissoluit z ratione compassionis materie non consumit . tunc ponamus ꝙ calor remissus agat . tunc si agat in materiam multum grossam non generabit uentum quia nihil potest resoluere non enim fuit obiectum proporcionale Si agat in subtilem tunc generabit uentum quoniam resoluit debilitatē materie sed nō consumit ex caloris pauperie . z est simile de generatione nebularum extra quia non generantur in temporibus multum ca. aut fri. sed in mediis . z ex hoc patet solutio ad duo prima Ad tercium dico ꝙ frequentius fit a fleumate cum sit humor citius

resolubilis q̄ melancolia tamen uentosi/tas generata ex melancolia tardius resolue tur propter maiorem grossiciem Ad ultimum dico ꝙ proprium subiectum tortu re aliquādo est fundus stomachi. aliquando pars superior intestinorum. aliquando utrumq3 secundum ꝙ materia continetur hic uel ibi z est passio difficilis quasi car/diaca ut dictum est propter sensibilitate3 mēbrorū z magnitudinē cause.

De lienteria.

Lienteria est fluxus uentris in quo comesta z bibita egrediuntur in eisdē quantitatibus z qualitatibus in quibus intromissa sunt prop/ter debilitatē cōtentiue stomachi z intestinoꝝ supioꝝ z ulcera eorundē ¶ Intelligendum circa istam materiam ꝙ fluxus uentris est multiplex. sicut aliquo modo tactum est superius z sicut perfectius tāgetur in recapitulatione quam faciemus de fluxu uentris quidam qui uocatur anastrofa. quidā cathastrofa. z quida3 passio colerica. quidam lienteria. quidam dissinteria. quidam dyarria. z quidam tenasmō Anastrofa appellatur uelox expulsio cibi per superiora. catastrofa uero per inferiora Sed colerica appellatur expulsio per superiora z inferiora cuius causa est humor corruptus in stomacho qui transit ad mēbra z iterum reuertitur ad stomachum. z natura subito z cu3 impetu expellit per superiora z inferiora pro tanto quia ex illo sentit puncturam & mordicationem dolorem z angustiam. Lienteria est flu/xus cibalis in quo natura non egit aliquid de quo sit curandum z ideo emittitur sine amissione sue speciei quia non est fac/ta transmutatio nec ad Kilum nec ad chimu3 sed ante tempus expulsus est Dyar/ria est fluxus humoralis simplex. z quia curatur sicut alii fluxus ideo non facie/mus capitulum singulare. Dissinteria ap/pellatur fluxus humoralis cum sanguine. & saluo honore .G. bene potest apparere fluxus sanguinis in lienteria. Tenasmon autem appellatur nimia uoluntas assellan/di sine effectu propter mordicationem longaonis. ¶ Cause ¶ Cause autem omnium fluxuu3 aut sunt extrinsece aut intrinsece. extrinsece sicut aer nimis hu/midus austrinus aut corruptus inordina/tus. venenosus. pestilentialis. aut fit propter cibum assumptu3 in nimia quantitate aut mala qualitate. aut secundum ineptu3 ordinem. aut quia fuit uenenosus. aut propter casum percussionem z similia Si aute3 uenerit propter causas extrinsecas. aut est propter stomachum z intestina aut prop/ter alia membra. si propter alia. tunc aut prouenit a capite sicut in catarro. aut propter oppilationem meseraicarum venaru3. aut ab epate z similiter a splene. aut ma/trice. aut propter totum corpus aut prop/ter crisim Et si ueniat a stomacho z intestinis aut accidit propter malam complexionem aut ulcera. z si propter malam complexionem. aut est cum materia aut sine materia z ideo debilitatur aliquando contentiua z fortificatur expulsiua. aliquādo utrumq3 debilitatur z cum hoc etiam digestiua z hoc fit propter aliquam de ma/lis complexionibus excedentem cum materia z sine materia siue fuerit frigida siue calida. aut fit etiam propter paralisim istorum membrorum. Vlcera autem fiunt propter humores calidos acutos ulceran/tes zc̄. ¶ Cause autem extrinsece manifestantur ex iudicio. z si sint intrinsece & sint ab aliis membris q̄ a stomacho z in/testinis cognoscuntur per passiones z grauitates illorū verbi gratia si ueniat a capi/te tunc apparent signa reumatis z dolor capitis z fluxus maior post longū sōnū z si caput nimis infrigidetur aut calefiat aut agitetur aut euentetur adest fluxus maior

z ita de aliis membris possumus intellige re per grauitatez partis z sicut dicetur ifra capitulo de recapitulatiõe Et si ꝓueniat a stomacho z causa sit frigida tunc est a pricipio cuz eructuatiõe acetosa. z si propter paralisim non sentit dolorem. z si ꝓpter ulcera sentit calorem puncturã mordicationem sitiz z arsuraz ¶ Pronosticatio ¶ Colerica passio si frequenter aduenerit pessimũ est z mortale Si lienteria uenerit post dissinteriam mortale oxiremia que non fuit a principio in omni fluxu uentris bonũ est qũia contentiua incipit aliquo mõ uigorari z digestia digerer ¶ Curatio ¶ Tria sunt que fere indifferẽter curant omnem fluxũ. primũ est coaguluz leporis z coagulũ edi. Secundũ est caseus antiquus si decoquat in multis aquis dulcibus postea desiccetur z exibeatur postq̃ tota salsedo bulliendo recesserit Tercium est lac uaccinũ a quo butirũ fuerit extractum z post bulitũ. Quartũ est nasturciuz assuz z exibitũ cum lacte caprarũ ubi ferrũ ignitũ fuerit extinctũ aut calculi fluuiali cadentes Quinto etiam posset addi pluuialis aqua quoniã de ratione calidi affixi uapori aqueo aliquid facit ad exalationez materie aut facit penetrare ad epar. z ita constringit pro tanto quia ad intestina uenire non ꝑmittit. z quia de curatione omnis fluxus non agimus. sed ꝓprie de curatione lienterie. ideo eius curationem breuiter prosequamur. Si fuerit ex mala complexione sine materia solum alterantibus curatur z si cum materia oportet ꝙ mũdificetur si fuerit materia frigida mũdificetur cum mirobal. Kebul. z si calida cũ mirobal. citri. Deinde utatur isto medicamine si causa fuerit ca. ℞. boliarmc. terre sigillate. coral. omniũ sandalorũ. sumac. berberis. se. ciconie. psidie. balaustie. galle. acacie. ypoquisti. mirtil. ros. siccaꝝ. sanguis dragonis. aña. ʒ. i. pulucrizentur & misceantur cũ suco plantaginis z suco absinthii. z fiant trocisci. z cum uti volueris distemperetur vnus cum lacte uel ouino bulito z cocto ubi lapides candentes fuerint extincti Si autem causa fuerit frigida fiat istud. ℞. aña. cimi. nasturcii assoꝝ mastic. thuris. laudani. stora. calami. ãbre. mirre. nucisciꝑ. z fol. eius. aña. ʒ. i. misceantur in suco mẽte z absinthii. z fiant trocisci. z exibeantur cum predicto lacte ¶ Clarificatio ¶ Intelligendum ꝙ lienteria post dissinteriam est incurabilis. ut dictum est cuius ratio est quoniam in dissinteria uilli qui sunt mẽbra radicalia & irrestaurabilia sunt consumpta ratione ulceris z ideo quia nõ possunt restaurari q̃re lienteria est incurabilis ꝓpter abrasionẽ z villorũ deperditionem ¶ Secundo itelligendũ quoniam licet in ore sit aliqualis digestio z etiam in superioribus intestinis nihilominus crudus erit cibus in lienteria quia modica est illa digestio quia fõte non est nisi quedam preparatio Et cuz hoc intelligendum iuxta hoc ꝙ exquisite loquendo non est omnimoda indigestio saltim cum aliquid benignuz transeat ad epar aliter enim non esset vita z ita cotidie corpus consumitur cum quantitas est ita modica ꝙ sensui non est perceptibilis. z pro tanto dicitur in eisdem q̃titatibus z qualitatibus in quibus intromissum est licet omnino non sit uerũ ponderata mẽsura sed quo ad sensum verum est. quare zc. Tercio posset aliquis dubitare si error factus in prima digestione corrigatur per secundam z videtur ꝙ non quoniam in habentibus se per ordinem corrupto primo corrumpitur z secundũ Sed digestio stomachi est ꝑma quare per aliquid aliud corrigi nõ poterit Preterea corrupto fortiori corrumpetur z debilius z ita nõ poterit fieri correctio sed stomachus ẽ mẽbꝝ fortius cum agat supra indigestũ z indispositum z omnia alia supra dispositũ quare corrigi nõ poterit sed cõtra nobilius

corrigit innobilius sed epar est mēbrum nobilius q̄ stomachus quare epar errores stomachi corrigere poterit Respondeo & dico ꝙ duplex est error quidam modicus z quidam magnus z quedam erit correctio completa z quedam incompleta. tunc dico ꝙ si in prima digestione accidit paruus error sicut est minoratio digestionis bene potest corrigi per secundam digestiuam. supposita sanitate illorum membrorū z ꝙ non accipiatur cibus de longo tēpore z ꝙ error non intercidat in aliqua de sex rebus non naturalibus imo omnia faciāt ad correctionem. Si autem error esset magnus sicut esset ablatio uel corruptio tunc rectificari non potest complete licet omnes res non naturales adiuuarent Sed aliquo modo incomplete rectificari potest ita. s. ꝙ nullus error intercidat sed potius adiuuetur ex debita applicatione sex rerum non naturalium. quōniam in vnoquoq; membro est uirtus propria in aliis non existens secundum G. in septimo de ingenio sa. z cum hoc omne agēs agit in materiaʒ sibi proporcionatā z cū hoc forma nō introducitur in aliqua materia sed ī parata z disposita cuʒ igitur stomachus z epar sint duo membra diuersa alia ē ꝓtus vnius z alia alterius z ita vnū non potest complere defectum alterius. Preterea alia est materia z obiectum supra quod agit stomachus z aliud supra qđ agit epar. si ergo alia z alia sunt obiecta quod deficit in vno non potest compleri per aliud. Preterea alia est forma que introducitur ex virtute epatis z alia que introducitur ex virtute stomachi sicut igiē alia z alia est forma z virtus ita alia z alia erit materia z subiectū. z ideo quod relictū ē a stomacho non poterit rectificari p epar. quia materia nō ē conueniens z ita forma nō introducitur cū sit virtus alia z alia z materia z forma. q̄re si cibus totalr̄ crudus veīat ad epar. modica aut nulla fieret correc⁹ z ita de cibo corrupto z p eādē rōnē dico ꝙ si cibus corrūpatur in epate nō potest postea rectificari per mēbra. z ideo cum humores corrupti generētur in epate generātur multe egritudines in toto corpore sicut est scabies. pustule. lepra morfea. fe. apostemata. z similia Si igitur fuerit modicus error in primis corrigi potest in secundis si magnus nō corrigetur. z si aliquo modo nō corrigatur tamen semi complete. Et cū arguis ꝙ nobilius corrigit innobilius. verum ē si equaliter z eodem modo ageret supra idem nunc auteʒ nō est ita Alia que sunt pro alia parte concedo per modum tamen dictum ¶ Vltimo notandum ꝙ subiectum huius passionis primo z principaliter est stomachus secundario possent esse intestina z potissime superiora

De dissinteria.

Dissinteria est fluxus uentris sanguineus cum excoriatione z ulceratione intestinorum ¶ Causa

¶ Cause autem dissinterie z alioꝝ fluxuū aut sunt exteriores aut interiores. si exteriores sicut ē aer corruptus aut cibaria acuta penetratiua sicut sunt allia. cepe. acetuʒ z similia. aut medicina ubi est dyagridiū aut aloe. aut pulpa coloquintid. z similia. et si uenerit propter causas intrinsecas tūc aut imediate aut remote. si imediate sicut est colera acuta ulcerās et pungens z mordicans. aut fleuma salsum. aut aliquis humor acutus adustus. aut ruptura uene. aut apertio. aut corrosio et sic de aliis causis imediatis. Si autem cause fuerint magis remote et propter passiones aliorum mēbrorum tunc aut prouenit a capite p modum reumatismi. aut a stomacho. aut ab ītestinis tribus gracilibus superioribus. aut a tribus grossis inferioribus. aut prouenit ꝓpter uenas meseraicas. aut ꝓpter oppilationem epatis. aut propter duriciem &

oppilationem splenis. aut propter apostema istorum membrorum. aut prouenit fluxus propter matricem. aut propter emorroydaz. aut mutillatos. aut propter totum corpus aut propter crisim. aut propter egritudines liquefactiuas. sicut est ptisis. causon. & ethica. z si qua sunt similia. et ideo secundum diuersitatem causarum z humoruz. z membrorum diuersi sunt fluxus. quoniam quidam est chilosus. quidam aquosus. quidam colericus. quidam melancolicus. quidam virulentus saniosus. quidam sanguineus. quidam albus uiscosus. z quidaz est sicut carnis frusta. z quidaz fetidus z quidam non Et si fuerit chilosus tunc stomachus non patitur sed vene meseraice non poterunt chilum trahere. z si est aquosus hoc est propter maliciam stomachi. et si est colericus hoc est propter coleram z niger propter melancoliam z albus propter fleuma. z sanguineus propter sanguinez. z virulentus saniosus z fetidus propter corruptionem humoruz z apostemata. z ille qui assimilatur carni propter sanguinis congelationem prouenit. z dissinteria prouenit aliquando propter ulcerationem factam in intestinis superioribus z aliquando in inferioribus z aliquando in mediis z fluxus uentris habet quatuor tempora que distinguuntur penes ea que egrediuntur uel penes signa. ¶ Signa ¶ Cum autem dissinteria prouenit ex partibus superioribus tunc est ibi dolor z grauitas z egestio sicut rasura quedam ut lotura carnis z sanguis est fortiter mixtus cuz egestione Et si fuerit propter intestina inferiora est ibi dolor z grauedo z egestio est cum quibusdam contentis squamosis & furfureis z sanguis non est admixtus cum egestione. z si fuerit a mediis medio modo se habet z habet dolorem uersus umbilicum Et si fuerit propter oppilationez epatis tunc fluxus maior est de nocte quam de die. z ita periodus z egestio est quasi a sanguine seperata z cuz modico aut nullo. Et quia in aliis partibus non est grauedo nec dolor z egestio est multorum colorum Signa autem aliarum causarum tacta sunt. aut quia dicta sunt. aut quia complete dicentur capitulo de recapitulatione omniuz fluxuum aut quia possunt haberi per dolorem z grauedinem z passionem particule patientis aut per colorez z odorem eorum que egrediuntur a corpore aut per iudicia. z potissime cum fit ex causis primitiuis. aut per iuuantia z ledentia. ¶ Pronosticatio ¶ Omnis fluxus uentris z egestio proueniens a colera adusta uel melancolia adusta. que proiecta super terram bulit sicut acetum aut quia musce fugiant eam. si in principio morborum uenerit mortale est In latitudine autem sanitatis. aut in declinatione morborum posset uenire per viam mundificationis quod discernitur ex alleuiatione z bona tollerantia Omnis autem fluxus cum pulsu uermiculoso z formicante qui non confortatur per cibos assumptos & medicamina mortale. Omnis fluxus uentris qui fit post egritudinem uehementem accidens subito est significatio mortis quia significat corruptionem subitam Auic. in secundo capitulo de fluxu uentris omniuz modorum. Omnis fluxus post egritudinem ueniens & tamen adhuc manet egritudo z non minuitur. uel est cum mala tollerantia mortale Preterea in ydropicis fluxus sanguinolentus malus Preterea omnis fluxus cum uomitu. z singultu z alienatione. mortale est. Preterea si in dissinteria post aurem sinistram appareat pustula similis orobo cum magna siti infra diem vicesimum moritur. Preterea si retentio superfluitatum molesta est z eius expulsio non est alleuiata nisi ad modicum tempus inquantum

perturbat intestina z diu durauerit mor-
tale est. Item omnis fluxus prolixus in
senibus est mortale. Item omnis fluxus
stomachi z intestinorum cum nausea &
uomitu mortale est. Omnis fluxus qui
prouenit ab epate z toto corpore contur-
batiuus est nisi proueniat per viam crisis
salue: In omni fluxu uentris casus appeti-
tus est malus: fluxus uentris propter sto-
machum est magis diurnus q̄ nocturnus
econtrario est de epate Egestio nigra cau-
sata a melancolia per viaz adustionis dif
fert ab egestione nigra sanguinea z causa
ta a colera adusta Cum̄ talis enim disposi
tio uenit propter melancoliam tunc pro-
iecta supra terram bulit sicut acetum. &
uermes si desuper proiciantur moriuntur
In aliis non sic z colera nō uenit ad tan-
tam nigredinem sed ad quandam lucidi
tatem. Mutatio colorum in dissinteria
malum sed in farmacia bonum. si de in
tentione fuerit artificis Si in fluxibus ap-
pareant pustule z subito delitescant ma-
luz. In principio dissinterie fluxus est ad
modum carnis z postea sicut rasure perga
meni z postea sicut quedam frustule car-
nis z villorum. z si fuerit propter intesti
na superiora expeditus est. z si propter in
feriora carnosa saluari posset. In uentris
fluxibus cum dolor aduenit circa vmbili
cum z partes inferiores z statim egestio
sequitur proculdio causa est in superiori-
bus intestinis ℂ Curatio ℂ In pri-
mis si particularia conueniant fiat flebo-
tomia deinde purgetur secundum exigē-
tiam humorum. Et si colera est in causa
purgetur cum mirobal. citri. z si fleuma
cum Kebulis. si melancolia cum indis. et
conficiantur cum aqua pluuiali. ubi fuerit
drag. gumbi arabicum. z vue passe. z si
est fleuma salsum detur acetum multum
calidum. In aliis causis detur frigidum.
Deinde mundificetur ulcus cum aqua or
dei z brodio cicerum uel cum aqua pisciū
salsorum mell. z oleo ros. Deinde pona-
tur uentosa sine scarificatione supra uen-
trem dentur constrictiua z conglutinati
ua. z consolidatiua z carnis regeneratiua.
per modum vngentorum z emplastrorū
aut puluerum aut potionum aut electua-
riorum. aut trociscorum z similium. z si
causa fuerit in intestinis superioribus den
tur medicamina per os z ab exterius su-
pra particulam patientem applicentur. Et
si fuerit propter viciuz inferiorum fiant
cristeria ubi sit pinguedo renum capraruz
sine sale z similia Et si fuerit in medus.
apponantur medicamina per superius &
inferius z ab extra z ante z post Si autez
causa uergat ad calidicatem tunc materia
lia que competunt sunt ista .s. plantago.
quinqneruia. portulaca. sucus mororum
inmaturorum. sucus caude equine. sucus
pedis coruini. sucus coriandri. ypoquisti-
dos. acacie. bolus ar. terra sigillata. ros. sic-
ce. sanguis dragonis. corallus. emathites.
sandal. sumac. balausti. gallarum. mirtilli
z extremitates. z fructus arborum stipti
carum. sicut sunt pira cotana nespula cor-
na. prunella. z multa consimilia. z pos-
sunt accipi ista .s. cortex mali grana-
ti z flores eius cerusa lota coppule glan-
dium z etiā multa cōsimilia zc. fiant igi
tur potiones. aut trocisci. aut cristeria. &
exibeantur cum aqua pluuiali aut cum lac
te recenē mulso. ubi ceciderint lapides flu
uiales candentes. Vel fiat istud quod est
probatum in dissinteria cronica. R. ossa
omniuz mirobal. z assentur deinde R.
reubarbarum z assetur. deinde R. bolum
armenum. z Karabe. z puluerizentur.
Deinde conficiantur cum mucillagine

draganti. z gumbi arabici. infusorum in aqua plantaginis z fiant trocisci. z cum uti uolueris distemperetur in lacte parato ut dictum est sine dubio multum ualet Si autem causa uergat ad frigiditatez tunc accipiantur ista. s. cortex castanearuz z assentur. ualet etiam mirra. castoreum. cortex thuris. storacą. calami. anisum assū ciminum assum. z similia z addantur aliqua frigida sicut ē sumac. mirtilꝉ. coppule glandium. bolus armenus. ¶ Et est hic notandum ꝙ coagulum leporis cum suco plantaginis sumptū curat omnē fluxū Cristere contra dissinteriam. ℞. suci portulace. suci plantaginis. suci virge pastoris añ. ℥. ii. sumac. mirtilli. copularum glandium. acacie. carte combuste. aluminis usti. añ. ʒ. ii. sepi renum caprarum. uitellorum ouorum coctorum. añ. ʒ. iii. fiat decoctio in aqua pluuiali z fiat cristere multis vicibus. ¶ Si autem non posset dormire fiat suppositorium quod inducit somnum. z constringit. & hoc est magnum remedium fiat igitur sic. ℞. storacą. calami. crocum. z opium. z sucum plantaginis z albumen ouorum. z ingenietur ꝙ sit solidum. uel per se uel cum pannis uel cum bombace z similibus. ¶ Dieta ¶ Vniuersaliter parum debent accipere de cibis z potibus in vna vice. z potissime cum fluxus aduenit propter oppilationem epatis. Accipiant igitur cibaria que in parua quantitate multuz nutriant sicut sunt testiculi gallorum. z epar galline pinguis z vitella ouorum quasi indurata & assata. panis de tritico quasi azimus z rizi torrefactum cum lacte butiro extracto. z vinum grossum ponticum cum aqua pluuiali frigida. z extremitates animalium z pisces parui assi. Valent etiam galline perdices turtures z assentur. si non sit febris. z si esset febris coquantur in aqua pluuiali ubi sint semina citoniorum sumac. Valet etiam miliuz coctū cū lacte vnde fuerit butirum extractum. valent etiam fabe fracte z lentes excorticate cum aqua pluuiali z lacte parato. & modico aceto ¶ Intelligendum ꝙ tiriaca multum ualet in fluxibus z potissime si causa fuerit frigida z multe alie opiate ualent. sicut est requies filonium rubea trociscata z similia. Preterea ualent electuaria z potissime cum causa est calida. ℞. dyarodon. triasandali. carnium citoniorum conditorum cum zuccaro sine speciebus, zuccari rosarum facti de rosis siccis. miclete. añ. ℥. ii. misceantur z dentur cuz aqua pluuiali Et si causa fuerit frigida detur istud. ℞. dyaolibai. dyamente. dyaciconiten. dyacodion. añ. ℥. iii. misceantur.

De fluxu uentris propter catarrum

E fluxu uentris propter catarrū Dormiat quanto minus poterit et cum surrexerit a somno prouocetur uomitus z si non posset euomere detur yerapigra. Deinde radatur caput z ponantur uentose circumquaqꝫ. z fiat fricatio fortis z inungatur caput cum vngento facto de suco apii. z stercore colūbino z oleo laurino z cera. Et sacelletur caput frequenter cum milio z sale z suffumigetur cum nigella. z fiant cauteria in collo. & teneat istas pillulas in ore de die & de nocte. Recipe mirre. storacis. thuris. aloe. castor̄. cala. añ. ʒ. i. opii. draganti. gumbi arabici. añ. ʒ. i. con-

ficiantur cum oximelle et fiant pillule.
¶ De fluxu propter oppilationem epatis
In fluxu ꝓpter oppilationem nihil stipti/
cū detur nec panis detur si est possibile z
si non est possibile detur in parua quātita
te. aut panis de spelta. dent ficus. vue pas
se fistici. sed dattuli nō. quia sunt dure di
gestionis aqua ordei. et aqua cicerum cō/
petit. vtatur uolatilibus quantū erit possi
bile sicut sunt pulli galline. perdices. fasia
ni. et similia. et sint elixata et detur cibus
quater in die sed in parua quantitate vinū
sit albū. cibaria sint facil̄ digestiōis. et sub
tilia et penetratiua utatur uomitu et cum
suco mediani corticis sambuci. et ponātur
deoppilatiua super epar cum spodio et fi/
ant trocisci de iacca et eupatorē. et absin/
thio et spica nar. et semine melonum. et
vtatur eis cum brodio cicerum. ¶ De
fluxu propter splenem Mundificetur me
lancolia cum follic̄. sene. epithō. et sero ca
prino et cum modica quantitate cū miro
bal̄. indorū et deoppiletur splen sicut dice
tur inferius et fiat flebotomia de saluatel
la sinistre manus et si melancolia est mul
ta purgetur cum theodoriton emperiston
¶ De fluxu in yliaca passiōe. Iste fluxus
est multum conturbatiuus et ideo nullus
cibus detur quantum erit possibile. et pro
uocetur uomitus cum aqua et oleo. et po
natur uētosa supra stomachū et fiat sacella
tio cum sale et milio assis. et detur brodiū
galline et oua cum incipiūt idurari et ep
galline et quia in tali fluxu ueniunt terri/
bilia accidentia sicut est spasmus et simi/
lia Sis ergo sollicitus circa ista. Et si causa
est calida inungatur spina dorsi et ascelle.
et iuncturalia cum vngento facto de ol̄o
ros̄. viol̄. et cera. et camphora. Et si causa
est frigida fiat vngentū de resina. et ol̄o
laurino z cera ¶ De fluxu liquefactiuo
Tales fluxus ueniunt in ethicis et ptisicis.
et fe. acutis. et si morbus est curabilis uta

tur isto electuario. ℞. dyaggi. frigidi. elīi
resumptiui. triasand. zuccari ros̄. facti cū
ros̄. siccis. an̄. ℥. iii. misceantur ¶ De flu
xu propter pororum cutis clausionem Fi
ant fricationes per totum corpus et inun
gatur cum oleo de camomilla et vino al/
bo et fiat balneum simplex aque dulcis
¶ De fluxu uirulento sanios o. ℞. mir
re. sarcocolle. cinamomi. aloe loti. ma/
sticis. thuris. an̄. ℥. iii. pulueriȝentur et con
ficiantur cum melle et suco plantaginis.
et fiant trocisci. et cum uti uolueris distē
perentur cum aqua ordei et vino albo &
taliter exibeatur. ¶ De fluxu prop/
ter medicinas laxatiuas. Fiant mucillagi
nes de nasturcio. et semine lini. psillio. et
dragant. et gumbi arabico. et iste mucilla
gines misceantur cum coagulo leporis aut
edi. z cum suco plantaginis. et detur cum
modico vino Tiriaca etiam ualet et bal/
neum aque dulcis. et semen nasturcii assi
et cum lacte cocto administratur
¶ Tractatus de dyarria. In primis pro/
uocetur uomitus si sponte non uenerit et
dietetur dieta subtili et conuenienti et po
natur in balneo aque dulcis. vtatur hoc
electuario. ℞. zuccari ros̄. facti cum rosis
siccis. triasandal̄. dyaciconiten de zuccaro
sine speciebus. an̄. ℥. iii. misceātur ¶ Cla
rificatio ¶ Intelligendum ꝙ non que/
cunqꝫ colera. uel quicunqꝫ humor acutus z
pungitiuus ulcerant intestina sed quando
humor est multus et maliciosus. et preter
naturam et frequenter aduenit. ¶ Secun
do queritur vtrū substantia epatis in flu
xu uentris possit per egestiones emitti. et
videtur ꝙ sic quoniam si aliquid impedi
ret hoc esset strictura uenarum meseraica
rum sed hoc non potest impedire sicut po
test declarari per tria exempla. Primum
quoniā nō obstantibus suis stricturis hu
mores grossi mittuntur a stomacho ad
epar. ergo et substantia epatis ad intestina

Secundum exemplū est quoniā sanguis coagulatus mittitur ab epate ad intestina quare ꝫ substantia epatis Terciū est quoniam per venas capillares ueniunt contēta que attestantur supra dissolutionē mēbrorum sicut sunt contēta petaloidalia. furfurea. crinoydalia. ꝫ tamen vene meseraice non sunt ita stricte ꝫ minute sicut capillares quare relinquitur ut uidetur ꝙ substantia epatis per venas meseraicas possit mitti ꝫ eliquari. ¶ Oppositum uidetur quoniam nulllus ponit hoc. dico ꝙ substantia epatis aut dissoluitur in partes suas paruas aut magnas. si in magnas non potest fieri perceptibiliter ꝫ ꝑpter stricturaꝫ venarum meseraicarum ꝫ propter nobilitatem epatis ꝙ non posset pati tantam dissolutionem vita manente Centies enim ante fieret mors Si aūt fit dissolutio in ꝑua frustra forte tunc esset possibile quoniam talia contenta parua bene possunt transire per venas meseraicas ꝫ etiam aliqui dicunt quoniam quando apparet sanguis coagulatus ꝫ dubitatur vtrum fuerit sanguis uel substantia epatis. tunc ponatur in aqua calida ꝫ si dissoluatur sanguis est. si autem non liquefiat epar est. ꝫ ita concedo si fuerit in parua quantitate. nūc autem doctores non intromittunt se ꝙ raro accidit aut ueniret mors citius. Tercio quero vtrum ulceratio intestinorum possit causari a fleumate cum sit humidū ꝫ habeat qualitates ita obtusas. dico ꝙ nō ulcerat ratione acuminis nisi esset salsum aut acetosum sed ratione continuationis. sicut in stillicidio reumatico Nam gutta cauat lapideꝫ non bis sed sepe cadendo ꝫ durū lapidem gutta cadendo cauat Quarto quero quare fluxus epatis ꝫ cerebralis sunt periodales ꝫ nocturni sꝫ stomachalis ꝫ intestinał sunt magis diurni ꝫ nō sūt cum periodo Respondeo ꝫ dico ꝙ epaticus ꝫ cerebellaris sunt magis ꝑpter fluxū humorum sed fluxus magis mouetur de nocte ꝑpter reuocationem caloris ꝫ clausionem pororum ꝫ ideo tanto plus in yeme ꝑpter longitudinem noctis quare magis de nocte ꝫ magis periodicaliter quia causa non est continua In aliis auteꝫ mēbris non est sic quare ꝛc̄. Et iuxta hoc notandum ꝙ si fluxus uentris esset cum febre ꝫ vnum alteri contrariaret in magis periculoso prius remedium apponatur & prius in febre si febris esset causa fluxus. Quinto quero si in dissinteria competat medicina euacuatiua ꝫ uidetur ꝙ non ꝙ inanitis competit repletio non igitur euacuatio quare ꝛc̄. Oppositū uolunt auctores. dico ꝙ competunt ꝑpter materiam. aliter non fieret euacuatio seu curatio manente causa Et tunc ad primum dico ꝙ imo est repletio illius materie ꝫ illius mali humoris ex quo fiebat fluxus Ad secūdum dico ꝙ additur sed non potest fieri vniuersaliter curatio ꝫ sic curatur quare ꝛc̄. ¶ Sexto intelligendum ꝙ carnes cōpetunt non obstante sua humiditate lubricante ratione debilitatis virtutis. Septimo notandum ꝙ si virtus est fortis carnes siluares dure digestionis ꝫ panis azimus ꝫ vinum grossū competunt ut diu stet in stomacho ¶ Octauo aduertendū ꝙ carnes asse plus competunt q̄ elixe vnde assa plus habent de humectatione naturali sed elixa de acquisita. ¶ Nono notandum ꝙ dissinteria post longas egritudines est mala quando cronica egritudo ē de materia frigida ꝫ significatur quia mala complexio est adequata ꝫ naturał victa ꝫ hoc est malū Decimo notādū ꝙ dissinteria distiguitur tribus mōis ꝑmo quo ad ea q̄ egrediunt̄ a corpe. ꝫ sic ē triplex qm̄ qn̄ꝫ egreditur sanguis silis loture carnis ꝫ tunc proueit a debilitate epatis. qn̄ꝫ sicut rasura pergamenoꝝ quandoꝙ ē sicut frustum carnis ¶ Secunda diuisio est talis quoniam dissinteria quedam est epatica. quedam intestinalis quedam cerebralis.

Tercia diuisio talis est. dissinteria est quadruplex quoniã quedã est ex multitudine materie z tunc competit euacuatio. z quedam ex acumine z tali debetur alteratio z repressio. z quedaz est ex ulcere z tali debetur consolidatio. z fluxui debetur constrictio

De tenasmone

Tenasmon est appetitus z uoluntas nimia egerendi cum modico aut nullo effectu ¶ Cause. Aut enim prouenit ab interioribus. aut ab exterioribus. si ab extra tunc aut est ꝓpter sessionem supra lapidem frigiduz aut propter balneum frigidum. aut vngenta. frigida. aut exposionez ani nudi. aut aeri frigido z similibus. Si autem uenerit ꝓpter causas intrinsecas hoc est aut quia feces sunt dure squibalee. aut quia humor calidus est inbibitus in longaone. aut humõ frigidus est inuiscatus. Aut accidit propter emorroydam. aut propter apostemata aut propter ulcera. aut post sumptionem medicine laxatiue ¶ Signa ¶ Signa tenasmonis sunt quoniam dolor non ascẽdit usq ad vmbilicum sed est dolor circa longaonem z anchas & peritineon cum punctura z post comestionem exeunt q̃dam gutte sanguinee. z si fuerit propter apostemata est magnus dolor aggrauatiuus z si causa est calida est ibi calor ardor z punctura Et si causa est frigida sentitur frigus z iuuatur a calidis. z si est propter ulcera est ibi magnus dolor cũ aliquid intromittitur. z si propter emorroydã apparet tumor z inflatio. z dolor in venis que sunt circa circulũ ani. z si fuerit ꝓpter feces quia diu est ꝙ nõ assellauit z si post medicinã laxatiuã designatur quia ibi fuit dyagridiũ aut scamonea aut pulpa coloquintide. et si propter causas extrinsecas designatur ex iudicio ¶ Pronosticatio ¶ Si diu durauerit ducit ad colicã ad yliacã z in somnietatez ad debilitatẽ virtutis z maliciã tollerandi z passiones capitis z sincopiz z causa omniũ istorũ est dolor continuus. ¶ Curatio ¶ Si fuerit ꝓpter causas extrisecas ponatur in balneo aque dulcis ca. z inungatur cũ oleo laur̃. z sifibus calidis aperitiuis. z si fuerit ꝓpter apostemata z corpus fuerit plectoricũ fiat flomia de basilica. Et si apostea fuerit ca. fiant cristeria. aut suppositoria. aut inunctiones cũ suco endiuie. scariole. coriand. oleo roſ. albumine oui postea post q̃ egritudo precesserit addatur istis auxungia gallinacea recens. farina uolatilis molendini z modicum mellis z omnia ista dentur actu tepida Si autem apostema fuerit frigidum in principio fiat vngentuz de suco apii. oleo roſ. oleo de camomillis furfure z suco caulium. z postq̃ egritudo precesserit addatur istis fenugre. semen lini. z administrentur semper calida. Si autem fuerit humor frigidus inuiscatus. sedeat in balneo ubi sit ysopus origanuz. calamentum. anthos. uterq sticados. & postq̃ exiuerit terantur ista z fiat emplastrum vel inungatur cum oleo laurino z castor̃. z rutaceo. vel fiat sacellationes de sale z milio coctis uel de furfure bulito i vino rubeo puro. vel fiat cuz añ. z maratro. vel bulliat filtrum blauum in vino puro z aspergatur puluere rute. ysopi. añ. maratri. z ponatur inter crura ita ꝙ cõprehendat anchas z uentrem z peritoneõ. Deinde suffumigetur cum pinea confracta z ponatur supra carbones z recipiat fumuz. Si autem fuerit humor calidus imbibitus tunc fiant suppositoria aut cristeria. aut emplastra. aut vngenta. aut olea. aut sacellationes de frigidis actu tamen calidis ne fiat infrigidatio sed resolutio Materialia autem sunt huiuſ. s. oleum roſ. violſ nenufar̃. salicinũ. auxũgia porcia re. auxũgia galliacea re. coriãdrũ. se. endi. se. scario. se. melonis acetum aqua ro. Ex istis igitur

fiant predicta uel illud quod est proba/tum bulliat filtrum blauum in aceto & exprimatur fortiter z postea calidū hinc inde particule patienti applicetur uel bulliat furfur in aqua aceto. z vino albo. añ. equales partes exprimatur z desuper apponatur. uel fiat sacellatio cum furfure et milio torrefactis . vel inungatur cum oleo ros. et auxungia gallinacea recenti . uel ponatur in balneo ubi sunt ros. camomill. In omnibus istis debet calida apponi ut fiat resolutio non coartatio . Et si fuerit propter ulcera inungatur cum vngento facto de dragg. gumbi arabico. aloe loto. mastice. thure. oleo ros. de camomillis. et cera noua: et abluatur cum vino vbi sit modicū mellis Et si fuerit propter medicinas laxatiuas inungatur locus cū oleo ros. viol. et camomillino. mucillagine draganti . et gumbi arabici et ponatur in balneo z sacelletur cum spongia posita in aqua calida Et si fuerit propter emorroid et fistulam fiat sicut dictum est in loco suo Et si propter duriciem fecum fiat primo cristere mollificatiuū postea in secundo cristeri addat sucus blete. yerepig. et similia Remedium in tenasmone quecunq; fuerit causa ℞. fenugrec. malue. bismalue. se. lini. melł ot. camomill. summitatum caulium. añ. ʒ. iii. conquassentur et bulliant in aqua et tunc spongia intingatur et exprimatur et ponatur supra locum et hoc fiat frequenter et multis uicibus . deinde illa bullita per modum emplastri desuper apponātur et ligentur et super dormiat. deinde iterū cum spongia fiat fomentatio uel teneat anchas totas in illa aqua Et materialia apponantur in bona quantitate et fere hec medicina curat quecunq; fuerit causa nisi plenitudo corporis impediat ⁋ Clarificatio ⁋ Intelligendū q; tenasmon est difficultas egerēdi sine effectu propterea quia materie in diuersis partibus continentur . hoc enim q; facit difficultatem est inbibitum in longaonē et uillis eius et q; facit fluxū est in intestinis quare zc̄. Secundo notandum q; stiptica bene possunt competere in tenasmone non obstante sua difficultate et hoc dico cum corpus est mundificatum quoniā causa erat humor corruptus acutus pungitiuus inuiscatus. Circa istas materias corruptas notandum q; sunt multe cause & occasiones quare humor melācolicus multiplicatur in corpore . et quedam intrinsece . quedam extrinsece. extrinsece sunt nimius usus ciborum melancolicorum sicut sunt carnes bouine et potissime antique salse. vsus leguminum. caulium. casei antiqui. et animalium siluarium potissime antiquorū et omniū sale induratorum et similium Cause intrinsece sunt mala discrasia epatis in excessu siue calida siue frigida. et oppilatio splenis et constipatio uentris. et excessus frigoris et caloris et egritudo diurna . et generatur ex adustione sanguinis et colere. et omnibus speciebus eius et ex melancolia siue naturali siue innaturali et etiam ex chilo secundum quosdā cum aduritur

⁋ De recapitulatione omnium fluxuum uentris et continet xxii. capitula

Fluxus uentris prouenit. aut ꝓpter causas extrinsecas. aut intrinsecas. intrinsece sunt multe quoniam aliquando uenit a capite zc̄. sicut fuit dictum supra . Extrinsece etiam sunt multe ita q; aliquando prouenit ratione etatis seu complexionis ut in traulis. aliquando propter dispositiones naturales . iuxta illud Ypocra. quibuscunq; iuuenibus. de istis igitur per ordinem prosequamur Vnde intelligendum q; quidam est fluxus qui uocatur lienteria zc̄. sicut fuit supra dictum ⁋ Capitulū pm de fluxu uentris propter cerebrū ⁋ Fluxus uentris

proucit aliquando propter hūores reumatizantes a capite ad stomachum z intestina descendentes Signa autem huius sunt quoniam uenit ut plurimum post somnū longum z seruat paroxismos z apparent signa catarrorū z corruptionis cerebri.

¶ Capitulū terciū de fluxu uentris ꝓpter stomachū. Cause huius fluxus sunt multe sicut est debilitas contentiue et digestiue. z fortitudo expulsiue et mala cóplexio frigida et hūida ut plurimū et cū hº lubricitas stóachi et uentositas stóachi et fluxus humoꝝ ad stomachū et medicina laxatia que remansit in stomacho et nimia q̄titas cibi et potus. et eorū mala qualitas. et dolor et cū hoc mala complexio ca. uel sit utrūq₃ licet raro et apostemata stomachi. et silia Sig̃ aūt ꝙ fluxus uētris sit ꝓpᵗ stomachū ꝙ non seruat ordinē nec horam nec paroxismū certū Et si fuerit ex debilitate contentiue et expulsiue quasi quedā debilitas accidit ut plurimū ex frigore et ideo egreditur ut plurimū subito sed frequenter et si fuerit ex debilitate digestiue nō est omnino priuatū a digestione s₃ habet q̄dā digestionē. et si fuerit ex hūiditate lubricante exit quedā humiditas lubrica uiscosa sunt ibi dolor et cortices Et dicit Auic. auctoritate ypo. ꝙ si in tali fluxu accidit uomitus ē malū et causa ignoratur. Et si fluxus uentris uenit ꝓpter stomachū signū est ꝙ maior fluxus aduenit de die q̄ de nocte. et si ab epate plus de nocte q̄ de die potissime in tépore yemali



¶ Capitulū quartum de fluxu uentris ꝓpter intestina Si fluxus uentris uenerit ꝓpter intestina tunc euenit aut ab itestinis superioribus aut inferioribus aut mediis et cause eius sunt multiplices ualde sicut sunt ulcerationes excoriationes apostemata fluxus sanguinis multū ca. aut colera acuta aut sanies aut virulentia. aut humor salsus aut baurachial' aut paralisis et isensibilitas aut retentio alicuius consueti. aut mēbrorū truncatio aut humor melancolicus adustus cū ulcerat intestina aut ꝓpter materiā aliquā ulcerantē. uel orificia uenarū aperientē sicut est pulpa coloquintida aut dyagridium uel aloes non repressum et similia et aduenit etiam in fe. acutis z tercianis z similibus. z aduenit ꝓpter apertionem uenarum meseraicarum. z ꝓpter epar z propter cistim fellis z ꝓpter splenem z propter totu₃ corpus z ꝓpter subitam mutationem temporu₃ sicut est dispositio australis z borialis. z accidit etiam ꝓpter febres pestilentiales. sed specialiter oportet nos uenire ad fluxum uentris propter longaonem cuius causa ē multiplex quonia₃ aliquando ē cū dolore z aliquando est ibi apostema calidū aliq̄n frigidū durum z aliquando mollificatio z insensibilitas z paralisis sicut in illis q sederunt in locis multum frigidis Aliq̄n causa fluxus est spasmus quia lacertus nō potest retinere. aliquando est causa fluxus humor colericus aut salsus baurachialis ita ꝙ uidetur homini habere sal in ano aut aliquam rem continue pungentē z mordicantem. & signa huius patent propter dolorem qui est in partibus inferioribus. Preterea fluxus uentris aliquando uenit propter oppilationem ita ꝙ cibus non potest penetrare ad mēbra. z ideo coadunatur ibidem z est cum periodis z aliis signis que dicentur inferius capitulo de cura Preterea fluxus uentris aliquando est cu₃ sanguine z aliquando sine sanguine. Et signum ꝙ proueniat ab intestinis est ꝙ non est cum periodis sicut ille qui prouenit ab epate Et si ē cū ulcere ē in itestinis punctura dolor z mordicatio Signū suiē ex loco quia si est ex partibus supioribus uentris est dolor in superioribus zc̄. Iuxta illud ubi dolor ibi egritudo z ista sunt signa quando est sine sanguine. Et si est ex causis primitiuis scitur ex uentis z temporibus z febribus z multis siibus dictis



Cause sunt per se manifeste aut ex iudi/
cio patientis z per ea q̄ apparēt in egestiōe
ut per colorē odorē z contenta z sīa ita
ꝙ si uenerit ex uenis meseraicis z fuerit
aptio z ulceratio ē fluxus sanguis puri cū
pmixtione quadā. et si uenerit ꝓpē ulcera
significatur quia ibi sunt cortices et fetor
Et si appareant signa mesie. ē de cancro
timendū z si cortices fuerint subtiles z p
ui z graciles attestantur supra ulcerationē
superioꝝ z si fuerint grossi inferioꝝ z me
diū mediorū z q̄to fluxus est ex superiori
bus tanto magis ē permixtus z q̄to plus
ex iferioribus tanto minus. Et si ex supe
rioribus ē magis chilosuꝫ sīse loture car/
nis z ꝙ ulcera sunt ex hu. colericis z sal/
sis. z melcis ideo signa erunt fm humoꝝ
diuersitatē z ꝙ ulcera aliqñ profundātur
plus. aliqñ minus. iō cortices z uirulentia
z sanies z dolor erunt fm diuersitatē illi
us. Et si ex causis primitiuis significabit
ex iudicio patientis Et si ē ex fe. pestilen
tialibus cognoscit ex illis. cognitio autē
illorū que hic nō sunt posita idustrie me/
dici relinquatur ¶ Capitulū quītū de flu
xu uentris ꝓpter epar. Fluxus epaticus ē
multiplex qñ est chilosus hūoralis qñꝙ ē
chilosus qñ aquosus qñ sanguis purus z
qñ sicut lotura carnis qñ ē colericus uiru
lentus z qñ est magis subtilis z qñ ē si
cut fex z mesia z qñ est cū dolore z qñ
sine z qñ expellitur substātia epatis. Ista
aūt proueniunt per viā crisis z ex apost'ā
te rupto z sīibus. aut ꝓpter naturā ciborū
z eoꝝ que proueniunt ab extrinseco. aut
etiā cause sunt extrinsece sicut morbus cō
sīsis officialis z comunis. z hoc ē aut ꝙ
ista sunt in substantia epatis. aut in toto
corpore. aut in cisti fell. aut in splene. aut
in uenis meseraicis Signa aūt distinctiua
sunt ista qm̄ qñ est ab epate sunt quedaꝫ
signa comunia generalia qm̄ omis fluxus
epaticus est periodalis z potissime si ē ex
oppilatione ꝙ de isto magis intendimus

cū frequētius deludat medicos. Secundū
signū ē coloris uarietas. Terciū signū ē ta
lis fluxus plus aduenit de nocte q̄ de die
potissime in yeme Quartū signū est fe/
dus color in facie Quintū signū ē graue
do in parte dextra uel sus ypocōdria. Sig̃
aūt specialia sunt hec qñ eni uenit fluxus
sanguineus z dubitat vtrū sit ab epate uł
ab intestinis tunc ē cū rasura punctura z
dolore z uenit paulatine z continuatur z
permiscetur cū egestionibus z alñ nō. alñ
antecedit. alñ post. alñ simul. Si aūt uene
rit ab epate ē sine dolore z est plurimus.
z nō est semp continuus z uenit post ege
stionē cū modica permixtionē Si autem
egestio fuerit chilosa z uenerit ab epate ē
vniformis z sine dolore z ē digesta z si
procedat a stomacho ē indigesta z cū gra
uedine z dolore stomachi z modica mo
ra in eadē. Egestio aūt chilosa sanguinea
prouenit alñ ab epate. alñ a uena meserai/
ca z si ab epate vrina est tenuis z remissa
Qñ aūt est egestio uirulenta ab ulceribus
epatis z desudationibus z apostematibus
qñ uenit a uena meseraica qñ ab aliis p
tibus et per viā crisis et mundificationis
et tunc uenit cū alleuiatione et multitudi
ne colerū. et si ab epate ē cū fe. lenta et co
lor uergit ad albedinē et rubedinē in eges
tionibus Et si a meseraica uergit ad albe/
dinē et citrinitatē et si ab aliis est sine fe.
et declarat ex apostematibus et doloribus
et ulceribus et feculentiis z similibus Et
qñ uenit fluxus sanguinis ex fritate et q̄
dā mortificatione et tunc sanguis ē niger
sicut sanguisuga cū siti et multo appetitu
cibi et perducit ad fe. z ydropisiꝫ et qñ ē
uirulenta et saniosa ꝓpter apostemata Et
qñ est ulceratio cā fluxus et est cū dolore
et qñ exit substantia epatis. et est nigra
grossa et cū debilitate et ꝓpe mortē. Et si
uenerit ꝓpter exercicii soliti amissionem
et ꝓpter mēbroruꝫ trūcationē ē multus z
subitus et uenit alñ fluxus uentris ꝓpter

splenā z est cū duricie splenis z dolore z pgit ad nigredinē z apparēt signa melie
Capitulū vi. de fluxu uentris ppř cibaria.
Vt .s. cum in colerico datur cibus facilis digestionis aut parue quantitatis z corrumpitur z festinat ad exitum aut propter grauitatem cibi z ponderositatem aut propter mordicationem sicut in cepis & porris .aut propter uentositatem sicut in fungis .aut propter uelocitatem corruptionis sicut in lacte .aut uehementia subtilitatis.aut earum humiditatem lubricantē z uiscositatem.aut que uelociter mouetur super cibum . aut propter multitudinem aque super cibum.aut quia cibus inuenit corpus paratum utpote plenum humoribus colericis acutis. aut fleumaticis lubricātibus .aut quia cibus est parui nutrimenti sicut olera.aut quia cibus lubricus precessit z secutus est stipticus . aut quia sequitur cibus uelocis corruptionis post cibum z corrumpit se z alium z egreditur totum uelociter sicut forte sunt persica.
Capitulum septimum de fluxu uentris propter aerem. Laxat enim ventrem ventus australis z regio meridionalis & uentositas corrumpens digestiuam
Capitulum octauū de fluxu uentris in balbuciētibus z traulis Illi qui habent totū corpus humidū z cerebrū z linguam sicut sunt trauli z blesi z litteras corrūpētes pter nimiā hūiditatē. tales inq̄ de facili incurrunt fluxū uentris Capitulū nonū de fluxu uentris pter dispositiōes naturales Illi eni qui habent uentrē laxū in iuuētute habent ut plurimū siccū in senectute z econuerso. quia tres sunt cause laxitatis z tres constipationis cōparando ad etates in qua licet falli in vno casu & iō dr̄ ut plurimū Capitulū decimuz de fluxu ventris pter totū corpus Et puenit sicut in bona crisi z laudabili cuius virtus eius expulsiua expellit nociua Aliī est pter malā crisim z sinthomata. q̄m natura ipellit hūores cū omni ipotentia q̄z cōtentiua continere nō pōt duo pter sūmā debilitatē virtutis cōtentiue ut in approximātibus ad mortē z ī ptisi.z in fe. mortalibus .z prouēit pter nimiā crapulā z expulsionē cibi z potus.z pter retētionē alicuius consueti euacuari aut pter mutillationē alicuius mēbri. aut q̄z modica fit resolutio a corpore.aut pter puitatē exercicii.aut pter colicā passionē qui autē plus de ista materia scir̄ uoluerit uadat ad librū nr̄m de pronosticatione Capitulū xi.de pnosticatiōe in fluxu uentris
Cū scientia pronostice pcedat sciām curationis iō de pronosticis primo uideamus Primo igiť intelligendū q̄ nullus fluxus creticus ē restringendus q̄ cognoscitur q̄z confert z bene ferunt q̄m si restringatur ē periculū mortis z iō cōiter z ut plurimū nō debet restringi fluxus uentris nisi usq̄ ad tres dies Signa autē mortalia sunt ista oīs fluxus uentris qui uenit subito z repente post longā egritudinē ē mortale. Oīs fluxus cū admixione sanguinis post ydrop̄.ē mortale q̄z ex hoc aquositas nō expellitur Qui habet disinteriā z appareat post aurē eius sinistrā res nigra sicut orobo z cū hoc ē sitis uehemens morietur in xx.die z nō euadet Qui habet solutionē uentris melancolicā grossā nō sanatur Oīs fluxus uentris qui ē primo sicut aqua & postea sicut vngentū ē malus. Oīs fluxus uentris qui aduenit post ulcus melācolicū ē mortale q̄z cancrū putrefactū significat Et oīs fluxus q ē i fine fe.ē mortale dato q̄ esset melancolica.Oīs fluxus melancolicus ex illo.s.qui positus supra terrā ebulit z habet odorē acetosū ē mortale licet virtus sit fortis ex aliis aūt speciebus nō sic. Oīs fluxus ulceratiuus perforans intestina ut plurimū est mortale. Fluxus uentris propter ulcera intestinorum & maxime superiorum ut plurimum est incurabilis propter multitudinez uenarū meseraicarū

¶ Capitulum. xii. de fluxus uentris curatione in generali. Intelligendum igitur primo ꝙ in omni fluxu uentris ualet uomitus nisi esset propter ulcera stomaci qa diuertit materiam ad oppositũ et somnus est multum iuuatiuus preter quã in fluxu uentris a capite per uiam reumatismi expertum est de uentosa si ponatur supra uẽtrez et stet ibi per quatuor horas quod ualet. De cibis que competunt sunt uitella ouorum coctorum in aceto cum testa sua Competit etiam lac bulitum et ꝙ lapides fluuiales candẽtes sint positi. Et similiter ualet coagulum leporis et edi et caseus recens sine sale et antiquus etiã dum fuerit bulitus in multis aquis dulcibus donec sal sedo recesserit et nasturciũ agreste integrũ torrefactum et cum lacte decoctum et similiter fiat de milio et fabe cocte in aceto et lentes cocte ĩ duabus aquis et postea cũ aceto et panis azimus. et panis pastatus cum aceto et aqua pluuiali qa penetrat ad epar et quia est facilis resolutionis sicut dicit Auic. et confert adeps renum caprarũ et omnia uolatilia magna seu parua usualia preter quã degẽtia in aquis et pisces cocti in aceto. et dicit Auic ꝙ fructus dñt uitari etiaz stiptici nisi esset propter stomacum et non multiplicentur diuersi cibi in eadem mensa. Nunc aũt intelligenduz est ꝙ si fluxus uentris fuerit ex causis calidis et calor et fe. concomitentur tunc debent dari medicamina stiptica frigida q̃re oportet illa ponere tam simplicia q̃ cõposita. Composita autem sunt ista zuccaruz rosatuz factum cũ rosis siccis triasandal' dyacodion carnes citoniorum conditorum cũ zuccaro sine speciebus rubea trociscata et similia. Simplicia autem sunt ista .s. galla sumac psidie balaustie berberis semen citoniorum acatia sucus plantaginis et coriandri ypoquisti. bursa pastoris rose rubee sicce terra sigillata bolus armenus. chimolea spodiũ. semen acetoselle et portulace et sucus barbe yrcine camphora. fructus autez stiptici satis sunt omnibus noti. quare nõ pono ex istis unum uel multa ponere interius uel exterius superius uel inferius industrie medici relinquatur. Si aũt fluxus fuerit ex causis frigidis tunc oportet calida stiptica amministrare. Istorum autez quedam sunt composita quedaz simplicia et p̃mo de simplicibus uideamus sicut sũt nuces mus. poma cipressi z folia eius thus mirra mastix laudanum storax calamentum ambra reupõtici cinũ assum azarum anisum assum amos. Composita sũt ista dyaoliba. tyriaca et similia utatur istis medicinis iuxta conuenientiã particularium. Si aũt fluxus uentris uenerit propter stomacũ et humores calidi sunt in causa. tũc euacuetur colera in estate per uomitum et dentur frigida stiptica sicut coriandrum z acatia et ypoquistidos et similia dicta superius cũ ponebantur curationes uniuersales et sicut uinum album competit stomaco ita grossum iuuat intestina et minoreẽ potus aque. et istis medicaminibus potest uti ab intus et ab extra uel in conditis aut potionibus aut electuariis aut pillulis et similibus iuxta industriã medici et conuenientiã particulariuz. Et si materia fuerit flegmatica purgetur in yeme per inferiora cum medicinis uel cristeriis et dentẽ calida stiptica sicut est aurea alexandrina tyriaca et dyaolibanum et anisum assum et auellane asse castanee asse et frixe et fugiat aquã et utatur uino antiquo puro fortissimo sed in parua quantitate et utatur medicaminibus intus ul' extra uel utroq̧ modo iuxta conuenientiam particularium

Emplastrum confortans stomacũ frigidũ ℞. se. lini assi cini assi dactilo. nucis mus. pomorum cipressi masticis thuris laudani mente sicce rute sicce asarebaccare añ. ℥. i. conficiantur cuz oleo ro. et cera ꝙ sufficit. et modico picis naual' et fiat emplastrum Posset etiam fieri remoto oleo et cera et

pice conditum cum melle ro. aut zuccaro. et q utatur eo mane et sero. et similiter d frigidis poterunt similia fieri quando cau sa est calida uel sirupi uel trocisci uel mul/ ta consimilia. Et est ulterius intelligendũ in fluxu uentris propter stomacũ et inte/ stina qui ẽ cum lubricitate humida quasi si esset cibus crudus sicut dicitur in liente/ ria q tunc accidit propter coleram mordi cantem aut flegma lubricans et tũc sanuz consilium ẽ q si colera sit in causa q tem peretur epar et cistim fellis et etiam euacu etur colera cum miroballanis citrinis quia euacuando constringunt. et si flegma sit i causa q euacuetur cum mirobal. Kebulis In causa autem calida utatur isto electua rio. ℞. triasan. dyacodion dyadrag. frigi di. añ. lib. s. misceantur. In causa autẽ fri gida utatur isto electuario. ℞. dyatriõ. piperẽo dyamẽte dyambre añ. ʒ. iiii. mis ceantur uel fiat istud tale. ℞. anisi cimini maratri se. rute ameos zinzi. añ. ʒ. i. assẽt et in aceto fortissimo extinguantur tunc ℞. gariofal. piperis lon. nu. mus. pomorũ et foliorũ cipressi storacis calami ligni al. blacte bisaucie cardamomi cala. aro. ciperi añ. ʒ. s. alipte muscate. ʒ. ii. Et si diues fu erit addatur ambre grisee. ʒ. i. zuccari q sufficit et fiat electuariũ et ẽ ualde precio sum in fluxu uentris lubrificatio propter causam frigidam corpore mundificato. z si fuerit pauper utatur mẽta absinthio thu re et similibus.

¶ Capitulum. xiii. de fluxu uentris ꝓpter oppilationem epatis et mesaicarũ uenarũ Tunc summe nocet dare stiptica sed aperi entia et deoppilatia. et hec est cura q̃ fre/ quenter deludit medicos et licet signa sint posita nihilominus iterum repetamus ꝓp ter occultationẽ huius cãe. iste fluxus plus uenit de nocte q̃ de die et ẽ cũ multis co loribus et grauedine partis dextre. et sine dolore et ẽ peryodalis. Imo stat aliquan do per. xx. dies et bonũ pacienti in tẽpoř medio q sit curatus et q̃to plus danť stip tica tanto plus augmentatur. et ideo itelli gendum est q fluxus propter oppilationẽ epatis et uenarũ ẽ chilosus propter hoc q stomacus non patitur z ideo stat ibi cibus tribus horis uel plus donec sit digestus et postea cum uadit non põt penetrare prop ter oppilationes et ideo descendit inferius uelociter et quia ieiunũ et alia itestina ha/ bent quandã uirtutem signatã ẽm Galie. in de iuuamentis. ideo fluxui chiloso ali qua portio sanguinis erit ãmixta. Cureť igitur cũ deoppilatiuis et cũ his que trahũt ad partem oppositaz sicut ẽ uomitus. fiat igitur ante cibũ et post cũ se. atriplicis aut rafani aut cũ oleo et aqua calida et si non potest ex his euomere detur sucus medi ane corticis sambuci usq ad. ʒ. i. uel. s. per se uel cum ouo sorbili. deinde fiant frica tiones laterũ uentris et spine dorsi quasi si ne interpolatione cũ panno aspero uł cum uino albo et oleo de camomilla. uel cum isto unguento. ℞. pulpe corticũ capparis scolopendrie spice nardi spice celtic squi/ nanti capillo, ue. re. se. endiuie se. scario. se. melo. polu mõtani lupinorũ fenugreci ab sinthii camedrẽ añ. ʒ. i. armoiaci lacce ma sticis añ. ʒ. i. temperentur ista tria in uino ut resoluantur et omnia simul pistata buli ant in oleo de camomillã et coletur et ad datur cera et oleum et fiat unguentũ. dein de fiat talis potio qua utatur mane et sero qualibet uice usq ad. ʒ. ii. ℞. radicũ feni. petrosi. brusti. sparagi graminis mediane. corticũ ebuli et sambucq añ. ℥. i. temperẽ tur per diem et noctẽ in aceto fortissimo tunc. ℞. capillorum ueneris re. ℥. iii. lu/ pul. scolopendrie absinthii centauree came pi. añ. ℥. i. lacce asari calami aro. spice nar di corticq capparis añ. ʒ. ii. mellis et zucca. añ. lib. i. fiat sirupi lib. ii. et. s. et utatur eo cum brodio. Regimen huius fluxus cum cibis. Comedat in die frequenter et parũ et non potet inter duas comestiones et pa

nis sit de tritico cum furfure suo et sit bene coctus et bene fermentatus et cũ temperata quantitate salis et accipiat quanto minus poterit quia triticum oppilat. uinũ sit clarum subtile forte antiquum. utatur brodio cicerum et caulium et utatur feniculo sparago petrosilio rc. Carnes sint q̃to plus poterit uolatilia usualia preter quã illa que degunt in aquis et potest uti carnibus edulinis et extremitatibus animalium utatur piscibus squamosis de aquis mũdis et ouis sorbilibus. balneetur ante cibum in balneo ubi sit camomilla z melilotũ et exeunte a balneo qualibet uice accipiat tyriace. ℈. ii. Aduertendum enim diligenter ꝙ digestiua celebretur bene in stomaco multum iuuat ad hoc paruitas cibi et potus Item notandum ꝙ si fuerit propter coleram utatur diur. frigidis et aliquando calidis iuxta contrarietatẽ earũ. Et intelligendum etiam ꝙ diuersimode est operandũ ſm diuersitatem accidentiũ superuenientium sicut est febris tussis et similia que medicanda sunt quãtũ ẽ possibile

De tussi in fluxu uentris. Si igitur tussis superueniat dimittantur nimis stiptica et acetosa. Spodium ẽ plus propter fluxuz sanguinis narium et semina assa ꝓpter stomacũ et psiliũ et arnoglossa propter sitim et puncturam. et quidam supponunt sibi aliquando opium et mortui sunt non accipias acetosa nociua et salsa nec acuta et caules cocti in duabus aquis. Competunt et lepores et cuniculi inebriatio multũ cõpetit quia facit cibum penetrare et facit sudare et facit uomituz. Si autem appetitus sit fortis z digestiua debilis dentur carnes asse frixe cuz cinamomo puluerizato et ualet sirupus de citoniis et similia. Capitulũ. xiiii. de cura fluxus uirulenti siue cũ excoriatione siue sine. Si fuerit sine excoriatione tunc aliquãdo uenit a toto corpe aliquãdo a stomaco aliquãdo ab epate aliquando ab intestinis. Corpore igitur mũdificato iuxta conuenĩetiã particulariũ. si fuerit propter membra superiora detᷤ medicina per os. si propter inferiora fiat cristere. si ĩ mediis fiat utrunq̃. ℞. igitur carabe coralli a. bi et ru. om. sãdal. se. canapi se. acetose aluminis. margaritaruz añ. ʒ. s. mel. ro. ꝙ sufficit et fiat conditũ. Si autẽ fuerit propter uiciũ inferiorũ fiat cristere. ℞. suci plantaginis suci barbe yrcine añ. ʒ. iii. acatie gallaꝝ boli ar. balaustie sumac añ. ʒ. ii. adipis renũ caprarũ. ʒ. i. decoquãtur in aqua pluuiali et fiat cristere. Si autẽ fuerit cũ excoriatione tũc intelligenduz ꝙ medicĩe stiptice competũt maxime cũ cõglutinatiuis. sed quando ẽ corrosio indigemus partim abstersiuis et fortasse cauterizatiuis Secũdo intelligendũ ꝙ si uenerit propter intestina superiora dentur ista per os zc̃. Et si indigemus purgatione nõ fiat nisi cũ mirobal. paratis sicut oportet. De cibis autẽ competit eis dare lac bulitũ ubi ceciderint lapides fluuiales cãdẽtes et epar galline pinguis et oua et testiculi galloruz et pedes cocti in aqua dulci et panis de simula uergens ad azimitatẽ et rizũ assuz et si indigeat sale et salgẽma assũ non bibat uinum in cã calida sed in frigida bibat parum et sit grossũ nigrũ stipticũ et ualẽt pisces assi rc. ca. et ea que competũt ex sui ꝓprietate sicut docet Auic̃ ẽ reubarbarũ assum cũ suco plantaginis. Medicine aũt q̃ multũ competũt sunt glandines asse et fer. ro. terra sigillata bolus ar. portulaca et sucus eius et se. et ita ẽ de plãtagin. et coagulũ leporis et caseus sine sale aut ꝙ sal auferatur. Et si ulceratio esset propter medicinã tũc fiat cristere cũ butiro in magna q̃titate et sanguine dra. parũ et competit panis bis coctus et puluerizatus et ꝙ puluis misceatur cũ aqua et ualent galle et acatia et sumac. adeps aũt caprarum ualet in sedatione dolorum si iniciatur per cristere. Si autem appareat sanies. mundificetur cum aqua mellis aut cum aqua piscium salsorũ

aut cum aqua oliuarum salitarum et si est magnus dolor detur sucus cucur. portulac plantaginis uirge pastoris et addatur galla sumac balaustia. Si autem uelimus caute rizare fiat sic Accipiat mirra thus et crocus sandaraca alumen storax opium castoreum licium carta combusta sanguis draconis cornu cerui combustu chimolea lutum arme. Et si est dolor nimius possumus facere cristeria cum adipibus ubi sit opium et alia narcotica mucillago psilium altea semen lini multum ualet. Nunc autem medicus qui cognoscit morbuz et habet notitiaz materialiũ potest eis uti modo exterius modo interius modo superius modo inferius et sic de aliis et potest conficere sirupos aut electuaria aut cõdita. aut trociscos aut cristeria aut emplastra aut unguenta aut balnea et multa consimilia.

Capitulum. xv. de cura fluxus propter splenem. Purgetur humor melancolicus cum decoctione epithimi foliis sene. mirobal. indis uel dyasene et dyabor. et modica portione yerepi. et postea utatur isto condito. ℞. zedoar. Karabe spodii asari been ru. rute rizi añ. ʒ. i. assentur et mel. ros. fiat conditum. Capitulum. xvi. de cura fluxus uentris propter multitudinez cibi et potus. Tunc enim competit ratione crapule fames et abstinentia postea dentur stomaci confortatiua sicut sunt pira citoia uue passe et similia. Capitulum. xvii. de cura fluxus uentris propter reuma. Et tũc cura posita est superius ca° de reumate scilicet ꝙ reuma restringatur et ꝙ cerebrum confortetur et materia cum temperamento ingrossetur et ꝙ fiant fricationes in capite olea et unguenta et emplastra et ea q̃ dicta sunt et finaliter cauteriuz. unde stiptica uentris non competunt secundũ Auicennam sed potius uomitus propter illud quod aggregatuz ẽ. unde tota cura cõsistit in curatione reumatis et catarri.

Capitulum. xviii. de cura fluxus uentris in ethicis et ptisicis et consumptis. Et licet approximentur morti tamen bonum est uitam prolongare quantum est possibile. Sumatur igitur drag. assum et gummi arabicum assum spodium z mucillago psilium coralla assa et lutum arme. terra sigillata camphora et sucus liquiritie. et fiant trocisci et exhibeantur et trocisci de camphora et spodio conferunt Capitulum decimumnonuz de cura fluxus propter nimiam repletõnem totius corporis. Et tũc cõpetit flebothomia fricationes et balnea et in balneo ponatur camomilla melilotũ et similia. Capitulum uicesimum de cura fluxus cretici. Et est cura ꝙ nõ restringatur. et si nimis excederet ꝙ detur coriãdrum preparatum et ea que dicta sunt in confortatione stomaci cum stipticis et potissime frigidis ratione fe.. Capitulum uicesimum primum de curatõne tenasmõ Si fuerit tenasmon tunc aut est propter feces duras aut propter humores calidos aut frigidos imbibitos in longaone. aut ꝓpter apostema aut emorroydas et similia. Si fuerit propter feces mollificetur uenter ab extra cum emplastris factis de malua et bismalua mercuriali et oleo uiolato et cuz sirupo uiol. per os et inferius per cristere cum istis eisdem. et si esset humor calidus addatur cassiafistula tamarindi pruna et similia. et si esset dolor nimius de causa calida apponantur frigida narcotica sicut opium iusquiamum mandragora et similia. et filtrum blauum intinctum et bulitum in aceto et expressum et ante et rerro desuper appositum multum ualet. Et si fuerit frigida apponantur euaporatiua cũ furfure et uino aut cimino aut sale et milio. aut fiat suffumigatio cum furfure et similibus. Balnea igitur et suffumigationes et encatisma frigida ualent in causis calidis et frigidis et similia. et si ibi sit apostema curetur sicut apostema debet curari. et ita de aliis causis Capitulum. xxii. de cura

fluxus uentris propter colicam. Et non ē melior uia nisi ꝙ curetur colica et ita cura bitur fluxus.

De yliaca passione

Liaca passio ē intestinorum gracilium cum constipatione uētris et frequenti uomitu et dolore uehemētī tanq̄ si intestina perforarentur terebello Intelligendum ꝙ colica et yliaca conueniunt in causis et signis et pronosticatione ꝫ curatione et tamē differunt primo quoniam yliaca est maior et citius interficit ꝓpter sensibilitatem intestinorum. Secundo differunt quoniā in yliaca dolor ē magis deambulatiuus uersus dextrum et sinistrū Tertio differunt quoniam yliaca prouenit magis ab aere pestilentiali. Quarto quoniam yliaca est magis ab umbilico superius Quinto quoniam sicut colica magis remediatur cristeriis ita iliaca ex his que ingrediuntur per superiora. Ex alia parte ista differunt a dolore renum quoniam dolor renum magis est fixus et in uno loco quietus et cum hoc dolor maior circa posteriora et anchas et crura et cum hoc paruꝫ alleuiatur cum cristeri sicut iuuatur colica ꝫ discernitur per ea que apparent in urina

CAVSE. Cause istorum aut sunt extrinsece aut intrinsece. Extrinsice sicut nimius potus aque frigide aut ciborum grossorum uentosorū stipticorum sicut caseus durus aut cōchilia aut carnes bouine ātiq̄ aut legumina aut fungi. aut nespila sorbe pira cotana et similia et breuiter omnia q̄ cohartant et corrugant et oppilant intestina. fit etiam ex casu et ruptura. Si ab intus aut hoc est propter intestina aut proptē alia membra. si propter alia membra hoc est propter apostema epatis aut mesaicarū aut propter apostema renum aut uesice. Si uenerit propter intestina hoc est ꝓpter sex causas. prima propter apostema calidū yliorum uel frigidum. scda cā ē hu. frigidus inuiscatus. tertia causa est debilitas uirtutꝪ sensitiue intestinorum et debilitas expulsiue. quarta causa est uentositas grossa īclusa quinta causa ē fex indurata in intestinis. sexta causa est uermes inuoluti in intestinis et breuiter omne illud quod claudit ꝫ constringit et oppilat itestina. et si alie cāe sint ad istas possunt reduci. Cause primitiue discernuntur ex iudicio et cause alioꝝ membrorum discernuntur per dolores locorum et per ea que egrediuntur a corporē Signa autem apostematis illorum sūt ista scilicet calor dolor sitis grauitas et potissime est calor. Et si apostema est frigidum omnia sunt remissa. et cum inflatione et mollicie et quia precesserunt cibaria frigida et humida sicut sūt lac et pisces fructꝰ et similia olera. Si fuerit ex fecibus induratis est dolor grauis et uidetur sibi ꝙ scindantur intestina. et si fuerit ex uentositate mutatur dolor de loco ad locum cum torsione et rugitu et uidetꝫ sibi ꝙ acus sint incluse in intestinis et ꝙ intestina perforentur terebello. et si ex flegmate inuiscato est cum grauitate et frigiditate et quia precesserunt ea que multiplicant flegma ꝫ ratione doloris est ibi calor et rubedo et sitis et homines iudicant ꝙ causa sit calida qd̄ non ē. Et si fuerit ex ruptura tunc precessit casus et percussio. et si sit ex uermibus dicentur signa in locis suis. et si fuerit ex debilitate sensus tūc longe egritudines precesserunt PRONOSTICATIO Ista passio est horribilis et detestabilis. ex hoc ꝙ stercora emittuntur per superiora ꝫ superueniunt accidentia detestabilia isti egritudini sicut est sincopis spasmus frigiditas extremitatum desipiētia stercus fetiduꝫ per superiora. fetor totius corporis. et ista omnia sunt mortalia et cuꝫ hoc ē uomitus continuus. et si accidentia minorētur et medicina sumpta per os descendat per inferiora bonum signuꝫ est. CVRATIO. Aut enim nos intendimus curarē

accidens aut morbum .et si accidens prop ter eius maliciam fomentemus locum cū aqua calida et ponamus euaporatiua facta de sale et milio et camomilla et inūgatur cum assungia porcina et gallinacea re. opio et castoreo. Cōtra morbum procedamus sic .si autem apostema sit calidum fiat fle bothomia ī principio. deinde fiat talis de coctio. ℞. malue bismalue mercurial' uio larū uolubilis medie añ. ꝫ. ii. florum bor rag. et uiol' .añ. lib. ʂ. pruna. lx. fiat deco ctio usq̧ ad lib. i. et. ʂ. et in colatura pona tur oleum uiol'. ℥. iii. mellis. ℥. ʂ. mel' cas siefist. ℥. ii. fiat cristere et cum cristere suā fecerit operationem accipiatur alia medie tas cristeris et apponatur ibi oleum amig dalarum dulcium. ℥. ii. cassie fistu. munde ℥. i. et. ʂ. masticis dyagridii añ. ʒ. ʂ. et istd̄ detur per os .et si uideatur medico expedi re reiterentur deinde accipiantur iste predi cte herbe et conterantur fortiter et pasten tur cum oleo uiola. et apponatur modica q̄ titas sandal'. et farina ordei et fiat repcus sio et fiat emplastrum supra locum dolo rosum. Si autem sit apostema frigidum tunc accipiantur herbe predicte et addan tur ista. ℞. rute origani calamēti ysopi ra dicum lilii .añ. ꝫ. i. anisi maratri se. rute. añ. ℥. ʂ. turbit polipodii añ. ℥. ii. fiat deco ctionis lib. i. et quar. et accipiatur medietas et ponatur suci blete quarta. i. et sal' gē me. ℥. ii. mellis. ℥. i. olei đ ruta. ℥. ii. pulue ris de yerapi. ℥. i. et fiat cristere .et in alia medietate resoluatur yerapi. ℥. ʂ. detur ad potandum deinde accipiantur herbe predi cte et addantur ista scilicet camomilla fe nugrecum semen lini et conterantur forti ter et postq̄ bulierit et ante similiter et pa stentur cum oleo de ruta et fiat emplastꝝ et extendatur supra uentrem . Si autez fu erit propter humores inuiscatos tūc detur sibi yerapi. cōstantini acuata cū aloe et ma stice serapi. et castoreo . Si autē fuerit ꝑp ter feces induratas tunc fiat cristere et em plastrum et potio que dicta sūt in aposte mate calido . sed addatur in cristeri sapo mollis iudaycus dictus. Et si fuerit ꝑpter cibaria stiptica detur cassiafistu. et manna resoluta in uino . Si autem fuerit propter uenena tunc fiat uomitus cum aqua deco ctionis turbit rafani et oleo deinde detur tyriaca .et licet uomitus non conferat in ista passione tamen ratione ueneni ē expe diens . In yliaca igitur corpore mundifi to apponantur resolutiua cuz caõ. anisio et ruta et uino et' similibus .et si deficiat ali quid de curatione supplebitur caº sequēti de colica CLARIFICATIO. Possꝫ aliquis satis rationabiliter dubitare utrum stercora possent expelli per superiora et ui detur ꝙ non quoniā multa sunt repugnā tia .primo ex ordine nature qm̄ natura or dinata et regulata expellit per inferiora et non per superiora . Scd̄m impedimentum est ꝙ distātia est magna ab intestinis usq̧ ad superiora . Tertium est confractus et tortuositas intestinorum .Quartum ē de bilitas uirtutis expulsiue intestinorum cuz sint membra naturaliter debilia et panni culosa. Quintum est grossities fecum que cum difficultate ad superiora mouentur ꝛ ideo ex istis īpedimētis non uidetur possi bile ꝙ stercora ascendant ad superiora. Sꝫ oppositum dīt auc. et oppositum patet ad sensum quod est dignius omni re . Dicē dum ꝙ possibile est .hoc enim negare nō debemus sed causa ē magna ualde. sicut ē fortis oppilatio aut apostema et similia. Cū enim intestina habeant uirtutē expel lentē et motus expulsionis non possit ire uersus inferiora tunc mouetur uersus supe riora .sicut docet Galie. ad litteram supra illum affo. quibuscunq̧ ex stranguria yle os innascitur. et supra illum affo. In ileon uomitus singultus ꝛc̄. Et cuz arguitur ꝙ est difficile non tamen impossibile cum uirtus expulsiua incipiat expellere uersus superiora.

De colica passione

Olica est quedaʒ passio penultimi intestini quod colon appellatur cũ difficultate exitus stercoris per inferiora cum dolore magno et punctura Circa istam materiam est intelligendum ꝙ licet intestinum non sit nisi unum concauum nihilominus propter sui reuolutionem et repletiones et subtilitatem diuersa nomina sortiũtur ita ꝙ primũ appellatur duodenum .scd̃m ieiunum. tertium longuʒ et gracile seu ylia ubi causatur yliaca passio. quartum orobus. quintũ uocatur colon et ibi causatur colica de qua intendimus .sextũ et ultimum uocatur longaon CAVSE huius passionis sunt multe sicut dictum ẽ in ca° de yliaca passione aliqua tñ dicamus. Causarũ quedã sunt extrinsece sicut nimius calor aeris desiccans feces resoluendo qd̃ ẽ subtilius et cuʒ hoc nimia frigiditas aeris comprimẽdo et cõstringendo et ẽm hoc generatur aliquãdo in flatu uenti borealis. causatur etiam ex nimio exercicio et labore nimio et coitu supfluo ⁊ ex fructibus stipticis et ex omnibus cibis grossis et indigestibilibus difficilis descensus et accidit ex ruptura et corrugatione et relaxatione sifac et casu intestinorũ in bursam testiculorũ et similibus Si autem uenerit ex causis intrinsecis tunc accidit ex mala complexione calida resoluente partes subtiliores aut ex nimia frigiditate comprimente aut ex nimia siccitate corrugante aut ex humiditate nõ de se sed de ratione materie inuiscate. Accidit etiam ex humoribus calidis existentibus ĩ locis uicinis aut imbibitis in substantia intestinorum aut mixtis cum aliquo humore grosso uiscoso et bene est rationabile ꝙ colera in loco uicino intestinorum faciat frequentius ad retentionem q̃ qñ substantialiter ẽ in intestinis quia tunc pungit et mordicat et ita secessum prouocat. fit etiam ex apostematibus et fecibus induratis et ex passionibus membrorũ interiorum sicut sunt renes et uesica et omnia illa que dicta sunt superius ca° de yliaca sicut sũt uermes et debilitas sensus intestinoruʒ et alia consimilia sicut est conceptus et uentositas et similia. SIGNA. Aduentus colice significatur ex retentione fecum et ꝓstratione appetitus et appetitu aque frigide Cum autẽ adest dolor torsio et punctura et urina tincta tunc est colica. Tingitur igitur urina ratione doloris. et quia colica non mundificatur per intestina et non resudat ideo resudat ad uias urinales. Signa aũt specialia habentur per res naturales et non naturales et etiam cõtra naturam et ꝑ iuuantia et ledentia et per ea que egrediũtur a corpore ꝙ cum ẽ a flegmate tũc qd̃ egreditur est mucillaginosum siue album et si a melancolia ẽ nigrum siccũ ualde. et si fuerit ex debilitate sensitiue tunc est tumor in uentre cum modico dolore et si ẽ ex apostemate calido est cum pulsatione et magnus dolor sitis et punctura et si fuerit apostema frigiduʒ sunt omnia remissiora et non est pulsa. Intelligendũ ꝙ frequenter decipitur medicus iudicans passionem renum colicã et econuerso et ideo oportet subicere signa distinctiua. Colica ẽ cum maiore dolore et punctura et extendit se supra umbilicuʒ et subito uersus pectinem et perytoneon et in profundo corporis sub umbilico et extendit se in dextrum et sinistrũ et occupat magnam partem corporis et iuuatur ex cristeri. Passio autem renuʒ non habet ita sed ẽ dolor in parte posteriori affixus et permanẽs et in urina apparent in principio quedaʒ filosa. deinde arenosa et urina tenuis et alleuiat̃ ex uomitu. Signa autem aliarum causaꝝ habẽtur uel ex iudicio uel ex natura morborũ et suarũ cãrũ uel per ea que dicta sũt ca° de yliaca. PRONOSTICATIO Intelligendũ ꝙ colica mutatur aliquãdo

uel ē causa idropis arthetice epithime ma nie paralisis. Accidentia aūt consueuerūt uenire in colica et cū apparēt sunt mortalia.s.desipia spasmus sincopis frigiditas extremitatū sudor frigidus uomitus cōtinuus omnimoda retentio fecū.et si pusta nigra sicut faba appareat supra uentrē sequenti die morietur. CVRATIO. Quia egritudines dolorose sunt multū pernicio se seu periculose .iō circa curationez huius morbi multi canones sunt considerandi. Primus talis ē sicut si accidentia sūt multum intensa primo mitigemus cū anodis i.mitigatiuis et resolutiuis et finaliter cuz narcoticis .Scdus canon erit talis ꝙ narcotica nō apponātur nisi in magna necessitate et ꝙ āministrenē in parua q̄titate et ꝙ sint bene repressa et ꝙ parū morētur. Tertius erit talis nullo mō potet aquā frigidā nec aliquā aquaz q̄to magis erit possibile. Quartus erit ꝙ nō satisfiat siti et iō debet potare q̄to minus erit possibile. Quītus erit ꝙ si dolor fuerit ex mala cōplexiōe ꝙ utatur alteratiuis taz in potibus q̄ cibis et medicinalibus. Et si fuerit mala cōplexio cū materia ꝙ euacuetur iuxta formā bu. peccantis .Sextus canō erit talis ꝙ a principio applicentur resolutiua et calefactoria debilia et paulatim fiat ascensus ad superiora et si dolor augmentaretur a calefactorio ꝙ statiz dimittatur .Septimus erit talis si uentositas fuerit per se sola calefactoria applicētur .et si fuerit cū materia digeratur materia flegmatica et postea euacuetur.et si fuerit cū stercoribus duris ꝙ mollificētur et postea cū cristeri euacuētur. deinde ad calefactoria et balnea reuertamur Octauus erit talis ꝙ cū calefactoria applicamus ꝙ regimē epatis cōfortemus ne epar rōe calefactorii resoluatur et dissoluatur Nonus ē talis cerebrū cōfortemus et cum oleo ro. inungamus ne ꝓpter ascensionem uaporū ledatur .Decimus erit talis et ē canō mirifice cōsideratōnis ī omni agibili ꝙ q̄to minus poterimus medicinas laxatiuas exhibeamus. Visis uniuersalibus ad curā colice accedamus .quidā curāt colicā cum medicinis a tota specie sicut ē stercus lupinū.stercus eni lupinū quocūq; mō sūptuz curat colicā sicut stercus caninū ualet ī squinantia .ita stercus lupinū in iliaca et colica ualet. distemperetur igitur stercus lupinū cū bono uino et exhibeatur et misceaē cū melle et sumatur. deinde gr̄a sinthomatis fomentetur cū aq̄ decoctionis malue uiole nenufaris coriandri ordei papaueris albi foliorū salicis et canne. si cā fuerit calida et deinde fiat sacellatio cū milio et furfure torrefactis sine liquore. Et si causa fuerit frigida fomentetur cum aqua decoctionis camomille melliloti anthos sticados anisi cimini rute et postea fiat sacellatio cum sale cocto uel cum aniso maratro et cimino et similibus .Si autez colica fuerit ꝓpter apostemata calida. In primis fiat flebothomia de basilica. deinde si particularia cōueniāt fiat flebothomia de safenis.deinde fiat cristere de malua uiolis branca ursina mercuriali oleo uiolato furfure et cassiafistula .deinde digeratur cum sirupo facto de enduia scariola lactuca q̄tuor se.frigi.et uino malorū granatorum et zuccaro.deinde purgetur cum prunis et cassiafistu.manna et tamarindis et modico diagridii et mastice .uel fiat cum diaprunis oxi laxatiui trifera sarrace. reubar. catartico imperiali electuario de suco ros. uel simplicibus uel acuatis cuz diagridi.et mastice et hoc cū uno uel cū pluribus.et si fuerit ex mala ꝯplexiōe altereē cū iā dictis et nutriaē cū pullis lactu. et cuc.es aq̄ ordei et uino bene liphato et sil'ibus.et si fuerit ex mala cōplexiōe ca.cū materia fiat sicut dictū ē ī apate caſo.et si fuerit ex retētōe fecꝗ tūc fiat cristeꝛ p̄dictum et ex istis herbis fiat emplm sup̄ uētrē et utaē pruīs z cassiafi.et sil'ib9.et si fuerit apa frm fiat cristeꝛ p̄dictū.ſ3 addam9 sucū blete caōil.

os.amig.dul.anisi mara.se.rute serepi.dei de digeratur materia per hunc modū.℞. radicū feni.petro.bru.sparagi apii an̄.ꝺ. i. conquassenť et temperenť in aceto. dein de.℞.calamenti origani rute an̄.ℨ.ii.ani si maratri se.rute an̄.ℨ.i.fiant sirupi lib.i. et.ß.et abiciatur acetū.deinde purgetur sic ℞.florū borra.uiol.utriusq sticados liq ritie mūda.passu.enucle.polipo.an̄.ℨ.i. fi at decoctio et in decoctione resoluať tur bit.ℨ.ß.coletur et exhibeať uel purgeť cuȝ benedicta et theod.empiston. acuatis cuȝ aloe et mastice turbit et ȝinȝi. Et si fuerit delicatus decoquatur gallus antiquus cum polipo.ani.turbit foliis sene et postea deť brodiū eius .sed in principio ponať tanta aqua ꝙ sufficit toti decoctioni et decoqť usq ad ossiū separationē. Et si fuerit ex mala cōplexione frigida utať alterantibus predictis et utatur pullis assis et columbis et uino forti et similibus .Et si fuerit ma la cōplexio frigida sine materia fiat sicut dictū ē in apate frigido et in pane et in ci bis ponatur turbit et etiā in uino.Et si fu erit ex uentositate fiat cristere dictū i apo stemate frigido sacelletur cū sale et milio furfure et se.rute ani.cimino.et calamen to et similibus . et uitetur menta q̄m in flat et accipiat de cibo q̄to minus poterit et uinū sit purū et intret balneū ubi sit ca momilla ruta anthos .Et si fuerit cum re tentione fecū fiat cristere predictū in apo stemate frigido .Et si fuerit ex debilitate intestinorū et paral.utatur dyaméta dya trion pipereon dyagalanga dyanch. cum musco pliris cū musco dyambra dyamar garito dianisi .Item utať tiriaca metrida to .Notandum ꝙ in balneo debet eē cau tela ꝙ non sedeat in aqua nisi usq ad dia flāma et custodiamus cerebrum et cor et membra principaliora ut dictū ē . balnea aūt naturalia sunt ualde bona et si nō ha beatur fiat per artificium .s.de bectonica gimandrea calamento origano maiorana

et sulfure . Si autem colica fuerit propter rupturam aut uermes hoc dicetur in locis suis .Et si fuerit ꝑpter cās primitiuas aut ꝑpter alias cās non ad unguē executas re ducantur ad temperamentū per contrariū et ita fiet curatio . Notandum ꝙ balneū aque dulcis in magno dolore plus compe tit q̄ balneū aque salse q̄m aqua salsa mor dicat et pungit et ita augmentat dolorem aqua autem dulcis non .et licet aqua salsa magis consumat uentū nihilominus cum dulcis apponitur camomil.anchos et simi lia. Secundo intelligendū ꝙ colica pas sio bene potest causari ex lapide in intesti nis sed hoc ē de raro contingētibus .et iō auc.non faciūt mentionē ꝙ ibidem raro generatur ꝑpter latitudinē meatuū et qa calor est debilis cū sint mēbra pāniculosa et iō nō indurat materiā ut inde lapis ge neretur. In renibus autem et uesica et pul mone frequentius generātur in renibus et uesica ꝑpter fracturā meatuum .et ꝙ su perfluitates currunt ad illū locum .et quia ratione etatis in uesica potest esse calor for tis.in pulmone autem materia est multa et licet meatus sint lati tamen calor ē for tis quare potest lapis generari in intestinis licet raro propter dictas cās. Aliquando tamen est possibile et quia materia ē mul tum uiscosa et ratōne alicuius particularis caloris potest esse fortis. calor igitur fortis agens in materiam uiscosam resoluit qđ est subtilius et reliquū indurat et ita gene rat lapidem . Lapis igitur causatus in in testinis potest esse causa colice passionis sȝ hoc ē de rato cōtingentibus. Tertio no tandū ꝙ medicina laxatiua licet laxet per accidens tamen potest replere et ita colicā inducere sed quando corpus ē multū ple ctoricum uirtus expulsiua ē debilis et me dicina laxatiua habet uirtutem attrahēdi licet igiē ianiniat replere tñ pōt ꝑ accidēs. Quarto intelligendū ꝙ licet colica et ilia ca sint passiones materiales et repletōnales

nihilominus possunt causari a mala complexione sine materia in qua illa mala cõplexio fundatur et iste est modus ꝙ mala complexio calida indurat subtilius exalando et frigida constringendo et siccum indurando corrugando et humida oppilãdo et ita mala complexio sine materia potest colicam et yliacã inducere ut dictum est in sententia. Quinto aduertendũ ꝙ frequentius generatur colica ex flegmate q̃ ex colera et quia magis aduenit et quia frigidius. et licet colera mittatur naturaliter ad intestina et flegma nõ mittatur nihilominus non mittitur colera ad intestina ut ibidem maneat sed ut feces stimulet et expellat et ita colera una cuꝫ fecibus expellitur. et licet flegma mittatur ad iũcturas non tamen mittitur ut abeat et recedat sed ꝙ remaneat et lubricando iuuamentum afferat. et ita non est simile de flegmate in iuncturis et de colera in intestinis. ad aliam enĩ et aliam intentionem mittitur a natuar. Sexto notandum ꝙ licꝫ colica causetur ex humoribus frigidis et ita urina deberet esse remissa nihilominus tingitur ratione doloris ut dictum ẽ quoniã aliis et aliis modis tingitur et rõe acuminis et ratione oppilationis et ratiõe debilitatis uirtutis. et ideo in istis passionibus frequẽter decipitur medicus credẽs ꝙ tinctura urine sit propter materiam calidam cũ non sit. Septimo intelligendũ ꝙ uomitus est malũ signũ semper in colica ꝙꝫ significatur ꝙ pars inferior ẽ oppilata et ita stercora non possunt exire per inferiora et hoc esset pessimũ et mortale. licet igitur uomitus non competat in colica nihilominus uomitus hu. bene cõpetit in passionibus renum cũ materiã expellat ad partẽ oppositã sicut dictũ ẽ in sentẽtia

Octauo aduertenduꝫ ꝙ si colica fuerit ex calida cã et corpus fuerit plectoricũ ꝙ bene põt competere flebothomia cũ aliis particularibus cõcurrentibus Vltimo intelligendũ ꝙ in yliaca et colica cũ sunt de cã calida colerica bene possũt cõpetere narcotica modo debito administrata nec nocent in isto casu ymo uidetur directe materia competere et rõe morbi et ratione accidentiũ

Capitulum. xix. de mirachia

Irachia est passio ipocondriaca cuꝫ terribilitate accidentiũ. Intelligendũ ꝙ mirac ẽ quidã pãniculus circa intestina sicut sifac ẽ alter ita ꝙ panniculo mirac accidunt morbi consimiles officiales et cõmunes. et ꝙꝫ mẽbrũ ẽ multuꝫ sensibile iõ sequũtur multa accidẽtia et passiones multe qm̃ ex hoc ipocõdria aliquãdo eleuantur aliqñ deprimũtur et aliquando uenit uel sequitur epithima aliquando mania de qua dictũ ẽ qd̃ appellatᷣ mania mirachia aliquãdo sincopis aliquãdo idropisis ꝓpter dolorem torsionẽ et puncturã ipocũdriorũ et iõ appellatᷣ passio ipocõdriaca sed mirachia a mirach dicta. Colica aũt passio appellatᷣ dolor ipocõdriorũ cuꝫ punctura mordicatione et expulsione materie per superiora ꝛ inferiora cũ maximo dolore et inq̃etudine ut dictũ ẽ. De causis aũt et signis et curis satis dictũ ẽ superius caº de tortura intestinorũ et caº de iliaca et caº de fluxu uentris et iõ supsedeo sed de gr̃a dictũ ẽ qd̃ ẽ dictũ. Intelligẽdũ tñ circa istã materiã ꝙ mirach ẽ pĩguedo gibbosa tenuis ad modũ retis ĩmediate inuoluẽs intestina deinde uenit alia pellicula q̃ magis appropinquat cuti et appellatᷣ sifac. et hoc etiã inferius dicetᷣ caº de idropisi ¶ De uermibus

Ermes et serpẽtes et scarabei generãtur ex putredie ĩ corpe humano sicut generãtᷣ extra ĩ mũdo uermes musce et sĩpia. CAVSA. Causa remota uermiũ ẽ om̃e illud qd̃ generat hu. crudũ sicut repletio nauseatia et coitus post repletiõꝫ et multitudo fructuũ et fruñti cocti et ita d̃ aliis q̃ generãt hu. crudũ ffaticuꝫ.

quoniam ex sanguine non generantur uermes quia corpus eo indiget. nec ex colera quia nullum animal nutritur nec generatur ex colera secundum Galie. in de simplici medicina. nec ex melancolia quia remota est a principiis uite. Restat igitur quod generentur ex flegmate cum teneat dispositionem mediam inter hu. Cum igitur putrefit flegma in intestinis tunc illa materia suscipit spiritum uite et generantur inde uermes et similia. et generantur diuersi secundum diuersitatem putrefactionis et particule patientis et ideo quando putrefit materia flegmatica in intestinis superioribus tunc ibi generantur uermes longi et rotundi et appellantur lumbrici. et si putrefiat in lógaone generantur quidam uermes parui rotundi sicut sunt uermes qui inueniuntur in caseo parui enim sunt quia ibi diu manere non possunt et si morentur magnificantur et sunt mali ualde. Si autem putrefiat in intestinis mediis tunc generantur uermes curti et lati et appellantur ascarides seu cucurbidini quod idem est. SIGNA. Quedam sunt signa uermium que sumuntur a somno et quedam a uigiliis. a somno quando garriunt in somno et patiuntur stridorem dentium et masticant sicut si haberent cibum in ore et habent somnia terribilia et excitantur terribiliter et cum inquietudine et ira. Sed in uigiliis tunc patiuntur pruritum in naribus et alienationem et dolorem et clamorem et emissionem saliue et egreditur lingua et desiccatur os de die plus quam de nocte et efficiuntur amentes. sed festucas non colligunt nec magnum dolorem in capite patiuntur. et eiciuntur aliquando uermes per os et per inferiora. ymo dicitur quod aliquando perforant intestina et exeunt extra et est stupor audire si uerum est. et consueuerunt sequi terribilia accidentia sicut est mania epithima caninus appetitus bolismus sincopis yliaca et colica et etiam epatis passiones et sunt ut plurimum cum constipatione uentris et illi qui sunt inferius pungunt et mordicant et faciunt quasi quedam pruritum continuum sicut si formice multe essent in ano. et si sint in intestinis superioribus ascendit dolor ad stomacum et ita de mediis causatur dolor in medio loco. PRONOSTICATIO. Vermes enim in fe. quantum est de natura sui semper sunt malum signum et quia significant lesionem partis et corruptionem materie peccantis et quod sunt ex toto genere preter naturam ideo nullo modo possunt esse bonum nec per se nec per accidens inquantum uermes. comparatiue tamen possumus loqui de uermibus sic. Vermes in febribus aut sunt in principio. aut in medio aut in fine. Si in principio aut sunt uiui aut mortui. si uiui malum signum est. significatur enim quod febris est pestilentialis et ideo fugiunt magnam corruptionem. si mortui bonum est quia significatur quod sit ex mundificatione. In principio enim non uidetur quod malicia sit tanta quod possint esse magni ratione malicie morbi. Si autem in fine appareant et sunt uiui bonum est quoniam tunc ueniunt ratione mundificationis et ita uidetur dicere Auic. Si autem sunt mortui malum est quoniam ex malicia materie uidetur esse. Si autem appareant in medio morbi semper est malum siue sint uiui siue mortui. Fe. enim concomitans uermes semper malum pro tanto quia consumit nutrimentum uermibus. secundo est malum quia augmentat putredinem ex qua generantur uermes. tertio malum est quia inflamantur et calefiunt uermes et ita angustiantur et magis mouentur et patiens magis molestatur. generantur igitur frequentius in pueris et gulosis et circa autumnum et breuiter in omni eo in quo materia cruda multiplicatur. CVRATIO. Imprimis rectificetur dieta et totum regimen ut flegma non multiplicetur in corpore. deinde digeratur materia cum oximelle diuretico et purgetur cum yera. acuta cum agarico et pulpa coloquintide. Deinde si materia continetur in intestinis

superioribus dentur potiones per os et si i ferioribus fiant suppositoria et cristeria et si in mediis fiat utrunq̧ . Vermes autem interficiuntur per hunc modum detur lac ad potandum duobus diebus uel tribus z post in illa hora detur acetum uel aliquod amarum mixtum cum lacte sicut est aloe uel mel cum aloe et uelociter interficiunt Vel detur semē centauree ecce quid sit h° modo cōiter detur de nouo semen zedoarie tritu3 ad potandum cum brodio ul' uino et proculdubio interficit omnes. Si autem magis particulariter uelimus procedere procedamus sic . uermes enim aut sunt cum fe. aut sine . si sine fe. tunc proculdubio amara interficiuntur . Ista igitur sunt materialia . f.enula peritaria . mentastrum ruta aloe folia persici et cortex eius absinthcu3 fella lupinus amigdale amare . nucleus persici costus amarus centaurea et multa similia . Accipiantur igitur aliqua ex istis et fiat potio et per os accipiatur aliq̄ portio et fiat cristere cum lacte et ex istis potest fieri emplastrum z desuper apponi quolibet istorum trium modoru3 possūt interfici uermes . Pro uermibus aute3 minutis qui sunt in longaone fiat suppositorium de salgemma uel de lardone et q̧ stet ibi aliquibus horis postea q̧ extrahatur subito et lardo inuenietur plenus de illis uermibus . aqua salsa potata interficit uermes Cum autem mortui sunt et natura non euacuat extrahantur et euacuentur . aliter illud cadauer magna induceret nocumenta Illa autem que euacuant et interficiūt sūt ista scilicet aloe sucus yreos sucus cucumeris asinini agaricu3 et turbit pulpa cologn. et cartamus quod ē semen croci ortensis. Superiores igitur euacuentur per assumpta per os. et inferiores per cristeria facta ex dictis et medii utroq̧ modo yera. et tyriaca interficiunt uermes . Sapo mollis si proiciatur per cristere uel si apponatur supra umbilicum interficit uermes . Vtant

pullis columbarum . et utantur in brodiis et salsamentis pipere gario. zedoario galanga . Vitent atriplices et fructus et caseum recentem et omnia que generant materiā crudam flegmaticam ut dictum ē . Si autem uermes sunt cum fe. tunc ista calida essent multum nociua . tunc igitur detur sirupus acetosus et malagranata et purget cum electuario de suco ro. et trifera sarracenica reubarbarata et yera. et emplastret cum suco lactuce et uermicularis et farina ordei et aceto fortissimo et utatur brodio caulium cicerum et lentium et aqua ordei et utatur coriandro in salsamentis. fiāt cristeria de cartamo et alchitran qđ est pix liquida semen centonice uel semen zedoarie ut dictum est interficit omnes uermes. similiter interficiuntur serpentes si ingrediātur corpus humanum aut si ibidem generentur per modū dictū . CLARIFICATIO . Intelligendum q̧ uermes generantur suo modo sicut generantur lapides in renibus et uesica quoniam quando materia est grossa et uiscosa in renibus et uesica et calor est fortis generat lapides q̄niā calor fortis intendit digerere et ita exalat subtilius . et remanet quod ē grossius et ita materia petrificatur . quoniā ex inobedientia materie ad plenum digeri non potest nisi sicut dictum ē et ita accidit nature per accidens lapides generare. Si aūt uirtus esset debilis nunq̄ generaretur ita ē de uermibus . quoniam quando materia ē grossa cruda crapulosa et calor fortis tūc intendit digerere et assimilare q̄tū ē possibile et nō pōt propter ineptitudinē materie et q̧ materia recipit quādā indigione3 et acqrit caliditatē et humiditatē iō materia suscipit spūm uite et ita facit natura quod ē sibi possibile. q̄r ex hac materia suo mō putrefacta et ebulita generant uermes et ita pediculi suo mō et spētes et scarabei et multa cōsilia q̄ generant infra corpus hūanū. et ita nō uenit putrefactō ex pte agētis

ſed ex parte materie. Et licet uirtus ſit for tis in ſe non tamen in tantum per compa rationem ad materiam ꝙ ipſam uincere poſſit Secundo notandum ꝙ poſtq̄ ſūp ta ſunt amara propter uermes corpus con turbatur propter duo primo quoniam uer mes mouentur et agitantur cum non poſ ſint ſuſtinere fortitudinem amarorū. ſcd̄o quoniam amara interficiunt uermes et ita generatur cadauer et ita fumi uenenoſi q conturbant corpus. Amara igitur contur bant et hoc eſt propter accidēs. Tertio notandum ꝙ uermes magis generantur i iuuentute q̄ in ſenectute. primo propter malum regimen qd̄ cōmuniter eſt magis in iuuenibus q̄ in ſenibus. et ita humores crudi generantur qui ſunt materia uermi um. et cum hoc calor fortior eſt qui ē cau ſa efficiens. et licet in ſenibus materia in/ ueniatur non tamen eſt cauſa efficiens.

Quarto notandum ꝙ uermes plus ge/ nerantur in autumno quoniam ibi ſūt plu res fructus et tempus eſt magis inordina/ tuȝ et digeſtio peior et humores crudi plu res propter debilitateȝ caloris et ita plures uermes generantur. licet tempus ſit frigi/ dum et ſiccum et uer accedit ad caliduȝ ꝛ humidum. quoniam tunc que occurrunt magis excedunt Quinto ſciendū ꝙ uer mes non generantur in qualibet concauita te corporis ſed in ſtomaco et inteſtinis et quia ibi plus habundat materia flegmati/ ca et calor remiſſus in pectore auteȝ et in uenis non eſt ſic quare et ſi alibi generen/ tur hoc ē de raro contingentibus Sexto intelligendum ꝙ licet uermes generentur a calore innaturali cum ſit preter naturam uermibus tamen eſt naturalis. Septimo notandum ꝙ uermes qui ſunt circa longa onem inducūt ſtridorē dentiū et ſtuporeȝ et abhominationē quia lacertus ani q claudit et aperit habet colligantiā cuȝ cerebro et ſtomaco. Sed uermes ſuperiores indu/ cunt appetitū cū ſugant et cibū conſumāt qui ad totum corpus delegari debet

Vltimo notandum ꝙ amara competūt nō ut nutriāt ſed ut uermes interficiāt qꝛ nullū animal nutritur nec generatur ex a maris ſm̄ Galie. iiii° de ſimplici medicīa et aliquādo ex uermibus generātur fe. ꝓp ter approximationem ad cor

De paſſionibus ani

Paſſiones ani quantum eſt de pre ſenti ſunt decem ſicut ſunt emor roydes apoſtemata condilomata ātrices ficus ragadie paraliſis fiſtula exitus ani pruritus. Sed primo agamus de emor roydibus. Emorroys ē fluxꝰ ſanguinis ꝑ uenas que ſunt in ano. Intelligendum ꝙ a uena chili procedunt uene que multipli/ cantur uſq; ad circulum ani que replentur aliquando ex ſanguine melancolico et ape riuntur et fluit ſanguis qui fluxus appella tur emorroydarum. et quando fluxus eſt temperatus facit multa iuuamenta et ꝓſer uat a multis egritudinibus melancolicis a duſtis et corruptis ſicut eſt melancolia ma nia pleureſis lepra morphea ydropiſis ma lum mortuum quartana paſſio ſplenis. et ita de aliis omnibus conſimilibus et ſicut preſeruat ab iſtis cum temperate fluūt ita cum conſueuerūt fluere et omnino ceſſāt omnes predicte egritudines generanē. Si militer ſi fluant ultra temperamentuȝ ſūt cauſe ydropiſis et ptiſis. In illis igitur in quibus humores melancolici multiplicanē temperatus uſus eorum confert. tempera tus autem eſt cum ſentiunt ſe alleuiatos ꝛ melius comedentes et dormientes. et cuȝ ſentiunt ſe grauiores et cum malicia appe/ titus et cum fedo colore tunc iam ſupflu it fluxus quare ſtatim reſtringende ſunt. CAVSE. Quedam ſunt extrinſece et q̄ daȝ intrinſece. extrinſece ſicut acceptio me dicis laxatie acute pungitie et ſiſia ītrinſice ſicut hu. aduſti q multiplicati ad inferiora

rumpunt uenas et faciunt fluxū et secūdū diuersitatē humoris peccantis diuerse spēs emorroydarum inūeniuntur. Quedā eni sunt de sanguine et uocantur uue que sūt ad modum uue uini. et quedam quasi de sanguine et colera et uocantur morales si/cut moꝝ cum incipiunt rubificari. et que/dam uocantur uerrucales et ille sunt d̄ me lancolia. et quedā sunt de flegmate licꝫ ra ro et tales sunt sicut uestuce albe. ¶ SIGNA. Si enim emorroyde sunt ex humoribus frigidis tunc sentitur conturbatio et dolor et grauitas in uentre. Et si sint ex humoribus calidis sentit̄ pūctura et mordicatio circa anum sicut si pateretur tenasmon et consueuerunt ista accidentia sequi discoleratio faciei et grauitas coxarum et hec dico quando fluunt ultra tempamen/tum et ē utile habere signū quoniam fre/quēter accidit ꝙ aliqs credit habere emorroydas et nō habet sed erit tenasmon aut ragadie et similia et aliquando non credit habere et habꝫ et hoc non credit ꝙ nullus tumor apparet extra sed sunt intus infra anum. Confert etiam scire propter humorem peccantē ut sciamus per quē modum euacuar̄ debemus. ¶ PRONOSTICATIO. Ipocras docuit nos pronosticare q̄niam postq̄ consueuerunt fluere si omnes subito restringantur magnum periculum qm̄ pessime egritudines generantur potissime si fluxus est antiquus una igit̄ rema/neat aperta. Secundo debemus pronosticare ꝙ omnes uniuersaliter sunt difficilis curationis et quia pars illa ē enormis et rugosa et non potest scrutari causa sicut de/cet nisi fiat per restauratores et illi ut plurimū sunt ignari. Secundo est difficilis cu/rationis quia illa pars est multum sensibil̄ Tertio quia est callis et semita multarum superfluitatuꝫ et quasi continue. Quarto quia est membrum frigidum et non ha/bet uirtutem fortem. Quinto quia est ī parte corporis decliuiori. Sexto quia uere cundantur cōiter detegere si detegant non sunt obedientes et ita de aliis cāis confor mibus Tertio possumus pronosticare ꝙ in retentione emorroydarū si superueniāt fluxus sanguinis aut menstruorū bonum est et magnum iuuamentū consequitur

CVRATIO. Circa regimen emorroydarum tria sunt necessaria. primo ꝙ si nimis fluant ꝙ restringantur. scd̄o ꝙ si preter solitum restringantur ꝙ aperiātur. tercium est .s. quoniam ad ista cōsueuit magnus dolor sequi quare oportet ꝙ blandiat̄ et mitigetur. De primo procedamus sic si emorroyde nimis fluant ꝙ restringant̄ per ea que dicta sunt si particularia conueniant. fiat primo flebothomia de epatica deinde mundificetur corpus ꝑm exigentiam humoris peccantis. Si igitur sanguis dominetur mundificetur corpus cum cassiafistula et tamarindis. et si colera cū mirobal̄. citrinis. si melancolia cum indis. si flegma cum Kebuli. et omnia ista parētur sicut oportet. Deinde ponatur uentosa cū scarificatione inter spatulas. deinde ponantur emplastra restrictiua seu mitigatia su/pra anuꝫ. ℞. acatie masticis thuris sanguinis dra. tele aranee pilorum leporis minu/tissime incisorum glutinis piscium glutinis carpentariorum gallarum sumac mir/tillorum an̄. ʒ. i. fiat emplastrum aut un/guentum et desuper apponantur. et si ap/tio fuerit infra anum fiat stuellus et intingatur et intromittatur tamē debet eē cautela ꝙ si nimis fluxerint ꝙ una dimittat̄ aperta. et hoc potest fieri ꝙ pistentur fi/cus cum aloe et desuper illam quam uolumus fluere apponamus uel aliquod consi/mile aperitiuꝫ. Vtatur etiam isto electuario. ℞. triasandal̄ dyacodion carnium citoniorum conditorum cum zuccaro sine speciebus an̄. ℥. iiii. misceantur. Item emplastretur locus cum micleta et atanasia. Vel utatur ista potione. ℞. ossa mirobal lo. et assentur gummi arabici mastiq ros.

añ.ʒ.ii.anisi cimini assorũ ligni aloes gari
ofali epithimi añ.ʒ.i.conficiantur cum si
rupo mirtino et fiant trocisci et exhibean
tur cum aqua pluuiali . et si causa fluxus
esset frigiditas uentositas et similia adda/
mus cinamomi.galange zuccari aristolog.
añ.ʒ.i.et.ʒ. Si autez emorroyde restricte
fuerint preter solituz et fluxus precesserat
antiquus tunc aperiende sunt quia nouum
fluxum restrictum nõ oportet aperire tũc
igitur fiat flebothomia de saphena dein/
de mundificetur corpus si causa est calida
cuz trifera sarracenica reubarbarata et si cã
est frigida cum benedicta theodoricõ em
periston deinde fomentetur et sedeat in a
qua ubi ista fuerint decocta scilicet prassi/
um origanum porrum bleta et similia de
inde inungatur cum oleo amigdalaruz uel
cum aliquo felle uel cum lacte ficuum uel
fiat emplastruz de stercore columbino nu
cleis persicoruz galbano bdellio stafizagria
aspalto medulla cerui suco titimalli pulpa
coloquintide sale nitro centaurea maiora/
na alumen zuctarino uel fiat unguentum
Et si fuerint intus posite fiat stuellus et in
liniatur et intromittatur et si ista non ua/
leant aperiantur cum sanguisuga .uel cum
flebothomia et si emorroys esset magnifi
cata posset remoueri cum nouacula uel cũ
aliqua medicina caustica sicut est calx uiua
atramentum uitriolum auripigmentũ uel
scindantur paulatine cum pilo caude equi/
ne uel abluatur frequenter cum aqua deco
ctionis istarum.℞. porros caules frumen
tum alumen calcem uiuam buliant in aq̃
et fometetur locus et proculdubio facit ip
sas cadere .Vltimo autem cauterizetur cũ
ferro calido et tunc restauratoribus relinq̃
mus . Si autem dolor sit magnus mitige
tur sic sedeat in aqua ubi sit cocta camo/
milla mellilotum roš.coriandrũ sumitates
papaueris deinde inungatur cum oleo sisa
mino et oleo amigdalarum dulciuz et cuz
medulla cerui et uituli et sepo yrcino recẽ
tibus et cum pinguedine anatis et galline.
Istud enim sedat dolorem emorroydarũ
℞.cepam et coquatur inter prunas et po/
stea pistetur cum sepo yrcino recente. uel
cum butiro sicut dicit .fortior medicina/
rum et fiat emplastrum z desuper appona
tur .et dicitur ꝙ apiũ emorroydibus mul
tum ualet .hec autem species habet radicẽ
rotundam ad moduz uertili et ex medio
partis inferioris exit unica radix . Si au
tem dolor sit in intestinis potetur musil/
lago psilii cum sirupo ro. et ex istis eisdez
cum oleo rosato .et albumine ouorum et
drag.et gummo arabico fiat emplastrum
Et est intelligẽdum ꝙ prius q̃ ista localia
remedia applicẽtur corpus debet prius mũ
dificari cum flebothomia et farmacia .ali
ter mitigatiua parum ualent. Item radix
lilii decocta z pistata cum oleo mirtino z
desuper apposita multum ualet . similiter
dyaquilon desuper appositum cum modi
co opio et croco sedant dolorem emorroi
darum ¶ De apostemate ani. Imp̃mis
purgetur corpus et mundificetur .et dieta
conueniens et regimen exhibeatur ſm di/
uersitatem particulariuz .hoc facto fiat ta
le remedium decoquantur lentes et teranẽ
cum rosis et foliis solatri et oleo rosato et
dragan.et fiat emplastrum . Deinde fiat
istud.℞.sumitatum papaueris albi iusqui
ami portulacas uitella oui micam panis z
oleum ro.et fiat emplastrum.z si materia
esset frigida apponantur ista scilicet semẽ
lini fenugrecum gũmi arabicũ folia cauliũ
oleum de camomilla et similia. Et est in
telligendum ꝙ apostemata ani ante tem/
pus debent rumpi et aperiri et mũdificari
ne profundentur quia timendum est de fi
stula.¶ De condilomatibus et atricis.Cõ
dilomata et atrices sunt quedam excresẽ
cie circa anum panniculose molles rugate
et quãdo sunt plene et inflate appellanẽ cõ
dilomata et quando sunt uacue appellãtur
atrices q̃re curatõnẽ restauratoribus relinq̃

[illegible]

De ficu. Ficus sunt quedam excrescentie ad modum ficus habentes quedaz grana alba minuta ab intus quorum curationem restauratoribus relinquo ista eni possunt curari sicut dictum est de abscisione emorroydarum De ragadiis ani. Ragadie sunt apertiones uenarum que sũt in ano dolorose sine tumore et per hoc differunt ab emorroydibus quia apertio emorroydarũ est cũ tumore. per ragadias igitẽ possumus intelligere ulcera fissuras et consimiles solutiones continuitatis dolorosas et hoc dicitur quia curatio istorum potest esse una. Cause autem istorum sunt fex dura sicca findẽs illas partes aut apostema calidum aut fluxus emorroydaruz. aut q libet fluxus acutus aut aliquod extrinsecũ findens et rumpens et similia. In curatione talium oportet supponere ꝙ corpus sit mundificatuz et ꝙ patiens sit in bono regimine. Deinde ad pticularia ueniamus causis omnibus remotis. Si autem huiusmodi ulcera fuerint humida aquosa huida uirulenta quasi saniosa tunc fiat tale unguentum sic ℞. litargiri. ʒ. s. cathimie auri et argenti ceruse lote aloe lote. masticis thuris sarcocolle ostracearũ gallaruz psidie balaustie mumie boli ar. añ.. i. puluerizẽtur et conficiantur cum oleo ro. et fiat unguentum et locus cottidie bis aut ter inungatur cũ uino puro calido et modico melle et desiccetur et postea unguentum apponatur. Si autem iste fissure facte fuerint ex nimia siccitate fiat tale unguentuz. ℞. medulle cerui et uituli et medulle que ẽ i maxilla porci assungie gallinacee et anatis butiri sine sale et olei sisamini olei amigdarũ dul. olei mirtini olei de papauere añ. ʒ. ii. olei litargiri cathimie lote dragg. añ. ʒ. i. cere noue ꝙ sufficit et fiat unguentuz et potest addi farina uolatilis molendini

De paralisi ani. Paralisis ani dicitur exitus ani seu egestionuz inuoluntarius. Causa. Cause autem quedam sunt extrinsece et quedaz intrinsice. Extrinsice sicut sessio supra lapidem aut in aqua frigida aut casus et percussio supra spinam dorsi. aut incisio lacertorũ et neruorũ et tunc uenit subito et est incurabilis. unde emorroydes aliquando incaute scinduntur. aliquando etiam uenit propter unguenta frigida et similia. Si propter causas extrinsecas tunc uenit ut plurimũ propter malã complexionem frigidã et humidã sicut est humor flegmaticus frigidus uiscosus imbibitus ĩ lacertis longaonis. aliquando etiã ẽ ꝓpter humiditatem imbibitam propter caloreз et tunc ẽ ibi punctura et mordicatio et arsura. Si autem causa fuerit frigida sedeat in aqua ubi sit menta saluia calamentum costus absinthium sauina squinantũ et postea inungatur cum oleo de nuce cipressi. et folioꝝ eius et spica nardi et costo. et euforbio et modo fiat unuz modo aliud et ista cõtinuentur corpore mundificato donec perfecte sit curatus. Si autem talis paralisis fuerit cuz calore sedeat in aquis ubi fuerint rose psidie balaustie mirtilli acetuz postea inungatur cum oleo ro. et mirtino et possunt apponi aliqua calida sicut est costus et si esset ibi tensio apponantur adipes ad mollificandum. in fine autem sedeat in aquis salsis ut materia euaporet.

De exitu ani et lõgaonis. Longoan egreditur aliquando propter apostemata et tunc prius curentur illa. aliquando propter nimiã compressionem. aliquando propter quãdã mollificationem sicut in pueris et propter alias causas consimiles. et quandoꝗ egreditur et reuertitur et tunc facilius curatur In exitu igitur longaonis sedeat ut dictũ est in aqua ubi sit costus cortices fabarum ypoquistidos psidia balaustia nux cipressi euforbiũ pulpa coloquintide buliant in uino põtico ista et sedeat ibi deinde inũgatẽ intestinũ cũ oleo laurino et superaspergatẽ iste puluis. ℞. mirre mumie nucis cipressi masticis thuris gallarum sumac añ. et fiat

pulvis z intromittatur z quociensc̄unq;
exiuerit fomentetur primo. deinde inun
gatur z deinde puluere aspergatur z dein
de intromittatur z comedat mollificati/
ua z lenitiua ne cogatur cóprimere anum
Suffumigatio facta cum spolio serpentū
ualet nó solum in exitu ani sed etiam in
exitu matricis Similiter ualet suffumiga/
tio facta cum bdellio cappare etiam ualet
¶ De pruritu ani Quādoq; fit pruritus
ꝑpter uermes z curentur ut dictū est z
fit quandoq; ꝑpter ulcera z curentur ut
dictū est . z quandoq; fit propter humo/
res acutos z tunc mutetur dieta z regimé
in oppositum z euaporetur materia ibibi
ta z fiant suppositoria sedatiua doloris z
fiat ut dictum est capitulo de tenasmo/
ne. ¶ De fistula ani. Fistula oritur quan
doq; in ano ꝑpter apostemata : aut emor
roides z similia. z aliquando profundat
se multū z aliquando parū z quanto plus
se profundat tanto deterius z quādo per
forat intestina ꝙ discernitur ꝙ feces exe
unt per fistulā z sanies per foramen ani.
z aliquando consumit magnā partē lacer
ti ꝙ discernitur ꝙ stercus exit inuolunta
rie z si digitus intromittatur in anū non
potest bene constringi vndiq; . Profundi
tas autem fistule discernitur ꝙ probetur
cum tenta z per uenta z tunc scietur quā
ta profunditas ē . quanto aūt profundior
tanto tardius curatur z quanto minus pe
netrauit tanto uelotius curatur ¶ Intel
ligendum hic ꝙ postꝗ fistula penetrauit
intestinum z uesicam omino incurabilis
est z si est curabilis cauendū est ualde a la
certo z curabil' nó potest curari nisi disco
operiatur locus usq; ad profundū uel cum
ferro uel cū aliis medicinis et ꝙ locus be/
ne mundificetur et paulatine caro regene
retur De fistula autem sumus locuti supͣ
de egritudinibus anguli ipsius oculi in
apostemate quod appellatur garap. apud
Auic. quod generatur in lacrimali a par/
te nariū et fuimus locuti quando loque/
bamur de egritudinibus mamillarum. de
incep: autem istaz curā restauratoribus to
taliter relinquamus ¶ Clarificatio . ¶ In
telligendū ꝙ mirob a. contra emorroydā
ad mollificandum corpus aliquando ualz
plus z aliquando aloe plus quando uolu
mus restringere emorroydam aut fluxuz
uentris plus ualent miroba. quoniam an/
te se laxant post se constringūt neq; ualet
tunc aloe ꝙ ꝓprietatem hat et aperiendi
orificia uenarū sed quādo uolumus aperi
re et laxare plus ualet aloe ¶ Secundo no
tandum ꝙ galle et sumac et similia stipti
ca ualent cōtra exitū longaonis. licet sint
frigida ꝑpter duo aut quia humiditas lu/
bricare faciens iuncta est cū calido. aut ꝙ
ista stiptica frigida permiscentur cū mul/
tis calidis constrictiuis sicut est nux cips.
mastix. mirra. thus. et similia et ita possūt
competere ¶ Tercio intelligenduz ꝙ flu
xus emorroyd causatur ut plurimū ex sā
guine grosso melancolico. imo quasi aliter
non fit quoniā natura et ꝓprietas sangui
nis melancolici est ut descendat uersus in
feriora Ex colera autem pura nó est. quia
magis ascendit ꝗ descendat. ex fleumate
puro nó quoniā licet habundet in intesti/
nis. nó tamen in uenis. ex sanguine non
quoniam nó extrahitur per uiolentiam.
sed magis trahitur a mēbris ꝑpter nutri/
tionem sed quia sanguis melancolicus est
grossus et feculentus ideo descendit ad ia
nuā nature quia grauis ideo aperit orificia
uenarū que sunt iuxta ianuā nature quare
talis fluxus est fluxus melicus. ¶ Quar/
to intelligendū ꝙ licet sanguis melancoli
cus purgetur per menstrua in mulieribus.
nihilominus possunt habere emorroyd
uel quia sanguis melancolicus dominatur
in nimia quātitate z ita purgatur duplici
emūctuorio uel quando menstrua retiné
tur ꝑter naturam et tunc natura illud sit
perfluū ꝗ inpurū ad emorroidas trāsmittit

¶ Quinto notandũ ꝙ sanguis melanco licus qui per emorroid euacuatur quodaꝫ mõ ẽ necessariꝰ z natura potest se iuuare ex illo et ideo retinet quantũ potest z iõ est fluxus ꝑiodicus sed ex aliis superfluita tibus sicut est in vrina z egestione de qui bus natura nõ intendit se iuuare sed cum currit expellunẽ ideo motus eorũ non ẽ periodicus ¶ Sexto aduertendũ ꝙ iudei ut plurimũ patiuntur emorroid. propter tria z primo quia comuniter sunt in ocio ideo aggregantur superfluitates melancoli ce. Secundo quia comuniter sunt in timo re z anxietate ideo multiplicatur sanguis melancolicus Iuxta illud ẏ. Timor z pu/ sillaitas si multum tempus habuerit melã colicum faciunt Tercio ꝙ hoc est ex ul/ tione diuina iuxta illud z percussit eos in posteriora dorsi opprobrium sempiternuꝫ dedit eis ¶ Septimo notandum ꝙ flebo tomia in hoc casu competit cum super/ fluit fluxus z quia euacuat materiam an/ tecedentem z distrahit materiam ad op/ positum ¶ Octauo notandum ꝙ in flu xibus emorroid competit primo flebo/ tomia propter causam antecedentem de basilica postea ꝓpter causam coniunctam de saphena. ¶ Nono intelligendum ꝙ exitus ani frequẽtius accidit in pueris ꝓ ter relaxationem neruorum z ratione hu miditatis currentis ad longaonem z rela xantis illa membra In senibus autem li cet habundet fleuma tamen nerui z lacer ti sunt indurati z ita nõ possunt relaxari quare exitus longaonis nõ fit in senibus uel ualde raro ¶ Decimo intelligendũ ꝙ frigiditas mortificãs. paraliticans. lubricãs z humectans est causa exitus longaonis. sed frigiditas temperans desiccans z con stringens z coartans z incarnans est cau/ sa curationis. quare vnum z idem cum diuersis diuersa agit

Expleta est quinta particula cuꝫ dei auxi lio. Incipit sexta Hic agitur de passioni bus secunde digestiue. Et incipit a passio/ nibus epatis et continet capitula .xvi.

Capitulũ primũ de mala cõplexiõe epatis

Par est membrum primuꝫ z pri cipium in generatione humoruꝫ secundum intentionem medico rum Nunc auteꝫ epar sicut alia membra patitur morbos consimiles z officiales & comunes Primo igitur agamus de consi/ similibus Epar autem patitur malam cõ/ plexionem calidam frigidam siccaꝫ z hu midam quorum cause sunt indebita ap/ plicatio sex rerum non naturalium. Que cunq igitur fuerit causa oportet signa di stinctiua habere z hoc sufficit ad curatio nem quantum est de presenti ¶ Signa ¶ Mala complexio epatis calida discerni tur per hunc modum Vrina est colorata z egestio. z color uergit ad citritatem. z appetitus in potu ẽ augmẽtatus z in cibo

est diminutus z pulsus est uelox z ledit
a calidis z iuuatur a frigidis. z accidit ali/
quando uomitus multorū ciborū. modo
citrinus. modo liuidus. mō uiridis. z pōt
discerni ex aliis. ut quia iuuenis colericus
qui laborauit z comedit cibaria calida &
tēpus est calidū. z multa alia cōsimilia. Si
autem epar patiatur malam complexionē
frigidā tunc discernitur per colorem fe
dū in facie z p paucitatem sitis z pulsum
tardum. z quia vrina est remissa z si fri/
giditas est cū siccitate tunc ē vrina tenuis
z si ē cū humiditate tunc vrina spissa &
egestio aliquando est sicca aliquando hu/
mida. quoniā si uirtus attractiua epatis ē
fortis tunc est uenter strictus. z si est de/
bilis est laxus. z cognoscitur per iuuantia
z ledentia z breuiter possumus discurrere
partes naturales z nō naturales z contra
naturā Si aūt mala cōplexio est sicca tunc
vrina est tenuis z egestio est sicca z pul/
sus durus z sitis adest cū ariditate corpo
ris Si aūt mala est humida tunc vrina est
spissa. z egestio humida. pulsus mollis &
nulla sitis z facies subtūida z sic de aliis.
¶ Pronosticatio ¶ Omnes iste male cō
plexiones in cachechiā z ydrop. si diu du
rauerint terminātur. Intelligendū est hic
multū diligenter ꝙ epar leditur a multis.
sed principaliter a tribus. s. ab oībus dulci
bus uehementis dulcedinis. sicut est mel.
ficus vinū dulce z similia qm̄ oppilant Se
cundo leditur ab oībus cibis grossis z du
re digestionis sicut sunt oua indurata car
nes bouine antique. caules caseus. z oīa
conchilia. z pisces bestiales. z oīa legumia
preter brodium cicerum. z similia grossa
oppilatiua sicut est pinguedo. Tercio ledi
tur ab omnibus lenitiuis z humectatiuis
sicut est lactuca portulaca. melones. cucur.
z cucurbit. z ab omnibus generantibus
sanguinem aquosum. z leditur a multis
aliis sicut est nimius potus aque frigide z
potissime ān cibū de mane z post magnū
exercicium z laborem z post coytum. le
ditur etiam sicut cum cruduz ponitur su/
pra semicoctum. z ita de aliis superius
dictis z leditur multum in vno in quo
medici non aduertunt Aliquando enim
accidit ꝙ aliquis habet stomachum frigi/
dum aut epar z post comestionem credūt
digestiuā confortare sumendo electuariū
calidū aut aliquam confectionem multū
calidam. aut sumendo vinum purum aut
nectar. aut vinum grecum. aut vinuz de
cipro sicut faciunt diuites imediate post ci
bum cuz intrant cameras suas z sumptio
talium non est nisi uenenum. quoniam
faciunt cibum crudum penetrare ad mē/
bra. z inducunt ebullitionem z hoc ē etiā
quod dicit Auic. ꝙ ex talibus corrumpit
uirtus epatis digestiua. nullum igitur ca
lidum detur post cibum Sed si digestiuā
confortare uolumus demus ante cibuz uł
simul cum cibo sed post nullo modo Ista
autem que confortant epar sunt ista. s.
auellane ꝓpter tria. z quia humorem lau/
dabilem generant z quia penetrant z de
oppilant z quia in caliditate non multuz
excedunt Vue passe etiā confortant epar
z fistici si sumantur cuz cortice potissime
qn̄ cōplexio epatis declinat ad frigiditatē
Valet etiā lac uaccinū butiro extracto. va
lēt etiā mala granata acria dulcia q̄ muza
appellantur z absintiū ualet z ualēt fruc
tus stiptici z decoctio eorū dē dū tamē su
mantur in pua quantitate sicut sunt pira.
z cotana. z berberis. aliter eni timēdū ēet
de oppilatione z ita de yliaca. z colica. z
ualēt amara z aromatica. z cinamomum
multū ualet Spāliter aūt loquendo multa
sunt que ualēt q̄si a ꝓprietate. sicut endi/
uie scariole. lactuca. spica nar. squinantuz.
sumac. cāphor. spod. sandał acetoś. z mul
ta consimilia de q̄bus uidebimus cū dis/
crasias epatis p̄ticulariter ꝓseq̄mur. ¶ Cu
ratio discrasie calide epatis. Mala discra/
sia calida epatis sine materia curatur cuz

alterantibus cibis·potibus·z siribus Vtaē in primis piscibus squamosis puis de aqs mundis coctis in aqua z aceto · z utatur carnibus edulinis·agninis z pdicibus·pul lis z auiculis·z uitulo lactanti·vtatur lac te acetoso z uitet vinū nisi digestiua ēet debilis aut cōsuetudo ipediret z tunc utaē vino subtili uergente ad albedinē cū mul ta aqua z pñt condiri ista cibaria pdicta cū aceto z coriandro z aq̄ ro·z acetosita te citri z uitet oīa que sunt in iterioribus aīaliū z oīa que sunt dure digestionis z su pflue pinguedinis q̄re oportet uitare oīa indurata z carnes mūtoninas z siīa ·vta tur lactuca·endiuia·z scariol·orto· z po/ mis·z malis ḡna·z piris interdū· z lacte uaccino a quo abstractū ē butirū· vtatur pane cocto z bñ fermentato licet modi/ ca q̄titas panis azimi cōpetat alñ q stipti cādo cōfortat sicut modica q̄titas pirorū· zc· vtatur etiā isto eīo·℞·zuccari ro·tria ·sand·draganti·fri·dyarodon abbatis·añ ℥·ii·z·ʒ·misceātur Itē pōt uti oxizaccara· z sciropo uiol· Si aūt esset mala distrasia epatis cū materia oportet uti serbicioibus ℞·endiuie·scariol·añ·℥·iii· acetos semis lactuce·añ·℥·ii·seminū q̄tuor fro̗·flo̗ nenuphare·epice·añ·℥·ʒ·barberis·sumac· spodii·añ·ʒ·ii·cāphore·ʒ·i·vini granato̗ aceti albi ·añ·℥·ii·zuccari·lib·i·fiāt sirop· q̄rti·v·Et si calefactio esset cū oppilatiōe addātur istis radix apii·sucus feñ·z capil lo̗ uene·z addaē endiuia·scariol·nata i locis incultis aut nata in ortis dū tñ sint amara qm̄ tūc ualent in cā ca· z in cā fra Si discrasia ca·epatis fuerit cū oppilatione digesta materia purgeē cū cassia·māna & tamari·uel cū trifera sarracenica reubarbe rata z pōt emplari epar sic·℞·suci cucur· omniū sandalo̗·suci·semguiue· suci lac/ tuce·suci epice·z misceātur cū faria ordei· z aq̄ ro·et aceto fortissimo ·et sup̄ regio/ n ē epis apponātur Item multū competit ordeatū et aq̄ ordei·et mora semimatura

Intelligendū q multa sunt medicamia q̄ cōpetūt i discrasia ca·epis sicut sūt trocisci de cāphora· z siīa et ista dicenē in fine libri ubi ponentur sub cōpendio oīa anti/ dota·q̄ ualēt in morbis que sunt a capite usq ad pedes In passionibus igiē epatis cō sideret tēpus in q̊ uene meseraice et uene epis sunt uacue et tunc medicamia admi nistrētur·¶ De discrasia fra epis·Vtatur istis eīiis·s·dyagal·dyābra·dyanthos· cū musco·dyañ·dyaciconitē·et qbusdā aliis confectionibus q̄ dicentur in antidotario vitet lac z oīa que sunt difficilis digestio nis et utaē vuis passis et auellanis assis fi sticis·et amigdal dulci·Et semp in discra sia fra·epis apponātur aliq̄ fra in pua q̄ti tate et sint aromatica In discrasia ca·appo nātur aliq̄ ca·et sint oīa aromatica q̄tum erit possibile vt vnū aliud tēperet et epar cōfortet et medicamē faciat penetrare Si aūt discrasia epatis fra cū materia vtaē fō tioribus In primis igiē utatur tali siropo ℞·radic·aristol·o·radic·feñ·petrosilī·brus ci·spagi·gramis apii·añ·℥·iiii· mūdentur et contundātur et tēperētur in aceto for tissimo p diē et noctē deiñ ℞·eup·stolo asari·costi·abscinth·añ·℥·iii·spic·nar·squi nanti·calai aromatici·lacce·añ·maratri·en diuie·scariol·amara̗·añ·℥·ii· cinamomi optimi·℥·i·sumac·barber̗·rol·sandal·ma gazir·cāphore·añ·ʒ·i·mell·rol·lib·i· et ʒ· zuccari·lib·ʒ·fiant siropi·lib·ii·z aceti pre dicta̗ radicū·℥·iiii· Materia digesta pur getur sic·℞·reubarba̗·aloe· turbit·añ·ʒ· i·et ℈·i·lacce·spice nar·fol· endiuie·masti cis·fol·abscinth·fol·mēte·ʒʒ·añ·ʒ·i·cōfici antur cū oximell·et fiant pille·et post ix dies sue cōfectionis ad minus dentur ad ʒ·v·usq ad ℥·i·iuxta couenietiā ptic̄lariū Denē igitur uolatilia usualia assa preter q̄ illa q̄ degunt in aqs cū salsasamento de ligno aloe·cinamo·z pipere·et nucemus· et modico coriādri et aq̄ limonū et vino et acetositate citri ·et pñt uti castaneis assī

z ualet panis calidus ĩfusus ĩ vino Et dr̃ ꝙ caules cocti in triplici aq̃ z cōditi cum aromatibus multū ualēt. valēt etiā hi tro cisci de eupa. de absīnth. z costo. z lacca sicut dicetur in ātidotario. Si aūt in epate sit mala cōplexio sicca hūectetur epar cuȝ cibis z potibus z balneis vngentis z sufi/bus sȝ fiat hoc ſm̃ tēperamētū. Itē dr̃ de mala cōplexione epatis hūida ꝙ dētur de siccatia z extenuatia z deoppilatia hoc tñ fiat cū tēperamēto ¶ Clarificatio ¶ Intelligendū ꝙ soło cōtinuitatis in epate aut ē magna aut parua . si parua curari pōt . si magna nō. maiorē tñ sołonē cōtinui pōt sustinere q̃ cor ꝓpter nobilitatē cordis Et iuxta hoc intelligēdū ꝙ ulcera epatis nō inducūt fe. sȝ ulcera pulmonis sic. sȝ ydrop. inducūt ꝗ deficit digestia hūoꝝ Sȝ ulcus pulmonis inducit fe. qm̃ cū pulmo sit uētilabrū cordis nō pōt cor euētari z ita retinētur uapores qui supcalefiūt z per ꝯñs cor z mēbra solida z totū corpus Si dubitaret aliquis q̃ mala cōplexio epatis sit peior uel calida uel fr̃a. dico ꝙ si eq̃liter distent a tēperamēto z cōplexione naturali epatis q̃ ca. ē ita ꝙ caliditas excedens tm̃ eleuet̃ sup̃ cōplexionē epatis naturalē q̃tū fr̃itas distat a cōplexione epis naturali tūc dico ꝙ aut nos loquimur quo ad cōplexionē epatis. aut quo ad sbām. si quo ad complexionē postq̃ eq̃liter distāt z om̃ia sunt paria. dico ꝙ ita mala ē vna sicut alia iux̃ doctrinā G. vii° de ingeio. dicentis ꝙ eq̃le ē tēpus reducendi malā cōplexionē ca. z fri. sȝ modus nō ē equalis ꝗ magis ledūtur mēbra vicina a fr̃o q̃ a calo si aūt oq̃mur quo ad sbām tunc distinguo qm̃ substātia epatis aut ē rarior ultra suū tēperamētū. aut densior. si rarior tūc dico ꝙ cōplexio ca. ē peior ꝗ nimis rarificat sȝ fr̃a ē minus mala ꝗ quodāmō ad tēperiem adducit Si aūt substātia epis sit dēsior tēpata tūc peior ē fr̃a ꝗ cōdensat. sȝ ca. minus mala ꝗ ad tēpiē adducit Et ē notādū ꝙ fr̃a cōplexio nō magis recedit qm̃ licȝ epar sit calidū. Suppositū tñ ē ꝙ eq̃liter recedūt nec etiā ca. inducit peiores egritudies qm̃ ita tarde curatur ydropiſ de cā fr̃a cōfirmata sicut de ca. cū ē cōfirmata z ita cōpationes debēt esse vniformes Si dubitet aliqs q̃ mala cōplexio sit peior vtrū sicca uel fr̃a . dico ꝙ fr̃a. cū sit actia z nō sit ꝓportio ad passiuas z ꝗ corrūpit digestiuā ex qua aufertur hūiditas nutrimentał necessaria toti corpori. Et licet epar sit fons hūiditatis z siccitas habeat priuare hūiditatē toti corpori cū deficiat in fonte ꝗ tñ hūiditas nō cātur nisi ex bona digestiōe z digestio cātur a calo z fr̃uȝ directe cōtrariat̃ calo. iō radicaliter z p̃mo plus nocet fr̃itas q̃ siccitas cū fr̃as sit ut cā z siccitas nō sit nisi effectus in ꝓposito quo ad ablationē hūiditatis nutrimētał qm̃ siccū nō corrūpit digestiuā in uirtute sui . sȝ in uirtute alterius. Si dubitaret aliquis quod istoꝝ magis noceat uel siccū uel hūidū. dico ꝙ plus siccū iux̃ itētionē G. vii° tera. ꝙ facilius ē rē hūidā desiccare q̃ siccā humectare licet modus sit eq̃lis Deiñ possumus intelligere circa istā materiā ꝙ fr̃oia pōt cōpetere in mala discrasia epatis ca. siñ materia nō ad euacuādū sȝ ad euentādū z infrigidādū z iō fit in pua q̃titate . z iux̃ hoc notandū ꝙ mala cōplexio pōt esse in epate sine materia peccāte absolute aūt siñ materia esse nō pōt cū sit accñs sȝ cū materia nō peccat Deiñ aduertendū ꝙ stiptica bñ pñt cōpetere in mala cōplexione ca. nec ca. ex hoc fortificatur ꝗ corpus mūdificatū ē z ꝗ aliq̃ fr̃a apponūtur ¶ Vltio notādū ꝙ amara bñ pñt cōpetere in discrasia epis ca. additis tamen aliqbus stipticis cū quibusdam frigidis. zc̃.

¶ De oppilatione epatis

Ppilatio epis ē cōstrictio seu coartatio seu clausio uenaꝝ q̃ sunt in epate seu poroꝝ. z foraminuȝ q sūt in substātia eius ¶ Causa ¶ Cā

aut ꝓueit ab extrinseco aut ab intriseco si ab extriseco tūc sunt sicut acceptio ciborū frroꝝ stipticoꝝ grossoꝝ aut aliquo mō iepꝛtoꝝ sicut sunt pira sorbe. caro bouina fungi z multa cōsilia. z sicut ē coartatio z cōpssio facta ab aliquo violēto. aut sicq̄ sunt vngenta frra z oia silia q̄ cōprimūt z mouent a circūferentia ad centrū. aut etiā oia illa q̄ mouent a centro ad circūferētiā dū tñ ibidē rēaneāt iuiscata Si aūt fuerint ab intus. aut hoc ē ꝑpter epar. aut ꝑpter alia mēbra. si ꝑpter epar aut ꝙ uene sūt stricte a natiuitate. aut ꝑpter aliquā de malis cōplexionibus debilitātibus uirtutē digeꝛstiuā q̄re multa supflua ibidē coadunātur aut ꝑpter debilitatē virtutis expulsiue seu segregatiue seu mūdificatiue. ꝓueit etiā ꝑpt malā hūoꝝ qualitatē. z ita oppilat sanguis rōne mltitudinis. z frra rōne fritatis z q̄titatis grossiciei. z uiscositatis. z melia rōne grossiciei z q̄titatis z fritatis z uentositas grossa mixta cū hūiditate uiscosa. fit etiā lꝫ raro ꝑpter aliq̄ excrescentiā ibidēꝫ natā z silia. fit etiā ꝑpter apostēata Si aūt fit ꝑpter mēbra vicina hoc ē ꝑpter cistiꝫ fellis nō bene mūdificauit. aut ꝙ splen nō bñ depurauit. aut fit ꝑpter retentionē mēstruoꝝ aut emorraidarū. aut fit ꝑpter hūorū habūdantiā sicut in mutillatis aut trūcatis ¶ Signa ¶ Vniuersalr q̄tuor sūt signa oppilatiōis epis pmū signū ē qm̄ color faciei nō ē in suo colore naturali imo multū distat z iō oēs sunt male colorati z cacochimi. Scdm signū ē qm̄ vrina ē tenuis. Terciū signū ē grauitas in pte dextra iuxta regionē epis. Quartū signū est difficultas anhelitus cū ascēdit mōtes aut gradus Et si oppilatio fuerit in sima epis tūc egestio ē hūida sicut ptisana feculēta. z aliñ sanguinea qm̄ epar nō attrahit chilū z iō peccāt q hūc sanguinē restringūt Si aūt fuerit oppilatio in girbo tūc egestio ē sicca. si fuerit in utraq pte tūc egestio ptiꝫ ē sicca z ptiꝫ hūida. Et si oppilatio fuerit ex sanguie color uergit ad rubeū fuscū. & si ex colra ꝓgit ad citrinū. z si ex frrate uergit ad albū. z si ex melia uergit ad nigrū liuidū. z si fuerit ex uētositate nō imutat color faciei nec imutātur egestiones. nec vrina. Cē extrisece cognoscūt ex iudicio z cū ꝓuenit ex aliis mēbris discernit ex passionibus eoꝝ Et ē intelligendū ꝙ cū uidemus aliquem egritudine ifirmari z nō apparet nobis totalr aliq̄ cā maifesta tunc dicimus ꝙ ex debilitate epis ꝓcedit z ego nō itelligo debilitatē epis aliud nisi aliquā malā cōplexionē dñantē in epe ¶ Pronosticatio. ¶ Oppilatio epis fere mater est omniū egritudinū q̄ sunt in epe. oppilaº igit epis pcedit futurā ydrop. aut apostēa aut fe. aut colicā. aut yliacā. aut fluxū z similia. oppillationes igit epis sunt diligētissime remouēde ¶ Curatio ¶ Si aūt oppilō epis fuerit ꝑpter cās extrisecas abscindātur z p cōtrariū ad tēperiē reducātur. si autē fuerit ꝑpter passionē alioꝝ mēbroꝝ curentur illa sicut oꝫ Et si fuerit ꝑpter stricꝛturā uenarū epis naturalē tūc detur cibus subtilis in pua q̄titate ter aut q̄ter in die. Et si fuerit opplō in pte iferiori epis dentur ꝓuocātia uentrē. z si fuerit in pte suꝛperiori dētur ꝓuocātia vrinā. z si i utraq fiat utrūq Medicamia igit subtiliātia z aperitia cōpetunt in opplonibus nullū autē forte medicamē adhibeatur nisi signis manifeste digestiōnis apparentibus in opplone antiq̄ta cōpetit ffomia de basilica Et si fuerit ꝑpter corrugationē uenaꝝ dētur ea q̄ hūectant sicut lac z silia. z si fuerit ex uentositate tunc ualet bal. z saccllo facta cū milio z sale z furfure assis in patella sine liquore z postea in sacculo poitis z detur vinū albū puꝝ forte ubi sit spica nar. Alias aūt cās oēs reducamus ad duas. aut ad cām ca. aut ad fraꝫ Et si cā fueꝛrit frra digerat i pmis materia cū oximell diur. aut squillitico z purgetur cū bñdicta aut cum theodorico empistō. Et si fuerit

magis particulariē procedendum fiat taľ sirop. ℞. radicū capparis. fen. petro. yreos radicū rubee. maio. genciane. brussi. spa. gramis apii. radicū. aristoľ. squilľ. añ. ℥. i. coq̄ssentur ⁊ tēperētur in aceto fortissimo p diē ⁊ noctē. Deiñ ℞. asari. camedreos. camepith. eupatorii. cētauree mi. stolopendrie. añ. ℥. i. ⁊. ß. spice nar. cinamo. squinā ti. calai aromatici. cassie lignee. añ. maratri lacce cuscute. añ. ℥. ii. suci feñ. suci absinth. añ. ℥. ii. ⁊. ß. roſ ru. sand. magayr. spodii. añ. ʒ. iii. melľ. lib. i. ⁊ ß. aceti p̄dicti ℥. iiii. fiāt siropi. lib. ii. Iste aūt siropus ualet in oi oppilatione epis ⁊ splenis cuius cā ē fra. executor tñ ptićlis opatiois pōt adderē ⁊ minuere iux̄ coueniētiā etatis ⁊ tpis & ita de aliis pticularibus ex quibusdā etiaꝫ istoꝝ pticulariū aut ex multis posset fieri elm. aut cōditū. aut vngētū. aut empľm. aut bal. aut stupha et siũa qd totū idustrie medici derelinquo. et confectiones q̄dā tāgētur in ãtito. nr̄o. Materia aūt digesta purgeē sic ℞. agari. ʒ. ii. turbit. polipodii. añ. ℈. ii. spice nar. lacce. ʒʒ. añ. masticis. añ. ℈. i. yerep̄. ʒ. iii. Cōficiātur cū oximelľ. sqlliti. ⁊ fiāt pilľe ⁊ exibeātur post vii. dies sue cōfectiois ⁊ pñt addi ⁊ diminui iux̄ coueniētiā pticulariū Si aūt cā ē ca. pceda mꝰ sic. ℞. radic. apii. brusci. spagi. graminis. añ. ℥. ß. tēperētur p diē ⁊ noctē i aceto fortissimo tūc ℞. endiuie. scarioľ. orto nouellarū. añ. lib. ß. capilloꝝ ue. re. ℥. iii. lactuc̄. nouelle epice. stolopēdrie q̄tuor seminū froꝝ ciceꝝ. se. meľo. se. endiuie scarioľ se. brusci. se. spagi. añ. ℥. i. lacce. ēdiuie agrľ tis. ⁊ scarioľ. agrestis. roſ. sandaľ. magazir. spodii. rasure eboris. añ. ʒ. i. aceti p̄dicti. ℥. iii. zuccari. lib. i. melľ. roſ. ℥. iii. fiat siropꝰ q̄si lib. ii. Si aūt uellemus deoppilare sine calefactiōe ⁊ ifr̄atione uel q̄si tūc cōponatur medicamē ex endiuia ⁊ scarioľ. agrestis. ⁊ ex radice apii. ⁊ ex lupinis amaris ⁊ camepitheos ⁊ lacca. ⁊ iō cautela ē ꝙ qcū ꝙ cāꝫ ignorat ꝙ solū cū istis opetur ⁊ nō decipieē. Vel utaē istis qñ cā medio mō se habꝫ Cā aūt ca. pōt digeri cū siropo acetoso ⁊ oxizaccara ⁊ si cā medio mō se haberet digeratur cū oxizaccara cōposita Euacuatio aūt in cā ca. mirabiľr cōpetit cū trifera sarracenica reubarbarata purgetur cū dyarcubar. Vel purgertur sic ℞. reubar. ʒ. iii. lacce. spice nar. agarici. foľ. absinth. añ. ʒ. i. cassiefist. mūdate. tamari. añ. ʒ. ii. ⁊ ß. passuľ enucľ. ʒ. i. cōficiātur cū siropo acetoso ⁊ fiāt pilľe. Dieta sit pais bñ coctus. ⁊ bñ fermentatus cū modica q̄titate salis. vinū sit clarū subtile odoriferū ſꝫ sumaē ı̄pua q̄titate qm̄ in multa q̄titate sūptū mirabiliter oppilat faciendo cibū crudum transire ad epar Nullo modo balneetur. nisi stomachus esset uacuus ⁊ uitet oīa que oppilant ⸿ De debilitate epatis Debilitas epatis ⁊ cuiuslibet mēbri discernitur ꝙ de facili leditur a quocunq̇ Si autē fuerit causa nota manifesta sicut est apostema fluxus ⁊ similia curentur illa sicut oportet Si autem talia nō sint ⁊ uidetur declinare ad caliditatē utatur maľ granatis quoꝝ sapor simul sit acetosus ⁊ dulcis ⁊ si nō inueniantur misceātur grana maloruꝫ grana dulciū ⁊ acetosoꝝ. Vtatur aqua ordei ubi bullierint pira. aut citonia ⁊ detur cum vino albo. vtatur isto electuario ℞. dyadrag. fri. ℥. iiii. zuccari roſ. triasan. ⁊ camomilľ. ⁊ potest uti aqua bouis. Si autem uideatur declinare ad frigus utatur Vuis passis cum interioribus suis. & utatur auellanis assis ⁊ utatur isto electuario. ℞. dyambre. dyanthos cum musco. dyaciconitē. dyarodō. abbatis. añ. ℥. ii misceantur. Itē in isto casu ualet lignū aloe. nuxcipsſ. spic. nar. cinamo. cassiaľ. Et ex istis pōt fieri salsamētū cū acetositate citri uel potest fieri puluis apponendus in brodiis aut in vino Aut potest fieri empľm aut oleū aut elm. et siũa. In debilitate autē epis si cā est ca. vtatur aromaticis fris stipticis. et si cā est fra apponātur aroma

dolore epis

tica ſtiptica ca.ita ꝙ diſcraſia ſemper in/
diget contrariis . ⁊ epar ſemper indiget
ſtipticis.habet eni ſbãʒ rarã ⁊ de facili diſ
ſolueretur ❡De dolore epis Suppoſitis
vniuerſalibus ꝙ corpus ſit mũdificatũ .et
ꝙ vtatur bono regimie ſi cã uergit ad ca/
loré.ſacelletur cũ roſ.et ſandal.camoi. &
melilo.furfure.et milio.et ſi cã uergit ad
fritaté ſacelletur cũ anthos.ſticados.añ.ci
mino.roſ.et camomilſ. Et hoc ẽ intelli/
gẽdũ circa oppilationes epis. et diſcraſias
eius ꝙ iſta pñt applicari in oĩ caſu.ſ.abſci/
thi.cuſcuta.reubarba.cinamo.ſpica nar.co
riãdꝝ prepatũ.ſʒ fiat talis cautela qm̃ ſi cã
ẽ ca.ponãtur de oibus iſtis in pua q̃titate
ꝑterq̃ de coriãdro et multa alia fra ponã
tur in q̃titate. Si aũt cã eſſet fra minoreẽ
coriãdrũ.et alia augmẽtentur cũ additiõe
ſuoꝝ cõſimiliũ ❡Clarificatio ❡Intel
ligẽdũ ꝙ cor nõ oppilatur tũ ꝙ̄ ẽ in mo
tu cõtinuo.tũ ꝙ̄ meatus ſunt ãpli et con/
tingeret ꝙ ſequeretur ſtatĩ mors.de epate
aũt nõ eſt ſic ꝙ̄ nõ mouetur ſic. nec tales
ſunt meatus.et licet uene ſint multe uald
et omnes forte nõ oppilentur poſtq̃ tamẽ
maior pars oppilatur nihilominus oppilõ
dicitur et ĩpeditur penetratio cibi ad mẽ/
bra quoniam licet ſint multe. nihilomi/
nus omnes ſunt neceſſarie et ideo de faci
li accidit oppilatio in epate tũc ꝑpter hu.
omnes qui ibi generantur et pars ſuperior
de facili oppilatur ꝙ̄ uene ſunt ſtricte &
anguſte ſicut ſcribitur quarto de iuuamẽ/
tis mẽbrorũ quia hu.decurrunt facile ad
loca decliuia Non ẽ igitur mirabile ſi ep
oppiletur licet in eo ſint uene multe ual/
de ❡Secundo notandũ ꝙ in oppilatione
epatis ꝑpter cauſaʒ ca.poteſt eſſe vrina ni
gra ratione aduſtionis et circulus et ſpu/
ma uergunt ad quãdã croceitatẽ et in op
pilatione epis et ciſtiʒ fellis color oculoꝝ ẽ
croceus et facies uergit ad citrinitatẽ et co
lor niger uergit ad luciditatẽ.et ſi ẽ ꝑpter
meĩaʒ uergit ad terreſtritatẽ ❡Tercio ad
uertendũ ꝙ ſplẽ citius oppilatur ꝑpter hu
morũ groſſiciem . et ſecundo renes ꝑpter
ſtricturã meatuũ ⁊ concurſũ ſuperfluita/
tũ.tercio epar ⁊ ratione multitudinis hu/
morũ ⁊ ꝑpter ſtricturã uenarũ epatis in
parte ſuperiori ❡Quarto notandũ ꝙ op
pilatio epatis eſt magis periculoſa propter
mẽbri nobilitatẽm Sed oppilatio renum
eſt diuturnior ꝑpter uie longinquitatem
❡Quinto notandũ ꝙ ex hu.ꝑprie ca.nõ
fit oppilatio niſi aut eoꝝ multitudine aut
ex cõmixtione cũ hu.frigidis. ❡Sexto
notandũ ꝙ ut plurimũ oppilatur epar ex
fleumate. ſecundo ex melancolia.tercio
ex ſanguine raro autẽ ex colera ❡Septio
notandũ quoniã licet virtus attractia mẽ
brorũ ſit fortis nihilominus tamen in op
pilatione preualere nõ poteſt ut cibus pe/
netret ⁊ ideo ꝙ̄ non poteſt penetrare ad
mẽbra cauſatur fluxus uentris longus .&
fortis ualde ❡Octauo intelligẽdũ ꝙ vri
na eſt tenuis in oppilatione ꝑpter hoc ꝙ̄
modicũ eſt ꝙ tranſit ⁊ nõ eſt tantũ ꝙ poſ
ſit vrinam ingroſſare ⁊ ideo in oppila/
tione epatis ſemper vrina eſt tenuis quia
aquoſitas tranſit ratione ſubtilitatis ſed de
humoribus modicuʒ ❡Nono intelligen
dũ ꝙ ſtiptica competunt in oppilatione
epatis ſed tamen in parua quantitate ut
confortent epar ut ratione ſue uehemẽtis
raritatis a mundificantibus ⁊ abſterſiu.s
nõ diſſoluatur. ❡Vltimo notandũ ꝙ fle
botomia licet infrigidet tamen quia deop
pilat poteſt cõpetere potiſſime in antiqua
ta ⁊ potiſſime cũ vrina incipit inſpiſſari

De apoſtemate epatis.

Poſtematũ epatis q̃dã ſunt in ſi
ma epatis ⁊ q̃dã in girbo ⁊ q̃dã
in lacerto qui ẽ ſupra uentrẽ ⁊ q̃
dã ſunt in mirach ⁊ q̃dã in uenis meſe/
raicis.⁊ q̃dã hũoroſa.⁊ q̃dã uentoſa ⁊ q̃
dã ſunt ca.⁊ q̃dã fra. ⁊ q̃dã terminãtur
inſenſibiliter q̃dã per ſaniẽ ⁊ q̃dã per du

riciem z sclirosiz ¶ Causa. ¶ Cause apostéatũ epatis aut sunt extrinsece aut intrinsece. extrinsece sicut percussio casus cõquassatio z similia. intrinsece sicut crapula indigestio stõachi debilitas digestiue epis. z aggregatio hu. in epate z malicia múdificationis cistiz fellis z splenis z renũ & intestinorũ Ex his eni causis z sibi cõformibus apostemata in epate generãtur
¶ Signa ¶ Cũ epar apostéatur tũc ista signa concomitantur. s. fe. continua dolor dextri ypocondrii z grauitas z malicia decubitus supra dextrũ latus z potissime qñ apostema é in girbo z ex malicia decubitus supra latus sinistrũ. Decũbunt igitur supra dorsuz z ibi etiã male Si apostema est magnũ z cũ hoc concomitatur tussis sicca z uomitus z singultus. sz sm magis z minus z puls9 mollis z si apostema fuerit in parte superiori supra lacertũ seu villũ longitudinalem apparet figura longa. z si in transuersalibus eodem mõ. z si in utroq3 mõ apparet ad modũ crucis z si in girbo epatis z substantia eius uř forma lune noue z si apostéa est ca. fe. est fortis cũ siti z ariditate lingue z calore fõti z liuore. z si é de cã frã omnia sunt remissa. z si é in mirach nõ é fe. z si est in uenis meseraicis vrina é turbata z dolor uersus ũbilicũ ¶ Pronosticatio ¶ Fluxus uentris in apostemate epatis malus. Apostema girbi epatis terminatur tribus modis. s. per sudoré. z per vias vrinales. z per fluxũ sanguinis nariũ. sed apostema quod é in sima tribus modis põt terminari p sudoré. fluxus uentris. z p uomituz Apostéa qđ é in girbo peius é q̃ qđ é in sima. apostéa durũ epatis nisi uelociter a pricipio medicet pessimũ é qm̃ ifra duas septimanas cãt ydropisim z non apparet apostéa ꝓpter uentré z ita réanet ĩcurabile cũ ergo dr̃ ꝙ apostéa durũ epis nõ curat uerũ é nisi uioléter in pricipio succurratur Oĩe apostéa epis generat oppilationé. z oppilatio indigestioné. z idigestio aquositaté. z aquositas ydropisiz. q̃re oĩe apostema epis cã é ydropisis Si apostéa splenis mutetur ad apostéa epatis pessimũ. si fiat econuerso quodãmodo é bonũ ¶ Curatio ¶ Circa curationé apostéatis é intelligendũ primo ꝙ in pricipio debẽt poi repercussiua potissime in calidis z in augméto debemus miscere resolutia z in declinatione debemus uti mundificatiuis z in statu dissolutiuis z in quolibbt tpe debemus apponere aliqua confortatiua epis. Secundo notandũ ꝙ nimis infrigidãtia z stiptica nõ debemus apponere ꝙ cito iduraretur z ita morbus esset incurabilis ꝓpẽ ydropisiz que sequitur cito nec debemus applicare nimis resolutiua nec mollificatia nec uiscosa nec oppilatiua quia sequeretur mors sicut narrat G. xiii° de ingenio vi° exemplificans in dyogene rectore iperatoris Tercio aduertendum ꝙ in apostematibus epatis non debent apponi constrictiua uentris quia uentris constipatio z fecũ retentio est multũ nociua nec debent dari nimis laxatiua quia fluxus est multum nociuus ¶ Quarto considerandum ꝙ cum apostema é in sima tunc non debent dari diure. sed euacuari debet materia per secessum z si contineatur materia in girbo tunc debet trahi materia uersus vias vrinales z non per secessum. ¶ Teneatur igitur uenter laxus mediocriter cũ suppositoriis z cristeriis z aquis lenitiuis. z sifibus His igitur uisis in generali. In apostemate ca. epis in p̃mis fiat flomia đ basilica. z si nõ inuciãt fiat de cefalica. deiñ apponant ista sup̃ regioné epis. ℞. suci portulac. suci plãtaginis. suci absinth. suci ꝓge pasto. añ. ℥. i. coriãd. ꝑpati. ros. añ. ʒ. s. spodii. ℥. i. aque ros. z aceti. añ. ʒ. i. z s. misceantur z panni linei intingantur z tepidi supra regionem epatis apponantur z frequenter innouentur. ¶ Deinde utatur isto siropo. ℞. endiuie. scario.

epice .capillorum uene.rece.añ.ʒ.iiii.foliorũ absinthii.ʒ.i.q̃tuor se.froꝝ.maio.z minoꝝ.añ.ʒ.i.z S.rof.spodii.sand.magazir.añ.ʒ.ii.suci fen.lacce.añ.ʒ.i.aceti albi.añ.ʒ.iii.zuccari. lib.i.fiant siropi. q̃rt.v. Et si calor nõ esset multũ intensus tunc ℞.radic.feñ.radic.apii.añ.ʒ.S.spice nar.squinãti.añ.ʒ.iii.suci buglos.suci absinth.añ.ʒ.ii.bulliãt ista in tribus quartis siropi acetosi z coletur z colatura misceatur cuꝫ p̄dicto siropo. uel posset digeri materia cũ oxi cõposito z siropo acetoso z siropo uiol.z post hec euacuetur cũ trifera sarracenica reubarberata cũ dyareubar.dyaprunis z catartico iperiali Vel purget sic ℞.reubar.ʒ.i.spice nar.lacce.añ.℈.S. cõficiantur cũ suco endiuie.z suco absinth.z detur in manc.z si uideretur ibi esse aliq̃lis cõpõ bu.fri addamus cũ p̄dicta medicina alo.agar.turbit.añ.ʒ.S.mastic.ʒʒ.salgẽme añ.℈.S.cõficiãtur cũ suco endiuie Sꝫ si materia ẽ pura ca.tunc põt laxari facilr sic. ℞.endiuie.scariol.ordei mũdi.liq̃ri.floꝝ borrag.z bugloss..viole.passularũ enucle.iuiube.sebesten.añ.ʒ.ii.cõq̃ssentur z bulliant in aq̃ z coletur z colature addatur cassiefi.mũde tãmari.añ.ʒ.i.z det in aurora usq̧ ad lib.S.tribus diebus cõtinuis iuxta tñ cõuenientiã pticulariũ Postq̃ tñ apostema uenit ad augmentũ addãtur stipticis z repcussiuis p̄dictis aliq̃ resolutiua sicut asarũ squinãtũ.eupa.absinth. Et cũ uenerit ad statũ dimittamus repcussiua z apponamus fenugre.asaꝝ.squina.absinth. & cõficiãtur cũ oleo de mastic. z de citoniis z si apostẽa uenerit ad saniẽ ꝙ cognitũ ẽ ꝙ p̄cessit rigor z fe.augmentata ẽ z ruptura fuit cognita p tremorẽ z nauseã tũc bulliat ysopus.z gentiana.in ydromel.z exibeatur Et si apostẽa sit in girbo tunc multiplicemus diure.sꝫ cum cautela ꝙ in pricipio addamus in diure.fris sicut ẽ endiuia.z scariol.z semina eoꝝ.z se.melo. postea ascendamus ad radicẽ apii.deiñ ad radic.feñ.z petro.Deiñ addamus asarum spica.radic.rubee.maio.z eupatorii z yreos z decoquant in idromell et applicẽtur ista ab itus z ab ex̃.Deiñ applicẽtur resolutia q̃ dicta sunt Vel fiat istud.℞.cão.melilo.asari.squinãti.mastic.citonii.fenugreci.se.lini.calai arõatici.absinth. stor.cala.ro.bdellii.cãphor.añ.ʒ.S. cõq̃ssentur et bulliãt in oleo. et pãnus lineus in oleo intingat et sup̄ regionẽ epis apponat. Et de aliis bñ cõmixtis põt fieri empl'm. vtatur ordeato et aq̃ ordei et vitet panẽ q̃tũ erit possibil. vtatur lactuc.et atriplibus z malis granatis dulcibus et acerbis q̃ muza appellãtur et uitet simplr dulcia. Si autez apostẽa fuerit fruꝫ duꝝ tunc in principio uelocit succurrendũ ẽ qm̃ postq̃ ẽ cõfirmatũ nõ recipit curõnẽ Et cognoscitur ꝙ h° ẽ in sima ꝙ nõ assellat nisi cũ magna difficultate et cũ magna grauedine et si ẽ in girbo ñ põt bñ vrinare In p̄mis igitur teneatur uẽter laxus cũ suppositoriis leitiuis et mollificatiuis et cũ cassiafist.et sifibus. deiñ apponatur dyaqlon sup̄ epar .Deiñ utatur tali siropo.℞.radic.fen.petro. lilii genciane.añ.ʒ.ii.ysopi.asari. camedreos.absinth.endiuie.scariol.prassii.rute. scolop̄.costi.añ.ʒ.i.z S.suci buglos.suci fen.añ.ʒ.i.lacce.spic.nar.squinãt calai aroma.cassiel.se.endi.scario.ro.passul.liquir.añ.ʒ.S.spodii.mirtilli.sand.magazir.añ.ʒ.ii.aceti albi.ʒ.ii.zuccari.lib.S.mell.q̃rti. iii.fiãt siropi.lib.i.et S. Deiñ in eodẽ tp̄e in quo potabit siropũ.vtatur isto empso.℞ fistic.pinearũ mũdataꝝ.se.lini. fenugreci passul enuc.caricarũ.iuiube.sebesten. se.malue añ.ʒ.i.storacis.cala.bdellii.mastic.thuris.auxungie gallinacee.añ.ʒ.S. et fiat emplastrum.aut fiat electuarium Vel potest fieri emplastrum de ruta.caulibus.calamẽti stercore caprino.z fenugreco z possunt oĩa ista empsa cõfici cũ oleo de cotanis Materia aũt digesta z mollificata potest purgari paulatine p hũc modũ ℞.aga

rici·turbit·aloe·añ·ʒ·i·ſpice nar·ſquinãti· lacce·ſe·endi·foľ·abſcinth·añ·ℨ·i·cõficiãť cũ oximelľ·ſquillitico ꝫ fiant pilľe. Et ſi materia ſit in girbo addãtur radix rubee maio·aſaꝝ·ſquinãtũ·ydromel·ꝫ ſiſia ꝫ diminuatur medicia ſeceſſiua. Dieta ſit brodiũ puc pulle·ꝫ eduloꝝ ꝫ oua ſorbilia brodiũ cicerũ vinũ albũ bñ lifatũ ꝫ ſiſia penetratiua ꝫ facilis digeſtionis Si aũt apoſtéa eſſet ex pcuſſione in primis fiat flomia· deiñ uoitus cũ aq̃ decoctionis rafani· & mediane cortic·ſambuc·ꝫ oleo crudo & purgetur cũ trifera ſarracenica reubarbarata Deiñ fiat empľm de endiuia ſcarioľ·ꝫ nitro naſturcio·ꝫ ſinap·❡ Si apoſtéa fuerit in mirach curet̃ ſicut ſi eſſet ĩ girbo ꝫ intenſiora medicamia poſſumus apponere Si aũt fuerit apoſtéa ꝑpter meſeraicas tũc curetur ſicut ſi eſſet in ſima· Si aũt fuerit ꝑpter uentoſitatẽ fiãt uẽtoſe ſine ſcarificatione ꝫ ſacellet̃ locus cũ milio·camomilľ· ꝫ furfure·ꝫ añ·ꝫ iungatur cũ oľo de ruta Si aũt epar fuerit inciſũ dẽtur ro· cũ bolo armeno·ꝫ aq̃ fr̃a ꝫ fiat empľm de balauſtia·ꝫ de ſumac ❡Clarificatio ❡ Intelligẽdũ qm̃ licet epar habet mẽbra mũdificantia ſanguinẽ a coľa ꝫ meľia nihilominus aliñ in tm̃ habundãt hu·iſti ꝙ plene mũdificari nõ põt ꝫ ita illi hu· qui habũdãt pñt cãre apoſtéa in epate ❡Secũdo notãdũ ꝙ qñ ẽ ĩ girbo tũc cõpetũt diure· nec prouocetur fluxus ꝙ corpus mũdificatũ ẽ ꝫ nõ habemus aliã viã ꝫ dantur a pricipio in pua q̃titate ꝫ debilis uirtutis ꝫ ſit ꝓceſſus paulatine ad augmẽtũ ꝫ cũ hꝰ ſemp apponãtur aliq̃ ſtiptica epis cõfortatiua·ꝫ qñ cã ẽ ca·apponãtur tũc mľta diure·fr̃a cũ paucis ca·ꝫ aromaticis ꝫ cõfortatis· ſi cã ẽ fr̃a fiat ecõuerſo ❡Tercio notãdũ ꝙ epar apoſtéatur frequẽtius ex ſanguie qm̃ ẽ ex habũdantia eius ꝫ uelotius ex colera q̃tũ eſt ex eius penetratione ex fľate plus q̃tũ ẽ ex adherentia ꝫ ex mľia plus q̃tũ ẽ ex groſſicie Frequẽtius igitur

accidunt apoſtéata in epate de ſanguine· ſcdo de colera·ẽcio de fľate q̃rto de meľia ❡Quarto notãdũ ꝙ apoſtẽa in pte iferiori epis reddit uẽtrẽ laxũ cũ cibus nõ poſſit penetrar̃ uſq ad epar ꝫ ꝙ uirtus attractiua debilitata ẽ· Si aũt fuerit in pte ſuperiori aut ẽ magnũ aut puũ·ſi puũ nõ ẽ uẽter laxus ꝙ põt cibus penetrare·ſi magnũ adhuc uẽter ẽ laxus ꝑpter cãs dictas; Sed tñ alicui uideret̃ ꝙ iſtud dictũ pateretur calũpniã ꝑpter dicta Y·dicit eni ꝙ ydropiſ q̃ ẽ ex apoſtemate epis ẽ cũ retentione fecũ ꝙ caľitas nimia q̃ eſt in epate rõne apoſtẽatis ꝫ ſe·trahit hũiditates chiloſas ꝫ adurit ſicut ſpõgia nec etiã penetrat ad mẽbra ꝑpter oppilationes ſꝫ cõuertitur in fumũ ꝫ uaporẽ ꝫ icluditur inter pellicľas uẽtris ꝫ cãt tũorẽ ꝫ ita ydropiſiꝫ q̃re ꝫc̃ Dico ꝙ qñ apoſtẽa epis ſeq̃tur ydrop̃ tũc uenter ẽ cõſtipatus ſi aũt eſſet uent̃ laxus nõ ſeq̃tur ita ydrop̃· ꝫ ita fluxus uentris põt ſequi in magnitudie epis girbi· ꝫ tũc nõ ẽ ydrop̃·ꝫ ſi ſuperuenerit ydrop̃· tunc nõ eſſet uenter laxus ꝙ cũ materia q̃ debet cõuerti in tũorẽ fluit ad exteriora nõ cãtur tumor ꝫ ita nec ydrop̃· ❡Quinto intelligẽdũ qm̃ lꝫ auc·cõiter loquendo nõ ponãt apoſtẽata epatis gñari niſi ex hu·ꝫ aquoſitatibus ꝫ uentoſitate· nihilominus põt cãri ex chilo·etiã in epate qm̃ cũ chilus hñdat ꝫ ad formaꝫ hu·trãſmutari nõ poſſit ꝑpter epis debilitatẽ aut ꝑpter chili mľtitudinẽ tñ cũ uenit ad epar aliquo mõ diſpoitur ꝫ ſubtiliat̃ ꝫ ita põt aggregari ĩ epe ꝫ corrũpi ꝫ ita apoſtẽa cãri tñ ꝙ hoc ẽ de raro cõtingentibus iõ nõ ponũt auc· ❡Sexto notãdũ ꝙ in apoſtẽatibus caľis epis vrina ẽ intenſa et licet debilitas digeſtiue remittat et ſic deberet eſſe remiſſa tñ ꝙ talis debilitas ꝓucit a calor̃ iõ ẽ in tẽſa ꝑpẽ amixtionẽ alicuius portionis coľe Septio aduertendũ ꝙ in apoſtẽatibus epis vrina ẽ ſpiſſa et cõfuſa et liuens ꝑpter humoꝝ ebullitionẽ et pturbationẽ et fe·et li

cet oppilatio causet tenué verū é ꝙ nō est fe. nisi hūoꝝ pturbatio et licet in apostéa te sit nihilominus ibi é ebullitio. pturbatio. et fe. et illud facit ad eliqtioné materie nō obstante oppilatione ❡ Octauo intelligendū ꝙ cū in apostéate epis cibus ad epar penetrare nō possit tūc multiplicant feces et minoratur urina et si penetret fit ecōuerso Nono notādū ꝙ in apostemate epis vrina é liuens et rōne fe. et infectionis et mortificationis Decimo cōsiderandū ꝙ in apostéate epis corpore plectorico exñte dét fieri . flomia de basilica eiusdez lateris ꝗ ibi é sufficiés oppositio sicut superius et iferius et nō dét fieri de parte sinistra ꝗ tunc esset duplex oppositio et in flomādo nō debemus transire duas notabiles oppónes ſm Auic. ❡ Vndecimo notandū ꝙ in apostéatibus epis et potissime cāsis bñ cōpetunt repcussiua nec talia oppilāt nec cōstringunt nec ingrossant et ꝗ ponuntur in pua qtitate et cū quibusdam dissolutiuis.

❡ De fluxu sanguinis ab epate.

Fluxus sanguinis epicus é fluxus sanguineus uirulétus veniés alñ ab epe. alñ ab aliis mēbris ❡ Cāe Cāe aut sūt itrisece aut extrisece . extrisece sicq casus et pcussio. vite suauitatꝫ et ociū i eo ꝙ cōsueuit exercitari et mébroꝝ mutilatio et truncatio et siña Si aūt uenerit a cāis intrisecis. aut pueit ab epe aut ab aliis mébris. si ab aliis mébris tūc pōt proueire a stōacho. aut a uenis meseraicis aut ab intestinis. aut ppter retentioné méstruoruz aut emorroyd. aut ppter apostéata q̄ vicinātur epati. aut ppter totū corpus Si auté uenerit ppter epar tūc pueit ppter qtuor cās. aut ppter apostéa. aut ppter debilitaté uirtutis sanguifice ita ꝙ chilus nō cōuertitur in purū sanguinez et ita mébra illud abhorrét et tūc uirtus expulsiua mittit illud ad intestina Tercio accidit ppter oppillationé ita ꝙ epar bñ digerit sꝫ sanguis nō penetrat ad mébra aut ꝗ mébra nō indigent aut ꝗ penetrare nō pōt et tūc rōe more denigratur et coagulatur et uī ꝙ sit sicut frustū carnis aut sanguisuge Quarto accit ppter apertioné uenarū et hoc accit ppter tres cās . aut ꝗ uena scinditur. aut corroditur aut frāgitur et apitur et de hº stat ꝓ. dyabrosis uenas. corrodit rixis casdé. scindit anathēaf has aperire facit . Intelligédū circa istā materiā ꝙ ista materia pti ptractata é sup caº de fluxu uētris Intelligendū etiā ꝙ iste fluxus diuersificaẽ multis modis. s. ex pte qtitatis ꝗ alñ mltus alñ paucus. et ex pte qualitatis qm̄ aliqñ é clarus alñ virulentus alñ saniosus et diuersificatur a pte substātie qm̄ alñ é subtilis alñ grossus. et ex pte odoris qm̄ alñ é grauis odoris alñ nō alñ é fetidus et diuersificatur ex pte loci et hoc multiplicieẽ ut dictū é Qui ergo pticulariẽ uellet cōsiderare spés huius fluxus sunt multe uald ad q̄s narrādū nō sufficeret psens dies et ista sufficiāt cā breuitatis ꝗ circa breuitaté laboramus ❡ Signa ❡ Si aūt fuerit ex causis extrinsecis hoc hētur ex iudicio patiétis et passionibus mébroꝝ et ppter doloré et grauedíné pticule patiétis qm̄ si a stōacho é dolor et aggrauatio et idigestio circa stōachū et ita de aliis ⁊ de itestinis ⁊ si si é ex apostéate é ibi fe. et si é ex debilitate digestie epatis fluxus é sicut lotura carnis et si é ppter oppilationé sāguis uergit ad nigrediné et é coagulatus Et si uenerit ppter uenas tūc si sunt apte aut fracte sāguis é multus et clarus et ueit subito et velociẽ et si fuerit ppter corrosioné aut scissurā tūc é virulétus turbidus et uenit paulatim et si ppter apostéa é ptiꝫ saiosus Differentia aūt inter fluxū epaticū ⁊ fluxū aliorum membrorū ⁊ intestinoruz est quoniam fluxus epaticus est sine dolore ⁊ periodaſ. ⁊ post egestionem apparet qdaz permixtio. ⁊ si ueniat a stomacho egestio est chilosa ⁊ grauedo est in stomacho ⁊ si

prouenit a uenis meseraicis tunc nō appa
rent signa debilitatis epatis. z si prouciat
ex fleumate videtur sanguis putrefactus
z modicus fetor: z si est ex caliditate fe/
tor ē maior z putrefactio z nigredo ma
ior ¶ Pronosticatio ¶ Pronosticatio
cadit hic quo ad curationē Regula aūt ge
neralis est hec z in quolibet fluxu z in oī
eo quod egredit̄ a corpe ꝙ nullus fluxus
q̄tūcunq̄ de natura sui prima fronte uide
atur maliciosus ꝙ nō restringatur Si fue
rit cū alleuiatione z bona tollerantia etiā
si est sinthomaticus nō debet subito restri
gi sꝫ paulatine si uirtus ualeat tollerare
¶ Curatio ¶ Si aūt fluxus uentris san
guineus uenerit ꝓpter apertionē z fractu
rā uenarū fiat in ꝑmis flebotomia de epa
tica utraq̄ Deinde fiant uētose inter spa
tulas cū scari. deinde subtus maillas z iun
gatur dieta sanguis ingrossatia. sicut sunt
iuiube. rizi. miliū panitū. lentes sine corti
ce prima aqua abiecta. oua cocta cū aceto.
fabe cū aceto. lac coctū z sīlia Nūc aūt in
telligendū est circa istā materiā ꝙ omnes
fluxus causa breuitatis possunt reduci ad
duas causas. s. ad causaꝫ calidā z frigidam
Et si fuerit calida curetur cū his medica/
minibus sumptis siue ab extra siue ab in/
tus siue superius siue iferius secūdū diuer
sitatē ꝑticule patientis. et hoc secundū di
uersos modos utēdi sicut frequēter dictū
est Materialia aūt sunt hec. s. bolus. terra
sigillata. sanguis dra. ipoqstidos. acatia. psi
dia. balaustia. mirtilli. berberis. ro. sandaꝫ.
plantago. virga pastoris. se. acetoꝫ. bedegar
galle. et multa cōsilia cū paucis stipticis ca
lidis. Et si cā fuerit frigida medicetur cū
istis. s. mastice. thure. stora. cala. ambra. nu
cecipres. et foꝫ. eius. gario. et aā. asso. cimi
no asso. et sīlibus et ꝙ apponantur aliqua
pauca frā stiptica. Aduertendū ē hic de
quodā medicamīe qđ indifferenter curat
omnē fluxū si curari debeat ꝑ medicaia.
supposita dieta cōpetenti et ꝙ corpus sit
mūdificatū. ℞. spodii. rasure eboris. aā. ℥.
i. alumis scissi. se. canapi. aā. ℥. s. roꝫ. ru.
electarū margaritarū. coraꝫ albi. et rubei.
sandaꝫ. magazir. Karabe. sanguis dra. ābre
grisee. aā. ʒ. ii. conficiant̄ cū siropo mirtio
et fiāt trocisci et cū uti uolueris dēt̄ distē
pati cū lacte cocto Et ualet principalr̄ cō/
tra fluxū sanguinis epaticū. secundario cō
tra stomachū et ꝑ ꝯñs ualet in omi fluxu
nisi esset fluxus ꝓpter oppilationē. et tūc
oppilatione remota ualeret et corpore mū
dificato ut dictū ē ¶ Clarificatio ¶ In
telligendū ꝙ fluxus ꝓpter vulnus et cor
rosionē est magis imundus et virulentus
q̄ ille qui uenit ꝓpter aptionē et rupturaꝫ
uenarū pro tāto ꝙ in uenis magnis ē plus
de calore et spū q̄ in ꝑuis. Preterea corro
sio fit magis in uenis ꝑuis et ideo sanguis
est magis uirulentus ratione cause inducē
tis corrosionē et ratione agitationis sup/
fluitatū in loco ¶ Secundo notādū ꝙ flu
xus disintericus plus fit z frequentius de
sanguie colico rōne acuitis. postea ex san
guie rōne multitudinis z tardius ex fl̄ate
ꝙ ē hūor frigidus z uiscosꝰ z tardius ex
meīa ꝙ hu. terreus ē ¶ Tercio intelligē
dū ꝙ fl̄as multū intēsa ꝑ cōperationē ad
uirtutes corporis cāt fluxū dissintericū ꝙ
debilitat uirtutē digestiuā z cōtentiuā sꝫ
fl̄as tēperata totū cōfortat z ita restrigit
Vltimo notādū ꝙ i fluxu epatico dissin
terico remedia exteriora debēt apponi su
pra regionē epatis nō alibi ꝙ nocumētuꝫ
induceret

De ydropisi

drops est error uirtutis vnitiue
in toto corpore sequens muta/
tionē uirtutis digestiue in epate
Intelligendum circa istam materiam ꝙ
virtus digestiua tercia triplici digestione
mensuratur. quoniam nutrimentum pri
mo disseminatur. secundo unitur. tercio
assimilatur cum deficit disseminatio cau/
satur macies si deficiat vnio causat̄ ydro

pisis. z si assimilatio lepra. uerba sunt G.
in de virtutibus naturalibus Cum igitur
nutrimentum non potest perfecte vniri
z solidari tunc tumefit membrum z in/
flatur z causatur uera ydropis. que iposar
ca appellatur. iposarca autem non est sine
epatis passione. ideo quantumcunq̄ facies
esset tumida seu inflata uel pectus uersus
diaflamma uel stomachus uel matrix uel
pedes uel manus. nihilominus tamen nō
est ydrop̄. nisi uirtus digestiua epatis pate
retur ideo bene dicitur ꝙ est error sangui
fice in epate quando sine passione epatis
fieri non potest Nunc autem tres species
ydrop̄. a sapientibus distinguūtur. prima
est de causa frigida z appellatur iposarca.
seu leucoflantia quod idem est cuius cau/
sa est sanguis frigidus aquosus cuз vniuer
sali tumore totius corporis z ideo ista spe
cies est uera ydropis. z quia primo z pri/
cipaliter patitur epar . z quia errat uirtus
vnitiua in toto. membrum enim nō po
test perfecte solidari nec firmum esse sed
est molle inflatum tumiduз z tamē ista
species minus mala est inter omnes Alie
autem due species sunt de causa calida q̄tū
ad causam antecedentem licet causa con/
iuncta semper sit frigida ita ꝙ prima spe
cies appellatur asclites z causatur ex humi
ditate subtili aquosa multa cum uentosita
te z est deterior inter omnes Tercia uoca
tur timpanites . cuius causa est uentositas
multa cū pauca aquositate. z ē ualde mala
Modus aūt generādi est iste. quoniam cū
deficit uirtus digestiua epatis ita ꝙ chilus
ad perfectionem humoris deuenire non
potest nec etiaз bene potest segregari pur
gari z mūdificari . tunc aliqua portio mit
titur ad totum corpus z aliqua remanet
in epate. z quia ille qui uadit ad totū cor
pus non est bene vnibilis nec natura po/
test bene couertere z solidare ideo magnā
portionem iterato mittit ad epar z ita ē
de renibus z uesica cum nō possunt bene
mūdificare epar Ista igitur oīa regurgitāt
ad epar. z ꝙ epar fuit debile in generādo
z segregādo ideo modo plus est debile in
expellendo ad exteriora sed facit quod po
test z ideo conuertitur ista materia in ua
porem z per porositates z foramina resu
dat usq̄ ad pelliculas continentes intesti/
na que cifac. z mirach appellantur z ibidē
includuntur z aggregantur. z causant tūo
rem uentris in tantum ꝙ intestina bal/
neantur in illis z quando uenit ad tantuз
non est curatio Pellicula autem que ime/
diate adheret intestinis uocatur mirach.
Vnde mirach est pinguedo ꝯrbosa tenu
is ad modū rethis imediate inuoluēs itesti
na. Deiñ uenit alia pellicula que magis ap
proximatur cuti z appellatur sifac z ita uē
tositates z aquositates inter has duas pelli
culas recludūtur Auc. igitur uoluit ꝙ pri
ma species causatur imediatius ꝑpter erro
rem virtutis digestiue tercie. sed secunda
ꝑpter errorem mūdificatiue renū z uesice
sed tercia ꝑpter errorē stōachi conuertētis
materiā in uaporē quā epar rectificare nō
pōt q̄cūq̄ igitur fuerit cā z quocunq̄ mō
uadat negociū in oī specie ydropis. princi
paliter patit̄ uirtus digestiua epatis ¶ Cau
sa ¶ Cause enī aut extrinsece aut intri
sece. extrinsece percussio. casus. obuiatio. ni
mia caliditas. nimiū frigus. z sitis z flu/
xus nimius sanguis aut uētris z oīa sitia
manifesta z detecta Si ab intus. aut sunt
ab epate. aut ab alus. si ab aliis tūc sunt illa
q̄bus epar cōpatit̄. aut cū quibus habet col
ligantiā aut vicinitatē z ita uirtus digesti
ua epatis patitur z minoratur z aufertur
& corrumpitur ꝑpter stomachi passiones
z etiam ꝑpter morbos uenarū meseraicaꝝ
et matricis et uesice et renum. splenis dya
fflatis. et pulmonis. z cͤ. Si autez fuerit ꝑ
ter epar hoc est ꝑpter tria . hoc erit ꝑpter
malam complexionem sicut est mala cō/
plexio frigida et ista est causa immediata
ydropisis. aut est ꝑpter malam complexi

onem calidam que facit exalationem caloris naturalis quo exalato succedit frigiditas et ita licet tam antecedens sit calida tamen causa immediata est frigiditas. aut propter malam compositionem sicut est oppilatio apostema et similia. Ex omnibus istis et sibi conformibus virtus digestiua epatis inmutatur et si continuentur ydropisiz generat ¶ Signa ¶ Signa ydropisis future sunt cum preter solitum longo tempore superfluitates que consueuerunt expelli retinentur. sicut est sudor egestio et vrina et alia consimilia. Secundum signum est cachechia et preter solitum mala coloratio faciei et aliquando inflantur testiculi. et aliquando intenditur appetitus et aliquando diminuitur Signa autem idropisis presentis sunt inflatio pedum et oculorum difficultas anhelitus tussis sicca tumor uentris sitis inextinguibilis diminutio appetitus cibi ꝓpter appetitum potus mala coloratio. Signa autem yposarce. sunt tumor vniuersalis totius corporis. pulsus vndosus. egestio alba sanguinea. et si comprimatur caro cum digito dimittit post se cauernam et uenter nō est ita tumidus sicut in aliis speciebus Et est intelligendū ꝙ in utraq̧ specie potest esse vrina colorata tincta et ideo ex colore vrine non possum arguere supra caliditatem Timpanites autem et asclites differunt ab iposarca quoniam in utraq̧ graciliantur superiora et inflantur inferiora et eminet umbilicus extra. Sed in iposarca est vniuersalis inflatio per totum Signa autem asclites sunt ista. s. pulsus paruus et frequens et si uenter agitetur sonat sicut vter semiplenus aqua sic si sonaret coac coac. Timpanites autem discernitur quia vrina est magis tenuis et pulsus uelox frequens et durus et si uenter percutiatur sonat ad modū timpani uel sicut uter plenus uento. et licet egestio sit sanguinolenta in istis duabus speciebus non tamen ē alba sicut in yposarca. Si autem idropisis uenerit ꝓpter causas extrinsecas discernitꝰ iudicio patientis Et si fuerit ꝓpter passiones aliorum discernitur ex hoc quia passiones ille precesserunt note et manifeste. sicut est apostema calidū epatis aut durū. et ita de aliis membris Et si fuerit ex fe. discernitur ex illo. et sicut docet Y. discernere in pronosticis consurgens autem ex yliis. zc. Considerentur igitur signa et erit manifestuz ¶ Pronosticatio. ¶ In primis docet y. pronosticari cuz dicit omnis idrops in acuta febre malum Si enim idrops sequatur fe. continuaz uix aut nūq̄ euadunt. Et si sequatur apostema durum epatis nunq̄ recipit curationem nisi forte in principio Si medicus fuerit diligens z patiens obediens et ꝙ alia particularia cōueniant quando idropico applicantur remedia coucientia et patiens sentit se alleuiatum post tres uel quatuor dies iterum reuertitur z hoc fit frequenter uel multis vicibus talis nunq̄ curabitur. Quid ergo esset si nullo modo sentiret se alleuiatum certe tanto deterius Fluxus uentris superueniens ydropico sine alleuiatione. mortale qm̄ aliquādo ē possibile ꝙ natura euacuat aquā ydropisis z per secessū z p vrinā Fetor anhelitus z sputi z sudoꝝ z eorū que egrediūtꝰ a corpore signa sunt mortalia in ydropico z fetor totius corporis qn̄ in ydropico egestio est sicut caro aut sanguis coagulatus ꝓximus ē morti. Vrina bicolor mortalis ē in ydrop̄. sicut cū ē rufa inferius z liuens superius aut cū ē rufa superius z nigra īferius Si in ydropico supueniat disma z difficultas anhelitus z fluxus uētris īfra tres dies morietꝰ. ydrop̄. in cōplexiōe ca. z sicca. ualde mala. ydrop̄ q̄ ꝓueīt ab epate ē peior q̄ ab aliis mēbris Asclites deterior ē. yposarca minus mala Tipanites media lz sit ualde mala Vlcera in idrop̄. nō curātꝰ. si mesie supueīat idrop̄ curō fit mesie ꝓpꝰ hūectatiōē ¶ Curō.

¶ Curatio est preseruatio ydropisis. In primis parcant cibis z potibus quantum erit possibile. z potissime potibus. z super omnia tollerent sitim quantum erit possibile. vitent omnia brodia z iuscella nisi in die solutionis z tunc vtatur brodio gallinę cum aromatibus vitet panem triticeū quantum erit possibile. vtatur enim pane cum toto furfure z pane ordeato z vino claro subtili albo mundo aromatico. sed i parua quantitate z utatur nectare. vtatur uolatilibus. z sint omnes carnes asse mis/ceat in cibis suis allia. cepas. porros. vtatur sinapi sed in parua quantitate vtatur sar/dellis. Item utatur isto salsamento. ℞. ʒ3. galange. zedoarie. anisi. maratri. cimi. ameos. siseł. añ. ʒ. i. spice nar. calai aroma. coriādri preparati. añ. ʒ. i. sandał. magazir. ʒ. ii. fiat puluis et utat̄ in omnibus cibis Vtatur igitur pullis z columbis z gallinis & omnibus auibus usualibus z potest uti endiuia. sca. ruta. z serpillo. apio. saluia. na/sturcio calamento. petrocillio. competunt etiam auellane asse. fistici. z omnia simi/lia. Vtatur exercicio fortissimo ante cibū vitet bal. aque dulcis nisi esset stufa vitet flebotomiam nisi esset repletio nimia ꝓpter retentioneꝫ menstruorū aut emorroid̄ vitet ea que solum euacuant coleram nisi nimis exuberaret z tunc euacuetur cū mirobalł. citri. Ista balnea que dicentur competunt omnibus paratis ad ydropiſ. z in idropiſ actuali cum corpore mundificato z ideo primo mundificemus. Vtantur parati ad ydropisim oximelł diure. z oximelł squillitico. deinde purgetur cum yerap̄. acuata cum aloe. z mastice. z si materia esset uiscosa acuatur cum coloquintid̄. z bdellio. Corpore autem mundificato utatur ista stupha. ℞. asari. origani. calamēti. anisi. maratri. camoilł. mellilo. anthos. sticados. absinthii. añ. lib. ʃ. ponantur in aqua z stufentur in furno ante cibum z post exercitum. Deinde utatur tiriaca & istis utatur quantum erit utile Deinde potest balneari in furno unde exiuit panis sic ꝙ possit patiens tollerare. z sudet ibi diu uel balneetur in arena maris tempore calo. z sepeliatur ibi usq̧ ad collū z cooperiatur bene caput ne ledatur a sole uel ua/dat ad balnea sulfurea uel aluminosa. uel calefiat aqua maris z balneetur ibidem z si ista nō inueniantur naturaliter fiant tamen per artificium. vel sic fiat fouea in terra z ponantur ibi carbones accensi de iunipero deinde ponat̄ crater ferreus de/super z deinde sternantur ebuli multi & patiens nudus inter ebulos reponatur z sudet ibidem fortiter ¶ Intelligenduꝫ etiā iuxta hoc ꝙ multum est utile ꝙ patiens ponatur in sole uentre discooperto cauendo tamen ꝙ locus nō sit uentosus nec frigidus z ꝙ fricetur uenter fortiter cuꝫ manibus z mirabiliter ualet quia calor solis est viuificus z ego inueni magnū iuuamētū. Deinde sciendum ꝙ lac multū ualet si cotidie potet̄ de mane z sero z si posset abstinere ab omni alio potu optimū esſꝫ Et cum hoc intelligendū ꝙ serū caprinū potatū cū spica nar. curat omnem ydrop̄. de causa frigida. si autem esset de calida addatur cum his sucus endiuie z scariole. Euforbiū cum suco citoniorū in parua q̄titate sumptum forte usq̧ ad ℈. i. uel. ʒ. i. z hoc in forti uirtute z tumore maximo si continuetur curat omnē ydropem de causa frigida si fuerit de calida utatur trifera reubarberata cū dyarcub. supposita paucitate cibi z potus z ꝙ exerciciū sit tempera/tum Ista que iam dicta sunt preseruāt ab ydrope. z curant omnem ydropesiꝫ a principio. Cura ydrop̄. actuał. suppositis igit̄ vniuersalibus in omni ydrop̄. procuretur uomitus cum decoctione rafani. z oxi/mell diure. Deinde utatur tali siropo z potissime in causis frigidis z aquosis et de causis calidis infra faciemus mentionē ℞. radic. aristoł. yreos. feni. petro. brusci.

sparagi graminis apii gentiane añ.ʒ.iii.cõ quassentur et temperentur in aceto fortis simo per diem et noctem tunc. ℞. asari bectonice germandree sticados eupato. ab sinthii mente origani calamenti .añ.℥.ii. spice nardi squinãti calami aro. lacce anisi maratri se. endiuie se. scariole se. melo. añ. ℥.i. spodii rasure eboris sandal. magazir. añ.ʒ.ii. liquiri. mun. passu. enu. iuiu. añ.℥. i. aceti predicti.℥.iiii. mellis ro. lib.i. zucca ri lib.s. fiant sirupi quasi lib.ii. deinde fa bricetur talis medicina. ℞. euforbii pulpe coloquintide agarici añ.ʒ.ii. lacce spice nar di bdellii se. endi. se. scariole masticis .añ. ʒ.s. suci ireos suci absinthii suci cucumeris asinini añ.ʒ.s. carnium citoniorũ.ʒ.i. pul ueriẓanda puluerizẽtur et fortissime incor porentur sine igne et si non possent incor porari cum his incorporentur cuʒ oximel le squillitico. Intelligendum igitur circa ista duo ꝙ materia ubicunqꝫ fuerit modo est trahenda uersus partes urinales et mo do uersus uentrem .et non continuet̃ uia operatio ut natura sit consueta :utatur igi tur istis duobus uel tribus diebus sirupo p̃ dicto et sequenti die utatur predicta me dicina usqꝫ ad.ʒ.i. uel duas iuxta conueniẽ tiam particularium. deinde utatur sirupo quinqꝫ diebus uel sex deinde duobus die bus cõtinuis utatur medicina predicta et in q̃titate predicta .deinde quiescat duo bus diebus uel tribus. deinde utatur predi cto sirupo. ix. uel. x. diebus. et deinde uta tur predicta medicina et ita paulatine eua cuabitur aqua citrina ydropic̃. Et de pre dictis materialibus positis in sirupo põt fi eri electuariũ seu conditũ et similia. et ve re qui bene uult aduertere ista omnia opti ma sũt si diligenter particularia considere mus. deĩde balnectura ut stuphet̃ sicut di ctũ ẽ. deinde emplastretur uenter cuʒ isto emplo. ℞. stercoris bouiui stercoris capre chimolee desiccẽtur trita sup ignẽ. postea ℞. sterc. colũbinum sulfur nitrũ limatuʒ

cũ testis suis et testas conchiliorũ marino rũ conterant̃ oĩa simul et fiat emplm dẽ uino albo et extendatur supra totũ uẽtreʒ Sed si ydropic̃ esset dẽ cã calida fiat em plastrũ de ro. et sandal̃ et camomil. supra epar et tũc emplastra calida nõ apponãtur supra regionẽ epatis sed supra residuũ uen tris. Vitare aũt debent oĩs ydropici sca moneaʒ titimallũ et etiã aloe nisi esset ab lutũ et bene repressũ. Intelligendũ etiam hic ꝙ multe sũt medicine q̃ euacuãt aquã citrinã ydropicorũ sicut ẽ elacterides et se men laureole se. ferule se. cicute se. urtice castor. eufor. elleborus utraqꝫ tapsia aq̃ rafa ni et squille et cartami et aqua lilii et pro pria urina sucus mediane cortices sambu. Si aũt distilletur radix sambu. et media nus cortex et flores et fiat aqua .ista aqua in delicatis curat omnem idropisim de cã frigida. Ego aũt sum expertus sucũ radi cis ireos. Attamen aduertendum ꝙ sucus iste debet esse crudus .quia si esset coctus nihil ualeret et ꝙ accipiat de mane q̃tum media testa oui capit uel per se uel cũ ouo sorbili et procul dubio curat omnem idro pisim q̃ manu humana sit curabilis dum tñ continuetur educit eñ cottidie. iii. uel iiii. sellas de aqua citrina et quia illud suf ficiebat mihi in egritudine curabili in p̃n cipio ideo de aliis non curaui quia cũ hoc medicamiẽ nullo alio indigemus. Potest etiam fieri suppositoriũ tale. ℞. salis gem me foliorũ rute añ.℥.s. castorei eufor. se. urtice añ.ʒ.ii. mellis ꝙ sufficit et fiãt sup positoria. Vltimo aũt et in desperatione et cũ non uidemus aliã uiaʒ incidatur per duos digitos subtus umbilicũ et fiat fora men diagonaliter ita ut prima pellicula ex teriori incisa cum uenimus ad sifac inci datur sifac subtus primuʒ uulnus ut cutis exterior cooperiat foramen sifac ut aqua subito exire non possit et tunc ponat̃ can nale per foramen primum .et postea incli netur caput canal̃ et intromittat̃ p secũdũ

foramen et tūc aqua extrahatur paulatine hodie parū et cras similiter donec tota aq̄ sit euacuata . et confortetur epar cū aromaticis stipticis . Et ē intelligēdū ſm Auic. ꝙ melius esset ꝙ euacuaretur ista aqua cuꝫ medicinis q̄ euacuant a proprietate. ueruꝫ est ꝙ uita potest aliquo tempore prolongari per unū mensem uel per mediū annum sed postea iterum reuertitur aqua paulatiē et nunq̄ uidi aliquē perfecte curatū ꝑ hūc modum quin finaliter moriretur . uel credo ꝙ melius esset ꝙ fierent. v. uel. vi. cauteria subtus umbilicum et in bursa testiculorum ita ꝙ paulatine resudando materia aquosa purgaretur . Multa aūt sunt medicamina composita que ualent in hac passione et illa ponemus in fine libri. Curatio ydropisis cum calore . Si aūt cū ydropisi fuerit fe. uel apostema aut idropisꝭ fuerit de cā calida tunc in aliquo istorū non detur uinum nec etiā aliquis panis et potissime de frumento si possibile esset . utatur igitur ordeato et aqua ordei et utatur paruis pullis assis et carnibus edulinis assis nisi fe. esset continua . utatur endiuia scariola lactuca cum aceto ubi sit zuccarum et mala granata dulcia acria cōpetunt et omnia cibaria facilis digestionis que uergunt ad frigiditateꝫ fugiendo semꝑ aquosa uentosa et oppilatiua . Imprimis igitur digeratur materia per hūc modū. ℞. endi. scari. ortē. et silues. aā. lib. s. lactu. epithi. fumiterrre eupa. scolo. cicoree aā. ʒ. ii. q̄tuor se. fri. maio. et mi. lacce spice nar. folꝭ. absinthii radi. apii aā. ℥. i. spodii sandalꝭ magazir aā. ʒ. i. aceti albi. ℥. iiii. panis zucca. lib. i. et. s. fiant sirupi lib. i. et. s. Et emplastretur epar cum sūmitatibus uitis albe et suco maurelle et epithime endiuie et scariolꝭ sandalꝭ . aceto et aqua ro. et purgeꝭ sic. ℞. florum borra. uiolꝭ fumiterre aā. ℥. i. liquiritie munde iuiube folioꝝ absinthii passularuꝫ enucle. aā. ℥. s. pruna. xx. spice nardi ʒ. ii. fiat decoctio cū sero caprino et in decoctione temperentur cortices miroballa. citrinorū. ℥. i. fricentur lento igne et colentur et colature addatur cassiefi. mun. ℥. i. reubar. ʒ. i. Nunc autem ista curant sicut dictum fuit supra in alio sirupo et alia euacuatione scilicet ꝙ aliquibus diebus utatur sirupo et aliquibus aliqua portione de coctionis immediate dicte et ita mō uno modo alio. Emplastrum tamen continue teneatur et frequēter innouetur. Sed supra totum uentrē ponatur emplastrū superius dictum nisi ꝙ pastetur cum aceto fortissimo loco uini tamen non ponatur supra r̄gionem epatis . Sed emplastrū frigidum tm̄ supra regionem epatis apponatur ut dictum ē et quia aliquando cadūt multe cōpositiones sicut ē febris apostema idropisꝭ et similia ideo simplicia simplicibus addamus et composita cōpositis aliquādo plus aliquando minus quod industrie medici operantis relinquo . In timpanite autem fiant sacellationes de milio panico furfurꝭ et ordeo confracto camomilla et mellilo to Assentur igitur ista et frequenter fiat sacellatio et si uentositas esset de causa frigida sacelletur uenter cum sale aniso maratro cimino et ruta et si fortius facerꝭ uolumus fiat cuꝫ sulfure et nitro . Ex istis igitur possunt fieri olea unguenta et emplastra . Deinde fiant uentose multe supra uentrem sine scarificatione et fiant suppositoria superius dicta epar tamen a calidis custodiatur . Medicamen ad euacuanduꝫ aquaꝫ citrinā et detur. ʒ. i. aut plus aut minus secundum conuenientiam particularium. ℞. suci cucumeris asinini et radicū eius suci laureole suci yreos producentis florem purpureum suci absinthii suci eupatorii aā. ℥. iii. misceantur et quiescant et aq̄ que supernatat proiciatur . et quod residet cōseruetur tunc. ℞. reubarbari agarici aā. ℥. s. spi. nardi seminis endiuie seminis scariole se. portulace masticis lacce dragagan. salis gemme aā. ʒ. i. mellis ro. ℥. s. pulueri

Curacio ydropisis cum calore

zanda pulueriʒent̃ et in sole in uase uitreo diu agitentur et conficiant̃ ad modũ cõf. ro. et conseruet̃ et nõ reuelet̃ nisi dilectis.

CLARIFICATIO. Queritur quid istorum debeat dici ydropisis utrum debilitas uirtutis digestiue uel tumor uel inflatio et uidetur ꝙ tumor. quia in omni apostemate est tumor sed in ydropisi ẽ q̃re tumor erit ydropisis. Preterea nihil erit causa et egritudo sed debilitas uirtutis est cã ydropisis quare nõ erit idropiꝭ erit ergo tumor. Contrarium uidentur dicere aucto. dicentes ꝙ idrops est error uirtutis digestiue quare zc̃. Dico ꝙ ista descriptõ est talis vnde ꝓm ueritatem debilitas uirtutis digestiue est cã ydropisis et tumor seu inflatio est signum idropisis et qualitas membri ledentis operationẽ est morbus. patet igitur ꝙ aucto. loquuntur causaliter. Secundo notandũ ꝙ in idropisi est triplex morbus. s. consimilis ratõe male complexionis. officialis ratione tumoris et cõis ratione solutionis continui. et licet ista sint ibi mala complexio ẽ morbus ꝑ se cũ primo ledatur operatio ratione male complexionis sed alii sunt morbi necessario quare zc̃. Tertio notandũ ꝙ causa immediata idropisis ẽ error uirtutis digestiue in epate inq̃tum. s. errat digestio secunda ymo idropisis non est aliud q̃ mala qualitas membri ledens operationes. et tumor est signum et ideo proprie loquendo tumor non est morbus sed signũ. cause autem antecedentes sunt due. s. mala cõplexio calida uel frigida et licet mala complexio calida sit causa antecedẽs nihilominus frigiditas est semper quasi immediata sed calida et frigida sunt cause remote

Quarto intelligendũ ꝙ in timpanite z asclite sunt simul cali. et frigi. sed diuersimode q̃m unũ ẽ ut formale sicut ca. et iõ actu manifestat̃. et aliud ẽ ut materiale immediatũ et occultũ et iõ nõ ita manifestatur zc̃. Quinto notandũ ꝙ extrema citius inflantur q̃ ꝓxima sicut patet in pedibus ꝗ calor citius deficit in extremis q̃ i medio et ideo dicebat Gali. in pronosticis ꝙ mors incipiebat a pedibus. Inflant̃ igit̃ pedes et non pectus etiã ꝗ locus pectoris non ẽ bene dispositus per ossa. Sex° aduertendũ ꝙ in timpanite et asclite solum uenter inflatur et pedes sed superiora macerantur. In aliis aũt speciebus totum corpus inflatur cuius ratio ẽ q̃m in istis duabus speciebus uirtus ẽ multũ debilis et nõ põt mittere nec superfluũ nec naturale. et quia non superfluũ ideo non ẽ tumor. et ꝗ non mittitur naturale ideo est macies. In yposarca aũt uirtus ẽ fortis quod patꝫ ꝗ superflua mittit ad totũ corpus et ideo ẽ tumor quare minus periculosa inter omnes. et ideo solum in hac specie manifestatur error uirtutꝭ unitiue q̃d ẽ proprie idropisis sicut error assimilatiue ẽ lepra Septimo notanduꝫ ꝙ in speciebus ca. idropisis urina est colorata rõe qualitatis añcedẽtis et nõ coniũcte. in iposarca aũt utraq; cã ẽ f̃ra et ideo urina remissa. possibile tñ ẽ ꝙ urina sit colorata sicut dictũ ẽ superius ꝓpter debilitatẽ segregatiue renũ. aut rõe fe. superuenientis et similiũ et ideo non ẽ in hoc casu credendũ. Octauo intelligẽdũ ꝙ in idropisi de cã ca. ẽ maior sitis ꝓpter caliditatem antecedẽtẽ sicut in idropisi de cã frigida est maior appetitus cibi propter utrãq; cãm frigidã cũ appetitus cibi uigeat ꝓpter frigidũ Nono aduertendũ ꝙ i omni idropisi tussis sup̃ueniẽs rõe idropisis ẽ signũ mortis q̃m postq̃ ẽ tãta passio epatis ꝙ spũalia sibi cõpatiũtur signum ẽ mortis ꝗ passio membri nobilis ẽ sicut epatis fortissima uidetur. Decimo notãdũ ꝙ sicut ptisis ẽ consumptio corpis non potest eẽ sine passione pulmonis cũ quelibet consũptio non sit ptisis. ita idropiꝭ nõ potest eẽ sine passione epatis et tñ quilibꝫ corporis error nõ ẽ idropiꝭ. Vndecimo intelligendũ ꝙ magna discrasia epatis cau

sat idropisim sed remissa ictericiã. Duodecimo aduertendũ ꝙ licet possint eẽ mlte cause sitis in idropisi ista tñ põt esse una qm̃ cũ spiritualia cõprimantur propter epatis passiones tunc pulmo non põt flabellare et euentare cor sicut oportet et ita calefacit cor et uapores qui sunt circa cor et per cõsequẽs stomacus et ita cãtur sitis. Tredecimo intelligendum ꝙ idropisis si fuerit de hu. tunc ẽ iposarca. si de aquositate sic erit asclites. si de uentositate sic erit timpanites. aliq tamen dixerunt sic. Causa antecedens aut ẽ calida aut frigida. si calida aut coniungit aquositati et sic erit asclites aut siccitati et uentositati et sic erit timpanites. Si aũt frigida et coniungatur humiditati sic erit leucoflẽia. si siccitati tũc erit yposarca aut anasarca. primũ tamẽ dictũ ẽ melius qm̃ iposarca et leucoflẽia pro eadem spetie reputant. Quartodecimo notandũ ꝙ calor mediocris generat uentum et ita timpanitem q̇ꝛ si esset fortis resoluetur et consumetur et debilis nihil faceret. Sed calor mediocris est duplex aut absolutus et iste est naturalis aut comparatus. et sic duobus modis qm̃ aut ẽ medius inter ca. et frigi. aut medius inter potentẽ resoluere et consumere aut inter non potentez ista facere et talis calor mediocris tali mediocritate signata cãt uentum. s. timpanitẽ. Et iuxta hoc notandũ ꝙ uentus q generatur ante humorẽ facilius generatur q̃ hu. sed ille qui generatur post hu. difficilius. Quintodecimo aduertendũ ꝙ i asclite calor naturalis ẽ minor cũ magis ledat in radice et faciat calorez naturalẽ exalare ad cuius exalationez sequitur frigiditas naturalis sed calor extraneus ẽ maior et intẽsior. In yposarca ẽ contrariũ qm̃ natural̃ calor in radice ẽ maior cũ natura nõ ita ledatur. Sed frigiditas accidentalis ẽ maior gratia materie. tũc igitur in iposarca ẽ maior frigiditas accidẽtal̃ et maior caliditas naturalis. In asclite aũt cũ calor accidental̃ sit maior seu intensior et frigiditas maior

Sedecimo notãdũ ꝙ iposarca nõ põt cãri ex aquositate et uẽtositate sed ex humore q̇ꝛ in iposarca uirtus ẽ fortis et sic expelleret uentositatẽ et aquositatẽ et uentũ ad totũ corpus cũ talia sint facilius exalabilia q̃ humor iõ expelleretur et ita nullus esset tumor et ita nõ esset morbus. sed licet humor expellatur usq ad mẽbra nõ tñ omnino põt expelli nec resolui ꝓpter repugnantiã et ita causat tumorẽ. Nũc autẽ uirtus semꝑ ẽ debilis ubi idropis̃ ex aquositate et uentositate generat̃ quare zc̃. Decimo intelligendũ ꝙ idropis̃ de cali. difficilioris cure ẽ in quolibet tempore morbi q̃ idropis̃ de frigi. ꝓ tãto q̇ꝛ in ca. uirtus est semper debilis et ẽ ibi duplex mala cõplexio diuersa antecedens. s. q̃ ẽ ca. et coniuncta que ẽ frigida et ita indiget contrariis medicaminibus. In idropisi aũt de frigi. uirtus ẽ fortior qđ declarat tumor uniuersalis et nõ ẽ nisi iũcta mala complexio diuersa et ita sufficit unus modus medicãdi. Nec ẽ simile de tertiana si curetur faciliter q̇ꝛ epar non patitur sicut in idropis̃ nec ẽ simile de illo in morbis minus periclitantur zc. quia idropis̃ de ca. nõ hꝫ maiorẽ conuenientiaꝫ cũ aliis morbis calidis q facilius curãtur q̃ frigi. et rõe epatis et ratione male cõplexionis duplicꝫ. Decimo octauo notãdũ ꝙ panis si cõpetat cõpetit in parua q̃titate cũ repũgnet digestioni et oppilet et ualet magꝭ humidus q̃ siccus dũ tñ confundatur in brodio cicerũ aut in uino albo puro q̇ꝛ facilius penetrat ꝛ facilius digeritur nec inflat q̇ꝛ ibi iũgitur cũ diureticis. Decimonono notandũ ꝙ idropis̃ de ca. debet a principio curari cuꝫ frigidis sed postea cũ calidis supra uẽtrẽ et intus et frigidis supꝑ epar ne dissoluat̃. Vicesimo notãdũ ꝙ ꝓuocatio fe. nõ cõpetit et licet i multis aliis cõpetat tñ hic ẽ materia tanta ꝙ nõ esset cõsumptibil̃ et iõ Ipocras omis idrops zc. Vltimo notãdũ ꝙ mirifice

competit in omni idropisi calor solis cum resoluat et cū hoc ꝙ ē calor uiuificus ſm Serapi. ita. s. ꝙ teneat uentrē discoopertuȝ in sole ubi non sit uentus et ꝙ frequenter fricetur et fortiter

De ictericia

Ictericia ē uniuersalis cutis defedatō sicut morphea ē defedatio cutis maculosa. Sed differunt qm̄ morphea fit ꝑpter errorē tercie digestiue ⁊ ictericia ꝑpter errorē sede. Nunc aūt ictericie tres sunt species . s. citrina uiridis et nigra . modus aūt generādi ē iste qm̄ qñ natura sine ebulitione et sine putredine mittit coleraȝ ad cutem . defedatur cutis uniuersalis sine maculis et talis defedatio appellatur ictericia qm̄ unus et idē humor cū transmittitē ad diuersas ptes causat passiones sicut diximus superius li°. i. cū loquebamur de fe. CAVSA. Ictericia aūt aut causatē a causis exterioribus aut a cāis interioribus . Si exterioribus tunc sunt sicut morsus reptilium uenenosorū et assumptio ueneni et comestio calidorū ciborū et labor in sole calido et acceptio ciborū corruptiuorū de facili sicut lac et pisces et acceptio ciborū oppilatiuoꝝ et breuiter omnia illa q̄ possunt esse cāe ictericie q̄ ultra temperamentum multiplicāt colerā aut melancoliā aut adurūt eā aut impediūt uirtutē mūdificatiuā epatis aut cisti fellis qm̄ natura tūc mittit hu. habūdantē ad totuȝ corpus aut ꝑ uiā mundificationis aut per uiā sinthomatis. Si aūt fuerit ꝑpter cās intrinsecas tunc aut ē propter epar aut ꝑpter alia membra aut ꝑpter cistim fellis aut splen aut ꝑpter uenas totius corporis et si ꝑpter cistim hoc erit aut propter malā cōplexionē aut ꝑpter apostema aut ꝑpter oppilationē suorū meatuū . s. illius ꝑ quē trahit . aut illius ꝑ queȝ emittit ad intestina aut illius per quē mittit ad stomacū . et si ꝑpter splenē similiter accidit ꝑpter ista iā dicta . nisi ꝙ tunc est ictericia nigra. et si ꝑpter uenas totius corporis hoc ē ꝑpter nimiā caliditatē adurētē sanguinē et hu. accidit etiā in fe. ꝑpter expulsionem materie ad totū corpus. Si fuerit ex causis primitiuis hoc habetur ex iudicio . et si ab epate ē cū macie totius et grauedine partis dextre. Et si ꝑpter cistim fellis accidit subito et si uia q̄ uadit ad intestina ē clausa egestio ē alba et color faciei citrinus et adest amaritudo oris et sitis. Et si porus q uadit ad stomacū ē oppilatatus tūc urina ē colorata spissa crocea et egestio tincta. et si ꝑpter splenē ē duricies et grauedo in splene et apparēt reliqua signa melācolie. Et ē intelligendū ꝙ ictericia citrina seu crocea nunq̄ uenit a splene sȝ semper nigra . sed ictericia nigra pōt uenir ab epate et splene . Et signa distinctiua sunt qm̄ illa q̄ ē ab epate nō ē ita nigra et tunc nō apparet duricies nec grauedo splenis. et si ē ꝑpter uenas totius corporis uergit ad uirorē et urina ē remissa. PRONOSTICATIO. Ipocras docet multis modis pronosticare ictericiaȝ. Dicit enim icterici non ualde inflati qm̄ ictericia ut plurimū fit de colera q̄ est calida et sicca et inflatio fit ꝑpter uentositatē aut aquositatē et talia cōsumūtur ꝑpter caliditatē et siccitatē sicut dicit Galie. et ita licȝ sint inflati nō tñ ualde . uel possumus dicere ꝙ icterici non sunt ualde inflati quoniam ictericia cū tumore et inflatione ē malū signum et ideo anteq̄ sint ualde inflati moriūtur . Si ergo ictericis superueniat inflatio et non resoluatur mortem significat. Secundo docet ypocras pronosticare ictericis et nefreticis emorroides innate bonū quoniam natura mundificat corpus icteric per illas uias Tertio sic si epar durum sit malum quoniam ictericia ꝑpter apostema duruȝ epatis aut eius duriciē ē incurabilis ꝑpter passionē membri nobilis et ita mortē significat Quarto sic ictericia ante septimū diē malū . in fe. acutis continuis ictericia añ septimū diē nō pōt esse ad bonū . qm̄ materia

Nō ꝑ paxne

unde cātur ictericia est grossa .et materia
grossa non pōt eē digesta in tā modico tē
pore. Quinto sic quibuscūq; in se.in septi
ma die aut post pōt eē bonū signū duꝫ tn̄
assint conditiones ꝙ materia sit digesta et
ꝙ ueniat in die cretica et ꝙ epar nō sit du
rum.aliter semꝑ maluꝫ siue ante siue post
siue ueniat subito siue paulatine . Preterea
ista sunt signa mortalia in ictericia inten
sio croceitatis in corpore et remissio urine
sine aliq̄ alleuiatione et insomnietas et ab
latio appetitus et mollificatio neruorū mo
uentiū linguā ita ꝙ uix possit loqui .et cō
traria istorū sūt ualde bona. Oppilationes
q̄ ueniunt ex excrescentiis nō uident possi
biles ad curandū .nec morbi qui ꝑueniūt
ex illis. CVRATIO.Curationē icte
ricie breuiter pertractando ad tres cās re
ducer possumus.s.ad cās uenenosas ad cās
ca.et ad cās frigidas et oppilatiuas.Modꝰ
igitur ꝓcedendi sit talis ꝙ primo cōt cau
sas postea contra accidētia .Si igit icteri
cia uenerit ꝑpter uenena imprimis utatur
tiriaca metridato .deide utat acetosis sicut
ē sucus acetose et acetositatꝫ citri et malo
rū granatorū et ſiſ'ia.lac potatū cū oleo a
mig.dulci ualet in ictericia cāta ꝓpter ue
nenū ſm Auic. Si aūt cā fuerit ca.et cor
pus uideatur plectoricū fiat flebothomia
de uena epatis utriusq; brachii et si pticula
ria coueniāt fiat postea de uenis q̄ sūt sub
lingua et in labiis . deinde fiant uētose in
ter spatulas cū scarificatione. deinde mun
dificatur corpus sic.℞.florū borra.uiolaꝝ
an̄.ʒ.i.fiat decoctio in sero caprino et in
decoctione resoluatur cassiafi.mun. tama
rin.manna an̄.ʒ.s.et detur in aurora. Si
aūt colera dn̄etur digerat ipꝛimis sic .℞.
acetose endiuie scariole epithime capil.ue.
re.lactuce scolopē.an̄.ʒ.iii. quatuor se.fri.
maio.et mi.an̄.ʒ.ii.spodii sanda.magarir
an̄.ʒ.i.camphore lacce spi.nar.an̄.Ə.ii.ace
ti albi.ʒ.iiii.zuccari lib.i.et.s. Materia di
gesta purgetur sic.℞.florum borra.uiola.
liqui.mun.passu.enucle.an̄.ʒ.s.fiat deco
ctio cū sero caprino et in decoctione r̄sol
uantur cortices miroba. bene gūbosorum
an̄.ʒ.i.fricentur et coletur et colatura det
in aurora et tal colatura pōt fortificari cū
reubar.spica nardi ꝛc. Et si cā esset antiq̄
posset fortificari cum mastice et dyagrio
an̄.Ə.s.et posset addi manna et cassiafistu
la et pruna et sic diuersimode purgetur se
cundū ꝙ requirit dispositio . deinde infri
gidetur epar ab extra sic.℞.sucū endiuie
et scariole epithime et semp̄uiue et addan
tur sandal.et aqua ro.et acetum album et
panni linei intingantur et supra regionē
epatis applicentur . Si aūt fuerit cū aposte
mate tunc curetur ut superius dictū ē et i
declinatione apponatur diure.sicut ē sucus
feniculi anisi maratri apiū spica nar.et si
milia .Dieta aūt istorū sit.s.panis cū toto
in parua q̄titate et uinū albū cum aq̄ mul
ta et carnes uolatilium usualiū nisi dege
rent i aquis utatur carnibus edulinis et ex
tremitatibus anseris .et potest uti lactucis
endi.scario.et portula.et melo.et cucur.et
cucumer.spinargiis atriplicibus borra.ortē
sibus .utatur moris semi.maturis et cerasis
acribus et malagrana.et acetositate citri .et
omnibus modis q̄bus uoluerit utatur her
ba dicta acetos.utatur piscibus squamosis
de aquis mundis .Et si cause essent cōpo
site cōponātur dieta et medicamina scd̄m
diuersitatem componentium . Si autem
causa esset frigida et oppilatio siue in epa
te siue in cisti fellis et uiis eius siue in sple
ne .Imprimis digeratur materia secundū
hunc modum. ℞.radicū panis porcini ra
dic.aristolo.gentiane lilii radic rubee ma
io.apii brusci sparagi graminis squille cap.
feniculi petrosilii rafani an̄.ʒ.iiii. mundē
tur et conquassentur et temperentur i ace
to albo mundo fortissimo per dieꝫ et no
ctem.℞.scolopendrie absinthii serpilli o
rigani calamenti utriusq; saluie bectonice
germandree tribuli marini sticados capil.

neneris recē.an̄.ʒ.iii.anisi maratri aloe si/ seleos spice nardi squinanti lacce cipri cala mi aroma. seminis endiuie se.scariole se. uiol.liquiri.mun.passu.enuclea. brusci se. minis sparagi an̄.ʒ.i.ros.spodii sanda.ma gazir an̄.ʒ.ii.mellis ros.lib.ii. et fiat siru/ pus. Intelligendum tamen ꝙ pauciora ꝛ plura possunt apponi iuxta arbitrium me dici. Et tamen intelligendum ꝙ diuersi/ tates particulares sunt mſte ualde ideo ex aliquibus istorum et magis electis pót fie ri electuariū aut conditum aut oleum aut unguentum ꝛc. Et secundū hoc fiant fri cationes inūctiones stuphe et balnea et cō similia modo ab intus modo ab ex mo/ do utroq; modo multa igit̄ industrie me dici derelinquo. Materia igitur digesta ꝛ mollificata sicut oportet euacuetur paulati ne per hunc moduꝫ.℞.agarici turbit aloe an̄.ʒ.ii.esule.℈.ii.lacce spice nardi foliorū absinthii foliorum mente calami aroma. masticis ꝫinꝫi.salis gemme an̄.℈.ʒ.confi/ ciantur et fiant pillule et post nouem dies sue confectionis exhibeantur ab.ʒ.ʒ. usq; ad.ʒ.vi.iuxta cōuenientiam particulariuꝫ Vel purgetur sic.℞.florum borra.uiolarū polipodii liquiri.mun.passu.enucle.an̄.ʒ. i.spice nardi turbit an̄.ʒ.i.fiat decoctio et in decoctione temperentur cortices miro balanorum Kebul gummosorū.ʒ.i. fricē tur et coletur et detur. Et si cause sūt cō/ posite componantur medicamina et inun gātur cottidie uenter et latera commixtio ne uini albi et olei de camomillis et lauri/ ni. Dieta sit subtilis et facilis digestionis et utatur feniculo nouello et utatur ꝫinꝫi. spica cinamomo. His uisis et per ordi nem obseruatis ad localia remedia uenia/ mus. Corporibus igitur mundificatis di/ ligenter secundum diuersitatem causarum stuphetur et in stupha ponantur ea q̄ po/ nebantur in sirupis scd̄m diuersitatem cau sarum.deinde abluatur cuꝫ aqua illa et fri cetur cum panno aspero et hoc fiat multis

uicibus et abluatur facies cuꝫ aceto albo te pido.uel decoquatur ordeum et capil.ue. et eupatorium in aceto albo et aqua et ab luatur facies tota et totū corpus cum ista decoctione et instilletur una gutta istius decoctionis in oculis.aut instilletur sucus coriandri ī oculis aut acetositatis citri aut sucus acetos aut uinum granatorum aut a cetum album et sit semper tepidum et cū uno ex istis aut omnibus abluatur facies ꝛ totum corpus scd̄m ꝙ erit possibile. Intel ligendum ꝙ uomitus cōfert in omni icte ricia quecunq; fuerit causa.lac autem buli tum et cum modico aceto mixtum et cū modica aqua curat ictericos de causa cali/ da. Endiuie et scariole siluestres et eupato. comesta cum uino et modica portione aq̄ rafani distillate curat omnem ictericiā de causa frigida ¶ Curatio ictericie propter splenem. Si fuerit propter splenem et cū apostemate si particularia conueniant fiat flebothomia de basilica partis sinistre et si ulterius indigeat fiat de saluatella sinistre manus et apponantur aliqua pauca calida in medicaminibus que ei debentur. regan tur igitur febricitantes et patientes aposte ma sicut oportet et sicut dicemus. Si aūt fuerit sine fe.et sine apostemate splenis sꝫ uenit propter oppilationem et duriciē sple nis et propter maliciam mundificandi tūc detur sirupus iam dictus uel fiat sic. De/ coquatur in sirupo acetoso et sirupo squilli tico scolopēdria rafanus radix capparis sq nantum centaurea et utatur ista potōne se ro et mane. deinde purgetur per hūc mo dum.℞.florū borra.uiolarum foliorū se ne passularum enucle.liquir.iuiub.agarici an̄.ʒ.ʒ.fiat decoctio in sero caprino et in decoctione temperentur cortices miroba. indorū bellicorū et emblicorū an̄.ʒ.ʒ.fri/ centur et colētur et detur.et si fortius pur gare uolumus purgemus sic.℞.dya sene dy.bor.yere rufine an̄.ʒ.iii.lapid ar.noni es abluti.ʒ.ʒ.misceantur et exhibeat cunti

dormitũ. Deinde distilleť aqua rafani et cottidie frequẽter abluať tota regio splẽis Vel fiat tale unguentũ buliãt ista in oleo laurino.s.armo.cappa.squinãtũ centaurea absinthiũ rafanus colatur et colature adda tur cera et inungatur tota regio splenis uľ frequenter uel ex istis fiat empľm. uitent igitur omnes icterici cãs multiplãtes icte riciã q̃ dicte sũt. CLARIFICATIO Intelligendũ igitur ꝙ ictericia ẽ passio di gestiue sicut mortẖa et ẽ uerũ q̃tuȝ ad cãȝ imediatã sȝ ẽ ictericia ꝓpa passio epatꝭ q̃tũ ad cãȝ antecedentẽ ut dictũ ẽ in sententia Secũdo notandũ licet morphea sit de fleg mate tñ ictericia nõ põt cãri de flegmate. cuius rõ ẽ qm̃ colera ẽ hu.subtiľ et potest delegari ad totũ corpus. et meľia cum sit hu.siccus.põt etiã diuidi et ꝓici toti cor/ pori qđ declarãt multi sudores in fine pa roxismi q̃rta. flegma ꝓo rõe uiscositatis nec ẽ diuisibile nec bene sepabile nec bene ꝓgressibile ad totũ corpus cũ hereat et iõ post paroxismũ in fe.cottidi.fit modicus aut puus sudor q̃re nõ põt ictericia cãri de flegmate cũ suo loco adhereat et morphea est fedatio cutis maculosa et ꝑticularis sed ictericia ex flegmate cãri nõ põt. Tertio notanduȝ ꝙ licet ictericia sit passio calida potissime citria et crocea nihilominus põt cãri a frõ tãq̃ a cã remota. Quarto itel ligendũ qm̃ licet crisis ꝑ sudorẽ possit cã/ ri ante diẽ.vii.tñ crisis ꝑ ictericiã nõ erit ad bonũ ante diẽ septimũ ꝙ crisis q̃ fit ꝑ sudorẽ reqrit materiã subtilẽ q̃ põt esse di gesta ante diẽ septimũ sed materia icteri cie ẽ grossa aľr nõ retineretur iuxta cuteȝ et ante diẽ septimũ nõ põt digeri cõpeteť.

De passionibus splenis

Plen ẽ mẽbrũ rarũ spõgiosũ oblõguȝ in sinistra parte corpis collocatuȝ ad mũdificandũ et depurandũ sãguinẽ ordinatũ. Intelligendũ ꝙ cũ splen bene mũdificat sanguinẽ corpus ẽ iocũdum et bene dispositũ. qñ aũt nõ bene mũdificat tũc aduenit tristicia corpori et multe alie passiones qm̃ si deficiat in attrahendo ge nerat ictericiã et si deficiat in continendo postq̃ attraxit cãt fluxũ uentris et similia et si deficiat in digerendo et in mũdando cãtur duricies oppiľo et apostema. Splen igitur sicut alia mẽbra patitur morbos cõ similes officiales et cões. CAVSA. Cau sa aũt oppilatõnis et duriciei ꝙ de illa ma gis intendimꝰ.sunt quedã extrinsece et q̃ dã intrinsece. extrinsece sicut multiplicatõ ciborũ melancolicoruȝ sicut ẽ caseus caules legumina et sicut timor et tiľia. et si intri sece tunc prouenit ab epate multiplicante hu. melancolicum aut splene cuȝ incurrit oppilationẽ duriciẽ aut apostema aut solu tionẽ continui. SIGNA. Signa durici ei et oppilationis sunt urina remissa et te/ nuis duricies notabilis in splene. attamen si est apostematũ tũc est duricies et tumor in altera parte tantum sed duricies ẽ ꝑ to tam regionem splenis quando est sine apo stemate. Tertiũ signũ quoniam appetitus aliquando augmẽtatur aliquando diminu itur et aliquando euomitur melancolia et aliquando apparet in inferioribus. Aliud signum ẽ difficultas hanelitus et fedus et color faciei et cutis totius corporis et tristi cia timor et sollicitudo et somnia terribi/ lia et similia. PRONOSTICATIO Qui incurrunt frequenter corrizam non sunt splenetici quoniã splenetica passio fit de materia grossa sed corriza de aq̃sa sub/ tili quare ꝛc. Vrina pertinẽs sanguini aut vrina cum residentia multa et fece in de/ clinatione passionis splenis bonum signuȝ vrina alba et tenuis in passionibus splenis omnibus si continuetur multũ malum est Si alicui splenetico cõtinuentur medicami na appropriata et nõ remediatur magnuȝ malũ significat. Passio splenis ĩ principio satis de facili põt curari sed postq̃ ẽ inuete rata aut nũq̃ aut cũ difficultate curať. Flux us sanguinis per narẽ sinistrũ in passioibus

splenis pōt esse ad bonū. Diarria breuis ī passione splenis bonū. Fluxus uentris sāguineus in apostemate epatis bonū signum vrina in qua ē fex uiscosa aliquādo ad bonum aliquando ad malū. Apostema splenis aliquādo terminatur per apostema sub aure. CVRATIO. Circa istam materiam intelligendum ꝙ ea que ualent epati ualent spleni nisi ꝙ medicamina splenis debent esse fortioris uirtutis et ea que nocent epati nocent spleni. Si autem passio splenis fuerit de causa calida. ut apostema aut febris qđ discernitur ex calore siti et febri. et similibus. tunc imprimis si particularia conueniant fiat flebothomia de basilica sinistre partis. deinde de saluatella eiusdem lateris. deinde digeratur materia per hūc modū. ℞. endiuie scariole lactu. portula. aā. ℥. iiii. radicū. cappar et ginestre et tamarin. scolopen. capil. ue. aā. ℥. ii. q̄tuor se. fri. se. apii sparagi brusci liquir. mū. aā. ℥. i. aceti albi. ℥. iii. panis zuccari quar. iii. mellis. ℥. ii. fiat sirupus. Digesta materia purgeē sic. ℞. floꝝ borra. uiola. polipo. agari. anisi liqri. mū. aā. ℥. ss. fiat decoctio et in decoctione tēperētur cortices miroba. citri. indo. aā. ℥. ss. fricētur et colētur et detur ī aurora. Intelligendū tñ ꝙ splen debet prius mollificari cū isto mollificatiuo qđ ualet in omni āpate splenis et duricie et oppilatōne. ℞. medulle uituli et ceruí assungie galline anatis pinguedinis porci recentis olei amig. dul. olei sisami. aā. misceantur cū cera et inungaē regio splenis. Si autez fuerit duricies sine fe. et apostemate tūc possunt fieri sirupi et apozimatā et unguenta fomenta ablutiones et consimilia. siue ab intus siue ab extra. Materialia autem sunt hec que habent aspectuz ad splenem. s. radices yreos acori aristologie gentiane lilii apii feniculi petrosi. utriusꝙ tribuli capparis fraxini ginestre tamarin. mediane cortices istorū. s. ebuli et sambuci lupuli uitis alba. ualet etiam acetosa absinthium ysopus capil. ue. squilla aqua ferrariorum scolopen. eupato. centaurea calamētuz bectonica germandrea asari camedre camepith. panis porcinus anisum maratruz ameos spica squinantum xilobalsa. capobal. opo. flos salis semen acetoselle semen cāne cuscuta eruca. Valent etiā a proprietate sicut dicit Auicē pulmo uulpis uespertiliones splen asini siluestris splen pulli equini si siccetur et pulueriзetur. accipiatur igitur unum ex istis uel plura et applicentur. Composita autem possunt esse ista portulaca cum aceto sirupus acetosus oximel diureticū et squilliticum et purgetur cuz mirobalanis indis bellicis emblicis paratis sicut decet. Et quia iuuenes uolunt aliquando ꝙ totum masticetur ideo procedamꝰ sic. Recipe radicum. feniculi. petrosilii apii capparis mediane corticē ginestre fraxini aā. ℥. iii. conquassentur et temperētur in aceto fortissimo per diem et noctē tūc ℞. scolopendrie capillorum ue. eupatorii aā. ℥. i. mellis ro. lib. ss. zuccari lib. ss. fiat sirupus. Materia autem digesta purgeē cuz aliquo ex istis. s. yera. yeraruf. yeralogođ. theodoritō emperistonꝫ et possumus addere q̄tuz uolumus de dyasena et dyabora. Mollificetur autem splen ante purgationem primo sic. ℞. capparis mediane corticis tamarin. squinanti. aā. ℥. iii. sinapi sulfuris alei agrestis stercoris uaccini et ouini seminis rute aā. ℥. ii. armoniaci. ℥. i. bdellii. ℥. i. picis naualis. ℥. ss. temperētur gummi in aceto et alia omnia terantur in vltimo et malaxentur cuz oleo laurino et addatur predictis gummis et fiat emplastꝝ et teneatur supra regionem splenis extensum supra alutam et coopertum cum panno lineo. Vel si leuius uolumus facere dissoluatur cinamomum in aceto et fiat emplastrum. vel buliat ruta in aceto et filtrum intingatur ibidem et apponatur. Vł fiat tali modo candescant lapides mo

lares et infundantur in aceto et fumus il/le applicetur spleni et si ista non conferant tunc fiant. v. cauteria supra regionez sple/nis. Cibaria sint subtilia facilis digestiois et ideo competit sinapiũ et in omni aqua quam potabit extinguatur ferrũ candens Si aũt in splene fuerit dolor inflatio et rugitus tunc minoretur cibus et potus et nullo modo potet aquã. sed uinũ antiquum forte subtile et fiat potio ex agno casto et ruta et aniso cimino. spica nardi et squinãto et ex istis eisdem fiat saccellatio aut inũctio aut balneetur et deinde fiant uento/se sine scarificatione. Et si fuerit sine febuliat nux cipressi prassium ruta capparus agnus castus in oleo costine et intingat lana et desuper apponatur. et in hoc casu sũme ualet abstinentia exerciciũ fricatio fortis et balnea sulfurea. CLARIFICATIO. Intelligendũ ꝙ duricies splenis inducit maciem in toto corpore ꝑ tanto ꝙ melancolia multiplicata corrũpit uirtutez digestiuam in epate qua corrupta nõ generantur hu. laudabiles qui sint ad nutritio/nem mẽbrorũ ꝑpter grossitiẽ et malaz qͣlitatẽ et ita per accidens ex duritie splenis macies generatur. Secundo notandum ꝙ splen indiget fortiori medicamine cuz oppilatur q̃ epar et quia magis distat et ꝙ oppilatio fortior cũ oppiletur ex sui nutrimento. et quia nutritur ex sanguine me/lancolico ideo medicamine indiget fortiori. Nunc aũt aliquibus uidetur contrarium ꝑpter dictum Gali. xiii°. ter. ca° vi. uersus finem dicentis ꝙ splen nutritur ex sanguine subtili. dico ꝙ sequitur littera cũ dicit ꝙ splen nutritur ex sanguine subtili uerũ ẽ sed nigro. et cũ dicit ꝙ epar nutritur ex sanguine grosso uerũ ẽ sed rubeo et ita omnibus consideratis grossius ẽ nutri/mentũ splenis ꝙ melãcolicũ z ita fortiori idiget medicamine et hoc clarius exposuimus ibidẽ. Tertio intelligendũ ꝙ melãcolia multũ assimulatur spleni cõplexione etiã multum habundat ibidem et tamen ibi non generatur licet assimiletur sibi. et habundat ibi pro tanto ꝙ in splene non ẽ uirtus generatiua hu. sed in epate genera/tur magis gratia materie q̃ agentis cum epar sit calidum et frigidum. attrahitur igitur a splene ratione similitudinis et ibi habundat ratione conseruationis nõ genera/tionis. licet oms humores innaturales possint etiam generari alibi q̃ in epate. sicut ẽ colera prassina in stomaco et in uenis etiã aliquando. sed splen nullam habet uirtu/tem generandi multa tamen alia habẽt ratione sui et epatis uirtute. Quarto notãdũ ꝙ flegma non habuit receptaculum ꝙ non ẽ humor odiosus. ꝙ nõ habet malas qualitates et ẽ sanguis semicoctus et quia tempore necessitatis conuertitur in sauguinem et nutrit. colera autem et melanco/lia sũt hu. odiosi nature propter malas corũ qualitates et nũq̃ possũt in sanguinem trãsmutari iõ natura eis carcerez ordinauit

Quinto notãdũ de illis ꝟsibus. Cor sapit pulmo loquit fel cõmouet irã. Splen ridere facit cogit amare iecur. Pulmo loquitur ꝑpt aeris attractionẽ q ẽ materia uocis Cor sapit ꝙ ab ipo ꝓcedit ira indignatio uictoria dñatio ẽm Io. fel cõmouet iram Splen ridere facit ꝑpter accidẽs purgando hu. melicũ. Cogit amare iecur. iecur i aui/bus s3 stoãcus i hoib9 et iõ iecur ꝑ stomaco et epate qm̃ stomacus facit amare cibũ et iecur coytũ ꝙ i coitu sũt tria necessaria calor ꝓcedẽs ab epate spũs a corde hũor a cerebro ẽm cõstan. Sex° notandũ ꝙ licz splen sit mẽbrũ frm nihilominꝰ põt ibi calor habũdare cũ sint ibi uene et arterie i qbus põt sãguis calidus habũdare et ita splẽ põt calefieri p accidẽs. Septio notandũ ꝙ ubi ẽ oppilo nõ erit necessario putrefactio nec apostema de necessitate qm̃ cũ oppilo sit in uenis nihilominus possunt aliq̃ mõ per orificia euentari sed apostema cãtur i foraminibus membroꝝ ubi etiã clauditur

et facit extensionem uiolentam et non potest fieri euacuatio .ideo putrefit materia et cātur apostema taliter aūt nō conuenit in oppilatione quare zc. Octauo intelligendū ꝙ urina in oppilatōne est tenuis qꝛ nihil potest eliquari nec permisceri nisi sola aquositas rōe subtilitatis substantie sue et non deciditur ab humoribus grossis sꝫ transit per ea. cum autem incipit inspissari bonum signum ē quia significatur hūorum dissolutio et compactionis resolutio Vnde notandum ꝙ dissolutiua in principio non competunt quia resoluunt subtile sed debēt primo poni mollificatiua et postea dissolutiua. Vltimo notandum ꝙ flebothomia si competit in cā calida debꝫ fieri de brachio eiusdem lateris et si cōpetat in causa frigida fiat de safena eiusdem partis.

Tractatus de egritudinibus renū et ꝑmo de dolore.

Ntelligendum ꝙ duo renes quoruꝫ unus supponitur alteri fuerunt creati duri et solidi ut aquositatem supfluam a sanguine attraherent et mundificarent ipam. Patiuntur aūt renes tripliciter sicut alia mēbra. s. malā complexionē solutionem continuitatis et morbū officialē Dolor aūt est accidens quod sequitur ista

CAVSA. Causa aūt aut est exterior aut interior .si exterior sic est nimius usus diureticorum casus et percussio coitus eqtatio superflua et potissime in non cōsuetis et similia .Si aūt sunt cāe intrinsice sicut ē mala complexio diuersa cū materia aut sine materia apostemante cōplexiones ulcera et multa cōsimilia. tū rōe sui tū rōe compassionis uicinitatis et colligantie.

SIGNA .Signa ꝙ dolor sit a renibus et nō ab aliis mēbris sūt qꝛ dolor renū est māsiuus et dolor yliorū ē deambulatiuus p totū uentrē. scdm signū ē qm̄ pes illius ptis ex q̄ ē dolor patitur quādā dormitationē. signū aūt discrasie ē qm̄ si ē ex mala complexione ca. sentitur calor in loco et leditur a calidis et iuuatur a frigidis nisi repletio impediat et urina ē tīcta et adest sitis et amaritudo oris te appetitus ad uenerem .Si aūt cā sit frigida tūc appetitꝰ ad uenerē ē diminutus et quasi priuatus et sētitur frigiditas in loco et iuuatur a calidis et urina est remissa et paucitas sitis et similia. PRONOSTICATIO. IPocs docet pronosticare nefretici ultra. xl. ānos non curantur et ē uerū sic qm̄ si dolor renū cōtinuauerit per multos annos et remedia salubria fuerint applicata et non potuit curari et iā fluxerūt anni. xl. talis nunq̄ curabitur quoniā si non potuit curari cū uirtute forti quomodo curabitur cum debili non uidetur. CVRATIO. Intelligēduꝫ qm̄ si dolor ē sine materia sufficiunt alterantia. Si aūt ē cum materia adhibentur alterantia et euacuantia .Notanduꝫ ꝙ in dolore renuꝫ cauendū est a diureticis et potissime fortibus et narcoticis. Si igitur est dissinteria calida fiat imprimis cristere de mercuriali uiolis ordeo et psilio et sc. frigidis et oleo uiolato et cassiafistu. et māna et sifibus. Deinde si particularia conueniant fiat flebothomia de basilica eiusdeꝫ lateris deinde de safena eiusdem partis. deinde fiat talis sirupus .℞. endiuie scariole lactuce aā. ℳ. i. suci cucurbite lib. S. florū nenufaris uiol. floruꝫ borra. aā. ℥. iiii. pruna. xxx. aceti albi. ℥. ii. pais ꝫuccari aā. lib. i. fiat sirupus. Materia digesta purgetur cuꝫ oxi laxatiuo et electuario de suco ro. et oleo nenufar .localia remedia sūt ista. ℞. sucum maurelle sucum lactu. et misceantur cum oleo ro. et oleo nenufaris et pāni linei intingātur et tepidi supra renes applicentur .Vel fiat unguentum cum suco umbilici ueneris et oleo rosato. uel fiant sacculi de rosis et sandalis et camomillis et ponatur in aqua calida et exprimantur et aspergantur cum aqua rosata et aceto et est ualde mitigatiuum in corpore mundo

Et si coegerit nos necessitas recurramus ad narcotica .sicut est papauer et iusquiamus et similia et stent ibi modico tēpore .Vel fiat sic. ℞. tabulam plumbeā et perforetur minutim et calefiat primo et igniat et po stea extinguatur in aceto et temperetur in aceto fortissimo. deinde ligentur in capiti bus due corde et ligetur supra renes .et po stea iterū temperetur in aceto dolorē renū de cā calida corpore mundificato mitigat et reddit hominē castū. uitet omnes cau sas que istum morbum inducunt. Et uta tur cibis frigidis sicut est ordeatum auena tum amidū lactuca portulaca spinagia cu curbi. melones pira poma uinum sit ualde limphatum et ita de aliis cibis facilis dige stionis . Si autem cā fuerit frigida digera tur sic. ℞. mente saluie absinthii camedre camepith. origani calamēti añ. ℥. i. mellis ro. lib. i. fiat sirupus et purgetur cū benedi cta aut cum agarico et turbit paratis sicut oportet Et inungatur locus cum oleo co stino camomil. aut cū oleo de balsamo et tiriaca et oleo de scorpionibus simul mix tis .uel fiat sacellatio de camomil. melilo to anthos floribus utriusque sticados. Si au tē esset dolor uentosus precipiat abstinen tia exerciciū et balneū .et inungatur cum oleo đ ruta et agno casto aniso z maratro bulitis in uino puro .Et quia nobiles et di uites frequenter laborāt de dolore renum ideo iterū magis particulariter prosequmur. Et subiungamus hic quoddā exemplum quod accidit de facto

¶ Tractatus de dolore renū et debilitate et oppilatione cuius cā ē materialis colera.

Quod aūt sit dolor renuz patet per dolorē in parte posteriori uersus fi nē spondiliū in spina dorsi et per apparitionē arenularū rubearū . Quod aūt sit debilitas renū hoc patet quia mala cōplexio et dolor et passio durauit circiter ānos de cē et iō mala cōplexio fere adequata .et iō uirtus debilitata est rōe sui instrumenti et pro tanto deficiūt renes in mundificando et ideo interpollat. et cū materia aggrega ta est incipit paroxismus cuz dolore .sicut dolor mulieris parturientis. quod aūt sit oppi latio patet hoc quia in paroxismo ē urine retentio et cuz curatur aduenit multitudo et arena multa in fine paroxismi et ī fine lunationis . Quod aūt sit cā calida hoc patet quia ipse est colericus adustus cum calefa ctione epatis et croceitate oculorum et quia in tempore paroxismi totus comburitur et potissime renes . Quod autem sit morbus materialis patet quia soluitur paroxismus cum euacuatione multe materie et quia r̄ mediatur ex his que multiplicant urinam et secessum bene igitur dictum est in titu lo. tractatus de dolore renum et debilita te et oppilatione cuius causa est materialis ca. et ita in titulo quinque continētur. Cu ratio igitur consistit in alteratiōne materie antecedentis et in euacuatione eiusdē cum his que habent aspectum ad materiam et locum . Sed aduertendum ē quod aliter agē dū ē in tempore paroxismi et aliter ī tem pore interpolationis et quia prius succurren dū ē his que prius et plus molestant ideo primo uidendū quid sit faciendū in tem pore paroxis. et quia sup oīa dolores proster nunt uirtutes ideo primo debent poni su pra renes alterantia confortantia .et quasi stupefactiua ne magnitudo doloris uirtu tem abiciat. secūdo applicētur cristeria pro pter causam antecedentē. tertio dentur diu retica et aperitiua propter cāz cōiunctā et il la sint ptim diur. et parti uētris lenitiua. Igit̄ ista p ordinē prosequmur. quia igit̄ cā est ca. apponamus ab extra empl'a frigida stipti ca aromatica et parti narcotica .quia licet sit oppilatio rōe debilitatis mūdificatiē nihilo minus ī renibus fit dolor nimius dissoluēs et rarificās et proprie uirtutē debilitās calo rē naturalē et spūz exalādo. hoc igit̄ sit me dicamē cuius r̄ceptō tal' ē. ℞. boli ar .coriā

preparati sandal' magazir rosarum ru. electa. seminis papaueris albi an. ʒ. i. tunc ex alia parte. ℞. psilii fenugreci se. lini an. ʒ. s. te peretur in fece aceti et olei ro. et fiat mucillago et tunc accipiatur illa mucillago et cũ predictis incorporetur et modico cere fiat emplastrum extendatur supra pannum de bombice et renibus applicetur. Secundo fiat cristere cuius receptio sit talis. ℞. malue mercurial' uiol'. an. m. ii. suci blete lib. s. salis mellis an. ʒ. s. uiol'. ʒ. iii. fiat decoctio usq; ad lib. i. et coletur et colature addatur electuarium de suco ro. cassiefi. mũ. an. ʒ. i. et fiat cristere et istud fiat bis uel ter si necessarium fuerit. Tertio dentur partim diuretica et partim laxatiua. ℞. litontipron electuarii ducis an. ʒ. i. dyaprunis oxi laxatiui trifere sarrace. dyarodon abba. an. ʒ. i. et. s. misceantur et dentur una uice cum uino albo aut cum brodio cicerũ aut brodio pulle ab. ʒ. s. usq; ad. ʒ. i. secundum exigentiam patientis. Quarto q; si ex ordine isto dolor plenarie non sedetur q; intret balneum ubi fuerit camomi. melilotum et ro. et nenufar usq; ad lib. s. et q; exeunti qualibet uice detur de confectione immediate dicta et q; utatur dieta tenui sicut pull' et ordeato et aqua ordei spinace et lacte amigdalarũ et cõsimilia. Ista igitur fiant in tempore paroxismi uirtutẽ confortando semper ne deficiat ratõne nimie inanitionis cum ut plurimum sit paroxismus cum prostratione appetitus. In tempore autem interpollationis sic operãdum est q; digeratur materia partim cum ingrossantibus propter materiã antecedentẽ ne fluat ad locum. et partim cũ diureticis et aperitiuis propter materiã coniunctã ita q; illa non excedãt in calore. recipe igitur digestiuũ tale. ℞. capillo. ue. re. endiuie scariole lactuce ro. uiol'. an. m. i. se. malue se. portula. se. milii solis se. saxifragie coriandri preparati se. cito. rosarũ ru. electa. quatuor se. fri. mun. maio. et mino. se. brusci. se. sparagi liquiri. mũ. uuarũ pas'. enuc. an. ʒ. i. panis zuccari mellis ro. an. lib. s. et. ʒ. ii. fiant sirupi quasi lib. ii. Materia digesta purgetur sic. ℞. electuarii de suco ros'. ʒ. ii. trifere sarrace. reubar. ʒ. s. dyaprunis confecti cũ dyagridi. ʒ. iii. misceãtur et exbibeantur et si satis non duxeris addat' in secunda uice masticis dyagridi an. ℈. i. et ita addatur et diminuatur iuxta diminutionem patientis et conditionem tempori presentis quare ista industrie medici derelinquo. Post hec autem fiat stupha et in stupha ponantur omnia que ponũtur in sirupo preter q̃ zuccarum & mel sed q; triplicentur omnia et exeunti a balneo qualibet uice exhibeatur sibi. ʒ. i. rubee trociscate cũ decoctione milii solis et saxifragie. Item tertia die post fiat flebothomia de utraq; safena exteriori in tempore interpollationis cum nõ est in renibus magnus calor imo uidetur multis q; causa sit frigida ex eo q; urina est remissa et aliquãdo est tenuis et aliquando spissa. Confortetur calor naturalis renum cum isto unguento. ℞. mirre balsami coriandri preparati rosarum rubearum electarum sandali citrini an. ℈. ii. xilobalsami an. ℈. s. olei mirtini et modicum cere et fiat unguentum. Post omnia ista supradicta facta et executa ĩ tempore interpollationis inungantur renes et spina dorsi cum unguento dicto immediate. Regimen autem est q; uitet omnia que resoluũt corpus et calefaciunt et dissoluunt et aperiunt quia ista summe sunt nociua sicut labor nimius et exercicium uiolentum et coitus et balneum nisi secundum ordinationem dictam in tempore paroxismi et uitet iram summe et sollicitudinem et omnia accidentia anime preter quam gaudiũ et uitet iacere et dormire supra dorsum & uitet omnia calida sicut sunt cepe et alea & porri et piper et sisia. et uitet oĩa grossa nimis et uiscosa sicut sũt caro bouina et potissie antiq; et potissie salsa et carnes porci.

recentes nisi salitas per q̄tuor dies et uitet caules caseum legumina et offas et nimiaꝫ repletionem cibi et potus et nimiū frigus et nimium calorem .et uitet fructus ī uia cibi nisi sint in uia medicationis. Dieta igitur nō sit nimis diure. et aperitiua ut nō fluat materia ad locū nec nimis grossa ut non generet oppilationes .a liquādo igitur īgrossatiua z aliquādo aperitiua aut simꝉ utrunq̄ . vtatur igitur salsamento. scilicet coriandro preparato et menta et cardamo mo aceto agresta aut aqua limonū .et pōt uti agno grosso et uitulo lactante et omnibus auibus preter q̄ degentiū in lacubus et potest aliquando uti piris et cotanis et dactiꝉ et pineis et fisticis et caricis et uuis passis et ouis sorbilibus sine albumine .et piscibus squamosis de locis petrosis et aqs mundis currentibus longe a stagnis et vitet omne ferculū factū de pasta et omneꝫ panem azimū et omnē pinguedinē et utatur renibus animaliuꝫ siue assis siue elixis et utatur auicula q̄ dicitur cauda tremula siue sit recens siue salita siue puluerizata sit tanq̄ puluis et non sit adustus. et utaẗ trociscis frigidis de sanguine irci antiqui nutriti cuꝫ herbis diureticis distemperatis cū sero caprino et ita curabitur . et subiungamus hic quoddaꝫ aliud exemplum quando causa est frigida. ¶ Tractatus de dolore renum peryodali et apparitione propter oppilationem renum et uenarum ex causa frigida. Imprimis igitur ordinetur dieta et incipiamus ab aere . Aer sit subtilis et clarus et quietus et uitet aerem uentosū multe caliditatis et multe frigiditatis. De pane panis sit de tritico de terra leui mōtuosa et sit panis bene coctus bene fermētatus et cum temperata q̄titate salis vitet omnem panem azimū et omnem cibum frigidum de pasta et crustas arthocrearum et lagena et omnem cibum factuꝫ de frumento nisi sit solus panis . De uino. vinū sit albū claꝝ subtile et odoriferū bene maturū et nullo mō nouū. et uinū fiat artificiale in uindemiis colligantur uue albe bene mature et exprimantur et cum musto ad simul standū et buliendum ista reponātur. ℞. florum borra. anthos saxifragie pipinelle milii solis anisi maratri ʒinʒi. spic. nardi cinamomi cassieꝉ. calami aromatici leuistici piperis albi . an̄. lib. s. conquassenẗ et puluerizentur in musto uini albi reponātur ubi possūt esse uini sarcinace due et potet mane et sero stomaco uacuo ī temporꝛ frigido ciathum unū. ¶ De aqua aqua sit dulcis clara fontina nullo modo turbata. et fons sit discoopertus et currat uersꝰ oriens . De carnibus carnes sint sicut sunt galline perdices fasiani aues minute degentes in campis uitulus lactans et edulus .et muntonensis . De siluestribus non utatur nisi essent iuuenes lactantes sicut ceruus capreolus et cuniculus et utatur super omnia illa parua auicula que dicitur cauda tremula siue sit recens siue salita siue assa siue elixa siue quocunq̄ modo et ideo ponatur illa auicula in olla noua in furno et assetur sed non nimis q̄ aduratur et postea pulueriꝫetur et illo puluere utatur . De piscibꝰ uitet omnes pisces q̄tum erit possibile et si contingat uti utatur piscibus squamosis d̄ aquis mundis currentibus longe a lacubus et stagnis et ciuitatibus et tunc addaẗ medietas uini si coquātur in aqua et coquanẗ cum petrosilio multo et sale uel assenẗ uꝉ frixentur in craticula ferrea .omnes alios pisces uitet . De leguminibus uitet omnia legumina preter quā brodium ciceruꝫ et tunc decoquantur cum petrosilio . De oleribus . Vtatur boraginibus bletis spinargiis ortulanis feniculo petrosilio serpillo isopo saluia menta sparago maiorana. basilico .omnia autem alia olera uitet. Viter uniuersaliter quantuꝫ erit possibile omnes fructus . nisi quia potest uti cerasis dulcibus et prunis et uuis passis et caricis Et post cibum modicum ualde de piris.

uel cotanis coctis .unum bolũ tm̃ cũ mo dico caseo butiroso . Vitet omnẽ cibũ pa ratũ in galatina semper sit contentus uni/ co cibo et si gratia temporis uel loci aut ꝑ sone assumit plura cibaria preponat semꝑ cibum subtilem grosso et masticet cibum bene et non cenet illa die et cena sit semꝑ modica . Somno aũt utatur nocturno et non diurno nisi ita esset ꝙ non dormiuis set de nocte et tũc potest dormire de ma ne usqꝫ ad terciã et non dormiat sup̃ dor/ sum . Vtatur exercicio ante cibũ ita forti ꝙ aliquantulũ excedat temperamẽtũ post cibum aũt non nisi paulatine deambulan do .utatur gaudio et leticia et uitet iraꝫ et sollicitudinem et omnẽ nimiam curiosita tem . Viso de regimine uideamus de me dicaminibus .nunc autem aliter operandũ ẽ in tempore paroxismi aliter in tempore interpollationis et ideo in tempore inter/ pollationis bis in tempore autũnali .et bis in tempore uernali uel quolibet mense po test preseruari per hunc modũ .utatur uo/ mitu ante cibũ et post cibum .et cibus sit bleta cocta et pisces salsi .deinde sumat su cum mediane corticꝭ sambuci q̃tum tenet testa oui et euomat uel cuꝫ decoctõne sal uie atriplicis et rafani et olei et aceti usqꝫ ad ciathum unum .et fiat quolibet mense non seruando tempus certum ratione ma le consuetudinis et est thesaurus curationis et preseruationis in hac cura . deinde dige ratur materia per hunc modum. ℞. creta mi marini tribuli marini pinpinelle saxi/ fragie milii solis an̄. ℥.iii. radicuꝫ brusci sparagi seminis apii feniculi petrosilii yso pi origani calamenti serpilli an̄. ℥.i. qua/ tuor seminum frigidoruꝫ maio. et mino. seminis brusci seminis sparagi .xilobalsa/ mi carpobalsami .spice nardi .spice celtici squinanti calami aro. anisi maratri ameos siseleˑ an̄. ʒ.i. chimi epithimi polipo. an̄. ʒ. ii. aceti albi lib. S. zuccari melꝭ ro. an̄. lib. i. fiant sirupi fere lib. iii. et utatur eo ma/ ne et sero longe ante cibuꝫ. Materia dige sta purgetur sic. ℞. agarici turbit aloc an̄. ʒ. ii. esule. ʒ. i. zinzi. ani. cinamomi se. mi/ rasoꝝ. an̄. ℈. ii. conficiantur cum oximelle squillitico et fiant pillule et dentur quali/ bet uice tertia pars huius confectionis et plus uel minus ſm considerationem parti culariũ .quo facto ponatur in stufa et ibi ponantur omnia que in sirupo nisi ꝙ du/ plentur preter q̃ et zuccarum et mel et stu phetur stomaco uacuo .et exeũti a stupha qualibet uice detur sibi. ʒ. S. huius electua rii. ℞. litrõtipon electuarii ducis .an̄. ʒ. ii. dyaprunis oxi laxatiui trifere sarraceni. ca tartici imperialis dyanthos cuꝫ musco pli ris cũ musco an̄. ʒ. i. misceantur et istud ẽ tante uirtutis ꝙ etiam per se curaret sine a lio medicamine et potest eo uti tempore paroxismi et tempore interpollationis de duobus in duobus diebus uel in tribus cuꝫ sero caprino uel uino albo uel brodio cice rum et potest addere uel minuere ſm con uenientiam particulariũ. Intelligendũ eti am ꝙ usus trociscorũ sanguinis ircini ꝑ se curat. ℞. igitur ircum antiquum et nutria tur ordeo petrosilio feni. pinpinella saxi/ fragria milio soꝝ uerbena filipendula et si milibus diureticis et post longum tempo ris huius acceptionis decolletur et primus sanguis et ultimus abiciatur et medius reꝶ uetur et fiant trocisci et desiccentur in um bra in loco sicco aliquo non uentoso et in ungantur cum balsamo et utatur eis cum uino decoctionis cretani marini . Inungã tur renes sic. ℞. balsami. ʒ. i. mirre corian/ dri preparati ro. rube. electa. an̄. ℈. ii. et ad datur oleum de camomilla. et modicum cere et fiat unguentum .utatur etiam tali salsamento. ℞. zinziberis trium generum piperis gariofali cinamomi electi spic. nar di an̄. ʒ. ii. anisi maratri cimini ysopi men te saluie serpilli .an̄. ʒ. S. zuccari . ʒ. i. et. S. croci. ʒ. iii. fiat puluis et ponatur in saculo de alluta

Viso de regimine preseruatiuo in tempore interpolonis uideamus de curatiuo i tēpore paroxismi. Imprimis igitur fiat cristere. ℞. abrotani maluc uiol. mercurialis sticle saxifragie milii solis. añ. ℳ. i. anisi maratri cimini se. rute añ. ℥. i. olei uiolati ℥. ii. mellis. ℥. ii. fiat decoctio et coletur z colature addatur benedicte. ℥. i. et fiat cristere. secundo detur cum electuario supra dicto. ℥. i. uel circiter cum uino decoctionis cretani marini. Tertio fiat balneum et ibi ponantur herbe et semina que superius dicta sunt in sirupo et post exituz detur de electuario predicto et inungantur renes cum isto oleo. ℞. olei de camomill. olei de scorpione añ. ℥. ii. olei ro. olei mirtini añ. ℥. i. misceantur. quarto fiat talis operatio. ℞. coriandri iusquiami psilii saxifragie milii sol. anisi maratri fenugreci se. lini añ. ℥. ii. conquassentur et buliant in oleo et aliquantulū exprimatur et calidum ponatur una pars supra uentrem et alia supra dorsum. et ista totiens reiterentur donec perfecte curentur. Vltimo si dolor n̄ sedetur utatur motu agitatiuo ul. in curru uel equo male ambulante et trottante

CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ morbus officialis non est cā doloris renum nisi per accidens quoniam causa doloris non est nisi duplex et morbus consimilis et morbus cōmunis. Secundo notandum ꝙ dormitatio accidit in oppilatōnibus renum ex hoc quia spiritus non potest penetrare. Tertio notandū quomodo competant diuretica in passionibus renum quoniaz si materia est reumatica nō competūt diuretica si aūt non esset reumatica tunc aut est cum oppilatione. et tunc competunt diuretica in parua q̄titate cuz multis lenitiuis. et si sit sine oppilatiōe cōpetunt diuretica in declinatione et cū temperamento. Quarto intelligendū ꝙ dolor renum et colice q̄tūcūq sunt ex parte uentositatis quilibet est deambulatiuus cum uapor uentosus de facili moueatur q̄tum tamen est ex parte loci dolor renum est fixus. sed dolor intestinorum ē deambulatiuꝰ cum intestina circuant partē dextram et sinistram. Quinto aduertendū quoniam licet dolor renuz frequentius accidat ex stomaco frigido dolor tamen interior prouenit ex calido quia frigiduz stupefacit sensum et remouet ipm calidu3 tamen augmentat sensum et pūgit et stimulat. Sexto notandum quoniam licet dolor renum in iuuenibus sit sine conuenientia particularium in senibus sit cum cōuenientia particularium. quia tamen uirtus fortis curat morbos. et senes sunt debiles ideo difficilius curabitur dolor renum i senibus et facilius in iuuenibus propter uirtutis fortitudinem licz esset contra conuenientiam particulariū

De apostemate renum et uesice et partiuz uicinarum eius

Intelligendum ꝙ renes aliquando apostemantur a parte gibbosa et aliquando a parte panniculi et tūc est magnus dolor. aliquando ex parte concauitatis et tunc est magnus dolor. et aliquādo ex parte lumborum et sunt partes adiacentes renibus et aliquando fit apostema in uia media inter renes et uesicam. et aliquando apostematur uesica et tunc uehemens fit dolor sicut dolor uehemens parturientis propter sensum membri. CAVSA. Causa autem exterior potest esse casus et percussio et inepta equitatio et multa consimilia. Causa interior potest eē cōgestio et materie deriuatio que aliquando est calida aliquando frigida. SIGNA. Signum autem ꝙ apostema sit in renibꝰ est pondus et aggrauatō in parte illa et febris continua et dolor uehemens. Sed q̄ sit pars apostemata discernitur quia si iaceret in altero laterum sentit pondus et aggrauationē et quasi pondus suspensus qm̄

apostema est in altera parte et ita de altera et ita quando est in utraque parte et si ē in rene dextro tunc ascendit dolor usque ad epar et si est in rene sinistro descendit dolor usque ad uesicam. et si est in uesica ē dolor in pectine et peritoneō et ascendit usque ad renes et mingitur urina cum difficultate. Et si apostema est de causa calida fe. est fortissima cuꝫ dolore acuto fortissime pungitiuo. et si causa est frigida omīa sūt remissa. Et si debeat terminari per saniē signum est quia fe. fortificatur et calor et pulsatio est in loco et si rumpatur signum est quia tunc est tremor. et urina apparet spissa cōfusa saniosa sanguinolenta et multa. Signum autem cōmune istorum apostematum est frigiditas extremitatum

PRONOSTICATIO. Signum aūt euasionis est cum febris minuatur et accidentia mitigantur et cum urina est multa cū bona residentia aut sanie alba equali et sine fetore. quando autem urina ēst globosa aut cum sanie fetida. aut cum urina est alba et tenuis et febris non alleuiatur nec accidentia mitigantur tunc ē signū mortꝭ Et quando egritudo prolongatur et urina est alba et tenuis et coxe macerantur signū est incuratōnis apostematis illarū partium in corporibus macilentis sunt ualde periculosa quia deficit eis calor et humiditas ad digerendum propter tales passiones in senibus dure sunt ad curandum. Preterea apostema cum rumpitur mittitur aliquādo materia uersus epar et ita uadit materia ꝓsus intestina et stomacum et tales terminationes sunt male. CVRATIO. Imp̄mis igitur si uenter est constipatus fiat cristere de malua mercuriali uiolis oleo uiolꝫ cassiafistula et tamarindis et si habeat fluxum uentris fiat sirupus de suco ro. et mirtilli. et sumac et pane de zuccaro. deinde si causa est calida et alia particularia conueniant fiat flebothomia de basilica eiusdeꝫ lateris et si ulterius indiget fiat de safena eiusdem partis. deinde fiat talis sirupus. ℞. portulace lactuce capillorum uene. re. an̄. lib. s. quatuor semi. fri. se. papaueris albi dragaganti se. malue liquiritie munde. passularū enuclea. se. endiuie se. scariole se. portulace an̄. ℥. i. panis zuccari lib. s. fiat sirupus. deinde purgetur sic. ℞. floruꝫ borra. uiolarum liquiritie munde mucillagis. psilii ordei drag. an̄. ℥. i. fiat decoctio cum sero caprino et in decoctione resoluat̄ cassiafistula munda tamarin. an̄. ℥. i. et detur in aurora. deinde fiat emplastruꝫ. ℞. malue bismalue coriandri recentis mucillagi. psilii et citoniorum ordei mundi medulle ceruí et uituli olei sisamini farine ordei et tritici et fiat emplastrum. et si dolor ē uehemens addamus semen papaueris albi et corticum mandragore. et cuꝫ uenit ad statum fiat emplastrum de caricis cum aqua mellita. Vel fiat emplastrum de radice lilii fenugreci et se. lini et oleo sisamino et in declinatione addamus anisum spi. nar. et demus ad sorbenduꝫ sucum feniculi cū lacte quoniam abstergit et mūdificat idē facit serum caprinum. Cibus sit ordeaceus auenatum amidum spinargia atriplices lac amigdalarum brodium parue pulle in casu suo. Et est intelligendum ꝙ aqua per se multum nocet in apostematibus renuꝫ et uesice et uinum similiter nisi in declinatione et diuretica similiter nisi in declinatione. et carnes similiter nocent et medicina laxatiua fortis dentur igitur lenitiua. Competit igitur aqua ordei et serum cap̄num et aliquando multa aqua cum modica quantitate mellis confert etiam potare ut minus poterit. balnea non competunt nisi in declinatione. tn̄ ubi ē dolor intollerabilis omnis ordo spernitur. et ideo pōt sedere in aqua ubi sit malua bismalua coriandrū papauer et emplastretur locus cū farina papaueris et ōdei et modico opii. Si autem causa esset frigida compacta melācolica quod discernitur quia egritudo pro

longatur et urina est alba et tenuis et sentit magnā grauedinē et pondus sine magno dolore et sentit quendaꝫ stuporē et inferiora macerantur. tunc in isto casu uirtute forti potest fieri flebothomia postq̄ cruditas fuerit aliquo modo digesta et inungantur loca cum oleo nardino costino camom:l. et emplastretur cū caricis et radice lilii et fenugreci et se. lini. Deinde emplastretur cū armonia. bdellio et serapino fiat sirupus de absinthio mēta et radice lilii et se. frigi. liquiri. mun. et uuis mundis zuccaro et melle et sero caprino fiāt cristeria cū adipibus. Vitetur omne quod ē fortis uirtutis iniungatur quies et ociū. uitetur omnis res laboriosa et āgustiosa et si materia est flegmatica possunt addi aliqua diuretica sed in parua q̄titate et purgetur cuꝫ turbit et polipodio et fomentetur cū melilo. camomillis anthos et floribus utriusq̄ sticados. CLARIFICATIO. Intelligendum quoniaꝫ licet aquositas continue transeat per renes uel quasi tamen apostema frequentius generatur ex hu. quoniaꝫ aquositas cito transit. Secundo notāduꝫ q̄m qui habet apostema in renibus et iaceꝫ supra dorsum minus patitur de dolore ꝗ renes sunt ī situ suo naturali et minus malum esset iacere in parte sana q̄ egra tamē melius ē iacere sup̄ dorsum. qui aūt habet apā in latere sicut ī pleuresi si iaceret supra partem lesam aliquo modo aggrauatur cū aliqualiter comprimatur. sed postq̄ apostema lateris est confirmatum plus doleret ī opposito latere quia materia pendet in pāniculo sicut sarcina et ideo grauat inferiora et superiora. Tertio notandū ꝗ satis uidetur rationabile ꝗ in omni apostemate renuꝫ siue calido siue frigido coloretur urina cum ad locuꝫ dolorosum concurrat calor et spiritus et hu. calidi. colerici q̄ habent urinam tingere qui delegantur ad illa loca nisi crapula aut aliud simile impediat sicut sūt multū fr̄a. Quarto considerandū ꝗ se. sequit̄ apā renū siue fuerit calidum siue frigidum ꝓpter mēbri nobilitateꝫ et sensibilitatē et materie putrefactōnem que quidem putrefactio ad cor ꝑtingere potest propter continuitateꝫ uene chilis. Quinto notāduꝫ ꝗ mollitiua debēt primo poni postea alia ut dictuꝫ ē. Vltimo notandū quoniaꝫ licet mel de se et solum non competat in apostemate renum et uesice. nihilominus quando mel ē ī parua quantitate in aqua multa tunc competit cum habeat mundificare.

De ulceribus renum et uesice.

Lcera fiunt in renibus et uesica et locis mediis. Ista aūt ueniūt aliquādo ab exterioribus et aliquādo ab interioribus. ab exterioribus sicut ē plaga percussio casus coitus nimius et medicine acute et nimis diuretica et similia. Si ab intus tūc ē aut ꝓpter apā male curatū aut male mūdificatū aut hu. peccan. nimia sui q̄titate aut sui mala q̄litate sicut ē uiscositas et adherentia cū seperātur aut acumine materie aut lapis cū dissoluit̄ aut sanies q̄ uenit a pulmone et epate et multa consimilia. SIGNA. Si aūt ulcus fuerit ī renibus tūc ē dolor ibidē et ī coxis et sanies cū frigiditate cōmixta cuꝫ urina et contēta sunt rubea et urina exit sine difficultate. Et si est in uesica tūc ē dolor in pectine et sanies facit residentiā et ē q̄si separata ab urina et contenta sunt alba et urina exit cū difficultate. Sanies aūt q̄ ꝓuenit a partibus superioribus discernitur ꝑ lesionē illarū partiū. PRONOSTICATIO. Vlcera renum citius curantur ꝗ mēbrū magis carnosū q̄ ulcera uiarum q̄ sūt inter renes et uesicā etiā q̄ ulcera uesice ꝗ sunt magis mēbra neruosa et panniculosa. Vlcera renum et uesice diuturna nunq̄ curantur in sempiternū quia fistulata sunt. in istis igit̄ a uanis ꝓmissionibus

desistamus. CVRATIO. Imprimis fiat cristere si uenter est uel fuerit constipatus et hoc cum lenitiuis. deinde fiat uomitus et ante cibum et post quoniã mirabiliter proficit in passionibus renum et uesice et si particularia conueniant fiat flebothomia et de basilica et de safenis. deide purgetur materia peccans fm exigentiaȝ hu. deinde mundificetur locus. Illa autẽ que mundificant sũt aqua ordei ydromel aq̃ticum decoctio ysopi prassii ireos capillo. ue. Ficus autem nõ competunt ꝙ lacticiniũ habent. Lac aũt sũme mundificat et si timeamus corruptõnẽ lactis apponamꝰ modicuȝ de sale et melle et sumat ab ubere q̃tum erit possibile. Sit igitur lac loco cibi et potus et medicine. et postq̃ lac erit sumptum non sumat aliquid aliud donec lac exiuit stomacũ et epar si est possibile. Deinde dentur consolidatiua sicut ẽ bolus sanguis draconis mirra spodium rose et similia. ante ista omnia mitigetur dolor cũ narcoticis sicut est iusquiamus opium mãdragora papauer psilium sandal. ro. camomilla et silia. Deinde faciamus istud medicamen quod habet uirtutem omnium supradictoruȝ. ℞. quatuor semi. frigido. mundato. semi. papaueris albi se. maluẽ semi. bombicꝗ se. portulace se. citoni. mirtil. dragga. gũmi arabici pineaꝝ mundaꝝ iuiube fisticorũ candi. penidi. liquiri. mun. ordei mundi muscillaginis psilii amigdala. dul. añ. ʒ. i. boli ar. sanguinis draco. spodii rosarum mirre añ. ʒ. ii. conficiantur cum ydromelle et fiant trocisci et cum uti uolueris distemperetur unus cum lacte et exibeatur. Et si fuerit ulceratio in uesica distemperetur unus cum lacte et proiciatur per stringam. uitet omnia salsa et omnia acuta et omnia acetosa et omnia que sunt uehemementis dulcedinis et omnia q̃ sũt nimis diuretica. Vtatur ordeato et aqua ordei et gallinis et perdicibus et auiculis ꝑuis et ouis sorbilibus et piscibus squamosꝭ de aquis mundis et utatur pineis sed non utatur ficubus ut dictum est. Et si sanies esset nimis grossa addatur predictis troci. ysopus spica nardi radix lilii et apii et similium. modo igitur utatur mundificatiuis et modo abstersiuis et modo consolidatiuis et modo dolorem sedantibus.

CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ lac ualet in ulceribus uesice et renum pulmonis et aliorum membrorum interiorum quoniam habet triplicem proprietatem ualde necessariam uulneribus q̃niam abstergit ratione serositatis. conglutinat ratione caseitatis. et nutrit ratiõe butirositatis quibus omnibus ulcera indigẽt sicut declarauimus quinto de ingenio cuȝ fiebat mentio de ulceribus pulmonis. Et ualet etiam in idropisi et ethica et in omni consumptione. non est igitur mirabile si mundificet ulcera renum et uesice. Secundo intelligendum ꝙ urina proprie de natura sui non ulcerat cum non sit nisi q̃dam species aque sicut declarat Galie. iiii° de iuuamentis membrorum. et cum hoc quia modicum moratur qđ igitur ulcerat hoc est propter humores acutos admixtos cũ aquositate uel aliunde fluentes. uel hoc est propter humores grossos uiscosos qui uulnerant cum uiolentia et subito separantur. et ex alio cum putrefiunt et corrumpuntur et acquirunt qualitates acutas pungitiuas. Tertio notandum ꝙ febris nõ sequitur ulcera renum quia materia ẽ euẽtabilis. et licet ex aliis apostematibus et ulceribus eorum fiat hoc est quia non potuerunt euentari. Quarto aduertendum ꝙ sanies renum non fetet sicut uesice quia renes sunt carnosi et calidiores et fortiores Et ideo possunt magis euentari et materiam depurare. et ideo non fetent sicut illa que proueniunt a uesica cum sit membrum frigidum et carens sanguine.

De minctu sanguinis

Anguis apparens in urina aliquando prouenit a renibus aliquãdo ab epate aliquando a uesica aliquando a uenis mediis. aliquando est purus aliquãdo impurus aliquando cum sanie aliquando sine sanie et aliqñ est sicut lotura carnis CAVSA. Istud autem prouenit aliquãdo ab exterioribus et aliquando ab interioribus. si ab exterioribus sicut est pcussio casus coitus superfluus et exercicium nimium et ocium nimium post laborem repletio nimia cibi et potus. dimissio alicuius fluxus soliti sicut sunt menstrua et emoroides membrorum mutilatio zc. Et si sit ab intus hoc fit propter nimiam repletionem aut humorum acumen aut uentositatem ascendentem aut ulcus aut apostema. aut prouenit propter debilitatez renũ et uesice et propter ulcera et ita de aliis ꝑcurrendo per singula. Et est intelligenduz ꝙ aliquando ꝓuenit per uiaz crisis et mũdificationis et aliquando ex ui sinthomatis. SIGNA. Si aũt ꝓuenit ab epate ẽ sine dolore. et si a renibus ẽ cũ dolore renũ et sanguis ẽ purus sed nõ peruenit ad puritatem sicut cũ ẽ ab epate nec ad turbilentiam sicut cũ uenit a uesica. et si ẽ a uesica ꝺ̃ signatur ex dolore partis et turbulentia. et si sanguis est sicut lotura carnis tunc ꝓuenit a debilitate epatis et renũ. et sanguis q̃to plus prouenit a partibus remotis tanto plus ẽ mixtus cũ aquositate. et q̃to plus ꝓuenit a partibus propinquis tanto minus ẽ mixtus. Sanguis cum sanie significatur per ulcera aut rupturam apostematis. sanguis cum uenit multuz et subito significat rupturam uene et quando uenit paulatine signat corrosionem aut desudationem aut modicam apertionẽ uenaruz. Quãdo autem prouenit propter repletionẽ discernit̃ ex habitudine corporis. et si uenerit ex uirtute mundificatiua discernitur ex alleuiatione et per ea que precesserunt. alie autez cãe sunt note per indicia. PRONOSTICATIO. Omnis fluxus sanguinis rubei et mundi si sit multus ẽ malus. et fluxus sanguinis de uesica tardius curatur q̃ ab aliis partibus. Sanguis apparens in urina lõgo tempore pessimus ẽ ꝙ ulcera fraudulẽta in corpore significat. CVRATIO. Imprimis fiat flebothomia de epatica et potissime si cã est recens. Deinde aduertẽdũ ꝙ stiptica non debent poni donec uie urinales sint mundificate et sanguis coagulatus fuerit expulsus. Decoquat̃ igitur radix yreos et apii et ysopus et liquir. in lacte et coletur et colatura sumatur aut solũ lac aut decoctio capillorũ ueneris in aqua cuz modico melle et multa consimilia. deinde utatur isto medicamine. ℞. quatuor se. frigi. mundoruz se. papaueris albi drag. liquiri. munde masticis thuris mirre ambre grisie. añ. ʒ. ii. copularum glandiũ spodii Karabe sandal' magazir sandaracе boli ar. terre sigillate mirtillorũ sumac coriãdri preparati añ. ʒ. iii. spice nardi squinãti añ. ʒ. S. conficiantur cum suco plantaginis et fiant trocisci et cum uti uolueris distempetur unus cum lacte et exhibeatur uel ꝓiciatur per siringam. Et ex istis potest fieri emplastrum et ꝙ ponatur supra particulam patientem accipiatur unum uł mixtum iuxta conuenientiam particularium. CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ q̃uis ita esset ꝙ uene non essent in supficie concaua uiaruz per quas transit urina ad uesicam tamen intus in profundo sũt a quibus potest fluere sanguis et resudare ad viaz et ita sanguis potest prouenire ab illis uiis et si sint ibi uene tanto melius q̃niam possibile est ꝙ sanguis qui venit a venachili cũ aquositate non sufficeret ad aperiendum illas uias. Secundo notandum ꝙ sanguis q prouenit ab epate est sine dolore aut cum modico dolore. quia epar nõ sentit de se licet sentiat ratiõe panniculi. Tertio aduertendum ꝙ sanguis et sanies qui proueniunt a uesica non sunt

mixta sed separata et hoc ē propter sanguinis grossitiem et eius turbulentiam. Sāguis autem renum et epatis est magis subtile et ideo citius permiscetur et etiam ꝓpē uie longitudinem. Quarto notandum ꝙ ulcera uesice tardius curantur propter suam naturalem complexionem frigidaꝫ et propter humiditatem extraneam aquosaꝫ que consolidationem ulcerum impedit renes autē sunt calidiores et habent plus de humiditate generali que facit ad uulneruꝫ consolidationem. Vltimo notandū gratia materie ꝙ sanies licet sit calidior caliditate accidentali q̄ flegma nihilominus sanies posita in aqua petit fundum propter sui terrestritatem et globositatem et maiorem adustionem et incinerationem et ꝓpter hoc est malum signuꝫ in ptisi. Flegma autem calidius est caliditate naturali et est magis aereum et non est ita conglobatuꝫ et ideo supernatat.

¶ Capitulum de lapide renum.

Lapis est morbus officialis in numero addito preter naturam. Intelligēdum ꝙ lapis generatur aliquando i uesica aliquando in renibus et in multis cō cauitatibus ſm Galie. CAVSA. Causarum quedā sunt immediate quedam remote. Cause īmediate sunt tres materia grossa uiscosa sicut ē flegma aut sanies aut melancolia aut sanguis grossus. Secunda cā est calor excedens. Tertia causa est strictura meatuum. Modus autem generandi ē iste cum aliqua materia uiscosa grossa adheret in aliquo meatuum et calor est fortis tunc intendit illam materiam digerere et commouere et assimilare si non potest ꝓpter impedimentum materie et tunc resoluit quod est subtilius et remanet residuuꝫ grossuꝫ et ita induratur et lapificatur. Cause aūt remote sunt quedā intrinsece et quedam extrinsece. Extrinsece sicut est omis ille cibus q generat grossū sanguinē sicut ē panis azimus z opacus vinū nouū et uinū grossuꝫ et aqua turbida et caseus antiquus et faba fracta et alia legumina et aues degentes in aquis. carnes animalium siluestrium et pisces bestiales sine squamis et similia. Cause autem intrinsece sunt indigestio et humorum cruditas et emplastra et debilitas uirtutis expulsiue et quādo ista cōueniūt lapis est de prope. SIGNA. Signa generationis lapidis sunt. Cum enim urina est turbida spissa cum arenis multis et subito efficitur tenuis cum dolore illarū partium proculdubio lapidem signant generatum et ubi lapis est generatus si ueniunt arene multe cum urina spissa dissolutionem lapidis significant. Attamen itelligendum ꝙ illi in quibus arena multa apparet et urina est spissa raro incurrunt lapidem tamen si incurrāt durior erit inter alios. differt lapis uesice a lapide renum q̄niam lapis uesice uergit ad maiorem albedinem et est durior et maior. lapis autem renum est mollior et uergit ad rubedineꝫ et est minor. Signum autem distinctiuū ꝙ lapis sit in uesica ē dolor pectinis et peritineon et semp appetit mingere et mingit cum difficultate cuꝫ mingit appetit assellare et exit anus. et si fuerit in pueritia patitur prurituꝫ in radice uirge et erigitur uirga et cogit fricare cottidie radicē uirge Intelligendū tamen ꝙ dolor aliquādo interpollat plus aliquando minus et quando lapis uesice est paruus ponit se in uia urine et est peior q̄ magnus z inducit dolorē intollerabilem. quando autem dolor est in renibus tunc est dolor uehemens in spina dorsi et in anchis et uidetur sibi ꝙ continue pungatur et descendit aliquando ad inferiora. Et est intelligendum ꝙ lapis renum generatur frequenter in pinguibus et senibus propter debilitatem uirtutis expulsiue ad distantiam remotam. In macilentis autem et pueris et iuuenibus frequē

tius accidit in uesica quia uirtus expulsiua expellit lõg'us. PRONOSTICATIO Lapis renuz et uesice est morbus hereditarius sicut dicit Auicen. CVRATIO. Imprimis utatur dieta contraria cause generanti. utatur igitur dieta subtili et facil' digestionis et seruet quantitatem qualitatem et ordinem in omnibus sex rebus nõ naturalibus. deide utatur suppositoriis. deinde cristeribus pinguibus et lenitiuis. deĩde utatur uomitu quod mirabiliter cõfert Et si contingat accipere laxatiuuz fiat debile et lenitiuum sed raro accipiat q2 materiam trahit ad locum circa dolorem et sinthomata. Deinde talia faciamus portetur in q̃driga aut in equo trottante et male portante et descendat per gradus et loca decliuia deinde balneetur usq3 ad umbilicum et in balneo sit malua bismalua paritaria cretamus marinus tribulus marinus camomilla melilotum anthos et exeunti a balneo emplastretur cum fenugreco et semine lini et oleo sisamino. Deinde exibeatur sibi tiriaca recens. Deinde ueniamus ad aliud sinthoma. aliquando lapis est in collo uesice et non potest mingere tunc eleuentur anche fortiter et concuciatur et fricetur uirga et pecten ut cadat lapis ad con cauitatem uesice ut possit urinare. Deinde ad fractionem lapidis ueniamus siue intẽdamus. Et si ĩ vrina sint arenule colemus vrinã et desiccemus arenulas et si sint molles et quasi tractabiles magnam spem habere possumus de fractione. Si autẽ sint solide et dure et aspere timendum ẽ. Illa autem que ex proprietate et electione et mirifice frangũt lapidem sunt lapis iudaycus lapis spongie cinis scorpionis cinis leporis combusti cinis testarum ouoruz a q bus exiuerunt pulli. cinis auicule que uocatur cauda tremula. sanguis ircinus aqua rafani distillata lingua serpentis illa scilic3 q̃ ualet contra uenenum. Sed quia ista cura est ualde difficilis. ideo nullus debet habere pro malo si curam diligentissime mag particulariter prosequamur. CVRATIO. Curatio lapidis est triplex. quedaz preseruatiua. quedam doloris mitigatiua et quedam uere curatiua. Doloris mitigatiua est cum aufertur urina et est magnus dolor in pectine et locis uicinis. et tunc fiant ista. Vtatur balneo et sint ibi malua bismalua semen lini semen altee tribuli marini et campestris anisi cimini añ. lib. S. et ponantur iuxta pectinem et embrocetur locus frequenter et cadat aqua supra pectinem frequenter ex alto. et post exitum a balneo qualibet uice utatur tyriaca usq3 ad. ʒ. i. cum brodio cicerum et si tyriaca inueniatur recens tanto melius. Item fiat emplastrum et ponatur supra pectinẽ Ry. malue bismalue seminis altee seminis lini caricarum butiri recentis añ ℥. i. et fiat emplastrum. et ista cura uocatur mitigatiua seu blandiens. et si non mitigetur dolor ex istis prouocetur uomitus cum semine rafani et atriplicis aut mediane corticis sambuci aut uomica illd̃ ualet tribus omnibus modis predictis. Item fiat cristere cum uiolis malua et mercuriali et suco blete et oleo uiolato et yera. et de istis quantitas sufficiens apponatur iuxta medici industriam. Si autem uolumus preseruare utatur tali dieta. utatur si est possibile aliquibus carnibus nisi uolatilium usualium preter q̃ de illis que in aquis et lacubus nutriuntur. utatur brodio cicerum nigrorum cum oleo de camomillis. Vtatur uino albo et limphetur cu3 aqua decoctõnis cicerum nigrorum rafani et folia eius et aqua eius distillata preseruat a lapide. Vomitus summe preseruat etiam cristeria preseruant. Iacere et dormire supra uẽtrem ualet. Auicula illa parua uocata cauda tremula multum ualet siue recens siue salita siue elixa siue assa siue desiccata et postea puluerizata siue in tota siue in parte. Si ircus ãtiquus nutriatur herbis diureti.

sicut feniculo petrosilio ordeo saxifraga milio solis bectonica. et postea in estate đ coletur et sanguis per frusta desiccetur. et puluerizetur puluis iste et preseruat et curat. balnea sulfurea ualent et si nō sint parata buliat sulfur in aqua et spongia intingatur et pectini applicetur. Cura autem lapidis uera consistit in fractione lapidis. Istis predictis presuppositis presupposito etiam bono regimine et bona dieta. et ꝙ corpus non sit plectoricum nec reumaticū nec nimis extenuatum et tunc fiant ista ℞. cineris scorpionis ʒ. ii. cantaridarum abscisis capitibus et alis ʒ. i. sanguinis irci exsiccati ʒ. ii. cineris uitri cineris caulis nō transplātati cineris leporis cineris auis caude tremule cineris testorum ouorum a q̄ bus exierunt pulli añ ʒ. iii. lapidis iudaici lapidis inuenti in felle bouis lapidis spongie piperis dauci carui seminis altee gummi arabici seminis saxifragie milii solis siseleos carpobalsami xilobalsami spice nardi capillorum ueneris recentium quatuor seminum frigidoruʒ añ ℥. i. conficiantur cum melle rosato ꝙ sufficit et fiat conditum. Et utatur eo ad quantitatem duarū auellanarum mane et sero cum aqua decoctionis cicerum et tribuli marini. Item inungatur pecten cum oleo de scorpionibus. oleum autem scorpionis fit per hunc modum. ℞. aristologie gentiane cipri corticum radicis capparis añ ℥. i. olei amigdalarum amararum lib. i. conquassentur fortiter predicta et buliant in predicto oleo et aqua usq̄ ad aque consumptionem. et coletur et in colatura ponantur deceʒ scorpiones et ponantur in olla cooperta fortiter lutata et ponantur in furno unde exiuit panis et stet ibi per unam noctem. et de isto oleo inungatur pecten cottidie bis uel ter uel lana abluta intingatur in predicto oleo et tepida continue pectini applicetur. Item si non possit urinare aut quia lapis est magnus et oppilat meatum. aut quia paruus et ingreditur foramē tunc localia remedia sunt ista. Disponatur corpus sic ꝙ caput sit inferius et concutiatᵉ uesica et fricetur et comprimatur et tunc lapis descendet a foramine et poterit mingere et erit remedium temporale. Vel sic ꝙ digitus ponatur in ano et ꝙ cum digito comprimatur. uel sic ꝙ accipiatur siringa et intromittatur per foramen uirge et ꝙ superius impellatur. Vel ꝙ accipiatur ℥. i. predicti conditi et distemperetur cuʒ aqua rafani et lacte et coletur. et colatura frequenter per siringam iniciatur. Itē utatur isto electuario. ℞. electuarii ducis litrontipon añ ʒ. iii. dyaprunis lib. S. misceantur. Volatilia assa et cancri fluuiales assi sunt cibaria bona in casu. vomitus post cibum multum confert. vitet repletionem nimiam cibi et potus. vtatur exercicio tēperato ante cibum. vitet omnia cibaria grossa sicut sunt carnes porcine recentes et carnes bouine ee caseus durus et oua indurata et caules et legumina preter q̄ brodiū cicerum. vitet pisces non habentes squamas. Vtatur borraginibus feniculo petrosilio sparago origano calamento serpillo rafano spinargiis et maluis. non accipiet medicinam laxatiuam. Sed utatur uomitu ante cibum et post cibum secundum interualla quoniam totam operationem facilitat uehementer. Curam autem lapidis factam manu cyrurgicis quantum est de p̄senti penitus derelinquo. CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ ex materia cocta sed non perfecte generatur lapis tamen est uiscosa. si esset omnino cruda nō posset coagulari propter humidum superfluuʒ. ꝙ si esset sicca non posset condensari sed magis puluerizari. oportet igitur ꝙ sit uiscosa. Cum igitur calor naturalis agit in materiam crudaʒ uiscosam coquit eam et ita remouet subtilius et reliquum rema

net induratum et ita petrificatur . coqtur igitur sed non digeritur propter inobedié tiam materie. Secundo notandum ꝙ lapis ex sanguine potest causari igneitate remota licet raro. Et iuxta hoc notanduꝫ ꝙ in mulieribus raro generatur lapis propter frigiditatem et meatuum latitudinem et uiarum breuitatem . Tertio intelligédū ꝙ ad generationem lapidis tria sunt necessaria ut dictum est . calor fortis inducens exalationem partium subtilium consumptionem ita per consequens residuum induratur et in petram conuertitur frigiduꝫ autem congelando non posset hoc facere in corpore humano quia uita manente tota frigiditas habundare non potest nec lapis dissoluitur a calido . sed magis proprie adurit̄ quia a frigido non fuit condensatus et calidum bene potest mouere a circumferentia ad centrum sicut patet in tegula seu latere cum ponitur in furno calidum igitur est causa generations lapidis ī corpore humano non frigidū. Secunda causa generationis lapidis ē materia uiscosa aliter non conglutinaretur nec indurare tur . Tertium quod adiuuat ad hoc ē strictura loci . Ex predictis sequitur ꝙ lapis a melancolia sola non possit generari licꝫ contrarium sit dictum in sententia et est uerum uel de sola uel de raro . Et ideo non potest generari quia non habet uiscositatem sicut flegma . est enim magis puluerizabilis ratione siccitatis q̄ coadunabil' et licet lapis generetur ex cibis melancolicis hoc non facit quia melancolicus sed ꝙ indigestibilis et quia inde flegma crudum generatur . ex omni enim cibo siue sanguineo siue colerico siue melancolico si nō bene digeratur in epate et stomaco generat̄ humor crudus et talis materia est apta ad lapidis generationem . Et iuxta hoc uidédum quoniam in stomaco licet possit esse multa materia flegmatica et calor fortis. nihilominus meatus sunt lati et ideo raro aut nunq̄ potest in talibus generari. Secundo notandum ꝙ lapis in senibus non potest generari sicut in pueris quoniam licet plus habundent in materia flegmatica calor tamen deficit . pueri autem multum habent de calore ratione etatis multuꝫ de flegmate ratione mali regiminis et iō frequentius lapis generatur. Sed in uesica frequentius quia collum strictum et ibidem materia aggregatur et ita lapis . Cum aūt uenerit ad etatem pubescentie dilatantur meatus et superflua expelluntur quare in aliis etatibus frequentius et magis in renibus generantur.

De dyabetica passione.

Iabetica passio ē immoderata urine effusio . Intelligendum ꝙ in dyabetica passione est sitis intensa et multū potatur et sicut accipitur ita mingitur . et est simile de appetitu in cibo ubi multus cibus accipitur et indigestus emittitur sicut patet in appetitu canino. CAVSA. Causa huius passionis est ut plurimū nimia caliditas renum attrahens aquositatem ab epate et epar a stomaco et ita ē cōtinua succio et continua sitis et ita potus ī saciabilis . Confortatur igitur uirtus attractiua renum et debilitatur retentiua et ita exit cito . sicut enim potatur ita mingitur prouenit etiam aliquando ex nimia frigiditate renum et totius corporis . Et ita q̄niam licet causa sit frigida . tamen aliquādo non priuatur a siti . aliquando est cum siti. frigidum enim paraliticans et mortificans non permittit continere urinam et sic corrumpitur attractiua cum est ex caliditate ita corrumpitur contentiua cum est ex frigiditate . SIGNA . Signa huius passionis sunt manifesta . quoniam urina mingitur in magna quantitate et frequen

ter. Signũ aũt cãe qm̃ quando ẽ ex calore sentitur caliditas in renibus et dolor et pũctura et alia signa caliditatis. Si autem frigiditas sit in causa tunc sentitur frigiditas in renibus et in extremitatibus et leditur a frigidis et iuuatur a calidis. PRONOSTICATIO. Si autem ista passio continuauerit et remediatus non fuerit maceratur corpus et crura et debilitatur et inducit perditionem. CVRATIO. Et quia ista passio prouenit ut plurimum cũ calore iõ p̃mo eius curã ptractemus. Im primis fiat cristere lenitiuum. deinde prouocetur uomitus. deĩde fiat flebothomia deinde purgetur cuꝫ manna et cassiafistula. deinde potet aquã multã frigidã et postea euomat eã. deinde utatur ista potione fiat mucillago de psilio. deinde. ℞. coriandri preparati spodii coralli Karabe sanguinis draconis sandali magazir añ. ʒ. ii. camphore. ʒ. S. fiant trocisci cum mucillagine predicta et distemperetur unus cuꝫ lacte ouino acetoso vnde butirum sit extractũ Deinde confortentur renes sic. ℞. copularum glandium psidie balaustie acatie rosꝫ. boli armenici ypoquistidos añ. ℈. S. laudani. ʒ. ii. misceantur cum oleo mirtino et fiat emplastrum. et utatur auenato ordeato amido citoniis portulaca cucurbitis melonibus et utatur uino grosso cum multa aqua uitet omnia diuretica. Si autem causa fuerit frigida et fuerit cum siti tunc cura est ualde difficilis. utatur uino odorifero et fricentur extrema et ponantur uentose supra renes sine scarificatione et est materia peccans purgetur cum yerapi. et prouocetur uomitus cum rafano et utatur sirupo mirtino. Et fiat emplastrum de laudano et mirra et mastice thure et nuce cipressi et aniso asso asꝫ sandaraca et ruta et menta et fiat balneum de istis eisdem et fricetur corpus donec rubescat. et si causa fuerit frigida et sine siti fiat potõ de castoreo et mirra et piretro copulis glandium. et coquantur omnia ista in sirupo mirtino et sumatur mane et sero. vtatur uitellis ouorum et gallina pingui et utatur assis ꝛ frixis et sisibus. CLARIFICATIO

Intelligendum ꝙ in dyabetica primo et principaliter et potissime cum causa est calida est error in attractiua quoniam ultra temperamentum fit tractus et quia quantitas est nimia ideo secundario deficit contentiua quare sicut attrahitur ita eliquatur et ita corpus desiccatur et corpus consumitur. Et licet omnino deficiat contentiua nihilominus fortificatur attractiua propẽ nimiam renum caliditatem nec deficit attractiua propter nimium defectum contentiue renum quia principaliter est error in attractiua. Secundo notandum ꝙ licet in lienteria exeat cibus crudus et indigestus et in dyabetica exeat vrina cruda et ĩdigesta non tamen ex eisdem causis quoniam in lienteria fit ꝑpter frigiditateꝫ ꝛ debilitantem digestiuam et contentiuam sꝫ in dyabetica fit ut plurimum propter calorem confortantem attractiuam et ideo est cum forti siti et curatur cum frigidis Patet igitur ꝙ diabetica passio ex causis calidis processit licet urina appareat multa tenuis et alba. Tertio notandum quoniam licet causa diabetice passionis sit calida tamen urina non est tincta. et licet sit perturbatio tamen non est spissa. quoniaꝫ ita modicam moram contrahit in epate ꝑpter uiolentam tractionem ꝙ nihil de humoribus potuit misceri ut ipsam coloret et substantiet. Quarto notandum ꝙ ĩ diabetica est uehemens sitis propter stomaci desiccationem sed non est fames propter fantasticam repletionem que fit a calido. Quinto notandum gratia materie ꝙ arenule rubee et solide cum apparent in principio et cum dolore et grauedine renũ lapidem generandum significant. et si dispareant et dolor remaneat lapidem significat confirmatum. Et si multitudo

postea appareat cum alleuiatione dolorum
fractionem et mundificationem significat.
Si autem a principio sine dolore appareant corporis mundificationem. idez dico de uesica cum arenule albe apparent. Et ista materia fuit superius ptractata. Vltimo notandum ꝙ in diabetica passione competit dieta grossa ut multum moreẽ et non de facili attrahatur sed mediocriter grossa ne causet indigestionem.

Capitulum de stranguiria

Tranguiria interpretatur guttatĩ vrine emissio. Intelligendum ꝙ urina aut mingitur inuoluntarie aut retinetur inuoluntarie. de inuoluntaria retentione agetur inferius. Si autem emittatur inuoluntarie hoc est duobus modis quoniam aut emittitur in nimia quantitate et consumitur corpus et ista est dyabetica de qua dictum est. Sed si emittaẽ inuoluntarie et paulatine et guttatim sic ẽ stranguiria que est guttatiua urine emissio preter uoluntatem. CAVSA. Causa autem aut est extrinseca aut intrinseca. Si extrinseca sicut est acceptio rerum nimis calidarum et diureti. cum accipiuntur ĩ nimia quantitate sicut est litrontipon et electuarium ducis et similia. similiter potus nimius aque frigide aut sessio in eadem et similia frigida. Si autem sit ab intus tunc propter apostema epatis potest ꝓuenire ꝫ alias passiones eiusdez et propter passiones renum matricis et intestinorum uesice et totius corporis etiã propter crisim omnes iste cause possunt reduci ad duas scilicꝫ ad nimiam caliditatem pungentem et mordicantem et ad nimiam frigiditatez paraliticantem et mortificantez. SIGNA Quando autem ista passio est ex acute calidis tunc est cum arsura punctura calore siti et mordicatione. Et si est ꝓpter causam frigidam tunc dolor ẽ modicus et est quasi cum quadã insensibilitate et leditur notabiliter a frigidis. et ita de aliis signis sumptis a rebus naturalibus non naturalibus et contra naturam. PRONOSTICATIO. Hic possumus dicer̃ ꝙ ista passio si continuetur ẽ turpis et odiosa et verecunda et impedit omnes nobiles operationes tam speculabiles q̃ naturales quoniam non permittit hominem studere nec dormire nec cibuꝫ digerere. Et possumus hic notare gratia materie quedam. tria sũt que augmentata se diminuunt et diminuta se augmentunt sicut est sudor egestio et vrina. CVRATIO. Imprimis si uẽter est constipatus fiant cristeria. deide uomitus. deinde fiat flebothomia si particularia conueniant. deinde purgetur materia peccans secundũ exigentiã materie. deinde si cã est calida utatur cucurbi. et melonibus et spinargis lactucis atriplicibus. vtaẽ sirupo ro. et sirupo mritino. utatur zuccaro ro. triasandal. drag. frigido carnibus citoniorum conditorũ cũ zuccaro sine speciebus et emplastreẽ uesica cum mirtil. ros. sumac ypoquistidos spodio sandal. Karabe laudano et conficiantur cum mucillagine psilii et sirupo ro. et exhibeantur ꝑ modum emplastri uel potionis cũ lacte acetoso a quo butirũ ẽ extractũ. Si aũt ẽ cã frigida dentur assa et frixa et uinum odoriferum et fiat emplastrum de mastice garifalis galanga nuce cipressi cinamomo thure et mastice storace cala. ambra cinamo. asso ruta menta absinthio origano calamẽto et est fere eadẽ curatio cum dyabetica. Intelligendum igitur ꝙ in cã calida debꝫ applicari iterius et exterius stiptica aromatica frigida in multa q̃titate et de stipticis calidis in parua. Et si cã ẽ frigida fiat ecõuerso. In cã igitur frigida deẽ tyriaca mitridatũ alex. dyambra dyaolibanũ diam. diacitonitẽ diagalãga. CLARIFICA Intelligendum iuxta doctrinã Gali. vi. đ morbo. ꝙ omne quod expelliẽ a corpore

aut retinetur fit propter tria aut ꝓpter dispositionem materie aut membri aut uirtutis uerbi gratia. in stranguiria nanq; urina guttatim expellitur et preter uoluntatem aut materia est multa aut nimis calida aut frigida. calidum enim pungit et frigiduz mortificat. Et si ratione membri ut quia latum laxum rarum et apertum. Signa ꝓ tutis ut quia expulsiua est fortis et contentiua debilis et ideo communiter dicitur ꝙ stranguiria euenit propter acumen urine aut propter debilitatem contentiue uirtutis. Secundo notandum ꝙ uentus septētrionalis si fortiter agat in corpore et profundet se stringit uentositatem et urinam Si autez debiliter seu mediocriter omnes uirtutes confortat. sed desiccando uentrez stringit sed urinam laxat attractiuaz epatis confortando

Capitulum de illis qui in nocte mingunt in lecto ignoranter.

Ntelligendum ꝙ aliqui mingūt de nocte dormiendo in lecto aut quia lacertus uesice est mollificatus et nō potest continere aut quia dormiendo imaginatur esse in loco ut in cloaca et in loco ubi consueuit mingere et tunc p̄cepit imaginatiua uirtuti expulsiue et ita mingit in lecto credens alibi esse. CVRATIO. ℞. ossa mirobalanorum et assentur deinde assentur glandes et extinguantur in aq̄ rosata. deinde assetur nasturcium et extinguatur in suco agreste. Ista igitur cū erunt desiccata puluerizentur. deinde misceantur cū mirra stora. calā. ambra sc. rute nuce cipressi mastice thure laudano et cōficiantur cū sirupo mirtino. et ex istis pōt fieri potō aut emplastrū aut oleū aut unguētū aut electuariū et ualet mirifice in passionibꝫ renū et uesice de cā fri. cū deficit contentiua et corpus ē mūdificatū. Si aūt fuerit ꝓpter imagatiuā affectam ad locum decoret ille locus et purgetur et pulcrificetur et ibi de die mingere abhorreat. In lactanti etate non detur tyriaca minuatur cibus et potus et profundetur in somno et uitenē ea que mollificant neruos et debilitant. Hic non seruaui ordinē solitū cā breuitatis.

CLARIFICATIO. Intelligendū ꝙ uesica tauri et capre licz sint frigida possunt tamen competere ex uirtute specifica et ita ponebant illi qui experti fuerant aliter non intelligo. Secundo notanduz ꝙ licet uoluntarie in dyabetica vrina emittatur ad uesicam et dyabetica sit de cā calida nihilominus inuoluntaria emissio vrine in nocte non fit a calido sed magis a frigido paraliticāte ꝗ a renibus emittitur inuoluntarie ratione nimie quātitatis materie. hic autem deficit contentiua ratione frigiditatis. alia igitur ē causa hic et ibi.

Tertio aduertendū qm̄ inuolūtaria et isensibilis urine emissio non fit de nocte a calido sed magis a frigido paraliticante ꝗ a renibus magis fit in pueris cū nerui et lacerti sint magis debiles. et iō frequentius hoc incurrūt. senes aūt tardius ꝓpter neruorū soliditatē nisi forte in decrepitis ubi non ē ordo nec regula sed de nocte et ī tēpore somni plus cū tūc superflua uersus interiora aggregent

De dissuria

Issuria interp̄tatur inuolūtaria rētētio urine si aliqs appetit mingere z nō pōt aut ꝗ nō appetit nec potest Intelligendū ꝙ exitus vrine aliqñ auferē oio ita ꝙ nihil penitus exit. aliqñ aūt minorat qm̄ licet retineaē p̄ter uoluntatē ad tp̄us nihilominus postea expelliē licet cuz difficultate. aliqñ aūt corrūpitur exitus eiꝰ et exit iordinate sicut ī strāguiria ut dictū ē. CAVSA. Cā aūt retētiōis vrine q̄dā ē naturalꝭ et q̄dā innaturalꝭ. naturalis sicut in sudore et fluxu uentris. Et si ē innaturalis tunc aut prouenit ab exterioribus aut ab iterioribus. et si ꝓuenit ab exterioribꝰ

tunc accidit propter flatum uenti borealis aut propter balneum aque frigide .aut qa sedit longo tempore supra marmoré et lapides frigidos aut quia inunxit se cuȝ narcotiȝantibus et ita de aliis. Si autem causa fuerit intrinseca tunc aut prouenit a uesica aut ab aliis mébris. et si ab aliis mébris tunc constring tur vrina et retinetur inuolũtarie propter apostema matricis .et alias eius passiones .aut propter passiones testiculorum aut propter intestina aut quia feces sunt nimis indurate aut propter passiones renum sicut est apostema lapis .et ita de aliis .aut propter passiones epatis ut est cachechia ydropisis .aut propter passioné cerebri sicut est mania melancolia ubi obliuiscuntur mingere aut litargia aut propter passiones neruorum cũ sunt mollificati aut spasmati. Et fit etiam propter passioneȝ totius sicut febris acuta liquefacta desiccans et corrugans .Si aũt fuerit propter uesicam hoc é ꝑpter passiones naturales aut animales. si animales sicut cum aliquis est in loco uenerabili et non uult se remouere et tunc impletur uesica et dilataẗ superius et cõstringitur inferius et ideo cũ est postea in loco nihil potest exire propẽ cohartationem foraminis. Et si fuerit ꝑpter passiones naturales hoc fit tripliciter. aut propter morbos consimiles aut officiales aut cões sicut é mala cõplexio calida et sicca in fe. et hoc est de raro contingentibus aut prouenit hoc propter malam complexionem frigidã et hoc est frequenter. Et si fuerit morbus officialis in uesica tũc est propter oppilationes ueniétes ab humoribus aut sanie aut lapide aut uentositate. aut carne superflua aut uerruca et similibꝰ Et si fuerit ꝑpter morbũ cõmuné sicut in vlceribus. ex istis enim causis ꝛ sibi conformibus retinetur urina preter uoluntateȝ et possent omnes r̃duci ad tres aut ad humoré aut mébrũ aut ad uirtuté. SIGNA. Signa morbi sunt manifesta .sed signa cãrum habẽtur per hũc modũ. Si cãe sint extrinsice habẽtur ex iudicio patientis. et si intrinsece et fuerint ab aliis mébris discernitur ꝑpter passiones istorũ mébrorũ que precesserunt et postea sequitur stranguiria Et si fuerit a uesica discernitur per doloré loci quia ubi é dolor ibi est egritudo. Et si fuerit ex lapide precesserunt arenule. Et si ex ulcere precessit sanies et punctura .et si ex uentositate est dolor extensiuus inflatiuus. et si ex apostemate est ibi tumor et fe. et si causã est calida tunc é fe. aliter raro accidit ex calore. Et si é ex frigiditate sentitur frigus et tunc non est dolor et ita particulariter considerando sapiens medicus poterit uenire ad cognitionem cause.

PRONOSTICATIO. Ablatio urine si durauerit mortem significat. Si auferatur vrina et superueniat tenasmon infra vii. dies moritur nisi superueniat fe. liquefaciens et aperiens. CVRATIO. Iste morbus curabitur sicut alii. Consideretur igitur diligenter causa et per suum contrarium reducatur ad temperamẽtũ. Si igiẗ cã é calida applicẽtur humida et ecõuerso. Et si cã é replens inaniatur et econtrario. Curentur itaqꝫ morbi iuxta suas naturas sicut scribitur in locis. Imprimis igiẗ iuxͣ conuenientiam particularium fiat cristere deinde prouocetur uomitus. deinde fiat flebothomia de epatica. deinde de safena si pticularia cõueniant. deinde purgeẗ ẜm exigentiã humoris peccantis. Et si causa é hũoralis frigida que frequẽtius aducit purgetur cum benedicta hermodactil̃. deide ponatur in balneo aque dulcis ubi sit paritaria feniculum petrosilium apium .et fricetur uenter et dorsum suauiter. deinde utatur ista potióe. ℞. leuistici cretami marini saxifragie milii solis tribuli marini ꝛ campestris rafani anisi maratri ameos siseleos. cicerum nigrorum apii añ. conquassentur omnia ista et buliant in uinno albo et sumatur potio de mane et sero.

aqua rafani distillata multū ualet et breui
uiter omnia que frangunt lapidem siue il
la ponantur in balneo siue fiat emplastruȝ
siue sirupus siue potio siue oleum et ita de
aliis. tiriaca multum ualet in hoc casu et o
leum de balsamo et oleuȝ de scorpione et
aurea alex. et metridatuȝ. hoc supposito ꝙ
non sit febris acuta uel apostema aut ulcꝰ
et ita de aliis in quibus ista possent nocere
Intelligendum ꝙ duo sunt que indifferē
ter in omni casu consueuerunt urinam ꝓ
uocare . s. assungia cuniculi et pelles eius si
supra pectinem et uirgam applicetur . hoc
idem faciunt cimices siue uiui siue contri-
ti superponantur super caput uirge uel po
nantur in sacculo et sacculus induatur uir-
ge . Intelligendū etiam ꝙ in uiciis renum
et uesice de causa frigida supposito ꝙ non
sit ibi febris nec ulcus nec apostema mul-
tum ualet litrontipon et electuarium du-
cis et debent misceri cum duplo dyapru-
nis et oxi laxatiuo quia aliter esset medi-
camē nimis uiolentum et acutum et ita đ
isto toto potest dari. ℥. S. i una uice aut. ʒ.
ii. cum aqua rafani aut brodio cicerum ni
grorum aut uino albo . In causis autē cali
dis reducantur semina frigida maiora et
minora apostemata autem et ulcera et la-
pides curantur ut dictū ē. CLARIFI
CATIO. Intelligendum ꝙ uesica et in
testina habent quatuor uirtutes naturales
et ita habent uirtutem attractiuā et forte
non nisi cibum attrahūt et ſm hunc mo-
dum loquendi uesica non attrahit urinaȝ
nec retentiua feces sed recipiunt . Possunt
enim dici sic quoniam ista membra si at-
trahant non attrahunt ut inter se adiuuēt
cum sint superflua et impura et licet non
attrahant propter se attrahunt tamen gra
tia totius sicut splen melancoliam et cistiȝ
fellis coleram . Vnde licet non habeāt in
tellectum et rationem ut depurent corpus
nihilominus ordinator ciuitatis habuit in
tellectum et ratōnem et ita ordinauit ista
membra ut attraherent gratia totius. Et si
Galienus uideatur alibi dicere oppositū ꝑ
hunc modum potest dissolui. Vel posse-
mus dicere ꝙ cum in fecibus sit aliqđ be
nignum ex quo possunt nutriri quod pa-
tet secundum Auicen. ꝙ uene mesaice cō
tinuantur cum omnibus intestinis preter
ꝗ cū longaone ut' epar a quolibet possit tra
here aliquod benignum et cum aquosita-
te descendit aliquid de sanguine et inde
uie medie nutriantur . Non est igitur in-
conueniens si superflua attrahuntur gratia
totius ut quia ibi est aliquod benignum.
Sed notandum ꝙ multitudo urine ē cau-
sa retentionis cum oppilat et claudit fora-
men et est causa fluxus cum non oppilat.
Et est intelligendum ꝙ deoppilatiua non
competunt nisi i corpore mundificato nec
cantarides nisi in parua quantitate et ab-
scisis alis et capitibus . Tertio aduerten
dum ꝙ magnus lapis non impedit exitū
urine nec ualde paruus sed quando est in
dispositōne media ita ꝙ partim subintrat
foramen et omnino expelli non potest et
est cum dolore intollerabili ut dictum est
superius.

Explicit sexta particula cum dei auxilio.
Hic incipit septima : ubi tractatur de sup
fluitate tertie digestiue et de antidotis et
continet. xxiiii. capitula.

Capitulum primũ de paucitate coitus

Numquodq; perfectum ẽ cuꝫ põt sibi simile generare .ex hoc enim assimilatur enti diuino ꝛ immortali ſm Aristo.ii.de aĩa et propter hoc Auicꝗ.vi°. de naturalibus deificauit uirtutem generatiuam ut qui in semine saluari non poterit saltim in suo simili saluaretur.et ideo propter generationem deus benedictus et sublimis masculum et feminã creauit. Instrumenta autẽ generationis sunt ĩ masculo testiculi et uirga.in femina autem sunt matrix et os eius et duo testiculi qui sũt in cornibus matricis . Nunc autem in coitu sunt tria nocumenta.s.caliditas uentositas et humiditas et ita ſm Auicꝗ.sensus uenit a cerebro spũs et uentus a corde .sanguis et desiderium ab epate et ideo qui habet omnia ista fecũdus ẽ q̃tũ ẽ de natura sui. Modus autẽ generationis ẽ iste cũ enĩ masculus appetit naturaliter ꝓpter seminis multitudinẽ aggregatã et digestio stomaci et epatis est cõpleta et tertia mediata et nullũ aliud extrinsecum impedit tũc cui data ẽ licentia ſm legẽ tunc debet spargere semẽ in matrice tm̃ et nullo mõ ĩ aliquo alio foramine ſm legẽ dei et nature .et cũ occurrunt spermata ad inuicẽ et retinentur tũc fit cõceptio.inferius magis particulariter cũ loquĩmur de sterilitate mulierũ. sicut igitur ex cursu omnium istorũ cãtur fecunditas ita ex defectu istorũ causat̃ sterilitas. et si habundet humiditas et alia sint ablata causatur gomorrea.et si habundet uentositas ꝛ alia nõ causatur satyriasis .et si deficiat caliditas una cum aliis cãtur sterilitas .et iõ istud capitulum posset intitulari de frigidis et malefaciatis aut capitulũ q̃d dicitur aproximeron.aut ꝙ dicitur sterilitas ex ꝑte masculi aut capitulũ de paucitate coitus. Sterilitas eni et paucitas in coitu aut ꝓueniunt ab exterioribus aut ab interioribus Si ab exterioribus ut qꝛ coit cũ muliere q̃ nõ peruenit ad ãnos.aut qꝛ mulier cũ qua coit est uetula aut quia coit inepto modo et turpi uidendo muliebria.aut quia ẽ mẽstruata aut scabiosa aut tiniosa aut fetida aut infecta aut horribilis aspectus aut q͛a ipse est puer aut decrepitus aut ebrius aut crapulatus aut male sanus aut debilis. aut qꝛ fecit flebothomiã aut accepit medicinã laxatiuã aut cucurrit aut laborauit .aut qꝛ superflue coiuit aut ꝓpter accidẽtia aĩe sicut ẽ timor et furor et tr̃ia.Oĩa igit̃ extrinseca q̃ diminuũt calorẽ naturalẽ aut cõsumũt uẽtũ aut cõsumũt humiditates cõnaturales sterilizant. et iõ oĩa frigida sterilizant sicut ẽ lactuca opiũ et similia.Et illa que consumũt uẽtũ .sicut sunt ruta et agnus castus et illa q̃ desiccãt sicut acetũ abstinẽtia et uigilie superflue et tr̃ia. Si aũt sterilitas ꝓuenerit a causis intrinsecꝗ tunc aut prouenit a testiculis et uirga aut ab aliis membris potissime a principalibus.
Cum ueniat semen in hora coytus princi

paliꝰ a principalibus mēbris et ab aliis per quandam resudationem et ita fit sterilitas propter passiones cerebri. sicut est litargia et mania et si incidantur uene iuuenilles q̄ sunt retro aures cum formatum ueniat a cerebro. Et accidit etiam sterilitas propter passiones cordis sicut est tremor et similia Et accidit propter passiones stomaci. sicut est frigiditas indigestio et similia. Et accidit propter passiones epatis et renum et intestinorum et ita de aliis uicinantibus cuꝫ passiones exuberant. Et accidit sterilitas propter membra ordinata ad generationē sicut sunt testiculi et uirga. Si prouenerit propter testiculos aut quia excedunt in caliditate aut frigiditate aut siccitate aut humiditate aut quia sunt contracti uersus interiora. Si autem prouenerit propter uirgam aut quia nimis breuis aut quia nimis longa. nimia enim longitudo uirge inducit sterilitatem sicut dicit Auic. in cano. et in libro suo de historiis animaliū. Accidit etiam sterilitas propter mollificationē et paralisiꝫ uirge et ꝓpter dolorē emorroidarū et ani et omniū similiuꝫ. SIGNA Si uenerit propter causas extrinsecas considerentur diligenter cum iudicio et iō damas. Et super omnia non pudeat te patientem interrogare. Si autem fuerit propter causas intrinsecas tunc discernitur ꝓpter passiones illoruꝫ mēbrorum nobiles a quibus ꝓuenit. et si fuerit ꝓpter paralisiꝫ uirge. si ponatur in aqua frigida nō cōtrabitur cū sit ꝓlongatū et humectatū. nec suū etiā sentiat nocumentū et cū hoc etiaꝫ sperma exit sine erectione uirge et sine delectatione. Si aūt fuerit ꝓpter frigiditatē testiculoꝝ tūc discernit̄ ꝙ nō habundat in pilis et uene sunt stricte et ꝙ nō appetunt et quia semē ē tardi exitus et grossū et frigidū et testiculi tactu frigidi et leduntur a frigidis. Et si fuerit ꝓpt̄ malā cōplexionē nimis ca. tūc testiculi et omnia que sunt in circuitu pilosa et uene nigre et

si Virga apparet paralisis

pelles testiculorum sunt multum late et q̄libet occursu ad mulieres citissime appetit et semen est calidum et uelociter expellit Si autem fuerit propter siccitatem tunc semen est modicum et grossum et de facili saciatur et habitudo corporis est extenuata. Si autem fuerit propter nimiaꝫ humiditatem tunc semen est plurimum aquosum et lubricum. Ex his possumus elicer̄ ꝙ sanguinei propter caliditatem multūm appetunt et multuꝫ possunt propter humiditatem. Colerici auteꝫ uelocissimi et frequenter et ex q̄libet modica causa intense appetunt et parum possunt. sed melancolici nec appetunt naturaliter nec possunt. Flegmatici autem non appetunt sed plus possunt per ista igitur quadam coniectura proxima ueritati poterimus deuenire ī cognitionem cause. PRONOSTICATIO. Pingues non sunt potentes in coytu sicut extenuati imo citius deficiunt. pueri enim et decrepiti ebrii crapulati et qui habent uirgam nimis longam et q utuntur nimio coytu nō generant aut raro aut erit feda eorum generatio. Coytus in propatulo sterilizat uiros honestos. sed aliqui sunt ita maliciosi ꝙ quanto fetidius est ꝛ turpius tanto magis delectantur et de hoͦ fecit mentionem Ali. super centiloquiuꝫ. et sunt illi in quorum natiuitate dominabatur saturnus. CVRATIO. Imprimis uitetur omne illud quod corrumpit complexionem aut compositionem aut inducit accidentia anime et ideo uitent̄ omnia que nimis calefaciunt aut infrigidant et uitetur repletio nimia crapula et ebrietas et uitetur nimia inanitio et secundum hoc uitentur omnia nimis infrigidātia sicut est lactuca papauer opium et similia. Et uitentur illa que nimis calefaciūt et uētositatem consumunt. sicut est ruta agnus castus et similia. et uitet̄ flebothomia medicina laxatiua et balneum et uitetur coytus cum uetula et menstruata et cum tyni

osa et cum cacochima et fetide et immun da et cum illa que nondum peruenit ad ãnos et breuiter ut dictum est omne quod corrumpit complexionem compositionẽ et affectionem anime. Si autem uenerit sterilitas propter causas extrinsecas primitiuas reducantur ad temperamentum cuꝫ suis contrariis. et si uenerit propter causas intrinsecas aut propter uicia aliorum mẽbrorum a uasis tunc curentur primo passiones illorum membrorũ sicut dicetur ĩ locis suis. Et si fuerit propter mollificationem uirge curetur sicut paralisis. Et si fuerit propter breuitatem uirge tunc eleuẽtur crura mulieris in tantum ꝙ semen possit cadere in fundo agri nature. uel magnificetur uirga uel uerberetur suauiter cuꝫ uirgis et emplastretur cũ pice sicut docet Galie. in de ingenio uersus finem. Et si fuerit sterilitas propter nimiam longitudinẽ uirge tunc masculus uel femina teneat radicem uirge strictam cum tota manu et tota uirga non intromittatur et ut semẽ in uia non infrigidetur. Si autem fuerit sterilitas propter malam complexioneꝫ calidam testiculorum et uasorum et seminis utat̃ ordeato et lacte acetoso et lacte uaccarum ubi bulierit portulaca. Et sit fuerit propter malam cõplexionem siccam utat̃ ouis sorbilibus et brodiis carniuꝫ et iustellis et lacte uaccino bulito et balneis et omnibus resumptiuis et nutrientibus. Si aũt uenerit propter malaꝫ complexionẽ frigidam que frequentius aduenit tunc utatur istis electuariis scilicꝫ pliris cũ musco dyãthos cum musco. et potissime si defectus esset propter cor et utatur dyagalanga diatrion pipercon et dyamenta. potissime si defectus uenerit propter stomacum et intestina et utatur diaꝫinꝫi. dialacce. et potissime si fuerit propter epar. et utatur diasatirion acuato cum caudis stincorum. potissime si defectus uenerit propter renes ꝛ testiculos et uicina membra. et inungatur spina dorsi et renes et testiculi et uirga et peritoneon et plante pedũ cũ oleo d̃ been cum oleo de pipere albo et inungãtur omnia ista mẽbra iam dicta cum isto unguẽto. ℞. asefetide piretri saxifragie eruce et parũ piperis castorei mirre storacis calami. añ. ℥. i. assungie leonis. ʒ. ii. musci. ʒ. i. buliant in oleo costino et addatur cere ꝙ sufficit et fiat unguentum. Deinde utat̃ ista confectõne de qua dicunt boni socii ꝙ facit deficere mulierem sub uiro. ℞. testiculos uulpis cerebella passerum decoquantur in aqua deinde aliquantulũ assentur et potissime cerebella et terantur cum floribus palmarum et modico caudarum stincorũ et conficiantur simul et utatur ista confectione mane et sero. Intelligendũ ꝙ yringi conditi fecundant et ꝫinꝫiber conditum et galanga si condiatur et menta similiter. Deinde fiat tale medicamen. ℞. priapi thauri eruce piperis gario. cinamo. testiculi uulpis añ. caudarum stincorũ paruꝫ fiat puluis qui accipiatur cũ ouo sorbili. deinde intelligendum ꝙ cerebella passerum elixata et postea assa si sumantur cũ lacte faciunt hominem fecundũ. deinde utat̃ isto medicamine et ẽ diuinitus reuelatum ℞. uitellorum ouorũ butiri recentis p̃api thauri cicerum galange satyrionũ ꝫinꝫi. cõditi ꝫedoarie mente testiculorũ galloruꝫ ꝛ uulpis añ. ℥. i. cerebellorũ colũborũ et passerum bene coctorum et assorũ añ. lib. s. medulle nucis indice pinearũ mundatarũ fisticorũ iuiube amig. dulcium mundatarũ se. malue se. mercurialis auellanaruꝫ excorticatarum dactilorũ añ. ʒ. ii. se. eruce gariofal. ꝫinꝫi. trium piperuꝫ lingue auis se. bulbi cinamomi añ. ℥. s. ista omnia mundificentur et parentur et decoquãtur in lacte ouino et postea fortiter conterantur ꝛ addatur caude stincorũ. ℥. s. totum conficiatur cum melle ro. et pane de ꝫuccaro ꝛ lento igne diu agitando condiatur et noli reuelare nisi filiis tuis. Cibaria autem que

o, ... uirga magnificari ...

confortāt coitum sunt ista scilicet caro o uina cerebella passerum et columbaruȝ car nes eduline pingues et agni annuales gal line perdices fasiani et sup omnia cerebel/ la passerum .deinde oua sorbilia et oua pi scium frixa et sumpta cuȝ lacte de granis et sunt ista.s. triticum excorticatuȝ ualde coctum cicera faba fracta rizi cum adipe renuȝ caprarū et lacte et ꝙ aspergatur pul uer cinamomi .De oleribus menta spara/ gus eruca porri lingua auis .De fructibus uua dulcis ficus pinee fistici iuiube sebestē dactili amigdale auellane .ualent etiaȝ ra pe et pastinace et uinum dulce . deinde fi at talis cibus.℞.raparū pastinacarū fabaꝝ excorticarū cicerū rizi frumenti excortica ti decoquantur fortiter cum carne arietis et cum cepis et melle et cerebello auiū par uarum et conterantur fortissime . deinde aspergatur puluis cinamomi gariofa. galā ge caudarum stincorū et fiat cibus spissus cum pane de zuccaro et brodium potetur et iste cibus inducit fecunditatem mirabi lem in isto mundo . Intelligendū ꝙ ista sunt que a tota specie inducunt fecundita tem.s.semen mercurialis limatura eboris coagulum leporis coagulū cameli iuuenis masculi urina cameli cor salmonis trans/ glutitum a uiro se.siseleos priapus thauri uiscus quercinus archimia cor leporis sūp tum a uiro testiculus uerris et si uis mascu lum accipiat dextrum et si feminam sini strum . CLARIFICATIO .Intel ligendum ꝙ uentositas uenit a corde nō naturaliter sed effectiue et modus est iste virtus enim imaginatiua cuȝ imaginatur coitum cum sit una de uirtutibus superio ribus precipit uirtuti concupiscibili que ē in corde et illa mittit calorem ad mēbra generatiua per arterias .et calor fortis iste dissoluit .i.commouet ita ꝙ dissoluit nō resoluit nec consumit uapores in uentosita tes quas inuenit in uenis et arteriis et tūc illa uentositas inflat et erigit uirgam sicut

declarat Gali.uersus finem de interioribꝰ nisi enim uirga esset erecta nō posset spar gi semen in fundo agri nature et ideo ad portandum ē necessaria uentositas et ideo quia fabe generant uentositatem etiam i uenis ideo multum conferunt quantuȝ ē ex hoc omnia que generant uentositatem multum conferunt .Qꝫ autem calor mul tus ueniat a corde patet quia homo dum actu coit est actualiter totus calidus imo ex sola imaginatione dato ꝙ nō coeat ve nit igitur caliditas a corde.i. a calore cor dis resoluente zc̄ . Secundo notanduȝ gratia cuiusdam contradictōnis et gratia materie ꝙ materia antecedens piloruȝ est materia nutrimētalis multa sed causa im mediata est uapor siccus et ideo colerici cū sint bone habitudinis sūt magis pilosi .de inde sanguinei.deinde flegmatici ultimo autem melancolici . Tertio intelligēdū ꝙ coitus temperatus competit in regimi ne sanitatis sicut docet Galie. in tegni.s. ꝙ fiat tantis interuallis ꝙ corpus alleuiet̄ et ꝙ melius comedat et dormiat .et quia euacuat superflua et letificat animaȝ ideo competit .Sed q̄tū iuuat coitus tempera/ tus tm̄ nocet distemperatus infrigidando consumendo debilitando.et ideo dicebat Auicen.de historiis animaliū . ꝙ plus no cet unus coitus superfluus q̄ .xl. flebotho mie sibi similes et proportōnales.Et dicit constantinus ꝙ pauci coeunt propter ꝓleȝ sed plures propter sanitatem ,sed plurimi ualde propter delectationem .et iō coitus ut plurimū ē superfluus iō multū nociuus imo in superfluo coitu emittitur sanguis aliqn̄ quare euitādus . Quarto notāduȝ ꝙ retentio spermatis preter consuetudinē plus nocet mulieribus q̄ uiris ꝙ peiora sin thomata inducit quia suffocationē matri cis et similia In uiris aūt ꝑtus ē fortior et pōt consumere et utūtur cōiter fortiori ex ercicio .Mulieres aūt sunt in ocio et quie te qꝛ sūt custodes domus s̄m Galie.i de



complexionibus. Quia igitur alie multe superfluitates sunt et superfluitas spermatis superadditur corrūpitur et transit scd̄m Aly. in naturā ueneni iō peior ē retentio spermatis in mulieribus preter consuetudinem q̄ in uiris. viri eni fortiora possunt pati ꝓpter maiorē fortitudinē. Quito aduertendū ꝙ plus nocet in mulieribus r̄tentō spermatis q̄ mēstruoꝝ qm̄ licet sperma de se sit temperatū ē peior corruptio q̄ alterius cū magis uergat ad caliditatē et humiditatē ubi sunt principia corruptōis ideo uidemus ꝙ magis fetent stercora humana q̄ aliorū animaliū et plus peccat sanguis sicut patet in sinocha. et plus filius cuꝫ delinquit et plus amicus et plus domesticus. Iuxta illud nō ē pestis efficatior q̄ familiaris inimicus. Eteniꝫ sicut ignis ī gremio mnuꝫ in pera serpens in sinu. Cū igitur sperma sit supfluitas pura cū corrumpitur q̄to temperatior tanto deterior. ē igiē retentio spermatis in muliere deterior q̄ menstrua. Sexto notandū ꝙ in corpore temperato competit coitus dū tamē sit tēperatus ꝓpter superflua expellenda q̄ omnino in quanto et quali mensurari nō pōt nisi artificio coitus adiuuetur. Septimo notandū ꝙ coitus incipit a cerebro ratiōe imaginationis sed procedit a corde et mediatur ab epate iuxta illud cogit amare iecur. et completur rōe testiculorū iuxta illud peculta ē ad ueneē cōplexio ca. testiculoꝝ. Vltimo notādū ꝙ hora coitus ꝓpter superflua expellēda ē cōplementū tertie digestiue sed si fiat gratia generationis cū mediatur tertia digestiua. et si plus expectetur iā incipit diminui. quare coytus cōiter loquēdo in oībus q si ruant rectum regimē ē a media nocte usq; ad auroram

De satiriasi et priapismo

Atiriasis ē continua uirge erectō cum desiderio et appetitu ad coytum. Priapismus ē immoderata et continua uirge erectō sine appetitu et desiderio CAVSA. Cause aūt satiriasis ē quedaꝫ exterior et quedaꝫ interior. exterior sicut fortis imaginatio circa aliquā mulierē. diminutio coitus soliti amplexus et similia Causa aūt interior ē multitudo spermatis Causa aūt priapismi quedā interior quedā exterior. exterior sicut longus decubitus et frequens supra dorsum et multiplicatō in cibis eruce ceparū fabarum raparum et similium et nimius coitus et densitas pororum uirge. Causa aūt interior ē humiditas uiscosa grossa continens et ambiens uentositatem et calor medius potens dico resoluere aūs dissoluere et non cōsumere. SIGNA. Si fuerit propter cās primitiuas habetur ex iudicio et si fuerit propter uirgā est cum quadā titillatione et tremore precedente. Et si est satiriasis ē cum cōcupiscentia in priapismo autem nō. PRONOSTICATIO. Talis passio si duret signat apostema aut spasmū aut tetanum aut mortem. CVRATIO. Imp̄mis si corpus ē plenū fiat flebothomia deinde fiat uomitus. Medicina aūt laxatiua nō detur nisi esset fortis et angustiua. Deinde fomentetur uirga cum agno casto ruta et camomilla meliloto et pulegio. deinde infrigidentur renes cū opio camphora sandalo semperuiua et aceto et cū lamina plūbea perforata et madefacta in aceto et utatur lactuca portulaca lentibus milio ordeato uino multū limphato et similibus. acetum uitet uel parum utatur quia aliquādo inducit uentositatem sicut docet Auic. iaceat in duro accubitu et iaceat supra folia salicis et folia uitis albe et nenufaris et agno casto et ruta et odoret rosas camphorā et nenufar̄. sandalum aquā rosatā et acetū uitet omnia illa que ualent ad coitum q̄ dicta sunt. Intelligendum ꝙ Auicē. narrat multa illicita et inhonesta de coitu et narrat ea ad euitandum. tamen quia aer

defedatur ex talibus ideo derelinquo.
CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ frigida impediunt generationem uentositatis et ita ualent i satiriasi et priapismo quo ad causam antecedenté et calida generatiuam uentositatem consumunt potissime illa que plus consumunt q̃ dissoluant sicut est ruta agnus castus origanum calamentum pulegiuȝ et similia .et ita possũt ualere calida et frigida contra istas passiones. Secundo notanduȝ ꝙ appetitus ad uenerem est magis naturaliter tum ꝙ uirtus est fortior tum quia pori incipiunt dilatari et calor uigorari tum quia materia é multa et ratione temporis precedenis et p̃sentis et quia tunc omnia mouent ad delectationem. In estate autem é appetitus maior post uer propter stimulũ .sȝ postea minus in autumno propter inordinationé et minime.in hyeme et licet appetitia cibi in yeme et digestiua sint fortiora. ex pulsiua autem seminis et appetitiua non ȝ ꝙ non est stimulus et quia pori sunt clausi et materia quieta. Tertio aduertéduȝ ꝙ mulieres magis appetunt in estate quia semen eorum é frigidum et tũc calefit et mouetur et stimulat.in uiris auteȝ fit exalatio consumptó et debilitatio.sed in yeme calor est fortior ideo magis appetunt uiri in yeme q̃ in estate. mulieres auteȝ e contrario. Quarto notandum ꝙ cetera animalia abhorrent coitum post conceptũ quia imaginatiua ad coitum fit propẽ naturam non propter uoluptatem .secundo propter menstrua in quibus non habũdãt et si habũdant transeũt i capillos pilos cornua et ungues .et quia appetitus est ad speciem non ad delectationem .In mulieribus autem est contrarium.appetunt enim non solum.propter speciеȝ sed propter delectationé .et cum hᵒ habundant in menstruis propter que stimulantur et calefiunt et cum hoc recordantur delectatione precedente .Et ideo accidit ꝙ quedaȝ mulier peperit unuȝ pulcrum filium qui assimilabat uiro suo et post paucos dies pepit unum turpem qui assimilabat amasio suo et hoc non fuisset nisi matrix post conceptum fuisset aperta et dilatata appetunt igitur auide mulieres post conceptũ. Quinto intelligendum ꝙ maior delectatio est in expulsione seminis q̃ aliarum superfluitatum.et quia materia est temperata et ꝙ unitur membris distemperatis sicut conueniens conuenienti et gratia finis iuxta illud. Ob hoc enim deus posuit tantam delectationem in coitu ut fastidio superueniente animalium generatio non periret. et ideo dicebat Ouidius i de fastis .quid creat omne genus uolucrum nisi blanda uoluptas nec coeunt pecudes quin lenis assit amor .nullum autem istorum est in aliis superfluitatibus. Sexto notanduȝ ꝙ mulier in pluribus delectatur q̃ uir quare delectatur in spermate uiri cũ spermate suo proprio .sed uir fortius et intensius cuȝ semen suum sit magis temperatum. Septimo notandum quoniaȝ licet humor habeat replere uirgam in priapismo.repletio tamen et erectio fit a uẽtositate tanq̃ a cã immediata quod patet quia cito uenit et cito recedit .et hoc dicit Galie. in de interioribus .potest etiaȝ fieri ab humore tãq̃ a causa remota. Vltimo notandum ꝙ uentositas cõsumitur duobus modis. uno modo eius generationem impediendo et hec sunt narcotica.alio modo desiccando resoluendo sicut sunt illa que magis cõsumunt q̃ dissoluant ut dictum est de ruta agno casto et similibus

De gomorrea

Gomorrea est emissio spermatis inuoluntaria. CAVSA. Causa enim aut est exterior aut interior Exterior sicut concupiscentia amplexus ȝ sessio supra lapides frigidos et similia. In

Interior aut est a uasis aut ab aliis mem/
bris sicut a cerebro .sicut patet in epilentia
ubi emittitur sperma insensibiliter et po/
tissime quando materia cōtinetur circa ua
sa .Si propter uasa sicut didimos testicu/
los et renes tunc aut accidit propter mem
bra aut propter humores. si propter mem
bra aut quia nimis calida aut frigida para
liticata aut spasmata et ita non potest pro
uenire propter uicium neruorum et lacer
torum .Si autem sit propter humorez tūc
est aut quia peccat i nimia quantitate aut
in mala qualitate ut quia sit nimis ca.aut
aquosus. SIGNA . Si autem fuerit ꝓp
ter causas extrinsecas hoc habetur ex iudi
cio patientis .si propter passiones aliorum
membrorum passiones indicant hoc . Si
autem fuerit proprer paralisim membroꝝ
tunc fit sine erectione uirge et exit insen
sibiliter .et si propter spasmum neruoruz
et lacertorum tunc ē cū dolore pectinis z
inguinū. et si propter calorez omniū isto
rum membroruz tunc leditur a calidis et
iuuatur a frigidis. Et si ē propter multi/
tudinē tunc non maceratur corpus nec ē
grauitas in emissione.et si fuerit ꝓpter ca
lorem seminis tunc sentitur calor et mor
dicatio et quādo semē exit uirgā tunc est
ibi rigor et tremor sine frigore et aliqbus
accidit dolor capitis et quasi quedā species
manie et accidit inquietudo et grauitas to
tius corporis .et ista accidentia ueniūt eti
am illis qui habent semen nimis calidum
cum coeunt dato ꝙ non sit gomorrea. Si
autem fuerit semen aquosum tunc panni
supra quos cadit parum immundātur qa
cito transit ultra . Et si fuerit propter re/
nes tunc semen est grossum uiscosuz et ali
quando semen antecedit urinam et aliqñ
subsequitur et aliquando ueniunt simul z
istud est multum utile scire propter gene/
rationē quare addatur capitulo de approxi
merō. PRONOSTICATIO .Ista
passio est turpissima in qua deperit genus
humanum et ideo dicitur gomorrea qua
si fluxus generis humani . multi autē ꝓp
ter uerecundiam reuelandi passionē hanc
perierūt . CVRATIO. Sicut frequē
ter dictum est cause primitiue et alie per
contrarium reducantur ad temperamētuz
Causa igitur breuitatis omnes cause redu
cantur ad duas scilicet ad calidam et frigi
dam .Si autem causa fuerit calida cū mul
titudine materie nubat in xp̄o quia meli
us est nubere q̄ mori .et si particularia tūc
conueniant fiat flebothomia deinde utatē
uomitu et utatur sirupo ro. et mirtino et
nenufar̄. cum camphora. utatur lentibus
z brodio earum milio et ordeo bene deco
cto ac pane eius et utatur aqua frigida la/
ctuca portulaca melonibus cucurbitis et si
milibus frigidis.inungantur renes et testi
culi et uirga et anteriora et posteriora cuz
opio iusquiamo mucillagine psilii papaue
re oleo ro.mirtino et cum sandalo et cam
phora et cum aliis frigidis et siccis confor
tantibus uirtutem contentiuam uasorum
et utatur in omnibus cibis suis puluere fa
cto de semine lactuce portulace coriādro
preparato sumac .Si autem fuerit propter
frigiditatem et seminis aquositatem tunc
materialia que ualent sunt ista scilicet mē
ta mirra nux cipressi anisum assuz mastix
thus laudanum storax cala.euforbiuz am
bra castoreum ruta origanū calamentum.
Et si fuerit propter concupiscentiā iniūga
tur ieiunia accidentia tristabilia. et flagel/
la . Et si fuerit propter paralisim curatur
sicut paralisis et ita de aliis passionibus.

CLARIFICATIO .Circa istā ma
teriam tria sunt notanda primuz.s.et spe
cialiter ꝙ cum in ista passione datur lactu
ca ꝙ non nimis continue sed modo inter
poletur et modo non .scd̄m est ꝙ cuz da
tur psilium ꝙ non detur substantia et po
tissime contrita sed eius mucillago colata
quia eius interiora sunt calida . Tertiū est
spasmus q cōstringit et spasmus didimoꝝ

laxat propter diuersitatem lacertorum. se cundo debemus intelligere ꝙ gomorrea ē propria passio didimorum et uirtus conté tentiua eoruȝ patitur . passio igitur erit pͥn cipaliter illius membri quod principaliter patitur et hec sunt didimi non uirga nec alia membra . vnde in lienteria patiuntur intestina quecunqȝ fuerit causa et pro tāto sunt proprium subiectū lienterie . Virga aūt non patitur in gomorrea quare nō erit proprium subiectum . Vltimo notandū ꝙ non quelibet frigiditas ē causa ipsius go morre sed frigiditas intensa paraliticans.

De pollutione nocturna

Ollutio est euacuatio materie dige ste. Intelligendū ꝙ pueri non ha bent pollutiones propter stricturā meatuum sed adolescentes habent frequē tes et multas et aliquando ueniunt pollu tiones in sequētibus etatibus . CAVSA Causarum quedā exterior quedam interi or. Exterior quadruplex . prima. s. nimia acceptio cibi et potus crapulosa . scđa ē lō gus somnus qm̄ sicut ī longo somno mul tiplicatur sudor ita et pollutio. Tertia cā ē iacere supra dorsum longo tpe . et potissi me dormire qm̄ calefiunt renes . Quarta cā est concupiscentia diuturna circa amo rem inordinatum mulieris qm̄ imaginati ua mouetur ꝓpter speciē concupitā et ita precipit uirtutibus inferioribus et ita ex pellitur materia pollutionis in somno . et ita fiunt in somnis diuersa somnia ꝭm di uersitatem rerū imaginatiuaruȝ et ꝭm do miniū hu. vnde uacuis et inanitis uidetᷣ ꝙ uolēt et repletis uidetur ꝙ habeāt mag nā sarcinā supra. et colericis uidetur ꝙ vi deant ignem . flegmaticis ꝙ sint in aquis melancolicis ꝙ uideant demones et suspē sos. et sanguineis ꝙ sint in mensa aut ī vi nea aut ī pratis . Et pollutio que uenit ꝓp ter concupiscentiā non solū inficit corpus sed animā . Si aūt cā sit interior tunc ē si cut repletio uasorum . Signa sunt manife sta . Pronosticatio superius dicta ē. CV RATIO . Curatio superius ē tacta. Cau se igitur primitiue reducantur ad tempe ramentū per suū contrariū . Si igitur fue rit crapula inducatur ieiunium et abstinē tia. Et si fuerit longus somnus inducātur uigilie . et si iaceat supra dorsum non iace at. Et si fuerit concupiscentia inducaᷣ fla gellum. et si fuerit repletio fiat flebotoīa vomitus et abstinentia et similia q̄ dicta sunt superius. CLARIFICATIO In telligendum qm̄ licet superfluitates prime et secunde magis uigeant in uigiliis et mi nus in somnis superfluitates tamen tertie digestiue uigent in somno quia circa illaȝ potissime uiget uirtus digestiua. et iō citi us sic emittuntur . sicut patet in sudore et similibus. Secūdo notandū qm̄ licet in pueritia humor sit magis liquabilis et ca lor sit equalis ī radice . nihilominus ī ado lescentia plures pollutiones accidunt prop ter multas cās. Primo qꝛ meatus sunt lati ores . secundo quia licet calor sit equalis in radice acutior tamen est in iuuene et ideo magis mouet humores. Tertia cā est ima ginatōnes maiores et fortiores que mouēt calorem et spiritum . et aliquando mores animi propter uisa et audita et inspecta ⁊ mala musica immutātur ꝭm Galie. in suo de regimine sanitatis. et ista magis concur runt in prima etate q̄ in precedenti. quar ta causa est multiplicatio mali regiminis. quod fit plus in hac etate. et ideo plures ī currunt egritudines ꝭm Ipo. patet igitur quomodo pollutiones plures accidunt in ista etate q̄ in precedenti .

Capitulū. v. de apostematibus et uulneri bus uirge et aliis passionibus eius

Assiones uirge sunt multe sicut apo stemata ulcerationes cancer inflatio

hec de pollutione ... [illegible]

dolor pruritus. CAVSA. Cause aut
sunt exteriores aut iteriores. exterior sicut
casus percussio iacere cū muliere cuius ma
trix ē immunda plena sanie aut uirulētia
aut uentositate et similibus corruptis. Si
interior tunc sunt sicut humores corrupti
et mali descendentes ad uirgam et in par
tes inferiores inducentes passiones predi/
ctas. SIGNA. Signa passionis sunt
manifesta quia membrū est in propatulo
sed signa hu. peccantis ñ oportet dicere cū
frequenter dicta sint recurramus ad capi/
tuluȝ de apatibus. PRONOSTICA
TIO. Passiones uirge et membrorum in
feriorum sunt difficilis curationis tum ꝙ
ad loca decliuia currunt superfluitates tuȝ
quia sunt membra sensibilia et dolorosa ȝ
ideo trahantur humores. tum quia sunt
membra frigida neruosa debilia et ita ag
gregantur superfluitates CVRATIO
Curationes generales sūt ꝙ si particularia
conueniāt ꝙ fiat flebothomia. deinde uo
mitus. deinde iniungatur quies et tenuis
dieta. Deinde purgetur materia ꝑm exigē
tiam hu. peccantis cū fuerit parata disposi
ta. Deinde ueniendū ad localia remedia
Curatio calidorū apatū. Imprimis pona
tur tenta in foramine capitis uirge ne via
obduretur uꝰ oppiletur ut superfluitates li
bere possint transire. Deinde emplastretur
apostema sic. ℞. folia iusquiami et buliāt
in aqua et conterātur cū assungia porcina
recen. in augmēto aūt addatur ꝑdicto em
plastro radix malue bismalue. Sed in sta
tu emplastretur cum fenugreco se. lini et
farina uolatilis molendini et oleo cōmuni
Curatio apostematis frigidi. ℞. radi. mal
ue et bismalue decoquātur et lappaciū acu
tum in aqua et conterantur cum assungia
porcina antiqua et fiat emplastrum ī aug/
mento addatur fenugrecum cum semine
lini in statu addatur radix lilii. et si fuerit
ex percussione emplastretur cum arthemi
sia et absinthio empꝭatis cum oleo de ca/
momillis. Curatio doloris accipiatur mi
ca panis et temperetur in lacte. deinde ac
cipiantur uitella ouorum cocta et tempe
rentur in oleo ro. deinde accipiatur modi
ca portio opii et croci et cōmisceantur om
nia et fiat emplastruȝ et ponatur supra lo
cum dolentem. Istud enim empꝭm miti
gat omnem dolorem ubicunꝙ fuerit cor
poris. corpore tamen mundificato. Et si
calor esset uehemens emplastretur cum fo
liis iusquiami decoctis supra prunis et in/
uolutis in foliis caulium et postea abiectis
Curatio cancri in uirga uirili. ℞. arsenici
et alumi. añ. ʒ. i. adurant̄ supra testā. dein
de. ℞. pāni blauii et aduratur añ. ℥. s. de/
inde corticis maligranati. ʒ. v. puluerīȝent̄
omnia et fiat puluis et desuper apponatur
Vel fiant illa que frequenter dicta sūt su
perius. et cuȝ cancer mortificatus fuerit qđ
discernitur quia caro apparet rubea. tūc re
generetur caro cum aloe mastice sarcocolꝭ
Et si caro mortua plurima apparuerit con
sumatur sic. ℞. tartari calcis uiue affodillo
rum saponis sarracenici et gallici añ. et di
stemperentur cum lixiuio frigido de cine
ribus factis de stipitibus fabarum et ī om
nibus dictis et dicendis intelligitur ꝙ cor
pus sit mundificatum. Curatio uulneꝝ
uirge. ℞. litargi. ceruse lote mirrā sarcocol
lā thutiā extinctā draga. thus pulueres lig
ni putrefacti misceantur et fiat puluis. et
cottidie mundetur locus cuȝ uino tepido
et desiccetur. deinde puluis aspergatur aut
de pulueribus omnibus predictis potest fi
eri unguentum iuxta naturas suas. Cu/
ratio fluxus sanguinis. ℞. bolum armenī
cum sangui. draconis ypoquistidos masti
ceȝ thus et pilos leporis minutissime con/
tritos et fiat emplastrum Curatio infla
tionis uirge sine apostemate. Buliat absin
thium anisuȝ et sulfur et pes columbinus
in uino grosso et conterantur et superap/
ponantur. Curatio uerrucarum in tali/
bus excrescentiis excorticētur cum ungue

deinde lac ficus apponatur uel imponatur puluis arsenici sublimati sed ponatur ĩ par ua quantitate sicut grani milii quoniaꝫ uir tus sua erit ignea in ultimo fortitudinis ẽ quod patet quia aqua arsenici corrodit om nia metalla. CLARIFICATIO. In telligendum ꝙ cerusa potest competerẽ in ulceribus calidis saniosis et potissime quã do est abluta et quia cum multis aliis po nitur et tunc non potest nocere. Secun do notandum ꝙ apostemata causanẽ fre quentius in iuuenibus in uirga q̃ in seni bus licet sint plures superfluitates et gros siores in senibus pro tanto quia nerui sũt duri et solidi et non possunt recipere sup fluitates. In iuuenibus autem nerui sunt magis rari et molles ideo uirga iuuenum citius apostematur. Tertio notandum ꝙ apostemata uirge et partium inferiorũ aut causantur per uiam congestionis aut ꝑ uiam defluxus. si per uiã congestionis tũc magis causantur ex melãcolia cũ nutrimẽ to eorum assimiletur. si autem per uiã de fluxus tunc magis cãntur ex humoribus calidis cum tales citius fluant. Quarto notanduꝫ ꝙ apostemata uirge licet sint re mota a corde et sic non deberent causare fe. nihilominus quia sunt in membro sen sibili et ibi est magnus dolor ideo ratione magni doloris sequitur febris. Quinto aduertendum ꝙ repercussiua bene possũt cõpetere in apostematibus uirge licet sint in emũctorio membri nobilis ꝓpter duo et quia testiculi non sunt de esse animalis sed de bene esse. et propter aliud quia vir ga est membrũ magis sensibile q̃ testiculi

De uulneribus et apostematibus testiculo rum.

Postemantur aũt testiculi et bursicu la eius et patiuntur ulcera pruritum contractionem et multa cõsimilia. Aliqñ a cã exteriori sicut est casus et percussio et applicatio unguentorũ et similiũ corrum pentiũ naturã illorũ membrorũ. Aliquan do aũt fit a cã intrinseca sicut ẽ fluxus hu morum. Si aũt sit in pellicula exteriori đ facili cognoscitur. Omnis aũt cursus cog noscendi est iste quoniam quando cã ẽ ca lida tunc est ibi calor punctura mordica tio fe. et rubor. et si causa ẽ frã tũc omĩa sunt remissa. CVRATIO. Si causa ẽ calida fiat flebothomia de epatica eiusdeꝫ lateris. Et si est in utroqꝫ testiculo fiat de utraqꝫ parte. et si particularia conueniãt fi at postea de saphenis. deinde suppositoria aut cristeria. deinde digeratur materia et purgetur ſm exigentiam hu. peccantis. et abstineat a uino et carnibus et utatur die ta tenui. Deinde emplastretur locus cum lactuc͡ et portula. aqua ro. et aceto et si do lor est fortis ualde addantur istis. s. folia iusquiami mãdragore et papaueris. in aug mento autem emplastretur cum farina fa barum et lentium et mucillagine psilii et oleo ro. et oleo đ camomillis farina ordei et melle. In statu autẽ emplastretur locus cũ uuis passis mundatis ab arill' et uitellis ouorum et farina frumenti et fenugreci. semine lini et anisi et camomil. In decliã tione autem fomentetur locus cũ decoctiõ ne anisi camomil. et uino albo. Et est hic diligenter aduertendum ꝙ nõ rumpatur locus uersus anuꝫ quia libentissime ibi ge neratur fistula quare ꝛc̃. Curatio aposte matũ frigidorũ. Applicetur farina fabaꝝ ficus fenugrecũ cũ se. lini. folia cauliũ ani si camomil. farina cicerũ adeps renum ca pre et fiat empl̃m. Si aũt fortius uolueri mus operari dissoluatur bdelliũ in uino et emplastremus cũ oleo de maiorana. Et si apostema esset durum antiquũ inungatur cũ dyaltea. deinde fomentetur cum aqua salsa ubi bulierint ficus et camomil. dein de emplastretur cum stercore columbino et asa et oppoponaco. Et si esset uentosum aut aquosũ fomentetur cũ uino decoctio nis rute anisi cimini et similiũ. et in istis

omnibus similibus . ultimo fiant setones Et si testiculus nimis magnificaretur em plastretur cum iusquiamo et foliis corian dri recentibus . Et si testiculus paruifice/ tur aut contraberetur uersus interiora in tantum ꝙ aliquando nō potest tangi tūc fomentetur locus frequenter cum aqua de coctionis calamenti et inungatur cum ar rogon . Et si fuerint ibi uarices curentur sicut apostemata dura . et si nimis prolon/ getur et cadat uersus inferiora tunc fomé tetur cum stipticis . Et si corrumpatur ab scindatur . et si ulceretur fiat sicut dictuꝫ est in ulceribus uirge . Vel fiat sic. Recipe litargiri cerufe lote cathimie acatie corticꝗ maligranati sanguinis draconis thutie añ ʒ.ii . aloe sarcocolle thuris aluminis añ . ʒ.i. puluerizenť et addať olei ro. ꝛ cere ꝙ suf ficit et fiat unguentum. CLARIFI/ CATIO. Intelligendum ꝙ acatia et sã guis draconis et similia multum frigida bene possunt competere in uulneribus te/ sticulorum potissime quandocunꝗ uulne ra magna caliditas concomitatur. Secū do notanduꝫ ꝙ febris sequitur apostema testiculorum licet sint membra remota ꝑ tanto ꝙ colligantiam babent cum corde et ab eo dependent secundum Auicen. et sicut in dispositione naturali influunt to/ ti corpori . ita in dispositione preter natu/ ram quoniam est unum de membris no/ bilibus et principalibus ideo ad apostema testiculorum sequitur febris.

De hernia

Herniarum quantum est de presen ti sunt septem species. Prima uo/ catur uentosa . Secunda aquosa . Tertia humoralis. Quarta carnosa. Quin ta uaricosa. Sexta ʒirbalis. Septima et ulti ma uocatur intestinalis. quando eniꝫ bur sa testiculorum inflatur et tumet sine apo stemate et febre et dolore magno tunc ap paret crepatus et ruptus . et ideo uocari po test nomine generali hernia . quoniaꝫ rup ture uere assimilatur . Ista autem impletõ aliquando ex uētositate. aliquando ex aꝗ sitate aliquãdo ex humoribus . aliquando augmentatur ibi caro preter naturã. aliquã do replentur uene sanguine melancolico. et efficiuntur uarices grosse aliquando ad grossitiem digiti. aliquaodo descendit ʒir bus quoniaꝫ intestina suut cooperta ʒirbo et sifac et mirach . Aliquando autem isti panniculi relaxantur et tunc fit hernia. ali quando rumpūtur et tunc cadunt intestia in osseum et ista ē uera hernia. aliquando etiam didimus relaxatur et mollificať et tunc cadunt inferius intestina. CAV SA . Crepatura enim aliquando fit prop ter causas extrinsecas. aliquando propter ĩ trinsecas . propter extrinsecas sicut ē labor exercicium et coytus et saltus et uox clara et omnia consimilia et potissime pōst uē tris repletionem quia tunc de facili rumpi tur sifac. Rumpitur etiam propter tussim laboriosam et cum semen quod erat para tum exire retinetur propter aliquam occa sionem . Et si causa fuerit intrinseca hoc ē propter mollificationem et repletioneꝫ et similia . Si auteꝫ hernia fuerit uentosa tūc est ibi rugitus . et mouetur uentositas ab vna parte ad aliam . Et si fuerit aquosa ꝺ facili cedit tactui et est cum cacochina et aduenit in apparatis ad ydropisim . Hu/ moralis autem discernitur quia corpus est repletum et est sine dolore et cedit tactui et ē mollicies media inter carnosam et aꝗ sam . In carnosa autem testiculus uidetur augmentari sine dolore et apostemate. va ricosa autem ē dura oblonga ad modum uirgarum . Zirbalis autem non reuertitur dato ꝙ iaceat resupinus . Intestinalis au/ tem reuertitur et satis de facili si iaceat re supinus . Differentia autem inter relaxatõ nem et rupturam est . quoniam si aliquis stet supra pedes suos et impellat bauelitū

uersus inferiora si de facili ad impulsionē banelitus descendāt inferius ruptus ē et si non relaxatus ē. quando igitur uidemus tumorem in inguine ad modum oui et dubitamus utruꝫ sit relaxatio uel ruptura tunc debemus patientem conari resupinare et tunc cum manu debemus intromittere illum tumorem et ablue cū manu ꝫ postea ꝙ erigatur et tunc debemus incipe readaptar̄ ꝙ tussiat aut impellat banelitū ut dictum est et si cadat ruptus ē et si nō relaxatus est. Quādo aūt didimus ē mollificatus et foramen est rarum magnum. tunc de facili cadunt intestina in osseum.

PRONOSTICATIO Omnes rupture de facili curantur a principio potissime in pueris. Varicosa autem est difficilis curationis. De intestinali dico tātuꝫ ꝙ postq̄ est antiquata nunq̄ uidi aliquem curari nisi per manum cyrugici. et tamen frequenter feci multa ualde sicut dicetur ī curatione et appello antiquam postq̄ labia uulneris interius indurata sunt quia tunc non potest fieri conglutinatio et forte hº est ultra septem dies licet multa promittamus pauca tamen attendimus. CURATIO. Imprimis uitetur omnis nimia repletio et omnis labor nimius et coitus post repletionem nimiam. uitetur balneum et omnia uentosa. uitentur omnes fructus et omnes herbe omnia legumina. Si aūt hernia fuerit uaricosa mūdificetur corpus et ponantur mollificantia supra locum sicut est fenugrecum semen lini farina frumenti et oleum sisaminum et non apponantur stiptica. Nunc autem uentosa aq̄sa humoralis et carnosa ziribosa magnam habent conuenientiam supposita tenui dieta et corpus sit mundificatum. Imprimis fiant setones in bursa testiculorum et extrabatur cottidie materia. deinde fomentetur cum resolutiuis sicut est origanuꝫ calamentum ruta camomilla piretrum et similia. deinde apponantur stiptica desiccatiua et confortatiua. sicut est nux cipressi mastix anisum assum copule glandium ꝫ similia. Sed in zirbali fiant cauteria sup̄ os pectinis. Si autem hernia fuerit intestinalis tunc mollificentur intestina que ceciderunt cum aqua decoctionis malue bismalue. deinde resupinetur et intestina in suum locum reponantur. deinde portet bracale ferreum cum lingula ad modum semicirculi postea paratum sicut oportet. Deinde apponantur emplastra et dentur potiones nasturcium siluestre assum et cū lacte cocto sumptum curat omnem rupturam a principio et curat etiam fluxum uentris et hoc dictum fuit superius et hº est ualde bonum pro pueris radix brussi minutim incidatur et temperetur cum uino et uinum sumatur multis et multis uicibus et curat omnem crepaturaꝫ et potissime a principio. deinde fiat potio que curat omnem crepaturā. ℞. fabe inuerse que in uulgari prouincialium benadus dicitur et trium consolidarum iarce nigre corrigiole plantaginis quinqueneruie uisci quercini an̄. ℈. i. rosarum thuris masticis mumie sanguinis draconis emathitis boli armenici an̄. ʒ. i. mirtillorum sumac. an̄. ʒ. ß. nasturcii. ʒ. ii. gallarum. ʒ. iii. decoquantur in aqua pluuiali. et addatur puluis pilorum leporis combusti cum croco et zuccaro ꝙ sufficit. et fiat sirupus quo utatur mane et sero. Deinde fiat hoc emplastrū ℞. picis naual̄ aloes an̄. ʒ. iii. masticis thuris an̄. ʒ. ii. boli sanguinis draconis. an̄. ʒ. vii. litargiri colofonie armoni. galbani an̄. ʒ. ii. cere rubee. ʒ. iii. gallarum uisci quercini gipsi an̄. ʒ. viii. utriusꝙ aristolog. an̄. ʒ. iii. mirre terbentine emathitis an̄. ʒ. ii. balaustie psidie an̄. ʒ. i. acatie. ʒ. i. et. ß. sepi ircini lib. i. et. ß. omnium consolidarum an̄. ʒ. ii. galle et sanguinis bumani recētis an̄. lib. i. omnia ista sint distemperata cuꝫ aq̄ in q̄ pellis arientina cū tota lana sua sit liq̄facta p̱ decoctionē. pili etiā leporis cōtriti

in multa q̃titate apponantur gũmi uero p̃ mo resoluantur et cera et postea agitando cum spatula pulueres incorporẽtur. Dein de emplastrũ inunctis prius manibus cuz oleo ro. et mirtino iformetur et una pars rupture apponatur postea bracale detur de super. Si aũt ista non ualeant fiat operatõ manualis. Aliqui igitur cauterizant didimum cum cauterio ferreo et aliqui transeunt ferrum ignitum subtus didimũ et filum remanet i foramine et paulatie strin gunt donec didimus sit ruptus. Aliqui autem corrodunt carnem et didimũ usq̃ ad os pectinis deinde cõsolidant. ista igitur restauratoribus relinquamus nisi q̃ sit cautela q̃ intestinum nullo modo tangat̃ quia si pforaretur cito fieret mors. CLARIFICATIO. Intelligendum q̃ ruptura potest curari in pueris et lactantibus propter teneritatem panniculorum. cum nasturcio sumpto cum ouo sorbili aut cuz lacte ut dictum est. Si autem sit in alia etate et est recens curari potest cum quiete et longo decubitu et aliis medicaminibus dictis. Si autem ruptura fuerit antiquata nunq̃ recipit consolidationem. quoniam labia uulneris sunt indurata et callosa et ñ possunt amplius uere vniri Et cum fuissẽ sedulus inquisitor et ruptura erat antiquata et patiens non erat in pueritia nũq̃ potui aliquem curare. Sed manu cyrugica bene uidi et multos uidi periclitari in manibus restauratorum quia perforabant intestina et stercus egrediebatur et moriebã tur. A falsis igitur promissionibus caueamus. Secundo notandum q̃ crepatura frequentius accidit in pueritia quantum ẽ de relaxatione et frequentius in iuuentute quantum est ex uiolenta tensione et frequentius in senectute quantum est ex humorum superfluitate. Tertio notandũ q̃ cibi grossi non competunt in crepatura q̃ sunt indigestibiles et cãrent uentũ nec subtiles quia non fieret bona consolidatio sed mediocriter grossi et tales sũt apti ad utrunq̃. Ultimo intelligendum q̃ balneum quantum ẽ de natura rei nullo modo competit in crepatura quia relaxat sed per accidens bene potest competere in p̃n cipio ad mollificandum ut intestina que ceciderunt in osseum possint reuerti ad suum locum. secundo potest competere qñ multa stiptica apposita sunt aliter non cõ petit.

De passionibus mulierum et primo de retentione menstruorum

Menstrua currunt naturaliter ab ãno quartodecimo usq̃ ad .xlv. uel sexagesimum ãnũ aliquando tamen citius aliquando tardius ẽm diuersitatem complexionum et aliorum particularium. Retinentur autem aliquãdo naturaliter aliquando preter naturã. Naturaliter ut infra annum. xii. uel. xiiii. aut ultra. xxxv. aut. xl. aut in temporibus mediis ẽm diuersitatem particularium. Retinentur etiam naturaliter ut in conceptu licet aliquando fluant sed parum et raro. Fluunt igitur mẽstrua ẽm etates lune puellis enim fluunt in prima quadra et iuuenibus in secunda. et illis que magis p̃cesserunt in tertia quadra et aliis in ultima q̃dra. Ex hoc possumus elicere q̃ iuuenes debẽt flebothomari in noua luna et senes in antiqua qm̃ ars ẽ imitatrix nature. bene ergo dicitur. Luna uetus ueteres iuuenes noua luna requirit. CAUSA. Retinẽtur aũt p̃ter naturã duobus modis aut p̃pter cãs extrinsecas aut intrĩsecas. extrinsecas sicut exerciciũ nimiũ fames accidentia aĩe nimia pĩguedo fe. ptisis idropis ci catrix i uulua et sifia nota. Si p̃pt̃ cãs intrisecas h° erit p̃pter tres cãs aut rõe uirtutis aut mẽbri aut hũoris. si rõe p̃tutis hoc erit propter aliquam de malis cõplexionibus debilitantibus uirtutem sicut ẽ mala complexio calida cum excedit aut frigida

aut ſicca aut humida. iſta enim debilitāt ita ꝙ non expellitur ſuperfluū aut expellitur ad loca incongrua ut quia menſtruum retentum. aliquando expellitur ad nares aliquando ad emorroidas et ita de aliis. Scdo retinetur propter mēbrū ut ꝗꝫ ſtrictum corrugatū oppilatū clauſum ſicut eſt matrix et orificia uenarū. Si propter humorem hoc erit aut propter q̄titatē aut q̄litatem ſi propter quātitatē ut quia ſāguis qui ē in corpore ē in parua quantitate. Si ꝓpter qualitatem. ut quia ſanguis nimis groſſus aut uiſcoſus aut frigidus. et ita de aliis cauſis. SIGNA. Si autem mēſtrua retineantur propter cām frigidā tunc mulier eſt diſcolorata ſomnoloſa cum paruitate ſitis et pulſu raro et urina remiſſa. et aliquando emittit ſuperfluitates mucillaginoſas per inteſtina. Si autem fuerit ꝓpter cām calidam tunc eſt colorata et cū ſiti et uelocitate pulſus et urina intenſa et alia aſſunt ſigna caliditatis. uel poteſt fieri per hunc modum licet non ſit multuꝫ honeſtus intingatur pannus lineus mundus et gracilis in ſanguine menſtruo. ſi habuerit aliqua menſtrua et exiccetur et poſtea abluatur et ſi tūc color uergat ad ruboreꝫ ſanguis eſt in cauſa. et ſi colera uergit ad citrinitatem. ſi flegma ad albedinem et ſi melancolia ad liuorem. et per hoc ſciē cā retentionis et hu. peccantis et cā ſterilitatꝫ et ſimiliū. Diſcernitur etiam ex habitudine corporis ſicut eſt habitudo extenuata. aut nimis pinguis et ita uulnera et cicatrices et labor nimius et febris et alie cāe primitiue ſunt de facili note ex īdicio.

PRONOSTICATIO. Si menſtrua retinentur preter naturā pōt medicus ꝑdicere alterā ex iſtis paſſionibus aut multas ſ. q̄tū ē ex mēbris ſuperioribus ut ē maia melancolia epilentia caligo et ita de aliis. et q̄tū ē de mēbris ſpūalibus ſicut ē tuſſis ptiſis ſuffocatio. et q̄tū ē de paſſionibꝰ nutritiuorū ut nauſea et idropiſ. et de paſſionibus inferiorū podogra et ita de aliis.

Vtile igitur eſt menſtrua preter naturā retenta prouocare. CVRATIO. Imp̄mis igitur ſi particularia conueniant fiat flebothomia de utraqꝫ baſilica ꝓpter cām antecedentē. deinde d̄ utraqꝫ ſaphena ꝓpter cām coniunctā et ꝙ trahatur materia uerſus inferiora. deinde mundificeṫ materia ſm exigentiā hu. peccantis. corpe autem alterato et mundificato utatur diur̄. et aperitiuis quia que prouocant urinā ꝓuocant menſtrua. Materialia aūt ſūt iſta ſ. rubea maior arthemeſia origanū calamēt pulegium dictamus aniſum maratruꝫ ciminū ameos ſiſeleos ſpica nar. ſquinantuꝫ calamus aro. mirra opopo. aſa. piretrū eruca caſtoreum fella nigella muſcus papauer ni. ſerapinum coloquintida piper aſarum. Accipe igitur unū ex iſtis uel plura et poteſt fieri peſſarium aut emplaſtruꝫ aut unguentum aut potio aut electuariū aut ꝙ aqua decoctionis alicuius iſtorū proiciatur in matricem ſi fuerit mulier corrupta. et ſi fuerit non corrupta. inſiſtamus cuꝫ balneo emplaſtris aut unguentis et ſimilibus Ligature etiam fortes et doloroſe pedum tybiarum et coxarum multū ualēt in prouocatione menſtruorū ſi diu et longo tp̄e tenerenṫ. uentoſe etiā in coxis poſite multum ualent. Medicamina autem compoſita ſunt iſta yeralogodion peſſarizatuꝫ yerarufi. paulinum trifera magna ſine opio. Et eſt intelligendum ꝙ ſtomaticon laxatiuum cum decoquitur debet proici in cō cauitatibus canne aut ſambuci. et deinde ligнuꝫ remoueatur et aliud remanebit durum ſicut candela. fiat igitur peſſarium ꝫ mirabiliter prouocat mēſtrua ſuppoſito ꝙ corpus mundificatum fuerit. hoc ideꝫ facit mirra ſi pulueriꝫetur et ponatur ī ſacculo et ſacculus ſupponatur. Hoc idem faceret pulpa colloquintide et fella etiam. Sꝫ aduertēdū ꝙ ea que ſūt fortis uirtutꝫ ſicut nigella et ſimilia dꝫ poni in pua quātitate

et ꝙ parum ſtent ibi et ꝙ non teneat illa
ĩ hora ſomni. quia aliquãdo prouocatᷣ fe.
aut ulceratur matrix et ſimilia. cum igitur
operamur cum fortioribus operemur cuꝫ
cautela potiſſime in delicatis. Si auté reté
tio fuerit propter cãm calidã tunc materi
alia ſunt iſta ſcilicet radix apii bruſci ſpa/
ragi ſcolopen. capillo. uene. endiuie ſcariolᷣ
quatuor ſe. frigidorum ſe. endiuie ſe. ſcari
ole ſe. lactuce ſe. bruſci ſemen ſparagi. Si
autem retentio fuerit propter cãs primiti
uas notas et manifeſtas reducantur ad té/
peramentum per contrarium. Extenuate
igitur medicentur cum ocio et cibis humi
dis et pingues econtrario. Et ſi fuerit ꝑp
ter iram inducatur gaudiũ. et ſi propᷣ egri
tudines corporis curẽtur ille prius. CLA
RIFICATIO. Intelligendũ ꝙ mulie
res uᷣ ꝓgines que uiuunt in ocio et replét
ſe cibis habundant plus in menſtruis pro
tanto ꝗ plura habent ſupflua. hoc etiã pa
tet ex contrario qm̃ mulieres q̃ multũ la
borãt et utũtur modico cibo menſtrua ha
bent modica aut nulla. nũc aũt ſi ociũ eſſꝫ
tale ꝙ inpinguaret et uenas conſtringeret
et oppilaret tũc haberent minus et hoc é ꝑ
accidẽs. Scdo notãdũ ꝙ qñ facimus fle
bothomiã in retentione menſtrui primo
debemus facere modicã ꝗ uirtus é oppreſ
ſa. nihilominus tñ põt tollerare poſtea po
teſt fieri magna et fortis ꝗ uirtus fortifi
cata eſt. poſtea ſi fiat fiat in parua q̃titate
ut uirtus nõ debiliteᷣ. In pleureſi aũt non
é ſic ꝗ morbus é uelocis motus non ſuſti
net tãtas inducias. Tertio notanduꝫ ꝙ
menſtrua deciduntur a digeſtiua ſa. et ſi
diceretur ꝙ ſemé eſt digeſtiue tertie et tñ
inde corpus mũdificaᷣ per utrunqꝫ. Dico
ꝙ ſimile é in aliquo et in alio nõ licet enĩ
ſemen ſit de ſuperfluo digeſtiue tertie. nõ
tñ ꝑpter hoc menſtruũ. ſic eni menſtrua
eſſent alba. proueniunt ergo a ſcda digeſti
ua ubi generanᷣ hu. et iõ eis aſſimilantur.
Quarto aduertendũ qm̃ licet epar aſſi/
miletur ſanguini. et ita uideatur ex ſãgui
ne generatuꝫ ut dicũt aliqui auctores ꝙ e
par non eſt ſanguis coagulatus nihilomiꝰ
ex primis generatum é ſeminibus et albũ
eſt in radice ſicut et mẽbra radicalia ſunt
alba quod patet ſanguine ablato et omni
no euacuato et extracto hoc etiã cũ eſt de
coctũ zc. Quinto intelligendũ ꝙ muli
eres habent ſperma cũ habeant tertiam di
geſtiuam et didimos et teſticulos. et alia
membra principalia et ſi dicat. Ariſto. ꝙ
nõ habent ſperma hoc dicit per compara
tionem ad uiros ꝗ ſperma mulieris eſt ĩ
digeſtum aquoſum. ſperma autem uiri eſt
album grandinoſum. et quia ſemen muli
eris eſt multum elongatum ab iſta natura
ideo dixit ꝙ non habent ſperma. et cum
hoc etiã patet ad ſenſum ꝗ mulieres cor
rumpunt ſe et delectantur in ſemine pro
prio. Sexto aduertédũ ꝙ mulieres citi/
us dimittunt menſtrua q̃ uiri ſemina ꝑp
ter debilitatem uirtutis que deficere in/
cipit ex etate. In uiris autem non ſic eſt.
Septimo notandũ ꝙ menſtrua ueniũt na
turaliter in tempore determinato quia in
tédit natura aliquo modo ſe iuuare ex eis
et non eſt ita impurum. alie autem ſuper
fluitates non ſunt ita iuuatiue et magꝭ im
munde et impure. ideo non ſeruant ordi/
nem et periodum. Octauo intelligẽdũ
ꝙ in retentione menſtruorũ mulieres ma
gis appetunt ꝑpter titillicũ et pruritũ quẽ
inducunt. iſta aũt nõ ſentiunt in fluxu uᷣ
poſt. Nono notandũ ꝙ retẽtio mẽſtru
orũ diminuit appetitũ cibi ꝗ replet et pro
uocat coituꝫ quia ſtimulat. Decimo no
tandũ qm̃ licꝫ alia aĩalia habeãt menſtrua
nõ tñ ita manifeſte apparẽt. aut rõe parue
q̃titatis aut quia tranſit in pilos et cornua.
Et licet femĩe brutorum magis habũdẽt
in ſuperfluitatibus. nihilominus maſculi
habent maiora cornua et uellera et hoc é
propter fortitudinẽ uirtutis longius et for
tius expellentis.

Vndecimo notandum ꝙ superius ca° de mamillis fuit dictum utrum uiri haberent menstrua uel lac et simılla. Duodecimo aduertenduꝫ ꝙ mulieres pingues carnose multum habent de menstruo sed pingues frigide et humide parũ ꝓpter stricturam meatuum. Tredecimo notãdũ ꝙ menstrua secuntur etates lune ratiõe cõuenientie et proportionis nec humidũ plꝰ habundat in secunda quadriga nisi fantastice ratione rarificationis superius fuit dictum de hoc quare zc. Decimoquarto intelligendum ꝙ menstruũ plus aduenit in uere ratione fortitudinis uirtutis. Et iuxta hoc notandum ꝙ balneum stipticũ bene potest competere in fluxu quia nõ transit sanguis per uenas intrinsecas et ita non uadit ad membra nobilia sed trãsit ab extra per uenas mediastinas

De nimio fluxu menstruorum

Enstrua fluunt naturaliter qualibꝫ lunatione semel ẜm tñ ꝙ contigit mulieris etati et alia particularia et durat a tribus diebus usqꝫ ad .vii. ẜm diuersitatẽ complexionũ .et qñ mẽstrua currunt sicut oportet ĩ q̃titate qualitate et ordine tũc sunt mulieres sanatiue caste et fecunde .qñ aũt ita mutantur tunc sũt egrotatiue incõtinentes et steriles et si generẽt ĩbecilles et morbidos gingnunt pueros. Superfluunt igitur aliqñ ꝓter naturã et ẽ causa multorũ morborũ. CAVSA. Cause fluxus aũt nimius menstruoꝝ aut ꝓuenit a cã extrinseca sicut ẽ casus z percussio obuiatio ragadie uulnera uulue magnitudo nimia uirge aborsus partus innaturalis et oĩa siĩa uiolentiã inducentia. Si aũt fuerit ꝓpter cãs intrinsecas tũc hoc ẽ ꝓpter tria aut ꝓpter uirtutẽ aut ꝓpter membra aut ꝓpter humorẽ. si ꝓpter uirtutẽ hoc ẽ ꝓpter fortitudinem uirtutis expulsiue et mundificatiue totius tũc ẽ ad bonũ q̃tũ ẽ ex hoc .Et qñ ꝓuenit ꝓpter debilitatẽ cõtentiue tunc semꝑ ẽ malũ. Si autem ꝓpẽ membrũ aut quia rarum molle laxũ mollificatũ latum apertum .Si propter humorem tunc hoc ẽ aut ratione nimie q̃titatis et nõ põt comprehendi in uasis. aut ratiõe male qualitatis. aut quia nimis subtilis calidus acutus .aut salsus .aut mordicatiuus aut putridus uenenosus aut subtilis aquosus frigidus. SIGNA .Si autem uenerit propter cãs primitiuas notas et manifestas hoc habetur ex iudicio .si medicus diligens inquisitor uelit esse . Si autem fuerit propter cãs intrinsecas et fuerit ex uirtute forti tunc est cum bona coloratione et alleuiatione et bona tollerantia iuxta illud ypo. si qualia oportet purgari zc. Et si fuerit ex debilitate tunc mulier ẽ discolorata et debilis et cacochima et male tollerat . Et si fuerit ex mẽbro cognoscitur ex habitudine corpis. si ẽ pilosa macilenta extenuata de facili passibilis . et si fuerit ex humore discernit̃ q̃titas si ẽ plectorica et si uene sunt plene. qualitas aũt discernitur qm̃ qñ ꝓuenit ex cã calida tũc ẽ calor sitis pũctura mordicatio. et si ẽ ex sanguine color menstruoruꝫ uergit ad rubedinẽ. si ex colera uergit ad citrinitatẽ. si ex flegmate ad albedinẽ. si ex melancolia ad liuoreꝫ et nigredinẽ. Et intelligendũ ẜm intentõnẽ Auic. ꝙ omnis fluxus sanguinis a principio est subtilis et paruus postea multus et rubeus .postea paucus et subtilis aquosus. Et si fuerit ex ruptura uene ẽ multus subito et subito uenit. et si est ex corrosione aut sudatione tũc uenit paulatine in parua q̃titate. et si fuerit ꝓpter putredinẽ sanguinis et malã q̃litatẽ huorũ tũc sanguis ẽ fetidus turpis aspectus cũ dolore et punctura. Emorroides et ulcera cognoscuntur ex usu et tactu et quia fluxus est periodalis. Cum autem fluxus sanguinis ẽ aquosus subtilis non calidus tunc uidetur mulieri ꝙ sit inpregnata cum non sit.

ypo. in afforis

[illegible] mulierib anticipat ul post ponunt mestrua [illegible] ad [illegible] signum breuis vite :—

[illegible] ante [illegible] mestrua [illegible]

PRONOSTICATIO. Nimius flux us menstruorum ducit ad egritudines cō/ sumptiuas ydropiſ et fe. et dolorem dor/ si et inducit passionem stomaci sicut ē de bilitas digestiue ablatio appetitus et multa alia CVRATIO. Nullus fluxus debꝫ restringi q̄ diu mulier est bene colorata et q̄diu potest tollerare. si autem nimis debi liter restringatur. et si fuerit propter cau/ sas manifestas reducantur ad temperieꝫ p suum contrarium. Nunc autem q̄tum ē de presenti omnes cause possunt reduci ad duas aut ad nimiam frigiditatē aquosam subtilem indigestam aut ad nimiā calidi tatem subtilē acutā. Et si causa fuerit fri gida tunc dentur ea que calefaciunt et in/ grossant. et ex parte ciborum detur lac co ctum frumentū coctū farina tritici faba fracta cū cinamo. uinum grossum rizum menta. Ex parte autem medicaminū de tur nux cipressi et folium eius mirra ualet et mastix thus laudanū stora. cala. anisum assum et similia. valet etiam exercicium forte fricationes et sudores. Et si causa fu erit calida dentur lentes cū aceto portula/ ca lac acetosum coctum. panis ordeaceus substantia cauliū aquis duabus abiectis pi ra cotania nespila sorbe et ita de aliis fru/ ctibus stipticis. Medicamina autem con strictiua frigida frequenter dicta sunt. si cut est camphora acatia spodium corian/ drū sanguis draconis sandalum lapis ema thites ypoquistidos bolus galle copule glā dium sumac mirtil℞. psidie balaustie plan tago quinqꝫneruia sanguinaria et similia. Intelligendum tamen imprimis ꝙ si cor pus sit plectoricum et uirtus possit tolle/ rare potissime si sanguis dominetur debꝫ fieri flebothomia de utraqꝫ basilica. deide ponantur uentose magne sub utraqꝫ mam milla. deinde mundificetur sm exigenti am humoris peccantis. deinde ligent̄ bra chia ligatione dolorosa. deinde fiat descē sus ad particularia. Et est intelligendum ꝙ supra omnia istud experimentū consue uit ualere. ℞. sucum plantaginis et mucil laginem dragagan. gummi arabicum mi sceantur et una pars proiciatur in matricē et alia sumatur per os et continuetur et ꝓ culdubio uniuersalibus precedentibus cu/ rat. Iuxta igitur conuenientiam particu larium fiant ex predictis materialibꝫ mo do pessaria modo emplastra modo balnea modo inunctiones modo unguenta mo/ do electuaria. Et ita diligens medicus sci et ex predictis remedia salubria adhibere

CLARIFICATIO. Intelligendū ꝙ in nimio fluxu menstruoruꝫ competit medicina laxatiua. sicut in fluxu uentris ad purgandū hu. corruptū inducentē flux um et ita cessante causa cessat effectus. Et mirobalani sunt multū cōueniētes ad hoc

De suffocatione matricis

Vffocatio matricis ē accessus ma tricis ad superiora usqꝫ ad dyaflā/ ma propter uapores corruptos ve nenosos propter quos accidit compressio spiritualium et sincopis et ablatio sensus ⁊ motus ī toto corpore. CAVSA. hoc autem accidit aut ꝓpter uapores ueneno/ sos existentes in matrice qui accidunt ex tribus aut ex spermate retento et ideo po tissime accidit uiduis que consueuerūt coi re et modo non coeunt. et accidit puellis adultis cum carent uiris. secunda causa est humorū in matrice corruptio. SIGNA Discernitur enim hec passio ab epilentia quia hic nō est spuma in ore et differt ab apop℞ia quia nō est tanta difficultas hane litus. et differt a litargia ꝙ nō ē fe. et spe cialiter discernit̄. qa mulier q̄ debet pati suffocationē patitur scotomiā et uertiginē et dolorem capitis et sentit fumum noci/ uum ascendentem ad superiora. et tenet manus compressas supra uentrem. et te/ net genua reflexa. Et si vocetur proprio

nomine bene intelligit sz respōdere nō pōt et post paroxismum de omnibus recordatur. PRONOSTICATIO. Cū eni istius passionis species sint multe inter omnes illa est peior que ducit ad difficultatē hanelitus et si cum hoc paroxismus essz lōgus frequenter moriuntur. discernitur autē utrū sit mortua uel non per ea q̄ dicta sunt superius sicut per folliculū lane et per ciathum plenū aqua supra pectus. CVRATIO. Intelligendum ꝙ mulier aut ē in paroxismo aut non. si adhuc sit i paroxismo tunc imprimis fiant fricationes fortes in extremitatibus cum sale et aceto Deinde fiant ligature fortes dolorose in coxis. deinde ponantur fetida naribus sicut assa fetida et suffumigetur cuz capillis humanis et pānis lineis et soleis et plumis et a parte inferiori suffumigetur cū ligno aloe musco et ambra gariofalis. et alipta muscata. Deinde obstetrix inuoluat digituz in oleo muscellino aut de balsamo aut de spica. et si fuerit corrupta intromittat digitum in matricē et cōcutiat hinc inde fortiter ut materia uenenosa expellatur ad exteriora. Deinde fiat suppositoriuz cū castoreo pipere sinapo et ełbo. Si aūt cessauerit paroxismus et cā fuerit retētio mēstrui fiat flebothomia de safenis interioribus. Deinde utatur oximelle diureti. et purgetur cum yerasi. aut yeralogodion aut cuz theodoriton emperistō et yera. ꝙ ista habent aspectū ad humōres uenenosos. Si autem fuerit propter spermatis retentionē si particularia conueniant nubat in xp̄o z si non iaceat supra folia agni casti et odoret aliquando rutam et abstineat omnino a uino et a carnibus et ab omnibus illis q̄ multiplicant sanguinem. Intelligendum ꝙ ista passio aliquando accidit mulieribus pregnantibus et tunc fiant omnia ista que fiunt cū magna cautela propter timorem aborsus. Preterea alique mulieres sūt albe laxe rare debiles in talibus detur medicia laxatiua quantitate. Si aūt uolumus menstrua prouocare fiat cum agarico mirra et castoreo et cum eis que dicta sunt supius. CLARIFICATIO. Intelligendum ꝙ sperma licet de se sit temperatum tamē cum corrumpitur transit in naturā ueneni et ideo cum aliqua mulier consueuit coire et non coit tunc semen quod consueuit expelli retinetur in matrice et corrumpitē et causatur suffocatio aut arpia et similia.

Secundo notandū quoniā licet matrix apprehendat odorem et moueatur motu locali non tamen propter hoc erit aīal. qa ista non apprehendit ex se. est igitur pars animalis non animal sicut pedes et manꝰ nec apprehendit odorem animalē sed naturalem nec mouetur de se sed uirtute cerebri non igitur erit animal. Tertio notandum ꝙ suffocatio frequentius aduenit ex spermate q̄ ex sanguine menstruorum quoniam licet menstruum plus habundet sperma tamen conuertitur in peiores qualitates cum sit maioris temperamenti.

Quarto aduertendum ꝙ in uiduis magis habundat sperma q̄ in puellis cum magis consueuerint emittere et uirgines non et ideo plures egritudines adueniunt uiduis. Quinto intelligenduz ꝙ si superflua retineantur frequentius accidunt suffocationes q̄ in aliis temporibus. Sexto intelligendum ꝙ sine hanelitu non possumus esse quoniam calor radicalis oportet ꝙ excitetur et euentetur et hoc fit per calorem influentem. et hoc fit mediante pulsu et hanelitu. et licet calor fluens procedat a radicali. radicalis tamen sine fluente esse nō potest ut dictum est. hoc enim prius sine suo posteriori esse non potest et ita utrūqꝫ perire sine euentatione sicut uidemus in igne si fortiter cooperiatur. Septimo notandum ꝙ clausio oris et narium ad tempus competit in suffocatione matricis ut ex hanelitu retento inferius fortior fiat expulsio. sicut enim est in sternutatione.

nec talis retentio suffocat quia modico té pore stat et euentatio sufficit per poros qꝛ calor debilis é. Octauo notandum quo niam licet fetida inficiant. tamen compe tunt in suffocatione qꝛ matrix ea refugit et ita maius est iuuamentum q̄ nocumen tum. Nono intelligendum quoniaꝫ li/ cet uinum competat in sincopi cordis ꝓ tanto quia depauperatum est de calore in spiritu. in suffocatione tamen non compe tit quia uaporosum é nisi corpus esset mū dificatuꝫ.

De apostemate matricis

Postematur matrix multipliciter CAVSA. Causa enim aut é ex terior aut interior. Si exterior tūc est sicut casus obuiatio ꝑcussio nimius coi tus aborsus innaturalis obstetrix cum é in docta et similia. Et si é interior tunc é re tentio spermatis aut menstruorū aut hu/ mor currens ad locuꝫ sicut est sanguis aut colera aut flegma aut melancolia aut uen tositas aut simplicia aut composita. et hu mor potest esse aliquando adustus aliquā do nō. SIGNA. Signa autem huius passionis habentur ex membris cum qui/ bus habent colligantiā aut uicinitateꝫ aut compassionem quoniam aliquando apo/ stematur interius in profundo aliquando in lateribus aliquando in orificio et secun dum hoc apparent dolores diuersi ſm di uersitatem situs. Matrix autem semꝑ fu git ad oppositum. tūc igitur apostema ma tricis sequitur dolor capitis et dolor in ra dicibus oculoruꝫ. difficultas hanelitus do/ lor stomaci et nausea et dolor in dorso et in pectine et in coxis et accidit clausio et constipatio uentris. Et si materia est cali da adest fe. dolor uehemens cum punctu ra uigilie et inquietudo cū matrix fit mé brum multum sensibile. Et si causa fuerit frigida omnia sunt remissa. et apostema aliquando est durum strimotū et aliquan do cancrosum quia quod exit est uirulétū grauis odoris et diuersorum colorum.

PRONOSTICATIO. Omne aposte ma matricis é difficilis curationis ualde ꝛ potissime quāto magis approximatur ad interiora. quando autem apostema matri cis transmutatur ad saniem tunc augmen tatur febris et dolor et sentitur i loco pul/ satio. Et si quod egreditur est album iun ctum equale et sine dolore horribili signū est euasionis et si quod exit est uirulentuꝫ fetidum diuersorum colorum é pessimū

CVRATIO. Si causa fuerit calida et corpus plectoricū imprimis fiat flebotho mia de basilica. deinde si particularia con ueniant de saphena deinde prouocetur uo mitus. deinde mundificetur corpus cum māna et cassiafistula. dieta sit tenuis sicut in fe. acuta et tunc accedamus ad particu/ laria. In principio igitur morbi utamur r̄ percussiuis. s. coriandro recenti plantagine quinqꝫneruia lactuc maurell. et ex his fi at emplastrum cū aceto et aqua ro. et em/ plastretur matrix ab extra. Et si mulier é corrupta fiat pessariū ab intus. deinde de coquantur in aqua létes maurelle portula ca et mulier sedeat i illa aqua et illud rep cutit et mitigat dolorem. Et cū egritudo est in augméto cum istis addatur fenugre cum semen lini dactili cocti et triti cari ce. et ex his fiat emplastrum cum oleo de camomil. in declinatione autem inungaẗ intus et extra cum oleo de spica nardi et pessarizetur cum mirra sarcocolla et isopo et melle et uino albo et utatur lacte cum spica nardi. Si autem causa fuerit frigida mundificetur corpus ſm exigentiam hu. peccantis. deinde emplastretur et passarize tur cum malua fenugreco se. lini se. portu lace et radice lapaciꝫ et cōficiatur cū oleo de camomil. Et in augmento addaẗ istis stercus columbinū carice radix lilii et ole um de spica nardi. et in statu addaẗ bdel liū armoniacum. Si autem materia esset

ualde dura utatur dyaquilon aut fiat me dicamen de assungia .gallinacea arietina anserina medulla uituli uitellis ouoruꝫ se. malue fenugreci se.lini misceantur et fiat emplastrum aut unguentum aut pessariũ deinde ponantur mundificantia q̄ dicta sunt et dicentur. CLARIFICATIO Intelligenduꝫ ꝙ matrix citius apostema/tur ex sanguine menstruoso quia plus ha bundat et licet sperma habeat peiores qua litates non tamen ita manet sed spargitur per corpus. Secundo notandum ꝙ in a postematibus matricis in principio corpo re plectorico existente competit flebotho mia de basilica q̄tum ad uniuersalem pur gationem.apostemate autem confirmato corpore plectorico non existente q̄tuꝫ ad cām coniunctaꝫ competit de safena et ita intelligit Galienus.

De uulneribus uulue et matricis

Vlnera ragadie pruritus et dolor accidunt aliquando in matrice.

CAVSA. Causa enim aut est exterior aut interior. exterior sicut casus obuiatio partus innaturalis grossitudo uir ge uirilis impositio medicaminis acuti si cut ē nigella et similia compressio nimia. Si autem fuerit interior .tunc est propter rupturam apostematis aut pustule .et si ē uirulentum tunc ē corrosio et cancrositas. Et si est sicut lotura carnis tunc est ibi pu tredo. Et si ē ex humoribus calidis est ibi calor dolor punctura mordicatio et inqui etudo. Et si causa est frigida omnia sũt re missa. discernitur etiam ex uisu quia si fu erit uersus orificium exterius de facili ap paret.et si in profundo discernitur ex exe untibus et ex dolore quia ubi dolor ibi e gritudo. Consueuit aliquando discerni sic ponatur mulier in loco luminoso et spe/culum presentetur naturalibus illis .et tũc in speculo apparet si fuerit ulcus aut raga/die aut uerruca aut quid aliđ. PRONO STICATIO. Pronosticatio posita ē in capitulo precedenti. CVRATIO.Im primis mũdificetur corpus cum flebotho mia et farmacia et uomitu ſm exigentiā humorum et aliorum particularium et in iungatur tenuis dieta. Deinde mitiget̄ do lor sic.extrahatur sucus plantaginis portu lace et quinq̄neruie et coriandri recentis. et coletur et iniciatur in matricem et fre quenter.deinde in aqua decoctionis sam dictorum et galle et lentium et psidie et balaustie sumac et ros.et sandal .Deinde mundificetur matrix cum decoctione ab sinthii ysopi mellis ro. uini albi et lacte coletur et per cristere iniciatur deinde uta tur isto unguento. ℞. drag. gummi arabi ci infusoruꝫ ceruse lote cathimie lote litar giri amidi sanguinis draco. boli ar. rosarũ rubearũ aā.ʒ.i.corticꝗ heris.℈.ii. olei ros. et aceti ꝙ sufficit et cum ista parata fue/rint sicut oportet fiat unguentuꝫ .et si un guentum non possit attingere locuꝫ deco quantur omnia ista in lacte cum oleo ro. et coletur et colatura per pessarium inicia tur .Deinde si uolumus carnem regenera re fiat unguentum de mirra aloe et thure sarcocolla sāguine draconis. litargirio thu tia lota cathimia lota et cuꝫ oleo ro. et ce ra fiat unguentum et ista decoquantur in lacte et coletur et proiciatur. Cuꝫ istis igi tur possunt curari ulcera matricis et raga/die et uiolenta defloratio. Si autem fiat pruritus fiat flebothomia et purgetur hu mor iuxta qualitatem suam .deinde pas/sarizetur cum frigidis sicut sunt rose san/dali ypoquistidos et oleuꝫ ro.et utatur di eta frigida quoniam aliquando ex pruri/tu accidit tanta titillatō ꝙ aliquo coitu sa ciari non pñt. CLARIFICATIO. Intelligenduꝫ ꝙ in sanie et in uulneribus matricis competunt diuerse species medi caminum modo frigida ad sedanduꝫ do lorem sicut papauer et similia. mō calida

ad mundificandum sicut ē absinthiū mel spica nardi et lac. modo sicca ad abstergē dum et conglutinandum ut sanguis dra. et bolus. modo carnis regeneratiua ut sar cocolla zc. Secundo intelligendū ꝙ uul nera saniosa sunt minus periculosa q̄ non saniosa inq̄tum huius. iuxta intentionem Ypo. calidum saniez faciens zc. q̄m sanies significat actōnem caloris naturalis et for titudinem uirtutis et ideo q̄tum ē ex h° bonum signum est in uulnere. Si aūt nō generetur sanies debilitas caloris significa/ tur et ideo maluz sicut patet in cancro et herpete zc. Tertio notandum ꝙ uulne ra matricis possunt curari et desiccari q̄m uulnera non curantur nisi prius desiccētur et licet superflua currunt ad matricem cuz uniuersali tamen et particulari purgatione potest preseruari et ita non current et ita potest desiccari et curari. Vltimo notā dum ꝙ in uulneribus ad regenerationem carnis competunt humida et sicca. humi/ da tanq̄ materialia et nutrimentalia sz sic ca tanquam superflua formalia remouen/ do. Et ideo siccum quod competit ī uul/ neribus tanq̄ materia ad regenerationem carnis non debet excedere nisi per unū gra dum ultra complexionem mēbri fm Ga lie. iii. de inge. sanitatis.

Capitulum. xiii. de casu et precipitatione matricis.

Atrix precipat̄ et declinat aliquā do uersus alterum uertebrū et tūc appellatur precipitatio. aliquādo au tē descendit uersus inferiora et uocatur ca sus. et ita passiones matricis sūt tres. s. suf focatio de qua dictum ē. casus et precipi/ tatio de quibus agitur nunc. CAVSA Hoc aūt accidit aut ꝑter cās extrisecas aut intrinsecas. si propter extrinsecas sicut est casus nimius conatus et quia mulier se dit diu supra lapidem frigidū aut in aqua frigida aut quia inunxit se unguentis fri gidis. aut quia exposuerit se frigido uen to et ita de aliis. Si autem fuerit causa in terior tunc accidit a paralisi et mollificatō ne lacertorum aut propter concursum hu/ miditatis aquose uersus matricem aut ꝓp ter uentositatem et sic de aliis. SIGNA Si autem fuerit precipitatio tunc discerni tur quia tumor est in altero lateruz et do lor et grauedo. et si fuerit casus tunc senti tur dolor uersus inferiora et quia notabi/ liter apparet extra aliquādo. et si passio fu erit occulta tunc obstetrix debet apponere digitum et si foramē matricis in directo est alterius foraminis patentis nulla dislo catio est ibi. et si foramen est tortuosum tunc est dislocatio. s. orificiuz matricis qđ iacet interius. PRONOSTICATIO Si matrix diu steterit dislocata et potissi me si exiuerit ad exteriora đ difficili aut nūq̄ curatur CVRATIO. Imprimis ꝓuocetur uomitus et iniungatur dieta ca lida et sicca. deinde si precipitatio est ī al/ tero uertebrorum fiat uentosa in altero z si fuerit casus fiat uentosa sine scarificatio ne subtus mām̄illas. deinde apponant̄ aro matica naribus et suffumigetur cum feti/ dis uersus inferiora. Deinde obstetrix inū gat manum suam cum oleo de mastice z si matrix apparet exterius reponat eam in locum suum. Deinde buliat in uino ma/ stix nux cipressi ypoquistidos bolus arme nus et inuoluatur lana et super orificium apponatur. et fiant reliqua que dicta sunt in exitu longaonis. Deinde emplastretur uenter cum menta arthemesia sauina buli tis in uino pontico. Et si fuerit passio ex uentositate sacelletur uenter totus cū fur/ fure bulito in uino aut cum aniso et ruta aut cum latere calido asperso uino albo Si autem appareat duricies notabilis ī ma trice uersus alterum membrum tunc post uomitum et uentosam et suffumigationē accipiatur mucillago fenugrecum. semen lini et misceantur cuz medulla cerui et ui tuli et assungia gallinacea et applicetur ab

intus et ab extra. In casu autem matricis sedeat in aquis stipticis. postq̃ precesserūt ea q̃ dicta sunt. CLARIFICATIO Intelligendum ꝙ casus matricis fit ex timore non inquantum timor reuocat. sed inq̃tum infrigidat et paraliticat. Secundo notandum ꝙ in casu matricis competunt stiptica frigida non multum intensa et cum hoc debent adiungi aliqua stiptica calida.

Capitulum. xiiii. de sterilitate mulierum

Vperius in principio huius particule determinatum fuit de sterilitate uirorum. hic autem de sterilitate mulierum et per consequens uirorum determinat. CAVSA. Accidit igitur sterilitas aut a parte mulieris aut ex parte uiri aut utriusq; scilicet uiri et mulieris. Si mulieris tunc accidit aut propt̄ causas extrinsecas aut intrinsecas. propter extrinsecas aut manifestas sicut cum mulier semel aut pluries potauit aquam frigidaȝ in nimia quantitate. aut continuauit nimis cibaria acetosa aut aliqua cibaria male qualitatis. et accidit etiam propter accidentia anime sicut est ira tristicia et similia. et accidit cum post coituȝ saltat aut nimis uelociter mouetur aut quia ē mulier nimis maliciosa et accepit aliqua sterilizantia. Si autem fuerit propter causas intrinsecas mag; tunc aut accidit propter membra generationis aut propter totum corp9 si propter totum hoc est propter passiones notas et manifestas cerebri cordis stomaci et epatis et splenis aut quia mēstrua sūt retenta aut quia nimis fluunt aut quia nimis extenuata aut quia nimis pinguis aut puella aut antiqua. Si autem fuerit propter matricem tunc hoc est propter morbos consimiles aut officiales aut cōmunes si consimilis sicut mala complexio calida sicca uel frigida uel humida zc̄. Si officialis sicut uerruca aut emorroys aut cicatrix aut pinguedo in orificio matricis interius aut nimia strictura aut laxitas et amplitudo aut tortura aut sanies. Si autem fuerit morbus communis tunc est solutio continui aut ulcus. Si autem fuerit sterilitas ex parte uirorum et licet superius sit dictum gratia tamen materie aliquid dicamus uiri enim sunt steriles aut propter causas extrinsecas notas aut propter causas intrinsecas occultas magis tunc aut fuerit cāe intrinsece sicut in mulieribus sicut ē nimius et subitus potus aque frigide. aut nimia frequentia ciborum acetosorum aut alterius male qualitatis aut quia ē puer aut crapulosus aut ebrius. aut est homo qui utiē nimio coitu et accidit etiam propter accidentia anime. Si autem fuerit magis ꝓpter causas intrinsecas tunc est aut propter totum corpus aut propter membra generationis. si propter totum corpus tunc accidit propter egritudines membroruȝ p̄ncipalium et nobilium et eis adiacentium. sicut est cerebrum cor zc̄. aut quia iuuenīles que sunt retro aures sunt incise aut ꝙ ē nimis pinguis uel extenuatus. Si aūt fuerit propter membra generationis tunc accidit propter morbos consimiles aut officiales aut communes. si propter consimiles sicut propter malam complexioneȝ calidam seminis et testiculorum aut frigidā aut siccam aut humidam aut quia testiculi sunt infrigidati cum opio iusquiamo et similibus aut quia nimis usus est camphora aut ruta aut agno casto. Si autem fuerit propter morbos officiales tunc accidit aut quia uirga est nimis longa aut nimis breuis. aut quia mollificata aut spasmata. et testiculi similiter aut quia testiculi non sunt aut quia foramen uirge est tortuosuȝ aut quia lapis extractus ē a uesica sua ꝓpter incisionem. Si autem fuerit propter morbum cōmunem hoc est proprer ulcera aut quia est fastinatus aut quia sumpsit aliqua sterilizantia. Si autem sterilitas acci

dat propter utrunq; quia conueniunt scilicet in malicia complexionis aut quia malicia complexionis est nimis intēsa et disconueniunt et ita accidit sterilitas si usq; nimis calidus aut nimis frigidus zc. aut si unus est excellenter calidus et alter excellenter frigidus quia semina nō possunt se temperare nec corrigere ad inuicem. sed si alter excederet aliquantulum in caliditate et alter parum in frigiditate tunc ex talibus seminibus posset bene resultare fecūditas. Accidit etiam sterilitas cum unus anticipat effusionem seminis ante alterum simul enim debent uenire semina. accidit sterilitas quando instrumenta non sūt bene proporcionata ut quia matrix ē nimis ampla lata et concaua. et uirga est nimis breuis et gracilis. non enim tunc est bona proportio. SIGNA. Signa primitiua et manifesta ex iudicio cognoscūtur. egritudines etiam totius aut partis que precesserunt satis sunt note uolenti aliquid inuestigare. Signa autem male complexionis calide per hunc modum discernuntur urina est intensa circa pudibunda multitudo pilorum calor et punctura appetitus ad uenerem uelox emissio seminis et delectatō menstrua sunt citrina et sunt calide tactu animose pulsus uelox sitis. ueloces sūt in motibus et in omnibus suis accidentibus Si autem sunt frigide complexionis tunc sunt signa opposita urina remissa paucitas pilorum paucitas appetitus ad uenerē paucitas menstruoruz et albedo eorum et tarda emissio seminis et modica delectatio. pulsus tardus paruitas sitis pigra in motibus. Si autem fuerit mala complexio sicca tunc mulier est extenuata et modicum aut nihil emittit in coitu menstrua pauca urina tenuis labia sicca et fixa. Si autem fuerit nimia humiditas causa sterilitatis tunc matrix est humida et post mēstrua remanet humida et semper uel quasi exit a matrice quoddam fluidum albuz aquosum et non delectatur in coitu et matrix est lubrica ita q semen retineri nō potest et ista causa aduenit ut plurimum iuncta cum frigiditate. Ipocras enim docuit experiri utrum mulier erit parata conceptui scilicet q suffumigaretur cuz aromatibus et si fumus sentiretur ab intus parata erat si non erat sterilis causa manente quoniā oppilatio significatur et hoc experimentū ualet etiam in uirginibus. Si autem mulier fuerit corrupta dicunt aliqui auctores q supponant sibi dossaz alei et si ab intus sentiat odorem alei ascendere usq; ad narem et os parata erat ad conceptum si nō non. Tertio potest experiri sic q semina proiciantur in scutella plena aqua frigida et si supernatat ille est sterilis. si uadat ad fundum fecundus iudicatur. et sicut de uiro ita de muliere. multa alia experimēta ponuntur ab auctoribus sed non adhibeo fidez quia emperica uidentur. PRONOSTICATIO. Emorrois et excrescentia in matrice non uidentur recipere curationem nec etiam tortuositas foraminis uirge uirilis. mulier fecunda magis uiuit sana sed citius fit anus. Mulier sterilis magis conseruat iuuentutem sed magis est egrotatiua. Notabilis paruitas uirge non recipit curationem. Mulier uulnerata et postea cicatrizata non recipit curationem et si concipiat ualde timendum est de morte matris quia orificium matricis non est bene dilatabile ad exitum fetus z oportet aliquando ipsam scindere et aperire hoc est magnum periculum. cicatrix ergo in matrice aut orificio eius ē ualde mala. CVRATIO. si autem mulier fuerit sterilis propter malam complexionez calidam. imprimis si particularia conueniant fiat flebothomia de epatica deinde d saphenis. utatur sirupo rosato uiolato nenufare. deinde purgetur cum trifera sarracenica reubarbarata. deinde stuphetur in herbis frigidis. deinde utatur rubea trocis.

Deinde utatur zuccaro rosato triasandal. et dyadragaganto frigido. deinde odoret campboram rosas et sandal. et aquam ro. Deinde fiat pessarium de stercore leporis et matrice leporis et semine mercuriali cū modico melle rosato. et uitet omnia ciba ria calida excercicium nimium et iram z breuiter omnia illa que possunt ipsam no tabiliter calefacere et utatur et continuet ordeatum et panem ordei non solum per dies et menses imo per annos si necessari/um fuerit. utatur piscibus squamosis de aquis mundis. vtatur coriandro in salsa mentis et utatur lacte acetoso. Ordinētur igitur sex res non naturales in gradu oppo sito donec calor excedens ad temperiem sit reductus. Si autem uenerit sterilitas propter causam frigidam et humidam di geratur materia tunc per hunc modum. Rx. rubee maiorane arthemesie sauine añ lib. S. foliorum mente foliorum absinthii sumitatum origani et calamenti añ. ℥. ii. spice nardi squinanti calami aromatici a/nisi maratri ameos siseleos añ. ℥. i. mellis ro sati lib. ii. fiat sirupus. Materia digesta purgetur sic. Rx. benedicte theodoritō em periston añ. ʒ. iii. esule masticis añ. ℈. S. mi sceantur et fiant pillule. Corpore mundi ficato fiant stuphe in qua ponantur ea q̄ sunt in sirupo et in exitu a stufa detur sibi auree alexandrine metridati añ. ℈. i. et h° fiat multis uicibus. Deinde mundificetur matrix sic. Accipe predictum sirupum z cum aqua decoctionis absinthii et mirre et pulpe coloquintide misceantur et proi ciantur tres in matricem. Deinde utatur isto electuario. Rx. pulueris potionis mus/cate pulueris trifere magne sine opio pul/ueris stomaticon confortatiui conserue ci trangulorum añ. ʒ. i. ligni aloe ambre gri/see. añ. ʒ. ii. musci. ℈. ii. panis zuccari q̄ suf ficit et fiat electuariū. Deinde post ista omnia si non fuerit fecundata utatur isto puluere. Recipe testiculum uerris dextruz si uult masculuz et sinistrum si uult femi/nam desiccetur in umbra et pulverizetur tunc. Rx. limature eboris seminis siseleos matricis leporis et coagulum eius añ. et fi at puluis quo utatur mane et sero cū bro dio cicerum aut cum uino albo et potest apponere puluerem liquiritie aut panē de zuccaro ut in accipiendo sit magis grano/sum. Deinde utatur isto medicamine p modum subscriptum. Rx. ambre grisee sto racis cala. añ. ℥. i. mirre masticis thuris ga riofalorum ligni aloe cinamomi nuc mu scate cipressi añ. ℥. S. conficiantur cum ox imelle diuretico et aqua rosa. et fiat mas sa deinde illa diuidatur in quatuor par/tes ex una fiat pomum ambre ad odoran dum et de secunda parte fiant pillule par ue ad quantitatē ciceris et cottidie de ma ne transglutiat tres integras. et ex tertia p te fiat pessarium. et inungatur prius cum balsamo. et ex quarta parte fiat tale ma/gisterium. fragminetur in aqua calida et per calamum fumus ascendat usq̄ ad ma tricem et sit in tali proportione q̄ sentiat calorem aque aliquantulum supra tempe/ramentum et dormiat si potest et ista sūt que mirabiliter fecundant. Si autem ex his omnibus non fuerit fecundata. recipe stomaticon confortatiuum et in hora sue perfecte decoctionis proiciatur calidum in concauitatibus canne. deinde extraha/tur quod est in concauo et fiat pessarium et cooperiatur cum panno lineo gracili si cut diximus in primo capitulo huius sep timi. Si autem matrix fuerit nimis hu/mida et aquosa fiat tale pessariuz. Rx. mir re aloes masticis thuris laudani nucis cips si et foliorum eius blacce bisan. ligni aloe galange zedoarie nucis muscate aluminis de pluma sumac copularum glandiuz añ

℞.i. conficiantur cum oximelle squillitico et fiant pessaria et inuoluantur et corpore mundificato et uomitu precedente matrici supponantur et teneat per unam horam et quiescat per aliam et ita deinceps. uitet ociuz et exercitet se ante cibum. uitet omnes fructus legumina z omnes herbas crudas et uitet omnia que sunt tarde et dure digestionis sicut sunt carnes bouine et caules et caseus antiquus. et oua indurata. et omnia conchilia et omnes pisces bestiales et similia. vitet repletionem nimiam cibi et potus. vtaẽ carnibus assis. et auibus non degentibus in aquis et omnia sint assa et sicca quantum erit possibile. Diligẽs igitur medicus ordinet aerem et alias res non naturales in siccitate eleuata donec nimia matricis humiditas ad temperiez sit reducta. Si autem uenerit sterilitas propter nimiam siccitatem iniungatur quies z ocium et utatur dieta resumptiua et nutriente et utatur lacte et super omnia sit in leticia et gaudio sempiterno. deinde utatur isto pessario. ℞. cerebri cerui et uituli et medulle eorundem butiri uaccini siue adipis caprarum cere et mellis ꝙ sufficit et fiant pessaria. Si autem fuerit sterilitas propter pinguedinem matricis tunc competit ieiunium et dieta subtilis et parum nutriens et accidentia anime ut ira sollicitudo tristicia uigilie plurime durus decubitus et pessarizetur cum aurea alexandrina et tyriaca uel cum milio et sale et nuce cipressi et nitro et torrefiant et fiant pessaria et sacellationes. Si autem fuerit sterilitas propter uentositatem per modum emplastri ante et post per pessaria et suppositoria cristeria et balnea et suffumigatõnes et ista sunt ruta et semen eius nasturcium anisum ciminũ anetum castoreum agnus castus et similia. Si autem fuerit sterilitas propter stricturam orificii matricis balneetur frequenter in aqua decoctionis maluc bismalue palee ordei et auene. et fiant pessaria subtilia et paulatine ingrossentur de apio aniso cimino et melle et si necesse fuerit fiant multa pessaria de stagno quedam gracilia et subtilia et quedam grossa et quedam magis grossa et inuoluanẽ cuz lana et arrogon et supponantur et sint ita grossa ꝙ fiat quasi quedam uiolentia. Si autem fuerit sterilitas propter amplitudinem nimiam orificii matricis. balneetur in aquis stipticis ubi sint cauda equina plãtago mirtilli. sumac nux cipressi. mastix thus bolus armenus galle rose copule glãdium et ex istis etiam fiat pessariuz. Verruca autem et emorroides et excrescentias matricis restauratoribus derelinquo. Si autem fuerint alique alie egritudines ꝓpter quas accidit sterilitas curentur sicut dictum est in locis suis. Addamus istud capitulum cum capitulo de sterilitate uiroꝝ quod dictuz ẽ superius. et habemus opus perfecti magisterii. Circa autem istam materiam intelligendum ꝙ semen aptuz ad generandum est album grandinosum et odoriferum sicut odor florum palmaꝝ. Modus autẽ coeundi est iste. Vir et mulier debent esse temperati uel uergere ad temperamentum et debent ordinari in cibis et potibus et aliis rebus non naturalibus cibo digesto et superfluitatibus expulsis post mediam noctem et ante diem. Masculus debet excitare feminam ad coitũ loquendo osculando amplexando mamillas tangendo et pectinem et peritoneon et hoc totum fit ut mulier appetat vt semina concurrant simul cuz mulieres tardius emittunt et cum mulier incipit loq quasi balbuciendo tunc debz se commiscere et paulatim debet coire et debet se vnire omnino pectori mulieris ne aer possit ingredi et post seminis effusionem debet

ſtare ſupra mulierem ſine motu nō enim ſtatim debet ſurgere . poſtq̄ ſurrexerit debet mulier extendere crura et ſtet reſupina et dormiat ſi poteſt . quia multum eſt utile et non loquatur nec tuſſiat et iſta faciunt multum ad retentionem ſeminis et q̄ diu ſenſerit ſemen in matrice uel iaceat uel deambulet paulatine ſi neceſſariuȝ fuerit. CLARIFICATIO. Intelligendum hic diligenter licet ſit contra opinionem philoſophantium quantum ē de preſenti ꝙ ſemen uiri intrat ſubſtantialiter compoſitionem fetus tanq̄ pars mundior et magis depurata et magis apta ad receptionem ſpeciei nihil enim ſufficiēter aptum et paſſum ſufficienter ab anima niſi reſiduum quarti cibi ſed nihil eſt aptuȝ ad recipiendum animam niſi quod ſufficienter ab anima diſpoſitum eſt et paratū cum omnem potentiaȝ precedat actus ſecundum intentionem domini alberti de nutribili et nutrito . ſed nihil eſt aptuȝ ita et paſſum et diſpoſitum et digeſtuȝ ſicut ſemen uiri quare ſemen intrabit ſubſtantialem fetus compoſitionem . ſanguis enim menſtruus immundus eſt ualde quomodo igitur per ſe erit materia et ſubiectuȝ tante forme quare ȝc̄. Et qđ dicitur ab Ariſto. artifex non intrat artificium ſed ſemen eſt artifex quare ȝc̄. Preterea qđ eſt formale non ē materiale ſemen eſt huiuſmodi . Preterea agens et materia non coincidunt ſemen eſt ſicut agens et ſi eſſȝ materia coinciderent . Reſpōdeo breuiter ad omnia iſta ſine preiudicio ꝙ ſemē nō ſolum habet omnia iſta ſed ſpiritus gignitiuus compoſitus ex tribus ſpiritibus qui ſunt in ſemine Ille enim eſt ſicut agens ȝ ſicut forma et non intrat ſubſtātialiter fetus compoſitionem . Et Ali. appellat iſtū ſpiritum intelligentiam diuinam que generat embrionem. non igitur eſt inconueniens ſi ſemen intrat ſubſtantialem fetus compoſitionem. Secundo notanduȝ ꝙ mulieres carnoſe calide et humide habentes uenas latas inter omnes ſunt magis parate ad conceptum . Tertio colerice extenuate ſed ꝙ macies non nimis excedat Quarto flegmatice mulieres minus que habent uenas ſtrictas et ſūt pingues et replete. omnium autem minus melancolice et extenuate

Capitulum decimumquintum de regimine pregnantium et de ſignis conceptus

Iſtud capitulum eſt de regimine p̄gnantium et aborſu et de accidentibus ſuperuenientibus pregnantibus Sed prius uideamus de ſignis conceptus. Cū enim mulier concepit tunc ſentit quādam orripilationem uerſus pudibunda et uenter graciliatur uerſus umbilicum et retinetur ſemē et menſtrua ceſſant et diminuitur appetitus coitus et urina eſt colorata in qua apparet quaſi cotum carminatuȝ et ſunt ibi quedam contenta alba aſcendētia et deſcendentia et conſtringitur orificium matricis interius ita ꝙ acus penetrare non poſſet preter hoc ꝙ habeat apoſtema et duriciem et eſt certius ſignum inter omnia ſigna et uiro uidetur ꝙ uirga rmaneat ſicca poſt coitū. deinde incipiunt mamille ingroſſari et appetūt diuerſa cibaria et aliquando enormia et habent dolorem capitis et īmutatur color. Et experimēto poſſumus ſcire utrū conceperit uel nō. Accipiat de nocte cū uult ire dormitū mellicratum cum aqua pluuiali . et ſi ſentit torſiones tunc pregnans eſt et ſi non nō . Et dicit Auic. ꝙ illud habet ueritatem duȝ tamē non fuerit uſa in ſua ſanitate melle Secundo ſuffumigetur cum aromatibus et ſi ſentiat fumum ab intus tunc pregnās eſt . et ſi non ſentit pregnans non eſt.

Tertio ſic accipiat mulier aleum et ſuppo
nat ſibi cum iuerit dormitum et ſi poſt
ſomnum ſentierit ſaporem alei in ore p̃g
nans non eſt et ſi non ſentit ſaporem alei
pregnans eſt. Signa autem maſculinitatis
ſunt iſta. Mulier que concepit maſculuz
eſt ut plurimum melius colorata et ueloti
or in motibus et leuior et melius appetit
et dexter oculus eſt magis mobilis. et ma
milla dextra citius incipit ingroſſari et co
lor eius immutari et tumor in parte dex
tra uentris. Et citius ibi fit motus. et ſi
mulier ſtet cum uult ire citius pedez dex
trum mouet. et ſi ſedeat et uelit ſurgere
ponit manum dextram ſupra genu dex/
trum ſe appodiando et uelocius mouetur
in utero quia in tribus mẽſibus mouetur
et mulier in quarto et lac eſt magis groſ/
ſum et mundum quando eſt maſculus et
pulſus maior in parte dextra. Deinde ve
niamus ad cauſas aborſus. CAVSE.
Cauſe enĩ aborſus aut ſunt extrinſece aut
intrinſece. Extrinſece ſicut nimius coitus
caſus obuiatio febris apoſtema ulcera carẽ
tia alicuius cibi deſiderati. aut ſũpſit aliq̃
que cauſant aborſum clamor curſus et ac/
cidentia anime ut ira et timor aut qa ſal/
tauit retrorſum poſt coitum aut quia ẽ ni
mis extenuata aut quia nondum peruenit
ad annos pubeſcentie aut quia ſemen uiri
fuit exiguum aut quia fecit flebothomiã
aut accepit medicinam laxatiuam aut uo
mitũ. aut quia iſta commouerũt ab intus
non per artem ſicut eſt tonitruum fulgur
et breuiter omnia illa que fortiter et ſubi
to commouent corpus ſicut eſt uentus bo
realis poſt meridionalem. Si autem abor
ſus fuerit propter cauſas intrinſecas. tunc
prouenit aut propter uentoſitatem aut hu
morem aut matricis debilitatem. SIG
NA. Cauſe enim primitiue ſatis ſunt no
te. Sed ſi uenerit propter uentoſitatem hu
ius ſignum eſt quia tunc prouenit in pri/
mis tribus menſibus et tribus ultimis. ex
facili enim cauſa fit aborſus in primis tri
bus menſibus quia ligamenta in principio
et fine ſunt debilia. ſicut uidemus in fru/
ctibus in arbore quia in primis menſibus
et ultimis faciliter cadunt. Si autem fue
rit aborſus propter humiditatem currẽtez
ad matricem huius ſignum eſt quia fit ab
orſus in tribus menſibus mediis. Si autẽ
fuerit propter debilitatem matricis et ma
tris hoc erit ſignum quia fit in tribus mẽ
ſibus ultimis. Signa autem aborſus ſunt
fluxus menſtruorum fluxus lactis cũ gra
cilitate mamillarum. Signa autem ꝙ
fetus ẽ mortuus ſunt iſta immobilitas uẽ
tris cuz a natura moueretur frigiditas uẽ
tris et laterum cum a natura eſſet ca. Egri
tudo acuta cum preceſſerit et cum terribi
litate accidentiũ grauitas in uentre ad mo
dum ſarcine fetor hanelitus et emiſſio re
rum fetidarum. Signuz etiam fetus mor
tui eſt cum oculi pregnantis graciliantur
et alba oculorum fiunt fuſca et nares ſint
rigidi et aures et labia rubea rubore īquã
uergente ad liuorem mortificatum et uẽ
ter aſſimilatur uentri idropicorũ. PRO
NOSTICATIO. Mulier que debilis
eſt et frequenter patitur in matrice de fa
cili abortitur. hoc ẽ ſignum infallibile ab
orſus quecunq̃ tẽpeſtates ueniunt mulieri
ſiue ab extra ſiue ab intus dum tamẽ ma
mille nõ gracilientur nõ oportet timer̃ d̃
aborſu et ſi gratilientur abortietur. Et ſi
fiat aborſus de maſculo graciliabitur pri/
us mamilla dextra et ſi femina ſiniſtra. ſi
mulieri pregnãti ſuperuenerit durities epa
tis et tumor uẽtris nõ ſanatur aut cũ mag
na difficultate. maior ẽ dolor in aborſu
q̃ in partu naturali. CVRATIO. Cura
tio ſeu p̃ſuatio vitentur oĩa q̃ prouocant
aborſum et reducantur ad temperamẽtũ
per contrariuz ſed cũ moderamẽto ut ca/
lida cum frigidis et econuerſo inanita cũ

replentibus et econuerso et ita de aliis. Intelligendum ꝙ mulier incurrit aliquādo fluxus menstruorum et timetur aborsus. Sed aliquando est ita ꝙ mulier habūdat in sanguine ꝙ sufficeret ad nutriendū fetū et ad mundificandum corpus et nō uenit etiā per uenas intrinsecas matricis sed per extrinsecas et tunc non oportet dubitare de aborsu imo qui restringeret esset ꝓuocator aborsus. Signa aūt ꝙ huiusmodi menstrua ueniant per modū mundificationis sunt quia mulier non debilitatur nec mamille graciliantur nec motus fetus immutatur. in tali igitur casu nihil est faciendum. Intelligendum etiam ut dictū est ꝙ medicina laxatiua est unum de illis que prouocant aborsum. Vitetur igit̄ omnibus modis nisi ꝙ aliquando materia ē furiosa et tunc possumus mūdificare corpus et hoc a quarto mēse usꝙ ad septimū vt pȝ. Si aūt uenerit aborsus propter uentositatem aut nimiā humiditatē lubricantem matricem tunc bonū est ꝙ ante conceptum mundificetur mulier. Vtatur igitur mulier exercicio forti ante cibū et utatur dieta tenui utatur assis frixis et torrefactis. Deinde utatur oximel diure. ubi bulierit arthemesia ruta mēta. deinde purgetur cum theodoriton emperiston acuato cum euforbio in parua q̄titate. deinde fiat cristere cum suco blete et semine rute et serapino et aliis que communiter apponuntur. Deinde mundificetur matrix cū ista decoctione. ℞. arthemesie absinthii mente origani calamenti anisi maratri cimini spice nardi squinanti radicum lilii an̄. ℥. ii. pulpe coloquintide sati. rute an̄. ʒ. iii. mellis lib. s. vini albi lib. i. aque lib. i. et. s. fiat decoctio usꝙ ad lib. i. et. s. et ꝓiciātur in matricem una uice. ℥. iii. Deinde post completam mūdificationem secure coeat et impregnatur. deinde utatur dieta predicta et utatur nasturcio agresti. et utat̄ istis electuariis scilicet dyanison dyaciminum cimenta alexandrina dyanthos cum musco dyatrion pipercon dyagalanga. Deinde. ℞. zedoarie spice nardi seminis rute mirre castorei anisi cimini marathri been alipte muscate an̄. ʒ. iii. conquassētur et buliant om̄ia in oleo cōmuni et addatur cera et fiat unguentum et inungatur uenter et dorsum et latera uel per modum olei uel per modum unguenti. Deinde utatur isto electuario. ℞. zedoarie anisi cimini seminis nastur. agrestis ameos cinamomi nucis muscate castorei triuȝ generum piperis cardamomi gariofaloruȝ zinziberis an̄. ʒ. ii. conserue citrangulorum ℥. i. zuccari ꝙ sufficit. Istud electuarium ualet in omnem euentum et post et ante nisi calor esset cōcomitans. Ista igitur ualent cum fit aborsus in primis mensibus ꝛ in mediis. Si autem fiat aborsus in ultimis mensibus quod fit propter debilitatē ut dictum est tunc utamur dieta resumptiua et nutriente. et sit tota odorifera. et utatur istis electuariis scilicet potione muscata et pliris cum musco dyanthos cum musco vȝ dyamoron dyābra leticia. Ga. et ponatur fascia que comprehendat totū uentrem de panno de bombice. et aspergatur puluis masticis et thuris. In principio autem conceptus buliant in oleo absinthium menta spica nardi mastix et thus et stomacus inungatur. In ultimo auteȝ mense balneetur. et ponantur in balneo mollificatiua et inungatur cum oleo uiolaceo et cum oleo ubi bulierint malue. Si autem pedes inflantur mulieri pregnanti abluantur cum aqua ubi bulierint absinthium camomille melilotum abrotanum spica nardi et sal. Si autem mulier pregnans appetat enormia. dietetur cum assis et frixis et odoriferis. et post cibū utatur

Nota quia dicit platearius in c° de prouocatione menstruorum ꝙ mulieres pregnantes ... et maxime quando fetus ... sicut ... ut ... opij et ...

piris cotanis malisgranatis auellanis assis castaneis assis et ciceribus assis et emplm de melle buglossa et sandalo et corticis citri et corrigatur cum blandiciis . Si autez fetus est mortuus expellatur per hūc modum fiant pessaria aut suffumigationes . Ista autem que inducunt aborsum siue p se siue cum aliis sunt ista . s . elleborus niger pulpa colloquin . elactari fel thauri pix liquida assa fetida galbanum . caueat tamē sibi quecunqꝫ sit a pena sempiternali ꝙ nō doceat penam mortiferam nec aborsum

CLARIFICATIO . Intelligendū ꝙ ligamenta a principio sunt debilia rara tenera que nondum ad magnitudinez deuenerunt et ideo ex modica occasione rūpuntur sicut uidemus de fructibus in arboribus . In medio autem tempore uenerunt ad perfectam magnitudinem et sūt solidata et ita in hoc tempore possumus cum minori periculo purgare . In fine autem debilia sunt pro tanto quia extendūtur et carent nutrimento cum fetus totū sibi trahat sicut patet de fructibus qui p se cadunt sicut dicit Galie. Secundo notandum ꝙ fetus potest uiuere matre mortua existente saltim per aliquod tempus nec caret omnino hanelitu imo fetus trahit aerem attractum in arteriis matris et potissime uiuit quando os matricis tenet̄ apertum . et ideo matre mortua aliquod artificium debet fieri ut os matricis stet apertum et statim uenter matris debet aperiri et fetus extrahi . et tali artificio ut dicitur fuit primus cesar extractus . et iō ex inde habuit nomen

Capitulum . xvi . de difficultate partus

Artus quidam ē naturalis et qdā innaturalis . et quidā difficilis . et đ isto intendimus magis principalit̄ Partus naturalis est qui ē in fine septimi mensis aut decimi aut noni ut plurimum et debet caput prius exire et debet tenere faciem uersus terram . deinde debet egredi colluz . deinde humeri et debet brachia tenere extensa supra latera . Partus autem innaturalis est quando exit resupinus aut primo exeunt pedes aut manus aut latera Partus autem difficilis est quando non potest exire et laborat mater et angustiatur et moratur in illo labore et anxietate longo tempore . Si autem partus ē laboriosus et difficilis hoc est aut propter causas extrinsecas aut propter intrinsecas . si ꝓpter extrinsecas sicut est nimia caliditas aut frigiditas aut quia obstetrix est indocta aut quia fuit uulnerata ī orificio matricis exterius et facta est ibi cicatrix et durities z cum uenit ad partum illud non est bene dilatabile . aut quia partus est ante tempus naturale . aut quia mulier patitur aliquam egritudinem circa uentrem aut quia ē mlt̄tum constipata . Si autem fuerit propter causas intrinsecas hoc est quia puella cōcepit ante tempus pubescētie et habet adhuc meatus strictos aut quia est pinguis et habet orificium oppilatum . aut quia mulier est nimis delicata et pauida aut quia fetus est nimis magnus et grossus aut quia nimis tenuis paruus et debilis et non potest se iuuare aut quia est mortuus aut quia caput est nimis magnum aut quia sunt duo capita aut duo gemelli . aut quia partus est innaturalis ante tempus naturale . aut qa secundina nimis ē dura . aut propter egritudines matricis . aut quia matrix est parua naturaliter et corrugata . aut quia matrix est sicca sine lenitate.

RIGNA . Si autem mater est fortis et cause primitiue nec alie note apparent tunc est signuz ꝙ partus est difficilis propter secundinaz . si autem fuerit propter fetum mortuum tunc est dolor magnus circa umbilicum febris lenta . discoloratō faciei . fetor hanetus et ascensus uaporum terribilium ad superiora et immobilitas uentris instantia

uigiliarum. omnia alia possunt cognosci p iudicia. PRONOSTICATIO. quã do dolor declinat uersus inferiora et hane litus est bonus partus erit facilis masculus cum minori labore egreditur q̃ femia. mu lieres pingues magis laborant in partu q̃ macilente. CVRATIO. Curatio seu rectificatio. Cum appropinquat tempus partus balnectur in tina ubi sit malua bis/ malua uiola camomilla melilotũ. postea inungatur cũ oleo sisamino et oleo amig da. dul. et pinguedine galline. deinde in/ cedat per loca decliuia. Et cũ magis appro pinquat ad partũ sumat cibũ in parua q̃ti tate sed multi nutrimenti sicut brodium pulle pinguis et sumat uinũ odoriferum. Deinde cũ magis approximat et rũpitur tela prima et incipit exire quedam aquosi tas tunc attrahat hanelitũ cũ fortitudine et impellat fortiter uersus inferiora. q2 ta lis impulsio ẽ magni iuuamenti. Et eliga tur obstetrix habens manũ gracilẽ et digi tos longos et dilatet orificiũ matricis sua uiter. et cũ apparet secundina incidatur su auiter cum unguibus et intromittat istud pessarium quod reddit partum facilem si ne timore aborsus. ℞. ysopi radicum lilii origani calamenti añ. ʒ. ii. terbentine. ʒ. i. conquassentur et misceantur et inuoluant in lana et fiat pessarium. deinde suffumi getur cũ alipta muscata. Deinde cum ista precesserint et adhuc est partus difficilis fi at sternutatio et comprimat se fortiter et si mulier sit pinguis iaceat supra uentrez su um et flectat genua supra uentrem. Si au tem fuerit propter constipatõnem fiat cri stere. Si autem fuerit propter cicatricem non est uia nisi q cum instrumento ciru gico cicatrix aperiatur. Si autez fuerit pp ter partum innaturalez reponatur intus su auiter uel pes uel manus donec secundum naturam ueniat. Si autez fuerit propter fe tum mortuuz balnectur in aqua ubi sit pu legium regale arthemesia origanũ calamẽ tum et fiant ea que dicta sunt in capitulo precedenti de aborsu. Et si fuerit propter egritudines aut propter causas primitiuas notas reducantur ad temperamentum per contrarium et curentur sicut dicetur in li bris suis. Intelligendum q ista confectio reddit partum facilem. ℞. mirre castorei storacis cala. cinamomi sauine añ. ʒ. ii. zuc cari q sufficit et fiat electuariuz. capilli ue neris reddit partum facilem. et dicitur q si colligatur agrimonia cum oratione do/ minica et ligetur in coxa mulieris laborã/ tis in partu ita q radix sit uersus superio/ ra q statim expellitur fetus. et ideo opor tet habere cautelam q statim remoueatur post partum qm̃ aliter matrix descẽderet ad inferiora. Qualiter autez et quomodo baccalarius nouiter genitus debeat regi h° dicemus per dei gratiam cuz tractabimus regimẽ sanitatis. CLARIFICATIO Intelligendum q mulieres pingues pariũt cuz difficultate et quia sunt oppilate et cõ/ stricte et quia parum habent de calore et spiritu et ideo quia uirtus debilis fetũ bo/ no modo expellere non põt. Secũdo no tandum q natus in septimo mense bene potest uiuere quia septẽ planete iam ibi o perati sunt. in octauo aũt non q2 debilis uidetur postq̃ in septimo non oritur qua re expectare oportet usq ad. ix. et potissi me q2 iterũ incipit dominari saturnus in octauo sicut fecit in primo. et q2 saturnus ĩmobilitat et inducit quietẽ cũ sit planeta frigidus et siccus. ideo si moueatur contra inclinationẽ orbis mouetur. et ita uidetur motus sinthomaticus non naturalis q2 ui uere non põt. in nono autem incipit reg/ nare Iupiter qui est planeta beniuolus. et ideo potest uiuere cum etiam sit fortifica tus. Tertio intelligendum q baccalari us nouiter natus statim flet et clamat pp ter subitam mutationem ad aerem frigi/ dum. et si sternutet bonum signum est quia fortitudo uirtutis significatur.

Quarto notandum ꝙ mulieres q̄ consueuerunt parere facilius pariunt q̄ q̄ non consueuerūt iuxta illud Ipo. assueti assuetos ferre labores zc. et propter aliud. s. ꝓpter latitudinem meatuum nisi aliquod superuenerit impedimentum sicut ē strictura meatuū propter aliquas occasiones. aut nimia fetus magnitudo et sim̄ia. Quito notandum quoniam licet aromatica naribus apposita attrahant matricē ad superiora tamē quādo est ibi fetus non sed cōfortant. et ideo aromatica naribus apposita reddunt partum facilem uirtutē confortādo. Vltimo notandum ꝙ si queratur ī quo tempore partus sit facilior dico ꝙ in uere propter uirtutis fortitudinem et si diceretur ꝙ in estate propter raritatez et meatus latitudinem dico quia non sufficit ꝙ uirtus deficit exalando.

De retentione secundine.

Etentio secūdine inducit multa nocumenta propter uapores et fumos retentos qui aliquando ascendūt ad caput aliquando ad cor. aliquando inducūt dolorem in toto uentre. Retinetur aut propter debilitatē uirtutis expulsiue aut ꝙ sanguis menstruorū retinetur in multa q̄tita te aut quia pecus generatum est in matrice. Imprimis prouocetur uomitus. 2° ꝓuocetur sternutatio. tertio retineatur hanelitus. quarto potetur sucus porri et diure. sicut anisi cimini et similia. quinto suffumigetur cuz semine porri aut arthemesia. aut sauina origano perforata sinapi. stercore bouino sicco. stercore colūbino aut cum oculo piscis albi salsi aut cū ungulis equoꝝ aut ruta et absinthio aut cū spolio serpentꝭ et ꝙ circūtingatur aut suffumigetur cū aristologia aut cū nasturcio et ficubus siccis. Et ex nominatis potest fieri balneum aut emplastrū et ꝙ empl'm ligetur supra coxas. Sexto obstetrix inungat manuz suam cū oleo de lilio et intromittat in matricē si parua manus est et paulatine sine uiolētia extrahatur. Septimo supponātur ea q̄ faciunt aborsum. Octauo si ex his omnibus haberi nō potest dimittatur quia post aliquos dies natura confortabitur et expellet eam aut quasi integram aut quasi conuersam in aquositatem. Vltimo confortemus matrē cū cibis laudabilibus et electuariis aromaticis sicut ē dyanthos cuz musco potio muscata et similia. CLARIFICATIO. Intelligēdum ꝙ uomitus ualet in expulsione secundine licet moueat ad superiora pro tanto quia est angustiosus et quia suscitat uirtutem expulsiuam partiū inferioruz que suscitata expellit nociua. Secundo intelligendū ꝫm constantinū ꝙ secundina et alii panniculi generati sunt anteq̄ ueniat sanguis menstruoruz ex seminibus igitur generabitur secūdina. et licet raro generetur ex sanguine q̄ magꝭ necessariꝰ ē constitutioni fetus. secundina tamē ē magis necessaria conseruationi fetus et ideo natura uoluit secundinā ex seminibus fabricare. Tertio notanduz ꝙ sapientes anathoīci ponunt ꝙ fetus inuoluitur quodā pāniculo ubi recipiūtur superfluitates secunde digestionis sicut ē urina et est alter panniculus qui recipit superfluitates tertie digestionis sicut ē sudor. Et tunc queritur quare nō ē alter qui recipiat superfluitates prime q̄ sunt stercora. dico ꝙ in hoc casu non impedit. quia fetus nō recipit nutrimentum per stomacū sed per umbilicum. unde ab epate matris delegatꝰ sanguis purus usq; ad epar fetus mediante umbilico fetus et inde nutritur et ꝙ sanguis purus non habet superfluitates grossas ideo nō sunt ibi feces quare nō fuit ibi tertius panniculus. Alie autē superfluitates sunt ualde parue et ideo bene possunt conseruari usq; ad tempus natiuitatis. Vltimo notandū ꝙ sternutatio et uomitus et appositio odorum et similium iuuant ad

expellendum secundinã et hoc quia suscitant et commouent uirtutem expulsiuam sopitam ut dictum ẽ ·et si aliquo modo faciunt descendtere matricem tñ maius ẽ iuuamentum

De mola matricis

Ola matricis est quoddam carnis frustum enorme et quasi sine figura et uocatur apud quosdaꝫ pecus · alii uocant fratrem lumbardorum · Alii autem uocant arpiam de nominibus autem nulla sit contentio · CAVSA · Generatur autem mola cum multitudo seminis mulieris calidi currit ad matricem cum carẽtia seminis uirilis · et ideo non põt generari embrio sed quidaꝫ globus enormis et credunt mulieres esse inpgnate cum nõ sint · SIGNA · Mola autem assimilatur inpregnationi ꝓpter multa · primo quia menstrua retinentur · secundo uenter est tumidus · et sentitur motus sicut si esset embrio et mamille indurant̃ et cadit appetitus et discoloratur mulier · Signa autem distinctiua sunt ista quoniã motus est inordinatus nec periodat̃ i mola nec mouetur de latere ad latus nisi cuꝫ compressione et uenter est durior q̃ in cõceptu naturali et pedes sunt molles ualde in conceptu aũt nullũ istorum ẽ · PSONOSTICATIO · Mola uniuersaliter ẽ difficilis curationis · aliquãdo aũt stabit per quatuor annos · aliquãdo usq; ad fineꝫ vite et non recipit curationẽ · aliquãdo auteꝫ egredit̃ quoddã frustũ carnis enorme aliquãdo sanguis multus · aliquando uẽtositas multa · CVRATIO · Imprimis uitet exerciciũ deinde dormiat supra dorsum cũ eleuatione crurũ et etiã coxarum ꝓuocet uomitũ deinde si particularia conueniãt fiat flebothomia deinde farmacia deinde utat̃ diur · deinde apponãtur ea q̃ ꝓuocãt aborsũ · vitet oĩa indigestibilia et omnia generãtia uentositatẽ · balneetur et stuphetur in aqua decoctionis malue et similiũ mollificantiũ · Et si ex his nõ curet̃ utatur tali sirupo · ℞ · arthemesie sauine ut̃ usq; calamenti leuistici bectonice geman dree an̄ · ℥ · ii · anisi maratri squinanti spice nardi spice celti · calami aroma · ciperi · an̄ · ℥ · i · aceti albi · ℥ · iiii · mellis lib · i · et · S · et fiat sirupus · purgetur cum theodoriton emperiston · deinde fiat stupha et ponant̃ ea que posita sunt i sirupo · utatur aurea alexandrina et suffumigetur cum eis que ponuntur in sirupo et balneetur in eisdem ꝫ emplastretur cũ eisdẽ · Deinde si ista non ualent inungat obstetrix digitũ in oleo petroleo et concutiat hostiũ matricis · deinde suffumigetur cũ mirra castoreo et elleboro · Et si ex istis non curetur teneat̃ totus ordo ꝓcreandi aborsũ · et si ista nõ ualent requiescat in pace · CLARIFICATIO · Intelligendũ ꝙ uermes et reptilia et arpia et frater lõbardorum possunt generari in matrice sed uermes raro quia in intestinis generantur ex superfluitate immunda multũ · rarissime aũt in matrice · Sed aĩal enorme qḋ põt appellari mola seu arpia bene põt generari ex semine mulierꝭ corrupto et ex carentia spermatis uiri et ex calore inaturali · naturale tñ corpori generato et frequentius ut dicitur generatur in mulieribus lombardis quia magis laborant quia sunt multũ subiecte aut ꝓpter corruptionem nutrimenti sicut in apulia ut aliqui uoluerunt · De augmento auteꝫ umbilici et uaricũ et gibbositate et similibus non curo huiusmõi apponere · aut qa raro accidunt aut quia forte nõ recipiunt curationẽ aut quia restauratoribus derelinquo · et forte de omnibus istis faciã unum capitulũ breue

De sciatica passione

Vtta artetica sciatica podagra et cyragra magnã habent conueniẽtiã ad inuicẽ · sed gutta põt locuꝫ

generis obtinere q ut plurimũ omes iste passiones generantur per viã reumatismi et q reuma distillat sicut gutta aque. iõ omnes iste passiones possunt dici nomine generali gutte. gutta igitur tenet locuz generis. alie autez quatuor sunt speties eius artetica aũt põt dici cuz currit materia ad iuncturas digitorũ pedũ manuũ et est tumor aliquãdo. et ideo artetica ab artubus nomẽ sumpsit. Sciatica aũt appellatur cuz descendit materia ad ligamẽtũ ancharum uel currit ad locũ q appellatur uertebrum et scia. et iõ qñ materia cõprehensa ẽ in ligamẽto illo qd ligat os cũ coxis tũc dicit̃ sciatica licet posset fieri ex mala cõplexione. Cyragra aũt appellatur cũ materia cõprehensa ẽ in ligamẽtis et lacertis manuũ Podagra aũt appellatur cũ materia cõpbensa ẽ in ligamẽtis et lacertis pedũ. et nõ ẽ magna uis si artetica obtinet locũ generis sicut gutta. Et ẽm hũc modũ loquẽdi essent tres species et duo genera loco vnius. de nominibus tñ nulla ẽ contentio pro tanto q magnã cõuenientiã hñt ista ĩ causis et signis et curis. quare ista possumus sub uno ca° cõphendere. CAVSA Causa eni istoꝝ aut ẽ exterior aut interior Si exterior ẽ sicut nimia caľitas dissoluẽs aut nimia f̃ritas condensans aut ociuz nimiũ aut retentio alicuius qd cõsueuit fluere. aut exerciciũ nimiũ. et potissime post sacietatẽ. aut coitus nimius post repletõnẽ Crapula etiã ẽ cã huius. et nimia repletio cibi et potus. vinũ sumptũ forte post repletionẽ cibi et potus. Venit aũt ista passio senibus et conualescẽtibus et illis q patiũtur cronicas egritudines. et uenit in vere ꝑpter repletionẽ. et in estate ꝑpter dissolutionẽ et in autũno ꝑpter raritatẽ. Si aũt fuerit cã interior tũc ẽ triplex. aut eni ꝓuenit ex pte hu. aut mẽbri. aut uirtutis si hu. ẽ sicut sãguinis habũdantia aut colere aut f̃atis aut melancolie siue fuerit simplex aut cõposita. Si ex parte mẽbri ẽ q rarũ amplũ et dilatatur in suis uiis et foraminibus. Si ex parte uirtutis ẽ ut q mẽbrũ debile siue a natura ut q filius podagrici. aut q debilitatũ ẽ p accidens et ita debilitas particule patientis est fortissima cã et fortitudo uirtutis impellentis et aliorũ membrorũ. Et est intelligendũ q tanta humiditas currit aliquãdo ad iuncturã q uertebrũ relinquit sciã et claudicat nisi urantur. materia sciatice ut plurimũ continetur in iũctura. deinde uadit ad neruũ latum. deinde a toto corpore currit ad locũ preter naturã primã. SIGNA. Intelligendum q in cognitione cause aliquãdo decipimur ut ꝓbi gratia passio iuncturarũ erit aliquãdo d cã frigida et nos opinabimur q sit de cã ca. applicabimus frigida et talia frigida iuuant aliquãdo narcotizando. stupefaciendo eni sedãt dolorez. et iõ q frigida iuuãt credimus q materia sit calida licet sit frigida et ita sumꝰ decepti. Preterea materia erit aliqñ ca. et nos credimus q sit f̃ra et applicabimus frigida calidis et iuuãdo naturã exalando si corpus nõ fuerit plectoricũ et q ca. iuuãt credimus q materia sit frigida cũ ẽ ca. et ita sumus decepti. Preterea aliqñ materia multa f̃ra moueẽ paroxismaliter ad iuncturas et inducit magnũ dolorẽ et q colera ẽ de facili mobilis. iõ colera cõicatur et fluit. et iõ rõe doloris totũ mẽbrũ ẽ ca. rubeũ. aliqñ cũ fe. et ẽ urina colorata et intensa et cũ uelocitate pulsus et insõnietate et siti et tunc manifeste uideẽ nobis q cã ꝑncipalis sit ca. et tñ ẽ f̃ra sed furia paroxismi reducit talia sinthomata. His igitur modis et aliis multis decipimur ĩ passionibus arteticis q materia cõtineẽ interius Cõsideremus ĩprimis locũ tactu si ẽ ca. si cõplexio cõsuetudo etas aer et tp̃s ãni conueniũt ĩ caľitate. et ita d aliis ꝑticularibus Et si sit ꝓbabilis uideẽ q materia sit ca. et si locus ĩueniatur tactu frigidus frequẽter et alia particularia oĩa seu plura conue

niunt in frigiditate satis ē rōnabile ꝙ materia sit fra. Cōsiderent particularia et paroxismos et ante et post. deinde ad signa magis particularia ueniamus. Si aūt dolor arteticus fuerit sine ḡuedine nō solū mala cōplexio sȝ etiā materia vn̄ materia aliqn̄ ē simplex aliqn̄ cōposita et si medicus fuerit diligēs ī applicatione medicaminū non conferūt ut ca. uel fra uidetur materia cōposita. et si ex calefacientibus tēpate dolor augmētetur corpus uidetur eē plectoricuȝ q̄re afr opandū ē. deinde ad mag ꝑticlia ueniamus. Si dolor ē magnus et color ē ru. et dolor ē īterius extensiuus pulsatiuus et urina ē spissa et ru. z pulsus plenus et ꝙ magis affligatur ī hora matutinali q̄ ī alia hora et cōplexio ē sāguinea et etas adolescētie et uitā suauitat et tp̄s ꝟnale et p̄cessit gaudiū et multiplicauit cibaria q̄ generāt sanguinē sat ē rōnabile ꝙ cā huius passionis sit sāguis. tn̄ intelligendū ꝙ debile signū sumitur a calore ꝙ materia ē ī interioribus ꝓfundata. Si aūt dolor ē acutus pūgitiuus multū intēsus et color ē citrin9 et vrina colorata et tenuis et egestiones colerice et pulsus ē uelox et totus calidus et potissime particula patiens et ipse ē colericus iuuenis q cucurrit et laborauit et tp̄s ē ca. sicut estas et p̄cesserint ea q̄ multiplicāt colerā et affligatur magis in hora colerica et ita de aliis particularibus. certe sat uidetur rōnabile ꝙ cā huius passionis sit colera. Si aūt dolor ē modicus et color n̄ sit mutatus de q̄ sit curādū et urina est remissa et egestiones sūt mucillaginose et ta ctus ē frus et ipse ē flaticus senex et tp̄s yemale et multiplicauit cibaria q̄ generāt flegma et ē homo mali regimis et diues tūc bene uidetur rōnabile ꝙ materia ē flatica. et h̄ est materia q̄ frequētius inducit dolores arteticos et potissime cū ē cruduȝ Si aūt dolor ē modicus et patiens extenuatus et urina ē remissa et tenuis. et cum ē melācolicus de cōplexione et tp̄s ē autumnale et p̄cessit regimē multiplicatiuū melācolie et ita de aliis ꝑticularibus tūc materia uidetur melācolica. Si aūt dolor fuerit extensiuus sine grauedine et precessit regimē multiplicatiuū uētositatis tūc uidetur de materia uētosa.

PRONOSTICATIO. Magr̄ p̄mus Ipo. docuit ꝓnosticare dicēs. Enuchi nō podagrizāt neq3 calui fiūt et ē uerū q̄tū ē ex pte coitus sȝ hodie uadit aliē negociū ꝙ enuchi et mulieres et ois sexus et ois etas multipicat malū regimē et iō in podagricis possumus ꝓnosticare. Scd̄o ꝙ oms iste passiones sunt hereditarie ut plurimū et potissime podagra. Sperma eni īmaculatū ē cū seqtur corpis cōplexionē. et iō sicut lepra ē morbus hēditarius ita et podag̃. Tertio possumus ꝓnosticar̄ ꝙ dolores artetici inducūt materie ī mēbro attenuationē. Quarto sic ꝙ artetica cōfirmata nō recipit curationē potissime qn̄ ē ex hu. diuer. Quīto sic artetica de materia co.ica ī hoīe q multū se r̄plet morte subitā inducit. Sexto sic sciatica et podagra cū sūt curata de facili ꝓpter modicā cāȝ uel occasionē reuertūtur et ꝓpter sitū mēbri et latitudinē meatuū seu cōcauitatū ī aliis iūcturis nō fit ita de facili recidiuū. Septio sic in oibus doloribus guttarū sciaticus dolor ē maior. Octauo sic dolor arteticus nō inducit spasmū ꝙ nō ē in cordis et neruis sȝ ī ligamēt ſm Galie. sic ī podagra bursa testiculorū ꝓlongatur Nono sic qn̄ ī doloribus iūcturaꝝ supuenerit urina spissa multa uelut subiugaliuȝ et uarices curatio fit egritudinis. Decimo sic si a p̄nci° succurramus passionibus iuncturarū de facili fit curatio. Vndecio sic fe. aliqn̄ curat dolores iūcturaꝝ. et aliquādo facit euenire.

Curatio. Circa istā materiā multa sūt cōsiderāda q̄m si materia ē solum ex mala complexione ꝙ apponātur sola alterātia. et si est cum materia digeratur materia et ꝙ euacuetur. et si materia ē simplex ꝙ apponātur simplicia. et si ē cō

cōposita ꝙ medicamīa cōponātur et diuer simode ſꝫm diuerſitatē cōponētiū. deinde cōſideremus ſi materia ē fr̄a et tūc nō po/ namus nimis ca. qm̄ traheret materia ad locū dato ꝙ corpus non eſſet plectoricuꝫ. deinde cōſideremus ſi materia ē ca. et tūc nō apponamus nimis fr̄a qꝛ nimis cōden ſarēt materiā niſi cogeret nos uehementia doloris et tūc ponamus repreſſa et paruꝫ morent̄ iux̄ tñ cōuenientiā ꝑticulariū. De inde debemus cōſiderare de flebothomia q̄ nō fiat in ꝑn° qm̄ reddit hu. curſibiles niſi materia eēt ſāguinea et ꝙ alia ꝑticula ria cōueniāt. Deinde cōſideremus medici nas laxatiuas ꝙ nō dent̄ fortes et potiſſie in ꝑncipio et ſi dent̄ ꝙ ſalti dent̄ ī ꝑua q̄ titate. deide cōſideremus balnea ꝙ nullo mō fiāt balnea aq̄ dulcis. ſꝫ ī declinatione pn̄t fieri ſulfurea et marina. deide cōſidere mus cauteria empl̄a et unguēta et ꝙ nul/ lū locale remediū fiat niſi corpe mūdifica to et bono regimīe ſuppoſito .niſi malicia coegerit nos ſinthomatū ad hoc qꝛ tūc ſtu pefaciētia cōponūt̄. deide cōfortet̄ mēbrū mādans ut nō mittat . deinde mēbrū cui mādat̄ ut nō recipiat. Diuretica enī nō cō petūt ī ꝑncipio qm̄ adurūt ſāguinē et faci ūt materiā fluere ad locū. et ſi eēt poſſibi le bonū eēt ꝙ uinū omnino auferret̄ et ꝙ loco eius uteret̄ idromelle multe cōmixti onis. repcuſſiua nō apponāt̄ corpe multuꝫ plectorico exn̄te. Tyriaca multū cōpetit in iſtis paſſionibus corpe tñ mūdificato ꝫ dicit Aui. ꝙ medicamē dꝫ mutari qm̄ a liqñ iuuat hora una et aliqñ nocet. Et ē in telligendū ꝙ uomitus mirabiliter cōfert ī paſſioībus iūcturarū ante cibū et poſt. In telligēdū etiā ꝙ cibaria debēt uergere ad groſſitiē ne hu. de facili currāt ad locū nō tñ debēt eſſe tāte groſſiciei ꝙ cauſēt crudi tatē aut indigeſtionē. Intelligēdū etiā ꝙ circa iſtā materiā ꝙ ſuſpecti ad hāc paſſi onē debēt facere flebothomiā ī uere ꝑmo de baſilica ſcd̄o de ſafena. ſi particularia cō

ueniāt ſubtus de ꝑte exteriori. deinde fiat uomitus. deinde medicīa laxatiua. h° idē fiat in autūno ſi uidet̄ expediēs. uitet oīa nimis ca. qꝛ generāt colerā et nimis frigi da qꝛ generāt flegma. uitet etiā ea q̄ gene rāt melācoliā. Et cū paroxiſmus aꝓpinq̄ tur utatur tenui dieta. uitet etiā oīa illa q̄ generāt hāc paſſionē q̄ ſuperius ſūt poſita His generalibus uiſis ad ꝑticularia acceda mus. CVRATIO de ſāguine. Impri mis fiat fortis abſtinētia. utat̄ igit̄ cucur. melo. vtatur etiā auenato ordeato et aui bus cāpeſtribus et uino multū liphato aut aq̄ ordei deide fiat flebothomia de ſuperi oribus et īferioribus ut dictū ē. deide uta tur māna caſſiafi. tamari. deide infrigide tur locus cū aq̄ ro. et ſandal̄. Deinde miti get̄ dolor cū mucillagīe pſilii facta in ace to. uel ſic decoquāt̄ folia iuſqami iter pru nas et ſup̄ locū doloroſū applicetur. Cu ratio de colera. Detur cibus groſſus et iō cōpetunt lētes prima aq̄ abiecta et caules et faba fracta et ea q̄ dicta ſūt in paſſio/ ne ſāguinea. deide fiat uomitus. deide uta tur iſto ſirupo. ℞. portula. lentigi. aq̄ fon tis. an̄. ℥. iii. ſuci cucur. lib. ſ. omniū ſādal. an̄. ʒ. i. uiola. florū nenufa. an̄. ℥. iii. aq̄ ro. lib. ſ. panis zuccari lib. ſ. fiat ſirupus. dein de purgetur cū electuario de ſuco ro. qm̄ iſtud medicamē fuit ꝓprie inuentū ꝓpt̄ guttas ca. aut purgetur cū miroba. citri. pa ratis ſicut oportꝫ. ſ. cū māna caſſiafi. tama rin. deinde mitigetur dolor ut dictū eſt in paſſione ſāguinea. Vel ſic. ℞. ſumitatū papa. albi et ſi nō inueniatur recipiatur ſe mē eius uſqꝫ ad. ℥. i. iuſqami pomoꝝ mā dragore ſumitatū lactu. an̄. ℥. i. opii. ℈. ii. butiri uacci. cū ſale. ℥. ii. farine ſiliginis et aq̄ ro. ꝙ ſufficit et fiat empl̄m et tepiduꝫ apponatur loco iūcture. Vel fiat empl̄m de pane ſiliginis infuſo ī lacte uaccarū cū modico opio et deſup applicetur. deinde cōfortetur mēbrū mādās ſic. ℞. acatie ter re ſigil. boli ar. pſidie balauſtie ſumac mir

tilli omniũ sandal.añ.ʒ.ii.conficiatur cũ oleo mirtino et cera ꝙ sufficit et fiat emplastrũ et extendatur supra alutã et supra particulã patientẽ applicetur ut materia ãtecedens ad locũ nõ fluat deinde euaporet materia coniũcta de particula patienti per hũc modũ. ℞.camomil.melilo.uiola.ro.añ.lib.s.ami.ʒ.ama.fenugre.se.lini añ.℥.i.aceti albi.℥.iii. decoquãtur ista in aqua ꝙ sufficit fiat fomẽtatio et fiat ter in die Deinde ultimo fiãt uẽtose setones cauteria sanguisuge et sisia. CVRATIO cũ materia ẽ flatica. Imprimis utatur uomitu an cibũ et post repletionẽ cibi et potus ĩ nocte et ĩ die nõ. decoquatur igitur rafanus in aq̃ ubi sit acetũ et oleũ sisa.et sorbeat aquã et ꝓuocet uomitũ cũ pẽna.deinde fiat cristeř.℞.utriusꝙ cẽtau.añ.ꝺ.ii. suci mercu.℥.i.et.s.malue mercu.bismal.añ.ꝺ.i.salis mellis añ.℥.s.furfurꝫ plenaꝫ manũ olei uio.℥.iii.fiat decoctio lib.i.et fiat cristere. Deĩde digeratur sic.℞.camedreos came.gẽtiane rute sic.radi. aristolo.añ.lib.s.gario. cina. pionie anisi maratri añ.℥.i.mellis ro.℥.ii.fiat sirupus. Vł posset digeri cũ bis eł'is et potissime ĩ tpe uernali.℞.diatriõ pipeon dianison diacinuꝫ.dyanthos cũ musco añ.lib.s.misceantur.deĩde purgetur sic.℞.benedic.hermodac.añ.℥.v.yeralogodiõ.ʒ.iii.misceãtur. Vel fiat sic.℞.hermoda.a'oe agari.pedis colũbini cornu ceruı.medulle cartami turbit.añ.ʒ.iii.pulpe cologn.triũ gene.pi.ʒiʒi. cina.ani.agari.bdellii masti.añ.϶.ii.folioꝝ absin.mẽte suci cauliũ añ.℥.iii. cõficiãtur cũ idromel.ꝙ sufficit et fiat massa et cuꝫ uti uolueris accipiat.℥.s.aut minus ₰m cõueniẽtiã ꝑticulariũ et fiãt pillule et exhibeãtur eũti dormitũ.deĩde corpe sufficienter mũdificato euaporetur materia coniũcta ꝑmo ꝑ empł'a sic.℞.armo.opoponagalba.eufor.añ.℥.s.tẽperẽtur ĩ aceto fortissimo .postea.℞.cerã oleũ de lilio et picẽ naualẽ ꝙ sufficit fiat empłm. vel põt ꝯsolui materia cũ isto oleo.℞.casto.sinapi nucꝗ roma.cologn.ase añ.ʒ.iii. deinde recipe uiperã uiuã et uespertiliones.x. deide ℞.aristo.costi lilii radi.añ.ʒ.i. oĩa ista bene cõtrita buliãt ĩ oleo antiq̃ et cũ isto oleo particula patiens inũgatur. Deinde ad resoluẽdũ fiat fomẽtatio.℞.maiora.foliorũ rute añ.℥.ii.fecis aceti lib.i. aq̃ ꝙ sufficit buliant insimul et fiãt fomẽtationes Deinde mitigetur dolor sic.℞.mucillaginis fenugreci se.lini cauliũ re.añ.℥.ii.olei ro.olei sisami.añ.℥.i. cere ꝙ sufficit fiat unguentũ uel empłm zc. Deinde confortetur mẽbrũ cui mãdatur.℞.sauine nucis cipssi ossiũ dactilorũ adustorũ añ.℥.i.draganti gũmi ara.masti.thuris añ.ʒ.iii.glutinis pisciũ ꝙ sufficit fiat empłm . deinde fiãt balnea sulfurea aut aluminosa aut salsa.Deinde fricetur ꝑticula patiens cũ sale et alumĩe puluerizatis et in sacculo positis.Deinde fiãt cauteria sicut oportꝫ et ubi oportet .dieta sit tenuis q̃tũ ad q̃titatẽ.utatur igitur frixis assis et auibus cãpestribus et riso et uino grosso antiq̃ cũ multa aqua et ẜibus grossis nõ tñ nimiũ corrũpatur digestia. Curatõ đ materia melancolica ℞.suci boragi.suci fuiter.suci buglo.suci meli.suci lappacii acuti añ.℥.ii.camedreos camepi.bectoni.saluie origani cala .añ.℥.i.mellis ro.lib.s.fiat sirupus. deĩde purgetur cũ yera rufi aut cũ miroba.belli.et emblici.deinde fiãt ea q̃ dicta sũt ĩ materia flatica. Curatio cũ materia est uentosa Ista autẽ sũt materialia q̃ curãt uentosã s.radix aristo.gẽtiane castorei origani calamẽti anisi maratri et sisia.et ex istis fiat fomẽtatio aut unguẽtũ aut empłm aut oleũ. Intelligẽdũ ꝙ tiriaca ualet in omibus passionibus ut dictũ ẽ corpore tñ mũdificato. CLARIFICATIO. Intelligẽdũ ꝙ sciatica passio inter oms hu. plus generatur de flegmate et frequẽtius .et quia multũ habũdat et qꝛ semꝑ fluit rõe humiditatis siue liquiditatꝫ et qꝛ natura ordina

nít flegma ut íret ad íuncturas ut hume ctaret eas rōe suorū meatuū. hu. autē cali/ dus licet sit magis fluxibilis nihilominus nō fluít ad íūcturas sed magis dispergitur aut euaporatꝰ. humor aūt melancolicus nō fluít cū sit humor grossus et si causaret do lorem sciaticū hoc esset ratione congestio nis. Secūdo intelligendū ꝙ licet ossa nō sentiant nec ligamēta et ita in sciatica nō debet esse dolor tamē sentiunt rōe mem brorum sensibiliū multū cū quibus coniū guntur. et íō in sciatica est dolor magnus ualde et potissime in tpe paroxismi et ita ꝙ locus calet et rubet ubi multi decipiun tur credentes ꝙ sit materia calida cū possi bile sit ꝙ sit frigida. sed rōe doloris humo res calidi mittūtur ad locū. Tertio notā dū ꝙ frequētius incurrūt sciaticā et poda grā iuuenes nō castrati q̄ castrati nec muli eres · siue castrate sint siue senes siue pueri. ꝙ castrati tarde incurrūt huiusmōi passio nes iuxta illud ypo. ut dictū ē. Enuchi nō podogrizāt zc̄ qm̄ licet homines isti habūdēt in supfluitatibus et uirtus sit de bilior nihilominus deficit calor et uirtus q̄ mouebat materiā zc̄. nō errāt tm̄ in re gimine isti. potissime in coitu qd̄ ē for/ tissima cā passionis iūcturarum et potissi me immediate post cibū. Nūc aūt muli/ er non laborat in coitu nec enuchi cocunt íō raro incurrūt istas passiones iūcturaruz. Iuuenes aūt nō castrati sunt fortes et cali/ di et acquirunt supfluitatē rōe mali regi/ minis. Et íō dicebat Gali. supra illū affo. enuchi zc̄. Filii huius temporis uiuūt in suauitate et luxuria et gulositate et ideo ui uunt podagrici . Semē eni coinquinatum culpa parentū. Quarto notādū ꝙ arte tica de materia frā licet materia sit magis grossa et q̄ū ē ex hoc reddatꝰ cure diffici lioris q̄ si eēt de materia ca. cū calor sit ma gis exalabilis et citius digestibilis . nihilo/ minus aliud qd̄ reddit sciaticā de materia ca. difficilierē ad curādū quorū unū ē ma

licia sinthomatū et ꝙ hu. fluxibilis de fa cili fluit ad locū rōe doloris et quia ē con tra cursum particulariū íō cā ē fortis ual/ de aliter nō essent generate ex materia ca. Quito notādū ꝙ passio sciatica largo mō sumēdo pōt cāri ex mala cōplexione sine materia et tūc humor aliq̄ nec intus nec extra tamē hoc est de raro cōtingentibus. Proprie aūt loquēdo de sciatica semper ē cū materia cū ista passio de genere aposte matum sentiatur zc̄ . Sexto notanduz ꝙ mēbrū quod ē subiectū istaruz passio/ num. s. podagre ciragre sciatice artetice nō est neruus sed ligamentum. et si dicatur q̄ modo est ibi tantus dolor dico ꝙ nō prop ter proprietatez sed propter compassionez membrorum cū quibus habent colliganti am. Septimo notādū ꝙ licet plures ner ui ueniant ad sciam . tamen maior dolor est in podagra licet nō sint tot nerui quot fluxus . humor est ibi maior . et coartatio et cōpressio maior quare zc̄. Octauo ad uertendum ꝙ passio iuncturaruz frequen tius et plus accidit in uere propter humo res qui tūc cōmouentꝰ qui in hieme aggre gati sunt . et scd̄o in autumno propter in ordinationē temporis et multitudinē fru ctuum. Nono considerandū ꝙ cū hu/ iusmodi egritudo sit de genere apatum z cū apata terminētur . aut per insensibilem euacuationē aut per saniē aut p sclirosim. q̄ro q̄ istarū terminatōnū ista apata mag̃ ēminētꝰ. dico ꝙ mag̃ p isensibilē et ad hᵒ laborāt oēs nō p saniē ꝙ ptus ē debil̃ et calor q generat saniē cū sint mēbra ossuo sa ligamētosa frā et isēsibilia. Xᵒ notādū ꝙ lapis pōt i iūcturalibus generari et rōe materie frātice et rōe stricture meatuū et lꝫ calor dficiat fort̃ q ē necius ad gn̄atiōꝫ lapidis. acqritꝰ tñ calor ex̄ neus sibi suffici ens rōe cohartationis et íō gn̄atꝰ lapis i uesi ca licet sit mēbꝝ frm. XIᵒ uidēdū ꝙ licꝫ i egritudinibus croīcis sit inchoādum a de bili medicamine et in acutis a forti tum

quia in hoc casu materia est profunda in membro etiã remoto ideo conuenit medicina de se fortis sicut yera manna quia cassiafistu. et tamarindi et mirobalani parum ualent nisi ꝙ a principio detur fortis debilis hoc ē dictuȝ ꝙ medicina de se sit fortis sed detur in parua q̃titate. Duodecimo notandũ uel aduertendum utrũ uinum competat cũ sit ca. et sic. et confortatiuum et consumptiuum. dico ꝙ a principio corpore existēte plectorico nullo modo competit uinuȝ ꝗꝛ facit hu. currere ad locum et cũ hoc ratõne indigestionis conuertitur in acetũ et ideo percutit neruos. In declinatione autem corpore mundificato potest bene competere in parua q̃titate. et ideo uolunt auctores ꝙ ĩ omni egritudine neruali abstineant patientes a vino a principio ad minus per. xl. dies imo etiam suspecti et iõ debēt abstinere. et hᵒ intelligiẽ in morbo cõplexionali ꝗꝛ in morbo cõmuni nõn haberet locũ. Tredecio aduertendũ ꝙ oximel põt cõpetere in his passionibus dũ materia non sit reumatica nec nocet acetum. ꝗꝛ sunt ibi radicaliter et mel et quia penetrat et subtiliat et ideo põt competere. Et iuxta hoc intelligẽdũ ꝙ in passionibus iuncturaliũ ꝓprie loquẽdo non ē tumor de quo sit curandũ. Sed quando materia conuertit se ad neruos et loca ꝓxima tunc apparet ibi tumor et tũc artetica posset appellari gutta et ideo habȝ duo nomina ut dictũ ē gutta. Decimo quarto intelligendũ ꝙ flebothomia et balnea nõ competunt directe in artetica passione q̃m reddit humorẽ cursibilẽ et ideo tardemus q̃tum poterimus et ꝑmittamus materiã maturari. Si aũt competat flebothomia hoc ē ꝙ corpus plectoricum ē et passio ē de sanguine et uirtus est fortis et ita de aliis. balneũ sit calidum et sic. ut dictum est. Et iuxta hoc intelligendum ꝙ coitus non competit cũ reddit hu. cursibiles ꝛc. Vltimo intelligenduȝ ꝙ in istis passionibus non est tumor proprie ꝗꝛ humores in quibus fundat ista passio nõ sũt bene dilatabiles et si accidat hoc quia humores currunt ad loca uicina q̃q̃ sint magis delectabilia sicut ē ꝛc

Capitulũ. xx. de exitu umbilici et gilbositate et dolore dorsi et uaricibus.

Mbilicus augmentatur propter multas cãs aut propter apostema quod est sub cute. aut ꝓpter rupturã panniculi. aut quia caro ē augmentata subtus umbilicũ. aut ꝙ est ibi humiditas aut uentositas. aut ē hoc ꝓpter idropisim. et omnes isti modi aut non recipiũt curationẽ aut manu cyrugica curantur et ideo restauratoribus derelinquo. DE DISLOCATIONE. Dislocatio fit aliquando propter spasmuȝ de inanitione et curetur ut dictũ ē. aliquando propter apostema sicut illud. aliquando ex humiditate lubricante et hoc ē ut plurimuȝ. et tunc accipiatur ruta castoreum euforbiuȝ piretrũ nux cipressi anisũ ciminũ et buliant in oleo et cum illo inungatur frequẽt DE VARICIBVS. Varices nõ recipiunt curationẽ sed si curentur in principio fiat flebothomia uomitus et euacuẽt humor melancolicus cum fortitudine. fiant cauteria. incisiones aũt sunt periculose ꝛc. DE DOLORE DORSI. Si uenerit ex aliis passionibus curẽtur illa prius. et si non fricetur dorsum fortiter. deinde inungatur cum oleo de lilio. habet enim oleum de lilio hanc uirtutẽ ꝗꝛ dolores capitis et dorsi antiquos curat et si corpus esset mundificatũ tanto melius. DIGESTIVVM in apostematibus frigidis capitis. ℞. utriusq; saluie utriusq; calamenti maiorane basiliconis pionie. añ. ʒ. iii. se. maiorane se. basiliconis anisi maratri añ. ʒ. i. mellis ro. lib. i. fiat sirupus. MEDICAMEN purgãs hu. frigidos. ℞.

agarici turbit añ.ʒ.iii. pulpe coloquintide ʒ.i.masticis zinzi.anisi cinamo.bdelli sal gemme añ.℈.ii.conficiantur cũ oximelle diuretico et cum uti uolueris fiant pillule et accipiat a.ʒ.ii.usq; ad.iii.ƒm conueniẽ/tiam particularium quia pulpa coloquītide est fortis ualde. Caputpurgiũ pūrgeẽ cor pus .deinde proiciatur ī naribus sucus ma iorane tepidus uel sucus mediane corticis sambuci usq; ad duas guttas uel tres .Vel fiat illud compositũ.℞.mirre nucis mus cate nigelle añ.ʒ.iii.salis armeni. pulpe co loquintide añ.ʒ.i.puluerizentur et confici ciantur cum oleo et fiant trocisci et cum uti uolueris distẽperetur una modica por tio cũ lacte mulieris puellã nutrientis et ī naribus iniciatur. Si autem uolumus uti lius operari buliat zinziber ī uino albo pu ro forti et istud uinũ cottidie de mane ꝑ nares superius attrahatur et si ita facere ne queris stet resupinus et alter de uino isto tepido proiciat per nares . Et si teneat os plenũ aqua tanto melius. MEDICAMEN contra passiones capitis. Odoret rosas sandalos nenufar aquam ro.materia existens in capite bene digeritur per odo/res .deinde utatur sirupo ro.uiola.nenufa ris sirupo acetoso añ.lib.S.misceantur. de inde purgetur cũ electuario de suco rosa. Deinde si caput est calidũ et nõ possit dor mire distemperetur farina papaueris cum oleo ro.et oleo saliq.et nenufar̃.et aq̃ ro. et lacte mulieris et modico aceto et pan/nus duplicatus ī isto medicamine infusus imponatur fronti et timporibus.et đ isto medicamine in foraminibus narium ap/ponatur et etiam odoret .et istud medica men attrahatur per hanelitum et per na/res quoniam istud medicamen facit mi/rabiliter ad infrationẽ capitis in profũdo Deinde si uolumus purgare caput resoluã tur camphora sandalũ in aceto squillitico et una gutta uel due in naribus instillẽtur Pillule suauiter purgantes caput quasi ab omnibus humoribus sed de flegmate plus ℞.turbit aloe añ.ʒ.S.pulpe coloquintide diagridii añ.ʒ.i.mastiq; zinziberis bdellii cinamomi foliorum mente foliorũ absin thii añ.℈.ii. conficiantur cum idromelle et dentur.ʒ.ii.uel.iii.iuxta conuenientiam particularium . MEDICAMEN purgans melancoliam.℞. agarici epithimi foliorum sene corticũ mirobalanorum in dorum bene gũmosorum añ.ʒ.v. lapidis armeni.ix.abluti.ʒ.ii.spice nardi maratri masticis cinamomi foliorum absinthii sa lis gemme añ.℈.i.conficiantur cũ oximel le squillitico et exhibeatur ab.ʒ.S.usq; ad i. MEDICAMEN purgãs omnes humores .℞. florum borragi. fumiterre absinthii liquiritie.mun.uuarum passarum mundatarum ab arillis añ.ʒ.i.fiat deco/ctio et in decoctione distẽperentur corti ces omniũ miroba'a. bene gũmosorũ añ. ʒ.iii.fricẽtur lento igne et colentur et co latura detur in aurora usq; ad.ʒ.iiii.Et si uolumus plus euacuare de colera addamus cassiãfistulã tamarin. et si plus de flegma te addamus turbit et aloe. et si plus melã coliã addamus agaricũ et lapides lazuli et reprimantur iuxta naturas suas sicut doce heben mesue. In dolore capitis antiq̃ cor pore mũdificato et bono regimine suppo sito multũ uz oleũ đ lilio si caput inunga tur. MEDICAMEN ad passiones oculorũ.Si ẽ obtalmia de materia ca.cum magno dolore.℞. memithe drag. gũmi ara.infusi in oleo ro.mandragore albumi nis ouorũ añ.ʒ.i.conficiantur cũ aqua ro. aut aqua papaueris aut cum aqua coriãdri et una gutta occulis instilletur corpore tñ mũdificato . Medicamen in obtalmia antiqua cum ulceribus difficilis curatõnis ℞.aloes ablute thutie parate sarcocolle nu trite ceruse ablute .añ.ʒ.i. nitri combusti ʒ.S.conficiantur cũ albumine ouorũ et aq̃ ro.et fiat colliriũ et una gutta modica o/culis instilletur. Medicamẽ qđ ualet in

doloribus antiquis oculoruz.℞.cathimie
loti eris usti ceruse lote acatie lote an̄.ʒ.i.
opii licii castorei croci aloes an̄.℈.i.confi/
ciantur cum mucillagine gummi arabico
et aqua rosata et fiat colliriuz. MEDI
CAMEN ad constringēdum lacrimas
et acuens uisum quando materia est cali/
da et corpus mundificatum.℞.thutie pa
rate sicut oportet marchasite cathimie au
ri et argenti coralli margatitarum perfora
tarum corticꝫ eris an̄.℈.ii. pulverizentur i
ultimo et apponatur camphore.℈.S.musci
grana.vi. conficiantur cum aqua pluuiali
ubi temperati fuerint mirtulli et sumac
Medicamen quod ualet contra albugines
et maculas et albedines.℞. cancri marini
adusti pulpe coloquintide zinzi. ossis sipie
nitri salis gēme piperis spume maris corti
cis ouorum a quibus exiuerunt pulli ster/
coris lacerte uiridis margaritarum an̄.ʒ.i.
fiat puluis subtilissimus et modica quanti
tas oculis instilletur et curat omnem ma
culam curabilem si corpus fuerit mundifi
catuz. MEDICAMEN contra cor
rosiones palpebraruz.℞. cathimie auri.ʒ.
i.uitriol.℈.i.conficiantur cum aqua pluui
ali et modica gutta corrosioni applicetur.
Medicamen quod ualet illis qui uidēt de
longe et non de prope.℞. fellis corui ac/
cipitris perdicis gruis mellis colati an̄.ʒ.i.
olei de balsamo.ʒ.ii.misceātur et cottidie
oculis instilletur. Medicamen qd̄ ualet
medicis ut possint uidere contenta in uri
na et ꝙ sciāt bene discernere de coloribus
et ualet barbitonsoribus in medio uene et
ualet lectoribus et monachis ut possint le
gere litteras minutas.℞.thutie parate ca/
thimie auri et argenti eris usti ceruse lote
spume maris salis gemme salis armo.triū
generum piperis gariofal.an̄.ʒ.i.campho
re.℈.S.conficiantur cū aqua eufraxie et si
leris mōtani et cottidie mane et sero ocul.
instilletur .et facit mirabilia in homie bo
ni regiminis totum gaudium transit.

MEDICAMEN CONTRA do
lores aurium. Contra dolores aurium ex
sanie et ulcere.℞. mirre olibani nitri gal
bani an̄.ʒ.ii.suci papaueris albi amigdala
rum amararum excorticatarum .an̄.ʒ.i.
conficiantur cum aceto et fiant trocisci.z
si dolor fuerit uehemens clamosus distem
peretur unus cum oleo et lacte mulieris
et modico opio et auribus instilletur.

MEDICAMEN CONTRA
dolores antiquos aurium .cum est sanies
ibi.℞.capitum malorum granatorum et
corticum eorum aristologie uitrioli .galle
corticum eris mirre olibani aluminis an̄.
ʒ.i.conficiantur cum aceto et fiāt trocisci

MEDICAMEN CONTRA
tinnitum aurium et contra passiones an/
tiquas.℞. utriusꝙ ellebori castorei mirre
seminis rute anisi maratri masticis thuris
an̄.ʒ.i.conficiantur cum aceto et auribus
instilletur.

MEDICAMEN CONTRA
superfluas humiditates aurium.℞. scoriā
ferri abluatur cum aceto deinde desiccetur
deinde teratur fortiter et per hunc modū
fiat.ix. deīde buliat donec uenerit ad spis
situdinem mellis et una gutta auribus in/
stilletur.

MEDICAMEN ad eradicandū
uerrucas et excrescentias.℞.salis armoni.
uitrioli usti corticum eris mirre an̄.ʒ.i. fi
at puluis.cum aceto et fiant trocisci et cuz
uti uolueris fricetur excrescentia fortiter
et parum de isto medicamine desuper ap
ponatur .ista tamen operatio fiat post co
mestionem ratione doloris.

MEDICAMEN contra dolores
dentium et corrosiones.℞. piperis piretri
lactis titimalli galbani storacis .calamite
an̄.et fiat confectio et dens liniatur

MEDICAMEN contra dolorem dentium pulsatiuũ. ℞. coloquintidã aloes buliant diu in oleo et aceto in uase ferreo et una gutta instilletur in aure que est ex parte doloris. Cauterium quod ualet in dolore dentium quando omnia alia reme dia deficiunt. ℞. duas acus de ferro lon/ gas et igniantur et applicentur denti p cõ/ cauitatẽ alicuius calami et postea alia et sic deinceps. Medicamen dealbans et con fortans gingiuas. ℞. salgemma et misceа tur cum melle et ligetur in carta et proici atur in igne supra prunas et igniatur sicut carbo et deinde extinguatur in uino et d̃ siccetur et puluerizetur. ℞. huius salis sic pparati. ℥. S. mirre spume marrs cinamo. nucis cipressi florum squinãti ligni aloes añ. ʒ. ii. fiat puluis et ponatur in sacculo ⁊ fricentur dentes. uel conficiantur cũ mel le et zuccaro et illiniantur dentes. Me dicamen confortans dẽtes debiles. ℞. ma sticẽ thus cornu ceruinũ ustum nuces cipͤs si radices cẽtaurce capillos ueneris adustos puluerizentur et misceantur cum melle et cera et oleo et fiat confectio ad modum unguenti et illiniantur dentes.

Capitulum. xxii. de antidotis que ualent contra passiones spiritualium

Edicamen digerens materiam fri gidam in concauitate pectoris cõ tentam. ℞. radicum ireos lilii iso pi añ. ʒ. ii. prassii. ʒ. S. fenugreci liquir. mũ. passulaꝝ munda. ab arillis caricarũ dacti/ loruꝫ añ. ʒ. i. mellis lib. i. fiat sirupus. Ma teria digesta purgetur sic. ℞. turbit. ʒ. ii. a loes agarici añ. ʒ. S. liquiriti. mũde ab arilľ añ. ʒ. i. conficiantur cum idromelle et fi/ ant pillule et exhibeantur eunti dormitũ stomaco uacuo. Si materia calida domi/ netur in spiritualibus digeratur sic. ℞. ca/ pillorum ueneris re. lib. S. quatuor se. frigi dorum añ. ℥. i. florum uiolarum florũ ne nufar. añ. ℥. iii. panis zuccari fiat sirupus. Deinde purgetur sic. ℞. florum borragi. florum uiolarum liquiri. mun. uuarũ pas/ sarum mũ. ab arillis añ. ℥. i. fiat decoctio et in decoctione distemperentur cortices mirobalanorũ citrinorum bene gũbosorũ ℥. i. fricentur et colentur et colature adda tur cassiefistule munde. ℥. i. et detur in au rora. Vel purgetur sic. ℞. reubarbari aloes añ. ℈. ii. dyagridi. ℈. i. masticis spice nardi liquiri. munde añ. ℈. ii. conficiantur cuꝫ si rupo uiolato. et fiant pillule et dentur in principio noctis. MEDICAMEN quod ualet in passionibus squinantie et re laxatione uue et duarum amigdalarum si causa fuerit calida. ℞. gallarum uiridium sumac mirtilli psidie balaustie liquir. mũ. uuarum passarum mundataruꝫ añ. ℥. i. cõ quassentur et buliant in aqua pluuiali et fi at gargarismus. Si cã fuerit frigida. ℞. masticis thuris laudani mirre uuaruꝫ pas/ sarum caricarum añ. ℥. i. fiat decoctio in aqua et fiat gargarismus. MEDICA MEN quod ualet ad restringendũ flux um buca. a capite ad pectus et ad mem bra subiecta. ℞. se. papaueris albi coriãdri draga. infusi amidi suci liquiritie añ. ʒ. S. conficiantur cum sirupo mirtino et fiant pillule et teneantur in faucibus hinc et in de et potissime quando dormiet cũ tunc magis fluat reuma. Et si materia essꝫ fri gida. ℞. masticis thuris mirre nucis cipres si storacꝗ cala. liquiri. mun. uuarum passaꝝ iuiubarum añ. ʒ. i. conficiantur cum ydro melle et fiant pillule et teneantur in ore ut dictum est. MEDICAMEN contra asperitates gutturis. ℞. drag. gum mi arabici infusi liquiri. munde et suci ei us uuarum passarum mun. iuiubarum añ ʒ. iii. se. papauerꝗ albi. ʒ. S. dactiľ. mirre uel masticis thuris añ. ℥. i. conficiantur cum ydromelle et fiant pillule et teneantur in faucibus. MEDICAMEN contra sputum sanguinis. ℞. se. portula. se. papa.

albi ro. spodii coriandri ꝓparati sumac aca
tie mirtillorum suci liquiri. iuiubarū uuaꝝ
passarum munda. añ. ℥. i. conficiantur cuꝫ
mucillagine draganti facta in aqua rosata
et fiant pillule et teneantur sub lingua aut
in faucibus Medicamen contra tussim
ex siccitate. ℞. amigda. dulcium draganti
gūmi arabici amidi penidi suci liquiritie
dactilorum pinearum iuiubarum uuaruꝫ
passarum mundatarum se. papaueris albi.
lini torrefacti añ. ʒ. i. conficiantur cū idro
melle et fiant pillule. Medicamen con
tra tussim de causa frigida. ℞. ireos isopi
cinamomi maratri festucorum amig. dul
ciuꝫ añ. ʒ. ii. storacis calami. drag. olibani
añ. ℈. ii. conficiantur cum idromelle et fi
ant pillule. Medicamen contra ulcera
pulmonis et sputuꝫ sanguinis. ℞. cinamo
mi costi gallarū melanopiperis macropi
peris añ. ʒ. iii. storacis cala. liquiri. amigda
la. drag. añ. ʒ. i. opii croci añ. ℈. i. confician
tur cum idromelle et fiant pillule. Me
dicamen contra sanguiné congelatū in pe
ctore. ℞. ireos isopi liquiritie munde ari/
stologie fenugreci añ. ʒ. i. piperis anisi añ.
ʒ. i. olibani mirre añ. ℈. i. conficiantur cuꝫ
idromelle et fiant pillule. Medicamé
contra tremorem cordis. ℞. Florum bora
ginis et buglosse. añ. ʒ. ii. cinamomi spice
nardi gariofaloruꝫ doronici nucis musca.
añ. ʒ. i. conserue citrangulorum. ℥. S. panis
zuccari ꝙ sufficit fiat electuarium

Capitulum. xxiii. de antidotis que ualent
in passionibus nutritiuoruꝫ sicut é stoma/
cus.

Edicamen materiam frigidaꝫ di
gerens in stomaco. ℞. radicuꝫ bru
sci sparagi graminis. añ. ℥. ii. suci
mente suci absinthii añ. ℥. quartꝫ suci ma
iorane basiliconis añ. ℥. i. mellis rosati lib.
i. fiat sirupus. Materia digesta purgetur
sic. ℞. uuarum passarum munda. florum
bora. uiolarum polipodii liquiritꝫ. añ. ℥. i.
turbit. ʒ. ii. anisi. ℥. S. fiat decoctō et in de
coctione temperentur cortices mirobala.
Kebul. ℥. i. et. S. fricentur lento igne et co
latura detur in aurora. Si autem materia
esset calida digeratur sic. ℞. acetose portu
lace lactuce añ. ℥. ii. suci cucurbi. quartā. i.
omnium sandalorum añ. ʒ. ii. uini maloꝝ
granatorum. ℥. ii. panis zuccari lib. i. fiat si
rupus. Materia digesta purgetur sic. ℞.
liquiritie munde uuarum passarum mun
da. Florum uiolarum florum boragini añ
ʒ. i. pruna. xxx. fiat decoctio et in deco/
ctione temperentur cortices mirobalano/
rum citrinorum bene gūmosorum. ℥. i. z
fricentur lento igne et colentur et colatu
re addatur cassiefistule. ℥. i. et detur in au/
rora. Medicamen contra passiones sto
maci de causa frigida et uenarum mesai/
carum. ℞. galange nucis muscate cinamo
mi trium generum piperis zinziberis gari
ofalorum añ. ʒ. ii. anisi maratri ameos sise
leos carui cimini añ. ℥. i. conserue citrangu
lorum añ. ℥. S. panis zuccari ꝙ sufficit fiat
electuarium.

MEDICAMEN contra uomituꝫ
et singultum. ℞. costi mirre absinthii ro/
sarū spice nardi squinãti masticis ro. croci
xiloaloes cassie ligne asari añ. ʒ. i. et. S. alo
es agarici añ. ʒ. iii. fiat puluis subtilis. ℞.
tūc uini boni odoriferi lib. vi. mellis lib.
i. decoquantur donec medietas sit consūp
ta. et puluis predictus conficiatur cuꝫ ista
decoctione et addatur panis zuccari ꝙ suf
ficit et condiatur ad modum electuarii.

MEDICAMEN qđ digerit mate
rias frigidas uentosas contentas in stom a
co epate et splene et intestinis. ℞. triū ge
nerum piperis añ. ʒ. ii. zinzi. spice nar. xilo
balsami apii petrosilii ameos maratri ane/
ti liquiri. absinthii cassiefistu. cardami ga
rio. cinamo. ciperi ani. sisel. aristo. lō. et ro.
masti. asari añ. ʒ. S. pais zuc. ꝙ sufficit fiat
elcm et pōt appellari diafon pipeō. Medi
camé qđ pōt uocari diareubar. qđ ualet ꝯ

oppilationes splenis et epatis et uentositatē ℞.reubar.ʒ.ʃ.costi croci cinamo.spi.nar. cassiefi.asari mirre squinanti aristo.lon.et et ro.añ.℈.ʃ.mellis ꝗ sufficit .et possunt dari.ʒ.i.uel.ii. Medicamen quod deoppilat epar et splenem et potest appellari dia/leticia .℞.lacce.ʒ.vi.costi spice nardi reubarbari xilobalsa.cassiefi.asari croci sqnā/ti masticis aristo.lon.et ro.mirre gentiañ maratri apii anisi boli gariofa.cimini eu/patorii absinthii nucis muscate cardamo./cubebe añ.ʒ.ʃ.fiat puluis et condiatur cum pane de zuccaro ꝗ sufficit quoniam con/fectiones que cum melle fiūt sunt inepti saporis et liqfiunt et sunt abbominabiles et ideo conficimus ut plurimū de zuccaro Medicamē qđ purgat ca.ab epate.℞.reubar.ʒ.ʃ.lacce ro.spodii eupatorii squināti añ.ʒ.i.conficiantur cum suco endiuie et fiant trocisci et cū uti uolueris dentur cum aqua decoctionis endiuie et scariol.Et est intelligendum ꝗ trifera sarracenica multū ualet in hoc casu . Medicamen qđ ualet contra passiones et dolorem stomaci et uiscerum et uentositates .℞.absinthii maratri anisi rosarum amigda.ama.añ.ʒ.iii. asari spice nar.squināti se.apii seminis endiuie seminis scariole reubarbari añ.ʒ.ii.fiant trocisci cum suco eupatorii. Medicamen quod ualet contra periodos fe.flegmaticarum.℞.absinthii squinanti suci eu/patorii re.anisi maratri masticis añ.ʒ.iii. drag.sarcocolle cinamomi spodii. añ.ʒ.i. et.ʃ.conficiantur cum suco endiuie et fiāt trocisci. Medicamen quod ualet i acu/tis fe.et caliditate epatis et siti.℞.rosarum ʒ.vi.spodii se.portulace quatuor seminum frigidorum munda.suci liquiri.añ.ʒ.ii. amidi dragāti añ.ʒ.i.zuccari.ʒ.ʃ.camphore.ʒ.ʃ.fiant trocisci cum mucillagine psi/lii. Medicamen laxatiuum delens fe.cronicas.℞.pulueris rosa.recepte yerapig.ʒ.iii.reubar.ʒ.ʃ.aloe miroba.citri.añ.ʒ.ii. foliorū absinthii folio.eupato.mente spodii lacce spice nardi squināti añ.ʒ.ʃ.mellis ꝗ sufficit cōdiatur et detur a.ʒ.ii. usq ad iii. Medicamen euacuans aquā citrinā idropicorum.℞.euforbii foliorū titimalli turbit suci cucumeris asinini añ.ʒ.ii.ar/moniaci serapini opoponaci bdelli añ.ʒ.i. maratri feniculi apii spice nardi cassiefi. anisi añ.℈.ii.conficiantur cum suco cala/menti et melle ꝗ sufficit et fiant pillule et possumus dare a.ʒ.ʃ.usq ad.ʒ.i.iuxta cō/uenientiam particularium. Intelligendū ꝗ ista sunt que competunt epati calido.s. lacca scolopen.absinthium spica nar.endi/uia scariola .sed spleni competunt cappari tamarisci squinantū mediane cortex fraxini et ienestre .cappari autem cum melle et aceto competunt utrisq nisi ꝗ q̄titas de/bet esse maior in splene q̄ in epate cum cibus splenis sit grossior q̄ epatis et ideo forciori indiget medicamine .sicut dicit Ga. vii° de ingenio sanitatis ca° vi. uersus finem . Ad fortificationem autem predictorum possumus addere radices feniculi petrosilii yreos apii brusci sparagi grami/nis asari .etiam ualet prassium origanum calamentum capilli ueneris recentes maratrum anisum spica celti.calamus aromati/cus quatuor semina frigida maiora et minora cuscute costus camedree cinamomum piper longum liquiritia reubar.et similia. Medicus siquidem diligens ex istis ma/terialibus ex uno aut pluribus poterit facere sirupum aut electuarium aut conditum aut trociscos plures unguenta et similia

MEDICAMEN quod restringit omnem fluxum uentris dum non sit ex oppilatione nec ex reumate et ꝗ corpus sit muddificatum.Et si dolor est in inferio/ribus ꝗ amministrentur per superiora et si est in inferioribus ꝗ amministrentur ꝑ cristere . Et si est in medio ꝗ fiat utroq modo. Et cum hoc potest fieri oleum ante et post emplastrum . Est igitur tale ℞.ossium mirobalanorum assorum spodii

Karabe nasturcii siluestris balaustie glandi
um sumac granatorum mirti gallaruꝫ pas
sularum silocaracte an̄.ʒ.ii.tortefiant om
nia fortiter et incorporentur in aceto for/
tissimo . deinde exiccentur in umbra et
tūc.℞.ipoquistidos suci barbe bircine an̄
ʒ.iii.gallie muscate mastiq̄ anisi assi et nu
cis cipressi capitum malorum granatoruꝫ
dulcium fructus tamarisci.an̄.ʒ.ʃ.confici
antur cum sirupo mirtino et fiant trocisci
et cum uti uolueris distemperetur unus cū
lacte cocto et exhibeatur . et si uolumus
proicere per cristere decoquatur sucus plan
taginis in lacte cum adipe renum capraꝝ
et butiro et distemperetur unus trociscus
et iniciatur per cristere .uel in istis inuol/
uatur lana et applicetur supra totum uetrē
et ita de aliis ingeniis applicandi postq̄ ha
bemus. Vel fiat istud quod ualet i omni
fluxu dum tamen ꝙ non sit ex oppilatio
ne.℞.reubarbari assi.ʒ.ʃ.omnium miro/
balanoruꝫ Karabe coralli albi et rubei spo
dii sāguinis draconis sandal' albi et rubei
margaritarum seminis canapis seminis a/
cetose aluminis acatie boli armenici semi
nis portulace an̄.℈.ii.conficiantur cū mu
cillagine drag.et gummi arabici. et fiant
trocisci mediocres in quantitate et distem
peretur unus cum lacte cocto et exhibea
tur .

Capitulum.xiiii.de antidotis contra pas/
siones renum uesice et iuncturarum

Edicamen quod frangit lapidem
renum .℞.scorpiones et ponan/
tur in olla noua uitreata cooperi
atur et lutetur luto sapientie et ponatur in
furno unde exiuit panis .et ibi adurantur
deinde infrigidetur et puluis seruetur .et
potest dari a.℈.i.usq̄ ad.ʒ.ʃ.et detur cum
uino albo . Oleum etiam scorpionum si
inungantur renes sedat dolorem . Et est
intelligendum secunduꝫ intentionē Aui
cen.ꝙ sicut caro uipere ualet a tota specie
contra uenenum scorpionum .ita et con/
tra lapidem renum sed non econuerso.

MEDICAMEN contra distillati
onem urine.℞. mirre masticis thuris sa/
uine castorei nucis cipressi cimini assi an̄.
ʒ.ii.copularum glādium ipoquistidos bo
li armenici .an̄.ʒ.i.cere ꝙ sufficit .et olei
mirtini et fiat emplastrum.

MEDICAMEN quod facit homi
nem fecundum.℞.seminis eruce seminis
squille seminis ceparum seminis bautie si
napi caudarum stincorum an̄.ʒ.i.ʒinʒibe/
ris albi.℥.i.trium generum piperis ciamo
mi nucis muscate an̄.ʒ.ii. panis ʒuccari ꝙ
sufficit fiat electuarium.

MEDICAMEN quod ualet cōtra
apostema durum.℞.medulle cerui uituli
adipis galline storacis liquide diaquilō an̄.
ʒ.ii.cōficiantur cum oleo sisamino aut cū
oleo amigdalarum dulcium et fiant pessa
ria MEDICAMEN contra passio
nes iuncturarum.℞. corticum omnium
mirobalanorum an̄.℥.ʃ. temperentur in
lacte per diem et nocteꝫ.deinde.℞. aloe
agaricum turbit an̄.ʒ.iii. ʒinʒiberis liquiri
tie munde piperis longi anisi cinamomi
salis indi radicum capparis bdellii mastiq̄
conficiantur cum idromelle et cuꝫ uti uo
lueris accipias a.ʒ.ii.usq̄ ad.iii.et.ʃ. iuxta
conuenientiam particularium.

MEDICAMEN sedans dolorem
iuncturarum.℞. radicum lilii fenugreci
se.lini seminis iusquiami .an̄.ʒ.iii.resine
℥.i.medulle cerui et uituli an̄.℥.ii. olei ā
tiqui et cere ꝙ sufficit et fiat unguentum

Capitulum.xv. de decoratione mulieruꝫ

Edicamen ad decorandum mulie
res et si fiat gratia uirorum tollera
bile est.si autem nō nō.℞.radi.lilii radi/
cum serpentarie yari. cicerum excortica/
toruꝫ risi amidi ceruse lote saponis gallica

an̄.ʒ.ii.ponantur in olla noua cooperta et decoquātur in furno.deinde pulueri ʒetur tunc.℞.dyadraganti gummi arabici an̄.ʒ.i.infundatur in aqua de floribus fabaꝝ tunc.℞.porcellanaruꝫ et temperētur in aqua limonuꝫ donec possunt malaxari tūc ℞.bora.ʒ.s.puluerizentur omnia ista cuꝫ quantitate ualde modica assungie porci et commisceantur cum aqua de floribus fabarum et fiat quasi unguentum et cuꝫ uti uolueris illiniatur tota facies de nocte .et de mane abluatur facies cum aqua colature furfuris tepida et istud medicamen abstergit et mundificat et dealbat et sūme et mirifice pulcrificat facieꝫ et reddit planum et equalem et gratiosam.cuilibet intuenti.Cauendum tamē ꝙ istud fiat gratia uirtutis quia aliter puniretur cū inimico. Medicamen ad decorandum .℞.limones et findantur in quatuor partes uel plures et decoquantur in uino albo et cuꝫ illo uino facies abluatur . Medicamen ad decoranduꝫ.℞.limones nouas sine testa et ponantur in uitreo et aspergātur cū puluere salis gemme et aqua limonum ꝛ cooperiatur et stet in sole donec sit quasi unguentum et illiniatur facies quia mirifice mundificat.deinde abluatur facies cū aqua de floribus fabarum . Medicamē ad rubificandum poma maxillarum.℞.aluminis brasili granorum ex quibus fit p̄cetum ru.et puluerizentur et distemperētur cum aqua uini distillata et cuꝫ pluma illiniatur locus quem uolumus rubificare Et si adderetur modicum aque salis armeniaci color erit magis fixus et permanens Caueatur tamen de ista aqua quoniā omne corpus corrodit et ideo ponatur in minima quātitate quia aliter etiam medicamen corrumperet quia ratione proportionis melius primo in brachio temptare q̄ in brachio apponer̄. Intelligēdū est hic ꝙ nos ordinamus quatuor opuscula post istud per dei gratiam et si adderentur hic esset opus perfecti magisterii scilicet libellus de regimine acutorum morborum et libellus de crisi et de diebus creticis .et libellus qui intitulatur tabula ingeniorum et sine ista factum est nihil et libelllus de duratione.

Finit lilium magistri Bernardi d̄ gordonio opus clarissimum medicinarum In alma ciuitate Neapoli per dominum franciscum de tuppo parthenopeumlegum studentem impressum . Anno domini millesimo CCCC°. LXXX°. Die uicesimacesima mensis Mai.

Primum vacat
Incipit liber
laborauit
si membra

particularium
sumptus
mentis
et sic

ad cor
uenenum
annos
videtur

dicemus
in loco
et peioris
eam perfectissime

maties corporis
in ictericia
tendum quod
etiam locus

aqua calida
inclusus
niuosa
nobilis

capite
per accidens
opaco
gis ualent

Tertio propter
De litargia
differt
ones uersus

Hortor
quia ratione
aut ratione

sapore
materia
intelligendum

Incipit particula
minui
industrie
maiora

non potest intrare
de nodo
asini
vino albo

ut fiat
ex his
significare
his dictis

fluere
transglutiendi
ibi aer
quare immutatur

intelligendum
difficultas
capratum
ptisis

virtutis
in pleuresi
butiro
ad consumptionem

fenugreci
membrum
ex naturali
attracto

aut siccam
si uenerit
acuta
et singultus

Post
turbit
et ita
oppilationem

Capitulum. xii.
nis sit
fluxus
de colica

puluis et
ste diminutus
et valet
magis

sparagi
zanda
competit
veneris

apostema
desistamus
mixta
sicut

confortant
defedatur
laxat
deinde lac

valde
intus et
deinde utatur

expellendum
niunt in
tilli omnium
quia in hoc

Finis

x 42

Incun. III. 9